Eugène Sue

Misterele Parisului

EUGÈNE SUE

MISTERELE PARISULUI

VOLUMUL II

Ilustraţia Copertei: arh. IOAN IANCIUŞ

Editura ALCRIS
BUCUREŞTI 1992

EUGÈNE SUE

MISTERELE PARISULUI

VOLUMUL II

Traducere din limba franceză de: I. PELTZ

Redactor: AURELIAN MICU ANDY
Tehnoredactor: TEO CRIŞAN

Eugène Sue
LES MYSTÈRES DE PARIS
———————————————————
Editions Boudelaire
Livre Club de Champs-Elysées – Paris

Partea a cincea

Capitolul 1
SFATURI

Rudolf şi Clémence discutau între ei în timp ce domnul d'Harville citea pentru a doua oară scrisoarea Sarei.

Chipul marchizului rămase liniştit, numai o uşoară mişcare convulsivă făcea să-i tremure mâna, când, după o clipă de ezitare băgă biletul în buzunarul vestei.

— Cu riscul de a părea nepoliticos, spuse el surâzând lui Rudolf, vă voi cere îngăduinţa, monseniore, să mă duc să răspund la această scrisoare… mai importantă decât mi s-a părut la început.

— Te mai văd astă-seară?

— Nu cred să am această cinste, monseniore. Sper că alteţa-voastră mă va scuza.

— Ce om inaccesibil! exclamă vesel Rudolf. Nu vreţi să încercaţi, doamnă, să-l reţineţi?

— Nu mă-ncumet să risc ceea ce alteţa-voastră n-a izbutit.

— Serios vorbind, dragă Albert, reîntoarce-te de îndată ce vei fi răspuns la această scrisoare… dacă nu, făgăduieşte-mi să-mi acorzi câteva clipe într-o dimineaţă… Am o mie de lucruri să-ţi spun.

— Alteţa-voastră mă covârşeşte, spuse marchizul înclinându-se adânc şi se retrase, lăsând-o pe Clémence în societatea prinţului.

— Soţul dumneavoastră este preocupat, constată Rudolf, surâsul lui mi s-a părut forţat…

— Când a sosit alteţa-voastră, domnul d'Harville era pradă unei tulburări lăuntrice şi i-a fost greu să se stăpânească.

— Poate că am fost inoportun?

— Nu, monseniore. M-aţi cruţat de sfârşitul unei discuţii penibile.

— Cum aşa?

— I-am împărtăşit marchizului noua mea atitudine pe care-am hotărât să o adopt faţă de el, făgăduindu-i sprijin şi alinare.

— Cât de fericit trebuie să se fi simţit!

— La început a fost chiar, ca şi mine, deoarece lacrimile lui mi-au stârnit o emoţie cu totul nouă… Până atunci, credeam că mă răzbun, tratându-l cu imputări şi sarcasm. Tristă răzbunare! Durerea mea era după aceea cu atât mai mare… Pe când mai adineauri… ce deosebire! L-am întrebat pe soţul meu dacă iese în oraş; mi-a răspuns, mâhnit, că va petrece seara singur, cum i se întâmpla adeseori. Când i-am propus să rămân cu el… dacă aţi fi văzut uimirea lui, monseniore! Cum i s-a luminat faţa, de obicei atât de posomorită! Ah! Aveaţi perfectă dreptate, nimic nu-i mai înălţător decât să prilejuieşti asemenea bucurii neaşteptate!

— Dar cum se face că aceste dovezi de bunătate din partea dumneavoastră au avut ca urmare discuţia penibilă de care vorbeaţi?

— Oh! monseniore, răspunse Clémence roşind, speranţele ce-i insuflasem şi pe care le-aş fi putut împlini… domnul d’Harville le-a interpretat ca pe nişte făgăduieli de dragoste, ceea ce voiam să evit, fiindcă ştiam prea bine ca nu le voi putea niciodată satisface.

— Înţeleg… vă iubeşte atât de mult…

— Pe cât de mişcată am fost la început de recunoştinţa lui… pe atât m-am simţit de înfiorată, speriata chiar, de îndată ce limbajul lui a devenit pătimaş… În sfârşit, când, în exaltarea lui, şi-a lipit buzele de mâna mea… m-a cuprins un frig de moarte, neputându-mi ascunde groaza… A fost o lovitură dureroasă, când a trebuit să-i dezvălui aversiunea de neînvins ce-mi stârnea dragostea lui… Îmi pare rău dar cel puţin domnul d’Harville va şti şi va fi convins pentru totdeauna că, deşi m-am reapropiat de el, nu se poate aştepta de la mine la altceva decât la cea mai devotată prietenie.

— Îl plâng… dar nu vă pot dojeni; există susceptibilităţi, cum am zice, sfinte… Bietul Albert, atât de bun, atât de leal! cu inima atât de vitează, cu sufletul atât de arzător! Dacă ai şti cât de mult m-a preocupat tristeţea care îl mistuia, cu toate că nu-i cunoşteam cauza… Să lăsăm ca timpul şi raţiunea să rezolve totul… Va recunoaşte, treptat, valoarea afecţiunii pe care i-o oferiţi şi se va resemna, cum s-a resemnat şi până acum, deşi n-a avut parte de alinarea ce i-o acordaţi…

— Şi de care nu va fi lipsit niciodată, vă asigur, monseniore…

— Să trecem acum la alte nenorociri. V-am făgăduit o acţiune caritabilă, având toată atracţia unui roman în desfăşurare. Am venit să-mi ţin făgăduiala.

— Atât de repede, monseniore? Ce fericire!

— Ah! Ce bine-am fost inspirat când am închiriat acea biată cameră în strada Templului, despre care v-am vorbit… Nici nu vă puteţi închipui ce am găsit acolo, ce de întâmplări senzaţionale şi interesante… În primul rând protejaţii dumneavoastră de la mansardă se bucură de fericirea ce le-aţi făgăduit. Vor mai avea însă de suferit şi alte încercări dureroase, dar n-aş vrea să vă întristez… Veţi afla cândva ce suferinţe cumplite se pot abate asupra unei singure familii…

— Câtă recunoştinţă trebuie să vă poarte!

— Ei pe dumneavoastră vă binecuvântează…

— I-aţi ajutat în numele meu, monseniore!

— Pentru ca ofranda să fie mai discretă… De altfel, n-am făcut decât să îndeplinesc rugămintea dumneavoastră.

— Oh! Le voi spune adevărul… să ştie ce vă datorează.

— Să nu faceţi asta! Ştiţi că am închiriat o cameră în casa aceea – temeţi-vă de noi josnicii anonime din partea duşmanilor dumneavoastră… sau ai mei… Şi apoi, bieţii Morel, sunt acum la adăpost de lipsuri… Să ne gândim la cazul de care v-am vorbit. O biată doamnă şi fiica ei, odinioară înstărite, sunt astăzi – în urma unei jefuiri infame – reduse la cea mai groaznică mizerie.

— Nenorocitele!… şi unde locuiesc ele, monseniore?

— Nu ştiu.

— Dar cum aţi aflat de soarta lor?

— Ieri m-am dus La „Le Temple“… Cred că nu ştiţi ce e „Le Temple“, doamnă marchiză.

— Nu, monseniore…

— E un bazar foarte interesant. Mă duceam deci să fac nişte cumpărături, însoţit de vecina mea de la al patrulea…

— Vecina dumneavoastră?…

— Oare nu am o cameră în strada Templului?

— Uitasem, monseniore…

— Această vecină e o lucrătoare drăguţă, pe care o cheamă Rigolette, e o fire veselă şi n-a avut niciodată un amant…

— Ce virtute, pentru o grizetă!

— Dar nu neapărat datorită virtuţii este cuminte, ci, după cum spune ea, fiindcă n-are răgazul să fie amorezată. Asta i-ar răpi prea mult timp, deoarece trebuie să muncească douăsprezece până la cincisprezece ore pe zi ca să câştige un franc şi douăzeci şi cinci, din care să trăiască!…

— Poate trăi cu atât de puţin?

— O să vă miraţi! îşi mai permite luxul de a hrăni două păsărele care mănâncă mai mult decât dânsa; camera ei e foarte curăţică şi îmbrăcămintea din cele mai cochete.

— Să trăieşti cu un franc şi douăzeci şi cinci pe zi! E un miracol!

— O, e un adevărat miracol de rânduială, de muncă, de economie şi de filosofie practică, vă asigur, aşa că v-o recomand, după cum spune, e o foarte îndemânatecă croitoreasă… În orice caz nu veţi fi obligată să purtaţi rochiile pe care vi le-ar lucra…

— Chiar de mâine îi voi trimite de lucru… Biată fată! Să trăieşti cu atât de puţini bani, când pe noi, bogaţii, cele mai mici capricii ne costă de o sută de ori atât!

— Ne-am înţeles deci: vă veţi interesa de mica mea protejata; dar să revenim la cele două nenorocite. Mă

duceam aşadar la „Le Temple“ cu domnişoara Rigolette, pentru câteva cumpărături destinate bieţilor oameni de la mansardă, când, căutând la întâmplare într-un birou vechi, de vânzare, găsesc ciorna scrisorii unei femei care se plângea către un prieten că sunt în mizerie, ea şi fiica ei, datorită necinstei cuiva la care avea bani depuşi. L-am întrebat pe negustor de unde provenea masa de scris. Făcea parte din modestul mobilier pe care o femeie, încă tânără, i-l vânduse, găsindu-se, desigur, la ultimele ei resurse… Această femeie şi fiica ei, îmi spunea negustorul, păreau a fi nişte doamne care-şi suportau cu demnitate sărăcia.

— Şi nu ştiţi unde locuiesc ele, monseniore?

— Din păcate nu… până acum cel puţin… dar am dat ordin domnului de Graün să încerce să le descopere şi, de va fi nevoie, să se adreseze prefecturii de poliţie. E probabil că, lipsite de altă posibilitate, mama şi fiica au căutat adăpost în vreo casă mizeră cu odăi mobilate. Dacă e aşa, putem avea nădejde, deoarece patronii acestor case înregistrează în fiecare seară pe străinii care sosesc acolo în cursul zilei.

— Ce ciudat concurs de împrejurări! exclamă doamna d’Harville, mirată. Cât e de pasionant!

— Dar asta încă nu e tot… Într-un colţ al scrisorii uitate în vechiul birou, se puteau citi cuvintele: *„Se va scrie doamnei de Lucenay“.*

— Ce şansă! Poate vom afla ceva prin ducesă, strigă doamna d’Harville. Apoi continuă cu un suspin: Dar necunoscând numele acestei femei, cum o vom putea indica doamnei de Lucenay?

— Va trebui să o întrebăm dacă nu cumva cunoaşte o văduvă tânără încă, cu înfăţişare distinsă, a cărei fiică, în vârstă de şaisprezece sau şaptesprezece ani se numeşte Claire… Mi-amintesc numele.

— Numele fiicei mele! E un motiv mai mult să ne interesăm de aceste nenorocite.

— Uitasem să vă spun că fratele acestei văduve s-a

sinucis acum câteva luni.

— Dacă doamna de Lucenay, relua marchiza după un moment de gândire, cunoaşte această familie, asemenea informaţii vor fi suficiente pentru a o pune pe drumul bun; în acest caz, însăşi trista moarte a acestui nefericit, trebuie să o fi impresionat pe ducesă. Doamne! Cât sunt de nerăbdătoare să mă duc să o văd! Îi voi scrie astă-seară ca să fiu sigură că o pot întâlni mâine dimineaţă. Cine pot fi oare aceste femei? Din câte ştiţi despre ele, monseniore, ele par să aparţină societăţii alese… Şi să se vadă căzute pradă unui asemenea dezastru!… Ah! Pentru ele mizeria trebuie să fie de două ori mai groaznică.

— Şi asta, datorită necinstei unui notar, un ticălos fără seamăn, despre care ştiu că a mai făcut alte nelegiuiri – un anume Jacques Ferrand.

— Notarul soţului meu! exclamă Clémence, notarul mamei mele vitrege! Dar cred că vă înşelaţi, monseniore, căci el e socotit a fi omul cel mai cinstit din lume.

— Am dovezi contrarii. Dar vă rog să nu vorbiţi nimănui despre îndoielile sau, mai bine zis, convingerile mele cu privire la acest mizerabil; e pe cât de abil, pe atât de criminal şi, pentru a-l demasca, am nevoie ca el să se mai creadă la adăpost de orice surprize. Da, el e acela care le-a jefuit pe aceste nenorocite, negând un depozit care, după toate aparenţele, i-a fost încredinţat de către fratele văduvei.

— Şi aceşti bani?

— Erau tot ce mai aveau.

— Oh! Iată una din acele crime…

— Din acele crime, exclamă Rudolf, care nu au justificare: nici nevoia, nici patima… Adeseori foamea împinge la furt, răzbunarea la asasinat… Dar acest notar atât de bogat, acest om învestit de societate cu o aureolă sacră, cu un prestigiu care impune şi îndeamnă la încredere… acest om e împins la crimă de o cupiditate rece şi implacabilă. Ucigaşul nu te omoară cu încetul, uzând de toate chinurile disperării şi ale mizeriei în care te

cufundă… Pentru un om ca acest Ferrand, banul orfanului, gologanii săracului agonisiţi cu atâta trudă… nimic nu e sfânt! Îi încredinţezi aur, îl ispiteşti… Dintr-un om bogat şi fericit, *bunul plac* al acestui om face un cerşetor şi un deznădăjduit!… Prin privaţiuni şi muncă, ţi-ai asigurat pâinea şi un adăpost pentru bătrâneţe. *Bunul plac* al acestui om răpeşte bătrâneţii tale pâinea şi adăpostul. Dar asta nu e totul. Dacă văduva de care vorbim se prăpădeşte de durere şi mizerie, fiica ei tânără şi frumoasă, fără sprijin, fără mijloace, învăţată cu belşugul, fiind inaptă, prin educaţia ei, să-şi câştige existenţa, are de ales între necinste şi foame! Dacă îşi pierde controlul şi cade victimă, iat-o pierdută, înjosită, dezonorată! Prin mişelia lui Jacques Ferrand va fi deci cauza morţii mamei şi a decăderii fiicei!… A ucis trupul uneia şi sufletul celeilalte; şi asta, o repet, nu printr-o lovitură, ca oricare criminal, ci treptat, cu o cruzime deliberată.

Clémence nu-l auzise până atunci pe Rudolf vorbind cu atâta indignare şi amărăciune. Îl asculta în tăcere, izbită de aceste vorbe de o tristă elocinţă, desigur apăsătoare, dar care dezvăluiau o ură cumplită contra nedreptăţii.

— Iertaţi-mă, doamnă, reluă Rudolf după câteva clipe de tăcere, dar nu mi-am putut înfrâna indignarea gândindu-mă la groaznicele nenorociri care s-ar putea abate asupra viitoarelor dumitale protejate… Ah! Credeţi-mă, nu se exagerează niciodată urmările care aduc după sine ruina şi mizeria.

— O! Dimpotrivă, monseniore, vă mulţumesc că prin asemenea cuvinte aţi sporit, dacă mai este posibil, duioasa mila ce-mi inspiră această mamă nefericită. Vai! Cât trebuie să sufere gândindu-se mai ales la fiica ei… E groaznic… Dar le vom salva, le vom asigura viitorul, nu e aşa, monseniore? Mulţumesc lui Dumnezeu că sunt bogată, nu atât cât aş dori acum, când întrevăd un nou rost al bogăţiei; dar, dacă e nevoie, mă voi adresa domnului d’Harville, îl voi face atât de fericit, că nu-mi va refuza niciunul din noile mele capricii, şi prevăd că voi avea mai

multe de acest fel. Protejatele noastre au demnitate, mi-aţi spus, monseniore, le iubesc deci şi mai mult. În nenoroc, a fi demn înseamnă totdeauna că ai un suflet ales… Voi găsi mijlocul de a le salva, fără ca ele să-şi dea seama că ajutorul le vine în numele carităţii… Va fi greu… cu atât mai bine! O, mi-am şi făcut un plan, veţi vedea, monseniore… veţi vedea că nu-mi lipseşte nici îndemânarea şi nici subtilitatea.

— Întrevăd de pe acum combinaţiile cele mai machiavelice, răspunse Rudolf surâzând.

— Dar trebuie mai întâi să le descoperim. Mi se pare un veac până mâine! După ce voi pleca de la doamna de Lucenay, mă voi duce la vechea lor locuinţă, voi întreba vecinii, mă voi convinge cu proprii mei ochi, voi cere relaţii de la toată lumea. Mă voi compromite, dacă va îi nevoie! Voi fi atât de mândră să obţin prin mine însumi şi numai prin mine rezultatul pe care îl doresc… O! Voi izbândi!… Întâmplarea aceasta e atât de înduioşătoare!… Bietele femei! Îmi pare că îmi suscită şi mai mult interesul când mă gândesc la fetiţa mea.

Rudolf, mişcat de acest elan de generozitate, surâdea cu melancolie văzând-o pe această femeie de douăzeci de ani, atât de frumoasă, atât de iubitoare, încercând să uite prin nobile preocupări, nenorocirile care o izbiseră în căsnicie.

Ochii Clémencei căpătaseră o strălucire vie, faţa îi era uşor îmbujorată, gesturile însufleţite, iar vorbele dădeau un nou farmec înfăţişării ei atrăgătoare.

Capitolul 2
CAPCANA

Doamna d’Harville îşi dădu seama că Rudolf o contempla în tăcere. Roşi, îşi plecă ochii, apoi ridicându-i, confuză şi plină de farmec, zise:

— Râdeţi de exaltarea mea, monseniore! Sunt nerăbdătoare să cunosc acele bucurii alese care îmi vor

înfrumuseţa viaţa, până acum tristă şi inutilă. Desigur, nu soarta pe care am visat-o… Doream un simţământ adânc o fericire, cea mai copleşitoare din toate… pe care nu-mi este dat să le cunosc vreodată. Deşi încă tânără, trebuie renunţ… adăugă Clémence, înăbuşindu-şi un suspin..

Apoi continuă:

— Dar, în sfârşit, mulţumită dumneavoastră, salvatorul meu, numai mulţumită dumneavoastră, mi-am creat alte preocupări: caritatea va înlocui dragostea. Dar, monseniore, ce comoară de bunătate e ascunsă şi în sufletul dumneavoastră… De unde aţi luat atâta generozitate?

— Am suferit mult şi sufăr încă… iată de ce descopăr taina atâtor dureri!

— Dumneavoastră, monseniore, şi dumneavoastră suferiţi?

— Da, s-ar spune că, pentru a fi în măsura să iau parte la nenorocirile altora, soarta a vrut să le încerce pe toate: prieten, am fost dezamăgit în prietenia mea; amant, am fost trădat de prima femeie pe care am iubit-o cu oarba dăruire a tinereţii; ca soţ, am fost înşelat de soţia mea; ca fiu, am suferit pentru tatăl meu; ca tată, soarta a lovit în copilul meu.

— Nu ştiam că marea ducesă v-a lăsat un copil.

— Nu, dar înainte de a mă căsători cu dânsa. Am avut o fetiţă care a murit încă de mică… Ei bine! Oricât de ciudat v-ar părea, pierderea acestei copile, pe care abia am văzut-o, constituie durerea întregii mele vieţi. Cu cât îmbătrânesc, cu atât această suferinţă e mai chinuitoare! Cu fiecare an ce trece, amărăciunea devine mai mare. S-ar zice că ea creşte odată cu vârsta pe care trebuia s-o împlinească fiica mea. Acum ar fi avut şaptesprezece ani.

— Şi mama ei mai trăieşte? întrebă Clémence după o clipă de şovăire.

— O! să nu-mi vorbiţi de ea, exclama Rudolf, ale cărui trăsături se întunecară, amintindu-şi de Sarah. Mama ei e o fiinţă nedemnă, un suflet înrăit în egoism şi ambiţie.

Câteodată mă întreb dacă nu e mai bine că fata mea a murit, decât să fi rămas pe mâinile unei asemenea mame.

Clémence simţi un fel de mulţumire auzindu-l pe Rudolf vorbind astfel.

— O! Înţeleg acum, strigă ea, de ce o regretaţi atât pe fiica dumneavoastră!

— Ah, cât aş fi iubit-o! Şi apoi, mi se pare că la noi, în familiile domnitoare, în dragostea ce o avem pentru un fiu, subsista un fel de interes de rasă, şi de nume, cu substrat politic. Dar o fată! O fată o iubeşti pentru ea însăşi, numai pentru ea. Numai prin faptul că ai cunoscut, vai! omenirea sub aspectele ei cele mai sinistre, ce desfătare este să contempli un suflet curat şi candid, să respiri parfumul lui virginal, să-i urmăreşti cu o afecţiune plină de nelinişte, emoţiile puerile. Mama cea mai exaltată, oricât de mândră ar fi de fiica ei, nu cunoaşte aceste frenezii, căci se aseamănă prea mult cu fata ei ca s-o preţuiască şi să guste aceste delicii; o mamă ar prefera însuşirile bărbăteşti ale unui fiu viteaz şi cutezător. Oare nu găsiţi că, în dragostea unei mame pentru fiul ei, în dragostea unui tată pentru fiica lui, rezidă un sentiment pentru o fiinţă slabă care totdeauna are nevoie de sprijin? Fiul proteguieşte pe mamă, tatăl pe fiică.

— Ah! Cât e de adevărat, monseniore!

— Dar, vai, la ce folosesc aceste neasemuite bucurii, când nu ţi-e dat să le cunoşti? reluă cu amărăciune Rudolf.

Clémence nu-şi putu reţine o lacrimă, atât de adânc şi de sfâşietor sunau spusele lui Rudolf.

După o clipă de tăcere, aproape stânjenit de emoţia căreia i se lăsase pradă, Rudolf se adresă, cu un surâs trist, doamnei d'Harville:

— Iertaţi-mă, doamnă, părerile de rău şi amintirile m-au copleşit fără voia mea. Mă veţi scuza, nu-i aşa?

— Ah! Monseniore, fiţi convins că împărtăşesc suferinţele dumneavoastră. Nu am dreptate? Nu le-aţi împărtăşit oare şi pe ale mele? Din păcate consolările ce vi le pot oferi sunt zadarnice…

— Nu, nu… vă rog să mă credeţi că interesul dumneavoastră îmi este preţios şi salutar; e aproape o mângâiere să poţi vorbi cuiva de suferinţele tale… şi nu le-aş fi relevat, dacă felul discuţiei noastre n-ar fi deşteptat în mine amintiri dureroase. E o slăbiciune, dar nu pot auzi vorbindu-se de un copil, fără a mă gândi la cel pe care l-am pierdut…

— Aceste preocupări sunt atât de fireşti! Iată, monseniore, de când ne-am văzut ultima oară, am însoţit în vizitele ei, la închisori, pe una din prietenele mele, care patronează opera de binefacere a tinerelor deţinute de la Saint-Lazare; acest aşezământ găzduieşte elemente destul de vinovate. Dacă n-aşi fi fost mamă, le-aş fi judecat, fără îndoială, cu şi mai mare severitate… dar aşa, simt pentru ele o milă dureroasă, gândindu-mă că n-ar fi ajuns acolo dacă n-ar fi fost părăsite şi lăsate pradă mizeriei încă din vârsta copilăriei… Nu ştiu de ce, după aceste reflexii, pare că-mi iubesc şi mai mult copila…

— Curaj, spuse Rudolf, cu un surâs melancolic. Convorbirea noastră de acum m-a liniştit pe deplin în ceea ce mă priveşte… O cale salvatoare vă este deschisă. Urmând-o, veţi trece, fără a şovăi, prin aceşti ani de încercări atât de primejdioase pentru femei şi mai ales pentru o femeie atât de înzestrată cum sunteţi. Meritul dumneavoastră va fi mare… Veţi mai avea de luptat, de suferit… pentru că sunteţi foarte tânără, dar veţi ieşi întărită gândindu-vă la binele pe care îl veţi fi făcut… la cel pe care îl mai aveţi de făcut.

Doamna d’Harville izbucni în lacrimi.

— Dar nu-mi veţi refuza sfaturile dumneavoastră, ele nu-mi vor lipsi niciodată, nu e aşa, monseniore?

— De aproape sau de departe, vă voi purta cel mai viu interes… Mereu, cât îmi va sta în putinţă, voi contribui la fericirea dumneavoastră şi a omului căruia i-am închinat cea mai statornică prietenie.

— O! Mulţumesc pentru această făgăduinţă, monseniore, răspunse Clémence, ştergându-şi lacrimile. Fără sprijinul

dumneavoastră generos, o simt, puterile m-ar părăsi… dar credeţi-mă… v-o jur aici, că-mi voi face cu mult curaj datoria.

La aceste vorbe, o uşă ascunsă după draperie, se deschise brusc.

Clémence scoase un ţipăt; Rudolf tresări.

Domnul d'Harville apăru, palid, emoţionat, profund înduioşat, cu ochii umeziţi de lacrimi.

După ce uimirea se risipi, marchizul se adresă lui Rudolf, întinzându-i scrisoarea Sarei:

— Monseniore… iată scrisoarea infamă pe care am primit-o în faţa dumneavoastră… După ce o citiţi, vă rog să o ardeţi.

Clémence se uită înmărmurită la soţul ei.

— Oh! Ce infamie! strigă Rudolf indignat.

— Ei bine, monseniore… există ceva şi mai laş decât această mişelie anonimă… E felul cum m-am purtat)

— Ce vrei să spui?

— Adineauri, în loc să vă arăt această scrisoare pe faţă, cu sinceritate, v-am ascuns-o şi am simulat că sunt liniştit, pe când gelozia, turbarea, disperarea, îmi cuprinseseră sufletul… Dar asta nu e destul… Ştiţi ce am făcut, monseniore? M-am ascuns ruşinos în dosul acestei uşi, ca sa vă spionez… Da, am fost destul de mizerabil ca să mă îndoiesc de lealitatea, de cinstea dumneavoastră… Oh! Autorul acestei scrisori ştia cui a trimis-o… Ştia cât de zdruncinată e mintea mea… Ei bine! Spuneţi-mi, deoarece nu am pierdut niciun cuvânt din convorbirea dumneavoastră, deoarece ştiu acum ce vă atrage în strada Templului… după ce am fost atât de josnic, de bănuitor, dând crezare acestei oribile calomnii şi deci făcându-mă complicele ei… oare nu trebuie să vă cer, în genunchi, iertare şi milă?… E ceea ce fac, monseniore… e ceea ce fac, Clémence, acum că nu nădăjduiesc decât în generozitatea voastră.

— Eh, Doamne, dragă Albert, ce aş avea să-ţi iert? răspunse Rudolf, întinzând marchizului amândouă mâinile

cu cea mai spontană cordialitate. Acum cunoşti tainele noastre – ale mele şi ale doamnei d'Harville: sunt încântat şi te voi putea dojeni în voie. Iată-mă dar, fără voie, confidentul dumitale şi, ceea ce e mai bine, iată-te, şi confidentul doamnei d'Harville, căci acum ştii tot ce poţi aştepta de la această inimă aleasă.

— Şi dumneata, Clémence, spuse mâhnit domnul d'Harville soţiei lui, o să mă ierţi şi de astă dată?

— Da, cu condiţia să mă ajuţi să-ţi redau fericirea…

Şi îi întinse mâna pe care marchizul o strânse cu emoţie.

— Dragă Albert, exclamă Rudolf, duşmanii noştri sunt nepricepuţi! Mulţumită lor iată-ne mai apropiaţi decât oricând. Niciodată n-ai preţuit-o mai cu temei pe doamna d'Harville ca acum, niciodată nu ţi-a fost ea mai devotată. Recunoaşte că ne-am răzbunat cu prisosinţă împotriva invidioşilor şi răilor. Tot e ceva, până se va ivi ceva mai bun… fiindcă ghicesc de unde a plecat lovitura şi n-am obiceiul să îngădui răul ce se face prietenilor mei. Dar asta mă priveşte. Adio, doamnă, iată uneltirea noastră dată pe faţa, nu veţi mai fi singură în acţiunea de ajutorare a protejaţilor dumneavoastră. Fiţi liniştită, vom pune curând la cale o nouă acţiune misterioasă, şi marchizul va trebui să fie prea abil ca s-o descopere.

După ce-l întovărăşi pe Rudolf până la trăsură, ca să-i mulţumească încă o dată, marchizul intră în casă fără să mai treacă pe la Clémence.

Capitolul 3
REFLECŢII

Ar fi greu de descris simţămintele năvalnice şi puternice care-l agitau pe domnul d'Harville când rămase singur.

Recunoştea, bucuros, infama netemeinicie a învinuirii adusă lui Rudolf şi Clémencei; dar era totodată convins că trebuie să renunţe la speranţa de a fi iubit de soţie. Cu cât, în conversaţia ei cu Rudolf, se arătase Clémence mai

resemnată, curajoasă şi hotărâtă să-i ajute pe cei în suferinţă, cu atât marchizul se învinuia mai amar că, dintr-un egoism vinovat, o legase pe această nefericită femeie de soarta lui.

Departe de a se fi liniştit prin cele auzite, d'Harville căzu într-o stare de tristeţe, într-o descurajare de nedescris.

Opulenţa are dezavantajul că îndeamnă la trândăvie, că nimic nu o mai interesează, nimic nu o pune la adăpost de resentimente dureroase. Nefiind nevoită să se preocupe de problemele viitorului sau de muncile de fiecare zi, ea rămâne în întregime pradă marilor mâhniri morale.

Putându-şi procura tot ce se poate avea cu preţul aurului, ea doreşte sau regretă cu o pasiune fără seamăn, ceea ce numai aurul singur nu-i poate da. Durerea domnului d'Harville era cumplită, deoarece, la urma urmei, nu voia decât ce era drept şi legal: posesiunea, dacă nu dragostea soţiei sale. Or, faţă de refuzurile neînduplecate ale Clémencei, se întreba dacă litera legii nu conţinea o amară ironie: „Femeia aparţine soţului ei".

La ce putere, la ce instanţă să recurgă pentru a învinge această răceală, această aversiune care-i schimba viaţa într-un chin fără margini, deoarece nu trebuia, nu putea şi nu voia s-o iubească decât pe soţia lui?

Trebuie recunoscut că, în această privinţă, ca şi în altele ale vieţii conjugale, simpla împotrivire a bărbatului sau a soţiei se substituie hotărârii, fără apel, fără sancţiune posibilă, voinţii suverane a legii.

După aceste izbucniri de furie zadarnică, urma câteodată o tristă descurajare.

Viitorul îi apărea apăsător, întunecat, îngheţat.

Presimţea că această mâhnire avea să provoace înmulţirea crizelor groaznicei lui boli.

— Oh! exclamă el înduioşat şi dezolat totodată, greşeala mea, – e greşeala mea! Biata femeie, nenorocita de ea! Am amăgit-o… am amăgit-o în mod nedemn. Ea are dreptul… ba chiar trebuie să mă urască… şi, totuşi, adineauri chiar, nu mi-a manifestat ea cel mai tandru interes? Dar în loc să

mă mulţumesc cu atât, o patimă nebună mi-a luat minţile, am devenit drăgăstos, i-am vorbit de iubirea mea şi când buzele mele i-au atins mâna, ea s-a cutremurat de dezgust. Chiar dacă m-aş mai fi îndoit de repulsia ce i-o inspir, cele mărturisite prinţului nu mi-ar mai fi lăsat nicio iluzie. Oh! ce groaznic! groaznic! Dar cu ce drept i-a încredinţat ea această cumplită taină? E o trădare nedemnă. Cu ce drept? Vai! Cu dreptul pe care victimele îl au să se plângă de călăul lor. Biata copilă, atât de tânără, atât de iubitoare, tot ce a găsit mai crud de spus despre existenţa oribilă ce i-am impus-o… a fost că nu aceasta era soarta pe care a visat-o şi că e prea tânără ca să renunţe la dragoste. O cunosc pe Clémence… făgăduiala ce mi-a făcut-o, pe care a făcut-o şi prinţului şi-o va ţine de acum înainte: va fi pentru mine cea mai duioasă dintre surori. Ei bine!… Nu e situaţia mea totuşi demnă de invidiat?… În locul raporturilor reci şi silite de până acum, vor urma, între noi, relaţii afectuoase şi sincere, pe câtă vreme ea ar putea să mă trateze şi de aci încolo cu dispreţ, fără să-mi fie îngăduit să mă plâng. Ei bine, mă voi mulţumi cu ceea ce-mi oferă. Nu este şi acesta un fel de a fi fericit? Prea fericit! Oh! Cât sunt de slab, de de laş! Nu este ea soţia mea? Cu totul a mea? Legea nu-mi dă oare drepturi asupra ei? Soţia mea se opune… Ei bine! Am dreptul să…

Se opri cu un râs sardonic.

— Oh! Da, cu forţa! Nu-i aşa? Am s-o iau cu violenţă!… Altă mârşăvie! Dar ce altceva pot face? Căci o iubesc! O iubesc ca un nebun… nu o iubesc decât pe ea… Nu o vreau decât pe ea… Vreau dragostea ei şi nu iubirea ocrotitoare a unei surori. Ah! Până la urmă va trebui să-i fie milă de mine… E atât de bună, va vedea cât sunt de nenorocit! Dar nu, nu, niciodată! Există motive de înstrăinare peste care o femeie nu poate trece. Dezgustul… da… dezgustul, înţelegi tu? Dezgustul! Asta trebuie să-ţi intre în cap: groaznica ta infirmitate îi provoacă oroare, pricepi? strigă domnul d’Harville într-un acces de dureroasă exaltare.

După o clipă de tăcere sălbatică, urmă:

— Acest denunţ anonim care învinuia pe prinţ şi pe soţia mea, este tot opera unei mâini duşmane; şi, mai adineauri, înainte de a-i fi auzit, i-aş fi putut bănui. O! Gelozia nu se poate vindeca niciodată! Şi totuşi nu trebuie să mă amăgesc. Dacă prinţul, care mă iubeşte ca şi cel mai scump, cel mai generos prieten, o îndeamnă pe Clémence să-şi pună mintea şi inima în slujba unor acţiuni de binefacere, dacă îi oferă sfaturile, sprijinul lui, înseamnă că dânsa are nevoie de sfaturi, de sprijin. În definitiv, atât de frumoasă, atât de tânără, atât de răsfăţată, fără o dragoste care să o susţină, aproape absolvită de greşelile ei prin ale mele care sunt cumplite, nu s-ar putea să cada în păcat? Alt chin! Cât am suferit. Doamne, când am crezut-o vinovată… Ce groaznică agonie! Dar nu, această temere e nedreaptă! Clémence a jurat că nu-şi va uita îndatoririle… Şi se va ţine de vorbă… Dar cu câte jertfe. Doamne! Cu câte jertfe! Adineauri, când revenise la mine cu vorbe atât de drăgăstoase, cât rău mi-a făcut surâsul ei trist, resemnat! Cât de mult trebuie să o fi costat această reîntoarcere la călăul ei! Biata femeie! Cât de frumoasă şi de înduioşătoare era! Pentru prima oară am simţit o remuşcare sfâşietoare, fiindcă până atunci, prin răceala ei trufaşă, se răzbunase îndeajuns. Oh! Nenorocitul, nenorocitul de mine!

Capitolul 4
PLANURI DE VIITOR

După o noapte de nesomn şi de gânduri amare, agitaţia domnului d’Harville se potoli dintr-o dată ca prin minune.

Aştepta cu nerăbdare să se facă ziuă.

De cum se iviră zorii, domnul d’Harville sună după fecior.

Bătrânul Joseph, intrând în camera stăpânului său, îl auzi, spre marea lui mirare, fredonând un cântec vânătoresc, semn rar, dar sigur, de bună dispoziţie, a

domnului d’Harville.

— Ah! Domnule marchiz, făcu devotatul servitor înduioşat, ce glas frumos aveţi… păcat că nu cântaţi mai des.

— Adevărat, domnule Joseph! Am chiar o voce frumoasă? întrebă râzând domnul d’Harville.

— Dacă domnul marchiz ar avea o voce răguşită ca a unui huhurez, sau ca a unei hârâitori mie tot mi s-ar părea că are un glas frumos.

— Taci, linguşitorule!

— Doamne! Când cântaţi, domnule marchiz, e semn că sunteţi mulţumit… Şi atunci vocea dumneavoastră îmi pare cea mai plăcută muzică din lume…

— În acest caz, bătrâne Joseph, ciuleşte-ţi urechile tale lungi.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Vei putea auzi în fiecare zi această fermecătoare muzică, de care pari atât de dornic.

— Veţi fi fericit în fiecare zi, domnule marchiz!? strigă servitorul, împreunându-şi mâinile uimit şi radios totodată.

— În fiecare zi, bătrânul meu Joseph, fericit în fiecare zi. Da, adio necazuri, adio mâhnire. Ţie îţi pot spune asta, numai ţie, singurul şi discretul confident al suferinţelor mele… Sunt în culmea fericirii?.. Soţia mea e un înger de bunătate… mi-a cerut iertare că, în trecut s-a ţinut departe de mine, atribuindu-mi, îţi poţi închipui?… Gelozia !…

— Gelozia?

— Da, bănuieli absurde, stârnite de scrisori anonime…

— Ce ticăloşie…!

— Înţelegi… femeile au atâta amor-propriu… Nu a lipsit mult ca să ne despărţim, dar, din fericire, aseară mi-a spus sincer tot ce avea pe suflet. Mi-am recunoscut greşeala. Să-ţi descriu încântarea ei, mi-e peste putinţă, căci mă iubeşte, o, mă iubeşte! Răceala ei faţă de mine era tot atât de apăsătoare pentru ea cât şi pentru mine… În sfârşit, cruda neînţelegere dintre noi a luat sfârşit… Imaginează-ţi bucuria mea…!

— Să fie adevărat! exclamă Joseph cu ochii plini de lacrimi. Să fie deci adevărat, domnule marchiz? Iată-vă pentru totdeauna fericit, deoarece nu vă lipsea decât dragostea doamnei marchize… sau, mai bine zis, singura dumneavoastră suferinţă era pricinuită de nepăsarea doamnei marchize… după cum îmi spuneaţi…

— Cui altuia i-o puteam spune, dragul meu Joseph? Nu deţineai tu un secret şi mai trist? Dar să nu mai vorbim de tristeţe. Ziua de azi e prea frumoasă… Ai observat poate că am plâns?… Pentru că, vezi tu, fericirea mă copleşea… Mă aşteptam atât de puţin la ea!… Cât sunt de slab, nu-i aşa?

— Haide… haide… domnule marchiz, puteţi plânge de bucurie, că destul aţi plâns de durere. Dar şi eu! iată… nu fac ca dumneavoastră? Binecuvântate lacrimi! Nu le-aş da pentru zece ani din viaţa mea… N-am decât o singură teamă, că nu mă voi putea opri să mă arunc la picioarele doamnei marchize, de cum o voi vedea…

— Nebun bătrân, eşti tot atât de fără judecată ca şi stăpânul tău. Acum am şi eu o teamă…

— Care? Dumnezeule!

— Că n-o să dureze… sunt prea fericit.. Ce-mi mai lipseşte?

— Nimic, nimic, domnule marchiz absolut nimic…

— Tocmai de aceea. Mă tem de aceste fericiri atât de totale, atât de desăvârşite…

— Vai! Dacă nu e decât asta, domnule marchiz, dar nu, nu îndrăznesc…

— Te ascult… Ei bine, cred că temerile tale sunt deşarte… Frenezia pe care fericirea a iscat-o în mine e atât de vie, atât de adâncă, încât sunt aproape sigur că mă voi vindeca!

— Cum aşa?

— Nu mi-a spus oare doctorul de o mie de ori că o violentă zguduire morală ar fi suficientă pentru a provoca sau vindeca această cumplită boală?… De ce n-ar fi în stare emoţiile fericite să ne salveze?

— Dacă sunteţi convins de asta, domnule marchiz, aşa

va fi… aşa este… Sunteţi vindecat! Dar ce zi binecuvântată e cea de azi? Ah! După cum spuneţi, doamna e un înger căzut din cer şi aproape încep să mă tem şi eu, domnule marchiz. E poate prea multă fericire pentru o singură zi, dar mă gândesc… dacă pentru a vă linişti n-aveţi nevoie decât de un mic necaz, mulţumită Domnului, am ce vă trebuie.

— Cum aşa?

— Unul din prietenii dumneavoastră a primit, iată cum se nimereşte, a primit o lovitură de spadă, foarte puţin gravă, ce e drept, dar destul ca să vă indispună, să arunce, cum doriţi, o mică umbră pe această frumoasă zi. E adevărat că în privinţa asta, ar fi fost de dorit o lovitură de spadă mai serioasă, dar să ne mulţumim cu ceea ce avem.

— Vrei să taci odată? Şi de cine e vorba?

— De domnul duce de Lucenay.

— E rănit?

— O zgârietură la braţ. Domnul duce a trecut ieri să vă vadă şi a spus că va reveni acum de dimineaţă, să bea cu dumneavoastră o ceaşcă de ceai…

— Bietul Lucenay! Şi de ce nu mi-ai spus?…

— Aseară nu l-am putut vedea pe domnul marchiz.

După o clipă de gândire. Domnul d’Harville reluă:

— Ai dreptate, această mică plictiseală va satisface desigur gelozia destinului… Dar mi-a venit o idee; doresc să improvizez pentru azi un dejun între bărbaţi, toţi prieteni de ai domnului de Lucenay, ca să sărbătorim sfârşitul fericit al duelului, Neaşteptându-se la această sindrofie, ducele va fi încântat.

— Perfect, domnule marchiz! Trăiască veselia! Să recâştigăm timpul pierdut… Câte tacâmuri, ca să dau instrucţiunile necesare intendentului?

— Şase persoane, în mica sufragerie de iarnă.

— Şi invitaţiile?

— O să le scriu eu. Un servitor de la grajd să încalece şi să le ducă numaidecât; e încă devreme şi va găsi pe toată lumea acasă. Sună!

Joseph sună.

Domnul d'Harville intră în birou şi redactă următoarea scrisoare fără altă variantă decât numele invitatului:

Dragul meu… prezenta e o circulară; e vorba de ceva improvizat. Lucenay vine să ia dejunul cu mine acum, de dimineaţă. Se aşteaptă să fim numai noi doi. Fă-i plăcuta surpriză şi vino să te alături mie şi câtorva din prietenii lui, pe c*are i-am prevenit. La amiază, neapărat.*

A. d'Harville"

Un servitor intră.

— Trimite un om călare, să ducă imediat aceste scrisori, porunci domnul d'Harville.

Apoi către Joseph;

— Scrie adresele! *„Domnului viconte de Saint-Rémy*"… (Lucenay şi dânsul sunt inseparabili, îşi zise domnul d'Harville.) *„Domnul de Montville"…* unul din tovarăşii de călătorie ai ducelui: *„Lord Douglas*"… fidelul său partener la whist; *Baronului de Sézannes"… prietenul lui din* copilărie… Ai scris?

— Da, domnule marchiz.

— Expediază scrisorile şi să nu pierzi un minut, adăugă domnul d'Harville. Ah! Philippe, roagă pe domnul Doublet să vină până la mine.

Philippe ieşi.

— Ei bine, ce ai? îl întrebă domnul d'Harville pe Joseph care îl privea încremenit.

— Nu-mi cred ochilor, domnule marchiz, niciodată nu v-am văzut atât de bine dispus, atât de vesel. Şi apoi dumneavoastră, care de obicei sunteţi palid, acum v-aţi îmbujorat… ochii dumneavoastră scânteiază…

— Prietene, dragă Joseph, fericirea şi numai ea… Dar stai niţel! trebuie să mă ajuţi într-un complot… să te informezi la domnişoara Julieta, una din jupânesele doamnei d'Harville, aceea care se ocupă cu diamantele ei…

— Da, domnule marchiz, domnişoara Julieta are această sarcină. I-am ajutat acum opt zile să le cureţe.

— Întreab-o de numele şi adresa bijutierului stăpânei sale… dar spune-i să nu sufle o vorbă marchizei despre asta!…

— Aha!… înţeleg, domnule marchiz… o surpriză…

— Du-te repede. Iată-l pe domnul Doublet.

Într-adevăr, intendentul intra în momentul în care Joseph ieşea.

— Sunt la ordinele domnului marchiz.

— Dragă domnule Doublet, o să te sperii, îi spuse domnul d'Harville râzând, o să te fac să strigi după ajutor.

— Pe mine, domnule marchiz?

— Pe dumneata.

— Voi face tot ce-mi va fi posibil ca să-l mulţumesc pe domnul marchiz.

— Voi cheltui mulţi bani, domnule Doublet, foarte mulţi.

— N-are nicio importanţă, căci mulţumită Domnului, avem de unde.

— De multă vreme am în cap un proiect de construcţie: m-am gândit să adaug o galerie spre grădină, în aripa dreaptă a casei. După ce am şovăit câtva timp în faţa acestei nebunii despre care nu ţi-am vorbit până acum, m-am hotărât… Să chemi chiar azi pe arhitectul meu, să discute cu mine planurile… Ei bine, domnule Doublet. Nu te sperii de această cheltuială?

— Pot afirma domnului marchiz că nu mă plâng prea mult…

— Această galerie va îi destinată serbărilor. Vreau să se ridice ca prin minune; dar aceste minuni fiind foarte costisitoare, va trebui să vindem poate cincisprezece sau douăzeci de mii de livre rente ca să fim în măsură să acoperim cheltuielile, căci doresc ca lucrările să înceapă cât mai neîntârziat.

— Şi e foarte rezonabil, ca să vă puteţi folosi cât de curând de ele. Mi-am zis din totdeauna: nu-i lipseşte nimic domnului marchiz decât un capriciu oarecare… acela de a

construi; căci prezintă avantajul că tot ce se clădeşte rămâne. Cât despre bani, domnul marchiz să nu se îngrijoreze. Mulţumim lui Dumnezeu, puteţi, dacă vă face plăcere, să vă îngăduiţi fantezia acestei galerii.

Joseph reveni.

— Iată, domnule marchiz, adresa bijutierului: se numeşte domnul Baudoin.

— Dragă domnule Doublet, te vei duce la acest bijutier şi-i vei spune să-mi aducă aici, într-un ceas, un colier de diamante, în valoare de vreo două mii de ludovici. Femeile n-au niciodată destule giuvaericale, mai ales azi, când îşi împodobesc cu ele rochiile… Te vei înţelege cu bijutierul pentru plată.

— Da, domnule marchiz, nu mă plâng de această lovitură. Cu diamantele e ca şi cu clădirile, ele rămân; şi apoi o asemenea surpriză va face o mare bucurie doamnei marchize, fără a socoti plăcerea ce o veţi simţi dumneavoastră înşivă. Cum am avut cinstea să o spun acum câteva zile, nu se află în toată lumea o existenţă mai frumoasă ca aceea a domnului marchiz.

— Acest nepreţuit Doublet! răspunse domnul d’Harville surâzând, felicitările lui vin cum nu se poate mai la timp…

— Este singurul lor merit, domnule marchiz, mai ales că pornesc din fundul inimii. Mă duc repede la bijutier, adăugă domnul Doublet şi ieşi.

De îndată ce se văzu singur, domnul d’Harville, începu să umble de colo-colo prin cabinetul lui de lucru, cu mâinile încrucişate pe piept, cu privirea fixă, gânditoare. Expresia feţei i se schimbă dintr-o dată, nu mai arăta acea mulţumire care înşelase pe intendent şi pe bătrânul servitor, ci trăda o hotărâre liniştită, posomorâtă, rece.

După ce umblase aşa câtăva vreme, se aşeză anevoie, ca apăsat de povara suferinţelor lui; îşi sprijini coatele de birou şi-şi ascunse faţa în palme. După o clipă, se ridică brusc, îşi şterse o lacrimă ce-i umezise pleoapa înroşită şi rosti cu un efort:

— Haide… curaj… haide!

Scrise apoi câtorva persoane despre lucruri fără însemnătate, dar în aceste scrisori dădea sau amâna diferite întâlniri pe câteva zile mai târziu.

Marchizul îşi termină corespondenţa în clipa când Joseph intra. Acesta era atât de vesel, încât se uitase pe sine şi fredona la rândul său.

— Domnule Joseph, ai o voce foarte frumoasă. Îi spuse stăpânul surâzând.

— N-are importanţă, domnule marchiz, nu ţin la asta; dar simt că în mine cântă ceva atât de tare, încât trebuie să audă şi alţii…

— Să pui scrisorile astea la cutie.

— Da, domnule marchiz; dar unde veţi primi acum pe domnii aceştia?

— Aici, în biroul meu: vor fuma după dejun şi mirosul de tutun nu va ajunge până la doamna d’Harville.

În clipa aceea se auzi zgomotul unei trăsuri în curtea casei.

— E doamna marchiză care pleacă, a cerut să i se pregătească trăsura foarte de dimineaţă, preciza Joseph.

— Aleargă şi roag-o să binevoiască a trece pe la mine înainte de a pleca.

— Prea bine, domnule marchiz.

Abia plecase servitorul, că domnul d’Harville se apropie de oglindă şi se privi atent.

— Da, da, zise el cu voce sugrumata, asta e… faţa îmbujorată, privirea scânteietoare… Bucurie sau friguri… n-are importanţă… totul e ca lumea să se înşele. Să nu uităm acum surâsul pe buze. Sunt atâtea feluri de surâsuri! Dar cine ar putea deosebi pe cele false de cele adevărate? Cine ar putea pătrunde sub această mască amăgitoare şi să spună: acest surâs ascunde o deznădejde adâncă, sub această veselie aparentă mocneşte un gând de moarte? Cine ar putea, ghici asta? Nimeni… din fericire… nimeni. Nimeni? Oh! ba da… amorul, el nu s-ar înşela; instinctul l-ar preveni. Dar aud paşii soţiei mele… soţia mea! Haide, joacă-ţi rolul, comediant sinistru!

Clémence intră în biroul domnului d'Harville.

— Bună ziua, Albert, dragul meu frate, îi spuse ea cu un ton plin de blândeţe şi dragoste, întinzându-i mâna.

Apoi, observând expresia surâzătoare a soţului ei, continuă:

— Dar ce ai, scumpe prietene? Pari radios.

— Fiindcă în clipa când ai intrat, scumpă surioară, mă gândeam la dumneata… Mai mult decât atât: eram sub impresia unei minunate hotărâri…

— Asta nu mă miră…

— Ceea ce s-a petrecut ieri, admirabila dumitale generozitate, nobila purtare a prinţului, toate astea mi-au dat de gândit şi m-am convertit la ideile dumitale, dar definitiv, regretând pornirile mele de răzvrătire de ieri… pe care le vei ierta, cel puţin din dorinţa de a plăcea, nu e aşa? adăugă el surâzând. Şi nu mi-ai fi iertat, sunt sigur, că am renunţat prea uşor la dragostea dumitale.

— Ce limbaj! Ce fericită transformare! exclamă doamna d'Harville. Ah! Eram foarte sigură că, adresându-mă inimii, raţiunii dumitale, mă vei înţelege. Acum nu mai am nicio îndoială în ce priveşte viitorul.

— Nici eu, Clémence, te asigur. Da, de când cu hotărârea mea de azi noapte, acest viitor, care îmi părea tulbure şi întunecat, s-a luminat, s-a simplificat în chip miraculos.

— Nimic mai firesc, amicul meu, acum ne îndreptăm spre acelaşi ţel, sprijiniţi frăţeşte unul de altul. La sfârşitul drumului nostru, ne vom regăsi aşa cum suntem azi. Acest simţământ va fi cât se poate de statornic. În sfârşit, vreau să fii fericit şi vei fi, căci aşa mi-am pus în gând, adăugă Clémence ducând un deget la frunte.

Apoi, cu o expresie drăgălaşă, coborându-şi mâna la inima, urmă:

— Nu, am greşit, acest gând bun va veghea mereu aici… pentru dumneata… ca şi pentru mine; şi vei vedea, domnule frate al meu, ce înseamnă îndărătnicia unei inimi plină de devotament.

— Scumpa mea Clémence! răspunse domnul d'Harville cu o emoţie abia stăpânita.

Apoi, după un moment de tăcere, adăuga vesel:

— Te-am rugat să treci pe la mine înainte de a ieşi în oraş, ca să-ţi spun că nu voi putea lua ceaiul cu dumneata azi dimineaţă. Am poftit mai multe persoane la dejun, e ceva improvizat, pentru a sărbători sfârşitul fericit al duelului bietului Lucenay care, de altfel, a fost foarte uşor rănit de adversarul lui.

— Ce ciudată coincidenţă! răspunse doamna d'Harville, căci dumneata nu cunoşti toate ambiţiile mele: acum mă străduiesc să fiu primită în „Societatea de ocrotire a tinerelor deţinute".

— Într-adevăr, nu mai ai astâmpăr, spuse domnul d'Harville surâzând; căci, cu toată silinţa ce-şi impunea, se dădu puţin pe faţă – aşa că nu te voi mai vedea… azi? se grăbi el să adauge.

— Te superi că plec atât de dimineaţă? îl întrebă cu vioiciune Clémence, mirată de accentul vocii sale. Dacă doreşti, pot amâna vizita mea la doamna de Lucenay.

Marchizul fusese cât pe-aci să se trădeze, aşa că reluă pe un ton din cele mai afectuoase:

— Da, iubita mea surioară, sunt tot atât de necăjit, că pleci, pe cât voi fi de nerăbdător să te văd înapoindu-te. Iată slăbiciuni de care nu mă voi dezbăra niciodată.

— Şi ai face bine, prietene, căci altminteri aş fi dezolată.

Un sunet de clopoţel, anunţând o vizită, răsună în toată casa.

— Iată, desigur, unul din invitaţii dumitale; te las. Ia spune-mi, ce faci diseară? Dacă n-ai niciun program, te-aş ruga să mă însoţeşti la Opera italiană; poate că acum muzica îţi va plăcea mai mult ca de obicei.

— Sunt, cu cea mai mare plăcere, la ordinele dumitale.

— Ieşi cumva curând? Te mai văd înainte de cină?

— Nu mă duc nicăieri… mă vei găsi… aici.

— Atunci, când mă înapoiez, voi veni să mă interesez dacă dejunul vostru, între bărbaţi, a fost amuzant.

— Adio, Clémence.

— Adio, dragul meu… pe curând. Îţi dau toată libertatea şi vă doresc să faceţi mii de nebunii… Să fiţi foarte veseli!

Şi, după ce strânse călduros mâna soţului, Clémence ieşi pe uşă, cu o clipă înainte ca domnul de Lucenay să intre pe alta.

— Îmi urează o mie de nebunii… îmi cere să fiu vesel… în acest cuvânt de adio, în acest ultim strigăt al sufletului meu în agonie, în acest salut de despărţire supremă şi veşnică, ea a înţeles… pe curând… Şi a plecat liniştită, surâzătoare… Asta face cinste talentului mea de a mă preface… Doamne, nu mă socoteam un atât de bun actor… Dar iată-l pe Lucenay…

Capitolul 5
DEJUN ÎNTRE BĂRBAŢI

Domnul de Lucenay intră la domnul d’Harville.

Rana ducelui era atât de uşoară, încât nu-şi mai purta braţul în eşarfă; înfăţişarea lui zeflemistă şi trufaşă, agitaţia permanentă şi mania lui de a sâcâi oamenii erau neschimbate.

Cu toate ciudăţeniile şi glumele lui de prost gust, cu nasul lui neobişnuit de mare, care îi dădea o înfăţişare aproape grotescă, domnul de Lucenay nu era, am mai spus-o, un tip vulgar, graţie unui fel de demnitate înnăscută şi unei insolenţe cutezătoare care nu-l părăseau niciodată.

— Cât de indiferent trebuie să mă consideri în ce te priveşte, dragul meu Henri! spuse domnul d’Harville, întinzându-i mâna. Dar abia azi dimineaţă am aflat de neplăcuta dumitale aventură.

— Neplăcută… haida de, marchize!… Mi-am făcut cheful, cum se spune. Niciodată n-am râs atât!… Acest excelent domn Robert avea aerul atât de marţial, ca nu cumva să se spună că-i curge nasul… De fapt, dumneata

nici nu ştii care a fost cauza duelului! Acum câteva seri, la ambasada X, l-am întrebat, în faţa soţiei dumitale şi a contesei Mac-Grégor, dacă-i mai curge nasul. *Inde irae,* adică de aici a pornit supărarea, căci, între noi vorbind, nu detest această infirmitate. Dar n-are importanţă. Înţelege… să ţi se spună aşa ceva în faţa unor femei frumoase… e de nesuportat.

— Ce nebunie! Aşa ţi-e firea! Dar cine e acest domn Robert?

— Pe cinstea mea, nu ştiu nimic, dar absolut nimic; e un domn pe care l-am cunoscut cândva, la băi, trecea prin faţa noastră în grădina de iarnă a ambasadei şi l-am interpelat ca să-i fac această glumă proastă; a răspuns a treia zi, dându-mi, cavalereşte, o uşoară lovitură de spadă! – iată raporturile dintre noi. Dar să nu mai vorbim de asemenea nerozii. Te rog să-mi dai o ceaşcă de ceai.

Zicând acestea, domnul de Lucenay se întinse pe sofa, după care băgă vârful bastonului între perete şi rama unui tablou agăţat deasupra capului său şi începu să zgâlţâie cadrul.

— Te aşteptam, dragă Henri, şi ţi-am pregătit o surpriză, zise domnul d’Harville.

— Nu mai spune! Şi anume ce? exclamă domnul de Lucenay, imprimând tabloului o oscilaţie îngrijorătoare

— Vei sfârşi prin a scoate tabloul din cui şi-ţi va cădea în cap…

— Drace! Ai dreptate! Ai un ochi de vultur!… Dar surpriza dumitale, – ci spune-mi-o odată!

— Am rugat pe câţiva prieteni să ia dejunul cu noi.

— Perfect! Pentru ideea asta, marchize, bravo! Bravissimo, superbravissimo! strigă domnul de Lucenay cât îl ţinea gura, lovind tare cu bastonul pernele sofalei. Şi pe cine vom avea? Saint-Rémy? Nu, e la ţară de câteva zile. Ce dracu poate să manevreze la ţară, în plină iarnă?

— Eşti sigur că nu e la Paris?

— Foarte sigur. Îi scrisesem să-mi fie martor. Era plecat şi m-am adresat lordului Douglas şi lui Sézannes…

— Se potriveşte de minune, prânzesc şi ei cu noi.

— Bravo! Bravo! Bravo! începu să ţipe din nou domnul de Lucenay.

Apoi răsucindu-se şi trântindu-se pe sofa, însoţi, de data asta, strigătele lui sălbatice cu zvârcoliri ca ale unui peşte prins în plasă, care ar înnebuni pe un luntraş.

Performanţele acrobatice ale domnului de Lucenay fură întrerupte de sosirea domnului de Saint-Rémy.

— N-a fost nevoie să mă întreb dacă domnul de Lucenay e aici, căci l-am auzit din stradă.

— Cum, dumneata eşti, frumosule zeu al pădurii, ţăran ce eşti, ursuzule! strigă ducele surprins, ridicând-se brusc. Te credeam la ţară.

— M-am înapoiat de ieri. Am primit adineauri invitaţia lui d'Harville şi iată-mă foarte încântat de această plăcută surpriză.

Şi domnul de Saint-Rémy întinse mâna domnului de Lucenay, apoi marchizului.

— Şi-ţi sunt recunoscător de promptitudinea dumitale, dragă Saint-Rémy. Nu e firesc? Prietenii lui Lucenay nu trebuie oare să se bucure de sfârşitul fericit al acestui duel care, la urma urmei, ar fi putut avea urmări supărătoare?

— Dar, reluă stăruitor ducele, ce ai făcut la ţară în plină iarnă, Saint-Rémy? Sunt foarte curios.

— Indiscret mai e! se adresă vicontele domnului d'Harville.

Apoi răspunse ducelui:

— Vreau să mă înţarc încetul cu încetul de Paris, fiindcă trebuie să-l părăsesc curând…

— Ah! Da, acest vis frumos de a te vedea numit la legaţiunea Franţei din Gerolstein… Lasă-ne în pace cu năzbâtiile astea diplomatice! Nu te vei duce niciodată acolo, soţia mea o spune şi toată lumea o repetă…

— Te asigur că doamna de Lucenay se înșeală ca, de altfel, toată lumea.

— Ţi-a spus, în faţa mea, că e o nebunie…

— Am făcut atâtea în viaţa mea!

— Nebunii mondene şi fermecătoare, de acord, cum s-ar spune: să te ruinezi risipind ca Sardanapal, înţeleg; dar să te înmormântezi într-o curte de categoria asta… la Gerolstein!… halal carieră!… Asta nu mai e o nebunie, e o prostie. Şi eşti prea deştept ca să faci prostii.

— Ia seama, dragă Lucenay, vorbind de rău această Curte germană, te pui rău cu d'Harville, prietenul intim al marelui duce domnitor care, de altfel, m-a primit ieri cu cea mai mare bunăvoinţă la ambasada X, unde i-am fost prezentat.

— Dragă Henri, interveni d'Harville, dacă ai cunoaşte pe marele duce cum îl cunosc eu, ai înţelege de ce lui Saint-Rémy nu-i displace să stea câtva timp la Gerolstein.

— Te cred, marchize, deşi se spune cu mândrie că marele duce al dumitale este un original; dar asta nu înseamnă că un Adonis ca Saint-Rémy, crema societăţii, poate trăi şi în alta parte decât la Paris, unde e preţuit în toată splendoarea lui.

Ceilalţi invitaţi ai domnului d'Harville sosiseră când Joseph intră şi şopti câteva vorbe stăpânului.

— Domnilor, îmi îngăduiţi?… întrebă marchizul. E bijutierul soţiei mele, care mi-aduce nişte diamante, să aleg câteva pentru ea… o surpriză. Cunoşti asta, Lucenay, nu-i aşa? Noi suntem doar soţi de modă veche…

— Ei, drace! Dacă e vorba de surpriză, strigă ducele, soţia mi-a făcut ieri una… şi mai frumoasă!

— Vreun dar?

— Mi-a cerut… o suta de mii de franci..:

— Şi cum eşti foarte galant, i-ai dat desigur…

— I-am dat cu împrumut!… Am luat o ipotecă asupra moşiei ei de la Arnouville… Socotelile exacte menţin bunele relaţii… dar ce importanţă are? Să dai cu împrumut, în două ceasuri, o sută de mii de franci cuiva care are nevoie urgentă e un gest frumos şi rar… nu e aşa, risipitorule, dumneata care eşti specialist în împrumuturi?… spuse Lucenay râzând adresându-se lui Saint-Rémy, fără să bănuiască tâlcul involuntar al vorbelor sale.

Cu toata prestanţa lui, vicontele roşi la început, apoi răspunse liniştit:

— O sută de mii de franci este o sumă enormă… Cum poate avea o femeie nevoie de o sută de mii de franci?… înţeleg, noi bărbaţii, da.

— Nu ştiu ce vrea sa facă soţia mea cu banii ăştia. De altfel nu mă interesează. Poate restanţele de plată pentru toalete… furnizori nerăbdători ce reclamă plata. Asta o priveşte, şi apoi, înţelegi, dragă Saint-Rémy, din moment ce i-am împrumutat banii, ar fi fost neelegant s-o întreb ce face cu ei.

— Zău, Saint-Rémy, îl rugă domnul d'Harville, dumneata, care eşti un om de gust, mă vei ajuta să aleg podoaba pentru soţia mea. Sfatul ce-mi vei da, îmi va determina alegerea, hotărârile dumitale sunt suverane în materie de modă…

Sosi şi bijutierul, cu mai multe cutiuţe de giuvaeruri într-un geamantan de piele.

— Lată-l pe domnul Baudoin! exclama domnul de Lucenay.

— Respectele mele, domnule duce!

— Sunt sigur că o ruinezi pe nevastă-mea cu momelile dumitale diabolice şi amăgitoare, spuse domnul de Lucenay.

— Doamna ducesă s-a mulţumit în iarna asta, doar să-i montez diamantele, răspunse Baudoin oarecum stânjenit, şi cum veneam tocmai la domnul marchiz, le-am dus doamnei ducese pe ale ei.

Vicontele de Saint-Rémy ştia că doamna de Lucenay, ca să-i vină în ajutor, schimbase pietrele ei veritabile cu altele false, şi fu neplăcut surprins de această coincidenţă… totuşi continuă cu tupeu:

— Ce curioşi sunt soţii! Să nu mai răspunzi, domnule Baudoin.

— Curioşi! nu, zise ducele, soţia mea plăteşte… îşi poate satisface toate capriciile… e mai bogată decât mine…

În timpul acestei discuţii, domnul Baudoin etalase pe

birou mai multe coliere minunate de rubine şi diamante.

— Ce strălucire!… Şi ce minunat sunt şlefuite! spuse lordul Douglas.

— Vai, domnule, răspunse bijutierul, foloseam în aceste lucrări pe unul din cei mai pricepuţi şlefuitori din Paris. Din nenorocire a înnebunit. Şi niciodată nu voi mai găsi un meşter atât de priceput. Mijlocitoarea, care se ocupa de clienţii mei, mi-a spus că probabil mizeria l-a făcut să-şi piardă minţile.

— Mizeria!… şi dumneata încredinţezi diamante unor oameni în mizerie!

— Desigur, domnule, şi niciodată nu s-a întâmplat cu un şlefuitor să fure cel mai mic lucru, deşi au o existenţă grea şi mizeră.

— Cât costă colierul acesta? întrebă domnul d’Harville.

— Domnul marchiz îşi va da seama că pietrele au nişte ape splendide, o formă minunată şi sunt toate aproape de aceeaşi mărime.

— Iată formule retorice dintre cele mai ameninţătoare pentru punga clientului, zise râzând domnul de Saint-Rémy ; să te aştepţi, dragul meu d’Harville, la un preţ exorbitant.

— Haide, domnule Baudoin, spune cinstit, ultimul dumitale cuvânt, interveni domnul d’Harville.

— N-aş vrea să mă tocmesc cu domnul marchiz… Ultimul preţ este de patruzeci şi două mii de franci.

— Domnilor, să-l admirăm pe domnul d’Harville cu toată discreţia, strigă ducele de Lucenay, noi, ăştia însuraţi… Să faci soţiei tale o surpriză de patruzeci şi două de mii de franci!… Drace! Nu trebuie să difuzăm ştirea asta, ar fi un exemplu rău pentru fiecare dintre noi.

— Râdeţi cât vă place, domnilor, zise vesel marchizul. Sunt îndrăgostit de soţia mea, nu o ascund; dimpotrivă, mă laud cu asta!

— E evident, reluă domnul de Saint-Rémy, un asemenea dar spune mai mult decât toate protestele din lume.

— Aş lua acest colier, se adresă domnul d’Harville lui Saint-Rémy, numai dacă montura aceasta de email negru ţi

se pare de bun gust.

— Cred că scoate în evidenţă şi mai mult scânteierea pietrelor şi le încadrează minunat!

— M-am hotărât pentru acest colier, zise domnul d'Harville. Vei face, domnule Baudoin, socotelile cu domnul Doublet, omul meu de afaceri.

— Domnul Doublet mi-a comunicat acest lucru, domnule marchiz, răspunse bijutierul.

Şi plecă după ce repusese în geamantan, fără să le mai numere (atât de mare îi era încrederea), feluritele pietre ce le adusese şi pe care domnul de Saint-Rémy le admirase şi le cercetase cu multă atenţie în timpul acestei discuţii.

Domnul d'Harville dând colierul lui Joseph care aştepta ordinele lui, îi spuse încet:

— Domnişoara Julieta să pună cu grijă aceste diamante la un loc cu cele ale stăpânei ei, fără ca soţia mea să simtă ceva, pentru ca surpriza să fie şi mai mare.

În clipa aceea, majordomul anunţă că masa e servită. Musafirii marchizului trecură în sala de mâncare şi se aşezară la masă.

— Ştii, dragă d'Harville, spuse domnul de Lucenay, că această casă e una din cele mai elegante şi mai bine împărţite din Paris?

— E destul de confortabilă, într-adevăr, dar ar avea nevoie de mai mult spaţiu… planul meu e să adaug o galerie în grădină. Doamna d'Harville doreşte să dea câteva baluri mari şi saloanele noastre nu sunt destul de încăpătoare. Apoi găsesc că sunt foarte neplăcute acele petreceri care invadează apartamentele în care locuieşti de obicei. Din timp în timp te evacuează cu totul din ele.

— Sunt de părerea lui d'Harville, spuse domnul de Saint-Rémy. Nimic mai meschin, mai vulgar decât mutatul mobilelor de dragul balurilor sau concertelor… Ca să poţi da petreceri cu adevărat frumoase, fără a fi stingherit, trebuie să le rezervi un spaţiu deosebit; şi apoi sălile vaste şi somptuoase, destinate unui mare bal, trebuie să aibă un caracter cu totul aparte decât acela al saloanelor

obişnuite; între aceste două genuri e aceeaşi deosebire ca între tablouri: fresca monumentală şi pictura de şevalet.

— Are dreptate, răspunse domnul d'Harville, ce păcat, domnilor, că Saint-Rémy n-are un venit anual de un milion sau de un milion şi jumătate! Ce de splendori ne-ar face să admirăm.

— Pentru că avem fericirea să ne bucuram de un guvern reprezentativ, spuse ducele de Lucenay, ţara n-ar trebui oare să voteze un milion pe an lui Saint-Rémy şi să-l însărcineze să reprezinte, la Paris, gustul şi eleganţa franceză, care ar da tonul eleganţei întregii Europe… sau chiar a lumii?

— Aprobat! strigară toţi în cor.

— Şi s-ar realiza cu acest milion pe an din impozitele aplicate acelor cămătari cu averi imense, care vor fi constrânşi şi convinşi să trăiască întocmai ca nişte zgârie-brânză, adăugă domnul de Lucenay.

— Şi ca atare, reluă domnul d'Harville, condamnaţi să suporte luxul altora, în loc să se bucure dânşii de el.

— Şi unde mai puneţi că această funcţie de mare preţ, sau mai bine zis aceea de mare maestru al eleganţei, reluă ducele, încredinţată lui Saint-Rémy, ar avea, prin imitaţie, o influenţă salutară asupra bunului gust general.

— Ar crea un tip cu care toată lumea ar voi să semene.

— E limpede…

— Şi încercând să-l copieze, gustul s-ar rafina.

— În timpul Renaşterii, gustul devenise extrem de ales, fiindcă se modela după cel atât de distins al aristocraţiei.

— După întorsătura gravă pe care o ia discuţia, reluă vesel domnul d'Harville, văd că nu mai poate fi vorba decât de a adresa o petiţie Camerei deputaţilor pentru înfiinţarea funcţiei de mare maestru al eleganţei franceze. Şi cum deputaţii, fără excepţie, au reputaţia unor oameni cu idei înaintate, artistice şi grandioase, legea va fi votată cu aclamaţii.

— Dar până la publicarea decretului care va consacra de drept supremaţia pe care Saint-Rémy o va exercita de fapt,

urmă domnul d'Harville, îi voi cere sfaturi pentru galeria pe care doresc s-o construiesc, căci am fost cucerit de sugestiile lui cu privire la fastul serbărilor.

— Modestele mele lumini sunt la dispoziţia dumitale, d'Harville.

— Şi când vom inaugura aceste minunăţii, dragul meu?

— Anul viitor, presupun, căci vreau să încep imediat lucrările.

— Ce om de iniţiativă eşti!

— Mai am şi alte proiecte, vă asigur… Plănuiesc o transformare totală la Val-Richer.

— Moşia dumitale din Burgundia?

— Da, sunt multe lucruri admirabile de făcut acolo, dacă Dumnezeu îmi va dărui zile…

— Sărmane bătrân!

— Oare n-ai cumpărat de curând o proprietate lângă, Val-Richer, ca să te mai extinzi?

— Da, o afacere bună la care am fost sfătuit de notarul meu.

— Şi cine este acest nepreţuit notar, care propune afaceri atât de bune?

— Domnul Jacques Ferrand.

La auzul acestui nume, cu o tresărire uşoară, Saint-Rémy îşi încruntă fruntea.

— E într-adevăr un om atât de corect pe cât se spune? întrebă el cu aparentă nepăsare pe domnul d'Harville, care-şi aminti subit ceea ce Rudolf povestise Clémencei cu privire la notar.

— Jacques Ferrand? Ce întrebare! dar este un om de o probitate clasică, interveni domnul de Lucenay.

— Pe cât de respectat pe atât de respectabil.

— Şi foarte pios… ceea ce nu strică.

— Foarte avar, ceea ce e o garanţie pentru clienţii lui.

— În sfârşit, e unul din notarii de viţă veche, care te întreabă drept cine îl iei, când îi ceri o chitanţa pentru banii ce-i încredinţezi.

— Dacă n-ar fi decât asta şi încă i-aş da pe mână toată

averea mea.
— Dar de unde dracu i-au venit lui Saint-Rémy îndoielile astea cu privire la un om de o corectitudine proverbială?
— Nu mă fac decât ecoul unor zvonuri confuze... de altfel n-am niciun motiv să pun la îndoială cinstea acestui as al notarilor... Dar ca să revenim la planurile dumitale, d'Harville, ce vrei să clădeşti la Val-Richer? Se spune că ai un castel minunat.
— Vei fi consultat, fii liniştit, dragul meu Saint-Rémy şi poate că mai curând decât te gândeşti, fiindcă îmi fac o plăcere din aceste lucruri; mi se pare că nimic nu e mai interesant decât să-ţi eşalonezi preocupările pentru anii următori... În momentul de faţă proiectul nostru... peste un an altul... Pentru mai târziu faci noi planuri... Adaugă la toate astea o soţie fermecătoare pe care o adori, care împărtăşeşte cu tine toate gusturile, planurile tale şi vă asigur că viaţa se scurge pe nesimţite.
— O cred, Doamne, vezi bine! E un adevărat rai pe pământ.
— Ei, şi acum domnilor, continuă d'Harville, odată dejunul terminat, dacă vreţi să fumaţi un trabuc în biroul meu, veţi găsi acolo dintre cele mai bune.
Se sculară de la masă şi reintrară în cabinetul marchizului, ce dădea spre camera lui de culcare a cărei uşă era deschisă. Am mai spus-o că singura podoabă a acelei încăperi erau două panoplii cu arme foarte preţioase.
Domnul de Lucenay, după ce aprinse o havana, îl urmă pe marchiz în camera lui.
— După cum vezi, mai sunt încă amator de arme, îi spuse domnul d'Harville.
— Iată, într-adevăr, nişte minunate puşti englezeşti şi franţuzeşti; crede-mă, n-aş şti pe care s-o prefer... Douglas! strigă domnul de Lucenay, vino să vezi dacă puştile astea nu pot rivaliza cu cele mai bune carabine ale dumitale.
Lordul Douglas, Saint-Rémy şi alţi doi comeseni, intrară

în camera marchizului să examineze armele. Domnul d'Harville luă un pistol pentru duelat. Îi ridică cocoşul şi spuse râzând:

— Iată, domnilor, remediul tuturor suferinţelor, spleenului... plictiselii...

Şi, în glumă, îşi apropie ţeava de buze.

— Pe legea mea! Eu prefer un alt leac, răspunse Saint-Rémy; ăsta nu e bun decât în cazurile disperate.

— Da, dar e atât de prompt, spuse domnul d'Harville? Ţac! şi s-a făcut; e mai rapid decât voinţa... E într-adevăr o minune.

— Ia seama, d'Harville, aceste glume sunt totdeauna primejdioase. O nenorocire se poate întâmpla mai repede decât crezi! strigă domnul de Lucenay, văzând pe marchiz că-şi apropie din nou pistolul de gură.

— Ce dracu, prietene, crezi oare că dacă ar fi încărcat m-aş preta la acest joc?

— Fără îndoială, dar este totuşi o imprudenţă.

— Iată domnilor, cum se procedează: introduci uşor ţeava între dinţi... şi atunci...

— Doamne, cât eşti de prost, d'Harville, când te încăpăţânezi s-o dovedeşti! replică domnul de Lucenay ridicând din umeri.

— Apropii degetul de trăgaci... continuă domnul d'Harville.

— Ce copilăros o... ce copilăros o... la vârsta lui!

— O mică apăsare pe trăgaci, reluă marchizul, şi te duci drept în rai.

Cu aceste vorbe, glontele porni.

Domnul d'Harville îşi zburase creierii.

Renunţăm să descriem înmărmurirea, spaima comesenilor domnului d'Harville.

A doua zi se putea citi într-un jurnal:

„Ieri, o întâmplare pe cât de neprevăzută pe atât de regretabilă a îndurerat tot cartierul Saint-Germain. Una din acele imprudenţe, care în fiecare an provoacă

accidente atât de funeste a fost cauza unei groaznice nenorociri. Iată faptele aşa cum s-au petrecut şi de a căror autenticitate ne facem chezaşi:

Domnul marchiz d'Harville, în vârstă de numai 26 ani, posesorul unei averi imense, cunoscut pentru bunătatea inimii lui, căsătorit de câţiva ani cu o femeie pe care o *idolatriza, poftise la dejun câţiva prieteni. După ce s-au ridicat de la masă, au trecut în odaia de culcare a domnului d'Harville, unde se găseau mai multe arme de preţ. Arătând câteva puşti invitaţilor săi, domnul d'Harville luă un pistol pe care îl credea neîncărcat şi şi-l apropie, în glumă, de buze. Fără cea mai mică bănuială apăsă pe trăgaci… glontele porni!… şi nefericitul tânăr căzu mort, cu capul oribil zdrobit! Să ne imaginăm consternarea prietenilor domnului d'Harville, cărora, cu câteva clipe înainte, plin de tinereţe şi de optimism, le împărtăşea planurile lui de viilor. În sfârşit, ca şi cum toate împrejurările acestei tragice întâmplări urmau s-o facă prin contrast şi mai cumplită, chiar în dimineaţa aceea domnul d'Harville, vrând să facă o surpriză soţiei sale, îi cumpărase o bijuterie de mare valoare… Şi iată ca, într-un moment în care poate niciodată viaţa nu i se păruse mai surâzătoare şi mai frumoasă, cade victimă unui îngrozitor accident…*

Înaintea unei asemenea nenorociri, orice, comentarii sunt de prisos, şi nu poţi rămâne decât zdrobit în faţa hotărârilor de nepătruns ale Providenţei".

Am citat din acest jurnal, pentru a consemna astfel convingerea generală, care atribuia moartea soţului Clémencei unei imprudenţe fatale şi regretabile.

Mai e nevoie să spunem că domnul d'Harville a dus singur, în mormânt, taina misterioasă a morţii lui voite…?

Da, voită, calculată şi premeditată cu atâta sânge rece şi cu atâta generozitate pentru Clémence, ca dânsa să nu poată nutri cea mai mică bănuială cu privire la adevărata cauză a acestei sinucideri.

Astfel, planurile pe care le împărtăşise domnul d’Harville intendentului şi prietenilor săi, confidenţele despre fericirea lui făcute bătrânului servitor, surpriza pe care chiar în dimineaţa aceea o pregătise soţiei sale, acestea erau tot atâtea trucuri destinate credulităţii tuturor. Moartea lui nu putea fi şi nu era atribuită decât imprudenţei. Cât despre gestul lui, o disperare fără leac i-l dictase.

Arătându-se faţă de el atât de afectuoasă, atât de duioasă, pe cât fusese odinioară de rece şi de trufaşă, revenind acum la el cu atâta abnegaţie, Clémence redeşteptase în sufletul soţului ei remuşcări amare.

Văzând-o atât de tragic resemnată la o viaţă întreagă fără dragoste, alături de un om atins de o boală incurabilă şi îngrozitoare, convins că, după gravitatea vorbelor ei, Clémence nu ar fi putut învinge niciodată repulsia ce i-o inspira dânsul, domnul d’Harville fusese cuprins de o milă adâncă pentru soţia lui şi de un profund dezgust de viaţă şi de el însuşi.

În paroxismul durerii lui, îşi zisese:

„Nu iubesc şi nu pot iubi decât o singură femeie pe lume: pe soţia mea. Purtarea ei plina de bunătate şi nobleţe ar mări şi mai mult patima mea nebună – dacă ar fi cu putinţă să fie mai intensă. Şi această femeie, care e a mea, nu-mi poate aparţine niciodată… E în dreptul ei să mă dispreţuiască, să mă urască… Printr-o înşelătorie infamă am legat-o, fecioară fiind, de soarta mea îngrijorătoare… Mă simt vinovat… Ce pot face pentru ea acum? Să o liberez de cătuşele odioase pe care egoismul meu i le-a impus. Numai moartea mea poate rupe aceste legături… deci trebuie să mă omor“.

Iată de ce domnul d’Harville a săvârşit acest mare şi dureros sacrificiu.

Dacă divorţul ar fi fost posibil, oare acest nenorocit, s-ar fi sinucis?

Nu!

Ar fi putut repara în parte răul pe care îl făcuse, redând

soţiei sale libertatea, ceea ce i-ar fi îngăduit să-şi găsească fericirea într-o altă căsătorie.

Neînduplecata literă a legii face ca unele greşeli să fie ireparabile sau, ca în cazul de faţă, să nu îngăduie să le remediezi decât printr-o nouă crimă.

Capitolul 6
SAINT-LAZARE

Ne facem o datorie din a preveni pe cei mai impresionabili dintre cititorii noştri că închisoarea Saint-Lazare, destinată hoaţelor şi prostituatelor, e zilnic vizitată de mai multe doamne ale căror mărinimie, nume şi situaţie socială impun respectul tuturor.

Aceste femei, crescute în mijlocul strălucirilor bogăţiei, aceste femei socotite pe bună dreptate ca făcând parte din cea mai aleasă societate, vin în fiecare săptămână să-şi petreacă multe ceasuri printre nenorocitele de la Saint-Lazare, pândind în aceste suflete degradate cea mai mică înclinare spre bine, cea mai uşoară părere de rău pentru trecutul vinovat; ele îmbărbătează elementele recuperabile, încurajează căinţa şi prin puterea magiei cuvintelor: *datorie, onoare, virtute,* scot câteodată din mocirlă pe unele din aceste fiinţe părăsite, ticăloşite, dispreţuite.

Deprinse cu delicateţea, cu manierele alese ale societăţii suspuse, aceste femei curajoase părăsesc castelul lor strămoşesc, ating cu buzele fruntea neîntinată a fiicelor lor candide ca îngerii din cer, şi se duc în închisori întunecoase să întâmpine nesimţirea grosolană sau limbajul deşănţat al acestor hoaţe sau prostituate.

Credincioase chemării lor de înaltă moralitate, ele coboară curajos în această cloacă, îşi pun mâna pe toate aceste inimi cangrenate şi, dacă din bătaia lor răzbate sentimentul pur al virtuţii, sau o vagă nădejde de salvare, ele luptă şi smulg de la pieire irevocabilă, sufletul bolnav

în a cărui vindecare au crezut.

Neştiind nimic de teribila dramă ce se petrecea la ea acasă, doamna d'Harville, după ce o vizitase pe doamna de Lucenay în legătura cu cele două nenorocite pe care lăcomia notarului Jacques Ferrand le redusese la mizerie, se dusese la închisoare.

Neputând fi însoţită în acea zi de doamna de Blinval, una din persoanele care patronau instituţia tinerelor deţinute de la Saint-Lazare, Clémence venise singură. Fu primită călduros de către director şi de câteva doamne inspectoare, care se recunoşteau după rochiile negre şi o panglică albastră cu un medalion de argint pe care îl purtau la gât. Una din aceste inspectoare, femeie în vârstă cu chipul grav şi duios, rămase singură cu doamna d'Harville într-un salon alături de grefă.

Doamna Armand poseda, la modul superlativ, intuiţia pătrunzătoare a caracterului prizonierelor. Vorbele şi aprecierile ei aveau în instituţie o autoritate considerabilă.

Doamna Armand se adresă Clémencei:

— Pentru că doamna marchiză a binevoit să mă însărcineze să-i indic pe aceea din deţinutele noastre care, prin purtarea ei bună şi printr-o căinţă sinceră, ar putea suscita interesul domniei sale, cred că pot să-i recomand o nefericită pe care o socot mai mult lipsită de noroc decât vinovată; căci nu cred că mă înşel afirmând că nu e prea târziu s-o salvăm pe această fată, o biată copilă de şaisprezece sau cel mult şaptesprezece ani.

— Dar ce a făcut ca să fie închisă?

— A fost găsită seara, pe Champs-Elysées. Cum este oprit fetelor de teapa ei, sub ameninţarea pedepselor foarte grele, de a umbla fie ziua, fie noaptea prin anumite locuri publice, şi cum Champs-Elysées se numără printre aceste locuri interzise, a fost arestată.

— Şi vi se pare că merită să ne ocupăm de ea?

— N-am văzut niciodată trăsături mai pure, mai candide. Închipuiţi-vă, doamnă marchiză, un chip de fecioară. Dar ceea ce dă înfăţişării ei o expresie şi mai modestă este că a

venit aici îmbrăcată ca o ţărancă din împrejurimile Parisului.

— Deci e o fată de la ţară?

— Nu, doamnă marchiză. Inspectorii au recunoscut-o: ea locuia într-o casă oribilă din cartierul rău famat Cité, de unde lipsea de vreo două-trei luni, dar fiindcă nu ceruse radierea din condicele poliţiei, rămăsese supusă controlului excepţional care a trimis-o aici.

— Dar poate că a părăsit Parisul ca să încerce să se reabiliteze?

— Aşa cred şi eu, doamnă, şi asta m-a făcut să mă ocup de ea. Am întrebat-o despre trecutul ei, am întrebat-o dacă venea de la ţară, spunându-i să aibă nădejde, în cazul că, după cum credeam, ar vrea să revie pe drumul cel bun.

— Ce a răspuns?

— Ridicându-şi ochii ei mari, albaştri, melancolici şi plini de lacrimi mi-a spus cu un accent de blândeţe angelică: „Vă mulţumesc, doamnă, pentru bunătatea dumneavoastră, dar nu vă pot spune nimic despre trecutul meu. Am fost arestată. Eram vinovată, nu mă plâng.“ „Dar de unde vii? Unde ai stat de când ai plecat de la tavernă? Dacă te-ai dus la ţară să cauţi o existenţă cinstită, spune-ne-o, dovedeşte-ne-o, şi vom scrie domnului prefect ca să obţinem eliberarea dumitale. Vei fi ştearsă din condicele poliţiei şi vei fi ajutată în bunele dumitale intenţii“. „Vă implor, doamnă, nu mă întrebaţi, nu vă voi putea răspunde“, a adăugat ea. „Ieşind de aici vrei să te reîntorci în casa aceea groaznică?“ „Vai! Niciodată!“ a strigat ea. Dar atunci ce te vei face?“ „Numai Dumnezeu ştie“, răspunse ea, lăsându-şi capul în jos.

— E foarte ciudat… Cum se exprimă?

— În termeni aleşi, doamnă marchiză. Ţinuta ei e timidă şi respectuoasă, dar fără slugărnicie; aş spune mai mult: cu toată, blândeţea nespusă a vocii şi privirilor ei, are câteodată în vorba, în atitudinea ei, un fel de tristeţe mândră care mă uimeşte. Dacă n-ar aparţine acestei clase decăzute, aş înclina să cred că această mândrie oglindeşte

un suflet conştient de nobleţea sa.

— Dar e un adevărat roman! exclamă Clémence, intrigată la culme şi găsind, după cum îi spusese şi domnul Rudolf, că nimic nu e mai atrăgător decât a face bine. Şi care sunt raporturile, ei cu celelalte prizoniere? Dacă e înzestrată cu acea înălţime sufletească pe care i-o bănuiţi, ea trebuie să sufere mult în mijlocul acestor fiinţe depravate.

— Doamne, Dumnezeule… pentru mine care-mi dau seama de multe prin atribuţiile mele şi din obişnuinţă, totul la această fată mă surprinde, doamnă marchiză. Nu e aici decât de trei zile şi exercită de pe acum un fel de influenţă binefăcătoare asupra celorlalte deţinute.

— În atât de scurtă vreme?

— Ele au pentru dânsa nu numai afecţiune, dar chiar şi respect.

— Cum! Aceste nenorocite?…

— Au câteodată un instinct de o ciudată gingăşie în a recunoaşte, a ghici chiar calităţile alese ale celorlalte. Numai că ele urăsc câteodată fiinţele a căror superioritate sunt obligate să o recunoască.

— Şi n-o urăsc pe această biată fată?

— Nicidecum, doamnă: niciuna nu o cunoştea înainte de a veni aici. Au fost mai întâi izbite de frumuseţea ei; trăsăturile ei, deşi de o rară puritate, sunt, oarecum, adumbrite de o paloare şi o tristeţe bolnăvicioasă, acest chip melancolic şi blând le-a stârnit mai multă curiozitate decât gelozie. Apoi e foarte tăcută – altă pricină de mirare pentru aceste creaturi care încearcă să se ameţească prin larmă, vorbărie şi neastâmpăr. În schimb, deşi demnă şi rezervată, ea s-a arătat miloasă, ceea ce a împiedicat pe tovarăşele ei să fie jignite de răceala sa. Dar mai e ceva. De o lună se află aici o fiinţă pe care nu o putem îmblânzi, supranumită Lupoaica, într-atât este de violentă, îndrăzneaţă şi bestiala. E o fată de douăzeci de ani, înaltă, băieţoasă, cu o faţă destul de drăguţă, dar aspră. Suntem adesea nevoite să o băgăm la carceră ca s-o mai domolim.

Alaltăieri ieşea tocmai din celulă, enervată de pedeapsa ce i se aplicase; era ora mesei; biată fată (de care vă vorbisem mai înainte), nu mânca; se adresă, cu tristeţe, camaradelor ei: „Cine vrea pâinea mea?“ „Eu“ spuse cea dintâi Lupoaica. „Eu“, interveni o făptură aproape pocită, poreclită Mont-Saint-Jean, care era subiectul de râs şi, câteodată, cu toată împotrivirea noastră, calul de bătaie al celorlalte deţinute, deşi e însărcinată în câteva luni. Fata dădu pâinea ei acesteia din urmă, spre marea supărare a Lupoaicei. „Eu ţi-am cerut întâi porţia“, strigă ea furioasă. „E adevărat, dar această biată femeie e însărcinată, are mai multă nevoie decât dumneata“, răspunse fata. Totuşi Lupoaica smulse pâinea din mâinile celeilalte şi începu să vocifereze, ameninţând-o cu cuţitul. Fiind foarte rea şi temută, nimeni nu îndrăzni să ia parte bietei Guriste. Deşi toate deţinutele îi dădeau dreptate în sinea lor.

— Cum aţi spus că o cheamă, doamnă?

— Gurista… E un nume sau mai bine zis o porecla sub care a fost înscrisă aici protejata mea şi care sper va fi în curând şi a dumneavoastră, doamnă marchiză. Mai toate au astfel de nume de împrumut.

— Ce nume ciudat…

— Înseamnă, în graiul lor josnic, cântăreaţă; se spune că această fată are o voce foarte frumoasă şi nu m-aş mira, deoarece glasul ei are accente fermecătoare…

— Şi cum a scăpat de acea mizerabilă Lupoaica?

— Îndârjită şi mai mult de calmul Guristei, s-a repezit la dânsa cu înjurături şi cu cuţitul ridicat; toate deţinutele au început să ţipe… Numai Gurista, privind-o fără teamă pe această periculoasă creatură, îi surâse cu amărăciune, spunându-i cu vocea ei suavă: „O, ucide-mă, ucide-mă, asta vreau… dar nu mă face să sufăr prea mult!“ Aceste vorbe fură rostite cu o simplitate atât de sfâşietoare, că aproape toate deţinutele avură lacrimi în ochi.

— Te cred, spuse doamna d’Harville, adânc impresionată.

— Cele mai cumplite caractere, reluă inspectoarea, au

din fericire, câteodată, clipe de remuşcare. Auzind aceste vorbe pline de resemnare. Lupoaica tulburată până în fundul sufletului, după cum a povestit ea însăşi mai târziu, aruncă cuţitul pe jos, îl calcă în picioare şi strigă: „Am greşit ameninţându-te, căci sunt mai puternică decât tine; nu ţi-a fost frică de cuţitul meu, eşti curajoasă... Îmi plac oamenii curajoşi, aşa că de acum înainte dacă cineva ar vrea să-ţi facă rău, eu te voi apăra...“

— Ce fire ciudată!

— Exemplul Lupoaicei mări şi mai mult prestigiul Guristei şi acum, lucru nemaiîntâlnit, aproape niciuna dintre prizoniere nu o mai tutuieşte; cele mai multe o respectă şi se oferă să-i facă toate micile servicii pe care şi le pot face deţinutele între ele. Le-am întrebat pe câteva din acelaşi dormitor cu dânsa, ca să aflu pricina consideraţiei pe care i-o arată. „E ceva care ne depăşeşte, mi-au răspuns, se vede că nu e o fiinţă ca noi astelalte.“ „Dar cine v-a spus?“ „Nu ne-a spus nimeni, dar asta se vede“. „Dar totuşi după ce?“ „După o mie de lucruri. Mai întâi ieri înainte de a se culca, s-a aşezat în genunchi şi şi-a făcut rugăciunea: ca să poată să se roage, cum a spus Lupoaica, desigur că are dreptul să o facă.“

— Ce curioasă constatare!

— Aceste nenorocite n-au niciun simţământ religios şi totuşi nu şi-ar îngădui niciodată să rostească vreo vorbă nelegiuită sau păgână; veţi vedea, doamnă, în toate sălile noastre, un fel de altare, pe care statuia Sfintei Fecioare este înconjurată de daruri şi podoabe făcute de ele. În fiecare duminică aprind nenumărate lumânări, rostindu-şi câte o dorinţă. Acele care se duc la capelă se poartă admirabil, dar, în genere, vederea locurilor sfinte le impune respect şi teamă. Ca să revenim la Gurista noastră: tovarăşele ei îmi mai spuneau: „Se vede bine că nu e ca noi, după firea ei blândă, după tristeţea ei, după felul cum vorbeşte...“ „Şi apoi, reluă Lupoaica, de faţă la această discuţie, e limpede că nu e din ale noastre, pentru că azi de dimineaţă, în dormitor, fără să ştim de ce, ne era ruşine

să ne îmbrăcăm în faţa ei…“

— Ce ciudată sfială, în mijlocul unei atari degradări! exclama doamna d'Harville.

— Da, doamnă, în faţa bărbaţilor şi între ele, nu mai ştiu ce e ruşinea şi totuşi sunt foarte stingherite să fie văzute pe jumătate dezbrăcate de către noi sau de către persoanele miloase care, ca dumneavoastră, doamnă marchiză, vizitează închisorile. Astfel, acest adânc instinct de pudoare pe care Dumnezeu l-a sădit în noi, mai apare chiar la aceste creaturi, la vederea singurelor fiinţe pe care le pot respecta.

— E, cel puţin, reconfortant să regăseşti câteva sentimente curate, mai puternice decât corupţia.

— Fără îndoială că aceste femei sunt capabile de devotamente, care, folosite cum se cuvine, ar da roade foarte bune… Mai există un simţământ sfânt la aceste fiinţe care nu respectă nimic, nu se tem de nimic: e maternitatea. Ele se mândresc cu ea, se bucură de ea, nu se află niciodată mame mai bune; nimic nu e prea greu ca să-şi poată păstra copilul lângă ele; îşi impun cele mai grele jertfe ca să-l crească, fiindcă – după cum spun ele – această mică făptură este singura care nu le dispreţuieşte.

— Au deci conştiinţa decăderii lor?

— Nimeni nu le dispreţuieşte mai mult decât se dispreţuiesc ele. La unele, a căror căinţă e cinstită, această tară a viciului rămâne neştearsă în ochii lor, chiar când ajung într-o situaţie mai bună. Altele înnebunesc, într-atât abjecţiunea lor iniţială devine o idee fixă şi neînduplecată. Aşa că, doamnă, nu m-aş mira ca durerea profundă a Guristei să fie o remuşcare de felul acesta.

— Dacă e aşa, într-adevăr, ce supliciu pentru ea! O remuşcare ce nu poate fi alinată cu nimic!

— Din fericire, doamnă, spre cinstea speciei umane, aceste remuşcări sunt mai frecvente decât am crede: conştiinţa răzbunătoare nu adoarme niciodată cu totul, sau mai bine, lucru curios, s-ar zice că sufletul veghează când trupul e adormit: e o constatare pe care am făcut-o din nou

în noaptea trecută, cu privire la protejata mea.

— La Guristă?

— Da, doamnă.

— Şi cum asta?

— Adesea, când deţinutele dorm, mă duc să fac un rond prin dormitoare. Nu vă puteţi închipui cât de schimbate sunt fizionomiile acestor femei când dorm. Multe dintre ele pe care le-am văzut în cursul zilei nepăsătoare, ironice, obraznice, îndrăzneţe, par complet schimbate, când somnul şterge de pe trăsăturile lor orice exagerare de cinism, fiindcă viciul, vai! are şi el mândria lui. Oh, doamnă, ce triste revelaţii apar atunci pe feţele acestea abătute, posomorâte, întunecate! Câte tresăriri! Câte suspine dureroase! Smulse fără voie de visuri izvorâte dintr-o neiertătoare realitate!… Vă vorbeam adineauri, doamnă, de acea fată supranumită Lupoaica, creatură neînfrânată şt de neînfrânat. Să fie cam cincisprezece zile de când m-a insultat cu brutalitate în faţa tuturor deţinutelor. Am ridicat din umeri, dar nepăsarea mea i-a înteţit furia… Atunci, ca să mă rănească, desigur, s-a gândit să scornească nu ştiu ce infame ocări la adresa mamei mele… pe care o văzuse de mai multe ori venind aici să mă viziteze…

— Vai! Ce oroare!

— Mărturisesc că oricât de stupidă era ofensa, mi-a făcut rău… Lupoaica şi-a dat seama, îşi atinsese scopul în noaptea aceea, către miezul nopţii, m-am dus să inspectez dormitoarele; am ajuns lângă patul Lupoaicei, care urma să fie încarcerată a doua zi de dimineaţă. Am fost izbită de expresia blândă a chipului ei, în comparaţie cu încruntarea şi obrăznicia pe care o afişa de obicei; trăsăturile ei păreau că imploră, erau pline de tristeţe şi obidă, buzele întredeschise, răsuflarea grea, şi un lucru ce mi se păru de necrezut, imposibil, două lacrimi, două lacrimi grele se prelingeau din ochii acestei femei cu caracter atât de dur! O priveam de câteva minute în tăcere, când o auzii îngăimând aceste cuvinte: „Iertare!… Iertare! Mama

doamnei…“ Am ascultat mai atentă, iar tot ce am putut prinde din şoaptele aproape de neînţeles, fu numele meu: Doamna Armand…“ spus printre suspine.

— Se căia în timpul somnului că o insultase pe mama dumitale.

— Aşa am crezut şi eu, şi, asta m-a făcut mai puţin severă. Fără îndoială, în mijlocul tovarăşelor ei, Vrusese – printr-o vanitate prostească – să-şi exagereze grosolănia înnăscută; poate însă că o rămăşiţă de omenie o făcea să se căiască în timpul somnului.

— Şi a doua zi, a arătat vreo părere de rău de purtarea ei din ajun?

— Niciuna, a fost ca totdeauna, grosolană, sălbatică şi furioasă. Vă asigur însă, doamnă, că nimic nu stârneşte mai mult mila decât aceste constatări de care vă vorbesc. Îmi închipui, poate e o iluzie, că în timpul somnului aceste nenorocite devin mai bune, sau mai degrabă redevin ceea ce sunt, cu toate cusururile lor, e drept, dar câteodată şi cu unele porniri cinstite, nedisimulate de cinismul viciului. În concluzie, ajung să cred că aceste fiinţe sunt mai puţin rele decât vor să pară. Acţionând deci cu această convingere, am obţinut adesea rezultate imposibil de realizat, dacă aş fi pierdut orice nădejde în ele.

Doamna d’Harville nu-şi putea ascunde surprinderea de a constata atâta bun simţ, atâta sănătoasă judecată, milă, simţăminte umanitare, pe cât de superioare, pe atât de practice, la o simplă inspectoare de femei pierdute.

— Vă trebuie, doamnă, mult curaj, zise Clémence, după câteva clipe de tăcere – o mare tărie de caracter ca să nu dai înapoi de la o misiune ingrată care oferă aşa de puţine satisfacţii.

— Nu, vă asigur, ceea ce fac, altele o fac cu rezultate şi mai bune, cu mai multă pricepere decât mine… Una din inspectoarele altui sector din Saint-Lazare, unde se află femeile învinuite de diferite crime, ar stârni şi mai mult interesul dumneavoastră. Îmi povestea azi de dimineaţă despre sosirea unei fete învinuită de infanticid. Nicicând n-

am auzit ceva mai sfâşietor… Tatăl acestei nenorocite, un cinstit meşteşugar şlefuitor, a înnebunit aflând de dezonoarea fiicei lui. Se pare că mizeria acestei întregi familii, care locuia într-o mansardă groaznică din strada Templului era indescriptibilă.

— Strada Templului! exclamă doamna d'Harville uimită la culme. Care e numele acestui meşteşugar?

— Pe fata lui o cheamă Luiza Morel…

— Asta e!…

— Era în serviciul unui om respectabil, domnul Jacques Ferrand, notar.

— Această sărmană familie mi-a fost recomandată, zise Clémence, roşind; dar nu mă aşteptam să fie lovită de o nouă nenorocire, atât de groaznică. Şi Luiza Morel?…

— Susţine că e nevinovată! Ea jură că copilul ei era mort… şi, aşa cum vorbeşte, face impresia că spune adevărul. Deoarece vă interesaţi de familia ei, doamnă marchiză, dacă aţi fi atât de bună să primiţi să o vedeţi, această dovadă de mărinimie, i-ar alina disperarea, despre care se spune că e nemărginită.

— Desigur că o voi vedea. Voi avea aci două protejate în loc de una: Luiza Morel şi Gurista… căci tot ce-mi spuneţi despre această biată fată, mă întristează profund… Dar ce se poate face pentru a-i obţine eliberarea? În urmă o voi plasa, mă voi ocupa de viitorul ei.

— Cu legăturile dumneavoastră, doamnă marchiză, vă va fi uşor s-o scoateţi din închisoare de la o zi la alta; asta depinde de voinţa domnului prefect de poliţie… Recomandarea unei persoane de vază ar fi hotărâtoare pentru el. Dar ne-am cam depărtat de Guristă. Şi în această privinţă trebuie să vă mărturisesc că nu m-ar mira ca sentimentului profund dureros al primei decăderi, să i se adauge o altă suferinţă, nu mai puţin mistuitoare.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă?

— Poate că mă înşel… dar nu m-ar mira ca această fată, ieşită prin nu ştiu ce fel de împrejurare din degradarea în care căzuse la început, să fi simţit… să simtă poate şi acum

o dragoste cinstită… care să fie fericirea şi totodată chinul ei…

— Şi ce vă face să credeţi asta?

— Ieri seară, în timpul când inspectam dormitoarele, m-am apropiat de patul Guristei. Ea dormea adânc… Priveam de câteva clipe, înduioşată, această faţă angelică; deodată, pe şoptite, cu un accent respectuos, trist şi înflăcărat, a pronunţat un nume: şi dumneavoastră, doamnă, vă pot încredinţa taina… acest nume era Rudolf.

— Rudolf! exclamă doamna d'Harville, gândindu-se la prinţ.

Apoi, socotind că alteţa-sa marele duce de Gerolstein nu putea avea nicio legătură cu acest Rudolf al bietei Guriste, se adresă inspectoarei care părea mirată de exclamaţia Clémencei:

— Numele m-a surprins, doamnă, deoarece, printr-o coincidenţă bizară, una din rudele mele poartă acest nume; dar tot ce-mi spui de Guristă, mă interesează din ce în ce mai mult… N-aş putea s-o văd astăzi… chiar acum?

— Ba da, doamnă, dacă doriţi, mă duc s-o caut.. Aş putea să mă informez şi de Luiza Morel, care e în altă secţie a închisorii.

— V-aş fi foarte recunoscătoare, răspunse doamna d'Harville, care rămase singură!

Capitolul 7
MONT-SAINT-JEAN

Orologiul închisorii Saint-Lazare bătea orele două.

La sunetul unui clopot vestind pauza, prizonierele dădură buzna afară cu zgomot, pe o uşă grea cu ferestruică, ce li se deschise. Aceste, femei, îmbrăcate la fel, purtau basmale negre şi rochii lungi, groase, din stofă de lână albastră, strânse la mijloc printr-o cingătoare cu cataramă de fier. Erau acolo două sute de prostituate, condamnate pentru contravenţii la ordonanţele speciale

care le trasează restricţii şi le pun în afara legii comune.

La prima vedere, aspectul lor n-avea nimic deosebit; dar observându-le mai atent, descopereai pe toate aceste chipuri stigmatul aproape de neşters al viciului şi mai ales abrutizarea care decurge din ignoranţă şi mizerie.

Când întreţinutele se repeziră alergând şi ţipând în curtea închisorii, îţi puteai uşor da seama că nu erau atât de zgomotoase numai de bucurie că au ieşit din ateliere. După ce năvăliră pe singura uşă care ducea în curte, aceasta gloată se răzleţi făcând cerc în jurul unei fiinţe diforme pe care o acoperiră cu huiduieli.

Era o femeie scundă, de treizeci şi şase până la patruzeci de ani, pocită, cocoşată, cu gâtul înfundat între umerii strâmbi. I se smulsese basmaua; părul ei de un blond sau mai bine zis un galben şters, ciufulit şi încâlcit, cu viţe cenuşii, îi cădea pe fruntea îngustă şi teşită. Era îmbrăcată într-o rochie groasă, albastră, ca şi celelalte prizoniere, şi ţinea sub braţul drept un pachet mic învelit într-o batistă în carouri, ordinară, găurită. Ea încerca să se apere cu cotul stâng de loviturile ce i se dădeau.

Nimic mai grotesc ca trăsăturile acestei nenorocite; avea o mutră ridicolă şi hidoasă, alungită în chip de bot, zbârcită, tăbăcită, nespălată, de o culoare pământie, cu două nări şi doi ochi mici, roşii, înguşti şi fără gene; era când mânioasă, când umilită; ba ocăra, ba implora; dar femeile mai mult râdeau de văicărelile decât de ameninţările ei.

Această femeie era distracţia deţinutelor.

Un lucru ar fi trebuit să o scutească de aceste maltratări: era însărcinată.

Dar urâţenia, prostia şi obiceiul de a fi privită ca un obiect sortit amuzamentelor tuturor, făceau ca persecutoarele ei să fie necruţătoare, cu tot respectul pe care, în genere, îl aveau pentru maternitate.

Printre duşmancele cele mai înverşunate ale lui Mont-Saint-Jean (era numele ei de cal de bătaie), se număra şi Lupoaica.

Aceasta era o fată înaltă, de vreo douăzeci de ani, sprintenă, cu înfăţişare bărbătească şi cu trăsături destul de regulate; părul ei aspru şi negru, bătea în roşu, faţa cu vinişoare roşii, un puf brun îi umbrea buzele cărnoase, sprâncenele îi erau castanii, dese şi aspre şi se îmbinau deasupra unor ochi gălbui; un fel de violenţă, de sălbăticie, de bestialitate reieşea din toată fizionomia acestei femei, un rânjet permanent, buza ei superioară răsfrântă în timpul acceselor de furie, scoteau la iveală nişte dinţi albi şi rari, de unde-i venea şi porecla de Lupoaica.

Totuşi, pe această faţă se citea mai curând îndrăzneală şi obrăznicie, decât cruzime; cu un cuvânt, puteai deduce că e mai mult vicioasă decât rea şi că această femeie mai este aptă de unele porniri cinstite, după cum povestise inspectoarea doamnei d'Harville.

— Doamne, Doamne, dar ce v-am făcut, striga Mont-Saint-Jean, zbătându-se în mijlocul tovarăşelor sale. De ce vă îndârjiţi împotriva mea?...

— Pentru că ne face plăcere.

— Pentru că nu eşti bună decât ca să fii chinuită...

— Asta ţi-e soarta.

— Priveşte-te... vei vedea că n-ai dreptul să te plângi...

— Dar ştiţi bine că nu plâng decât la urmă... sufăr cât pot.

— Ei bine, te lăsăm în pace dacă ne spui de ce te cheamă Mont-Saint-Jean.

— Da, da, povesteşte-ne.

— Dar v-am spus de o mie de ori, e numele unui fost soldat pe care l-am iubit pe vremuri, şi pe care îl chema aşa pentru că fusese rănit în bătălia de la Mont-Saint-Jean... Am păstrat numele ăsta... Acum sunteţi mulţumite? Cât timp o să mă puneţi să repet mereu tot asta?

— Dacă-ţi semăna, drăguţ mai era soldatul ăsta!

— O fi fost vreun invalid...

— O rămăşiţă de om...

— Câţi ochi de sticlă avea?

— Şi nas de tinichea?

— Desigur că-i lipseau două picioare, două braţe şi pe lângă asta, era surd şi orb… ca să te fi vrut…

— Sunt urâtă, un adevărat monstru, o ştiu. Batjocoriţi-mă, poftim. Mi-e tot una, dar nu mă bateţi, nu cer decât asta…

— Ce ai în batista aia veche? întrebă Lupoaica.

— Da!… da!… Ce are acolo?

— Să ne arate!

— Să vedem! Să vedem!

— O nu, vă rog mult! strigă nenorocita, strângând cu toată puterea în mâini bocceluţa.

— Să i-o luăm!

— Da, smulge-i-o, Lupoaico!

— Doamne, cât sunteţi de rele!…

— Ce-ai acolo?

— Ei bine! Câteva boarfe pentru copilul meu… le cos din cârpe vechi care nu mai trebuiesc nimănui. N-are ce să vă supere, nu-i aşa?

— Oh, cămăşuţa copilului lui Mont-Saint-Jean! Să mori de râs!

— Să vedem!

— Cămăşuţa… cămăşuţa…!

— I-a luat măsura după căţelul gardienei… cu siguranţă…

— Prindeţi, prindeţi rufăria! strigă Lupoaica, smulgând legătura din mâinile lui Mont-Saint-Jean.

Batista aproape zdrenţuită, se rupea, resturi de rufe de diferite culori şi bucăţi vechi de pânză pe jumătate croite se împrăştiară în curte şi fură călcate în picioare de deţinutele care îşi înteţiseră huiduielile şi hohotele de râs

— Ce de boarfe!

— S-ar zice că sunt din fundul unui coş de peticar.

— Numai mostre de zdrenţe vechi!

— Ce bazar!

— Şi ca să coşi toate astea…

— Mai multă aţă decât pânză?

— Astea o să fie broderii…

— Ţine, ia-ţi acum zdrenţele… Mont-Saint-Jean!

— Cum poate fi cineva atât de rău. Doamne… atât de rău! striga biata făptură alergând ici şi colo după cârpele pe care se căznea să le adune, cu toate ghionturile ce le căpăta.

— N-am făcut rău nimănui, adăugă ea plângând, m-am oferit să le fac toate serviciile, numai să mă lase în pace, să le dau jumătate din porţia mea, deşi mi-e tare foame, ei bine, totul a fost de pomană? Doamne, ce să fac ca să am linişte?… Nu le e milă de o biată femeie însărcinată! Trebuie să fii mai sălbatic decât fiarele… M-am chinuit atât până să strâng resturile astea de pânză… Din ce vreţi să fac rufăraia copilului meu, când n-am cu ce s-o cumpăr? Pe cine păgubesc dacă adun ceea ce nimănui nu-i foloseşte?

Deodată Mont-Saint-Jean strigă cu o nuanţă de nădejde:

— Ah! Pentru că ai venit, Guristo… sunt salvată… ia-mi apărarea… pe tine o să te asculte, sunt sigură, pentru că eşti tot atât de iubită, pe cât sunt eu de urâtă.

Gurista, sosind ultima, intra tocmai atunci în curte. Floarea-Mariei era îmbrăcată în rochie albastră şi basma neagră, ca toate deţinutele, dar chiar în acest costum grosolan era fermecătoare. Totuşi, de când cu răpirea de la ferma din Bouqueval, trăsăturile îi păreau cu totul schimbate: paloarea ei, odinioară uşor îmbujorată, era acum mată ca albastrul; până şi expresia chipului era alta, şi oglindea un fel de demnitate tristă. Floarea-Mariei simţea că acceptând cu bărbăţie jertfele dureroase ale ispăşirii, era de parcă ar atinge culmile reabilitării.

— Spune-le să le fie milă de mine, Guristo, reluă Mont-Saint-Jean, implorând-o pe fată, uite cum tăvălesc prin curte tot ce am adunat eu cu atâta trudă ca să înjgheb rufăria copilului meu… Ce plăcere le poate face asta?

Floarea-Mariei nu scoase o vorbă, ci începu să adune, una câte una, toate cârpele de sub picioarele deţinutelor.

O prizonieră ţinea intenţionat sub galentul ei un fel de pieptar de pânză groasă, cenuşie. Floarea-Mariei ridică spre această femeie privirea-i blândă şi spuse cu voce

caldă:

— Te rog, lasă-mă să ridic pieptarul în numele acestei biete femei care plânge…

Deţinuta îşi retrase piciorul.

Pieptarul fu salvat, precum şi toate celelalte zdrenţe pe care Gurista le aduna una câte una. Mai rămăsese o mică scufiţă pe care şi-o disputau râzând două deţinute. Floarea-Mariei le spuse:

— Fiţi atât de bune şi daţi-i scufiţa…

— Ei aş!… e o scufiţă pentru o marionetă. E cusută dintr-o bucată de stofă cenuşie cu aplicaţii de barchet verde şi negru şi cu o căptuşeală de pânză de saltea. Această descriere a scufiţei fu primită cu huiduieli şi cu râsete nesfârşite.

— Râdeţi de ea, dar daţi-mi-o, se rugă Mont-Saint-Jean, şi mai ales n-o tăvăliţi prin apă ca pe celelalte… Iartă-mă că te-am făcut să te murdăreşti, Guristo, adăugă cu recunoştinţă Mont-Saint-Jean.

— Dă-mi mie scufiţa aia de paiaţă, interveni Lupoaica punând mâna pe boneţică şi fluturând-o prin aer ca pe un trofeu.

— Te rog mult, dă-mi-o, spuse Gurista.

— Nu, fiindcă o să i-o dai lui Mont-Saint-Jean.

— Desigur!

— Ah! Că şi merită osteneală… o asemenea zdreanţă!

— Pentru că Mont-Saint-Jean n-are decât zdrenţe cu care să-şi îmbrace copilul, ar trebui să-ţi fie milă de ea, Lupoaico! răspunse întristată Floarea-Mariei, întinzând mâna spre scufiţă.

— Nu ţi-o dau! se împotrivi brutal Lupoaica; ce, trebuie să-ţi cedăm mereu pentru că eşti cea mai slabă?… Mergi prea departe, la urma urmei…

— Ce merit ai mai avea cedând, dacă aş fi eu cea mai puternică? răspunse Gurista cu un surâs plin de gingăşie.

— Nu, nu, vrei iar să mă îmbrobodeşti cu glasul tău mieros… Nu ţi-o dau!

— Haide, Lupoaico, nu fi rea…

— Lasă-mă în pace, m-ai plictisit…

— Te rog!…

— Ascultă, nu mă scoate din răbdări… Am spus nu, e nu! strigă Lupoaica înfuriată.

— Fie-ţi milă de ea, Uită-te cum plânge!

— Ce-mi pasă mie de asta?… Cu atât mai rău pentru ea! Ea e calul nostru de bătaie…

— Foarte bine… Foarte bine! Nu trebuie să-i dăm zdrenţele, murmurau deţinutele, îndemnate de pilda Lupoaicei. Cu atât mai rău pentru Mont-Saint-Jean…!

— Aveţi dreptate, cu atât mai rău pentru ea, spuse Floarea-Mariei cu amărăciune, e calul vostru de bătaie… trebuie să se resemneze… Gemetele ei vă înveselesc, lacrimile ei vă fac să râdeţi… doar trebuie să vă petreceţi şi voi vremea cu ceva! Chiar dacă aţi ucide-o, tot n-ar avea nimic de spus… Ai dreptate, Lupoaico, aşa e drept!… Această biată femeie nu face rău nimănui, nu poate să se apere, e singură în faţa tuturor… o covârşiţi… asta e faptă vitejească şi foarte dreaptă!

— Deci noi suntem nişte laşe? strigă Lupoaica, furată de violenţa caracterului ei, neputând îngădui nicio contrazicere. Suntem nişte laşe, ai? reluă ea din ce în ce mai îndârjită.

Murmure ameninţătoare contra Guristei începură să se facă auzite. Deţinutele, jignite, se apropiară şi o înconjurară, vociferând, revoltându-se împotriva ascendentului pe care până atunci fata îl avusese asupra lor

— Ne face laşe!

— Cu ce drept ne face ea morală?

— Dar ce, parcă e mai ceva decât noi?

— Ne-am purtat prea bine cu ea.

— Şi acum îşi ia nasul la purtare.

— Dacă ne place să ne batem joc de Mont-Saint-Jean, ce-i pasă ei?

— Dacă e aşa, o să fii bătută şi mai rău decât înainte, auzi tu, Mont-Saint-Jean?

— Uite, ţine o arvună, zise una dându-i un pumn.

— Şi dacă te mai amesteci în ce nu te priveşte Guristo, o să păţeşti şi tu la fel.

— Da, da!

— N-am isprăvit! strigă Lupoaica. Trebuie ca Gurista să ne ceară iertare pentru că ne-a făcut, laşe!… Aşa… dacă ne-am lua după ea, ar ajunge să ne calce în picioare. Suntem şi noi nişte proaste, că nu ne-am dat seama de asta!

— Să ne ceară iertare!

— În genunchi!

— În amândoi genunchii!

— Altminteri o s-o tratam ca pe Mont-Saint-Jean, protejata ei.

— În genunchi! În genunchi!

— Aha! Suntem nişte laşe!

— Mai spune o dată, hai!

Floarea-Mariei nu luă în seamă aceste ţipete furioase, aşteptă să treacă furtuna, apoi, când crezu că va fi auzită, îi răspunse Lupoaicei, care continua să repete:

— Îndrăzneşte să mai spui o dată că suntem laşe!

— Voi? Nu, nu, această biată Mont-Saint-Jean e laşă, fiindcă i-aţi rupt hainele, aţi bătut-o, aţi târât-o în noroi… Ea e o laşă. Nu vedeţi cum plânge, cum tremură privindu-vă? Încă o dată, ea e laşă, fiindcă se teme de voi!

Dacă Floarea-Mariei ar fi vorbit de dreptate, de datorie, pentru a înfrânge îndârjirea stupidă şi brutală a deţinutelor împotriva lui Mont-Saint-Jean, n-ar fi fost ascultată? Le-a impresionat, adresându-se acelui simţământ de generozitate naturală care nu se stinge niciodată nici chiar în lumea cea mai coruptă.

Lupoaica şi camaradele ei mai bombăneau, dar se simţeau, se recunoşteau laşe.

Floarea-Mariei nu vru sa exploateze această primă izbândă şi continuă:

— Calul vostru de bătaie nu merită milă, spuneţi; dar. Dumnezeule, copilul merită! Credeţi că el nu simte

loviturile pe care i le daţi maică-si? Când dânsa cere milă, o face pentru copil, nu pentru ea! Când cere să-i daţi puţină pâine, dacă vă prisoseşte, fiindcă îi e mai foame ca de obicei, n-o face pentru ea, ci pentru copil! Când vă imploră cu lacrimi în ochi să-i lăsaţi aceste boarfe, strânse cu atâta trudă, nu vă roagă pentru ea, ci pentru copil! Această scufiţă din petice şi bucăţi din pânză de saltea, de care vă bateţi joc, e caraghioasă, poate, totuşi, pe mine, numai văzând-o, mă face să plâng: bateţi-vă joc de mine şi de Mont-Saint-Jean, dacă vă e poftă, dar nu de un biet copil nevinovat!

Deţinutele nu mai râdeau. Lupoaica privea chiar cu înduioşare scufiţa pe care o ţinea încă în mână.

— Doamne, reluă Floarea-Mariei ştergându-şi ochii cu dosul mâinii ei albe şi gingaşe, ştiu că nu sunteţi rele… O chinuiţi pe Mont-Saint-Jean din lipsă de distracţie, nu din cruzime. Dar nu uitaţi de copil. Dacă l-ar ţine în braţe, ar apăra-o împotriva voastră. Nu numai că n-aţi lovi-o de teamă să nu vătămaţi copilul, dar dacă i-ar fi frig, i-aţi da maică-si tot ce-aţi putea ca să-l acoperiţi, nu-i aşa, Lupoaico?

— Aşa e… Un copil, cine n-ar avea milă de el?

— E atât de firesc…

— Dacă i-ar fi foame, nu v-aţi lua pâinea de la gură pentru el? Nu-i aşa, Lupoaico?

— Da, şi din toată inima… nu sunt mai rea decât oricare alta.

— Nici noi…

— Un biet copil nevinovat!

— Pe cine l-ar lăsa inima să-i facă rău?

— Ar trebui să fii un monstru!

— Fără inimă!

— Fiare sălbatice!

— Bine, vă spuneam că nu sunteţi rele, reluă Floarea-Mariei, sunteţi bune, greşeala voastră este că nu vă gândiţi că Mont-Saint-Jean, în loc să-şi aibă copilul în braţe, ca să vă înduioşeze… îl are în pântece… asta-i tot!

— Asta-i tot! reluă Lupoaica cu aprindere. Nu, nu e totul. Ai dreptate, Guristo, am fost laşe… şi tu ai fost curajoasă că ne-ai spus-o verde-n faţă!

Deodată, Lupoaica, impulsivă şi exaltată în tot ce făcea, luă scufiţa pe care o avea în mână, făcu din ea un fel de pungă, scotoci în buzunar, scoase un franc, îl aruncă în scufiţă şi strigă arătând-o celorlalte:

— Am pus un franc ca să cumpărăm rufărie copilului lui Mont-Saint-Jean. O să croim şi o să coasem noi totul, aşa că lucrul nu va costa nimic…

— Da… da… Aşa e!… să contribuim toate!

— Bună idee!

— Biata femeie!…

— E urâtă ca dracu!… Dar o mamă, ca orişicare alta…

— Gurista avea dreptate: îţi vino să-ţi verşi toate lacrimile din tine văzând aceste zdrenţe amărâte…

— Eu dau cincizeci de centime.

— Eu un franc şi jumătate.

— Eu un franc.

— Eu douăzeci de centime, atâta am.

— Eu n-am nimic… dar îmi vând porţia mea de mâine ca să dau şi eu ceva. Cine mi-o cumpără?

— Eu, spuse Lupoaica, pun cincizeci de centime pentru tine… Dar o să-ţi păstrezi porţia şi Mont-Saint-Jean o să aibă un trusou de prinţesă.

Să redăm surprinderea, bucuria lui Mont-Saint-Jean, ar fi peste putinţă; chipul ei urât şi caraghios, înecat de lacrimi, părea aproape înduioşător.

Floarea-Mariei era şi ea fericită, deşi fusese nevoită să spună Lupoaicei, când aceasta îi întinsese scufiţa;

— Eu n-am bani… dar voi lucra cât o să vreţi…

— Oh! îngeraşul meu, strigă Mont-Saint-Jean, căzând în genunchi în faţa Guristei şi încercând să-i sărute mâna, ce am făcut eu oare ca să fii atât de miloasă cu mine, şi toate celelalte de asemenea? E oare cu putinţă, Dumnezeule? Rufărie pentru copilul meu, o rufărie adevărată şi tot ce-i va trebui? Cine ar fi crezut una ca asta?

— Avem optzeci şi opt de franci şi treizeci şi cinci de centime, zise Lupoaica, sfârşind de numărat suma colectată, pe care o ascunse în scufiţă.

— Cine va fi casiera, până vom folosi banii? Să nu-i dăm lui Mont-Saint-Jean că e prea proastă.

— Să ţină Gurista banii, strigară toate într-un glas.

— Dacă vreţi să mă ascultaţi, interveni Floarea-Mariei, s-o rugăm pe inspectoare, doamna Armand, să ia în primire suma şi să cumpere ce trebuie pentru copil şi, poate, cine ştie? Doamna Armand va preţui fapta voastră bună şi va cere să se scadă câteva zile de puşcărie acelora care vor fi fost bine notate! Ei bine, Lupoaico, adăugă Floarea-Mariei, luând-o pe camarada ei de braţ, nu eşti mai mulţumită acum decât adineauri când aruncai în vânt bietele zdrenţe ale lui Mont-Saint-Jean?

Lupoaica nu răspunse.

În aceeaşi clipă doamna Armand veni s-o ia pe Floarea-Mariei, ca s-o prezinte doamnei d'Harville.

— Constat cu plăcere spuse inspectoarea că prezenţa Guristei în închisoare v-a purtat noroc, dumitale ca şi celorlalte… ştiu că ai strâns bani pentru această biată Mont-Saint-Jean; asta e o faptă bună… creştinească, Lupoaico. Se va ţine seama de ea… Eram sigură că eşti mai bună decât vrei să pari… Ca răsplată pentru fapta dumitale, cred că-ţi pot făgădui că ţi se vor reduce mult zilele de închisoare ce-ţi mai rămân de ispăşit.

Şi doamna Armand se depărta, urmată de Floarea-Mariei.

Capitolul 8
PROTECTOAREA

După puţin, inspectoarea intră împreună cu Gurista în micul salon unde se afla Clémence. Obrazul fetei se înviorase puţin după convorbirea cu Lupoaica.

— Doamna marchiză, impresionată de bunele referinţe

pe care i le-am dat despre dumneata, spuse doamna Armand Floarei-Maria, vrea să te vadă şi va binevoi, poate, să te scoată de aici înaintea expirării pedepsei dumitale.

— Vă mulţumesc, doamnă, răspunse cu timiditate Floarea-Mariei adresându-se doamnei Armand, care o lăsă singură cu marchiza.

Aceasta, izbită de candoarea trăsăturilor protejatei sale, de ţinuta ei plină de graţie şi de sfială, nu putea uita că Gurista pronunţase în timpul somnului numele lui Rudolf şi că inspectoarea credea că biata prizonieră era pradă unui amor puternic şi tăinuit.

Cu toate că era convinsă că nu putea fi vorba de marele duce Rudolf, Clémence recunoştea totuşi că, în ce priveşte frumuseţea, Gurista era demnă de dragostea unui prinţ.

La vederea protectoarei sale, a cărei fizionomie, după cum am arătat, exprima o nespusă bunătate, Floarea-Mariei se simţi imediat atrasă către ea.

— Copila mea, îi spuse Clémence, lăudând mult blândeţea caracterului şi purtarea dumitale exemplară, doamna Armand se plânge totuşi de puţina încredere pe care i-o arăţi.

Floarea-Mariei plecă fruntea fără să răspundă.

— Hainele de ţărancă cu care erai îmbrăcată când ai fost arestată, tăcerea dumitale cu privire la locul unde locuiai înainte de a fi adusă aici, dovedesc că ne ascunzi anumite împrejurări.

— Doamnă…

— Nu am niciun drept să-ţi cer să-mi acorzi încredere, biata mea copilă, n-aş vrea să-ţi pun unele întrebări stânjenitoare; dar mi se spune că dacă aş cere eliberarea dumitale, aceasta mi-ar fi aprobată. Înainte de a întreprinde ceva, aş dori să aflu ce ai de gând să faci şi din ce vei trăi pe viitor. Odată liberată… ce planuri ai? Dacă, aşa cum nu mă îndoiesc, eşti hotărâtă să urmezi făgaşul bun pe care ai apucat, să ai încredere în mine, fiindcă îţi voi da posibilitatea să-ţi câştigi existenţa în mod onorabil…

Gurista fu mişcată până la lacrimi de grija ce i-o arăta

doamna d'Harville.

După o clipă de şovăire, ea i se adresă:

— Vă arătaţi atât de binevoitoare şi generoasă faţă de mine, doamnă, încât ar trebui să rup poate tăcerea pe care am păstrat-o asupra trecutului meu… Un jurământ m-a oprit s-o fac până acum.

— Un jurământ?

— Da, doamnă, am jurat să nu destăinuiesc justiţiei şi persoanelor care conduc această închisoare, prin ce împrejurări am fost adusă aici: totuşi… dacă aţi voi, doamnă, să-mi faceţi o promisiune…

— Care?

— Aceea de a păstra acest secret; aş putea, mulţumită dumneavoastră, doamnă, fără a-mi călca jurământul, să liniştesc persoanele respectabile, care desigur că sunt foarte îngrijorate de soarta mea.

— Bizuie-te pe tăcerea mea, nu voi destăinui decât ceea ce-mi îngădui.

— Oh! Mulţumesc, doamnă; mă temeam că tăcerea faţă de binefăcătorii mei să nu fie socotită drept nerecunoştinţă.

Glasul blând al Floarei-Maria şi vocabularul ei aproape ales, făcură să crească şi mai mult uimirea doamnei d'Harville.

— Nu-ţi ascund, îi spuse ea, că ţinuta dumitale, vorbele dumitale, totul mă surprinde în cel mai înalt grad. Cum oare, cu o asemenea educaţie îngrijită, ai putut…

— Cădea atât de jos, nu e aşa, doamnă? zise Gurista cu amărăciune. Pentru că, vai! Această educaţie am primit-o abia de curând. Datoresc această binefacere unui protector generos, căruia, ca şi dumneavoastră, doamnă, fără să mă cunoască, fără măcar să aibă informaţiile favorabile ce vi s-au dat asupra mea, i s-a făcut milă de mine…

— Şi acest protector cine e?

— Nu ştiu, doamnă.

— Nu ştii?

— Nu-l cunosc decât prin bunătatea lui fără margini; mulţumită cerului m-am aflat în drumul lui.

— Şi unde l-ai întâlnit?

— Într-o noapte, în Cité, în cartierul rău famat, răspunse Gurista, coborând privirea, un bărbat voia să mă bată; acest binefăcător necunoscut m-a apărat cu mult curaj, şi asta a fost prima mea întâlnire cu el.

— Era deci un om… din popor?

— Când l-am văzut prima oară aşa arăta, după port şi vorbă… dar mai târziu…

— Mai târziu?

— Felul cum mi-a vorbit, adâncul respect de care se bucura în faţa persoanelor cărora m-a încredinţat, totul mi-a dovedit că luase, pentru a nu fi recunoscut, înfăţişarea unui om care frecventa asemenea cartiere.

— Dar în ce scop?

— Nu ştiu…

— Cunoşti numele acestui protector misterios?

— Oh! Da, doamnă, replică Gurista cu ardoare, mulţumesc Domnului că pot mereu să-l binecuvântez şi să mă închin acestui nume… Salvatorul meu se numeşte domnul Rudolf…

Clémence roşi.

— Şi n-are alt nume? o întrebă ea repede pe Floarea-Mariei.

— Nu-l ştiu, doamnă… La ferma unde m-a trimis era cunoscut numai sub numele de domnul Rudolf.

— Şi cam ce vârstă are?

— E încă tânăr, doamnă…

— Şi frumos?

— O! Da… frumos, nobil… ca inima lui.

Recunoştinţa, patima cu care Floarea-Mariei pronunţase aceste cuvinte, făcură o impresie dureroasă asupra doamnei d’Harville.

Un presentiment inexplicabil îi spunea ea era vorba de prinţ.

„Presupunerile inspectoarei erau întemeiate“, gândea Clémence… Gurista îl iubea pe Rudolf şi numele lui era cel pe care îl rostise în timpul somnului… În ce stranii împrejurări o întâlnise prinţul pe această nefericită copilă? De ce se dusese Rudolf travestit în cartierul rău famat?

Marchiza nu putea găsi răspuns la aceste întrebări, îşi amintea numai de ceea ce îi povestise odinioară Sarah, minţind cu răutate şi ponegrind pretinsele excentricităţi ale lui Rudolf, de amorurile lui ciudate… Nu era, ce-i drept, curios ca scosese din mocirlă aceasta fiinţă de o frumuseţe răpitoare şi de o inteligenţă neobişnuita?

Clémence avea sentimente nobile, dar era femeie şi nutrea pentru Rudolf o dragoste adâncă deşi era hotărâtă să păstreze acest secret în cel mai tainic ungher al inimii ei…

Fără a se gândi că poate nu era vorba decât de una din acele fapte bune pe care prinţul obişnuia să le facă în mod discret, fără să-şi dea seama că poate confundă recunoştinţa cu dragostea, că, în sfârşit, acest sentiment, oricât de afectuos era, putea fi ignorat de Rudolf, marchiza, într-o primă pornire de amărăciune şi de nedreptate, nu se putu opri să nu vadă în Guristă o rivală.

Mândria ei se răzvrăti, simţind că roşeşte, că suferă fără voia ei, pentru o rivală atât de nedemnă de ea. Clémence reluă dar pe un ton sec, care contrasta izbitor cu afectuoasa bunăvoinţă de la început:

— Şi cum se face, domnişoară, că protectorul dumitale te lasă în puşcărie? Cum ai ajuns aici?

— Dumnezeul meu! doamnă, răspunse cu sfială Floarea-Mariei, surprinsă de această bruscă schimbare de ton, oare v-am displăcut cu ceva?

— În ce ai fi putut să-mi displaci? întrebă cu trufie doamna d’Harville.

— Pentru că mi se pare, doamnă, că adineauri îmi vorbeaţi cu mai multă bunăvoinţă.

— Într-adevăr, domnişoară, nu trebuie oare să-mi cântăresc fiecare cuvânt?… Consimţind că mă ocup de

dumneata, am dreptul, cred, să-ţi pun anumite întrebări…

De abia rostise aceste cuvinte, că marchizei îi păru rău din mai multe motive, de asprimea lor. În primul rând, printr-o lăudabilă revenire a generozităţii ei înnăscute şi apoi, fiindcă îşi dădea seama că, tratându-şi cu severitate rivala, nu va mai afla nimic din ceea ce dorea să ştie.

Într-adevăr chipul Guristei, la început deschis şi încrezător, exprima de astă dată teamă.

Ca şi mimoza, care la prima atingere îşi strânge foile gingaşe şi se închide într-însa, inima Floarei-Maria se strânse dureros.

Clémence reluă convorbirea cu prudenţă, ca să nu trezească bănuielile protejatei sale printr-o schimbare prea bruscă:

— Într-adevăr, îţi repet că nu pot înţelege cum, vorbind atât de elogios de binefăcătorul dumitale, ai ajuns totuşi aici. Cum oare, după ce ai revenit pe calea cea bună, să rişti să fii arestată noaptea, pe un, bulevard care-ţi era interzis? Toate acestea ţi-o mărturisesc, îmi par extraordinare… Vorbeşti de un jurământ de pe urma căruia ţi-ai impus tăcerea… Dar chiar şi jurământul ăsta mi se pare ciudat!…

— Am spus adevărul, doamnă.

— Sunt sigură… E destul să se uite cineva la dumneata, să te asculte vorbind, ca să te creadă incapabila de minciună, dar ce e de neînţeles în situaţia dumitale, măreşte, stârneşte şi mai mult curiozitatea mea… Numai acestui fapt trebuie să atribui asprimea vorbelor mele de adineauri. Haide… recunosc, am greşit, fiindcă, deşi n-am alt drept la confidenţele dumitale decât via mea dorinţă de a te ajuta, te-ai oferit să-mi spui ceea ce n-ai spus nimănui şi deci sunt foarte mişcată, crede-mă, sărmană copilă, de această dovadă a încrederii ce o ai în mine. Aşa că îţi făgăduiesc, păstrându-ţi taina cu grijă, dacă mi-o încredinţezi, că voi face ce-mi stă în putinţă să ating ţelul pe care-l urmăreşti.

Mulţumită acestei „cârpeli“ destul de meşteşugite (să ni

se ierte această grosolănie), doamna d'Harville recâştigă încrederea Guristei care, o clipă, se speriase.

Floarea-Mariei, în nevinovăţia ei, se învinuia chiar că tălmăcise rău vorbele care o derutaseră.

— Iertaţi-mă, doamnă, răspunse ea, am greşit nespunându-vă de îndată ceea ce doreaţi să aflaţi, dar mi-aţi cerut numele binefăcătorului meu şi n-am putut rezista fericirii de a vorbi de el…

— Foarte bine… Asta dovedeşte cât îi eşti de recunoscătoare. Dar prin ce împrejurare i-ai părăsit pe oamenii de treabă cărora te încredinţase el? Asta e oare faptul care justifică jurământul despre care mi-ai vorbit?

— Da, doamnă! Dar mulţumită dumneavoastră cred că voi putea, ţinându-mi cuvântul dat, să-i liniştesc pe binefăcătorii mei în privinţa dispariţiei mele…

— Haide, biata mea copilă, te ascult.

— Acum vreo trei luni, domnul Rudolf mă condusese la o fermă la patru sau cinci leghe de aici…

— Te-a condus… chiar el?

— Da, doamnă… M-a încredinţat unei doamne pe cât de bună pe atât de venerabilă, pe care în curând am iubit-o ca pe mama mea… Ea şi preotul satului, mulţumită recomandării domnului Rudolf, s-au ocupat de educaţia mea…

— Şi domnul Rudolf venea adeseori la fermă?

— Nu, doamnă, a venit de trei ori cât am stat acolo.

Clémence nu-şi putu ascunde o tresărire de bucurie.

— Şi când venea să te vadă, erai foarte fericită, nu-i aşa?

— Oh! Da, doamnă! Era pentru mine mai mult decât fericire, era un simţământ de recunoştinţă, de respect, de admiraţie şi chiar puţin de teamă…

— Teamă?

— De la el până la mine… de la el până la ceilalţi… distanţa e atât de mare!…

— Dar ce rang are?

— Nu ştiu dacă are vreun rang, doamnă.

— Totuşi vorbeşti de distanţa mare care este între el şi

ceilalţi.

— Oh! doamnă… ceea ce-l aşază mai presus de toată lumea e măreţia caracterului său… este nesfârşita sa generozitate faţă de cei care suferă… este entuziasmul pe care il insuflă tuturor… Până şi cei răi nu-i pot auzi numele fără să se cutremure… îl respectă pe cât se tem de el… Dar iertaţi-mă, doamnă, că vă vorbesc iar de el… trebuie să tac… V-aş da o imagine incompletă a aceluia pe are trebuie să te mărgineşti a-l adora în tăcere ca şi cum ai vrea să exprimi prin cuvinte bunătatea lui Dumnezeu.

— Această comparaţie…

— E poate o profanare, doamnă… Dar înseamnă oare să jigneşti pe Dumnezeu comparându-l cu acela care mi-a dat conştiinţa binelui şi răului, acela care m-a smuls din prăpastie… acela, în sfârşit, căruia îi datorez o viaţă nouă?

— Nu te dojenesc, copila mea, eu înţeleg toate nobilele tale exagerări. Dar cum de ai părăsit ferma în care te simţeai atât de fericită?

— Vai.!… n-a fost cu voia mea, doamnă!

— Cine te-a silit?

— Într-o seară, sunt câteva zile de-atunci, zise Floarea-Mariei, înfiorându-se încă la aceasta amintire, mă duceam la casa parohială a satului, când, o femeie rea, rare mă chinuise în copilărie şi un bărbat, complicele ei, care era ascuns cu dânsa într-un şanţ al drumului, s-au aruncat asupra mea şi, după ce mi-au pus un căluş, m-au dus cu ei într-o trăsură.

— În ce scop?

— Nu ştiu, doamnă, cred că răpitorii mei au fost puşi la cale de nişte oameni puternici.

— Ce urmări a avut această răpire?

— De-abia s-a pus în mişcare birja, că femeia rea, pe care o cheamă Cucuvaia, a strigat: „Am vitriol, am să-i frec obrazul Guristei ca s-o pocesc!“

— Ce oroare! Copilă nenorocită… Şi cine te-a salvat din această primejdie?

— Complicele acelei femei… un orb numit Învăţătorul.

— El ţi-a luat apărarea?

Da, doamnă, în această împrejurare şi încă într-o alta. De data asta lupta s-a dat între el şi Cucuvaia… Folosindu-se de puterea lui, Învăţătorul a silit-o să arunce pe geamul portierei sticla cu vitriol. Acesta e primul serviciu pe care mi l-a făcut, după ce a contribuit totuşi la răpirea mea… Noaptea era adâncă… După un ceas şi jumătate trăsura s-a oprit, cred, pe şoseaua mare care străbate câmpul Saint-Denis; un om călare aştepta acolo… „Ei bine, zise el, aţi pus mâna pe ea?“ „Da, răspunse Cucuvaia, care era furioasă că fusese împiedicata să mă desfigureze. „Dacă vreţi să vă scăpaţi de ea am un mijloc bun: o voi întinde pe pământ şi voi trece cu roţile trăsurii peste capul ei… Se va crede că a fost zdrobită în urma unui accident.

— Dar e groaznic!

— Vai, doamnă, Cucuvaia era în stare să facă ceea ce spunea. Din fericire, omul călare i-a răspuns că nu trebuie să fiu vătămată, doar ţinută două luni închisă într-un loc de unde nu aş putea nici ieşi, nici scrie. Atunci Cucuvaia a propus să fiu dusă la un om numit Braţ-Roşu, patronul unei taverne de pe Champs-Elysées. Această tavernă avea mai multe odăi subterane; una din ele mi-ar putea sluji de închisoare, spunea Cucuvaia. Omul călare primi această propunere; apoi mi-a făgăduit că după ce voi fi stat două luni la Braţ-Roşu, îmi va fi asigurată o situaţie care mă va împiedica să-mi pară rău după ferma de la Bouqueval.

— Ce mister ciudat!

— Acest om i-a dat Cucuvaiei nişte bani şi i-a spus că o să-i mai dea când voi fi scoasă de la Braţ-Roşu, şi plecă în galopul calului. Trăsura noastră îşi urmă drumul către Paris. Puţină vreme înainte de a ajunge la barieră, Învăţătorul spuse Cucuvaiei: „Vrei s-o închizi pe Guristă într-una din pivniţele lui Braţ-Roşu; ştii bine că fiind lângă râu, aceste pivniţe sunt inundate iarna!… Vrei deci s-o îneci?“ „Da“, răspunse Cucuvaia.

— Dar pentru Dumnezeu, ce i-ai făcut acestei femei oribile?

— Nimic, doamnă… încă din copilărie această femeie s-a îndârjit împotriva mea… Învăţătorul i-a răspuns; „Nu vreau s-o îneci pe Guristă, nu se va duce la Braţ-Roşu.„ Cucuvaia era tot atât de mirată ca şi mine când îl auzi pe omul acesta luându-mi apărarea. Atunci ea se înfurie şi se jură că mă va duce la Braţ-Roşu, împotriva voinţei Învăţătorului. „Te opresc să faci asta, a spus el, fiindcă o ţin de braţ pe Guristă: nu-i voi da drumul şi te voi sugruma dacă te apropii de ea.“ „Dar ce vrei să faci cu ea? a strigat Cucuvaia, trebuie doar să dispară pe două luni, fără să se ştie unde e!…“ „Există un mijloc, a răspuns Învăţătorul, o să mergem pe Champs-Elysées, o să oprim trăsura la o oarecare distanţă de un post de gardă, te vei duce la Braţ-Roşu, în taverna lui, e miez de noapte, o să-l găseşti, îl iei aici, el o s-o ducă pe Guristă la postul de poliţie, declarând că e o prostituată din Cité şi că a găsit-o vagabondând în jurul cârciumii sale. Cum fetele de acest soi sunt condamnate la trei luni închisoare dacă sunt surprinse pe Champs-Elysées şi cum Gurista este încă înscrisă la poliţie, va fi arestată şi dusă la Saint-Lazare, unde va fi păzită şi ascunsă tot atât de bine ca şi în pivniţa lui Braţ-Roşu.“ „Dar, s-a împotrivit Cucuvaia, Gurista n-o să se lase arestată. Odată la postul de gardă, o să spună că am răpit-o şi o să ne denunţe. Chiar dacă o să fie arestată, o să scrie protectorilor ei şi totul o să fie dat pe faţă.“ „Nu, o să se ducă la închisoare de bunăvoie, a răspuns Învăţătorul, şi o să jure că nu ne denunţă nimănui cât o să stea la Saint-Lazare şi nici după aceea; mi-e datoare asta pentru că am apărat-o să nu fie pocită de tine, Cucuvaie, şi înecată în pivniţa lui Braţ-Roşu. Dar dacă, deşi a jurat, o pune dracu să trăncănească, o să trecem ferma de la Bouqueval prin foc şi sânge.“ Apoi, adresându-se mie, Învăţătorul a adăugat: „Hotărăşte-te, jură că ai să faci ce-ţi cer, o să scapi cu două luni de puşcărie; dacă nu, te dau pe mâna Cucuvelei care o să te ducă în pivniţa lui Braţ-Roşu, unde ai să mori înecată. Haide, hotărăşte-te… Ştiu că dacă juri o să te ţii de cuvânt. “

— Şi ai jurat?

— Vai, da, doamnă, atât mi-era de frică să nu fiu desfigurata sau înecată… asta mă îngrozea… O altă moarte mi s-ar fi părut mai puţin cumplită, poate că nici n-aş fi încercat să mă feresc de ea.

— Ce gânduri sinistre, la vârsta dumitale! spuse doamna d’Harville, uitându-se uimită la Guristă. Odată scăpată de aici şi aflându-te din nou sub ocrotirea binefăcătorilor dumitale nu vei fi fericită? Căinţa nu ţi-ar ajuta să uiţi trecutul?

— Dar oare trecutul se poate uita? Oare căinţa ucide memoria, doamnă? exclamă Floarea-Mariei pe un ton atât de disperat, încât Clémence tresări.

— Dar toate greşelile se răscumpără, nefericită copilă!

— Şi amintirea decăderii ruşinoase… doamnă, nu devine din ce în ce mai cumplită, pe măsură ce sufletul se purifică, pe măsură ce spiritul se înalţă? Vai! Cu cât urcă, cu atât prăpastia din care ai ieşit ţi se pare mai adâncă.

— Deci renunţi la orice nădejde în reabilitare, în iertare?

— Din partea celorlalţi… nu, doamnă. Bunătatea dumneavoastră îmi dovedeşte că remușcările sincere dau dreptul la îngăduinţă.

— Deci vrei să rămâi singura neînduplecată faţă de dumneata însăşi?

— Alţii vor putea să se facă a nu şti, să ierte, să uite ce-am făcut… Eu însă nu…

— Şi câteodată ai vrea să mori?

— Câteodată! spuse Gurista. Surâzând cu amărăciune. Apoi continuă după o clipă de tăcere: Câteodată… da, doamnă.

— Totuşi te temeai să nu fii desfigurată de acea oribilă femeie; ţineai deci la frumuseţea dumitale, biată copilă! Asta dovedeşte că viaţa mai are farmec pentru dumneata. Curaj, deci, curaj!…

— Poate ca e o slăbiciune să gândeşti astfel, dar dacă aş fi frumoasa, cum o spuneţi, doamnă, aş vrea să mor frumoasă, rostind numele binefăcătorului meu…

Ochii doamnei d'Harville se umplură de lacrimi. Floarea-Mariei rostise aceste cuvinte din urmă cu atâta naturaleţe, chipul ei angelic, palid, abătut, surâsul ei dureros, erau atât de potrivite cu vorbele ei, că nimeni nu s-ar fi putut îndoi de adevărul funestei ei dorinţe.

Doamna d'Harville era înzestrată cu prea mult discernământ. Ca să nu simtă ce era inexorabil, fatal, în acest gând al Guristei: „Nu voi uita niciodată ce-am fost…“ Obsesie care avea să o domine neîncetat, s-o chinuiască toată viaţa.

Clémence, ruşinată că, preţ de o clipa, înţelesese greşit generozitatea totdeauna dezinteresată a prinţului, regretă că se lăsase târâtă de un simțământ absurd de gelozie împotriva Guristei care îşi mărturisea cu o copilărească însufleţire, recunoştinţa faţă de protectorul ei.

Lucru curios, admiraţia pe care această sărmană prizonieră o resimţea în chip atât de viu pentru Rudolf, mărea poate şi mai mult dragostea adâncă pe care Clémence va trebui sa i-o tăinuiască mereu.

Apoi, pentru a-şi îndepărta aceste gânduri, continuă:

— Sper că pe viitor vei fi mai puţin aspră cu dumneata însăţi. Dar să vorbim de jurământul acela: acum îmi dau seama de pricina tăcerii dumitale. N-ai vrut să-i denunţi pe aceşti mizerabili!

— Cu toate că Învăţătorul participase la răpirea mea, îmi luase de două ori apărarea… Mă temeam să nu par nerecunoscătoare faţă de el.

— Şi i-ai ajutat în planurile lor, pe aceşti monştri?

— Da, doamnă! Eram atât de îngrozită…! Cucuvaia s-a dus după Braţ-Roşu; el m-a predat apoi postului de gardă, spunând că m-a găsit dând târcoale în jurul cârciumii sale. N-am negat. Am fost ridicată şi ma-u închis aici.

— Dar prietenii dumitale de la fermă trebuie să fie în prada unei îngrijorări groaznice!

— Vai, doamnă, în prima mea pornire de spaimă, nu m-am gândit că jurământul mă oprea să le dau de veste… Acum acest lucru mă îngrozeşte… Dar cred că nu-mi calc

cuvântul rugându-vă să-i scrieţi doamnei Georges, la ferma Bouqueval, să nu-şi facă griji în ce mă priveşte, fără însă a trăda locul unde mă aflu. Fiindcă am făgăduit să nu-l dezvălui…

— Copila mea, aceste precauţiuni vor deveni inutile dacă, la recomandarea, mea, vei fi graţiată. Mâine te vei întoarce la fermă, fără a-ţi fi călcat cuvântul. Mai târziu, te vei sfătui cu binefăcătorul dumitale, ca să ştii în ce măsură eşti legată de un jurământ făcut sub ameninţare.

— Credeţi, doamnă… că mulţumită bunăvoinţei dumneavoastră pot nădăjdui să ies curând de aici?

— Eşti atât de demnă de interes, încât sunt sigură că voi izbândi şi nu mă îndoiesc că poimâine îi vei putea linişti pe binefăcătorii dumitale…

— Doamne, cum de-am meritat atâta bunăvoinţă din partea dumneavoastră? În ce fel să vă mulţumesc?

— Urmând să te porţi ca şi până acum… Îmi parc rău că nu pot face nimic pentru soarta dumitale viitoare – e o sarcină plăcută pe care prietenii dumitale şi-au asumat-o…

Doamna Armand se ivi pe neaşteptate, cu un aer consternat:

— Doamnă marchiză, se adresă şovăind Clémencei, sunt întristată de vestea pe care trebuie să v-o aduc.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă?

— Domnul duce de Lucenay e jos… vine de la dumneavoastră, doamnă.

— Dumnezeule, mă speriaţi, ce s-a-ntâmplat?

— Nu ştiu, doamnă, domnul de Lucenay e însărcinat să vă dea o veste… pe cât de tristă pe atât de neprevăzută… A aflat de la doamna ducesă, soţia lui, că sunteţi aici şi a venit în mare grabă…

— O veste tristă! îşi spuse doamna d'Harville.

Apoi deodată strigă cu un glas sfâşietor:

— Copilul meu… copilul meu… s-ar putea… Oh, vorbiţi, vă implor!

— Nu ştiu, doamnă!

— Oh! Fie-vă milă, milă, doamnă, duceţi-mă la domnul

de Lucenay! strigă doamna d'Harville, ieşind, înnebunită, urmată de doamna Armand,

— Biată mamă! spuse cu tristeţe Gurista, urmărind-o pe Clémence cu privirea. Oh! Nu! e cu neputinţă!… Chiar în clipa când se arăta atât de binevoitoare faţă de mine, să primească o asemenea lovitură! Nu, nu, încă o dată, nu e cu putinţă!

Capitolul 9
CECILY

Înainte de a-l face pe cititor să asiste la o discuţie între doamna Séraphin şi madam Pipelet, îi vom spune că Anastasia, fără să pună câtuşi de puţin la îndoială probitatea şi pioşenia notarului, îl judeca totuşi cu multă asprime pentru severitatea cu care se purtase faţă de Luiza Morel şi de Germain. Bineînţeles că portăreasa o cuprindea şi pe doamna Séraphin în această dezaprobare; dar, politiciană abilă, doamna Pipelet, din motivele pe care le vom expune mai jos, îşi camufla resentimentele fată de menajeră, primind-o cu cea mai mare cordialitate.

— Spune, te rog, începu doamna Séraphin, ce-i cu domnul Bradamanti (Polidori)? I-am scris aseară şi n-am primit niciun răspuns; am trecut azi dimineaţă să-l caut; nimeni; cred că la această oră o să am mai multă şansă.

Madam Pipelet făcu o mutră dezolată!

— Ah, dar ştiu că ai ghinion!

— Cum aşa!

— Domnul Bradamanti nu s-a înapoiat încă.

— Să înnebuneşti, nu alta!

— Da, e neplăcut, sărmană doamnă Séraphin!

— Şi eu care am atâtea lucruri să-i spun!

— Parcă-i un făcut!

— Cu atât mai mult cu cât trebuia să născocesc tot felul de pretexte ca să pot veni încoace, căci dacă domnul Ferrand, care-i atât de evlavios, atât de scrupulos, ar şti

că-l cunosc pe şarlatanul ăsta, îţi închipui ce scenă mi-ar face!

— Ca Alfred al meu! e atât de încrezător, atât de cinstit, încât se sperie din nimica toată

— Şi zici că nu ştii când se întoarce domnul Bradamanti?

— Şi-a dat întâlnire cu cineva pentru la şase sau la şapte seara şi m-a rugat să-i spun persoanei pe care o aşteaptă să vină din nou dacă până atunci nu se înapoiază. Mai treci pe seară, îl găseşti cu siguranţă.

Şi Anastasia adăugă în sinea ei: „Să n-ai nicio grijă; peste o oră Bradamanti e în drum spre Normandia“.

— Am să trec diseară, răspunse cam contrariată doamna Séraphin.

Apoi deodată:

— Mai aveam ceva să-ţi spun, urmă ea. Ştii ce s-a întâmplat cu neruşinata aia de Luiza pe care toată lumea o credea atât de cinstită?

— Ah, nu-mi mai vorbi! răspunse madam Pipelet ridicând consternată ochii la cer. Ti se face părul măciucă.

— Aşa că nu mai avem servitoare şi dacă auzi, din întâmplare, de vreo fată cuminte, pricepută, harnică şi cinstită, fii bună şi trimite-mi-o. Elementele bune sunt atât de greu de găsit încât trebuie să te pui pe căutat mult şi bine ca să dai de ele.

— Fii pe pace, doamnă Séraphin, de cum aflu ceva, îţi dau de ştire… Vezi că slujbele bune sunt tot atât de rare ca şi slujnicele bune.

După care Anastasia continuă tot în gând: „Să aştepţi să-ţi trimit o nenorocită de fată, să moară de foame în şandramaua ta! Auzi dumneata! Să-i denunţi dintr-o lovitură şi pe biata Luiza şi pe sărmanul Germain!“

— Cred că nu-i nevoie să-ţi spun, reluă doamna Séraphin, cât de liniştită e casa noastră. E un noroc pentru o fată să slujească la noi şi a trebuit ca Luiza asta să fie soi rău înnăscut ca s-o ia pe drumuri rele, cu toate sfaturile bune şi sănătoase pe care i le dădea domnul Ferrand.

— Fără îndoială… Deci las’ pe mine: dacă aud vorbindu-

se de o fată cum vă trebuie vouă, o trimit la dumneata.

— Şi încă un lucru, urmă menajera; domnul Ferrand ţine mult ca servitoarea să n-aibă familie, fiindcă, înţelegi, neavând la cine se duce, îşi va vedea de treabă; aşa că, dacă dai din întâmplare peste una ca asta, domnul notar ar prefera să fie orfană, fiindcă… mai întâi ar fi o faptă caritabilă şi apoi, ţi-am mai spus-o, singură şi fără neamuri, n-ar avea niciun pretext să iasă în oraş. Mizerabila de Luiza e o straşnică învăţătură pentru domnul… ce sa mai vorbim, draga madam Pipelet? Asta face şi mai grea alegerea unei servitoare. Un asemenea scandal într-o casă cinstita ca a noastră… Ce oroare! În sfârşit, pe diseară şi, când urc la şarlatan, mă opresc o clipa şi la muma Burette.

— Pe diseară, doamnă Séraphin, că-l găseşti singur pe domnul Bradamanti.

Şi menajera se depărta.

— Ce se tot încăpăţânează asta să dea de Bradamanti! îşi zise portăreasa. Ce-o fi vrând de la dânsul? Dar şi el ce se mai încăpăţânează să n-o vadă înainte de a pleca în Normandia! Aveam o teamă cruntă că doamna Séraphin o să mai zăbovească, cu atât mai mult cu cât Bradamanti o aşteaptă pe dama de aseară. N-am putut s-o văd la faţă. Dar de astă dată am să-ncerc eu să-i desluşesc mutra… Dar asta ce-o mai fi vrând de la Bradamanti? O fi vreo boieroaică sau o femeie oarecare? Dar ia stai… am eu o idee şi încă una grozavă să-i aflu numele. O să încerc. Un moment: cine vine din alee? Ah, e regele chiriaşilor mei. Salut, domnule Rudolf.

Şi madam Pipelet, luând poziţia de „Drepţi“, duse mâna la perucă.

— Era, într-adevăr, el. Nu ştia încă de moartea lui d’Harville.

— Bună ziua, doamnă Pipelet, zise el intrând. Domnişoara Rigolette e acasă? Am ceva să-i spun.

— Ea? Pisicuţa asta e totdeauna acasă. De, munca de toate zilele, nu stă niciodată fără lucru…

— Dar nevestei lui Morel cum îi mai merge? A mai prins niţel curaj?

— Da, domnule Rudolf. Doamna, mulţumită dumitale sau protectorului pe care-l reprezinţi, ea şi copiii ei sunt mulţumiţi acum. Se simte ca peştele-n apă. Au căldură, aer, paturi bune, hrană îndestulătoare, o femeie care-i îngrijeşte, fără s-o mai pun la socoteală pe domnişoara Rigolette care, tot muncind ca o albină, nu-i pierde o clipă din ochi. Apoi a venit, trimis de dumneata, un medic negru, s-o vadă pe nevasta lui Morel… Ha, ha, ha! ia spune, domnule Rudolf, o fi doctor de cărbunari, oacheşul ăsta? Le poate lua pulsul fără să le înnegrească degetele? Dar ce importanţă are culoarea? Cică e tare priceput ca medic. I-a dat femeii nişte picături care i-au făcut bine pe loc.

— Biata femeie! Trebuie să fie tare abătută.

— Cred şi eu, domnule Rudolf… Ce vrei? Bărbatul la balamuc, Luiza în puşcărie… Vezi dumneata, Luiza asta i-a rupt inima. Pentru o familie cinstită, e îngrozitor… Şi când te gândeşti că adineauri mama Séraphin, menajera notarului, a fost pe aici şi mi-a spus nişte grozăvii pe seama fetei! Şi nu zici că a avut îndrăzneala să mă-ntrebe dacă nu ştiu o fată caro s-o înlocuiască pe Luiza la hârciogul ăla de notar?… Zgârciţii dracului! Închipuie-ţi că vor de servitoare o orfană, dacă găseşti aşa ceva. Şi ştii de ce, domnule Rudolf? Fiindcă o orfană nu are motiv să iasă în oraş şi stă cuminte acasă. Dar asta aşa, de ochii lumii. Adevărul o că vor s-o îmbrobodească pe biata fată; sa slujească pe nimic, ca ea, neavând cine s-o sfătuiască, să se mulţumească cu un blid de linte. Nu-i aşa, domnule Rudolf?

— Desigur… păi da!… răspunse acesta cu un aer preocupat.

Aflând că doamna Séraphin caută o orfană ca s-o înlocuiască pe Luiza, Rudolf vedea în această împrejurare un eventual mijloc de a izbuti să-l pedepsească pe notar. În timp ce portăreasa vorbea, prinţul îşi modifica puţin câte puţin planul ce-l urzise până atunci în legătură cu Cecily,

unealta principală în acţiunea de pedepsire ce voia să o aplice călăului Luizei Morel.

— Doamnă Pipelet, se smulse el din gânduri. Ai vrea să-mi faci un mare serviciu?

— Dumnezeule mare, domnule Rudolf! De-ar fi chiar să m-arunc în foc sau să-mi opăresc cu ulei fierbinte peruca, ori, dacă preferi, să muşc pe cineva, spune ce doreşti… sunt cu totul a dumitale… afară de cazul că ar fi să-l trădez pe Alfred…

— Linişteşte-te, doamnă Pipelet… iată despre ce e vorba: caut un loc pentru o orfană… e străină… n-a mai fost la Paris şi aş vrea s-o angajeze domnul Ferrand…

— Am auzit bine? Cum? În şandramaua aceea, la zgârcitul ăla bătrân?

— E o slujbă ca oricare alta… Dacă, totuşi fata de care-ţi vorbesc n-o să se simtă bine, o să plece de-acolo, dar cel puţin să aibă la început din ce trăi… şi o s-o ştiu în siguranţă.

— Mă rog, domnule Rudolf, te priveşte, eu te-am prevenit. Dacă socoteşti dumneata… Şi apoi, chiar daca e zgârcit ca un câine, îndărătnic ca un măgar, habotnic ca un ţârcovnic… e totuşi cinstit ca nimeni altul… Plăteşte el prost, nu-i vorbă, dar cu bani peşin… Mâncarea e proastă… dar e în fiecare zi aceeaşi. În sfârşit, e o casă în care te speteşti muncind, în schimb te şi plictiseşti de moarte, aşa că o fată nu riscă să calce strâmb… Cu Luiza a fost o întâmplare.

— Doamnă Pipelet, o să-ţi încredinţez un secret pe cuvânt de onoare.

— Aşa cum mă numesc Anastasie Pipelet, născută Galimard, precât e de adevărat că e un Dumnezeu în cer, şi că Alfred poartă haine verzi, o să fiu mută ca un peşte…

— Să nu-i spui nimic domnului Pipelet!…

— O jur pe capul lui chiar… Dacă-i vorba de ceva cinstit.

— Vai, doamnă Pipelet!

— Atunci ştiu cum să-l duc, n-o să afle nimic.

— Am încredere în dumneata. Ascultă deci; fata de care-

ţi spun a făcut o greşeală…

— Cunosc asta!… Dacă nu m-aş fi măritat la cincisprezece ani cu Alfred, făceam sute, mii de greşeli. Uite, aşa cum mă vezi… eram drăcoasă rău, măi să fie! Din fericire, Pipelet m-a potolit. Aşa că dacă fata n-a făcut decât o singură greşeală… mai poate spera.

— Cred şi eu. A fost servitoare în Germania, la o rudă de-a mea. Băiatul i-a fost complice, înţelegi dumneata…

— Cum dracu nu! înţeleg de parcă aş fi eu cu greşeala.

— Mama a izgonit-o pe servitoare, dar tânărul a fost destul de uşuratic să plece din casa părintească şi s-o aducă pe biata fată la Paris.

— Ce vrei? Tinerii ăştia…

— După ce s-au lovit de pragul de sus, le-a venit mintea la cap, cu atât mai mult că şi mâncaseră cei câţiva bani. Tânărul mi s-a adresat mie, l-am ajutat să se întoarcă acasă, dar să lase fata aici, poate să-i găsesc un loc. Cum însă fata e minoră şi străină, e foarte greu să fie angajată. Dacă ai vrea să-i spui doamnei Séraphin că o rudă de-a dumitale, stabilită în Germania, ţi-a recomandat fata, poate că notarul o primeşte. Aş fi de două ori satisfăcut. Cecily, nefiind decât o biată rătăcită, s-ar îndrepta într-o casă atât de severă ca a notarului… Din motivul ăsta mai ales, aş vrea s-o văd angajată la domnul Ferrand. Nu e nevoie să spun că, adusă de dumneata care eşti atât de respectabilă…

— Vai, domnule Rudolf…

— Atât de stimată…

— Vai, rege al chiriaşilor mei…

— Că, în fine, recomandată de dumneata, această fată va fi desigur primită de doamna Séraphin, pe când prezentată de mine…

— Se ştie!… Asta mi se potriveşte ca o mănuşă. S-o înfund pe Séraphinoaia! Cu atât mai bine, am şi aşa pică pe ea. Am s-o fac să vadă stele în plină zi. O să-i spun că aveam o verişoară, o Galimard, în Germania, de nu ştiu câtă vreme, că a murit şi ea şi bărbatu-su şi că fata lor,

acum orfană, trebuie să-mi cadă pe cap de la o zi la alta.

— Perfect! O vei conduce chiar dumneata pe Cecily la domnul Ferrand, fără a mai spune menajerei nimic în plus. Deoarece nu ţi-ai mai văzut de douăzeci de ani verişoara, nu ştii mai nimic despre fată.

— Dar dacă fata se bâlbâie numai în nemţeşte?

— Vorbeşte perfect franceza. Dumneata n-ai decât s-o recomanzi cu multă stăruinţă doamnei Séraphin; sau, mai bine, nu... că o să intre la bănuieli...

— Mie-mi spui? De aceea nu mă las eu dusă cu muia.

— Aşa se întâmplă totdeauna... Nu-i spune deci decât că Cecily e orfană, străină, foarte tânără, foarte drăguţă, ca ar fi pentru dumneata o grea povară, că de fapt, nu simţi niciun fel de atracţie către dânsa, mai ales că erai certată cu mama ei şi că *darul* care ţi l-a lăsat te lasă rece...

— Doamne, Dumnezeule, că dibaci mai eşti!... Noi doi am face o pereche cum nu s-a mai văzut. Când mă gândesc că dacă aveai vârsta mea eram... dar, în sfârşit, ce să mai vorbim?

— Sst!... Dacă domnul Pipelet...

— Păi da, drăguţul de el, nu prea pricepe gluma. Cât despre fata cu pricina, fii pe pace... îmi pun capul că o fac pe Séraphinoaia să mi-o ceară ea să i-o dau.

— Dacă izbuteşti, dragă doamnă Pipelet, ai un sutar la mine. Nu-s bogat, dar...

— Îţi râzi de mine, domnule Rudolf? Crezi că te servesc din interes? Din prietenie curată, zău dacă te mint... Dar un sutar!

— Gândeşte-te şi dumneata, dacă fata ar rămâne fără slujbă, m-ar costa mult mai mult...

— Iau asta numai ca să-ţi fac un serviciu, domnule Rudolf. Dar e lotul ăl mare pentru noi că ai venit în casa asta. Aş putea s-o strig în gura mare, eşti regele chiriaşilor... Dar ia stai! O trăsură! O fi damicela lui Bradamanti... A fost şi ieri, n-am văzut-o bine... O să ies cu lanterna, să-i zăresc mutra. O să vezi cum *lucrez*... o să a*i* de ce râde.

— Nu, nu, doamnă Pipelet, nu mă interesează nici numele, nici chipul acestei persoane, răspunse Rudolf refugiindu-se în fundul lojei.

— Hei, doamnă! strigă Anastasia grăbindu-se să o întâmpine pe noua venită, unde mergi mata?

— La domnul Bradamanti, răspunse cealaltă, vădit contrariată că e oprită din drum.

— Nu-i aici…

— Imposibil, am întâlnire cu dânsul.

— Nu-i aici…

— Te înşeli…

— Ba nu mă-nşel deloc! se rosti portăreasa, manipulând felinarul ca sa vadă trăsăturile femeii. Domnul Bradamanti a ieşit cum te văd şi cum mă vezi, nu-i acasă… adică nu pentru toală lumea… Doar dacă întreabă de el o doamnă…

— Ei bine, eu sunt aia… mă plictiseşti… lasă-mă să trec!

— Numele dumneavoastră, doamnă?… O să ştiu dacă sunteţi cea pe care o aşteaptă şi despre care mi-a dat ordin să o las să intre. Dacă nu vă numiţi cum a spus el, nu veţi putea trece decât peste cadavrul meu.

— Ţi-a spus cum mă cheamă? exclamă femeia pe cât de mirată pe atât de neliniştită.

— Da, doamnă!

— Ce imprudenţă! murmură tânăra femeie. Apoi, după o clipă de şovăire, răspunse cu glas coborât, de parcă s-ar fi temut că e auzită: Ei bine, mă numesc doamna d’Orbigny.

La acest nume Rudolf tresări.

Era mama vitregă a doamnei d’Harville.

În loc sa rămână în umbră, prinţul avansă câţiva paşi şi, la lumina lanternei, recunoscu uşor, după portretul făcut de marchiză, pe a doua soţie a tatălui ei.

— Doamna d’Orbigny? repetă portăreasa. Da, ăsta e numele ce mi l-a spus domnul Bradamanti. Puteţi urca, doamnă.

Mama vitregă a doamnei d’Harville trecu repede prin faţa lojei.

— Ei, ai văzut cum am dus-o pe cucoană? Acum ştiu cum

se numeşte. Dar ce ai. Domnule Rudolf? Ce te frământă?

— Ziceai că doamna a fost şi ieri să-l vadă pe Bradamanti?

— Da, aseară şi, după ce-a plecat, Bradamanti a ieşit şi el, probabil să-şi reţină un loc la diligenţa de azi. Ştiu asta, fiindcă s-a rugat să-i duc valiza în staţie.

— Şi încotro pleacă? Ai aflat?

— În Normandia… pe şoseaua către Alençon.

Rudolf îşi aminti că moşia Aubiere, unde locuia domnul d'Orbigny, se află în Normandia. Nu mai încăpea îndoială, şarlatanul pleca într-acolo cu cine ştie ce intenţii sinistre.

— Plecarea asta o s-o cam încurce pe doamna Séraphin, relua madam Pipelet. Umblă ca turbată după el. Când o să vină diseară, o să rămână ca viţelul la poarta nouă. O sa mă folosesc de prilej să-i vorbesc de protejata dumitale. Cum ai spus că-i zice?… *Cicé?*

— Cecily.

— Adică Cecilia fără *a* în coadă. Stai să-i scriu numele. Cici… Ceci… Cecily; bravo, l-am însemnat.

— Şi acum mă duc s-o vad pe domnişoara Rigolette, zise Rudolf portăresei.

Şi, adânc preocupat de vizita la Polidori a doamnei d'Orbigny, urcă încet treptele spre etajul patru.

Camera Rigolettei strălucea, ca de obicei, de curăţenie şi cochetărie. Totul era luminos şi îmbietor sub razele soarelui de iarnă care se strecurau printr-un ochi de geam.

Dar vai! Cu toată aparenţa de veselie ce umplea încăperea, cei doi canari nu ciripeau, deoarece Rigolette, contrar obiceiului ei, nu cânta: câteştrei îşi uneau uneori glasul, dar de astă dată păsărelele zburau neliniştite în colivia lor.

Rigolette nu cânta, fiindcă, pentru întâia oară în viaţa ei, era abătută. Arunca din când în când o privire unei scrisori deschise aflată pe o măsuţă lângă ea.

La început, tânărul François îi relata mârşava intriga pusă la cale de notar (cititorul cunoaşte doar toate amănuntele). După ce descria starea disperată în care se

afla, o ruga să strângă lucrurile şi hârtiile din odaia ce o ocupase până fusese ridicat, continuând:

„Ah! crede-mă, domnişoară Rigolette, dacă îmi acorzi această favoare, această ultimă dovadă a afecţiunii dumitale va fi singura mea consolare în impasul grav în care mă aflu. Îţi mai cer să-mi permiţi să-ţi scriu din când în când. Vai! Sunt singur pe lume, nimeni nu se interesează de mine... Şi totuşi sunt un om cinstit, am conştiinţa împăcată, n-am făcut nimănui vreun rău... În sfârşit, domnişoară Rigolette, dacă mă crezi, nu mă vei dispreţui ci mă vei compătimi şi te vei gândi uneori la mine ca la un prieten sincer.“

Şi încheia astfel:

„Trebuie să-mi întrerup scrisoarea ca să ţi-o trimit împreună cu cheia odăii mele şi cu un cuvânt pentru portar. Adio, adio, domnişoară Rigolette... nu mă respinge, eşti singura mea speranţă!

François Germain“

— Bună ziua, vecino, zise Rudolf intrând. Te deranjez cumva?

— Nu, vecine, dimpotrivă. Sunt bucuroasă că te văd, căci sunt tare necăjită.

— Da, într-adevăr, te găsesc palidă, parcă ai plâns.

— Cred şi eu c-am plâns! Am şi de ce! Bietul Germain! Citeşte şi dumneata.

Şi Rigolette îi înmână scrisoarea primită de la Germain, după care urmă, în timp ce Rudolf citea cu atenţie:

— Mi-ai spus că te interesezi de dânsul. Rău om trebuie să mai fie şi Ferrand ăsta de se înverşunează astfel împotriva tuturor. Mai întâi Luiza, acum Germain! O, eu nu-s răutăcioasă, dar tare m-aş bucura să i se întâmple ceva notarului! Să-l acuze pe un tânăr atât de cinstit cum e Germain că i-a furat cincisprezece mii de franci, el,

probitatea în persoană! Şi apoi un băiat atât de liniştit, de blând şi de trist. Ah, domnule Rudolf azi abia încep să văd că viaţa nu e chiar roză!

— Şi ce-ai de gând să faci, vecino?

— Ce-am de gând să fac?... Păi tot ce-mi cere Germain. Să termin numai lucrul ăsta urgent şi să-l duc chiar acum în strada Saint-Honoré, şi dau fuga la Germain acasă. Apoi doamna Morel ar vrea să o vizitez pe Luiza la închisoare. Ştiu că nu e lucru uşor, dar o să-ncerc... Din păcate habar n-am cui să mă adresez...

— M-am gândit eu la asta. Uite permisul.

— Ce noroc! N-ai putea să-mi faci rost de unul şi pentru Germain?... S-ar bucura atât de mult!

— O să te ajut să-l vezi şi pe Germain. Dar n-o să-ţi fie frică să te duci la el, în temniţa „Force“?

— Bineînţeles că o să-mi bată inima tare de tot prima oară. Dar ce importanţă are? Când Germain era fericit, nu era oricând gata să-mi facă toate gusturile, să mă ia la teatru sau la plimbare, să-mi citească serile tot felul de poveşti, să-mi ajute la udat florile şi la ceruit podeaua odăii? E drept că un biet şoricel ca mine nu poate face mare lucru, dar am să încerc să-l ajut pe cât îmi este în putere. Vezi, domnule Rudolf, un lucru mă face să disper; neîncrederea lui. Să-şi închipuie că eu l-aş dispreţui! Şi de ce? Avarul acela hapsân îl acuză de furt; ei şi? Ştiu că nu-i adevărat... Chiar dacă scrisoarea lui Germain n-ar dovedi-o, şi eu tot nu l-aş crede vinovat. E de-ajuns să-l vezi, să-l cunoşti ca să te convingi că e incapabil de o faptă rea. Trebuie să fie cineva rău la suflet, ca domnul Ferrand, ca să spună asemenea minciuni pe socoteala lui Germain.

— Bravo, vecino! îmi place indignarea dumitale. Acum, ascultă-mă; ştiu că eşti discreţia în persoană.

— O, domnule Rudolf, n-am obiceiul să pălăvrăgesc.

— Ei bine, să nu afle nimeni şi nici chiar Germain; nişte prieteni pe care el nu-i cunoaşte, au grijă de dânsul.

— Adevărat? Asta i-ar da curaj daca ar şti.

— Desigur, dar s-ar putea să scape o vorbă, în care caz

Ferrand, prevenit, ar face, abil cum e, pe dracu-n patru şi s-ar pune la adăpost. Ar fi un lucru supărător, căci nu e de-ajuns să se dovedească nevinovăţia lui Germain, e nevoie să fie demascat şi calomniatorul său.

— Te înţeleg, domnule Rudolf.

— La fel şi cu Luiza. Ţi-am adus permisul ca s-o rogi din partea mea să nu spună nimănui nimic din ce mi-a încredinţat mie; ştie ea ce înseamnă asta. Într-un cuvânt, să nu cumva să se plângă acolo, în închisoare, de cruzimea stăpânului ei. Numai avocatului trimis de mine să nu-i ascundă nimic. Transmite-i, te rog, toate astea.

— Fii pe pace, vecine, am memorie bună. Dar cât eşti de generos, dragă domnule Rudolf! Cum e cineva la ananghie, îi şi sari în ajutor.

— Nu sunt decât un simplu comis-voiajor, dar tot hoinărind dintr-un loc într-altul, întâlnesc oameni de treabă care merită să fie ajutaţi. Îl informez pe acel binefăcător care îmi acordă toată încrederea şi intervine în sprijinul celor năpăstuiţi. Nimic mai simplu. Dar să lăsăm asta. Văd că eşti gata să ieşi în oraş şi n-ai pregătit nimic de mâncare.

— Nu mi-e deloc foame. Am băut dimineaţa o ceaşcă cu lapte, şi o să mai beau una seara, înainte de culcare, şi o să-mi fie prea de-ajuns.

— N-ai vrea, după ce te întorci de la Germain. Să cinezi cu mine fără multă-ceremonie?

— Mulţumesc, vecine, dar astăzi sunt tare amărâtă. Altă data, cu plăcere. Unde mai pui că aş pierde prea multă vreme. Gândeşte-te şi dumneata: acum, mai puţin ca oricând, îmi este îngăduit să lenevesc sau să-mi irosesc un singur sfert de ceas.

— Atunci renunţ la această plăcere… pentru azi.

— Uite, vecine, pachetul meu. Treci dumneata mai întâi, încui eu uşa. Vezi cum îl duci, să nu sifonezi pliurile.

Şi Rudolf coborî împreună cu Rigolette.

Capitolul 10
TESTAMENTUL

François Germain locuia în strada Saint-Denis nr. 11. Vom aminti cititorului, care a uitat desigur, că doamna Mathieu, mijlocitoarea cumpărărilor şi vânzărilor de diamante, despre care am vorbit în legătură cu Morel, şlefuitorul de pietre scumpe, era vecină cu Germain.

În cursul drumului lung din strada Templului până în strada Saint-Honoré, unde locuia patroana croitoriei căreia Rigolette voia să-i duca lucrul terminat, Rudolf fusese în măsura sa preţuiască şi mai mult firea minunată a acestei fete. După cum se întâmplă cu caracterele bune şi devotate, fata nu avea conştiinţa gingăşiei şi purtărilor ei alese care i se păreau fireşti. I-ar fi fost foarte uşor lui Rudolf, generos cum era, să asigure existenţa şi viitorul Rigolettei, dându-i posibilitatea să-i ajute pe Luiza şi pe Germain, fără să-i mai pese că aceste vizite îi iroseau timpul consacrat, lucrului, singurul ei mijloc de trai, dar prinţul se temea să nu diminueze valoarea devotamentului Rigolettei, făcându-i-l prea uşor; hotărât să răsplătească aceste rare şi fermecătoare însuşiri, pe care le descoperise într-însa voia să o urmărească până la sfârşitul acestei noi şi interesante încercări.

E de la sine înţeles că, în cazul în care sănătatea acestei fete ar fi fost cât de puţin primejduită prin acest surplus de muncă ce şi-l impusese cu mult curaj, consacrând câteva ore în fiecare săptămână fiicei şlefuitorului şi fiului Învăţătorului, Rudolf ar fi venit numaidecât în ajutorul protejatei sale.

Studia cu tot atâta bucurie cât şi cu emoţie acest caracter atât de fericit din fire şi atât de viteaz în faţa durerii pe care fata o risipea prin izbucniri de veselie.

După o oră, birjarul înapoindu-se din strada Saint-Honoré se opri în strada Saint Denis la nr. 11, în faţa unei case cu înfăţişare modestă.

Rudolf ajută Rigolettei să coboare; aceasta intră la portar şi îi comunică dorinţa lui Germain, fără să uite de bacşişul promis. Mulţumită firii lui bune, fiul Învăţătorului era iubit de toată lumea. Portarul casei din strada Saint Denis fu consternat să afle că pierde un locatar atât de corect şi de liniştit. Rigolette, cu o lumânare aprinsă, îşi ajunse însoţitorul, portarul urmând să vină mai târziu pentru a primi ultimele ei dispoziţii. Odaia lui Germain se afla la al patrulea. Ajungând în faţa uşii, Rigolette îi spuse lui Rudolf, dându-i cheia:

— Iată, vecine… deschide dumneata, mie îmi tremură prea tare mâna… O să râzi de mine, dar gândindu-mă că bietul Germain nu se va mai întoarce niciodată, mi se pare ca intru în odaia unui mort…

— Fii rezonabilă, dragă vecină, şi să nu mai ai asemenea idei!

— Ştiu că greşesc, dar e peste puterile mele… şi îşi şterse o lacrimă.

Fără a fi tot atât de mişcat, Rudolf încerca totuşi o impresie penibilă pătrunzând în modesta încăpere.

Cunoscând perseverenţa cu care complicii Învăţătorului urmăriseră şi-l mai urmăreau poate încă pe Germain, îşi dădea seama câte ceasuri triste petrecuse nefericitul în acea singurătate.

Rigolette puse lumânarea pe masă.

Nimic mai simplu ca mobilierul acestei camere de holtei, compus dintr-un pat, un scrin, un birou de nuc, patru scaune de răchită şi o masă; perdele de pânză albă împodobeau ferestrele şi patul; drept orice podoabă se vedea pe cămin o carafă de apa şi un pahar.

După urmele lăsate pe patul care nu fusese desfăcut, se putea ghici că Germain se întinsese îmbrăcat pentru câteva clipe în cursul nopţii care precedase arestarea sa.

— Bietul băiat! zise îndurerată Rigolette, cercetând cu atenţie interiorul odăii, se cunoaşte că nu-i mai sunt vecină… Totul e la locul lui, dar nu e îngrijit, peste tot e praf, perdelele sunt afumate, geamurile murdare, podeaua

nu-i ceruită… Ah! ce deosebire! În strada Templului nu era mai frumos, dar era mai vesel, pentru că totul strălucea de curăţenie, ca la mine…

— Pentru că erai şi dumneata acolo, ca să-i dai sfaturi…

— Dar priveşte! strigă Rigolette arătând patul, nici nu s-a culcat noaptea trecută, atât era de îngrijorat! Iată această batistă pe care a lăsat-o acolo, e toată udă de lacrimi. Se vede şi acum…

O luă în mână, adăugând:

— Germain a mai păstrat cravata de mătase portocalie pe care i-o dădusem când eram fericiţi; eu voi păstra batista în amintirea nenorocirilor lui, sunt sigură că nu se va supăra…

— Dimpotrivă, va fi foarte fericit de această dovadă de afecţiune.

— Acum să ne gândim la lucruri serioase: o să fac numaidecât o boccea cu rufele pe care le voi găsi în scrin ca să i le duc la închisoare; mama Bouvard, pe care o voi trimite mâine aici se va ocupa de celelalte. Voi deschide întâi biroul, ca să iau banii şi hârtiile, pe care Germain mă roagă să i le păstrez.

— Iată la ce mă gândesc, zise Rudolf. Luiza Morel mi-a înmânat ieri o mie trei sute de franci în aur pe care i-i dăduse Germain ca să plătească datoria şlefuitorului, datorie achitata însă de mine; deci am aceşti bani care sunt ai lui Germain; fiindcă el i-a înapoiat notarului, ţi-i voi da, îi vei adăuga la ceilalţi şi îi vei păstra.

— Cum vei dori, domnule Rudolf. Totuşi n-aş vrea să am la mine o sumă atât de mare, sunt atâţia hoţi astăzi… acte da, hârţoage câte vrei, nu e nicio primejdie, dar bani… e periculos…

— Poate că ai dreptate, vecină, vrei să ţin eu aceasta sumă? Dacă Germain are nevoie de ceva, să mă înştiinţezi imediat, îţi voi lăsa adresa mea şi-ţi voi trimite tot ce va cere.

— Bine, vecine, n-aş fi cutezat să-ţi cer acest serviciu. Aşa e mult mai bine. Îţi voi da şi ce va rezulta din vânzarea

lucrurilor sale. Să vedem hârtiile astea, spuse fata, deschizând mai multe sertare. Ah! Iată un plic mare. Dumnezeule! Priveşte, domnule Rudolf. Cât e de dureros ce scrie aici!

Şi citi cu emoţie în glas:

„În caz că voi muri de o moarte violentă, sau altfel, rog persoana care va deschide acest sertar să ducă hârtiile găsite domnişoarei Rigolette, croitoreasă, str. Templului, nr. 17.“

— Oare pot deschide acest plic pecetluit?

— Fără îndoială. Germain nu ţi-a scris că printre aceste hârtii e şi o scrisoare care-ţi este adresată dumitale?

Fata rupse sigiliul. Mai multe scrisori se aflau acolo. Una din ele avea drept indicaţie: *„Domnişoarei Rigolette.“*

„Domnişoară, când vei citi aceste rânduri, nu voi mai fi în viaţă... Dacă, după *cum mă tem, voi muri de moarte violentă, căzând într-o cursă asemănătoare aceleia din care am scăpat de curând, câteva amănunte adăugate aci sub titlul de:* „Însemnări asupra vieţii mele, *vă vor îndruma pe urmele ucigaşilor mei.“*

— Ah! Domnule Rudolf, zise Rigolette întrerupându-se, nu mă mai mir de ce era aşa de trist! Bietul Germain! Mereu obsedat de asemenea gânduri!

— Da, a fost desigur foarte îndurerat, dar zilele lui cele mai grele au trecut... crede-mă.

— Vai! O doresc atât de mult, domnule Rudolf; dar totuşi să fii în închisoare... învinuit de furt...

— Fii liniştită, îndată ce nevinovăţia lui va fi dovedită, în loc să recadă în singurătate, va regăsi prieteni. Pe dumneata în primul rând, apoi o mamă iubitoare de care a fost despărţit din copilărie.

— Mama lui!? Mai trăieşte?

— Da... Ea îl crede pierdut. Închipuie-ţi bucuria ei când

îl va revedea, dar scăpat de nedemna învinuire ca i s-a adus! Aveam deci dreptate să-ţi spun că zilele lui cele mai rele au trecut. Să nu-i vorbeşti de mama lui. Îţi încredinţez această taină, deoarece te interesezi în chip atât de afectuos de Germain: vreau să nu-ţi împovărez devotamentul adăugându-i griji prea apăsătoare cu privire la viitorul lui.

— Îţi mulţumesc, domnule Rudolf, puteţi fi liniştit, voi păstra taina dumitale...

Şi Rigolette continuă să citească scrisoarea lui Germain:

— Dacă vei vrea, domnişoară, să arunci o privire asupra acestor însemnări, vei vedea că toată viaţa am fost foarte nenorocit... în afară de timpul petrecut lângă dumneata... Ceea ce n-aş fi îndrăznit să-ţi spun niciodată, vei găsi scris într-un fel de memento intitulat: Singurele mele zile fericite.

În fiecare seară, când plecam de la dumneata, depănam mângâietoarele gânduri insuflate de afecţiunea dumitale şi care, singure, îndulceau amărăciunile vieţii mele. Ceea ce pentru dumneata era prietenie, pentru mine era dragoste. Ţi-am ascuns astfel că te iubeam, până în această, clipă când nu mai sunt pentru dumneata decât o tristă amintire. Soarta mea era atât de nefericită încât nu ţi-aş fi vorbit niciodată de acest sentiment care, deşi cinstit şi adânc, ţi-ar fi adus nenorocire.

Îmi rămâne o ultimă dorinţă şi sper că vei binevoi să o îndeplineşti.

Mi-am dat seama cu ce curaj neasemuit munceşti şi de câtă chibzuinţă şi înţelepciune ai nevoie ca să trăieşti din modestul salariu pe care îl câştigi cu atâta greutate: adesea, fără să ţi-o spun, am tremurat la gândul că o boală provocată de prea multă muncă ar putea să te pună într-o situaţie cumplită. Mi-e foarte plăcut să mă gândesc că ţi-aş putea înlătura o mare parte din zbucium şi poate din... mizeriile pe care, din fericire, nepăsătoarea dumitale tinereţe nu le prevede.“

— Ce vrea să spună, domnule Rudolf? întrebă Rigolette mirată.

— Continuă… vom vedea.

Rigolette continuă:

„Ştiu din cât de puţin trăieşti şi cât de bine ţi-ar prinde, în timpuri, grele, cea mai mică sumă. Sunt sărac, dar prin economie am strâns o mie cinci sute de franci depuşi la un bancher. E tot ce am. Prin testamentul ce-l vei găsi aci, îmi îngădui să ţi-i las. Primeşte asta de la un prieten, de la un frate bun… care nu mai trăieşte.“

— Ah! Domnule Rudolf, spuse Rigolette izbucnind în lacrimi şi dând scrisoarea prinţului, prea îmi face rău! Dragul de Germain, să se gândească astfel la viitorul meu! Ah! Ce inimă, Doamne! Ce inimă minunată!

— Ce tânăr cinstit şi de treabă! exclamă Rudolf cu emoţie. Dar linişteşte-te, copila mea, mulţumită Domnului, Germain n-a murit. Acest testament pretimpuriu te va face să afli cât te-a iubit… şi cât te iubeşte.

— Şi când te gândeşti, domnule Rudolf, urmă Rigolette ştergându-şi lacrimile, că n-am ştiut niciodată nimic! La începutul vecinătăţii noastre, domnul Giraudau şi domnul Cabrion îmi vorbeau mereu de patima lor înflăcărată, după cum spuneau, dar văzând că n-au niciun succes, se dezvăţaseră să-mi mai pomenească de asta. Germain, dimpotrivă, nu mi-a vorbit niciodată de dragoste. Când i-am propus să fim prieteni buni, s-a bucurat sincer şi de atunci eram ca nişte adevăraţi camarazi. Dar, iată… ţi-o pot mărturisi acum, domnule Rudolf, desigur, nu eram supărată că Germain nu mi-a spus şi el că mă iubeşte.

— Erai mirată?

— Da, domnule, mă gândeam că din pricina tristeţii lui… asta îl făcea aşa.

— Şi erai oarecum supărată pe el… din cauza acestei tristeţi?

— Era singurul lui cusur, spuse cu naivitate lucrătoarea, dar acum îl iert şi mă dojenesc că i-am luat-o în nume de rău.

— În primul rând, deoarece ştiai că, din păcate, avea destule motive de suferinţă, apoi că, pe lângă acea tristeţe… acum eşti convinsă, te iubea! adăugă Rudolf surâzând.

— E adevărat… să fii iubită de un om atât de cumsecade, asta îţi umple inima… nu e aşa, domnule Rudolf?

— Şi poate într-o zi… vei împărtăşi această dragoste.

— Vezi bine! Domnule Rudolf, gândul e foarte ademenitor; acest biet Germain, este de compătimit! Mă pun în locul lui… în clipa când m-aş crede părăsită, dispreţuită de toată lumea, şi o fiinţă binevoitoare ar veni la mine, mai prietenoasă decât aş nădăjdui, cât aş fi de fericită!

După o clipă de tăcere, Rigolette reluă cu un suspin:

— Pe de altă parte suntem atât de sărmani amândoi, încât n-ar fi de loc cuminte să ne unim vieţile. Vezi, domnule Rudolf, nu vreau să mă gândesc la asta, poate că mă înşel, ceea ce e sigur însă, este că voi face pentru Germain tot ce-mi va fi în putinţă atâta vreme cât se va afla în închisoare. Odată liber va fi destulă vreme să-mi dau seama dacă simt pentru el dragoste sau prietenie, iar dacă este dragoste… ce vrei, vecine… va fi dragoste… Până atunci m-ar încurca să ştiu de pe acum la ce sa mă aştept. Dar se face târziu, domnule Rudolf. Vrei să aduni hârtiile astea până voi strânge rufele? Ah! Uitasem săculeţul cu frumoasa cravată portocalie pe care i-o dăruisem. Trebuie sa fie în sertarul acesta. Iată-l. O! Vai, ce frumos e săculeţul, şi e tot brodat. Bietul Germain a păstrat această cravată ca pe un lucru sfânt. Îmi amintesc bine de ultima oară când mi-am pus-o şi apoi când i-am dat-o… A fost atât de mulţumit, atât de mulţumit…

În clipa aceea cineva bătu la uşă.

— Cine e acolo? întrebă Rudolf.

— Vreau să vorbesc cu doamna Mathieu. Răspunse

vocea piţigăiată şi răguşită, proprie unei mahalagioaice de rând. (Doamna Mathieu era curtiera de diamante, de care am vorbit.)

Această voce, cu accent bizar, deşteptă în memoria lui Rudolf vagi amintiri… Vrând să şi le lămurească, luă lumânarea şi se duse el însuşi să deschidă uşa. Se găsi faţă în faţă cu unul din muşteriii obişnuiţi ai tavernei proxenetei şi-l recunoscu pe loc, într-atât stigmatul viciului era adânc întipărit pe această figură perversă: era Barbillon, falsul birjar, cel ce îi condusese pe Învăţător şi pe Cucuvaie pe drumul desfundat de la Bouqueval, ucigaşul bărbatului acelei nefericite lăptărese care ațâțase contra Guristei pe plugarii din ferma de la Arnouville.

Fie că mizerabilul uitase faţa lui Rudolf, pe care nu o văzuse decât o singură dată în tavernă, fie că îmbrăcămintea schimbată îl împiedica să-l recunoască pe învingătorul Cuţitarului, Barbillon nu se miră văzându-l.

— Ce doreşti! îl întrebă Rudolf.

— Am o scrisoare pentru doamna Mathieu… Trebuie vă i-o dau personal, răspunse falsul birjar.

— Nu stă aici, încearcă în faţă, spuse Rudolf.

— Mulţumesc, cetăţene; mi s-a spus uşa din stânga şi am greşit.

Rudolf nu-şi amintea de numele mijlocitoarei de diamante, pe care Morel nu-l rostise decât o dată sau de două ori. Nu avea deci niciun motiv să se intereseze de femeia la care Barbillon venea în calitate de curier. Totuşi, deşi nu avea cunoştinţă de crimele acestui bandit, faţa lui trăda atâta perversitate, încât Rudolf rămase în pragul uşii, curios să vadă persoana căreia Barbillon îi aducea scrisoarea.

Abia ciocănise el în uşa opusă camerei lui Germain, că negustoreasa, o femeie grasă, de vreo cincizeci de ani, apăru în prag, ţinând în mână o lumânare.

— Madam Mathieu?

— Da.

— Iată o scrisoare, aştept răspunsul.

Şi Barbillon dădu să intre în odaie, dar femeia îi făcu un semn să aştepte. Deschise plicul, ţinând lumânarea în mână, citi şi răspunse satisfăcută:

— Să-i spui că-i în regulă, băiete, voi aduce ce mi se cere. Voi veni tot la aceeaşi oră ca data trecută. Multe complimente… acelei doamne…

— Bine, cocoană… nu uita pe comisionar…

— Du-te şi cere bacşiş celor care te-au trimis, sunt mai bogaţi decât mine.

Şi negustoreasa închise uşa.

Rudolf se înapoie la Germain, uitându-se după Barbillon care cobora repede scara.

Pe bulevard, în faţa unei prăvălii, îl aştepta un om cu o înfăţişare josnică şi fioroasă. Deşi mai mulţi trecători l-ar fi putut auzi, dar nu şi înţelege, e adevărat, Barbillon părea atât de mulţumit, încât nu se putu opri să spună tovarăşului său:

— Hai să tragem o duşca, Nicolas, baba cade în cursă… Vino glonţ la Cucuvaie. Mama Marţial o să ne ajute să-i şterpelim ce aduce cu ea, apoi îi facem de petrecanie şi aruncăm leşul în canal.

— S-o ştergem, trebuie să fiu la Asnières, de vreme, mi-e teamă că fratele meu Marţial bănuieşte ceva.

Şi cei doi bandiţi, după aceste vorbe de neînţeles pentru cei ce le-ar fi putut auzi, Se îndreptară spre strada Saint Denis.

După câteva clipe, Rigolette şi Rudolf ieşiră de la Germain, se urcară iarăşi în trăsură şi ajunseră în strada Templului. Birja se opri.

Când se deschise portiera cupeului, Rudolf recunoscu la lumina felinarului cârciumii pe fidelul său Murph, care îl aştepta la intrarea în alee.

Prezenţa gentilomului anunţa întotdeauna vreo întâmplare serioasă sau neprevăzută, pentru că numai el ştia unde putea fi găsit prinţul.

— Ce e? întrebă repede Rudolf, pe când Rigoleltte scotea mai multe pachete din trăsură.

— O mare nenorocire, monseniore!

— Vorbeşte, pentru Dumnezeu!

— Domnul marchiz d’Harville…

— Mă sperii…!

— Oferise azi dimineaţă un dejun mai multor prieteni. Totul s-a petrecut de minune… el, mai ales, nu fusese niciodată atât de vesel, când o fatală imprudenţă…

— Ci spune o dată!

— Jucându-se cu un pistol pe care îl credea neîncărcat…

— A fost grav rănit?

— Monseniore!… Ei bine!… Ceva groaznic…

— Ce tot spui?

— E mort!…

— D’Harville! Ah! E cumplit! exclamă Rudolf cu o expresie atât de sfâșietoare, încât Rigolette, care cobora cu pachetele din trăsură, strigă:

— Dumnezeule, ce s-a întâmplat, domnule Rudolf?

— O veste foarte tristă pe care am adus-o prietenului meu, domnişoară, se adresă Murph fetei deoarece prinţul, zdrobit, nu putea răspunde.

— E vorba, deci, de o mare nenorocire? întrebă Rigolette tremurând.

— O mare nenorocite, răspunse gentilomul.

— A! E îngrozitor! zise Rudolf după câteva minute de tăcere: apoi reamintindu-si de Rigolette, spuse:

— Iartă-mă, copila mea, dacă nu te întovărăşesc până acasă… Mâine îţi voi trimite adresa mea şi un permis ca să-l poți vizita pe Germain la închisoare… Ne vom revedea curând.

— Ah! Domnule Rudolf, te asigur că iau parte la durerea dumitale… îţi mulţumesc că m-ai însoţit… Pe curând dar, nu-i aşa?

— Da, copila mea, pe curând.

— Noapte bună, domnule Rudolf, adăugă cu tristeţe Rigolette şi dispăru pe alee cu diferitele lucruri ce le adusese de la Germain.

Prinţul şi Murph se urcară în trăsura care îi duse în

strada Plumet.

Rudolf scrise în grabă Clémencei rândurile următoare:

„Doamnă, aflu în această clipă de groaznica nenorocire care v-a lovit şi care îmi răpeşte pe unul din cei mai buni prieteni. Renunţ să vă descriu înmărmurirea şi durerea mea. Trebuie totuşi să vă vorbesc de unele chestiuni străine de această cruntă întâmplare… Am aflat că mama dumneavoastră vitregă, probabil de câteva zile la Paris, pleacă diseară în Normandia, luând cu ea pe Polidori.

Trebuie să vă încunoştinţez de primejdia care-l ameninţă pe tatăl dumneavoastră. Îngăduiţi-mi să vă dau un sfat pe care îl socotesc salvator. După groaznica nenorocire de azi dimineaţă, va fi uşor explicabilă nevoia dumneavoastră de a părăsi Parisul pentru câtăva vreme… Deci, credeţi-mă, plecaţi, plecaţi imediat la Aubière, ca să ajungeţi acolo, dacă nu înaintea mamei dumneavoastră vitrege, cel puţin în acelaşi timp cu dânsa. Fiţi liniştită, doamnă, de aproape sau de departe voi veghea asupra dumneavoastră… Abominabilele proiecte ale mamei dumneavoastră vitrege vor fi dejucate.

Adio, doamnă, vă scriu aceste cuvinte în grabă… Mi-e inima frântă când mă gândesc la seara de ieri, când l-am părăsit pe el… liniştit şi fericit cum nu fusese de multă vreme…

Vă rog să credeţi, doamnă, în adâncul, în sincerul meu devotament. Rudolf.“

Urmând sfatul prinţului, doamna d’Harville, după trei ore de la primirea acestei scrisori, se afla cu fiica ei în drum spre Normandia.

O diligenţă, plecată de la casa lui Rudolf, urma acelaşi drum.

Din păcate, în tulburarea în care o aruncase această înlănţuire de întâmplări şi în graba plecării, Clémence uitase să comunice prinţului că o întâlnise pe Floarea-Mariei la Saint-Lazare.

Ne amintim, desigur, că, în ajun, Cucuvaia venise să o ameninţe pe doamna Séraphin cu dezvăluirea existenţei Guristei, afirmând că ştia (şi spunea adevărul) unde se afla acum fata.

Ştim de asemenea că, după acea convorbire, notarul, Jacques Ferrand, temându-se că i se vor descoperi uneltirile criminale, a socotit că e în interesul lui să pună de urgenţă la cale dispariţia Guristei, a cărei existenţă odată descoperită, putea să-l compromită grav. Scrisese deci lui Bradamanti, unul din complicii lui, să vie să-l vadă ca să urzească împreună o nouă fără-de-lege, a cărei victimă urma să fie Floarea-Mariei. Bradamanti, preocupat de interesele nu mai puţin urgente ale doamnei d'Orbigny, care avea temeiuri serioase să-l aducă pe şarlatan la soţul ei, Bradamanti care găsise că-i mai avantajos pentru el să servească pe vechea lui prietenă, nu s-a dus la convocarea notarului, şi a plecat în Normandia fără să o mai fi văzut pe doamna Séraphin.

Furtuna se rostogolea peste capul lui Jacques Ferrand: în timpul zilei, Cucuvaia venise să-şi repete ameninţările şi, pentru a dovedi că erau întemeiate, declarase notarului că copiliţa părăsită odinioară de doamna Séraphin se afla în închisoare, la Saint-Lazare, sub numele de Gurista şi că dacă nu-i dă zece mii de franci în termen de trei zile, această fată va primi actele din care va rezulta că, în copilăria ei, fusese încredinţată domnului Jacques Ferrand.

După obiceiul lui, notarul negă totul, cu îndrăzneală, o alungă pe Cucuvaie ca pe o mincinoasă obraznică, deşi era convins şi chiar speriat de urmările primejdioase ale ameninţărilor ei.

Mulţumită legăturilor sale, Ferrand fu în măsură, în ziua aceea chiar (în timpul convorbirii Floarei-Maria cu doamna d'Harville) să afle că Gurista era într-adevăr prizonieră la Saint-Lazare şi evidenţiată pentru buna ei purtare, şi se aştepta ca dintr-o clipă în alta să fie liberată În posesia acestor informaţii, Jacques Ferrand, urzind un plan diabolic, înţelese că, pentru a-l executa, ajutorul lui

Bradamanti îi era tot mai necesar; de aci zadarnicele stăruinţe ale doamnei Séraphin de a se întâlni cu şarlatanul.

Aflând chiar în seara aceea de plecarea acestuia, notarul, constrâns să acţioneze din cauza temerilor şi primejdiilor iminente, îşi aminti de familia Marțial, aceşti piraţi de apă dulce, stabiliţi la podul de la Asnières, la care Bradamanti îi propusese să o trimită pe Luiza Morel ca să scape de ea, nepedepsit.

Având absolută nevoie de un complice ca să-şi poată pune în aplicare planurile sinistre împotriva Floarei-Maria, notarul luă cele mai abile precauţiuni ca să nu fie compromis în cazul că o nouă crimă avea să fie săvârşită şi, în dimineaţa plecării lui Bradamanti în Normandia, doamna Séraphin se duse în mare graba la Marțial.

Capitolul 11
INSULA CĂUTĂTORULUI DE FIARE VECHI

Scenele următoare se vor petrece în seara zilei în care doamna Séraphin, din ordinul notarului Ferrand, se dusese la Marţiali, piraţi de apă dulce, stabiliţi într-o mică insulă de pe Sena, nu departe de podul de la Asnières.

Bătrânul Marţial, mort pe eşafod ca şi tatăl său, lăsase o văduvă cu patru băieţi şi două fete.

Al doilea fiu fusese între timp condamnat la muncă silnică pe viaţă… Din toată numeroasa familie rămăsese deci, în insula căutătorului de fier vechi (vom spune de ce în regiune i se zicea astfel acestui cuib de hoţi); bătrâna Marţial, trei băieţi: cel mai mare (amantul Lupoaicei), avea douăzeci şi cinci de ani, celălalt douăzeci de ani, iar cel mai mic doisprezece. Mai erau două fete, una de optsprezece, a doua de nouă ani.

Exemple de asemenea familii, în care se moşteneşte un fel de înspăimântătoare ereditate în crimă, sunt, din

păcate, destul de frecvente.

Şeful familiei Marţial, primul care s-a stabilii pe această insulă în schimbul unei chirii modeste, era căutător de fier vechi.

Căutătorii, docherii şi demontatorii de vase, stau toata ziua în apă până la brâu ca să-şi facă meseria.

Docherii descarcă lemnele, demontatorii desfac plutele care au adus lemnele. Tot în apă lucrează şi căutătorii, dar cu alt scop.

Înaintând în apă cât poate rezista, culegătorul adună cu ajutorul unei drage lungi, nisipul râului de sub mâl, apoi, strângându-l în căzi mari de lemn, îl spală ca pe un mineral sau ca pe un nisip aurifer şi adună astfel o mare cantitate de bucăţi metalice de tot soiul: fier, cupru, fontă, plumb, cositor, provenind din resturile a fel de fel de unelte.

Adesea, culegătorii găsesc în nisip frânturi de aur sau de argint, aduse de Sena, fie prin canale, fie de cantităţile de zăpadă sau de gheaţă îngrămădite pe străzi, care, iarna, se aruncă în fluviu.

Nu ştim în virtutea cărei tradiţii sau cărui folos aceşti muncitori, în genere cinstiţi, paşnici şi sârguincioşi, au căpătat un nume atât de ciudat.

Tatăl Marţial, primul chiriaş al insulei, până atunci nelocuită, fiind căutător de fier vechi (supărătoare excepţie), locuitorii de pe malurile fluviului au numit-o insula Căutătorului.

Locuinţa piraţilor de apă dulce este deci aşezată în partea de miază-zi a acestui teren.

Ziua se poate citi pe o firmă ce se bălăbăneşte deasupra uşii:

„LA ÎNTÂLNIREA CĂUTĂTORILOR DE FIER VECHI,
VIN BUN, PLACHIE BUNĂ ŞI PEŞTE PRĂJIT.

Se închiriază bărci pentru preumblări“.

De unde se vede că, pe lângă meseriile cunoscute sau

oculte, şeful acestei familii blestemate o avea şi pe aceea de cârciumar, de pescar şi de proprietar de bărci. Văduva celui executat, continua să ţină casa: oameni fără căpătâi, vagabonzi certaţi cu justiţia, îmblânzitori de animale, coţcari, veneau să-şi petreacă acolo duminicile şi chiar zilele de lucru.

Marţial (amantul Lupoaicei), fiul cel mai mare al familiei, cel mai puţin vinovat dintre toţi, pescuia cu furie şi, la nevoie, ca un adevărat asasin tocmit, lua partea celor slabi împotriva celor tari, bineînţeles contra plată.

Unul din ceilalţi fraţi, Nicolas, viitorul complice al lui Barbillon în proiectata asasinare a intermediarei de diamante, trecea drept culegător de fier vechi, dar de fapt se îndeletnicea cu pirateria de apă dulce pe Sena şi pe malurile ei.

În sfârşit, Francois, cel mai mic dintre băieţii executantului, conducea pe curioşii care veneau să se plimbe cu luntrea. Vom aminti numai *pro memoria,* de Ambroise Marţial, condamnat la ocnă pentru furt prin efracţie şi tentativa de omor.

Fiica mai mare, supranumită Tărtăcuţa, îşi ajuta mama la gătit şi la servitul muşteriilor. Sora ei, Amandine, în vârstă de nouă ani, se ocupa şi ea de gospodărie, după puterile ei.

Noaptea era neagră: nori grei, cenuşii, opaci, alungaţi de vânt, lăsau să se întrevadă printre destrămăturile lor fanteziste, câte puţin din cerul sumbru, scăpărând de stele.

Silueta insulei, tivită de plopi înalţi şi dezgoliţi, se desluşea puternic în negru, pe întunecimea diafană a cerului şi pe străvezimea alburie a fluviului.

Casa, cu frontoane neregulate, este toată învăluită în umbră. Numai două ferestre de la parter sunt luminate. Geamurile lor lucesc. Luminile roşii se oglindesc ca nişte lungi limbi de foc în valurile mici care scaldă debarcaderul aflat aproape de casă.

Lanţurile care leagă bărcile fac să se audă o zornăiala

sinistră, care se înfrăţeşte trist cu răbufnelile crivăţului în crăcile plopilor şi cu mugetul înfundat al apelor mari…

O parte din familie este strânsă în bucătăria casei.

Această încăpere e mare şi joasă, în faţa uşii sunt doua ferestre, sub ele se vede o maşină de gătit: la stânga o vatră înaltă şi la dreapta o scară spre catul de sus; lângă ea, se află intrarea către o sală mare, cu mai multe mese pentru obişnuiţii cârciumii. Lumina unei lămpi, unită cu flăcările din cămin, face să strălucească numeroase crătiţi şi alte vase de aramă, atârnate de-a lungul pereţilor sau înşirate pe poliţe, alături de nişte oale de lut; o masă mare ocupă mijlocul acestei bucătării.

Văduva ghilotinatului, înconjurată de trei din copiii ei, stătea la gura vetrei. Această femeie înaltă, slabă, pare să aibă patruzeci şi cinci de ani. E îmbrăcată în negru, o basma de doliu înnodată sub bărbie, ascunzându-i părul, scoate la iveală fruntea teşită, palidă, de timpuriu brăzdată de zbârcituri; nasul lung, drept şi ascuţit, pomeţii proeminenţi, obrazul supt cu pielea gălbejită, şi ciupită de vărsat, colţurile gurii căzute, dau o expresie şi mai aspră acestui chip rece, sinistru, imobil, ca o mască de piatră. Sprâncenele cenuşii îi străjuiesc ochii de un albastru şters.

Văduva, ajutată de cele două fete ale ei, coase. Cea mai mare, uscăţivă şi înaltă, seamănă mult cu mama ei. Aceeaşi înfăţişare placidă, aspră şi rea, nasul subţire, gura severă, privirea ştearsă… Faţa ei pământie, galbenă ca o gutuie, i-a atras porecla de Tărtăcuţa. Nu poartă doliu, rochia e cafenie, boneta de tul negru descoperă un păr rar. Cu cărare la mijloc, de un blond spălăcit şi fără luciu.

François, cel mai tânăr dintre copiii Marţial, ghemuit pe un scăunaş, repară o plasă de pescuit, dăunătoare, sever interzisă pe Sena.

Faţa pârlită de arşiţă şi vânt îi este totuşi înfloritoare. O claie de păr roşu îi acoperă capul, trăsăturile sunt armonioase, buzele pline, fruntea bombată, ochii vii, pătrunzători: nu seamănă nici cu mama, nici cu sora lui mai mare, are o privire şireată, dar temătoare; din timp în

timp, printr-o şuviţă ce-i cade pe frunte, se uită pieziş spre mama lui, bănuitor, sau schimbă o privire de înţelegere şi simpatie cu sora lui mai mică, Amandine.

Aceasta stă lângă fratele ei şi e ocupată nu să marcheze, ci să descoase iniţialele de pe nişte rufe furate în ajun. Are nouă ani, seamănă cu fratele, după cum sora ei seamănă cu mama lor. Trăsăturile ei sunt mai puţin grosolane decât ale lui François. Cu toate că e plină de pistrui, faţa îi e de o rară prospeţime, buzele, cărnoase şi rumene, părul roşcat dar fin, mătăsos, lucitor, ochii mici, dar de un albastru limpede şi molcom.

Când privirea Amandinei o întâlneşte pe aceea a fratelui ei, îi arată uşa. La acest semn, François răspunde cu un suspin; apoi, atrăgând atenţia surorii lui printr-un gest grăbit, numără grijuliu cu vârful suveicii zece ochi de plasă...

Asta înseamnă, în limba copiilor, ca fratele lor Marţial nu se înapoiază decât la orele zece.

Văzându-le pe cele două femei tăcute, cu chipul dur şi rău, pe cei doi bieţi copii, neliniştiţi, tăcuţi, înfricoşaţi, ghiceai uşor că ai în faţă doi călăi şi două victime.

Tărtăcuţa, văzând că Amandine s-a oprit o clipă din lucru, îi spune cu asprime:

— O să isprăveşti odată să descoşi monogramele de pe cămaşa aia?

Copila plecă ochii fără să răspundă şi, cu ajutorul degetelor şi al foarfecelor, sfârşi prin a scoate în grabă firele de bumbac roşu cusute pe pânză.

După câteva clipe, Amandine, adresându-se sfioasă văduvei, îi arătă lucrul:

— Mamă, am isprăvit.

Fără a-i răspunde, văduva îi aruncă o altă rufă. Fata n-o putu prinde la timp şi o lăsă să cadă. Sora ei mai mare îi dete cu mâna ei grea ca de lemn o lovitură zdravănă peste braţ, ţipând:

— Dobitoaco!

Amandine se aşeză la loc şi îşi reluă lucrul, după ce

schimbase cu fratele ei o privire în care strălucea o lacrimă. Tăcerea continua să domnească în bucătărie. Afară vântul gemea mereu şi clătina firma cârciumii. Acest trist scârţâit şi clocotul înăbuşit al unei cratiţe de pe foc, erau singurele zgomote ce se auzeau. Cei doi copii observau cu groază ascunsă că mama lor nu vorbea. Deşi era de obicei tăcută, acest mutism complet şi o strângere a buzelor prevesteau că văduva era în ceea ce ei numeau o furie surdă, adică pradă unei enervări cumplite.

Focul era pe cale să se stingă din lipsă de lemne.

— François, o buturugă! spuse Tărtăcuţa.

Tânărul reparator de plase interzise se uită în spatele vetrei şi răspunse:

— Nu mai sunt buturugi…

— Du-te în şopron, îi porunci Tărtăcuţa.

François mormăi câteva vorbe neînţelese, dar nu se mişcă.

— Ei, François, nu m-auzi? reluă acru Tărtăcuţa.

Văduva luă un ştergar de pe care descosea şi ea iniţialele şi aruncă o privire fiului ei. Acesta ţinea capul plecat, dar bănuia, sau mai bine zis simţea cumplita privire a mamei aţintită asupra lui… Temându-se să înfrunte această faţă înfricoşătoare, copilul stătea nemişcat.

— François, eşti surd? strigă Tărtăcuţa supărată. Mamă, uită-te la el…

Sora mai mare îşi asumase rolul de acuzatoare a celor doi copii şi dicta pedepsele pe care văduva le aplica fără milă. Amandine, fără a fi observată, atinse uşor cotul fratelui ei pentru a-l îndemna să asculte de Tărtăcuţa. François nu se mişcă. Sora mai mare se uită la mama ei ca să-i ceară pedepsirea vinovatului: văduva o înţelese. Tărtăcuţa se aplecă, luă unealta de corecţie şi o trecu văduvei. François urmărise cu atenţie gestul mamei; se ridică repede şi, dintr-un salt se puse la adăpost de ameninţarea nuielei.

— Vrei ca mama să te stâlcească în bătaie? strigă Tărtăcuţa.

Văduva, ţinând mereu nuiaua în mână, strângându-şi şi mai mult buzele palide, se uită ţintă la Francois, fără a scoate o vorbă. După tremurul mâinilor Amandinei, care-şi ţinea capul plecat, după roşeaţa ce-i acoperise dintr-o dată gâtul, se vedea că fata, deşi deprinsă cu asemenea scene, era îngrozită de soarta ce-l aştepta pe fratele ei. Acesta, ghemuit într-un colţ al bucătăriei, părea speriat şi agitat.

— Ia seama, mama o să se ridice şi o să fie prea târziu! adăugă sora mai mare.

— Tot una mi-e, reluă François, pălind. Vreau mai bine să fiu bătut ca alaltăieri... decât să mă duc în şopron... şi încă noaptea...

— Şi de ce mă rog? întrebă Tărtăcuţa, pierzându-şi răbdarea.

— Mi-e frică... răspunse copilul înfiorându-se fără să vrea.

— Ţi-e frică, tâmpitule, şi de ce?

François dădu din cap fără să răspundă.

— O să vorbeşti odată? De ce ţi-e frică?

— Nu ştiu de ce... Dar mi-e frică...

— Ai fost acolo de o sută de ori, şi chiar aseară.

— Nu mai vreau să mă duc acum.

— Ia seama că acum se ridică mama de pe scaun...!

— Cu atât mai rău, strigă copilul, să mă bată, să mă omoare, nu mă duc în magazie noaptea şi gata.

— Încă o dată: de ce? reluă Tărtăcuţa.

— Ei bine, fiindcă...

— Fiindcă...

— Fiindcă e cineva...

— E cineva?

— Îngropat acolo, murmură François înfiorat.

Văduva ghilotinatului, cu toată aparenta ei nepăsare, nu-şi putu stăpâni o tresărire bruscă. Fiica ei de asemenea; s-ar fi zis că aceste două femei au fost străbătute de aceeaşi zguduire electrică.

— E cineva îngropat în magazie? reluă Tărtăcuţa, ridicând din umeri.

— Da, spuse François cu o voce aşa de înceată că abia putu fi auzit.

— Mincinosule! strigă Tărtăcuţa.

— Îţi spun eu, că adineauri, aşezând lemnele, am văzut într-un colţ întunecat al magaziei un os de mort. Ieşea din pământul umed din jur.

— Îl auzi. Mamă? Ce prost mai el zise Tărtăcuţa, făcând mamei un semn de înţelegere; sunt oase de berbec pe care le pun acolo pentru leşie.

— Nu era os de berbec, exclamă copilul înspăimântat, erau oase îngropate, oase de om mort… din pământ ieşea un picior… l-am văzut bine!

— Şi te-ai apucat numaidecât să povesteşti faimoasa ta descoperire fratelui tău, bunului tău prieten Marţial, nu-i aşa? spuse Tărtăcuţa cu o ironie sălbatică.

François nu răspunse.

— Turnător ticălos! strigă Tărtăcuţa furioasă, fiindcă e fricos ca un iepure, e în stare să ne ducă la cuţitoaie, cum a fost dus tatăl nostru.

— Fiindcă mă faci de turnător, strigă exasperat François, o să spun totul fratelui meu Marţial. Nu i-am zis nimic până acum, pentru că nu l-am mai văzut. Dar când o să vină diseară… o să…

Copilul nu cuteză să sfârşească vorba. Mama lui se îndreptă spre el, calmă, dar neînduplecată.

Deşi se ţinea de obicei cam adusă din şale, statura ei era prea înaltă pentru o femeie; ţinând nuiaua cu o mână, apucându-l cu cealaltă pe copil de braţ; cu toată groaza, opunerea, rugăminţile şi lacrimile băiatului, îl târî după ea, ţi îl sili să urce scara din fundul bucătăriei.

După o clipă se auziră de sus tropăieli surde însoţite de strigăte şi de hohote de plâns.

După câteva minute zgomotul încetă şi văduva coborî. Apoi, la fel de nepăsătoare, puse nuiaua de salcie la locul ei, se aşeză lângă vatră şi-şi reluă lucrul fără să scoală o vorbă.

Partea a şasea

Capitolul 1
PIRATUL DE APĂ DULCE

După câteva clipe de tăcere, văduva ghilotinatului zise fiicei sale:

— Du-te şi adu lemne, noaptea asta vom face regulă în şopron la înapoierea lui Nicolas şi a lui Marţial.

— Marţial? Vrei deci să-i spui şi lui că…

— Lemne, reluă văduva, închizând gura fiicei sale.

Obişnuită să se supună acestei voinţe de fier, fata aprinse un felinar şi ieşi.

Când deschise uşa, o întâmpină o noapte neagră; se auzeau pârâiturile plopilor înalţi, zguduiţi de vânt, zăngănitul de lanţuri al bărcilor, şuieratul crivăţului, mugetul fluviului.

Aceste zgomote erau de o tristeţe covârşitoare.

În timpul scenei precedente, Amandine, îngrijorată de soarta lui François pe care îl iubea mult, nu îndrăznise nici să ridice ochii, nici să-şi şteargă lacrimile care-i picurau pe genunchi. Suspinele o înăbuşeau şi încerca să-şi comprime şi zvâcnelile inimii care se zbătea de teamă.

Lacrimile îi întunecau vederea. Grăbindu-se să descoase iniţialele de pe cămaşa ce i se dăduse, se rănise la mână cu foarfeca; înţepătura sângera, dar biata copilă se gândea mai puţin la durerea ei decât la pedeapsa ce o aştepta pentru că pătase rufa cu sânge. Noroc că văduva, absorbită de gândurile ei, nu observase nimic.

Tărtăcuţa se înapoie aducând un coş plin cu lemne. La privirea întrebătoare a mamei, răspunse cu un semn afirmativ din cap.

Asta însemna că, într-adevăr, piciorul mortului ieşea din pământ.

Văduva îşi strânse buzele şi continuă să lucreze, numai că părea să mânuiască mai repede acul.

Tărtăcuţa înteţi focul, supraveghe clocotitul cratiţei din colţul plitei, apoi se aşeză lângă mama ei.

— Nicolas nu vine! zise ea. Numai de nu l-ar fi băgat în vreo încurcătură femeia aia bătrână de azi dimineaţa care îi dăduse o întâlnire foarte dubioasă; n-a vrut să dea niciun fel de lămurire, nici să-şi spună numele, nici de unde venea.

Văduva ridică din umeri.

— Crezi că nu e nicio primejdie pentru Nicolas, mamă? La urma urmei poate că ai dreptate. Bătrâna îi ceruse să fie la şapte seara pe cheiul Billy, în faţa gării şi să aştepte acolo un om care voia să-i vorbească şi care va rosti cuvântul „Bradamanti“ ca parolă. De fapt, asta nu e primejdios. Dacă Nicolas întârzie, înseamnă că s-a ivit vreo pleaşcă pe drum, ca alaltăieri rufele astea, şterpelite din luntrea unei spălătorese.

Şi arătă una din cămăşile de pe care Amandine descosea monogramele: apoi, adresându-se copilei:

— Ce înseamnă „a şterpeli“?

— Asta înseamnă să iei… răspunse fata fără să ridice ochii.

— Asta înseamnă să furi, prostuţo, auzi? – să furi…

— Da, surioară…

— Şi când ştii să şterpeleşti bine, ca Nicolas, ai

totdeauna ceva de câştigat… Rufele pe care le-a furat ieri ne-au prins bine şi nu ne costă decât scoaterea semnelor, nu e aşa, mamă? adăugă Tărtăcuţa cu un hohot de râs care dădea la iveală nişte dinţi dezgoliţi şi galbeni ca şi pielea obrazului ei.

Văduva nu păru să guste prea mult această glumă.

— Fiindcă veni vorba de refăcut gospodăria noastră pe gratis., reluă Tărtăcuţa, putem găsi cele de trebuinţă şi la o alta prăvălie. Ştii doar că, de câteva zile, un bătrân a venit să locuiască în casa de la ţară a domnului Griffon, doctorul ospiciului din Paris: cunoşti clădirea aia singuratică, la o sută de paşi de malul apei, în faţa cuptorului de ipsos?

Văduva îşi plecă fruntea.

— Nicolas spunea ieri că acum ar fi poate timpul să dăm acolo o lovitură, urmă Tărtăcuţa. Şi am aflat azi dimineaţă că e o pradă sigură. O să trebuiască să o trimitem pe Amandine, să dea târcoale casei; n-o s-o ia nimeni în seamă, se preface că se joacă, se uită peste tot şi vine apoi să ne spună ce-a văzut. Tu auzi ce-ţi zic? adăugă Tărtăcuţa cu asprime, adresându-se Amandinei.

— Da, surioară, o să mă duc, răspunse fata tremurând.

— Spui mereu, o să tac şi o să dreg, dar nu faci nimic, prefăcuto! Ultima oară ţi-am spus să furi cinci franci din tejgheaua băcanului de la Asnières în timp ce eu îl ţineam de vorbă în celălalt colţ al prăvăliei. Era uşor, nimeni nu se fereşte de un copil. De ce nu m-ai ascultat?

— Nu m-a tras inima… n-am îndrăznit…

— Ieri, totuşi, ai îndrăznit să furi o batistă din tolba negustorului ambulant, în timp ce el căuta clienţi în cârciumă. A simţit ceva, idioato?

— M-ai silit… batista era pentru tine şi apoi nu era vorba de bani…

— Ce importanţă are?

— Vezi că să iei o batistă nu e atât de rău ca atunci când furi bani…

— Spune drept! Marțial îţi bagă în cap bazaconiile astea,

nu-i aşa? o luă Tărtăcuţa în râs; cu siguranţă că o să-i raportezi totul, turnătoare mică ce eşti: crezi că ne temem că o să ne mănânce, Marţial al tău? Apoi, adresându-se văduvei, adăugă: Vezi mamă, el o s-o sfârşească rău… Vrea să comande aici. Nicolas e furios pe el, ca şi pe mine. Îi îndârjeşte pe Amandine şi pe François contra noastră, contra ta… Crezi că asta mai poate continua?

— Nu… răspunse mama scurt şi aspru.

— Şi mai ales de când Lupoaica lui e la Saint-Lazare, e dezlănţuit împotriva tuturor… Dar e vina noastră că ea se află la puşcărie? Odată ieşită de acolo, n-are decât să vină aici… o aranjez eu… iau eu măsuri… deşi o face pe afurisita.

După o clipă de gândire, văduva o întrebă:

— Crezi că e de dat o lovitură la bătrânul din casa doctorului?

— Da, mamă…

— Arată ca un cerşetor!

— N-are importanţă, e totuşi un nobil.

— Un nobil?

— Da, şi are aur în pungă, deşi umblă pe jos în fiecare zi şi se înapoiază tot aşa, cu un baston gros drept trăsură.

— De unde ştii că are aur?

— Nu de mult am fost la poşta din Asnières, să văd dacă n-a sosit vreo scrisoare de la Toulon.

La aceste cuvinte care îi aminteau ca fiul ei e la ocnă, văduva încruntă din sprâncene şi îşi înăbuşi un suspin.

Tărtăcuţa continuă:

— Îmi aşteptam rândul, când a intrat bătrânul care locuieşte în casa doctorului; l-am recunoscut numaidecât după barba lui albă ca şi părul, după fata roşcovană şi sprâncenele negre. Nu pare prea binevoitor. Cu toată vârsta lui, trebuie, să fie un bătrân dârz de tot… A întrebat-o pe funcţionară: „Aveţi scrisori de la Angers pentru domnul conte de Saint-Rémy?“ „Da, i-a răspuns ea, iată una.“ „E pentru mine, spuse el: iată paşaportul meu.“ Pe când funcţionara îl examina, bătrânul, pentru a plăti

timbrele, şi-a scos punga de mătase verde. Înăuntru, am văzut lucind aurul; era o grămadă cât pumnul… cel puţin patruzeci sau cincizeci de ludovici! exclamă Tărtăcuţa, cu ochii strălucind de lăcomie… şi totuşi e îmbrăcat ca un golan. E unul din bătrânii aceia zgârciţi, doldora de bani… Lasă, mamă, îi ştiu numele, asta ne va sluji poate ca să putem pătrunde la el, după ce Amandine o să ne spună dacă sunt servitori acolo.

Nişte lătrături furioase întrerupseră vorba Tărtăcuţei.

— Ah! Latră câinii, spuse ea, se aude o barcă. E Marţial sau Nicolas…

La numele Marţial, trăsăturile Amandinei exprimară o bucurie reţinută.

După câteva minute de aşteptare, pe când ea privea ţintă, cu nelinişte şi nerăbdare spre uşă, văzu intrând, spre părerea ei de rău, pe Nicolas, viitorul complice al lui Barbillon.

Înfăţişarea lui Nicolas era josnică şi feroce: mic, slăbănog, pirpiriu, nu s-ar fi spus că făcea o meserie atât de periculoasă şi de criminală. Din nefericire, o sălbăticie rară înlocuia la acest mizerabil forţa fizică.

Peste o bluză scurtă de pânză, Nicolas purta un fel de pieptar fără mâneci, făcut din piele de ţap, cu peri lungi cafenii: intrând, aruncă pe jos un drug de cupru pe care îl purtase cu greutate pe umăr.

— Bună seara şi pradă bună, mamă! strigă el cu voce spartă şi răguşită, după ce lepădase povara. Mai sunt încă trei lingouri ca ăsta în luntrea mea, un pachet de boarfe şi o ladă plină cu nu ştiu ce, fiindcă nu mi-am dat osteneala s-o deschid. Poată că m-am păcălit… o să vedem!

— Şi omul de pe cheiul Billy? întrebă Tărtăcuţa pe când văduva îşi privea în tăcere fiul.

Acesta, drept răspuns îşi băgă mâna în buzunarul pantalonului şi, scuturându-l, făcu să sune un mare număr de monezi de argint.

— I-ai luat toate astea!… strigă Tărtăcuţa.

— Nu, mi-a dat el singur două sute de franci şi o să mai,

scuipe opt sute când voi… dar ajunge!… Mai întâi să descărcăm barca, pe urmă o să avem timp de palavre. Marţial nu e aici?

— Nu, răspunse sora.

— Cu atât mai bine, o să împărţim prada fără el… Numai să nu afle.

— Ţi-e teamă de el, fricosule? spuse acră Tărtăcuţa.

— Teamă de el?… Mie? (Ridică din umeri). Mi-e frică să nu ne vândă… asta-i tot. Cât despre teama de el… Şişul meu are limba prea bine ascuţită…

— Oh! Când nu e de faţă… te lauzi, dar când vine, îţi închide pliscul.

Nicolas rămase nepăsător şi continuă:

— Haide, repede, repede!… la barcă… Dar François unde e, mamă? Ne-ar putea ajuta.

— Mama l-a încuiat sus, după ce i-a tras o chelfăneală; o să se culce nemâncat, interveni Tărtăcuţa.

— Bine, bine, dar să vie totuşi să ajute la descărcat, nu eşti de părere, mamă? Eu, el şi Tărtăcuţa băgăm totul în casă cât ai bate din palme…

Văduva ridică un deget către tavan. Tărtăcuţa înţelese şi se duse să-l aducă pe François.

Faţa întunecată a mamei Marţial se destinsese niţel de când sosise Nicolas; îl iubea mai mult decât pe Tărtăcuţa, mai puţin totuşi decât pe fiul de la Toulon, cum spunea ea… deoarece dragostea maternă a acestei creaturi năprasnice creştea în raport cu gradul de criminalitate al copiilor ei.

Această perversă preferinţă lămureşte îndeajuns ostilitatea văduvei faţă de cei doi copii mai mici care nu aveau porniri rele, şi ura ei cumplită faţă de Marţial, fiul ei mai mare, care, fără să ducă o viaţa ireproşabilă, putea trece drept un om cât se poate de cinstit, dacă îi comparai cu Nicolas, cu Tărtăcuţa şi cu fratele de la Toulon.

— Ce-ai mai şterpelit noaptea asta? îl întrebă văduva pe Nicolas.

— Înapoindu-mă de pe cheiul de la Billy, unde l-am

întâlnit pe cetăţeanul cu care am vorbit astă seară lângă Podul Invalizilor, am găsit o corabie acoperită cu coviltir, legata de chei. Era întuneric. Mi-am zis: nu e lumină în cabină, marinarii sunt pe uscat, intru în ea. Dacă dau de cineva, cer un capăt de frânghie ca să-mi întăresc vâsla… Cobor în cabină… Nimeni… Atunci iau ce găsesc: boarfe, o ladă mare şi, pe punte patru drugi de aramă, trebuie să ştii că am făcut două drumuri; corabia era încărcată cu aramă şi fier. Dar iată-i pe François şi pe Tărtăcuţa: repede la luntre!… Hai, aleargă şi tu o dată, Amandino; vei căra boarfele. Înainte de a vâna, trebuie să ştii să duci vânatul…

Rămasă singură, văduva începu să se ocupe de cina familiei. Aşeză pe masă pahare, sticle, farfurii de faianţă şi tacâmuri de argint.

În clipa când sfârşise, veniră şi copiii încărcaţi. Greutatea celor doi drugi de aramă pe care îi ducea pe umeri păreau să-l doboare pe micul François; Amandine dispărea aproape sub grămada de ţoale furate, pe care-o ducea pe cap. În schimb, Nicolas, ajutat de Tărtăcuţa, căra o ladă de lemn, pe care aşezase al patrulea drug de aramă.

— Lada, lada!… să spargem lada! strigă Tărtăcuţa cu o nerăbdare sălbatică.

Drugii de aramă fură aruncaţi pe jos. Nicolas se folosi de tăişul toporiştei ce-o purta la cingătoare, pe care-o introduse sub capacul lăzii aşezate în mijlocul bucătăriei, încercând s-o deschidă.

Lumina roşiatica şi pâlpâitoare din vatră lumina această scenă: afară, şuieratul vântului creştea mereu.

Nicolas, în blana lui de ţap, aşezat pe vine în faţa lăzii, opintindu-se să o spargă, profera înjurături cumplite văzând că rezistă la sforţările lui zadarnice. Cu ochii strălucitori de lăcomie, cu obrajii aprinşi de pofta jafului, Tărtăcuţa, în genunchi, pe capac, îl apăsa cu toată greutatea trupului ei, ca să dea un punct de sprijin pârghiei lui Nicolas. Văduva despărţită de acest grup din cauza mesei, încovoindu-se cât era de înaltă, urmărea cu ochii scânteind o lăcomie febrilă, obiectul furat, în sfârşit,

lucru urât şi din nenorocire profund omenesc, cei doi copii, ale căror instincte sănătoase rezistaseră adeseori influenţei nefaste a acestei corupţii familiale, cei doi copii, uitând scrupulele şi temerile lor, cedau unei curiozităţi fatale.

Strânşi unul lângă altul, cu ochii strălucitori, cu răsuflarea precipitată, François şi Amandine nu erau mai puţin grăbiţi să cunoască conţinutul lăzii, nici mai puţin contrariaţi de încetineala lui Nicolas.

În sfârşit, capacul sări în ţăndări.

— Ah! strigă familia într-un glas, nemaiputând de bucurie.

Şi toţi, de la mamă şi până la fata cea mică, se repeziră cu o pornire nestăvilită la cufărul spart. Expediată probabil din Paris unui negustor de noutăţi al unui oraş riveran, lada conţinea o mare cantitate de cupoane de stofă pentru femei.

— Nicolas nu s-a păcălit, exclamă Tărtăcuţa desfăcând o bucată de muselină de lână.

— Nu, răspunse tâlharul, desfăşurând la rândul lui un pachet de fulare, mi-am scos cheltuielile…

— Stofă de mătase, asta se vinde ca pâinea caldă, spuse văduva, băgând şi ea mâna în ladă.

— Tăinuitoarea lui Braţ-Roşu, care stă în strada Templului, o să cumpere stofele, adăugă Nicolas, iar taica Micou, cel care închiriază odăi mobilate în cartierul Saint-Honoré, o să se ocupe de celelalte.

— Amandine, şopti François surorii sale, ce cravată frumoasă s-ar face din aceste batiste de mătase pe care le ţine în mână Nicolas.

— Ba şi o basma frumoasă, răspunse fata cu admiraţie.

— Trebuie să mărturiseşti că ai avut noroc urcându-te în acea barcă, Nicolas, spuse Tărtăcuţa… Minunat!… Acum iată şi şalurile… Sunt trei… borangic veritabil… Uită-te şi tu, mamă!…

— Mătuşa Burette o să ne dea cel puţin cinci sute de franci pe toate, zise văduva, după o cercetare amănunţită.

— Asta înseamnă că merită cel puţin o mie cinci sute de franci, răspunse Nicolas, dar, cum se spune, orice tăinuitor e şi hoţ. Ei şi! Nu-mi pasă… nu ştiu să mă tocmesc. O să fiu şi de rândul ăsta păcălit, o să fac cum vrea mama Burette şi taica Micou; ăsta mi-e prieten.

— Totuna, e hoţ ca şi ceilalţi, bătrânul vânzător de fier vechi; dar canaliile astea de tăinuitori ştiu că lumea are nevoie de ei şi profită, reluă Tărtăcuţa, înfăşurându-se într-unul din şaluri.

— Nu mai e nimic, constată Nicolas, dând de fundul lăzii.

— Acum să împărţim totul, spuse văduva.

— Eu iau şalul ăsta, interveni Tărtăcuţa.

— Îl iei… îl iei… strigă repezit Nicolas, ai să-l iei dacă ţi-l dau… Tu iei mereu… tu… madam Fără-Ruşine!

— Ia te uită!… şi tu, mă rog, te jenezi să iei?

— Eu fur punându-mi pielea în joc, nu tu ai fi fost înhăţată dacă aş fi fost prins pe luntre.

— Ei bine! ia-ţi şalul, îmi bat joc de el! replică acră Tărtăcuţa, aruncându-l în ladă.

— Nu, nu vorbesc de şal… nu sunt aşa de zgârcit să mă calicesc pentru un şal. Unul mai mult sau mai puţin, mama Burette n-o să dea alt preţ; ea cumpără cu toptanul, reluă Nicolas. Dar în loc să spui că iei şalul acesta, poţi să mi-l ceri să ţi-l dau… Haide ia-l, păstrează-l, că de nu îl arunc în foc, să fiarbă mai repede cratiţa.

Aceste vorbe potoliră proasta dispoziţie a Tărtăcuţei, aşa că luă şalul fără ciudă.

Nicolas era, fără îndoială, într-un acces de dărnicie, căci desfăcând cu dinţii marginea unei bucăţi de mătase, rupse două fâşii şi le aruncă Amandinei şi lui François, care nu mai puteau de admiraţie.

— Iată pentru voi, ştrengarilor! Această locma o să vă deştepte gustul de şterpeleală. Pofta vine mâncând. Acum duceţi-vă la culcare… Eu am o vorbă cu mama; o să vă aducă mâncarea sus.

Cei doi copii bătură veseli din palme şi fluturară

triumfători fularele primite.

— Ei bine, prostuţilor, zise Tărtăcuţa, o să mai ascultaţi de Marţial? V-a dat el vreodată şaluri ca astea?

François şi Amandine se priviră, apoi lăsară capul în jos fără să răspundă.

— Răspundeţi, îi repezi aspru Tărtăcuţa, v-a făcut Marţial vreodată daruri?

— E adevărat că nu… niciodată nu ne-a făcut daruri, zise François uitându-se încântat la fularul lui de mătase roşie.

Amandine adăugă încet:

— Fratele nostru Marţial nu ne face daruri, fiindcă n-are de unde…

— Dacă ar fura, ar avea de unde, i-o tăie aspru Nicolas, nu e aşa, François?

— Da, răspunse François. Apoi urmă: Oh! ce şal frumos… Ce cravată minunată de duminică!

— Şi eu, ce basma frumoasă! adăugă Amandine.

— Fără a-i mai socoti pe copiii vărarului de la cuptorul de ipsos care o să turbeze văzându-vă trecând, zise Tărtăcuţa cercetând feţele copiilor ca să vadă dacă au priceput înţelesul răutăcios al vorbelor ei.

Ticăloasa creatură le stârnea vanitatea pentru a înăbuşi ultimele scrupule ale acestor nenorociţi.

— Copiii vărarului, continuă ea, vor avea aerul unor cerşetori, vor plesni de ciudă; pe când voi, cu frumoasele batiste de mătase, veţi avea aerul unor mici bogătaşi.

— E adevărat, răspunse François, sunt deci şi mai mulţumit de cravata mea frumoasă, fiindcă plozii vărarului o să fie furioşi că n-au şi ei una la fel… Nu e aşa. Amandine?

— Eu sunt mulţumită cu frumosul meu fular… asta-i tot.

— Aşa că tu n-ai să fii niciodată altceva decât o bleagă! zise cu dispreţ Tărtăcuţa. Apoi, luând de pe masă pâine şi o bucată de brânză, le dădu copiilor şi le spuse:

— Duceţi-vă la culcare… iată un felinar, luaţi seama la foc şi stingeţi-l înainte de a adormi.

— Ah! uitasem! sări Nicolas. Dacă o să vă treacă prin

cap să-i spuneţi lui Marţial de ladă, de drugii de aramă şi de boarfe, vă fac să jucaţi de mama focului şi vă iau şalurile.

După ce copiii se duseră la culcare, Nicolas şi sora lui ascunseră boarfele, lada cu stofe şi drugii de aramă în fundul unei pivnicioare unde ajungeai coborând câteva trepte, nu departe de vatră.

— Acum dă-mi de băut, mamă, şi din ăl bun, exclamă banditul, o sticlă înfundată de rachiu!… Mi-am scos pârleala pe ziua de azi, mi se cuvine… Adu la masă Tărtăcuţo! Marţial o să roadă oasele rămase, e chiar prea mult pentru el… Acum să vorbim de cetăţeanul de pe cheiul Billy, fiindcă mâine sau poimâine trebuie să meargă strună, dacă vreau să pun mâna pe banii făgăduiţi. Mai vorbim de asta, mamă, dar dă-mi de băut, drace! De băut, că eu plătesc!

Şi Nicolas făcu din nou să sune monedele de cinci franci pe care le avea în buzunar, apoi lepădând pieptarul de ţap şi boneta, de lână neagră, se aşeză la masă în faţa unei străchini imense cu tocană de berbec, o bucată de viţel rece şi o salată.

După ce Tărtăcuţa aduse vinul şi rachiul, văduva, mereu nepăsătoare şi întunecată, se aşeză la o latură a mesei, având pe Nicolas în dreapta, pe fată în stânga, iar în faţă locurile neocupate ale lui Marţial şi ale celor doi copii.

Banditul scoase din buzunar un cuţit, lat şi lung, cu mâner de os, cu lama ascuţită. Contemplând aceasta armă ucigaşă cu un fel de mulţumire sălbatică, se adresă văduvei:

— Cuţitaşul meu taie straşnic!… Dă-mi pâinea, mamă!…

— Fiindcă veni vorba de cuţit, îl întrerupse Tărtăcuţa, François a dat de chestia aia din magazie…

— De care chestie? întrebă Nicolas fără să priceapă…

— A văzut un picior…

— Al omului?

— Da, răspunse văduva, punând o felie de carne în farfuria fiului ei.

— Ciudat lucru! Groapa ora doar destul de adâncă, se miră tâlharul, dar, cu vremea, se vede că pământul s-a lăsat…

— Încă în noaptea asta, trebuie să aruncăm totul în apă, spuse văduva.

— E mai sigur, răspunse Nicolas.

— O să-i atârnăm un pietroi, legâdu-l cu un lanţ vechi de luntre, adăugă Tărtăcuţa.

— Nu e rău! răspunse Nicolas turnându-şi de băut.

Apoi, adresându-se văduvei, ţinând sticla în sus:

— Haide, ciocneşte cu noi, asta o să te înveselească, mamă!

Văduva dădu din cap, îndepărtă paharul şi răspunse:

— Dar omul de pe cheiul Billy?

— Iată cum stau lucrurile, spuse Nicolas, fără să se întrerupă din mâncat şi din băut. Ajungând la gară, mi-am legat luntrea şi m-am urcat pe chei, la manutanţa din Chaillot. Suna ora şapte. Nu se vedea nici la doi paşi, atât era de întuneric. Mă plimbam de-a lungul parapetului de vreun sfert de ceas. Când aud pe cineva mergând încet în urma mea. Răresc pasul, şi un bărbat înfăşurat într-o manta se apropie de mine tuşind: mă opresc, se opreşte şi el… Tot ce am putut vedea, este că mantaua îi acoperea nasul şi pălăria ochii. (Amintim cititorului că acest personaj misterios era Jacques Ferrand, notarul, care, voind să se descotorosească de Floarea-Mariei, trimisese în chiar dimineaţa aceea pe doamna Séraphin la Marţiali pe care nădăjduia să-i facă uneltele noii lui crime.)

— „Bradamanti“, îmi spuse cetăţeanul: era parola stabilită cu bătrâna, ca să fiu recunoscut de civilul în chestiune. „Culegător de fier vechi“ i-am răspuns, după cum ne înţelesesem. „Te numeşti Nicolas?“ mă întrebă el… „Da, cetăţene.“ „Ai o luntre?“ „Am patru, e meseria noastră: luntraşi şi strângători de fier vechi, la dispoziţia dumneavoastră“… Iată ce e de făcut dacă nu ţi-e frică.“ „Frică de ce?“ „Să vezi pe cineva înecându-se din accident… numai că e vorba să ajuţi la producerea

accidentului… M-ai înţeles?“ „Ah! Cetăţene, e vorba deci să faci un individ să bea din Sena, aşa, din întâmplare? Îmi convine… Dar cum este o treabă delicată, costă cam scump…“ „Cât… pentru doi?“ „Pentru doi? Două persoane trebuie făcute ciorbă de peşte?“ „Da…“ „Cinci sute de franci de cap, cetăţene… nu e scump!“ „Bine, fie o mie de franci…“ „Plătiţi dinainte…“ „Două sute înainte şi restul pe urmă…“ „N-ai încredere în mine, cetăţene?“ „Nu! Dar poţi încasa cei două sute de franci ai mei fără să-ţi împlineşti obligaţia.“ „Şi dumneata, cetăţene, o dată ce am făcut treaba şi când îţi voi cere cei opt sute dr franci, poţi să-mi răspunzi: Mulţumesc şi pace bună.“ „E chestie de şansă. Îţi convine, sau nu? Două sute de franci peşin acum şi poimâine seară, aici, la nouă, îţi mai dau opt sute de franci.“ „Şi cine vă asigură că le-am făcut pe cele două persoane să bea apă?“ „O să aflu, mă priveşte… E în regulă?“ „E în regulă!“ „Iată cei două sute de franci… Acum ascultă-mă: vei putea recunoaşte pe femeia bătrână care a venit să te vadă azi de dimineaţă?“ „Da.“ „Mâine, sau cel mai târziu poimâine, o s-o vezi venind, pe la patru după-masă, pe malul din faţa insulei dumitale, cu o fată tânără, blondă: bătrâna îţi va face semn fluturând batista.“ „Bine.“ „Cât timp îţi trebuie să ajungi de la mal la insulă?“ „Douăzeci de minute în cap.” „Luntrile dumitale au fundul drept?“ „Ca palma, cetăţene!“ „O să tai, cu îndemânare, un fel de trapă mare în fundul uneia din ele, ca să o poţi deschide şi să faci persoanele să se afunde într-o clipită. Ai înţeles?“ „Foarte bine! Eşti şiret. Am eu o barcă veche, pe jumătate putredă, tot voiam s-o desfac… o să fie bună pentru această ultimă călătorie.“ „Pleci dar din insula dumitale cu luntrea asta cu trapă. O barcă bună, condusă de cineva din familia dumitale, te urmează. Tragi la mal, le iei pe bătrâna şi pe fata blondă în luntrea găurită şi te îndrepţi către insula dumitale, dar la o distanţă potrivită, te pleci prefăcându-te că repari ceva. Deschizi trapa şi sari repede în cealaltă luntre, în timp ce bătrâna şi fata blondă…“ „Beau din aceeaşi cană… nu-i aşa, cetăţene?“

„Dar eşti sigur că nu vei fi surprins? Dacă vin clienţi în cârciuma dumitale?“ „Nicio teamă, cetăţene! La ora aia, şi mai ales iarna, nu vin niciodată, suntem în sezon mort, şi chiar dacă vin, nu ne vor tulbura, dimpotrivă… sunt toţi prieteni, cunoscuţi…“ „Foarte bine! De altfel nu te voi compromite întru nimic, luntrea va fi socotită că s-a afundat, că era veche, şi bătrâna care ţi-a adus-o pe fată dispare o dată cu ea. În sfârşit, ca să fii sigur că amândouă s-au înecat (dintr-un accident), vei putea, dacă revin la suprafaţă, sau dacă se agaţă de luntre, să-ţi dai silinţele pentru a le ajuta şi…“ „Să le ajut să se afunde din nou. Bine cetăţene!“ „Ar trebui ca totul să se facă după apusul soarelui, ca să fie întuneric când vor cădea în apă.“ „Nu, fiindcă dacă nu se vede bine, nu-mi pot da seama dacă cele două femei au băut destul sau mai vor să bea!“ „Ai dreptate… Atunci accidentul va avea loc înainte de apusul soarelui.“ „Perfect, cetăţene. Dar bătrâna nu va bănui nimic?“ „Nu, când va sosi îţi va sufla la ureche: «trebuie s-o înecăm pe fată înainte de a scufunda luntrea, fă-mi un semn ca să fiu gata să mă salvez cu dumneata». Vei răspunde bătrânei în aşa fel încât să-i risipeşti orice bănuială.“ „În aşa fel ca să creadă că duce pe mica blondă să bea…“ „Şi când colo, va bea şi dânsa.“ „E foarte bine chibzuit, cetăţene.“ „Şi mai ales bătrâna sa nu bănuiască nimic.“ „Fii liniştit, o să înghită hapul de parcă ar fi miere.“ „Atunci noroc, tinere! Dacă voi fi mulţumit, te voi mai folosi cândva.“ „La dispoziţia dumitale.“

După care, tâlharul, sfârşindu-şi povestirea, adăugă:

— M-am despărţit de omul cu mantaua, m-am suit în barca mea şi trecând pe lângă luntrea cu coviltir, am şterpelit prada de adineauri.

Vedem dar, din povestirea lui Nicolas, că notarul voia, printr-o dublă crimă, să scape şi de Floarea-Mariei şi de doamna Séraphin, făcând-o şi pe menajeră să cadă în cursa întinsă, credea ea, numai Guristei.

Mai e nevoie să arătăm că, temându-se cu drept cuvânt ca nu cumva Chioara să destăinuie dintr-o clipă în alta

Floarei-Maria că, de mică, fusese părăsită de către doamna Séraphin, Jacques Ferrand avea cel mai mare interes să facă să dispară fata, ale cărei mărturisiri ar fi putut să-l lovească mortal şi în averea şi în reputaţia lui? Cât despre doamna Séraphin, notarul sacrificând-o, scăpa de unul din cei doi complici (celălalt era Bradamanti), care îl puteau pierde, pierzându-se ei înşişi, e adevărat, dar Jacques Ferrand socotea că tainele lui se păstrează mai bine în mormânt.

Văduva ghilotinatului şi Tărtăcuţa ascultaseră cu atenţie pe Nicolas care nu se întrerupse decât pentru a bea peste măsură, şi începu să peroreze cu o exaltare nestăpânită.

— Dar nu e tot, am pus la cale o altă afacere cu bătrâna Cucuvaie şi cu acel Barbillon din strada Bobului. E o mare lovitură bine montată şi pe care, dacă n-o scăpăm din mână, o să avem cu ce ne ghiftui, las' pe mine. E vorba să jefuim o misită de diamante, care are câteodată în sacoşa ei pietre scumpe de vreo cincizeci de mii de franci.

— Cincizeci de mii de franci! strigară mama şi fiica, ai căror ochi scânteiară de lăcomie.

— Da… nici mai mult, nici mai puţin. Braţ-Roşu e şi el cu noi. Ieri a şi îmbrobodit-o pe intermediară cu o scrisoare pe care i-am dus-o noi doi, eu şi Barbillon, în Saint-Denis. E un om şi jumătate Braţ-Roşu. Fiind om cu stare, nimeni nu-l bănuieşte. Ca s-o momească pe samsaroaică, i-a vândut un diamant de patru sute de franci. Ea n-o să se codească să vină pe seară în cârciuma lui de pe Champs-Elysées. Noi o să fim ascunşi acolo. Tărtăcuţa o să ne însoţească. O să păzească luntrea lângă malul Senei. Dacă va trebui s-o ridicăm pe misită moartă sau vie, o să fie un vehicul comod care nu lasă urme. Halal plan! Colanul ăsta de Braţ-Roşu e deştept foc!

— Eu n-am niciodată încredere în Braţ-Roşu, spuse văduva. De pe urma afacerii din strada Montmartre, fratele tău, Ambroise, e la Toulon, iar Braţ-Roşu a scăpat.

— Pentru că nu au existat dovezi contra lui, e atât de şiret! Dar ca să trădeze pe alţii, asta niciodată!

Văduva dădu din cap, ca şi cum n-ar fi fost convinsă decât pe jumătate de lealitatea lui Braţ-Roşu. După câteva clipe de gândire, zise:

— E mai bună afacerea de pe cheiul Billy, de mâine sau poimâine seară… înecarea celor doua femei… Dar Marţial o să ne încurce… ca de obicei.

— Dar nu-l mai trăsneşte odată dracu?… strigă Nicolas pe jumătate beat, înfigând furios cuţitul în masă.

— I-am spus mamei că ne-am săturat de el şi că aşa nu mai merge, reluă Tărtăcuţa. Cât va fi el aici, nu o să putem scoate nimic din copiii ăştia…

— Vă spun că oricând e în stare să ne denunţe tâlharul dracului! urmă Nicolas. Vezi, mamă… dacă m-ai fi ascultat… adăugă el cu o expresie sălbatică şi plină de înţeles, totul ar fi în perfectă regulă…

— Mai sunt şi alte mijloace.

— Ăsta-i cel mai bun, răspunse banditul.

— Acum… nu, răspunse văduva pe un ton atât de hotărât, încât Nicolas tăcu, stăpânit de voinţa mamei lui, pe care o ştia tot atât de criminală, tot atât de rea, dar mai dârză decât el.

Văduva adăugă:

— Mâine dimineaţă părăseşte insula pentru totdeauna.

— Cum aşa? exclamară deodată Tărtăcuţa şi Nicolas.

— O să se înapoieze, caută-i pricină… dar bărbăteşte, în faţă… cum n-ai avut niciodată curajul s-o faci… Să ajungeţi la bătaie, dacă e nevoie… E puternic… dar voi veţi fi doi şi vă voi ajuta… şi mai ales fără cuţit!… nu vreau sânge… să fie bătut, dar nu rănit.

— Şi pe urmă, mamă? întrebă Nicolas.

— Pe urmă… o să stăm de vorbă… o să-i spunem să părăsească insula mâine, de nu, scena de astă-seară o să se repete… Îl cunosc, încăierările astea repetate o să-l dezguste. Până acum prea l-am lăsat de capul lui…

— Dar e încăpăţânat ca un catâr, e în stare să rămână totuşi din cauza copiilor, interveni Tărtăcuţa.

— S-a lăsat de golănii… dar o bătaie tot nu-l sperie,

adăugă Nicolas.

— Una nu, spuse văduva, dar… dar în fiecare zi, în fiecare zi… ar fi iadul… şi o să cedeze.

— Şi dacă nu cedează?

— Atunci am un alt mijloc sigur să-l silesc să plece la noapte sau cel mai târziu mâine dimineaţa, reluă văduva cu un surâs ciudat.

— Cu adevărat, mamă?

— Da, dar prefer să-l sperii cu bătăile şi, dacă nu izbutim cu asta… atunci folosesc celălalt mijloc.

— Şi dacă nici cu celălalt mijloc nu izbuteşti, mamă? întrebă Nicolas.

— Mai e unul care reuşeşte totdeauna, răspunse văduva.

Deodată uşa se deschise şi Marţial intră. Bătea atât de tare vântul, încât nu se auziseră lătrăturile câinilor vestind înapoierea fiului mai mare al văduvei.

Capitolul 2
MAMA ŞI FIUL

Necunoscând perfidele intenţii ale familiei, Marţial intră liniştit în bucătărie.

Înzestrat cu instincte bune, incapabil de o acţiune josnică sau neomenoasă, Marţial avea totuşi o îndeletnicire nu prea onorabilă. Pescuia clandestin, iar puterea şi îndrăzneala lui insuflau destulă teamă paznicilor făcându-i să închidă ochii la actele lui de braconaj pe apă.

Acestei ocupaţii, prea puţin oneste, Marţial îi adăuga o alta şi mai ilicită.

Curajos, temut, se însărcina bucuros, mai mult din exces de vanitate, din dorinţa de a desfide, decât din cupiditate, să răzbune, prin încăierări cu pumnii sau cu bâta, victimele unor adversari de forţă prea inegală; trebuie să spunem că Marţial alegea de altfel cu mult spirit de dreptate, cauzele pe care le apăra şi că lua parte celui slab împotriva celui mai tare.

Iubitul Lupoaicei semăna mult cu François şi cu Amandine; era de talie mijlocie, dar robust şi lat în spate; părul lui roşcovan şi des, tuns mărunt, ca peria, îi festona fruntea largă; barba lui ţepoasă şi scurtă, fălcile pline, nasul proeminent, ochii albaştri şi cutezători, dădeau obrazului său o expresie virilă, neobişnuit de dură.

Purta o pălărie veche, de muşama; cu tot gerul de afară n-avea pe el decât o scurtă de pânză deasupra surtucului şi pantalonul de pluş din bumbac gros, foarte uzat. Ţinea în mână o bâtă noduroasă pe care o aşeză pe bufet, lângă el…

O dată cu Marţial, pătrunsese în bucătărie un câine şoricar, cu părul negru şi lucios; dar rămase la uşă, neîndrăznind să se apropie nici de foc, nici de cei din jurul mesei. Miraut (acesta era numele câinelui, vechi complice de braconaj al lui Marţial), ştiind din propria-i experienţă că era tot atât de puţin simpatic familiei, cât şi stăpânul său.

— Dar copiii unde sunt?

Acestea fură primele cuvinte ale lui Marţial pe când lua loc la masă.

— Sunt acolo unde sunt, răspunse cu acreală Tărtăcuţa.

— Unde-s copiii, mamă? reluă Marţial fără să se sinchisească de răspunsul surorii sale.

— S-au culcat, zise mama scurt.

— Nu cumva n-au mâncat nimic?

— Ce te priveşte pe tine? se răsti Nicolas, după ce golise un pahar mare cu vin ca să-i crească curajul, căci caracterul şi forţa muşchiulară a fratelui sau îi impuneau foarte mult.

Marţial, tot atât de nepăsător faţă de atacurile lui Nicolas ca şi de ale Tărtăcuţei, se adresă din nou mamei sale:

— Sunt necăjit că s-au şi culcat copiii.

— Cu atât mai rău… răspunse văduva.

— Da, cu atât mai rău!… fiindcă îmi place să-i am lângă mine când mănânc.

— Iar noi, fiindcă ne plictisesc, i-am trimis la culcare se

răţoi Nicolas. Dacă nu-ţi place, n-ai decât să te duci după ei.

Marţial surprins, se uită la fratele lui. Apoi, gândindu-se la inutilitatea unei certe, ridică din umeri, îşi tăie o felie de pâine şi o bucată de carne.

Câinele se apropie de Nicolas, păstrând totuşi o atitudine respectuoasă: banditul, enervat de nepăsarea dispreţuitoare a fratelui său şi sperând să-l scoată din sărite, dădu o lovitură puternică de picior lui Miraut care se porni pe un schelălăit jalnic.

Marţial se înroşi ca focul, strânse în mâinile lui nervoase cuţitul şi lovi cu furie în masă; dar, stăpânindu-se încă, îşi chemă câinele şi îi zise cu blândeţe;

— Vin-aici, Miraut!

Animalul veni să se ghemuiască la picioarele stăpânului său.

Atitudinea moderată a lui Marţial dejuca planurile lui Nicolas, care voia să-l aţâţe pe fratele său şi să-l împingă a provoca un scandal. Aşa că adăugă:

— Mie nu-mi plac câinii… nu vreau ca javra ta să rămână aici!…

Drept orice răspuns, Marţial îşi turnă un pahar de vin şi-l bău pe îndelete.

Văduva schimbă o privire cu Nicolas, îndemnându-l astfel să continue jocul şi să-l întărite pe Marţial, sperând, aşa cum am mai spus că o ceartă violentă ar duce la o ruptură definitivă şi la o despărţire pentru totdeauna.

Nicolas se ridică de la masă, luă nuiaua cu care văduva îl bătuse pe François, şi, apropiindu-se de câine, îl lovi cu furie, strigând:

— Marş afară, Miraut!

Până atunci, Nicolas se arătase de multe ori agresiv faţă de Marţial, dar nu îndrăznise niciodată să-l provoace cu atâta ostilitate şi perseverenţă.

Iubitul Lupoaicei, înţelegând că Nicolas, cu un anumit scop vrea să-l facă să-şi piardă răbdarea, se stăpâni cu tot dinadinsul. La schelălăitul câinelui bătut, Marţial se duse

la uşă, o deschise, dădu câinele afară şi reveni la masă, continuând să mănânce.

Această răbdare de necrezut, atât de nepotrivită cu firea de obicei impulsivă a lui Marţial, derută pe agresori, care se uitau uluiţi unul la altul.

Dânsul, părând cu totul străin de ce se întâmpla, înghiţea cu poftă şi păstra o tăcere adâncă.

— Tărtăcuţa, ia vinul de aici! porunci văduva.

Fata se grăbi să se supună, dar Marţial zise:

— Aşteaptă… n-am terminat încă masa.

— Cu atât mai rău! interveni văduva, luând ea însăşi sticla.

— Ah! reluă amantul Lupoaicei. Asta-i altceva!…

Şi turnându-şi apă într-un pahar mare, bău, pocni din limbă şi zise:

— Straşnică apă!

Acest imperturbabil sânge rece stârni şi mai mult mânia şi furia lui Nicolas, aţâţat şi aşa de băutură multă; totuşi se mai codea să atace direct, cunoscând forţa neobişnuită a fratelui său. Dar deodată exclamă încântat de ideea ce-i venise:

— Ai făcut bine Marţial, că te-ai supus în privinţa câinelui: ar trebui să te porţi totdeauna aşa. Altminteri te poţi aştepta să-ţi alungăm şi amanta cu lovituri de picior, aşa cum ţi-am gonit câinele.

— A, da, interveni Tărtăcuţa, care ghicise intenţia lui Nicolas, căci dacă, ieşind din puşcărie, ar avea de gând sa vie aici, pe insulă, aş pălmui-o crunt cu mâna mea.

— Iar eu aş da-o tumba în apă, lângă barca de la capul insulei, adăugă Nicolas. Şi dacă ar ieşi la suprafaţă, aş izbi-o cu piciorul până s-ar îneca… putoarea dracului…

Această injurie adusă Lupoaicei pe caro o iubea cu o pasiune sălbatică, fu mai tare decât stăpânirea de sine ce şi-o impusese Marţial. Încruntă din sprâncene, sângele i se urcă în faţă, vinele de pe frunte i se umflară şi se întinseră ca nişte corzi; totuşi, se mai putu reţine şi, cu glasul uşor schimbat de o mânie înăbuşită, îi spuse lui Nicolas:

— Ia seama… cauţi ceartă cu lumânarea şi ai să te pomeneşti cu un toc de bătaie cum n-ai mai văzut.

— Bătaie… eu?

— Da… şi încă una mai zdravănă ca rândul trecut.

— Cum? se miră în batjocură Tărtăcuţa, Marţial te-a bătut?… Ai auzit mamă?… Atunci de ce să mă mir că lui Nicolas îi e frică de el?

— M-a bătut fiindcă m-a luat pe neaşteptate, hoţeşte! exclamă Nicolas livid de furie.

— Minţi! M-ai atacat mişeleşte, te-am lovit, dar mi-a fost milă de tine. Dar dacă te mai încumeţi să vorbeşti de prietena mea… de astă dată nu mai încape iertare… o să porţi multă vreme semnele loviturilor mele.

— Şi dacă vreau eu să vorbesc de Lupoaica interveni Tărtăcuţa…

— O să-ţi trag o pereche de palme, ca să te previn şi dacă reîncepi… reîncep şi eu să te previn.

— Dar mie ce-o să-mi faci dacă vorbesc? rosti văduva rărind cuvintele.

— Dumitale?

— Da… mie.

— Dumitale? repetă Marţial făcând o sforţare violentă ca să se stăpânească. Dumitale?

— O să mă baţi şi pe mine? Nu-i aşa?

— Nu, dacă o vorbeşti de rău pe Lupoaică, îl scarmăn pe Nicolas: şi acum vedeți-vă de treabă… şi dânsul de asemenea…

— Tu să mă scarmeni pe mine! strigă înfuriat banditul, ridicând periculosul său cuţit.

— Nicolas… lasă cuţitul! interveni văduva repezindu-se să apuce braţul fiului ei.

Dar acesta, ameţit de vin şi de mânie, se ridică, o dădu cu brutalitate în lături pe mamă-sa şi se năpusti asupra fratelui său.

Marţial se dădu repede înapoi, apucă bâta lui noduroasă şi luă poziţie de apărare.

— Nicolas, fără cuţit! se împotrivi din nou văduva.

— Lasă-l să facă ce vrea! strigă Tărtăcuţa înarmându-se cu toporişca strângătorului de fier vechi.

Nicolas, mânuindu-şi formidabilul cuţit, pândea momentul să se arunce asupra fratelui său.

— Atâta-ţi spun, exclamă el, că pe tine şi pe canalia ta de Lupoaică, o să vă spintec pe amândoi şi încep chiar acum… Vino-ncoace mamă!… Şi tu, Tărtăcuţo!… Să-l potolim odată pentru totdeauna, prea ne-ncurcă treburile!

Şi, crezând momentul favorabil să-l atace, brigandul se avântă cu toată puterea asupra fratelui său.

Marţial, priceput luptător cu bâta, se retrase brusc, ridicând ciomagul care, iute ca săgeata, descrise şuierând un opt în aer şi căzu cu atâta greutate pe antebraţul drept al lui Nicolas, încât acesta lovit de o paralizie subită, dureroasă, scăpă cuţitul din mână.

— Tâlharule… mi-ai frânt osul? strigă el apucându-şi cu mâna stângă braţul ce-i atârna inert.

— Nu. Mi-a sărit doar bâta fără să vreau… răspunse Marţial aruncând cu o lovitură de picior cuţitul sub dulap. Apoi, profitând de durerea ce-l paraliza pe Nicolas, îl luă de guler, îl împinse îndărăt cu brutalitate până la uşa pivnicioarei de care am vorbit, o deschise cu o mână, iar cu cealaltă îşi îmbrânci fratele ameţit de acest atac brusc, şi îl încuie înăuntru.

Pe urmă, revenind la cele două femei, o înşfăcă pe Tărtăcuţa de umeri şi, în ciuda împotrivirii ei, a ţipetelor şi a unei lovituri de secure care-l răni uşor la mână, o încuie şi pe soră-sa într-o odaie. joasă, lângă bucătărie.

După care, adresându-se văduvei încă uluită de toată această manevră pe cât de îndemânatică pe atât de neaşteptată, Marţial îi spuse cu răceală:

— Şi-acum, mamă… între noi doi…

— Ei bine, da… între noi doi… exclamă văduva, şi chipul ei inexpresiv se aprinse, tenul şters se coloră, un foc sumbru îi aprinse pupilele, până atunci stinse; mânia, ura, împrumutau o înfăţişare teribila trăsăturilor ei. Da… acum între noi doi!… reluă ea cu glas ameninţător. Aştept clipa

asta ca să afli o dată ce am pe inimă.

— Şi eu la fel o să-ţi spun ce am pe suflet.

— O sută de ani de-o fi să trăieşti şi o să-ţi aduci aminte de noaptea asta…

— O să-mi aduc aminte! Fratele şi sora mea au vrut să mă ucidă şi dumneata n-ai făcut nimic ca să-i împiedici… Ei bine, vorbeşte… spune-mi, ce ai împotriva mea?

— Ce am?…

— Da…

— De la moartea tatălui tău… n-ai comis decât laşităţi…

— Cine, eu?

— Da, eşti laş!… În loc să rămâi alături de noi şi să ne susţii, ai fugit la Rambouillet, să braconezi prin păduri, cu acel vânător pe care l-ai cunoscut la Bercy.

— Dacă rămâneam aici, eram acum la ocnă, ca Ambroise, sau aproape de puşcărie ca Nicolas; n-am vrut să hoţesc ca voi… de aceea mă urâţi.

— Dar tu ce meserie ai? înainte furai vânat, acum furi peşte, tot hoţie fără primejdie, hoţie de laş!…

— Peştele, ca şi vânatul, nu aparţin nimănui: azi al unuia, mâine al altuia, cine-l prinde mai întâi… Eu nu fur… Cât despre laşitatea mea…

— Pentru bani, baţi pe alţii mai slabi decât tine!

— Fiindcă şi ei au bătut pe alţii mai slabi decât dânşii.

— Îndeletnicire de laş… de laş!…

— Există altele mai cinstite, e adevărat; dar nu dumneata ai dreptul să mi-o spui!

— Atunci de ce nu te-ai apucat de ele în loc să vii aici, să trândăveşti şi să trăieşti pe spinarea mea?

— Îţi dau peştele şi banii ce-i capăt!… Nu e mult, dar e destul… nu vă păgubesc cu nimic… Am încercat să mă fac lăcătuş şi să câştig mai mult… dar când de mic copil ai hoinărit pe malul apei şi prin păduri, nu poţi face altceva; s-a zis cu tine… pe toată viaţa… Şi pe urmă, adăugă Marţial cu o expresie întunecată, mi-a plăcut din totdeauna să trăiesc singur, pe apă sau în codru… unde nimeni nu mă-ntreabă nimic. Pe câtă vreme în lume când se vorbeşte

de tatăl meu, nu trebuie să răspund: ghilotinat? de fratele meu… ocnaş?… de sora mea… hoaţă?

— Şi de mamă-ta ce răspunzi?

— Răspund…

— Ce?

— Răspund că a murit…

— Şi bine faci! Sunt ca şi moartă pentru tine… Nu te cunosc, laşule! Fratele tău e la ocnă! Bunicul şi tatăl tău au sfârşit eroic, pe eşafod, sfidând pe preot şi pe călău! În loc să-i răzbuni, tremuri!…

— Să-i răzbun?

— Da, să arăţi că eşti un adevărat Marţial, să scuipi pe cuţitul ghilotinei şi pe gluga roşie a gâdelui, şi să termini ca tatăl şi mama ta, ca sora şi fratele tău…

Oricât de deprins cu exaltările feroce ale mamei lui, Marţial nu-şi putu stăpâni fiorii. Înfăţişarea văduvei ghilotinatului, pe când pronunţa aceste cuvinte, era înfricoşătoare.

— Oh, laşule, reluă ea cu furie crescândă, mai mult idiot decât laş! Vrei să fii un om cinstit!!! Cinstit? Oare nu o să fii totdeauna alungat, dispreţuit ca fiu de asasin, frate de ocnaş? Dar tu, în loc să ai ca scop în viață doar răzbunarea şi ura neîmpăcată, te-ai înfricoşat! În loc să muşti, o iei la goană! Când ţi-au ghilotinat tatăl… ne-ai părăsit… laşule! Şi ştiai că nu puteam pleca din insulă şi ieşi în oraş fără să ne însoţească urletele mulţimii, să se arunce cu pietre după noi ca după nişte câini turbaţi… O să plătească ei pentru toate astea, o să vezi! O să plătească!!!

— Un om, zece oameni, nu mă tem de ei. Dar să fiu hulit de o lume-ntreagă ca urmaş şi frate de criminali… ei bine, nu! asta n-am putut îndura… prefer să cutreier pădurile ca braconier împreună cu Pierre, vânătorul.

— Trebuia să rămâi acolo… în pădurile tale.

— M-am înapoiat din pricina unei neînţelegeri cu un guard silvic şi mai ales din cauza copiilor… fiindcă erau la vârsta când o apuci pe drumuri rele, asta este!

— Şi ce-ti pasă ţie?

— Îmi pasă, deoarece nu vreau să ajungă nişte golani ca Ambroise, Nicolas şi Tărtăcuţa…

— Nu mai spune!

— Singuri, lăsaţi pe mâna voastră, nu-i aşteaptă altceva. M-aş fi băgat ucenic la vreun meşteşugar, să câştig atât ca sa-i pot lua la mine pe aceşti copii şi să părăsim insula… dar la Paris se ştie totul… eram tot fiul ghilotinatului… fratele ocnaşului… nu era zi să nu mă-ncaier cu câte unul… asta m-a obosit…

— Dar asta nu te-a făcut să renunţi la cinste… ţi-ar fi stat atât de bine!… în loc să te-mpingă inima să revii la noi, să faci cum o să facă şi copiii… fără să vrei… da, fără să vrei… Crezi că-i momeşti cu predicile tale… doar suntem şi noi aici… François e de pe-acum al nostru, aproape… la cel dintâi prilej, intră în bandă…

— Ba nu…

— O să vezi că da… mă pricep eu… Are viciul în el, numai că se codeşte… Cât despre Amandine, de cum o să împlinească cincisprezece ani, o s-o pornească de la sine… Aha! Au dat cu pietre după noi! Ne-au hăituit ca pe câinii turbaţi!… O să vadă ei ce poate face familia noastră, afară de tine, laşule, căci numai tu ne faci de ruşine.

— E păcat…

— Şi fiindcă te-ai stricat cu noi… de mâine încolo o să pleci de aici, şi n-o să tocmai întorci niciodată…

Marţial se uită surprins la mama lui; după o clipă de tăcere, îi zise:

— Mi-aţi căutat ceartă în timpul mesei ca să ajungi aici?

— Da, ca să-ţi arăt ce te-aşteaptă dacă ai vrea să rămâi cu noi fără voia noastră: iadul… auzi tu?… iadul!… În fiecare zi o ceartă, lovituri, bătăi, şi n-o să fim singuri ca în seara asta: o să ne vină prieteni, să ne ajute… n-o să rezişti nici opt zile…

— Crezi că mă înspăimânţi?

— Îţi spun numai ce-o să se-ntâmple…

— Mi-e totuna… rămân aici…

— O să rămâi aici?

— Da.

— Împotriva voinţei noastre?

— A dumitale, a Tărtăcuţei, a lui Nicolas, împotriva tuturor haimanalelor de teapa voastră!

— Ei aş! Mă faci să râd.

În gura acestei femei cu chip sinistru şi feroce aceste cuvinte stârneau fiori de groază.

— Îţi spun că o să rămân aici până găsesc un mijloc de trai în altă parte, împreună cu copiii: singur, n-aş avea nicio greutate; m-aş întoarce în pădure; dar din pricina lor, am nevoie de timp… ca să găsesc ceea ce caut… Până atunci rămân pe loc.

— Aha, rămâi… până o să poţi lua cu tine copiii?

— Aşa cum zici!

— Să iei copiii?

— Când le-oi spune: veniţi, o să vină-n fuga mare, fii sigura.

Văduva ridică din umeri şi reluă:

— Ascultă: ţi-am spus adineauri că, de-ar fi să trăieşti o sută de ani, o să-ti aminteşti de noaptea asta; o să-ţi spun de ce: dar mai întâi, răspunde-mi: eşti chiar hotărît să nu pleci de-aici?

— Da, da! De o mie de ori da!

— O să spui îndată nu, de o mie de ori nu! Ascultă-mă cu atenţie?… Ştii cu ce se ocupă fratele tău?

— Bănuiesc, dar nu mă interesează…

— O să te intereseze… fură…

— Cu atât mai rău pentru el.

— Şi pentru tine…

— Pentru mine?

— Fură noaptea prin spargere, caz de ocnă; noi îi tăinuim furturile: dacă vor fi descoperite, suntem osândiţi la aceeaşi pedeapsă ca tăinuitori, şi tu la fel: familia se destramă, iar copiii rămân pe drumuri şi o să deprindă obiceiurile tatălui, şi bunicului tău, tot atât de bine ca şi aici.

— Eu arestat ca tăinuitor, complicele vostru! Pe ce

dovezi?

— Nu se ştie din ce trăieşti: vagabondezi pe apă, ai faima unui om rău, locuieşti cu noi, cine să te creadă că nu ştii de furturile noastre şi că nu le tăinuieşti?

— Voi dovedi că nu.

— O să te denunţăm că ne eşti complice.

— Să mă denunţaţi? Pentru ce?

— Ca să te răsplătim fiindcă ai vrut să rămâi aici împotriva voinţei noastre.

— Mai adineauri ai vrut să mă înfricoşezi într-un fel, acum încerci în alt fel, nu se prinde, voi dovedi că n-am furat niciodată. Rămân aici.

— Aşa? Rămâi! Atunci ascultă mai departe. Îţi aminteai ce s-a întâmplat anul trecut în noaptea de Crăciun?

— În noaptea de Crăciun? întrebă Marţial încercând să-şi aducă aminte.

— Gândeşte-te bine… gândeşte-te bine…

— Nu-mi amintesc…

— Nu-ţi aminteşti că Braţ-Roşu a adus, pe seară, un bărbat bine îmbrăcat care era nevoit să se ascundă?…

— Da, acum îmi aduc aminte; eu mă dusesem la culcare şi l-am lăsat să cineze cu voi… A petrecut noaptea aici; în zori, Nicolas l-a condus la Saint-Ouen!

— Eşti sigur că l-a condus la Saint-Ouen?

— Păi chiar dumneata mi-ai spus asta a doua zi.

— Erai deci aici în noaptea de Crăciun?

— Păi da… ei şi?

— În noaptea aceea individul, care avea mulţi bani la dânsul, a fost asasinat chiar în casa asta.

— El!… Aici?

— Şi jefuit… şi îngropat în magazia de lemne.

— Asta nu-i adevărat, strigă Marţial pălind de groază, nevrând să creadă în această nouă crimă a alor săi. Vrei să mă înfricoşezi. Încă o dată, nu-i adevărat!

— Întreabă-l pe protejatul tău, François, ce a văzut el azi dimineaţă în magazie!

— François! Şi ce-a văzut.?

— Un picior al mortului, ivit din pământ… Ia felinarul şi coboară, ai să te convingi cu ochii tăi.

— Nu, răspunse Marţial ştergându-şi fruntea scăldată de o sudoare rece, nu te cred… O spui ca să…

— Ca să-ţi arăt că, dacă rămâi aici împotriva voinţei noastre, rişti în orice clipă să fii arestat ca părtaş la furt şi omor: ai fost aici în noaptea de Crăciun: o să spunem că ne-ai ajutat să dăm lovitura. Cum poţi dovedi contrariul?

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Marţial ascunzându-şi faţa în palme.

— Acum te hotărăşti să pleci? întreba văduva cu un surâs sardonic.

Marţial era distrus: din nefericire, nu se îndoia de adevărul spuselor mamei lui; viaţa de hoinar ce o ducea, locuinţa ce o împărţea cu o familie atât de criminală, toate astea puteau într-adevăr face să apese asupra lui bănuieli care, în ochii justiţiei, s-ar putea preface în certitudini dacă mama, fratele şi sora lui l-ar acuza de complicitate.

Văduva se desfăta de descurajarea fiului ei.

— Ai un singur mijloc să ieşi din încurcătură: să ne denunţi!

— Ar trebui… dar n-o s-o fac… ştii bine că nu.

— De aceea ţi-am şi spus totul… Acum o să te duci?

Marţial vru să încerce să o înduioşeze pe această scorpie de femeie:

— Mamă, rosti el anevoie, nu te cred capabilă de un asemenea omor…

— N-ai decât, dar du-te…

— Bine, dar cu o condiţie.

— Fără nicio condiţie!

— Să dai copiii la învăţătură… departe de aici… în provincie…

— O să rămână aici…

— Asculta, mamă, când îi vei face să fie la fel ca Nicolas, ca Tărtăcuţa, ca Ambroise, ca tata… ce-o să ai de-aici?

— Sa dau lovituri bănoase cu ajutorul lor… Nici aşa nu suntem prea mulţi… Tărtăcuţa rămâne aici, cu mine, să

vedem de cârciumă. Nicolas e singur; o dată crescuţi, François şi Amandine o să-i dea o mână de ajutor; s-a aruncat cu pietre şi după ei, mititeii… trebuie să se răzbune!…

— Ia spune, mamă, pe Tărtăcuţa şi pe Nicolas îi iubeşti, nu-i aşa?

— Da, şi?

— Ai vrea să-i imite şi copiii… crimele voastre şi ale lor să fie descoperite…

— Da, şi?

— Să urce treptele eşafodului, ca tatăl lor…

— Ei da, şi?

— Şi nu tremuri pentru soarta lor?

— Soarta lor va fi şi a mea, nici mai rea şi nici mai bună… Eu fur, ei fură, eu omor, ei omoară; cine o va prinde pe mamă, îi va prinde şi copiii… Nu ne vom părăsi. Capetele noastre, dacă vor fi să cadă, vor cădea în acelaşi coş… unde îşi vor lua rămas bunul unul de la celelalte! Nu vom da îndărăt! Singur tu eşti laşul familiei şi te izgonim… Pleacă!

— Dar copiii! Copiii!

— Copiii vor creşte. Îţi spun că, dacă nu erai tu, ar fi acum ca şi noi. François e aproape copt: după ce vei fi plecat, Amandine va recâştiga timpul pierdut…

— Mamă te implor, trimite copiii în ucenicie, departe de aici!

— De câte ori să-ţi mai spun că îşi fac aici ucenicia?

Văduva ghilotinatului articulase aceste ultime cuvinte, într-un fel atât de neînduplecat, încât Marţial pierdu orice speranţă de a face să se topească acest suflet de granit.

— Dacă aşa stau lucrurile, reîncepu el, ascultă-mă la rândul dumitale, mamă… Rămân pe loc…

— Ah! Ah!

— Dar nu în casa asta… Ar însemna să mă las asasinat de Nicolas sau otrăvit de Tărtăcuţa. Cum însă n-am cu ce mă muta în altă parte, eu şi copiii vom locui în baraca de la marginea insulei. Uşa e solidă, o s-o întăresc şi mai mult…

O dată instalaţi acolo, baricadaţi cum se cuvine, cu puşca, bâta şi câinele meu, nu mi-e frică de nimeni. Mâine dimineaţă iau copiii cu mine, ziua, mă vor însoţi în barca mea sau pe drumurile mele; noaptea, vor dormi lângă mine, în cabană; vom trăi din ce pescuiesc eu; asta va dura până le voi găsi un loc, şi-l voi găsi…

— Ah! Aşa stau lucrurile!

— Nici dumneata, nici fratele meu şi nici Tărtăcuţa nu mă puteţi împiedica, nu-i aşa?… Dacă furturile şi crima voastră vor fi descoperite în timpul şederii mele pe insulă… cu-atât mai rău, la noroc! Le voi spune că m-am reîntors, că am rămas aici de dragul copiilor ca să nu-i las să decadă… Vor chibzui… Dar să mă trăsnească cerul dacă părăsesc insula şi dacă mai las copiii o singură zi în casa asta!… Da, şi vă desfid, pe dumneata şi pe ceilalţi doi, să mă izgoniţi din insulă.

Văduva cunoştea dârzenia lui Marţial: copiii îşi iubeau fratele mai mare, pe cât se temeau de el: l-ar urma deci fără să şovăie, dacă el i-ar chema. Cât despre dânsul, înarmat, hotărât, mereu vigilent, în barca lui pe timpul zilei, retras şi baricadat în cabana de pe insulă noaptea, era la adăpost de uneltirile mârşave ale familiei.

Planul lui Marţial era deci în întregime realizabil… Numai că văduva avea alte motive să-l zădărnicească.

Mai întâi aşa cum meşteşugarii cinstiţi consideră câteodată numărul copiilor lor ca o avuţie în vederea serviciilor ce le-ar putea aduce când vor creşte mari, văduva se bizuia pe Amandine şi pe François, să-i ajute în crimele ei.

De altfel, ceea ce spusese despre dorinţa ei de a-şi răzbuna soţul şi fiul, era perfect adevărat. Unele fiinţe, crescute, îmbătrânite şi călite în crimă, se răzvrătesc pe faţă şi pornesc o luptă înverşunată împotriva societăţii şi îşi închipuie că, prin noi crime, se revanşează pentru dreapta pedeapsă care le-a lovit, pe ele sau pe ai lor.

Afară de asta, sinistrele planuri ale lui Nicolas cu privire la Floarea-Mariei şi, mai târziu, la misita de pietre scumpe,

puteau fi contracarate de prezenţa lui Marţial. Văduva sperase să ajungă la o despărţire imediată de Marţial, fie provocând cearta cu Nicolas, fie arătându-i că, dacă se încăpăţânează să rămână pe insulă, riscă să treacă drept complice la mai multe crime.

Pe cât de şireată, pe atât de perspicace, văduva, dându-şi seama că se înşelase, simţi că trebuie să recurgă la perfidie ca să-l facă pe fiul ei să cadă într-o cursă sângeroasă… Reluă deci, după o lungă tăcere, prefăcându-se amărâtă:

— Acum îţi ghicesc planul: nu vrei să ne denunţi chiar tu, vrei să pui copiii s-o facă.

— Eu?!

— Ei ştiu acum că un om e îngropat aici: ştiu că Nicolas a furat… Ajunşi ucenici la un meşter străin, ar trăncăni, am fi prinşi şi ne-am curăţa cu toţii… tu cu noi împreună: iată ce s-ar întâmpla dacă te-aş asculta şi te-aş lăsa să găseşti copiilor un loc în altă parte… Şi mai spui că nu vrei să ne faci nici un rău!… Nu-ţi cer să mă iubeşti, dar nu grăbi clipa în care vom fi prinşi.

Tonul îndulcit al văduvei, îl făcu pe Marţial să creadă că ameninţările lui avuseseră un efect pozitiv; căzu astfel într-o cursă infamă.

— Cunosc eu pe copiii noştri, răspunse el, sunt sigur că, dacă i-aş ruga să tacă, n-or să sufle un singur cuvânt… De altminteri, într-un fel sau altul, o să fiu tot timpul cu ei; răspund eu de tăcerea lor.

— Parcă poţi răspunde de vorbele unui copil… mai ales la Paris, unde lumea e curioasă şi pălăvrăgeşte vrute şi nevrute… Tocmai pentru că vreau nu atât să ne ajute în loviturile noastre, cât să nu ne poată vinde, ţin să-i am aici, lângă mine.

— Dar nu merg ei câteodată în împrejurimi şi chiar la Paris? Cine i-ar împiedica să vorbească… dacă ar voi s-o facă? Dacă ar fi departe de aici, da, perfect! Ce-ar putea spune ei n-ar fi deloc primejdios…

— Departe de aici? Şi unde, mă rog? întrebă văduva

uitându-se ţintă la fiul ei.

— Lasă-mă să-i iau cu mine… restul nu te priveşte…

— Şi din ce-ai să trăieşti tu, şi ei de asemenea?

— Fostul meu patron, lăcătuş, e om cumsecade; o să-i spun cum stau şi poate o să-mi împrumute ceva bani de dragul copiilor: o să pot astfel să-i bag ucenici undeva, departe de aici. Plecăm peste două zile şi n-o să mai auzi de noi…

— Nu, va fi cum am spus… vreau să rămână la mine, să fiu mai sigură de ei.

— Atunci mă instalez mâine în baraca insulei, în aşteptarea de mai bine… Am şi eu cap, ştii doar…

— Da, ştiu… Ah, cum aş vrea să te văd departe de aici! De ce n-ai rămas în pădurea ta?

— Îţi propun să te scap de mine şi de copii…

— O s-o părăseşti deci pe Lupoaica ta la care ţii atât? întrebă deodată văduva.

— Asta mă priveşte; ştiu ce-am de făcut, am şi eu ideile mele…

— Dacă te las să-i iei cu tine pe Amandine şi pe Francois, n-o să mai pui niciodată piciorul în Paris?

— În trei zile vom fi plecaţi şi ca şi morţi pentru, voi.

— Asta mi-ar plăcea mai mult decât să te am aici şi să mă feresc mereu de ei… Fie, deoarece trebuie să mă-mpac cu gândul ăsta, ia-i… şi plecaţi cât mai repede… să nu vă mai văd niciodată.

— S-a făcut!

— S-a făcut. Dă-mi acum cheia pivniţei să-i deschid lui Nicolas.

— Nu, să-i treacă mai întâi beţia. Îţi dau cheia mâine dimineaţă.

— Şi Tărtăcuţa?

— Ea e altceva; îi dai drumul după ce urc la mine; mi-e scârbă s-o văd…

— Du-te… înghiţite-ar iadul!

— Asta mi-o spui în chip de noapte bună, mamă?

— Da…

— Din fericire va fi cea din urmă.

— Cea din urmă, repetă văduva.

Fiul aprinse o lumânare, descuie uşa bucătăriei, îşi fluieră câinele care veni în goană gudurându-se bucuros şi îşi urmă stăpânul la etaj.

— Du-te, ţi-ai încheiat socotelile! murmură mama ameninţându-şi cu pumnul fiul care urcase scara. Tu ai vrut-o!

Apoi, ajutată de Tărtăcuţă, căută o legătură de chei false şi descuie uşa pivniţei, eliberându-l pe Nicolas.

Capitolul 3
FRANÇOIS ŞI AMANDINE

François şi Amandine dormeau într-o încăpere situată chiar deasupra bucătăriei, la capătul unui coridor din care se deschideau mai multe odăi destinate obişnuiţilor cârciumii.

După ce consumaseră cina lor frugală, în loc să stingă lămpașul, aşa cum poruncise văduva, cei doi copii rămaseră treji, lăsând uşa întredeschisă, pândind trecerea fratelui lor, Marţial, înainte de a se retrage în cămăruţa lui.

Aşezată pe un scaun şchiop, lămpiţa aruncă o lumină palidă prin gemuleţul ei.

Pereţi de ipsos, tărcaţi de leaţuri cafenii, un pat desfundat pentru François, un vechi pătuc prea scurt pentru Amandine, nişte scaune şi bănci sparte de către turbulenţii vizitatori ai tavernei din insula Culegătorului-de- fier vechi, aşa arăta interiorul acestei încăperi.

Amandine, aşezată pe marginea patului, tot încerca să-şi înnoade sub bărbie fâşia de mătase furată, dăruita de fratele ei, Nicolas.

François, în genunchi, ţinea un ciob de oglindă în faţa fetei care căuta să lărgească funda lată a celor două capete ale fularului.

Atent şi foarte încântat de găteala surorii sale, François pierdu o clipă din vedere că trebuia să ţină oglinda, în aşa fel ca imaginea surorii lui să se reflecte într-însa.

— Ţine oglinda mai sus, îl rugă Amandine, nu mă văd… aşa… acuma-i bine… aşteaptă puţin… gata, am isprăvit… Uită-te la mine! Îmi stă bine?

— Oh! foarte bine! Foarte bine… Doamne… ce frumoasă fundă… Să-mi legi şi mie cravata tot aşa, vrei?

— Da… îndată, dar stai să mă plimb puţin. Tu să mergi de-a-ndărătelea şi să ţii oglinda sus, ca să mă văd din mers.

François se supuse cât putuse mai bine, spre marea mulţumire a Amandinei, care se fandosea, mândră şi încântată de enorma fundă a fularului…

Zărind o dâră de lumină străbătând din odaia copiilor prin uşa întredeschisă, Marţial intră la ei.

Cei doi copii alergară în întâmpinarea lui şi el îi îmbrăţişă cu dragoste.

— Cum? Nu v-aţi culcat încă, mici flecari ce sunteţi?

— Nu, dragă frate. Te aşteptam să vii la noi şi să-ţi urăm noapte bună, spuse Amandine.

— Şi apoi am auzit cât de tare se vorbea jos… parcă v-aţi fi certat, adăugă François.

— Da, zise Marțial, am avut o neînţelegere cu Nicolas. Dar nu e nimic… De altfel, sunt mulţumit că v-am găsit treji, am să vă dau o veste bună.

— Nouă?

— Aţi fi mulţumiţi să plecaţi de aici şi să veniţi cu mine undeva, foarte departe de aici?

— Oh! Da, dragă frate.

— Da, dragă frate.

— Ei bine, în două-trei zile părăsim insula toţi trei.

— Ce fericire! strigă Amandine, dând veselă din palme…

— Dar tu ce ai pe cap, fata mea? întrebă Marțial observând basmaua de mătase.

— Un fular pe care mi l-a dat Nicolas.

— Mi-a dat şi mie unul, zise mândru, François.

— Şi de unde au ieşit aceste fulare? M-aş mira ca Nicolas să le fi cumpărat pentru a vi le dărui.

Amândoi copiii lăsară capul în jos fără a răspunde. După o clipă François spuse cu hotărâre:

— Nicolas ni le-a dat, nu ştim de unde le are, nu e aşa, Amandine?

— Nu… nu… dragă frate, adăugă Amandine bâlbâindu-se şi roşind, fără a îndrăzni să se uite la Marţial.

— Nu minţiţi? spuse aspru Marţial.

— Nu minţim, adaugă aspru François.

— Amandine, copila mea… spune adevărul, reluă Marţial cu blândeţe.

— Ei bine, ca să spun tot adevărul, continuă timid Amandine, aceste frumoase basmale sunt dintr-o ladă cu stofe pe care Nicolas a adus-o astă-seară în luntrea lui.

— Şi pe care a furat-o?

— Cred că da… de pe o luntre cu coviltir.

— Vezi, François?! Minţeai, spuse Marţial.

Copilul lasă capul în jos şi nu răspunse.

— Dă-mi acest fular, Amandine, dă-mi-l şi pe al tău, François.

Fata îşi scoase basmaua, privi pentru ultima oară funda mare care nu se desfăcuse, şi o întinse lui Marţial, înăbuşindu-şi un suspin de părere de rău. François scoase încet din buzunar fâşia de mătase şi – ca şi sora lui – i-o dădu lui Marţial.

— Mâine dimineaţă, urmă acesta, voi înapoia fularele lui Nicolas. Nu ar fi trebuit să le primiţi, copii, să te bucuri de un lucru furat, e ca şi cum ai fi furat tu însuţi.

— Păcat, erau atât de frumoase, spuse François.

— Când vei avea o meserie şi vei câştiga bani din munca ta, o să-ţi poţi cumpăra altele tot atât frumoase. Haide, culcaţi-vă, e târziu, copiii mei.

— Nu eşti supărat? întrebă sfioasă Amandine.

— Nu, nu, fata mea, nu e vina voastră… trăiţi cu pungaşi, faceţi ca şi ei fără să vă daţi seama… Când veţi fi

printre oameni cinstiţi, vă veţi purta ca ei şi veţi fi curând… sau să mă ia dracu… Acum, noapte bună.

— Noapte bună, dragă frate.

Marţial îmbrăţişă copiii, care rămăseseră singuri.

— Dar ce ai, François? Pari trist! spuse Amandine

— Iată! fratele meu mi-a luat fularul ăla frumos, şi apoi, n-ai auzit?

— Ce?

— Vrea să ne ducă să ne bage în ucenicie…

— Nu-ţi face plăcere?

— Pe dracu! Mi-e totuna, şi aşa ceilalţi copii ne spun hoţomani… copii de ghilotanţi… Dar vezi tu, să munceşti e cam plictisitor.

— Dar aici o să fim mereu bătuţi, frate dragă!

— Suntem bătuţi pentru că ascultăm mai mult de Marțial decât de ceilalţi…

— E atât de bun cu noi!

Convorbirea dintre François şi Amandine fu întreruptă de o cheie răsucită de doua ori pe dinafară.

— Ne încuie! strigă François.

— Vai, Doamne… şi de ce oare? Ce-o să ne facă?

— Poate că e Marţial.

— Ascultă, ascultă cum latră câinele lui! exclamă Amandine, trăgând cu urechea.

După câteva clipe, François adăugă:

— S-ar zice că se loveşte cu un ciocan în uşa lui… poate că vor s-o spargă!

— Da, da, şi câinele lui latră mereu…

— Ia ascultă acum, François! S-ar zice că se bat nişte cuie în ceva… Doamne, Dumnezeul meu! Mi-e teamă… Ce vor să-i facă fratelui nostru? Şi câinele lui a început să urle acum.

— Amandine… nu se mai aude nimic… reluă François apropiindu-se de uşă.

Cei doi copii, reţinându-şi suflarea, ascultau îngroziţi.

— Iată că se întorc de la fratele nostru, spuse încet François îi aud umblând în coridor.

— Să ne aruncăm pe paturi, mama ne-ar omorî dacă ne-ar găsi treji, spuse Amandine înspăimântată.

— Nu… reluă François, trăgând mereu cu urechea, au trecut prin faţa uşii noastre… coboară scara alergând…

— Doamne, Dumnezeule, ce poate sa fie?

— Ah, se deschide uşa bucătăriei… acum…

— Crezi?

— Da, da… recunosc după zgomotul care-l face…

— Câinele lui Marţial urlă mereu… adăuga Amandine. Deodată exclamă: François! Fratele nostru ne cheamă…

— Cine? Marţial?

— Da… auzi? auzi?…

Într-adevăr, cu toată grosimea celor două uşi închise, vocea răsunătoare a lui Marţial, care din odaia lui chema pe cei doi copii, ajunse până la ei.

— Doamne, nu putem ieşi de-aici… suntem încuiaţi, zise Amandine. Desigur că i-au pus gând râu, dacă el ne cheamă…

— Oh! cât despre asta, dacă i-aş putea împiedica, strigă hotărât François, i-aş opri, chiar de-ar fi să mă taie în bucăţi!…

— Dar fratele nostru nu ştie că ne-au încuiat, o să creadă că nu vrem să-i sărim în ajutor. Strigă-i că suntem închişi, François!

Acesta era pe cale să urmeze sfatul surorii lui, când o lovitură puternică zgudui de afară oblonul ferestruicii.

— Vin pe acolo, să ne omoare, strigă Amandine şi, în spaima ei, se aruncă pe pat şi-şi acoperi faţa cu mâinile.

François rămase nemişcat, deşi împărtăşea spaima surorii lui.

Totuşi, după lovitura violentă de care am vorbit, oblonul nu se deschise: tăcerea cea mai adâncă domnea în casă.

Marţial încetase de a mai chema copii.

Puţin mai liniştit şi excitat de o vie curiozitate, François se încumetă să întredeschidă puţin fereastra şi încercă să privească afară printre stinghiile oblonului.

— Ia bine seama! îi şopti Amandine, care, auzindu-l pe

François deschizând fereastra, se ridicase în capul oaselor. Vezi ceva? întreabă ea.

— Nu… noaptea e prea întunecoasă.

— N-auzi nimic?

— Nu, vântul bate prea tare.

— Vino, vino înapoi, atunci!

— Ah! Acum văd ceva.

— Ce?

— Lumina unui felinar… se duce şi vine.

— În mâna cui e?

— Nu văd decât licăritul… ah, se apropie… Oameni… Vorbesc.

— Cine?

— Ascultă, ascultă… e Tărtăcuţa.

— Ce spune?

— Spune să i se ţină bine piciorul scării.

— Ah! Vezi tu, zgomotul de adineauri l-au făcut când au luat scara mare care era sprijinită de oblonul nostru.

— Nu mai aud nimic.

— Şi ce fac cu scara acum?

— Nu mai pot vedea…

— Nu mai auzi nimic?

— Nu…

— Dumnezeule, François, poate că au adus scara pentru ca să intre pe fereastră la Marţial…

— E posibil.

— Dacă ai deschide puţin şi oblonul, ca să vedem…

— Nu îndrăznesc.

— Numai puţin.

— Oh, nu, nu, ar putea să observe mama!

— E atât de întuneric, că nu e nicio primejdie. François ascultă, dar cu părere de rău, de dorinţa Amandinei, întredeschise oblonul şi privi afară.

— Ei bine, spuse fata înfrângându-şi teama şi apropiindu-se de François în vârful picioarelor.

— La lumina lanternei, spuse aceasta, o văd pe Tărtăcuţa ţinând piciorul scării… au rezemat-o de

fereastra lui Marţial.

— Şi apoi?

— Nicolas se urcă pe scară, are toporişca în mână, o văd cum luceşte…

— Ah! Nu v-aţi culcat şi ne iscodiţi! strigă dintr-o dată văduva, adresându-se de afară lui François şi surorii lui.

În clipa când mama vru să intre în bucătărie, zărise raza luminării străbătând prin oblon. Nenorociţii uitaseră să o stingă.

— Urc la voi, adăugă văduva cu un glas teribil, vin şi vă învăţ eu minte, spionilor!

Acestea erau evenimentele care se desfăşurară în insula Căutătorului-de-fier-vechi, în ajunul zilei în care doamna Séraphin trebuia s-o aducă acolo pe Floarea-Mariei.

Capitolul 4
CAMERE MOBILATE

Pasajul Brasserie, pasaj dubios şi destul de puţin cunoscut, deşi situat în centrul Parisului, dă la un capăt în strada Traversière – Saint-Honoré şi la celălalt în curtea Saint Guillaume.

Cam pe la mijlocul acestei străduţe umede, noroioase, întunecate şi triste, în care soarele nu pătrunde niciodată, se afla o „casă cu odăi mobilate“ (numită astfel din cauza preţului ieftin al chiriilor).

Pe o firmă uzată se citea „Camere şi cabinete mobilate“, iar pe dreapta unei alei întunecoase se deschidea uşa unei prăvălii tot atât de obscure, unde stătea de obicei principalul locatar al casei. Acest om al cărui nume fusese de mai multe ori rostit pe insulă, se numeşte Micou. Aparent, este negustor de fier vechi, dar în taină cumpără şi tăinuieşte metale furate ca fier, plumb, cupru şi cositor.

Tata Micou e un bărbat voinic, de vreo cincizeci de ani cu înfăţişare ordinara, şireată, cu nasul buburos şi cu obrazul congestionat de băutură: poarta o căciulă de lutru

şi e îmbrăcat într-un vechi pardesiu verde.

Deasupra unei sobe mici de tuci, la care se încălzeşte, se vede o planşeta numerotată, atârnată de perete; acolo sunt agăţate cheile chiriaşilor absenţi. Ochiurile de geam ale galantarului, cu drugi groşi de fier, care dă în stradă, sunt vopsite în aşa fel încât de afară să nu se poată vedea (ştim şi de ce), ceea ce se petrece în prăvălie.

În acest magazin destul de vast, domneşte o mare întunecime: pe zidurile înnegrite şi umede atârnă lanţuri ruginite de toate grosimile şi de toate lungimile; podeaua aproape că dispare sub grămezile de fier şi de tuci.

Trei bătăi în uşă, într-un anumit fel, atraseră atenţia celui ce închiria, revindea şi tăinuia.

— Intră! strigă el.

Era Nicolas, fiul văduvei ghilotinatului. Foarte palid, faţa lui părea şi mai sinistră decât în ajun şi totuşi îl vom vedea afectând un fel de veselie zgomotoasă în timpul discuţiei ce urmează. (Această scenă se petrecea a doua zi după cearta banditului cu fratele său, Marţial.)

— Ah! Iată-te, poamă bună! îi spuse prieteneşte Micou.

— Da, moş Micou, doar vin să fac o afacere cu dumneata.

— Atunci închide uşa…

— Dar am afară câinele şi căruciorul cu marfa.

— Ce-mi aduci? Plumb ciordit de pe acoperişuri?

— Nu, moş Micou.

— Să nu fie resturi de metal, nu se prea caută acum, tu nu mai lucrezi… O fi fier?

— Nu, moş Micou, e aramă… patru drugi… trebuie să fie cel puţin o sută cincizeci de livre, câinele meu de-abia le-a putut târî.

— Adu arama, să o cântărim.

— Trebuie să mă ajuţi, fiindcă mă doare braţul. Şi, aducându-şi aminte de lupta cu fratele său, trăsăturile banditului exprimară totodată o ură şi o bucurie sadică, ca şi cum răzbunarea lui ar fi fost pe deplin satisfăcută.

— Dar ce ei la braţ, băiete?

— Nimic, o scrântitură.

— Să roşeşti un fier în foc, să-l pui în apă şi să bagi braţul în această apă fierbinte, e un leac de bătăuş, dar foarte bun.

— Mulţumesc, moş Micou!

— Hai să aducem arama, o să te ajut eu, leneşule!

Făcură două drumuri, drugii fură scoşi dintr-un cărucior tras de un dulău uriaş, şi băgate în prăvălie.

— E o idee bună, căruciorul ăsta al tău! spuse taica Micou, potrivind talerele de lemn ale unei imense balanţe atârnate de una din grinzile tavanului.

— Da, când am ceva de adus, iau câinele şi căruciorul în luntrea mea, şi când acostez, îl înham. Un birjar ar pălăvrăgi dar câinele meu, nu.

— La tine acasă toată lumea e bine? întrebă tăinuitorul cântărind arama; mama şi sora ta sunt sănătoase?

— Da, moş Micou.

— Şi copiii?

— Copiii de asemeni.

— Dar nepotul dumitale André, unde e?

— Nu-mi mai vorbi de el! A făcut chef ieri; Barbillon şi cu şchiopul ăla grasu l-au luat cu ei, a venit acasă abia azi-dimineaţă, acum s-a dus la oficiul poştal din strada Jean-Jacques Rosseau.

— Şi frate-tu Marţial, tot aşa sălbatic?

— Zău că nu ştiu nimic.

— Cum nu ştii nimic?

— Nu, răspunse Nicolas, prefăcându-se nepăsător: nu l-am mai văzut de două zile… S-o fi înapoiat în pădurile lui să braconeze, dacă nu cumva în mijlocul apei, şi el cu ea…

— Nu-ţi ţi-ar părea prea rău, ticălosule, că tot nu-l poţi suferi pe frate-tău.

— E adevărat, îţi faci câteodată anumite păreri despre unii şi alţii. Câte livre de aramă sunt?

— Ai vederea bună… o sută patruzeci şi opt de livre, băiete.

— Şi cât îmi datorezi?

— Treizeci de franci în cap.

— Treizeci de franci când arama se vinde cu un franc livra? Treizeci de franci!

— Haide, să zicem treizeci şi cinci de franci şi să nu mai sufli o vorbă, că altminteri vă dau dracului, pe tine, şi arama ta, cu câine şi cu cărucior cu tot.

— Dar, moş Micou, prea mă tragi pe sfoară, n-are niciun rost.

— Dacă poţi să-mi dovedeşti de unde o ai, îţi dau şaptezeci şi cinci de centime pe livră.

— Mereu acelaşi cântec… sunteţi toţi la fel, bandă de tâlhari! E îngăduit să-ţi jupoi prietenii în felul ăsta? Dar mai e ceva: dacă-ţi iau altă marfă în schimb, o să-mi faci cel puţin un preţ mai omenesc?

— Se înţelege. Ce-ţi trebuie? Lanţuri, piroane pentru luntre?

— Nu. Îmi trebuie patru sau cinci plăci de tablă foarte groasă, ca pentru căptuşit obloane.

— Am ce-ţi trebuie, groasă de un ţol… nici măcar un glonţ n-ar trece prin ea.

— E tocmai ceea ce vreau…

— Şi ce mărime?

— Păi, în totul vreo doi metri pătraţi.

— Bine! Şi altceva?

— Trei bare de fier de un metru şi ceva lungime şi late cam de un sfert.

— Am demontat acum câteva zile nişte gratii de fereastră, o să ţi se potrivească perfect, ca o mănușă… Şi pe urmă?

— Două balamale groase şi un mâner de potrivit şi de închis după voie, o supapă de vreo şaizeci de centimetri pătraţi.

— Un chepeng, vrei să spui?

— Nu, o supapă…

— Nu înţeleg la ce ţi-ar putea sluji o supapă.

— Se poate, dar eu înţeleg.

— E în regulă, n-ai decât să alegi. Am acolo o grămadă de vechituri. Şi ce mai doreşti?

— Asta e tot.

— Nu e mare lucru.

— Pregăteşte-mi numaidecât marfa, moş Micou. O ridic când mă-ntorc, mai am nişte drumuri de făcut.

— Cu căruciorul? Ia spune, te ţii de glume, văd un balot în fund, e, desigur, vreo trufanda luată de la bufetul universal, lacomule.

— Vorba dumitale, moş Micou, dar dumneata nu mănânci de-alde astea. Să nu mă laşi să aştept fierăria; trebuie să fiu pe insulă înainte de amiază.

— Fii liniştit, e ora opt şi dacă nu te duci prea departe, într-un ceas poţi să vii, totul va fi gata, banii şi marfa… Vrei să bei ceva?

— Oricând… De altfel cred că mi se cuvine!…

Taica Micou scoase dintr-un dulap vechi o sticlă cu rachiu, un pahar crăpat şi o ceaşcă fără toartă, şi turnă.

— În sănătatea dumitale, moş Micou!

— Şi în a ta, băiete, şi a doamnelor de acasă!

— Mulţumesc… Şi-ţi merge bine cu odăile mobilate?

— Aşa şi aşa… Am tot timpul câţiva chiriaşi pentru care mă tem de descinderi din partea comisarului… dar ăştia plătesc bine.

— De ce?

— Ce prost mai eşti! Câteodată închiriez aşa cum cumpăr… ăstora nu le cer paşaport, după cum nu-ţi cer nici ţie factură de vânzare.

— Mie-mi spui?… Şi le închiriezi tot atât de scump pe cât de ieftin cumperi de la mine?

— Trebuie să-ţi scoţi paguba… Unul din verii mei are o casă frumoasă, cu odăi mobilate, în strada Saint-Honoré, deşi soţia lui e o croitoreasă pricepută; foloseşte până la douăzeci de lucrătoare, fie la ea, fie la ele acasă.

— Ia spune, bătrâne încăpăţânat, or fi multe drăguţe printre ele, hei?

— Te cred. Sunt două sau trei pe care le-am văzut

câteodată aducând lucrul. Drace, că drăguţe mai sunt! Una mică mai ales, care lucrează la dânsa acasă, şi care râde mereu… o cheamă Rigolette… Doamne, Doamne, fiule, ce păcat că nu mai am douăzeci de ani ca dânsa!

— Hai, moşule, potoleşte-te, că chem pompierii!

— Dar e cinstită, băiete… e cinstită.

— O fi… şi spuneai că vărul dumitale…

— Îngrijeşte foarte bine de casă, şi cum e şi el ca Rigolette…

— Cinstit?

— Ai ghicit!

— Măi să fie!

— Nu primeşte decât chiriaşi cu paşaport sau cu acte. Dar dacă se prezintă unii care n-au, cum ştie că eu nu sunt atât de mofturos, mi-i trimite mie.

— Şi plătesc pentru asta?

— Totdeauna.

— Dar toţi ăştia fără acte sunt complici cu hoţii!

— Ba bine că nu! Iată, fiindcă veni vorba, vărul meu mi-a trimis acum câteva zile o clientă… Să mă ia dracu dacă pricep ceva… Să mai bem un rând!

— În regulă! E bună băutura… Noroc, moş Micou.

— Noroc, băiete! Îţi spuneam, dar, că ieri, vărul meu mi-a trimis o clientă de care nu ştiu ce să cred. Închipuie-ţi, o mamă cu fiica ei, jerpelite şi nenorocite, cu tot bagajul lor într-o batistă. Ei bine! Deşi nu arată să fie cine ştie cine, fiindcă n-au acte şi au închiriat odaia numai pentru cinsprezece zile, de când sunt la mine, nu s-au mişcat din casă, nu vin bărbaţi la ele, şi totuşi, dacă n-ar fi atât de prăpădite şi de palide, ar fi două muieruşti minunate, mai ales fata! Are cincisprezece sau şaisprezece ani, cel mult… e albă ca un iepure de casă şi are nişte ochi mari… Drace! Ce ochi! Ce ochi!

— Iar te aprinzi… şi ce fac cele două femei?

— Îţi spuneam că nu înţeleg nimic… desigur că sunt cinstite şi totuşi n-au acte… Fără să mai vorbesc că primesc scrisori fără adresă… Poate că numele lor nu

trebuie să se afle.

— Cum aşa?

— Am trimis azi-dimineaţă pe nepotul meu André la biroul de postrestant, ca să ceară o scrisoare adresata doamnei X.Z. Scrisoarea trebuia să vie din Normandia, dintr-un târg numit Aubièrs. Au scris astea toate pe un bilet, ca André să poată cere scrisoarea, dând aceste lămuriri… Vezi, dar, că nu par deloc grozave nişte femei care îşi iau numele de X şi Z. Şi totuşi niciun bărbat!

— N-o să-ţi plătească!

— Pe un vulpoi bătrân ca mine e greu să-l înveţe cineva să joace cum i se cântă. Au luat o odăiţă fără sobă şi le-am cerut să plătească douăzeci de franci pe chenzină cu plata înainte. Poate că sunt bolnave, fiindcă n-au coborât de două zile. Nu cred să sufere de indigestie, căci de când sunt aici, n-au aprins nici măcar o lampă de gătit ca să-şi facă de mâncare. Nu-mi iese din cap asta, dar repet ce ţi-am spus: niciun, bărbat şi nici acte…

— Dacă n-ai decât clienţi dintr-ăştia, moş Micou…

— Unii vin, alţii pleacă; dacă găzduiesc oameni fără paşaport, apoi să ştii că închiriez şi la oameni bine situaţi. Am acum doi voiajori comerciali, un factor poştal, şeful de orchestră al cafenelei Orbilor, şi o rentieră, toţi oameni cinstiţi; ei îmi salvează reputaţia casei, dacă vreun comisar ar vrea să-şi bage nasul; ăştia nu sunt chiriaşi de noapte, ci de ziua-n amiaza mare.

— Dar când e ziuă în pasajul dumitale, moş Micou?

— Poznaşule!… încă un rând?

— Ultimul, că trebuie s-o şterg… Dar, ia spune, moş Micou, Robin, şchiopul ăla gras, tot aici stă?

— Sus… uşa de lângă mama cu fata. Îşi toacă banii de la puşcărie şi nu cred că i-au mai rămas mulţi.

— Bagă de seamă, că s-a reîntors aici unde îi este interzis să vie.

— O ştiu prea bine, dar nu pot să scap de el. Cred că pune ceva la cale; şontorogul ăla micu, băiatul lui Braţ-Roşu, a venit aici aseară cu Barbillon, ca să-l caute… Mi-e

teamă să nu-i tulbure pe bunii mei chiriaşi, blestematul ăsta de Robin, aşa că, o dată chenzina încheiată, îl dau afară, spunându-i că odaia e reţinută de un ambasador sau de soţul doamnei Saint-Ildefonse, rentiera mea.

— O rentieră?

— Te cred! Trei camere şi hol mic în faţă, ce mai vrei… toate mobilate din nou, plus o cameră la mansardă pentru servitoarea ei… optzeci de franci pe lună… şi plătiţi înainte de unchiul ei, căruia îi dă provizoriu una din camere, când vine de la ţară! Cred însă ca „la ţară“ înseamnă pentru el strada Vivienne, strada Saint-Honoré, sau prin preajma lor.

— Aha!… E rentieră fiindcă bătrânul îi dă o rentă.

— Taci odată! Iat-o pe jupâneasa ei.

O femeie destul de vârstnică, purtând un şorţ alb de o curăţenie îndoielnică, intră în prăvălia revânzătorului.

— Cu ce vă putem servi, doamnă Charles?

— Taică Micou, nepotul dumitale nu e aici?

— E în drum spre poşta centrală, trebuie să se înapoieze numaidecât.

— Domnul Badinot ar vrea să ducă de îndată scrisoarea aceasta la adresă. Nu aşteaptă răspuns, dar e foarte urgent.

— Într-un sfert de ceas va porni, doamnă Charles.

— Să se grăbească

— Fiţi liniştită.

Jupâneasa plecă.

— E jupâneasa vreunuia din chiriaşii dumitale, moş Micou?

— Nu măi, Colas, este a rentierei mele, a doamnei Saint-Ildefonse. Domnul Badinot e unchiul ei; a venit ieri de la ţară, spuse Micou care cerceta scrisoarea; apoi adăugă, citind adresa: Ia uită-te; ce distinse cunoştinţe are! Când îţi spun că sunt persoane de seamă! Scrie unui viconte.

— Pe dracu!

— Uită-te singur: *Domnului viconte de Saint-Rémy, strada Chaillot… Foarte urgent, personal.* Cred că dacă găzduieşti rentiere cu asemenea unchi care scriu unor

viconţi, poţi să treci cu vederea paşapoartele unor chiriaşi de la etajele de sus, nu e aşa?

— Desigur. Ei, acum pe curând, moş Micou. O să leg câinele şi cărucioru meu de uşa dumitale; o să merg pe jos cu ceea ce am de dus… Pregăteşte-mi deci marfa şi banii, ca la întoarcere să nu aştept şi să o pot şterge numaidecât.

— Fii pe pace; patru plăci bune de tablă de câte doi metri pătraţi fiecare, trei bare de fier de un metru şi ceva şi două balamale groase pentru supapa ta. Supapa asta mi se pare ciudată, în sfârşit nu mă priveşte. Asta e tot?

— Da, şi banii mei?

— Da, şi banii tăi. Dar ia spune-mi, înainte de a pleca… de când eşti aici te tot cercetez.

— Ei bine?

— Nu ştiu de ce, dar pare că s-a petrecut ceva cu tine.

— Cu mine?

— Da.

— Eşti nebun. Dacă s-a petrecut ceva… e că… mi-e foame.

— Ţi-e foame… ţi-e foame… e posibil, dar s-ar spune că vrei sa pari vesel, când în tine e ceva care te frământă, şi te zgândăre, ai ceva pe suflet, te pişcă vreun purice, şi, ca să ai mâncărimi, trebuie să te ciupească rău, căci tu nu ştii să te prefaci.

— Îţi spun că eşti nebun, moş Micou, negă Nicolas tresărind fără să vrea.

— Vezi, s-ar zice că tremuri…

— Mă doare braţul.

— Atunci nu uita leacul meu, te vindeci singur!

— Mulţumesc, moş Micou… pe curând.

Şi banditul plecă.

Tăinuitorul, după ce ascunse drugii de aramă în dosul bufetului, începu să adune diferitele lucruri comandate de Nicolas, când un nou personaj intră în prăvălie.

Era un om de vreo cincizeci de ani, cu privirea pătrunzătoare şi cu o faţă fină, încadrată de barbeţi cărunţi, stufoşi, şi cu ochelari cu ramă de aur; era

îmbrăcat cu destulă îngrijire: mânecile largi ale paltonului cafeniu, garnisite cu catifea neagră, scoteau la iveală mâinile vârâte în mănuşi de culoarea paiului. Cizmele păreau lustruite în ajun, atât erau de lucitoare.

Aşa arăta domnul Badinot unchiul rentierei, acra doamnă Saint-Ildefonse, a cărei poziţie socială făcea mândria şi siguranţa lui tata Micou.

Ne amintim, poate, că domnul Badinot, fost avocat, dat afară din barou, pe atunci cavaler de industrie şi agent de afaceri dubioase, servea de spion baronului de Graün şi dăduse acestui diplomat ample informaţii asupra multor personaje din această povestire.

— Doamna Charles ţi-a dat o scrisoare pentru a fi dusă la destinaţie, se adresă domnul Badinot lui Micou.

— Da, domnule, nepotul meu se va înapoia, şi va pleca imediat s-o ducă.

— Nu, înapoiază-mi scrisoarea aceea… mi-am schimbat hotărârea, o s-o duc personal vicontelui de Saint-Rémy, zise domnul Badinot, apăsând intenţionat şi cu înfumurare asupra acestei adrese aristocratice.

— Iată scrisoarea, domnule… Nu aveţi alt comision?

— Nu, taică Micou, zise Badinot pe un ton protector; dar am să-ţi fac o reclamaţie.

— Mie, domnule?

— Da, şi încă foarte gravă.

— Cum aşa, domnule?

— Ştii şi dumneata că doamna de Saint-Ildefonse plăteşte foarte scump apartamentul de la etajul întâi: nepoata mea e una din locatarele căreia i se cuvine o atenţie deosebită; a venit cu încredere în această casă, şi neputând suporta zgomotul trăsurilor, spera să se simtă aici ca la ţară.

— Aşa şi e, aici e ca într-un cătun… Dumneavoastră, domnule, trebuie să vă pricepeţi, că doar trăiţi la ţară.

— Un cătun? Frumos cătun! Totdeauna e un zgomot infernal.

— Totuşi e imposibil să găsiţi o casă mai liniştită;

deasupra locuinţei doamnei, e un şef de orchestră de la cafeneaua Orbilor şi un comis-voiajor… deasupra un alt comis-voiajor; dedesubt e…

— Nu e vorba de aceste persoane, sunt foarte liniştite şi cumsecade, nepoata mea n-are nimic de zis; dar la al patrulea, e unul şchiop şi gras, pe care doamna de Saint-Ildefonse l-a întâlnit şi ieri beat pe scară; scotea nişte ţipete sălbatice; aproape că i-a venit rău, aşa s-a speriat… Dacă crezi că cu un asemenea chiriaş casa dumitale seamănă cu un cătun…

— Domnule, vă jur că nu aştept decât prilejul pentru a-l da afară pe acest individ; mi-a plătit înainte chenzina, altminteri n-ar mai fi aici.

— Nu trebuia să-l primeşti ca chiriaş.

— Dar afară de el, cred că doamna nu are de ce să se plângă. Mai e un factor de la poşta mică, un exemplu de cinste; şi deasupra, alături de camera şchiopului, o femeie cu fiica ei, care nici nu ies din casă.

— Încă o dată, doamna de Saint-Ildefonse nu se plânge decât de şchiop, care a ajuns sperietoarea casei. Te previn că dacă îl mai ţii, o să-ţi izgonească toţi oamenii cinstiţi.

— O să-l dau afară, fiţi liniştit… nu ţin deloc la el.

— Şi-ai face bine… altfel lumea nu-ţi va mai preţui casa…

— Ceea ce n-ar fi în avantajul meu… aşa că, domnule, socotiţi-l pe şchiop ca şi plecat, fiindcă nu mai are de stat aici decât patru zile.

— În sfârşit, deşi e prea mult, asta te priveşte… La primul scandal, nepoata mea pleacă din casa asta.

— Fiţi liniştit, domnule.

— Toate astea sunt în interesul dumitale… gândeşte-te bine pentru că eu nu mai am nimic de adăugat, zise domnul pe un ton protector şi ieşi.

Mai e oare nevoie să spunem că femeia şi fata, care trăiau atât de izolate, erau cele două victime ale lăcomiei notarului?

Vom conduce pe cititor în trista odăiţă în care locuiau.

Capitolul 5
VICTIMILE UNUI ABUZ DE ÎNCREDERE

(„Când abuzul de încredere este pedepsit, limita medie a pedepsei: două luni de închisoare şi douăzeci şi cinci de franci amendă.“ Art. 406 şi 408 din *Codul penal).*

Cititorul să-şi imagineze o odăiţă la etajul al patrulea din trista casă de pe pasajul Brasserie. O lumină spălăcită şi întunecată abia pătrunde printr-o ferestruică cu un singur canat, cu trei ochiuri de geam, crăpate şi murdare. Un tapet zdrenţuit, de culoare gălbuie acoperă pereţii. În colţurile tavanului scorojit, atârnă pânze dese de păianjen. Podeaua, desfundată în mai multe locuri, ivea ici şi colo grinzile şi leţurile de care e prinsă. O masă de lemn de brad, un scaun, un cufăr vechi, fără broască, un pat pliant cu spetează de lemn, cu o saltea subţire, cearşafuri de pânză groasă, neînălbită, şi o veche pătură de lână cafenie, iată mobilierul acestei camere mobilate.

Pe scaun şedea doamna baroană de Fermont. În pat zăcea domnişoara Claire de Fermont (acestea erau numele celor două victime ale lui Jacques Ferrand).

Neavând decât un pat, mama şi fiica se culcau pe rând, împărţind astfel orele de noapte. Prea multe griji şi spaime o chinuiau pe baroană ca să poată dormi în voie; în schimb, fiica ei avea cel puţin parte de câteva ore de odihnă şi de uitare.

În clipa aceea dormea. Nimic mai mişcător, mai dureros, ca tabloul acestei mizerii, impusă de lăcomia notarului, celor două fiinţe, până atunci deprinse cu modestele satisfacţii ale bunăstării, şi înconjurate, în oraşul lor natal, de consideraţia ce o inspiră totdeauna o familie onorabilă. Doamna de Fermont are vreo treizeci şi şase de ani, fizionomia ei este plină de blândeţe şi de distincţie. Trăsăturile ei, odinioară de o rară frumuseţe, sunt palide şi obosite: părul negru, despărţit în bandouri de-o cărare la

mijloc, strâns la spate, trădează prin câteva şuviţe argintii, urmele suferinţelor recente. Îmbrăcată într-o rochie de doliu, cârpită în câteva locuri, doamna de Fermont, cu fruntea sprijinită în mână, se reazimă de tristul căpătâi al patului şi-şi priveşte fata cu o îndurerare greu de redat.

Claire n-are decât şaisprezece ani. Candidul şi delicatul ei profil, subţiat ca şi cel al mamei, se desenează pe culoarea cenuşie a pânzei grosolane cu care este înfăţată perna umplută cu rumeguş de lemn.

Tenul fetei şi-a pierdut strălucitoarea puritate, ochii ei mari, închişi, proiectează pe obrazul supt umbra dublă a genelor lungi şi negre. Buzele, odinioară roze şi umede, acum uscate şi livide, ivesc printre ele smalţul alb al dinţilor; atingerea aspră a cearşafurilor ordinare şi a păturii de lână, a lăsat urme roşietice pe carnaţia gâtului, a umerilor şi a braţelor tinerei fete.

Din timp în timp, o uşoară tresărire crispa sprâncenele subţiri şi catifelate, ca şi cum fata ar fi fost urmărită de un vis chinuitor. Aspectul acestei feţe trădează de pe acum o expresie bolnăvicioasă şi penibilă. Descoperi cumplitele simptome ale unei boli care mocneşte şi ameninţă.

De multă vreme doamna de Fermont nu mai avea lacrimi, se uita la fata ei cu un ochi uscat şi înfierbântat de pojarul unei febre lente care o consuma pe tăcute. Din zi în zi doamna de Fermont se simţea mai lipsită de puteri şi, ca şi fiica ei, simţea acea stare de sfârşeală, prevestitoarea unei boli grave şi latente; dar temându-se să nu o alarmeze pe Claire şi nevrând mai ales, dacă s-ar putea spune, să se sperie ea însăşi, lupta din răsputeri împotriva primelor simptome ale bolii.

Pentru aceleaşi motive şi din spirit de generozitate, Claire, ca să nu-şi neliniştească mama, încerca să-şi ascundă suferinţele. Nefericitele fiinţe, pradă aceloraşi dureri, trebuiau să fie lovite de aceeaşi boală.

Două sau trei lovituri puternice în uşă o făcură pe doamna Fermont să tresară şi o treziră brusc pe fiica ei.

— Dumnezeule, mamă, ce s-a întâmplat? exclamă Claire

ridicându-se în capul oaselor; apoi, printr-o mişcare reflexă, îşi aruncă braţele de gâtul mamei care, tot atât de speriată, se lipi de fata ei, uitându-se cu groază la uşă.

— Nu ştiu, draga mea, linişteşte-te… nu e nimic… a bătut cineva… poate ni se aduce răspunsul de la post-restant.

În clipa aceea, uşa putredă se clătină sub şocul mai multor lovituri puternice de pumn.

— Cine e acolo? întrebă doamna de Fermont cu voce tremurătoare.

Un glas grosolan, aspru, răguşit, răspunse:

— Ce, sunteţi surde, vecinelor? Hei? Vecinelor! Hei!…

— Ce doreşti, domnule, nu te cunosc, spuse doamna de Fermont, încercând să-şi prefacă vocea alterată de spaimă:

— Sunt Robin, vecinul dumitale… dă-mi foc să-mi aprind pipa… haide, hopa! Şi mai repede, ce dracu!

— Doamne, e şchiopul acela, care e mereu beat, şopti doamna de Fermont.

— Hei!… Îmi daţi un foc, sau sparg uşa? Fir-ar al dracului!

— Domnule… n-am foc!…

— Trebuie să aveţi chibrituri… toată lumea are… deschideţi… hai odată!

— Domnule, te rog lasă-ne în pace…

— Vrei să deschizi au ba?

— Te rog să pleci, sau strig…

— O dată, de două ori, de trei ori… nu vrei? Atunci dărâm tot… Hăis!

Şi mizerabilul dădu o lovitură atât de puternică, încât broasca uzată se sparse şi uşa se deschise.

Cele două femei scoaseră un ţipăt de groază.

— Doamna de Fermont, cu toată slăbiciunea ei, se repezi înaintea banditului în clipa când acesta punea un picior în odaie, şi îi tăie drumul.

— Domnule, asta e o ticăloşie! Nu vei intra! strigă nefericita mamă reţinând cât o ţineau puterile uşa întredeschisă. Voi striga după ajutor…

Se cutremură de prezenţa acestui om cu figura hidoasă şi buhăită de vin.

— Pentru ce? Pentru ce? răspunse el. Nu se ajută oare vecinii între ei? Trebuia să deschizi uşa, n-aş fi spart-o!

Apoi cu încăpăţânarea stupidă a omului beat, adăugă, clătinându-se pe picioarele lui nesigure:

— Vreau să intru, şi o să intru… şi nu ies de aici până nu-mi aprind pipa.

— N-am nici foc, nici chibrituri. În numele cerului, domnule, pleacă.

— Nu-i adevărat, spui asta ca să nu-ţi văd fata culcata. Ieri ai astupat geamurile de la uşă. E drăguţă… Vreau s-o văd… Ia seama, te pocesc dacă nu mă laşi să intru… îţi spun că o să-ţi văd fata, în pat, şi o să-mi aprind şi pipa, sau dărâm totul, şi pe dumneata!…

— Ajutor, Doamne!… Săriţi, ajutor! strigă doamna de Fermont, care simţea uşa cedând sub lovitura puternică a şchiopului.

Intimidat de aceste strigăte, omul făcu un pas înapoi şi, arătând doamnei Fermont pumnul, zise:

— O să-mi plăteşti asta… Vin la noapte, o să-ţi astup gura şi n-o să mai poţi să strigi…

Şi şchiopul cel gras, cum i se zicea în insulă, coborî, ameninţând cumplit.

Doamna de Fermont, de teamă să nu revină iar, şi văzând broasca stricată, împinse masa în faţa uşii, ca să o baricadeze.

Claire fu atât de impresionată, atât de zdrobită de această oribilă scenă, că recăzu pe culcuşul ei aproape inertă, pradă unei crize de nervi.

Mama, uitând de propria ei spaimă, alergă la fată, o strânse în braţe, îi dădu să bea puţină apă, şi o făcu să-şi vină în fire.

— Linişteşte-te, îi zise ea, fii calmă, biata mea copilă… monstrul acela s-a dus.

Apoi nefericita mamă exclamă cu o indignare şi o durere de nedescris:

— Numai notarul este primul vinovat de toate chinurile noastre!…

Claire se uita în jurul ei cu mirare şi cu teamă.

— Crede-mă, draga mea, reluă doamna Fermont, sărutându-şi afectuos fiica, mizerabilul a plecat.

— Dumnezeule, dar dacă urcă iar? Ai văzut bine că ai strigat după ajutor şi n-a venit nimeni… Oh! Te implor, să părăsim această casă… Voi muri de frică!

— Cum tremuri!… Ai friguri.

— Nu, nu, spuse fata pentru a-şi linişti mama, nu e nimic, e frica, va trece… Şi tu cum te simţi? Dă-mi mâinile… Doamne, cum ard! Vezi, tu eşti cea bolnavă şi vrei să mi-o ascunzi.

— Să nu crezi aşa ceva, mă simţeam mai bine ca oricând! Emoţia şi tulburarea pricinuită de acest om m-au adus în halul ăsta. Dormeam foarte adânc pe scaun şi m-am trezit o dată cu tine.

— Totuşi, mamă, bieţii tăi ochi sunt roşii, ard ca focul!

— Oh! Înţelegi, copila mea, că somnul pe scaun nu prea te odihneşte, nu-i aşa?

— E adevărat că nu te simţi rău?

— Nu, nu, te asigur… Şi tu?

— Nici eu, dar tremur încă de spaimă. Te implor, mamă, să plecăm din casa asta.

— Şi unde să ne ducem? Ştii cât de greu am găsit această nenorocită de odăiţă… căci din păcate n-avem acte şi apoi am plătit pentru cincisprezece zile înainte, n-o să ne dea banii înapoi… şi ne rămâne atât de puţin, atât de puţin… încât trebuie să facem cea mai cruntă economie.

— Poate că domnul de Saint-Rémy îţi va răspunde dintr-o zi într-alta.

— Nu mai am nicio nădejde… I-am scris de atâta vreme!…

— Poate că n-a primit scrisoarea. De ce nu-i mai scrii o dată? De aici până la Angers nu e aşa de departe, am putea avea repede răspunsul.

— Dragă copilă, ştii cât de greu mi-a venit să-i scriu.

— Ce rişti? E atât de bun, cu toată bruscheţea lui…

— Nu era el unul din cei mai vechi prieteni ai tatei? Şi apoi ne este şi rudă…

— Dar e şi el sărac, nu prea are avere… poate că nu ne răspunde ca să nu sufere refuzându-ne…

— Dar dacă n-a primit scrisoarea ta, mamă?

— Şi dacă a primit-o, din două una: sau e el însuşi într-o situaţie atât de grea încât nu ne poate veni într-ajutor, sau nu-l interesează soarta noastră. Atunci de ce să ne expunem unui refuz sau unei umilinţe?

— Hai mamă, curaj, tot ne mai rămâne o speranţă… Poate că dimineaţa asta ne va aduce un răspuns bun…

— De la domnul d'Orbigny?

— Desigur… Scrisoarea a cărei ciornă ai făcut-o odinioară, era atât de limpede, atât de emoţionantă, expunea atât de firesc nenorocirea noastră, încât i se va face milă de noi… Într-adevăr, nu ştiu ce-mi spune că n-ai dreptate să te-ndoieşti de el.

— N-are prea multe motive să se intereseze de noi. E drept că a cunoscut odinioară pe tatăl tău şi l-am auzit adeseori pe bietul meu frate vorbind de domnul d'Orbigny ca de un om cu care avusese cele mai bune relaţii, înainte ca acesta să părăsească Parisul pentru a se retrage în Normandia cu tânăra lui soţie.

— Tocmai asta mă face să trag nădejde, o femeie tânără va fi compătimitoare… Şi apoi, la ţară, poţi să faci atâta bine! Te poate lua, cum sper, ca menajeră, iar eu aş lucra la lenjerie… Domnul d'Orbigny e atât de bogat şi într-o casă mare ca a lui se găseşte întotdeauna de lucru.

— Dar avem atât de puţine drepturi să-i cerem să se îngrijească de noi… Suntem atât de nenorocite!

— E adevărat că asta trage în cumpăna în ochii unor oameni caritabili.

— Să sperăm că domnul d'Orbigny şi soţia lui sunt miloşi…

— În sfârşit, în cazul că nu ne putem aştepta la nimic de la el, îmi voi înfrânge stinghereala nelalocul ei şi îi voi

scrie doamnei ducese de Lucenay.

— Acea doamnă de care tatăl vicontelui de Saint-Rémy ne vorbea atât de des, şi nu contenea să laude inima ei bună şi spiritul ei generos?

— Da, fiica principelui de Noirmont. A cunoscut-o de mică şi o trata ca pe copilul lui… căci era prieten intim cu prinţul. Doamna de Lucenay trebuie să aibă multe cunoştinţe, va reuşi poate să ne ajute.

— Fără-ndoială, mamă, înţeleg rezerva ta, n-o cunoşti de loc.

— În sfârşit, în cazul când doamna de Lucenay nu va putea face nimic pentru noi, voi recurge la o ultimă soluţie.

— Care, mamă?

— E foarte slabă… o nădejde nebună poate! Dar de ce să nu o încercăm? Fiul domnului de Saint-Rémy este…

— Domnul, de Saint-Rémy are un fiu? strigă Claire, întrerupându-şi mama cu uimire.

— Da, copila mea, are un fiu…

— Nu vorbea niciodată de el… Nu venea niciodată la Angers…

— Într-adevăr, şi pentru motive pe care n-ai de unde să le ştii; domnul de Saint-Rémy, părăsind Parisul acum cincisprezece ani, nu şi-a mai revăzut fiul de la acea dată.

— Cincisprezece ani fără să-ţi revezi tatăl!… E oare cu putinţă, Doamne!…

— Vai! Da, după cum vezi… îţi voi spune că fiul domnului de Saint-Rémy ieşea mult în lume şi era foarte bogat…

— Foarte bogat?… Şi tatăl lui e sărac?

— Averea, tânărul de Saint-Rémy a moştenit-o de la mama lui.

— Dar n-are importanţă… cum e posibil să-şi neglijeze tatăl?…

— Bătrânul conte n-ar fi primit nimic de la el.

— De ce?

— E încă o întrebare la care nu pot răspunde, copila mea. Dar l-am auzit pe bietul meu frate zicând că dărnicia tânărului era foarte apreciată… Tânăr şi generos, trebuie

să fie bun… Aşa că, aflând prin mine că soţul meu era prieten intim cu tatăl lui, poate că va încerca să ne găsească de lucru sau vreo slujbă… are relaţii atât de numeroase şi strălucite, că-i va fi uşor…

— Apoi vom afla prin el, dacă domnul de Saint-Rémy, tatăl, nu părăsise Angersul înainte de a-i fi scris dumneata; aceasta ar explica tăcerea lui.

— Mă tem că domnul de Saint-Rémy, fata mea, nu şi-a mai cultivat prietenii. În sfârşit, trebuie încercat.

— Afară numai de cazul că domnul d'Orbigny nu ne va răspunde în mod favorabil… şi ţi-o repet, nu ştiu de ce, fără să vreau, am oarecare nădejdi.

— Dar uite că au trecut mai multe zile de când i-am scris, arătându-i cauzele nenorocirii noastre, şi nimic… încă nimic… O scrisoare pusă la poştă înainte de orele patru seara, soseşte a doua zi de dimineaţă la moşia Aubièrs… În cinci zile aş fi putut avea un răspuns.

— Poate, înainte de a ne scrie, vrea să ştie în ce fel ne-ar putea fi folositor.

— Dumnezeu să te audă, copila mea.

— Mi se pare foarte simplu, mamă… Dacă nu putea face nimic pentru noi, ţi-ar fi scris numaidecât.

— Doar dacă nu vrea să ne ajute…

— Ah! Mamă… e cu putinţă să nu încerce să ne răspundă măcar şi să ne lase să sperăm patru zile, opt zile poate… căci când eşti nenorocit, nădăjduieşti într-una…

— Vai, copila mea, vezi câteodată atâta nepăsare faţă de suferinţele altora!

— Dar scrisoarea dumitale!…

— Scrisoarea mea nu poate să-i dea o idee de neliniştea noastră, de suferinţele noastre de fiecare clipă; va putea oare scrisoarea mea să-l facă să ştie cât de grea ne este viaţa, să-i zugrăvească umilirile de tot felul la care suntem expuse, existenţa noastră în această casă groaznică, spaima prin care am trecut adineauri?… Va putea scrisoarea mea să-i evoce tristul viitor ce ne aşteaptă dacă…? Dar să nu mai vorbim de asta… Doamne… tu

tremuri… ţi-e frig…

— Nu, mamă… nu lua în seamă; dar ia spune, să presupunem că suntem cu totul lipsite de mijloace de trai, că puţinii bani ce-i mai avem în cufărul ăsta se termină… e cu putinţă ca într-un oraş bogat ca Parisul… să murim amândouă de foame şi de mizerie, din lipsă de lucru şi pentru că un om hain ne-a luat tot ce aveam?…

— Taci, nenorocito…

— Este cu putinţă, mamă?…

— Din păcate…

— Dar Dumnezeu, care ştie tot, care poate orice, de ce ne părăseşte astfel. El, pe care niciodată nu l-am jignit cu ceva?

— Te implor, copila mea, lasă aceste triste gânduri… prefer să te văd sperând, fără prea mult temei poate… Haide, îmbărbătează-mă cu frumoasele tale iluzii, sunt şi eşti destul de deprimată…

Împinse cu toate puterile masa către uşă.

Dar se potoli când auzi vocea lui tata Micou.

— Doamnă, nepotul meu André vine de la poştă… Are o scrisoare pentru dumneavoastră… vine de departe… Sunt de plată patruzeci de centime şi comisionul, în total un franc.

— Mamă… o scrisoare din provincie, suntem salvate… e de la domnul de Saint-Rémy sau de la domnul d’Orbigny! Biată mamă, nu vei mai suferi, nu te vei mai zbuciuma din cauza mea… vei fi fericită… Dumnezeu e drept… Dumnezeu e bun!… exclamă fata, şi o rază de speranţă lumină blândul şi fermecătorul ei chip.

— Oh, mulţumesc domnule… dă-mi scrisoarea… dă-mi-o te rog, repede! strigă doamna de Fermont dând la o parte masa şi deschizând uşa.

— Un franc, doamnă, spuse tăinuitorul, arătând scrisoarea atât de mult aşteptată.

— Îţi voi plăti, domnule.

— Ah! Doamnă, nu e nicio grabă… Mă duc până în pod şi în zece minute cobor, o să iau banii în trecere.

Taica Micou dădu doamnei de Fermont scrisoarea şi dispăru.

— Scrisoarea e din Normandia… ştampila e din Aubièrs… e de la domnul d'Orbigny! strigă doamna de Fermont cercetând adresa. „Doamnei – Z postrestant, la Paris".

— Ei, mamă, n-aveam dreptate?… Doamne, cum îmi mai bate inima!

— Soarta noastră, bună sau rea, e în scrisoarea asta… spuse, cu vocea schimbată de emoţie, doamna de Fermont, arătând plicul.

De două ori mâna ei tremurătoare se apropie de sigiliu pentru a-l rupe.

Nu avu curajul.

— Ce slăbiciune din parte-mi!

Şi doamna de Fermont rupse pecetea cu o cumplită strângere de inimă. Fiica ei, tot aşa de emoţionată, cu toată aparenta stăpânire de sine, abia răsufla.

— Citeşte tare, mamă.

— Scrisoarea nu e lungă, e de la contesa d'Orbigny, spuse doamna de Fermont uitându-se la semnătură.

— Cu atât mai bine, e semn bun. Vezi mamă, această excelentă tânără doamnă a vrut să-ţi răspundă ea însăşi.

— Vom vedea.

Şi doamna de Fermont citi cele ce urmează cu un glas tremurător:

„Doamnă, domnul conte d'Orbigny, grav bolnav de câtăva vreme, n-a putut să vă răspundă în timpul absenţei mele"

— Vezi, mamă, că nu e din vina lui!

— Ascultă, ascultă!

„Sosind azi dimineaţă de la Paris, mă grăbesc să vă scriu, doamnă, după ce am vorbit cu domnul d'Orbigny despre scrisoarea dumneavoastră. Îşi aminteşte foarte vag de relaţiile ce spuneţi că au existat între el şi fratele

dumneavoastră. Cât despre numele soţului dumneavoastră, doamnă, el nu e necunoscut domnului d'Orbigny, dar nu-şi poate aminti în ce împrejurări l-a auzit. Pretinsa jefuire de care îl acuzaţi, cu *atâta uşurinţă, pe domnul Jacques Ferrand, de care ne mândrim a-l avea ca notar, constituie în ochii domnului d'Orbigny o gravă calomnie, ale cărei urmări, desigur că nu le-aţi cumpănit îndeajuns. Ca şi mine, doamnă, soţul meu cunoaşte şi admiră excepţionala probitate a omului respectabil şi pios pe care îl atacaţi cu atâta orbire. Vă spun, dar, doamnă, că domnul d'Orbigny, luând, fără îndoială, parte la supărătorul impas în care vă găsiţi, dar nefiind în căderea lui să cerceteze adevărata cauză, se vede în imposibilitate de a vă ajuta. Binevoiţi, doamnă, a primi, o dată cu expresia tuturor regretelor domnului d'Orbigny, asigurarea sentimentelor mele cele mai alese. Contesa d'Orbigny."*

Mama şi fata se priviră cu o dureroasă stupoare, nefiind în stare să scoată o vorbă.

Tata Micou bătu la uşă şi spuse:

— Doamnă, pot să intru pentru comision? E un franc.

— Da! e adevărat, pentru o veste atât de bună merită să cheltuim ceea ce ne-ar ajunge pentru două zile de trai, zise doamna de Fermont cu un zâmbet amar, şi, lăsând scrisoarea pe patul fetei, se duse la un vechi cufăr fără broască, se aplecă şi îl deschise.

— Am fost jefuite! strigă înspăimântată nenorocita femeie, nu mai avem nimic! urmă ea cu vocea sfârşită.

Şi, distrusă, se rezemă de cufăr.

— Ce spui, mamă? Săculeţul în care erau bani…

Dar doamna de Fermont se ridică repede, ieşi din odaie şi, adresându-se lui Micou care aştepta în tinda scării:

— Domnule, strigă ea cu ochi scânteietori, cu obrazul aprins de indignare şi de spaimă, aveam un săculeţ cu bani în cufărul acesta… mi l-au furat alaltăieri, desigur, când am ieşit pentru o oră cu fiica mea… trebuie să se găsească

banii, mă auzi! Eşti răspunzător!

— Ai fost furată! Nu-i adevărat, casa mea e cinstită, răspunse cu obrăznicie şi brutalitate tăinuitorul. Spui asta ca să nu-mi plăteşti timbrul şi comisionul meu.

— Îţi spun, domnule, că aceşti bani erau tot ce mai posedam pe lume, am fost furată, trebuie să se găsească banii, sau voi reclama. Oh! Nu voi cruţa nimic, nu voi respecta nimic… ţi-o spun dinainte!

— Ar fi frumos, dumneata, care n-ai nici acte. Du-te şi fă reclamaţie, du-te imediat… te poftesc chiar.

Biata femeie era ca înlemnită. Nu putea pleca şi lăsa fata singură, în pat, de când cu spaima pe care şchiopul i-o pricinuise dimineaţa şi mai ales după ameninţările ce le proferase Micou.

Acesta continuă.

— Astea sunt mofturi, n-ai niciun sac cu bani. Aşa cum n-ai niciun sac cu aur. Nu vrei să-mi plăteşti timbrul, nu e aşa? Bine! Totuna mi-e, când vei trece. Îţi voi smulge de pe umeri vechiul dumitale şal… e destul de jerpelit, dar tot face un franc.

— Ah! Domnule, exclamă doamna de Fermont, izbucnind în lacrimi, fie-ţi milă, îndură-te de noi… această mică sumă e tot ce mai aveam, fata mea şi cu mine. Dacă mi s-a furat, Dumnezeule, nu ne mai rămâne nimic, înţelegi?… Nimic, decât să murim de foame!…

— Ce vrei să fac eu… eu? Dacă e adevărat că ai fost jefuită… şi că ai avut bani (ceea ce-mi pare suspect) de mult trebuie să se fi topit!… Şmecherul care a dat lovitura nu a fost atât de netot să însemne monedele şi să le păstreze ca să fie dibuit, dacă e cineva din casă – ceea ce nu cred – pentru că, după cum am mai spus încă azi de dimineaţă unchiului doamnei de la primul etaj, aici te simţi ca într-un adevărat cătun; dacă ai fost furată, e o nenorocire. Poţi înainta o sută de mii de plângeri şi n-o să scoţi un ban… n-o să-ţi ajute la nimic… îţi spun, crede-mă… Ei bine, strigă tăinuitorul întrerupându-se, văzând-o pe doamna de Fermont clătinându-se ce ai?… Te-ai

îngălbenit… ia seama!… Domnişoară, mamei dumitale i s-a făcut rău… adăugă tăinuitorul, înaintând la timp pentru a o prinde pe nefericita care, zdrobită de această ultimă lovitură, simţea că se pierde. Energia care o susţinuse atâta timp, începea să o părăsească.

— Mamă… Doamne, ce ai? strigă Claire din patul ei.

Micou, încă în putere, cu toţi cei cincizeci de ani ai lui, cuprins de un simţământ de milă trecătoare, o luă pe doamna de Fermont în braţe, împinse cu genunchiul uşa ca să intre în odaie şi spuse:

— Domnişoară, iartă-mă că intru când eşti culcată, dar trebuie să ţi-o aduc pe mama dumitale… a leşinat… aşa nu poate să mai meargă.

Văzându-l pe acest om intrând, Claire scoase un ţipăt de spaimă şi se ascunse cum putu mai bine sub pătură.

Tăinuitorul o aşeză pe doamna de Fermont pe un scaun, lângă pat, şi se retrase lăsând uşa întredeschisă, broasca fiind spartă.

Un ceas după această ultimă zguduire, violenta boală care de multă vreme mocnea în doamna de Fermont, izbucnise.

Pradă unui delir înfricoşător, nenorocita femeie fu culcată lângă fiica ei, care era ea însăşi tot atât de bolnavă ca şi mama. Nu avea nici bani, nici mijloace, şi pe deasupra se mai temea în fiecare clipă să nu-l vadă intrând pe banditul care locuia pe acelaşi palier cu ele.

Capitolul 6
STRADA CHAILLOT

Cele ce urmează s-au petrecut cu câteva ore înainte ca domnul Badinot să plece în grabă din pasajul Brasserie spre a se duce la vicontele de Saint-Rémy.

Acesta din urmă, după cum am spus, locuia în strada Chaillot şi ocupa singur o vilă cochetă, între curte şi grădină, în acel cartier singuratic, deşi foarte apropiat de

Champs-Elysées, cea mai modernă promenadă a Parisului.

E inutil să enumerăm foloasele pe care domnul de Saint-Rémy, om cu noroc, înţelegea să le tragă din poziţia unei locuinţe pe care o alesese cu atâta grijă. Vom spune doar că o femeie putea intra neobservată la el printr-o portiţă a vastei lui grădini, care se deschidea într-o străduţă pustie, ce lega strada Marboeuf de strada Chaillot.

În sfârşit, printr-o împrejurare fericită, unul din cele mai frumoase aşezăminte de horticultură din Paris, avea pe acelaşi pasaj lăturalnic o ieşire foarte puţin frecventată; misterioasele vizitatoare ale domnului de Saint-Rémy , dacă ar fi fost surprinse sau în cazul unei întâlniri neprevăzute, se puteau prevala de acest pretext plauzibil şi bucolic, ca să se aventureze în strada fatală.

Ele puteau spune că se duc să aleagă flori rare de la un celebru grădinar-floricultor, vestit pentru frumuseţe serelor lui.

De altfel, frumoasele vizitatoare n-ar fi minţit decât pe jumătate: vicontele, înzestrat din plin cu gusturi rafinate, avea o seră minunată, care, în parte, se întindea de-a lungul străzii de care am vorbit; portiţa secretă dădea în această delicioasă grădină de iarnă, care răspundea într-un budoar (să mi se ierte această expresie învechită), situat la parterul casei.

Ne este deci îngăduit să spunem, fără metaforă, că o femeie care ar fi trecut acest prag periculos ca să intre la domnul de Saint-Rémy, mergea spre pierzanie pe o potecă înflorită, deoarece, mai ales iarna, această elegantă alee era străjuită de tufişuri de flori splendide şi parfumate.

Doamna de Lucenay, geloasă ca otice femeie pasionată, ceruse o cheie a acestei portiţe.

Să intrăm acum în curtea magaziilor şi să urcăm o scară mică ducând în apartamentul foarte confortabil al domnului Edwards Patterson, şeful grajdurilor domnului de Saint-Rémy. Acest ilustru „coachman“, adică vizitiu, invitase la dejun pe domnul Boyer, cameristul de încredere al vicontelui. O servitoare englezoaică, foarte drăguţă,

retrăgându-se după ce adusese ceaiul, cele două personaje rămaseră singure.

Edwards, când nu apărea în bogata lui livrea cafenie şi galonată cu argint, pe husa cu blazon a caprei lui, aducea perfect cu un onorabil fermier englez; în această ultimă înfăţişare îl vom prezenta cititorului, adăugând totuşi că, sub faţa lui lată şi roşcovană, se ghicea neînduplecata şi diabolica viclenie a geambaşului.

Domnul Boyer, invitatul lui, cameristul de încredere al vicontelui, era un bărbat înalt, slab, cu părul cenuşiu şi lipit de tâmple, frunte dezgolită, o privire fixă şi o fizionomie rece, discretă şi reţinută. Se exprima în termeni aleşi, avea maniere politicoase, nestânjenite, oarecare cultură, opinii politice conservatoare, şi putea să execute mulţumitor partitura de primă vioară într-un cuartet de amatori. Din timp în timp lua, cu gestul unui om de lume, câte o priză de tabac dintr-o cutiuţă de aur împodobită cu perle fine… după care scutura uşor cu o mână, tot atât de îngrijită ca şi a stăpânului său, cutele cămăşii de pânză fină de Olanda.

— Ştii, scumpul meu Edwards, spuse Boyer, că jupâneasa dumitale, Betty, ştie să gătească foarte bine?

— Pe cinstea mea, e o fată bună, răspunse Edwards într-o franţuzească perfectă, o s-o iau cu mine, la întreprinderea ce mă gândesc să o cumpăr. În privinţa asta, pentru că suntem singuri, dragă Boyer, să vorbim de afaceri, pentru că te pricepi foarte bine.

— Eu, da, puţin, recunoscu modest Boyer, luând o priză de tabac. Asta se deprinde destul de uşor când te ocupi de afacerile altora!…

— Vreau să-ţi cer un sfat foarte important; de aceea te-am rugat să vii să iei o ceaşcă de ceai cu mine.

— Îşi stau la dispoziţie, scumpul meu Edwards.

— Ştii că, în afara cailor de curse, aveam un contract cu domnul viconte pentru întreţinerea completă a grajdului lui, animale şi oameni, adică opt cai şi cinci sau şase „groomi“ şi „boys“, pentru suma de douăzeci şi patru de

mii de franci pe an, cuprinzând şi leafa mea.

— Acceptabil.

— Timp de patru ani domnul viconte m-a plătit regulat, dar, pe la mijlocul anului trecut, mi-a spus: „Edwards, îţi datorez vreo douăzeci şi patru de mii de franci. La cât evaluezi caii şi trăsurile mele?“. „Domnule viconte, cei opt cai nu pot fi vânduţi cu mai puţin de trei mii de franci fiecare, unul peste altul, şi încă s-ar spune că îi dăruiţi (şi e adevărat, Boyer, pentru că perechea de cai de la faeton a fost plătită cu cinci sute de guinee), asta face douăzeci şi patru de mii de franci pentru cai. Cât despre trăsuri, sunt patru. Să punem douăsprezece mii de franci, care adăugaţi la douăzeci şi patru de mii pentru cai, fac treizeci şi şase mii de franci“. „Ei bine! a răspuns domnul viconte, cumpără dumneata totul la preţul acesta, cu condiţia ca, pentru cei douăsprezece mii de franci ce ai urma să-mi mai plăteşti după ce vei fi scăzut avansurile, să întreţii şi să laşi la dispoziţia mea caii, oamenii şi trăsurile timp de şase luni“.

— Şi desigur că ai primit bucuros acest târg. Edwards. E o afacere de aur.

— Fără-ndoială, peste cincisprezece zile cele şase luni expiră, iar eu intru în posesia cailor şi a trăsurilor.

— Nimic mai simplu. Actul a fost redactat de domnul Badinot, omul de afaceri al domnului viconte. Dar nu văd de ce ai nevoie de sfaturile mele?

— Ce trebuie să fac? Să vând caii şi trăsurile invocând ca motiv plecarea domnului viconte, şi totul se va vinde foarte bine, deoarece are faima celui mai priceput amator din Paris, sau să mă stabilesc ca negustor de cai, cu grajdul meu, care ar fi un frumos, început? Ce mă sfătuieşti?

— Să faci ce aş face şi eu.

— Cum?

— Mă găsesc în aceeaşi situaţie cu dumneata.

— Dumneata?

— Domnului viconte nu-i plac amănuntele; când am

intrat la el în serviciu, aveam economii şi valori de vreo şaizeci de mii de franci; am suportat cheltuielile casei, ca dumneata pe cele ale grajdului şi, în fiecare an, domnul viconte mi le-a rambursat, fără discuţie; însă cam în aceeaşi perioadă când ţi s-a adresat dumitale mi-a rămas dator vreo douăzeci de mii de franci, iar furnizorilor vreo şaizeci de mii; atunci, domnul viconte mi-a propus, ca şi dumitale, să se achite vânzându-mi mobilierul casei, inclusiv argintăria care e foarte frumoasă, tablourile foarte bune etc. Totul a fost preţuit la o sută patruzeci de mii de franci. Erau de plată optzeci de mii de franci: rămâneau şaizeci de mii, care urmau să fie folosiţi pe de-a-ntregul în cheltuielile menajului, lefurile personalului etc. şi la nimic altceva. Aşa era condiţia.

— Bineînţeles, că mai câştigai ceva la aceste cheltuieli.

— Desigur, fiindcă aranjasem cu furnizorii să-i plătesc după vânzare, spuse Boyer, trăgând pe nas o mare priză de tabac, aşa că la finele acestei luni…

— Mobilierul va fi al dumitale, după cum caii şi trăsurile vor fi ale mele.

— Evident, câştigul domnului viconte este că a trăit tot. Acest răstimp cum îi place lui, ca un mare senior, şi asta sub nasul creditorilor săi, fiindcă mobilierul, argintăria, caii, trăsurile, totul a fost plătit cu bani peşin, şi a devenit proprietatea dumitale şi a mea.

— Aşa că domnul viconte s-a ruinat?…

— În cinci ani…

— Şi totuşi domnul conte moştenise?…

— Un biet milionaş în numerar, spuse cu dispreţ domnul Boyer, luând o priză de tabac. Avea însă două sute de mii de franci datorii. Acum uite ce vreau să-ţi spun, scumpul meu Edwards, aveam intenţia să închiriez unor englezi această casă atât de frumos mobilată, aşa cum se găseşte, cu lenjerie, cristale, porţelanuri, argintărie, seră; unii compatrioţi de ai dumitale ar fi plătit toate astea foarte scump.

— Fără îndoială, dar de ce n-o faci?

— Da, dar creanţele fără valoare! E riscant. Mă hotărăsc dar să vând mobilierul. Domnul viconte are reputaţia de bun cunoscător de mobile preţioase, de obiecte de artă. Aşa că tot ce va ieşi din casa lui, va avea o valoare dublă; voi realiza astfel o sumă frumuşică. Fă ca mine, lichidează. Lichidează şi nu-ţi primejdui câştigurile în speculaţii; pe dumneata, primul vizitiu al domnului viconte de Saint-Rémy, oricine te va angaja. Chiar ieri mi s-a vorbit de un minor emancipat, un văr al doamnei ducese de Lucenay, tânărul duce de Montbrison, care soseşte din Italia cu preceptorul lui şi care vrea să-şi mobileze o casă. Are un venit de două sute cincizeci de mii de lire în cap, din moşii, scumpul meu Edwards, două sute cincizeci de mii de lire venit… şi cu asta îşi face intrarea în lume. Douăzeci de ani, iluzii, beţia risipei, generos ca un prinţ… îl cunosc pe intendent, ţi-o spun confidenţial: aproape că m-a şi acceptat ca şef al valeţilor. Mă protejează, prostul!

Şi domnul Boyer ridică din umeri, aspirând cu putere o nouă priză de tabac.

— Şi speri să-l mături?

— Ba bine că nu, e un imbecil sau un înfumurat. Mă instalez în postul acesta ca şi cum n-ar avea să se teamă de mine. Nu vor trece două luni şi îi iau locul.

— Două sute cincizeci de mii de lire, venit din moşii! chibzui Edwards, şi la un stăpân tânăr, e o casă bună…

— Îţi spun că e treabă de făcut. Voi vorbi protectorului meu despre dumneata, adăugă domnul Boyer cu subînţeles. Să intri acolo, e o avere solidă de care te poţi lipi pentru multă vreme. Nu ca acel nenorocit de milion al domnului viconte, un adevărat bulgăr de zăpadă: o rază de soare parizian şi s-a zis cu el. Am văzut de la început că nu voi fi aici decât o pasăre călătoare; e păcat, deoarece casa noastră ne făcea cinste; şi până în ultima clipă îl voi servi pe domnul viconte cu respectul şi stima pe care le merită.

— Scumpul meu Boyer, îţi mulţumesc şi primesc propunerea dumitale; dar mă gândesc dacă n-aş putea oferi tânărului duce grajdul domnului viconte. E în stare

perfectă şi este admirat de tot Parisul.

— Ai dreptate şi vei face o afacere de aur.

— Dar dumneata de ce nu-i propui casa asta atât de somptuos aranjată din toate punctele de vedere? Unde ar putea găsi ceva mai bun?

— Zău, Edwards, eşti un om de duh şi nu mă miră, şi îmi dai acum o idee excelentă; trebuie sa te adresezi domnului viconte, e un stăpân atât de bun încât nu va refuza să trateze în locul nostru cu tânărul duce. Îi va putea spune că, plecând la legaţia din Gerolstein, unde e ataşat, lichidează casa. Aşadar, hai să facem socoteala: o sută şaizeci de mii de franci pentru casa complet mobilată, douăzeci de mii de franci argintărie şi tablouri, cincizeci de mii de franci pentru grajd şi trăsuri, face în total două sute treizeci de mii de franci; e o afacere excelentă pentru un tânăr care vrea să se instaleze cât mai confortabil; ar trebui să cheltuiască de trei ori mai mult ca să poată realiza ceva atât de desăvârşit şi de elegant ca ansamblul acestei locuinţe. Căci trebuie să o mărturisesc, Edwards, nu există un al doilea care să ştie să trăiască din plin ca domnul viconte.

— Şi caii lui!

— Şi mâncarea aleasă! Godefroi, bucătarul lui, pleacă de aici de o sută de ori mai savant decât a venit. Domnul viconte i-a dat sfaturi foarte bune, l-a şlefuit mult.

— Pe lângă asta, se spune că domnul viconte este un jucător cu faimă!

— Admirabil… câştigând sume mari, cu tot atâta nepăsare ca atunci când le pierde… şi totuşi n-am văzul pe nimeni pierzând cu atâta eleganţa.

— Şi femeile, Boyer, femeile! Ah, ai avea multe de povestit dumneata, singurul care puteai intra în apartamentul de la parter…

— Am secretele mele, cum le ai şi dumneata pe ale dumitale, dragul meu.

— Ale mele?

— Când domnul viconte punea caii lui să alerge, nu-ţi

încredinţa şi dumitale unele confidenţe? Nu vreau să pun la îndoială cinstea jokeilor, a adversarilor dumitale... Dar, în sfârşit, anumite zvonuri...

— Discreţie, dragul meu Boyer, un „gentleman“ nu compromite reputaţia unui jokeu adversar, care a avut slăbiciunea să-l asculte...

— Tot aşa cum niciun cavaler nu compromite reputaţia unei femei care a avut o slăbiciune pentru el, aşa că, după cum îţi spun, să ne păstrăm secretele, sau mai bine zis pe cele ale domnului viconte, dragă Edwards.

— Ah! Dar ce o să facă el acum?

— Va pleca în Germania cu o confortabilă caretă de călătorie şi cu şapte-opt mii de franci pe care va şti să şi-i procure. O! N-am nicio grijă de domnul viconte, e unul din aceia care cad totdeauna în picioare, după cum se spune...

— Şi nu mai aşteaptă nicio moştenire?

— Niciuna, tatăl lui de-abia are din ce trăi.

— Tatăl lui?

— Desigur...

— Tatăl domnului viconte nu e mort?

— Nu... Cel puţin până acum cinci sau şase luni mai trăia, căci domnul viconte i-a scris în legătură cu nişte acte de familie...

— Dar nu a fost niciodată văzut aici.

— Pentru bunul motiv că de aproape cincisprezece ani locuieşte în provincie, la Angers.

— Dar domnul viconte nu se duce să-l vadă?

— Niciodată... niciodată.

— Sunt deci certaţi?

— Ceea ce o să-ţi spun nu e un secret, căci l-am aflat de la un vechi om de încredere al principelui de Noirmont.

— Tatăl doamnei de Lucenay? întrebă Edwards, cu o privire şireată şi plină de înţeles, pe care domnul Boyer, credincios principiilor lui de rezervă şi discreţie, se prefăcu a nu-i pricepe tâlcul; continuă deci cu indiferenţă:

— Doamna ducesă de Lucenay este într-adevăr fiica domnului principe de Noirmont; tatăl domnului viconte era

foarte legat de prinţ. Ducesa era atunci foarte tânără, şi domnul de Saint-Rémy-tatăl, care o iubea foarte mult, se purta cu ea ca şi cum ar fi fost fata lui. Deţin aceste amănunte de la Simon, omul de încredere al prinţului, pot vorbi fără rezervă, pentru că aventura ce ţi-o voi povesti a făcut pe vremuri ocolul întregului Paris. Cu toate că a împlinit şaizeci de ani, tatăl domnului viconte are un caracter de fier, un curaj de leu, o cinste pe care îmi îngădui să o numesc fabuloasă. Nu avea aproape niciun fel de avere şi s-a însurat, din dragoste, cu mama domnului viconte, o tânără fată destul de bogată, care poseda milionul la a cărui topire avem cinstea să asistăm.

Şi domnul Boyer se înclină. Edwards îl imită.

— Căsătoria a fost foarte fericită, până în clipa în care tatăl domnului viconte, se spune că din întâmplare, a dat peste nişte afurisite de scrisori din care reieşea că, în timpul uneia din absenţele sale, soţia avusese o afecţiune puternică pentru un oarecare conte polonez.

— Asta li se întâmplă des polonezilor. Când eram la domnul marchiz de Senneval, doamna marchiză… o dezlănţuită…

Domnul Boyer îşi întrerupse colegul.

— Dragă Edwards, ar trebui să cunoşti înrudirile marilor noastre familii, înainte de a vorbi despre ele, altminteri te expui la amare decepţii.

— Cum?

— Doamna marchiză de Senneval e sora domnului duce de Montbrison, în al cărui serviciu vrei să intri…

— Ah! drace!

— Îţi dai seama ce impresie ai face dacă ai vorbi de ea în astfel de termeni faţă de invidioşi sau de denunţători: n-ai mai rămâne în casă nici douăzeci şi patru de ore…

— Just, Boyer… mă voi strădui să le cunosc legăturile de rudenie…

— Aşadar: tatăl domnului viconte descoperi după doisprezece sau cincisprezece ani de căsnicie, până atunci foarte fericită, legăturile soţiei sale cu acel conte polonez.

Din fericire, sau din nefericire, domnul viconte se născuse nouă luni după ce tatăl lui, sau mai bine zis contele de Saint-Rémy, se înapoiase din acea călătorie fatală, aşa că nu putea fi sigur că vicontele era rodul adulterului. Totuşi, domnul conte se despărţi imediat de soţia lui, nu se atinse de averea pe care dânsa i-o adusese în căsnicie şi se retrase în provincie cu vreo optzeci de mii de franci cât mai avea. Dar vei vedea de ce-i în stare o fire diabolică. Cu toate că ofensa avusese loc cu cincisprezece ani înainte de a o fi descoperit şi ar fi putut fi prescrisă, tatăl domnului viconte, însoţit de domnul de Fermont, o rudă, porni pe urmele polonezului seducător şi-l ajunse la Veneţia, după ce îl căutase optsprezece luni în aproape toate oraşele Europei.

— Ce încăpăţânat!…

— O ură demonică, îţi spun, dragă Edwards… La Veneţia avu loc un duel teribil, în care polonezul fu rănit mortal. Totul se petrecuse corect, dar tatăl domnului viconte manifestă o bucurie atât de sălbatică, după cât se spune, văzându-l pe polonez la pământ, încât ruda lui, domnul de Fermont, a fost nevoit să-l îndepărteze cu forţa de la locul luptei, contele vrând să-l vadă, spunea el, murind pe duşmanul lui sub propriii săi ochi.

— Ce om! Ce om!

— Contele se înapoie la Paris, se duse la soţia lui, îi spuse că l-a omorât pe polonez şi plecă. De-atunci nu şi-a mai revăzut nici soţia şi nici fiul şi s-a retras la Angers. Acolo trăieşte ca un sihastru cu ceea ce i-a mai rămas din cei optzeci de mii de franci care se împuţinaseră mult în goana lui după polonez. La Angers nu vede pe nimeni în afară de soţia şi fiica rudei sale, domnul de Fermont, care a murit acum câţiva ani. De altfel, această familie a avut de îndurat o mare nenorocire, deoarece fratele doamnei de Fermont şi-a zburat creierii acum câteva luni.

— Şi mama domnului viconte?

— S-a prăpădit de mult. De aceea, la majorat, domnul viconte a moştenit averea ei… Vezi, dar, dragul meu

Edwards, că în materie de moştenire, domnul viconte nu are de aşteptat nimic, sau aproape nimic de la tatăl lui…

— Care de altfel probabil că-l detestă.

— N-a vrut niciodată să-l mai revadă de când descoperise adulterul, convins, fără îndoială, că e fiul polonezului.

Convorbirea celor două personaje fu întreruptă de un valet uriaş, pudrat cu îngrijire, deşi nu era decât unsprezece dimineaţa.

— Domnule Boyer… domnul viconte a sunat de două ori, spuse uriaşul.

Domnul Boyer păru mâhnit că se abătuse de la îndatoririle sale. Se ridică repede şi urmă pe servitor cu atâta grabă şi respect, ca şi cum nu el ar fi fost proprietarul actual al casei stăpânului său.

Capitolul 7
CONTELE DE SAINT-RÉMY

Trecuseră vreo două ore de când Boyer, despărţindu-se de Edwards, se prezentase vicontelui de Saint-Rémy, când tatăl acestuia bătu în poarta de serviciu a casei din strada Chaillot. Contele de Saint-Rémy era un om înalt, încă sprinten şi viguros, cu toată vârsta lui. Culoarea aproape amăruie a feţei contrasta ciudat cu albul strălucitor al bărbii şi părului său; sprâncenele stufoase, rămase negre, îi umbreau pe jumătate ochii pătrunzători, înfundaţi adânc în orbite. Deşi era îmbrăcat, printr-o manie de mizantrop, cu haine aproape ponosite, înfăţişarea lui era de un calm, de o mândrie care impuneau respect

Poarta se deschise şi bătrânul intră. Un portar în livrea de gală, cafenie şi argintată, pudrat cu îngrijire şi purtând ciorapi de mătase, apăru în pragul unei loji elegante, care contrasta cu vizuina afumată a portarilor Pipelet, precum se deosebeşte căruciorul unui cârpaci de prăvălia luxoasă a unei lenjerese la modă.

— Domnul de Saint-Rémy? întrebă contele pe un ton repezit.

Portarul, în loc să răspundă, măsură cu o dispreţuitoare uimire barba albă, redingota jerpelită şi pălăria pleoştită a necunoscutului, care ţinea în mână un baston gros.

— Domnul de Saint-Rémy? repetă nerăbdător contele, izbit de atitudinea impertinentă a portarului.

— Domnul viconte nu e acasă.

Zicând acestea, confratele domnului Pipelet trase de *cordon* şi, cu un gest elocvent, pofti pe necunoscut să plece.

— Voi aştepta, zise contele, şi intră.

— Eh! amice, amice! Nu se intră aşa în casele oamenilor! strigă portarul alergând după conte şi apucându-l de braţ.

— Cum, secătură! răspunse bătrânul pe un ton ameninţător, ridicând bastonul. Îndrăzneşti să pui mâna pe mine?

— Voi îndrăzni şi mai mult dacă nu ieşi numaidecât. Ţi-am spus că domnul viconte nu e acasă, hai, pleacă!

În acel moment Boyer, atras de vociferări, apăru pe peronul casei.

— Ce e zgomotul acesta? întrebă el.

— Domnule Boyer, omul ăsta vrea să intre cu orice preţ, deşi i-am spus că domnul viconte nu e acasă.

— Să isprăvim reluă contele adresându-se lui Boyer care se apropiase, vreau să-l văd pe fiul meu… Dacă e plecat, îl voi aştepta…

Am spus că Boyer ştia şi de existenţa şi de mizantropia tatălui stăpânului său; destul de fizionomist, de altfel, nu se îndoi nicio clipă de identitatea contelui. Îl salută respectuos şi răspunse:

— Dacă domnul conte binevoieşte să mă urmeze, sunt la ordinele domniei-sale…

— Să mergem, spuse domnul de Saint-Rémy care îl însoţi pe Boyer, sub privirea uluită a portarului.

Precedat de valet, contele ajunse la primul etaj şi îşi

urmă călăuza care-l conduse prin cabinetul de lucru al lui Florestan de Saint-Rémy (vom desemna de aci înainte pe viconte sub acest nume de botez spre a-l deosebi de tatăl lui), introducându-l într-un salonaş care dădea în această încăpere, situat chiar deasupra budoarului de la parter.

— Domnul viconte a fost nevoit să iasă acum, de dimineaţă, spuse Boyer. Domnul conte să fie atât de bun să-l aştepte, nu va întârzia să se înapoieze.

Şi valetul dispăru.

Rămas singur, contele se uită în jurul lui cu destulă indiferenţă, dar deodată făcu o mişcare bruscă, faţa i se însufleţi, obrajii se colorară şi furia îi crispă trăsăturile. Zărise portretul soţiei lui… mama lui Florestan de Saint-Rémy. Îşi încrucişă braţele pe piept, îşi coborî capul ca şi cum ar fi vrut să evite această viziune, apoi se plimbă cu paşi mari prin încăpere.

„E ciudat, îşi zise el, această femeie e moartă, i-am ucis amantul şi totuşi rana din mine e tot atât de vie, tot atât de dureroasă ca şi în prima zi… Setea mea de răzbunare nu e încă potolită, sălbateca mea mizantropie, izolându-mă aproape complet de lume, m-a lăsat pradă acelor triste amintiri. Da, fiindcă moartea complicelui acestei femei infame m-a răzbunat de ofensa ce mi s-a adus, dar nu a şters-o din memoria mea. Oh! O simt, ura mea este de nevindecat când mă gândesc că am fost minţit timp de cincisprezece ani, că am respectat cincisprezece ani în şir o mizerabilă care m-a înşelat în mod nedemn. I-am iubit fiul, fructul crimei ei, ca şi cum ar fi fost copilul meu, căci aversiunea ce mi-o insuflă acum Florestan este o dovadă în plus că e rodul adulterului. Dar n-am nicio certitudine că-i aşa, e posibil să fie fiul meu… Câte o dată această îndoială mă chinuieşte… Dacă ar fi totuşi fiul meu? Atunci părăsirea în care l-am lăsat, nepăsarea ce i-am arătat-o din totdeauna, refuzul meu de a-l vedea, ar fi de neiertat. Dar la urma urmei, e bogat, e tânăr, e fericit, în ce i-aş mai putea fi de folos?… Dar afecţiunea lui poate mi-ar fi alinat durerile ce mi le-a căşunat mama lui!“

După un moment de gândire, contele continuă ridicând din umeri:

„Mereu aceleaşi presupuneri nesăbuite, fără ieşire, care îmi reînvie toate durerile! Să fim tari şi să ne stăpânim stupida şi penibila emoţie ce o resimt gândindu-mă că voi revedea pe acela pe care l-am iubit timp de cincisprezece ani, l-am iubit până la idolatrie ca pe fiul meu, pe el, pe el, fiul aceluia pe care l-am doborât cu spada mea, am văzut cu atâta satisfacţie curgându-i sângele, deşi m-au împiedicat să fiu de faţă la agonia lui!… Oh! Ei nu ştiau ce va să zică să fii atât de crunt lovit cum am fost eu!… Şi apoi când te gândeşti că numele meu, respectat peste tot, onorat, a putut fi atât de des rostit cu obrăznicie şi în bătaie de joc, cum se pronunţă numele unui bărbat înşelat! … Când te gândeşti că numele meu, nume de care am fost totdeauna atât de mândru, aparţine azi fiului unui om căruia am vrut să-i smulg inima!… Oh! Mă întreb cum de nu înnebunesc când cuget la toate astea!“

Domnul de Saint-Rémy, continuând să se plimbe agitat, ridică maşinal perdeaua care despărţea salonul de cabinetul de lucru al lui Florestan şi făcu câţiva paşi în această încăpere.

După o clipă o uşă mică, ascunsă în perete, se deschise încet şi doamna de Lucenay, înfăşurată într-un şal mare de caşmir verde, cu o pălărie simplă de catifea neagră, intră în salonul pe care contele îl părăsise cu un moment înainte.

Să explicăm motivul acestei neaşteptate apariţii. Florestan de Saint-Rémy dăduse în ajun ducesei o întâlnire pentru a doua zi dimineaţă. Aceasta, având, cum am mai spus-o, o cheie a portiţei din stradă, intrase ca de obicei prin seră, crezând că Florestan se află în apartamentul de la parter; negăsindu-l (după cum i se mai întâmplase şi în alte daţi), bănui că vicontele este ocupat în biroul lui. O scară secretă ducea din budoar la etajul întâi. Doamna de Lucenay urcă fără grijă, presupunând că Florestan încuiase ca de obicei uşa principală.

Din nefericire, o vizită ameninţătoare a domnului Badinot, îl obligase pe Florestan să plece în grabă aşa că acesta uitase de întâlnirea cu doamna de Lucenay.

Nevăzând pe nimeni, era pe punctul să intre în birou, perdelele portierei salonului se dădură în lături şi ducesa se găsi faţă în faţă cu tatăl lui Florestan; nu-şi putu reţine un ţipăt de spaimă.

— Clotilda! exclamă contele stupefiat.

Prieten intim cu contele de Noirmont, tatăl doamnei de Lucenay, domnul de Saint-Rémy o cunoscuse de copilă şi odinioară îi spunea pe numele de botez.

Ducesa rămase nemişcată, uitându-se cu surprindere la acest bătrân cu barbă albă, prost îmbrăcat, de ale cărui trăsături îşi amintea vag.

— Dumneata, Clotilda! repetă contele cu un accent dureros de dojana, dumneata… aici… la fiul meu!

Aceste vorbe precizară amintirile nedesluşite ale doamnei de Lucenay şi, recunoscându-l, în sfârşit, pe tatăl lui Florestan, exclamă:

— Domnul de Saint-Rémy!

Situaţia era atât de fără echivoc, încât ducesei, a cărei fire excentrică şi dârză era cunoscută, îi displăcu să recurgă la o minciună ca să explice motivul prezenţei ei la Florestan şi, bizuindu-se pe afecţiunea părintească ce-o avusese contele pentru ea odinioară, îi întinse mâna şi îi spuse cu aerul acela graţios, cordial şi îndrăzneţ totodată care îi era propriu:

— Haide, nu mă certa… eşti cel mai vechi prieten al meu, adu-ţi aminte că acum douăzeci de ani îmi spuneai „draga mea Clotilda…“.

— Da… aşa-ţi spuneam… dar…

— Ştiu dinainte ce-o să-mi spui, cunoşti deviza mea: „Ce este, este… Ce va fi, va fi…“.

— Ah! Clotilda!

— Cruţă-mă de observaţii, lasă-mă mai bine să-mi exprim bucuria că te văd. Prezenţa dumitale mi-aminteşte de atâtea lucruri, de bietul meu tată… mai întâi, apoi de

cei cincisprezece ani ai mei! Ah! Cincisprezece ani. Ce frumos era!

— Fiindcă tatăl tău era prietenul meu, şi…

— Oh, da! reluă ducesa întrerupându-l, te iubea atât de mult! Adu-ţi aminte, îţi spunea râzând „omul cu panglici verzi…“ Şi dumneata îi spuneai totdeauna: „o răsfeţi pe Clotilda, ia seama“, şi el îţi răspundea sărutându-mă: „Cred şi eu că o răsfăţ şi trebuie să mă grăbesc şi să-mi înmulţesc alintările, deoarece lumea mi-o va răpi curând ca să o răsfeţe la rândul ei!“.

— Ce tată minunat! Ce prieten am pierdut!…

O lacrimă licări în frumoşii ochi ai ducesei de Lucenay, apoi, întinzând mâna domnului de Saint-Rémy, îi spuse cu emoţie:

— Sunt foarte fericită că te-am revăzut, deştepţi în mine amintiri atât de preţioase, atât de scumpe inimii mele…

Contele, deşi cunoştea de multă vreme acest caracter original şi lucid, rămase confuz faţă de calmul cu care Clotilda primea această situaţie atât de delicată: să întâlnească la amant pe tatăl acestuia!

— Dacă eşti de mai mult timp la Paris, continuă Clotilda, ai făcut rău că nu te-ai grăbit să mă vezi, am fi avut atâtea de vorbit despre trecut… fiindcă ştii oare că mă apropii de vârsta în care găseşti un farmec nespus să întrebi pe un vechi prieten: „Îţi mai aduci aminte?“

Fără îndoială că ducesa n-ar fi dovedit mai mult calm dacă ar fi primit o vizită dimineaţa, în locuinţa ei. Domnul de Saint-Rémy nu se putu opri de a-i spune cu severitate:

— În loc să vorbeşti de trecut, ar fi mai bine să vorbeşti de prezent… fiul meu poate sosi dintr-o clipă într-alta şi…

— Nu, zise Clotilda întrerupându-l, am cheia de la portiţa serei şi sosirea lui este totdeauna anunţată printr-un clopoţel când omul intră pe uşa din dos; la acest sunet pe care-l cunosc, voi dispărea tot atât de misterios cum am venit şi te voi lăsa să te bucuri de revederea cu Florestan. Ce plăcută surpriză îi vei face… L-ai lăsat atâta vreme în părăsire… aş fi eu oare îndreptăţită să te dojenesc?

— Pe mine… pe mine?

— Desigur… Ce călăuză, ce sprijin a avut Florestan când şi-a făcut intrarea în societate? Şi sunt mii de împrejurări când sfaturile unui părinte sunt indispensabile… Aşa că, sincer vorbind, nu e just din partea dumitale să…

Aci doamna de Lucenay, cedând caracterului ei capricios, nu se putu opri de a râde nebuneşte şi de a spune contelui:

— Recunoaşte că situaţia este cel puţin ciudată, şi e foarte nostim ca tocmai eu să-ţi fac morală.

— Da, e paradoxal, într-adevăr, dar nu merit nici morala nici laudele dumitale, vin la fiul meu… dar nu pentru el… La vârsta lui nu are, sau nu mai are, nevoie de sfaturile mele.

— Ce vrei să spui?

— Cunoşti motivele care m-au făcut să am oroare de lume şi mai ales de Paris, zise contele cu o expresie amară şi reţinută. A fost nevoie să intervină circumstanţe de cea mai mare însemnătate ca să mă oblige să părăsesc Angers-ul şi mai ales să vin aici… în această casă… Dar a trebuit să-mi înfrâng repulsia şi să recurg la toţi acei care puteau să mă ajute sau să-mi dea informaţii cu privire la unele cercetări de o mare importanţă pentru mine.

— Oh! Atunci, răspunse Clotilda cu o grabă plină de afecţiune, te rog să dispui de mine, dacă-ţi pot fi de folos. E nevoie de vreo intervenţie? Domnul de Lucenay are unele relaţii, fiindcă în zilele când eu cinez la mătuşa mea de Montbrison, el îşi invită la masă câţiva deputaţi, şi asta nu o face fără a avea motive; această oboseală trebuie probabil compensată printr-un anumit avantaj… cum s-ar zice, o oarecare influenţă asupra unor oameni care au, în vremurile noastre, trecere. Încă o dată, dacă te putem servi, suntem alături de dumneata. Mai ales că vărul meu, tânărul duce de Montbrison, care, pair şi el, are legături cu tinerii de rangul său. O să poată oare face şi el ceva? În orice caz ţi-l pun la dispoziţie, într-un cuvânt, dispune de mine şi de ai mei, ştii doar că mă poţi socoti o prietenă

săritoare şi devotată!

— O ştiu şi nu refuz sprijinul dumitale, deşi…

— Haide, dragul meu Alcesta, suntem oameni de lume. Să ne purtăm ca oamenii de lume. Că suntem aici sau în altă parte, cred că n-are importanţă, în chestiunea care te interesează şi care acum mă interesează şi pe mine extrem de mult, pentru că e a dumitale. Să vorbim deci despre asta, dar foarte, amănunţit… ţi-o cer…

Spunând aceasta, ducesa se rezemă de cămin, şi apropie de sobă cel mai frumos picioruş din lume, care, în clipa aceea, era rece ca gheaţa.

Cu mult tact, doamna de Lucenay profită de ocazie, pentru a nu fi obligată să vorbească de viconte, ci numai de obiectul căruia domnul Saint-Rémy îi acorda atâta importanţă… Purtarea Clotildei ar fi fost alta faţă de mama lui Florestan. Bucuroasă şi mândră i-ar fi mărturisit acesteia cât îi e de drag vicontele…

Cu tot rigorismul şi asprimea lui, domnul de Saint-Rémy căzu sub influenţa cavalerească şi cordială a acestei femei pe care o cunoscuse şi o iubise de când era copilă şi aproape uită că vorbea amantei fiului său.

Cum ar fi putut rezista să nu-i urmeze exemplul, când eroul unei situaţii categoric penibile pare să nu-şi dea seama, sau să nu vrea să vadă cât de dificilă este împrejurarea în care se află?

— Desigur, nu ştii, Clotilda, spuse contele, eu de multă vreme locuiesc la Angers.

— Ba ştiam.

— Cu toată izolarea pe care o căutam, alesesem acest oraş pentru că acolo locuia o rudă de a mea, domnul de Fermont, care, de când cu groaznica nenorocire ce m-a lovit, s-a purtat cu mine ca un frate. După ce m-a însoţit în toate oraşele Europei, unde speram să dăm de omul pe care voiam să-l ucid, mi-a servit de martor într-un duel…

— Da, un duel teribil, tatăl meu mi-a povestit totul odinioară, reluă pe un ton trist doamna de Lucenay; dar din fericire Florestan nu ştie nimic de acest duel… Şi nici

cauza care l-a determinat…

— Am vrut să-l las să-şi respecte mama, răspunse contele înăbuşindu-şi un suspin… Apoi continuă: După câţiva ani, domnul de Fermont muri la Angers în braţele mele, lăsând o fiică şi o soţie, pe care, cu toată mizantropia mea, m-am simţit obligat să le iubesc, fiindcă nimic pe lume nu era mai pur, mai nobil ca aceste două fiinţe minunate. Trăiam singur, într-un cartier depărtat de oraş; dar când accesele mele de neagră tristeţe îmi lăsau un răgaz, mă duceam la doamna de Fermont să vorbesc cu ea şi cu fiica ei, de acela pe care îl pierduseră. Ca şi atunci când trăia, veneam să mă întăresc, să mă calmez, în această dulce intimitate, în care îmi plasasem toate afecţiunile. Fratele doamnei de Fermont locuia la Paris; se însărcinase, după moartea soţului ei, cu toate afacerile surorii lui şi încredinţa unui notar vreo sută de mii de taleri, care erau toată averea văduvei. După câtăva vreme, o nouă şi groaznică nenorocire lovi pe doamna de Fermont: fratele ei domnul de Renneville s-a sinucis, să fie de atunci vreo opt luni. Am consolat-o cum am putut mai bine. După ce s-a mai atenuat prima ei durere, plecă la Paris să-si aranjeze treburile. Puţin după aceea, am aflat că se vindea, din ordinul ei, modestul mobilier din casa pe care o ocupase la Angers şi că această sumă a fost folosită pentru plata unor datorii rămase în urma ei. Neliniştit de această împrejurare, m-am informat şi am aflat, destul de imprecis, că această nefericită femeie şi fiica ei erau în mizerie, victime, desigur, ale unui faliment. Dacă doamna de Fermont putea, într-o situaţie ca aceasta, să se bizuie pe cineva, acela eram eu; totuşi n-am primit de la ea nicio ştire. Numai după ce pierdusem această caldă prietenie, mi-am dat seama de valoarea ei. Nu-ţi poţi închipui suferinţele mele, neliniştile mele de când cu plecarea doamnei de Fermont şi a fiicei sale. Domnul de Fermont fusese pentru mine ca şi un frate, deci, trebuia cu orice preţ să le regăsesc, şi să aflu de ce nu mi s-au adresat mie, în disperarea loc, oricât de sărac mă ştiau. Am venit la

Paris, lăsând pe cineva la Angers, care dacă ar fi aflat din întâmplare ceva, trebuia să mă înştiinţeze de îndată.

— Ei bine?

— Chiar ieri am primit o scrisoare din Angers: nu se ştie nimic. Sosind la Paris mi-am început cercetările, m-am dus întâi la vechea locuinţă a fratelui doamnei de Fermont. Acolo mi s-a spus că ele locuiesc pe cheiul canalului Saint-Martin.

— Şi această adresă?

— Fusese a ei, dar nu se cunoştea noua ei locuinţă. Din nefericire până acum investigaţiile mele n-au dat niciun rezultat. După atâtea încercări zadarnice, înainte de a dispera cu totul, m-am hotărât să vin aici: poate că doamna de Fermont, care dintr-un motiv inexplicabil nu mi-a cerut nici ajutor, nici sprijin, să se fi adresat fiului meu, fiul celui mai bun prieten al soţului ei. Fără îndoială că această ultimă speranţă e foarte puţin întemeiată, dar nu vreau să-mi reproşez că nu am încercat totul pentru a o regăsi pe această biată femeie şi pe fiica ei.

De câteva minute doamna de Lucenay îl asculta pe conte cu o atenţie sporită; deodată zise:

— Într-adevăr, ar fi foarte ciudat să fie vorba de aceleaşi persoane de care se interesează doamna d’Harville.

— Care persoane? întrebă contele.

— Văduva de care vorbeşti este încă tânără, nu-i aşa? Înfăţişarea ei e foarte nobilă.

— Fără îndoială, dar de unde ştii?

— Fiica ei, frumoasă ca un înger, are cel mult şaisprezece ani?

— Da… da…

— Şi o cheamă Claire?

— Oh! Fie-ţi milă, spune-mi unde sunt?

— Vai! Nu ştiu…

— Nu ştii?

— Iată ce s-a întâmplat: una dintre prietenele mele, doamna d’Harville, a venit la mine să mă întrebe dacă nu cunosc pe o văduvă a cărei fiică se numeşte Claire şi al

cărei frate s-ar fi sinucis. Doamna d'Harville mi se adresa mie pentru că văzuse aceste cuvinte: „A se scrie doamnei de Lucenay" notate în josul unei ciorne de scrisoare, pe care acea nenorocită femeie o adresa unei persoane necunoscute, căreia îi cerea sprijinul.

— Voia să-ţi serie dumitale? Şi ce de?

— Nu ştiu, nu o cunosc.

— Dar ea te cunoaşte, ea! striga domnul de Saint-Rémy , fulgerat de o idee subită.

— Ce spui?

— De o sută de ori m-a auzit vorbind de tatăl dumitale, de asemenea, de inima dumitale minunată şi generoasă. În nenorocirea ei s-o fi gândit să recurgă la dumneata.

— Într-adevăr, aşa se explică.

— Şi doamna d'Harville… cum a ajuns acea ciornă de scrisoare în posesia ei?

— Nu ştiu; tot ce ştiu este că fără să afle încă unde se refugiază această biată mamă cu fiica ei, era, cred, pe urmele lor.

— Atunci mă bizui pe dumneata, Clotilda, ca să mă prezinţi doamnei d'Harville, trebuie s-o văd chiar astăzi.

— Nu e cu putinţă! Soţul ei a fost victima unui accident îngrozitor: o armă pe care o credea descărcată, s-a declanşat în mâinile lui şi a fost ucis pe loc.

— Ah! e înspăimântător!

— Marchiza a plecat imediat la tatăl ei, în Normandia, pentru primele zile de doliu.

— Clotilda, te conjur, scrie-i chiar astăzi, cere-i informaţiile pe care le-a cules până acum; dacă se interesează de aceste biete femei, spune-i că nu va avea un aliat mai credincios ca mine; singura mea dorinţă este s-o regăsesc pe văduva prietenului meu şi să împart cu ea şi cu fiica ei puţina avere pe care o mai am. Azi, ele sunt singura mea familie.

— Mereu acelaşi: mereu generos şi devotat! Bizuie-te pe mine, voi scrie chiar astăzi doamnei d'Harville. Unde să-ţi trimit răspunsul?

— La Asnières, postrestant.

— Ce ciudăţenie! De ce locuieşti acolo şi nu la Paris?

— Am oroare de Paris, din pricina amintirilor pe care mi le evocă, răspunse domnul de Saint-Rémy, cu un aer întunecat. Bătrânul meu medic, doctorul Griffon, cu care am rămas în corespondenţă, are o mică locuinţă la ţară pe malul Senei, lângă Asnières; cum iarna nu locuieşte acolo, mi-a propus-o mie, aşa încât puteam găsi acolo, după oboseala cercetărilor, izolarea care-mi trebuie. Am primit deci.

— Îţi voi scrie, dar, la Asnières. Pot de altfel să-ţi dau de pe acum o informaţie care ţi-ar putea servi şi pe care o deţin de la doamna d'Harville. Ruina doamnei de Fermont se datorează ticăloşiei unui notar la care era depusă averea rudei dumitale… Notarul neagă acest lucru.

— Mizerabilul!… Şi cum îl cheamă?

— Domnul Jacques Ferrand, spuse ducesa, fără a-şi putea reţine râsul.

— Ce bizară eşti, Clotilda! Totul e atât de serios şi de trist în toată chestiunea asta şi dumneata râzi! spuse contele surprins şi contrariat.

Într-adevăr, doamna de Lucenay, amintindu-şi de declaraţia de dragoste a notarului, nu-şi putu înăbuşi ilaritatea.

— Iartă-mă, prietene, reluă ea, dar acest notar e un om foarte ciudat… Şi se povestesc despre el lucruri nespus de ridicole… Dar acum să vorbim serios: dacă reputaţia lui de om cinstit e tot atât de meritată pe cât e cea de om pios (şi afirm că aceasta din urmă e neîntemeiată), atunci e un mizerabil fără seamăn!

— Şi unde stă?

— Strada du Sentier.

— Va primi vizita mea… Ceea ce-mi spui despre el ar coincide cu anumite bănuieli…

— Ce bănuieli?

— După unele informaţii căpătate asupra morţii fratelui bietei mele prietene, aş fi foarte tentat să cred că acest

nenorocit, nu s-a sinucis, ci a fost victima unui asasinat.

— Dumnezeule! Şi ce te face să ai această bănuială?

— Numeroase motive care cer însă mult timp ca să ţi le povestesc. Acum plec… Nu uita ajutorul pe care mi l-ai făgăduit din partea dumitale şi a domnului de Lucenay.

— Cum, pleci fără să-l vezi pe Florestan?

— Această întrevedere mi-ar fi prea greu de suportat, trebuie să înţelegi… Am înfruntat-o în speranţa că voi afla aici unele lămuriri asupra doamnei de Fermont. Nevrând să-mi reproşez că n-am încercat totul pentru a o regăsi; şi acum, adio…

— Ah! Eşti neîndurător!

— N-o ştiai?…

— Ştiu că fiul dumitale are azi mai mult ca oricând nevoie de sfaturile dumitale.

— Cum? Nu e bogat, fericit?…

— Da, dar nu cunoaşte oamenii. Risipitor incorigibil, fiindcă e încrezător şi generos în toate împrejurările, şi afară de asta un gentleman perfect, mi-e teamă că lumea abuzează de bunătatea lui. Dacă ai şti câtă nobleţe e în inima lui! Nu am îndrăznit niciodată să-i fac morală cu privire la cheltuielile şi la dezordinea lui, mai întâi fiindcă sunt cel puţin tot atât de nebună ca şi dânsul şi apoi… pentru alte motive. Dar dumneata, dimpotrivă, ai putea…

Doamna de Lucenay nu terminase ce avea de spus.

Deodată se auzi glasul lui Florestan de Saint-Rémy. El intră grăbit în cabinetul vecin cu salonul; după ce trântise uşa, spuse cu glasul schimbat cuiva care îl însoţea:

— Dar nu e cu putinţă!

— Îţi repet, se auzi limpede vocea ascuţită a domnului Badinot. Îţi repet că fără asta, înainte de ora patru vei fi arestat, căci dacă nu are banii imediat, omul acesta va depune plângerea la parchetul procurorului regal şi ştii ce înseamnă un FALS ca acesta: ocna, bietul meu viconte, ocna!

Capitolul 8
CONVORBIREA

Nu se pot reda în cuvinte privirile pe care le schimbară doamna de Lucenay şi tatăl lui Florestan, auzind aceste cumplite vorbe: *Te aşteaptă ocna.* Contele se făcu livid, se rezemă de speteaza unui fotoliu, genunchii i se înmuiară.

Venerabilul şi respectatul său nume, numele lui dezonorat de un om care putea fi rodul unui adulter!

După această primă zguduire, trăsăturile mânioase ale bătrânului, un gest ameninţător ce-l făcu înaintând către cabinetul de alături, trădară o hotărâre atât de înfricoşătoare, încât doamna de Lucenay îl apucă de mână, îl opri şi îi şopti, cu accentul celei mai adânci convingeri:

— E nevinovat… ţi-o jur! Ascultă în linişte…

Contele se opri. Voia să creadă ceea ce-i spunea ducesa.

Aceasta era convinsă de lealitatea lui Florestan.

Pentru a obţine noi sacrificii de la această femeie atât de orbeşte generoasă, sacrificii care numai ele l-au pus la adăpostul unei arestări şi al urmăririlor lui Jacques Ferrand, vicontele spusese doamnei de Lucenay că, înşelat de un mizerabil de la care primise drept plată o poliţă falsă, era ameninţat să fie socotit complicele falsificatorului, deoarece pusese el însuşi în circulaţie acea poliţă.

Doamna de Lucenay îl ştia pe viconte imprudent, risipitor, dezordonat, dar nu l-ar fi crezut niciodată în stare de o josnicie sau de o infamie, şi nici măcar de cea mai uşoară indelicateţe.

Împrumutându-i în două rânduri sume considerabile, în împrejurări foarte grele, ea a vrut să-i facă un serviciu prietenesc, vicontele neprimind niciodată aceste avansuri decât cu asigurarea fermă că le va restitui, el susţinând că i se datorează, mai mult decât dublul acestor sume.

Luxul lui aparent făcea să fie crezut. De altfel, doamna de Lucenay, cedând bunătăţii ei înnăscute, nu s-a gândit

decât să-l ajute pe Florestan, – ea nu se îndoia de el, altfel ar fi primit oare împrumuturi atât de însemnate? Punându-se chezaşă pentru cinstea lui Florestan, implorând pe bătrânul conte să asculte convorbirea fiului său cu cealaltă persoană, ducesa credea că va fi vorba de un abuz de încredere, a cărui victimă vicontele pretindea că a fost, şi că astfel se va dezvinovăţi în ochii părintelui său.

— Încă o dată, reluă Florestan, cu o voce schimbată, acest Petit-Jean e un ticălos, mă asigurase că nu are alte poliţe decât cele pe care le-am luat din mâinile lui ieri şi acum trei zile. O credeam pe asta pusă în circulaţie, nu era scadentă decât peste trei luni, la Londra, la Adams & Co.

— Da, da, se auzi vocea tăioasă a lui Badinot ştiu, scumpul meu viconte, că ai combinat foarte abil această afacere; falsurile dumitale nu erau să fie descoperite decât după ce ai fi fost departe… Dar ai vrut să păcăleşti pe cineva mai şiret decât dumneata.

— Ei, şi acum găseşti momentul să mi-o spui, nenorocitule… strigă Florestan furios; nu oare dumneata m-ai pus în legătură cu cel ce mi-a înapoiat poliţele?

— Haide, scumpul meu aristocrat, răspunse rece Badinot, potoleşte-te… Ştii să falsifici, cu îndemânare, semnăturile de pe poliţe, perfect, dar nu e un motiv să-i tratezi pe prietenii dumitale cu o familiaritate neplăcută. Dacă iar te înfurii… te părăsesc şi aranjează-te cum vei vrea.

— Şi crezi că-ţi poţi păstra sângele rece într-o asemenea situaţie?… Dacă ceea ce-mi spui e adevărat, dacă acea plângere urmează să fie depusă la parchetul procurorului regal, sunt pierdut…

— E tocmai ce-ţi spun, afară numai dacă nu ai recurge din nou la fermecătoarea dumitale Providenţă cu ochi albaştri…

— Imposibil.

— Atunci resemnează-te. E păcat, era ultima poliţă şi pentru mizerabilă sumă de douăzeci şi cinci de mii de franci, să te duci să respiri aerul… sudului, la Toulon… E

nedemn, e absurd, e o prostie! Cum e posibil ca un om priceput ca dumneata să se lase înfundat aşa?

— Doamne, ce-i de făcut? Ce-i de făcut? Nimic din tot ce vezi aici nu mai e al meu, nu posed nici măcar douăzeci de ludovici!

— Dar prietenii dumitale?

— Vai! M-am împrumutat la toţi cei ce ar putea să mă ajute, mă crezi atât de prost încât să fi aşteptat până azi ca să mă adresez lor?

— E adevărat, iartă-mă... Hai să vorbim liniştit, e cel mai bun mijloc de a găsi o soluţie înţeleaptă. Adineauri voiam să-ţi explic cum de te-ai izbit de unul mai şiret ca dumneata. Nu m-ai ascultat.

— Atunci vorbeşte, dacă asta mai poate sluji la ceva

— Să recapitulăm: mi-ai spus acum două luni: „Posed poliţe în valoare de o sută treisprezece mii de franci, asupra diferitelor bănci, cu scadenţe depărtate; dragă Badinot, caută posibilitatea de a le negocia“.

— Ei bine, şi apoi?

— Aşteaptă... Ţi-am cerut să văd acele valori. Ceva, nu ştiu ce, mi-a spus că aceste poliţe erau false, deşi perfect imitate. Nu-ţi bănuiam, e adevărat, un talent caligrafic atât de desăvârşit, dar ocupându-mă de averea dumitale, de când n-o mai aveai, te ştiam complet ruinat. Redactasem actul prin care caii dumitale, trăsurile, mobilierul acestei case aparţineau lui Boyer şi Edwards... Nu era deci o indiscreţie din partea mea să mă mir văzându-te posesorul unor valori comerciale atât de considerabile, nu-i aşa?

— Scuteşte-mă de mirările dumitale şi să venim la faptul în sine.

— Mă rog... am destulă experienţă sau prudenţă, ca să nu mă tem să mă bag direct în afaceri de felul acesta; te-am recomandat deci unui terţ care, tot atât de clarvăzător ca şi mine, a bănuit înşelăciunea ce-o puneai la cale.

— E imposibil, n-ar fi scontat aceste valori dacă le-ar fi crezut false.

— Cât ţi-a dat, în bani peşin, pentru aceşti o sută

treisprezece mii de franci?

— Douăzeci şi cinci de mii de franci în mână şi restul în creanţe de recuperat.

— Şi cât ai scos de pe aceste creanţe?

— Nimic, ştii prea bine, erau iluzorii… Dar risca totuşi douăzeci şi cinci de mii de franci.

— Cât eşti de tânăr, scumpul meu viconte! Având de încasat de la dumneata comisionul meu de o sută de ludovici, dacă afacerea se făcea, m-am ferit să dezvălui terţului situaţia dumitale adevărată… Credea că ai avere şi te ştia mai ales iubit de o doamnă din lumea mare, foarte bogată, care nu te-ar fi lăsat în încurcătură. Era aşadar aproape sigur că va reintra în fondurile sale printr-o tranzacţie. Risca, fără îndoială, să piardă, dar… avea şi şanse de a câştiga mult; socoteala lui era bună, deoarece acum câteva zile i-ai şi numărat o sută de mii de franci peşin ca să retragi poliţa falsă de cincizeci şi opt de mii de franci, şi ieri treizeci de mii pentru a doua… La asta, s-a mulţumit, e adevărat, cu valoarea reală. Cum ţi-ai procurat cei treizeci de mii de franci de ieri? Dracu să mă ia dacă ştiu! Fiindcă eşti un exemplar unic… Vezi dar bine că, la urma-urmei, dacă Petit-Jean te constrânge să plăteşti ultima poliţă de douăzeci şi cinci de mii de franci, va primi astfel de la dumneata o sută cincizeci şi cinci de mii de franci pentru cei douăzeci şi cinci de mii pe care ţi i-a numărat, aşa că aveam dreptate să spun că ai fost tras pe sfoară de unul mai şiret ca dumneata.

— Dar de ce mi-a spus că această ultimă poliţă, pe care o prezintă azi, e scontată?

— Ca să nu te sperie, ţi-a mai spus că, afară de cea de cincizeci şi opt de mii de franci, celelalte erau în circulaţie. O dată prima plătită, ieri a venit cu a doua şi azi cu a treia poliţă.

— Ticălosul!

— Uite ce e, fiecare pentru sine, fiecare în casa lui. După cum o spune un jurisconsult celebru, a cărui maximă o admir mult. Dar să judecăm cu sânge rece: asta îţi

dovedeşte că Petit-Jean (şi între noi fie zis, nu m-aş mira cu tot sfântul lui renume, ca Jacques Ferrand să nu intre cu jumătate în această speculaţie), asta îţi dovedeşte, spuneam, că Petit-Jean, ademenit de primele dumitale plăţi, speculează această ultimă poliţă, cum le-a speculat şi pe celelalte, sigur fiind că prietenii dumitale nu te vor lăsa să ajungi la Curtea cu juri. Numai dumneata poţi să ştii dacă aceste prietenii nu au fost exploatate şi stoarse până la ultima picătură şi dacă n-au mai rămas câteva grăunţe de aur ce mai pot fi scoase, căci dacă în trei ore nu ai cei douăzeci şi cinci de mii de franci, nobilul meu viconte, vei fi arestat.

— Dacă îmi vei repeta asta mereu…

— Tot auzindu-mă, poate te vei hotărî să încerci să mai smulgi o pană din aripa acestei darnice ducese…

— Îţi repet: nici să nu te gândeşti… În trei ceasuri să mai găseşti douăzeci şi cinci de mii de franci după sacrificiile făcute până acum, ar fi o nebunie să nădăjduieşti.

— Pentru ca să-ţi fie pe plac, fericitule muritor, ea va încerca poate imposibilul…

— Ei! A încercat o dată, acest imposibil, când s-a împrumutat cu o sută de mii de franci de la soţul ei, dar acestea sunt miracole care nu se produc de două ori. Dragă Badinot, până acum n-ai avut prilejul să te plângi de mine. Am fost totdeauna generos, încearcă să obţii o amânare de la ticălosul acela de Petit-Jean… Ştii că totdeauna găsesc mijlocul de a recompensa pe cei ce mă servesc; o dată această afacere înăbuşită, îmi iau iar avânt… O să fii mulţumit de mine.

— Petit-Jean e tot atât de neînduplecat pe cât eşti dumneata de puţin rezonabil.

— Eu!…

— Fă astfel ca generoasa dumitale prietenă să-ţi cunoască nenorocita soartă… Ce dracu! Spune-i cinstit adevărul, nu cum i-ai spus până acum, că ai fost victima unor falsificatori, ci că dumneata însuţi eşti un falsificator.

— Niciodată nu voi mărturisi aşa ceva. M-aş face de ruşine fără niciun câştig.

— Preferi să afle mâine lucrul acesta din *Gazeta Tribunalelor?*

— Am trei ore înaintea mea, pot fugi.

— Şi încotro vei pleca, fără bani? Judecă puţin; dacă, dimpotrivă, acest ultim fals va fi retras, te vei afla într-o situaţie strălucită, nu vei avea decât datorii. Haide, făgăduieşte-mi că vei mai vorbi o dată ducesei. Eşti destul de versat, vei şti să te faci interesant, cu toate păcatele dumitale, în cel mai rău caz vei pierde ceva din consideraţia ei, sau poate toată consideraţia, dar vei fi scos din încurcătură. Haide, făgăduieşte-mi că o vei vedea pe frumoasa dumitale prietenă; eu mă reped la Petit-Jean şi mă fac forte să obţin o amânare de o oră sau doua.

— La naiba! Trebuie să beau cupa rușinii până la fund!

— Haide, succes, fii drăgăstos, pasionat, fermecător, alerg la Petit-Jean, unde mă vei găsi până la ora trei. Dacă întârzii, totul e pierdut: parchetul procurorului regal nu e deschis decât până la ora patru…

Domnul Badinot plecă.

După ce se închise uşa, Florestan fu auzit strigând cu o desperare adâncă:

— Doamne! Doamne! Doamne!

În timpul acestei convorbiri care dezvăluia contelui infamia fiului său şi doamnei de Lucenay infamia omului, pe care îl iubise cu pasiune, ambii rămaseră înlemniţi, abia răsuflând sub povara acestei groaznice revelaţii.

Ar fi imposibil de redat grăitorul limbaj mut al dureroasei scene dintre această tânără femeie şi conte când nu mai exista nicio îndoială cu privire la vinovăţia lui Florestan.

Întinzând braţul înspre încăperea unde se afla fiul lui, bătrânul surâse cu o ironie amară, aruncând doamnei de Lucenay o privire severă, care părea să-i spună: „Iată pentru cine ai înfruntat toate ruşinile şi ai făcut toate jertfele! Iată-l pe cel pentru care mă dojeneai că l-am

părăsit!…“

Ducesa înţelese mustrarea şi, preţ de o clipă, îşi lăsă în jos capul sub povara ruşinii.

Lecţia era cumplita…

Apoi, treptat, groaza ce alterase trăsăturile ducesei se prefăcu într-un fel de indignare trufaşă. Greşelile de neiertat ale acestei femei erau cel puţin motivate prin sinceritatea dragostei ei, prin curajul devotamentului, prin generozitatea neprecupeţită, prin lealitatea firească şi prin dispreţul total pentru tot ce era josnicie sau laşitate.

Fiind prea tânără, prea frumoasă, prea răsfăţată ca să simtă umilinţa de a fi fost obiect de exploatare, din moment ce prestigiul amorului încetase brusc să mai existe, această femeie mândră şi voluntară nu mai resimţi nici ură, nici mânie: dintr-o dată, fără tranziţie, afecţiunea ei, până atunci atât de puternică, fu înlocuită de un dezgust profund, de un dispreţ glacial: nu mai era amanta ultragiată de iubitul ei, ci o doamnă bine crescută care descoperă că un bărbat din lumea ei este un escroc şi un falsificator, pe care trebuie să-l alunge din preajma-i.

Presupunând chiar că oarecare circumstanţe atenuante ar fi putut micşora ticăloşia lui Florestan, doamna de Lucenay nu le-ar fi acceptat. După ea omul care depăşea anumite limite ale onoarei, fie din viciu, fie din slăbiciune, nu mai exista în ochii ei, cinstea fiind pentru ea raţiunea însăşi de a fi.

Singurul resentiment dureros pe care-l încerca ducesa, era stârnit de efectul teribil pe care-l produsese această revelaţie neaşteptată asupra contelui, bătrânul ei prieten.

De câteva clipe părea că nu mai vede, că nu mai aude; privirea îi era fixă, capul plecat, braţele atârnânde şi faţa de o paloare mortală; din timp în timp, un suspin convulsiv îi zguduia pieptul.

La acest om, pe cât de hotărât, pe atât de energic, o asemenea prăbuşire era mai groaznică decât pornirile mâniei.

Doamna de Lucenay îl privea cu îngrijorare.

— Curaj, prietene, îi şopti ea. Pentru dumneata, pentru mine, pentru acest om, ştiu ce-mi rămâne de făcut…

Bătrânul o privi nemişcat; apoi, ca şi cum ar fi fost smuls, printr-o emoţie violentă, din stupoarea lui, chipul îi deveni ameninţător şi, uitând că Florestan l-ar putea auzi, strigă:

— Şi mie de asemenea, pentru dumneata, pentru mine, pentru acest om, ştiu ce-mi rămâne de făcut…

— Cine e acolo? întrebă Florestan surprins.

Doamna de Lucenay, nevrând să-l întâlnească pe viconte, dispăru pe uşiţa pe unde intrase şi coborî scara secretă.

Florestan, după ce întrebă a doua oară cine e acolo, neprimind răspuns, intră în salon. Se pomeni singur în faţa contelui.

Barba mare a bătrânului îl schimbase într-atât, era atât de prost îmbrăcat, încât fiul lui, care nu-l văzuse de mai mulţi ani, nerecunoscându-l la început, înaintă spre el cu un aer ameninţător.

— Ce faci acolo? Cine eşti dumneata?

— Sunt soţul acestei femei! răspunse contele arătând portretul doamnei de Saint-Rémy.

— Tată! strigă Florestan, retrăgându-se îngrozit, amintindu-şi de trăsăturile contelui, de mult uitate.

În picioare, impunător, cu privirea încruntată, cu fruntea înroşită de furie, cu părul alb dat pe spate, cu braţele încrucişate pe piept, contele îl domina, îl zdrobea pe fiul său care, cu capul în pământ, nu îndrăznea să-şi ridice ochii.

Totuşi, domnul de Saint-Rémy, dintr-un motiv tăinuit, făcu un efort energic ca să rămână liniştit şi să-şi ascundă cumplitele porniri.

— Tată, reluă Florestan cu vocea schimbată, erai aici?

— Eram aici…

— Şi ai auzit?

— Totul.

— Ah! strigă îndurerat Florestan, ascunzându-şi faţa în

palme.

Se lăsă o clipă de tăcere.

Florestan, la început pe cât de mirat pe atât de necăjit de neaşteptata apariţie a tatălui său, se gândi numaidecât, ca unul care nu-şi pierde cumpătul, la avantajele pe care le-ar putea obţine din acest incident. „Nu e încă pierdut totul, îşi zise el. Prezenţa tatălui meu este o lovitură a sorţii. Ştie tot. Nu va îngădui ca numele lui să fie dezonorat; nu e bogat, dar cred că dispune de mai mult de douăzeci şi cinci de mii de franci. Să jucăm tare, cu abilitate, vădind emoţie. O las deoparte pe ducesă şi voi fi salvat."

Apoi, dând chipului său o expresie de dureroasă tristeţe, cu lacrimile căinţei în priviri, cu glasul tremurător, şi cu cel mai patetic accent al său, strigă, împreunându-şi mâinile într-un gest disperat:

— Ah! Tată… sunt foarte nefericit. Să te văd după atâţia ani şi într-o astfel de împrejurare!… Trebuie să mă socoteşti foarte, foarte vinovat! Dar îngăduie-mi să-ţi vorbesc, te implor; dă-mi voie – nu să mă dezvinovăţesc – dar să-ţi explic purtarea mea… Vrei, tată?

Domnul de Saint-Rémy nu rosti un singur cuvânt; faţa îi rămase împietrită; se aşeză într-un fotoliu, şi, cu bărbia proptită în palmă, se uită în tăcere la viconte.

Dacă Florestan ar fi cunoscut motivele ce umpleau sufletul tatălui său de ură, de furie şi de dorinţa răzbunării, îngrozit de liniştea aparentă a contelui, desigur că n-ar mai fi încercat să-l înşele ca pe un bătrân slab de minte.

Dar necunoscând tristele bănuieli ale părintelui cu privire la legitimitatea naşterii fiului său şi neştiind nimic despre greşeala mamei lui, Florestan nu se îndoia de succesul stratagemei, crezând că nu are decât să înduioşeze pe un tată, mizantrop poate, dar şi foarte mândru de propriu-i nume, care ar prefera să facă jertfe supreme numai să nu-şi vadă familia dezonorată.

— Tată, reluă Florestan cu timiditate, îmi vei îngădui să încerc, nu să mă dezvinovăţesc, dar să-ţi spun datorită

căror împrejurări, independente de voinţa mea, am ajuns să comit, fapte infamante, o mărturisesc…

Vicontele luă tăcerea tatălui său drept aprobare şi continuă:

— Când am avut nenorocul să o pierd pe mama, biata mea mamă care m-a iubit atât, nu aveam nici douăzeci de ani… M-am văzut singur, fără sfaturi, fără sprijin… Stăpân pe o avere însemnată, obişnuit încă din copilărie cu luxul, îmi făcusem din el o deprindere, o necesitate. Neştiind cât e de greu să câştigi bani, i-am risipit fără măsură. Din nefericire, şi spun din nefericire pentru că asta m-a pierdut, cheltuielile mele, oricât de nebuneşti, au făcut impresie graţie eleganţei cu care risipeam… Mulţumită bunului meu gust, întreceam pe unii de zece ori mai bogaţi decât mine. Acest prim succes m-a îmbătat, am devenit un om de lux, cum poţi deveni comandant de oşti, om de stat; da, îmi plăcea luxul nu din simplă ostentaţie, dar îmi plăcea aşa cum un pictor iubeşte pictura, un poet poezia, ca orice artist, eram mândru de opera mea şi opera mea era luxul. I-am jertfit totul ca să ating perfecţiunea, îl doream ales, desăvârşit, îmbinându-se armonios în toate cele de la grajdul până la recepţiile mele, de la fracul până la locuinţa mea… Am vrut ca viaţa să-mi fie o şcoală a rafinamentului şi eleganţei. În sfârşit, ca orice artist, eram dornic de aplauzele mulţimii ca şi de admiraţia oamenilor de elită; această izbândă atât de rară am obţinut-o…

Zicând aceasta, trăsăturile lui Florestan pierdeau puţin câte puţin expresia lor înşelătoare, iar ochii îi străluceau de un fel de însufleţire. Ce spunea era adevărat; la început a fost sedus de acest mod prea puţin obişnuit de a înţelege luxul.

Vicontele cercetă cu privirea fizionomia tatălui lui; i se păru că se mai îmblânzise puţin.

Continuă cu o exaltare crescândă:

— Oracol şi arbitru al modei, critica sau lauda mea aveau putere de lege; eram citat, imitat, lăudat, admirat, şi asta de cea mai bună societate a Parisului, adică pot spune

a Europei, a lumii… Femeile împărtăşeau entuziasmul general, cele mai fermecătoare îşi disputau plăcerea de a lua parte la cele câteva petreceri foarte restrânse pe care le dădeam, şi peste tot şi întotdeauna toţi se extaziau de eleganţa incomparabilă, de gustul deosebit al acestor petreceri, pe care milionarii nu puteau nici să le egaleze, nici să le umbrească. În sfârşit am fost ceea ce se numeşte un rege al modei… Acest cuvânt, tată, îţi spune totul, dacă înţelegi.

— Îl înţeleg şi sunt sigur că la puşcărie vei descoperi vreo eleganţă rafinată în felul de a-ţi târî lanţul cu ghiulea. Va deveni moda ocnei şi se va spune *á la Saint-Rémy,* adăugă bătrânul cu nemiloasă ironie. Apoi urmă:

— Şi Saint-Rémy e numele meu!…

Apoi tăcu, rămânând tot rezemat în coate, tot cu bărbia în palmă.

Îi trebui lui Florestan multă stăpânire de sine ca să-şi ascundă rana provocată de această tăioasă batjocură.

Continuă pe un glas din ce în ce mai umil:

— Vai! Tată! Nu din orgoliu evoc amintirea acestor succese… deoarece, îţi repet, succesele acestea m-au pierdut… Dintr-un om cinstit am devenit cavaler de industrie, dar nu eram încă infractor. Totuşi mai şovăiam, eram gata să iau o hotărâre disperată, o dovedisem în mai multe dueluri că nu mă tem de moarte, am vrut să mă sinucid!…

— Nu mai spune! Adevărat? răspunse contele cu o ironie necruţătoare.

— Nu mă crezi, tată?

— Ar fi fost ori prea devreme ori prea târziu! adăugă bătrânul, la fel de impasibil şi în aceeaşi atitudine.

Florestan socotind că l-a impresionat pe tatăl său vorbindu-i de sinucidere, crezu necesar să dramatizeze scena printr-o lovitură de teatru.

Deschise un dulap, scoase de acolo o sticluţă de cristal verzui şi punând-o pe masă se adresă contelui:

— Un şarlatan italian mi-a vândut această otravă…

— Şi… era chiar pentru dumneata această otravă? replică bătrânul.

Florestan pricepu gravitatea vorbelor tatălui său.

Trăsăturile lui exprimau de data aceasta o sinceră indignare pentru că spusese adevărul.

E drept că, într-o zi, îi trecuse prin gând să se omoare; fantezie trecătoare! Oamenii de felul lui sunt prea laşi ca să se hotărască în mod deliberat şi fără martori să înfrunte moartea pe care, de altfel, o socotesc un punct de onoare într-un duel.

Deci exclamă cu un accent de sinceritate:

— Am decăzut îndeajuns, dar nu până acolo, tată! Păstram această otravă pentru mine.

— Şi ţi-a fost frică? răspunse contele pe acelaşi ton.

— Mărturisesc că am ezitat în clipa aceea extremă; situaţia nu era încă disperată: persoanele cărora le datoram bani, erau bogate şi puteau să mai aştepte. Am avut ambiţia de a ajunge ceva… A fost destul să vreau, şi am fost ataşat la legaţia din Gerolstein… Din nefericire, la câteva zile de la această numire, o datorie de joc, contractată faţă de un om pe care-l uram, m-a pus într-o mare încurcătură… Epuizasem ultimele resurse… O idee funestă îmi veni în minte. Socotindu-mă sigur că nu voi fi pedepsit, am săvârşit o faptă infamantă… Vezi, tată, că nu ţi-am ascuns nimic; mărturisesc ticăloşia purtării mele, nu caut s-o micşorez cu nimic. Am două soluţii ca să ies din situaţia aceasta şi sunt la fel de hotărât pentru amândouă… Cea dintâi este să mă omor şi să-ţi las numele dezonorat, căci dacă nu plătesc chiar azi douăzeci şi cinci de mii de franci, plângerea e depusă, scandalul izbucneşte şi, mort sau viu, sunt compromis pentru totdeauna. A doua soluţie este să mă arunc în braţele dumitale, tată şi să-ţi spun: salvează-ţi fiul, apără-ţi numele de infamie şi-ţi jur să plec mâine în Africa, să mă angajez ca soldat şi să-mi găsesc acolo moartea, sau să revin deplin reabilitat… Ceea ce-ţi spun acum, tată, e purul adevăr… în faţa situaţiei extreme care mă doboară, n-am altă soluţie… Hotărăşte:

sau voi muri pătat de ruşine, sau, graţie dumitale, voi trăi ca să-mi ispăşesc şi să-mi repar greşeala… Astea nu sunt ameninţări şi vorbe copilăreşti, tată, am douăzeci şi cinci de ani, îţi port numele, am destul curaj fie să mă omor, fie să mă fac soldat, pentru că nu vreau să intru în puşcărie.

Contele se ridică.

— Nu vreau ca numele meu să fie dezonorat, răspunse el cu răceală.

— Ah! Tată, salvatorul meu! exclamă entuziasmat vicontele, gata să se arunce în braţele tatălui său: dar acesta cu un gest glacial, îi potoli avântul.

— Eşti aşteptat până la orele trei la omul acela care deţine falsul?

— Da, tată, şi acum e două…

— Să trecem în biroul dumitale şi dă-mi ce trebuie pentru scris.

Contele se aşeză la biroul lui Florestan şi scrise cu o mână energică:

„Mă oblig să plătesc diseară la orele zece cei douăzeci şi cinci de mii de franci pe care îi datorează fiul meu.

Contele de Saint-Rémy.“

— Creditorul dumitale nu urmăreşte decât banii. Cu toate ameninţările lui, angajamentul meu îl va face să-ţi acorde un nou termen; să se ducă la domnul Dupont, bancher, strada Richelieu nr. 7, care îi va garanta valabilitatea acestui act.

— Oh! Tată!… Cum aş putea vreodată…

— Mă vei aştepta diseară, la zece, îţi voi aduce banii. Creditorul dumitale să fie aici…

— Da, tată, şi poimâine plec în Africa… Vei vedea dacă sunt nerecunoscător! Atunci, poate, când voi fi reabilitat, ai să accepţi mulţumirile mele.

— Nu-mi datorezi nimic, am spus că numele meu nu va mai fi dezonorat, şi deci nu va mai fi! spuse simplu domnul de Saint-Rémy, luându-şi bastonul pe care îl lăsase pe

birou şi îndreptându-se către uşă.

— Tată, dă-mi cel puţin mâna! reluă Florestan cu voce rugătoare…

— Aici, diseară, la zece, spuse contele, refuzându-i mâna şi ieşind.

— Salvat! strigă Florestan radios. Salvat! Apoi, după o clipă de gândire: salvat întrucâtva… N-are importanţa, tot e ceva… Poate că diseară îi voi mărturisi şi cealaltă afacere. O dală pornit, nu se va opri la jumătatea drumului, ca primul lui sacrificiu să nu fie inutil dacă nu-l face şi pe al doilea… Şi apoi de ce să-i mai spun?… Cine va afla vreodată… De fapt, dacă nu se descoperă nimic, voi păstra banii ce mi-i va da pentru a şterge această ultimă datorie… Mi-a fost destul de greu să-l înduioşez pe acest om al dracului! Sarcasmele lui tăioase m-au făcut să mă îndoiesc de un răspuns favorabil: dar ameninţarea cu sinuciderea, teama de a-şi vedea numele terfelit, l-au hotărât; am ştiut unde trebuie să lovesc… Fără îndoială că nu e atât de sărac cât vrea să pară; dacă are vreo sută de mii de franci, căci trebuie să fi făcut economii trăind cum trăieşte, atunci… încă o dată, venirea lui a fost un semn al Providenţei… Pare sălbatic, dar, în fond, cred că e bun… Să dau fuga la portărel!

Sună. Boyer apăru.

— De ce nu m-ai anunţat că tatăl meu e aici? Eşti de o neglijenţă…

— De două ori am vrut să vorbesc domnului viconte care venea cu domnul Badinot prin grădină, dar domnul viconte absorbit probabil de convorbirea lui cu domnul Badinot, mi-a făcut semn cu mâna să nu-l întrerup… Nu mi-am îngăduit să stărui… Aş fi dezolat ca domnul viconte să mă poată crede vinovat de neglijenţă.

— Bine… spune-i lui Edwards să înhame numaidecât la cabrioletă pe Orion, ba nu, pe Plower.

Boyer se înclină respectuos.

În clipa când era pe punctul de a ieşi, cineva bătu în uşă.

Valetul îl privi cu mirare pe viconte.

— Intră! spuse Florestan.

Un al doilea valet de cameră apăru ţinând în mână o laviţă de argint.

Boyer i-o luă din mână, cu un exces de zel, cu o grabă respectuoasă, şi o prezentă vicontelui.

Acesta luă de pe tavă un plic destul de voluminos sigilat cu ceară neagră.

Cei doi servitori se retraseră cu discreţie.

Florestan deschise plicul. Conţinea douăzeci şi cinci de mii de franci în bonuri de tezaur fără altă explicaţie.

— Hotărât lucru, exclamă el cu bucurie, iată o zi bună... Salvat! De data asta, însă, definitiv salvat... Alerg la bijutier... Dar să vedem, îşi spuse el, poate... Nu, să mai aşteptăm, nu pot fi bănuit... Cei douăzeci şi cinci de mii de franci trebuie păstraţi... Drace! Sunt un mare prost să mă îndoiesc de steaua mea... Când crezi că se întunecă, nu reapare ea şi mai strălucitoare?... Dar de unde vin banii aceştia? Scrisul de pe adresă îmi este necunoscut.. Să ne uităm la sigiliu, la cifru... da, da, nu mă înşel, un N şi un L... e Clotilda!... Dar de unde a ştiut?... Şi niciun cuvânt... E ciudat! Ce potriveală!... Ah! Doamne! Mi-aduc aminte! îi dădusem întâlnire azi dimineaţă... Ameninţările lui Badinot m-au scos din fire, am uitat de Clotilda... Oare după ce m-a aşteptat la parter, să se fi dus? Oricum, această sumă este un mijloc discret de a-mi arăta că se teme să nu o neglijez din pricina grijilor băneşti. Da, e o dojana indirectă că nu m-am adresat ei, ca totdeauna. Buna mea Clotilda! mereu aceeaşi, generoasă ca o regină! Ce păcat ca am ajuns într-o asemenea situaţie faţă de dânsa... Şi e încă atât de frumoasă! Câteodată am remuşcări, dar nu m-am adresat ei decât în cazuri extreme.

— Gabrioleta domnului viconte a tras la scară, anunţă Boyer.

— Cine a adus scrisoarea asta? întrebă Florestan.

— Nu ştiu, domnule viconte.

— De fapt voi întreba jos... Dar spune-mi, nu mai e nimeni la parter? adăugă vicontele privind pe Boyer cu

înţeles.

— Nu mai e nimeni, domnule viconte.

— Nu m-am înşelat, gândi Florestan, Clotilda m-a aşteptat şi a plecat.

— Dacă domnul viconte ar avea bunătatea să-mi acorde două minute, stărui Boyer.

— Spune şi grăbeşte-te.

— Edwards şi cu mine am aflat că domnul duce de Montbrison doreşte să-şi găsească o casă; dacă domnul viconte ar fi atât de bun să-i propuie casa domniei-sale complet mobilată, precum şi grajdul cu cele necesare… ar fi pentru mine şi Edwards o foarte bună ocazie să lichidăm totul, iar pentru domnul viconte un prilej de a motiva această vânzare.

— Dar ai foarte multă dreptate, Boyer, şi pentru mine e mai bine aşa… Voi întâlni pe Montbrison şi îi voi vorbi. Care sunt condiţiile voastre?

— Domnul viconte va înţelege că trebuie să încercăm să profităm cât mai mult de generozitatea sa.

— Şi să câştigaţi la vânzarea voastră, ceea ce e natural! Să vedem… preţul?

— Total două sute şaizeci de mii de franci, domnule viconte.

— Şi câştigaţi la această vânzare, dumneata şi domnul Edwards?

— Aproape patruzeci de mii de franci, domnule viconte…

— E frumos! De altfel, cu atât mai bine, pentru că la urma urmei sunt mulţumit de voi şi dacă ar fi trebuit să-mi fac un testament, v-aş fi lăsat această sumă, ţie şi lui Edwards.

Şi vicontele plecă pentru a se duce mai întâi la creditorul său, apoi la doamna de Lucenay, despre care nu bănuia că asistase la convorbirea cu Badinot.

Capitolul 9
PERCHEZIŢIA

Palatul Lucenay era una din acele locuinţe senioriale din cartierul Saint-Germain care, prin spaţiul vast unde era clădit, apărea şi mai grandios: o locuinţă modernă ar fi încăput uşor numai în holul scării uneia din aceste aripi şi s-ar fi putut ridica un cartier întreg pe locul pe care îl ocupa.

Către orele nouă seara ale aceleiaşi zile, cele două canaturi de la poarta enormă a acestei case se dădură în lături în faţa unui splendid cupeu care, după ce descrisese un oval savant în curtea imensă, se opri în faţa peronului larg ce ducea la o primă anticameră.

În timp ce tropăitul a doi cai focoşi şi puternici răsuna pe pavajul sonor, un lacheu uriaş deschise portiera cu stema ducală; un tânăr coborî sprinten din această strălucitoare caretă şi urcă la fel de sprinten cele cinci sau şase trepte ale peronului.

Acest tânăr nu era altul decât vicontele de Saint-Rémy.

Plecând de la creditorul său care, mulţumit cu angajamentul tatălui lui Florestan, acordase amânarea cerută, urmând să revină la zece seara în strada Chaillot ca să încaseze banii, domnul de Saint-Rémy venise la doamna de Lucenay ca să-i mulţumească pentru noul serviciu ce i-l făcuse; neîntâlnind-o pe ducesă dimineaţa, sosea triumfător, sigur că o va găsi la ora pe care i-o rezerva ea de obicei.

După graba cu care coi doi valeţi din anticameră alergară să deschidă uşa de îndată ce recunoscură trăsura lui Florestan, după atitudinea respectuoasă cu care ceilalţi valeţi se ridicară prompt la trecerea vicontelui, în sfârşit după câteva nuanţe aproape imperceptibile, ghiceai pe al doilea sau mai bine zis pe adevăratul stăpân al casei.

Când domnul duce de Lucenay venea acasă cu umbrela în mână, cu picioarele încălţate în botfori (nu-i plăcea să

iasă ziua în trăsură), acelaşi ritual al servitorilor se repeta la fel de respectuos; totuşi, în ochii unui observator atent, era o mare deosebire de atitudine între primirea făcută soţului şi aceea pe care o rezervau amantului.

Aceeaşi grabă se manifestă şi în salonul valeţilor când intră Florestan. Pe loc, unul din ei i-o luă înainte, spre a-l anunţa doamnei de Lucenay.

Niciodată vicontele nu se simţise mai glorios, mai uşor, mai sigur de el, mai cuceritor…

Şi avea dreptate.

Nicicând mijlocul lui subţire, suplu, nu avusese atâta graţie trufaşă, nicicând nu-şi purtase fruntea şi privirea atât de sus, niciodată orgoliul lui nu fusese mai măgulit ca acum când îşi zicea: „Nobila doamnă, stăpâna acestui palat, e a mea, e la picioarele mele, chiar azi dimineaţă mă aştepta la mine acasă…“

Florestan se lăsase pradă acestor gânduri exagerat de vanitoase, traversând trei sau patru saloane care dădeau într-o mică încăpere unde ducesa îl aştepta de obicei. O ultimă privire într-o oglindă completă excelenta părere pe care Florestan o avea despre el însuşi.

Valetul deschise cele două canaturi ale unui salonaş şi anunţă:

— Domnul viconte de Saint-Rémy.

Mirarea şi indignarea ducesei nu se pot descrie.

Credea că contele nu tăinuise fiului său că şi ea auzise totul…

Doamna de Lucenay trebuind să iasă în seara aceea în lume era îmbrăcată, deşi nu purta bijuterii, cu gustul şi splendoarea ei obişnuită; minunata ei toaletă, fardul de un roşu aprins dat până aproape de ochi, frumuseţea ei strălucitoare mai ales sub lumina candelabrelor, mersul ei de zeiţă plutind deasupra norilor, scoteau şi mai mult în relief neasemuita şi impunătoarea ei înfăţişare; când era cazul, ştia să-i imprime o dispreţuitoare insolenţă.

Cunoaştem caracterul mândru, dârz al ducesei, să ne închipuim, dar, fizionomia, privirea ei, când vicontele,

înaintând spilcuit, surâzător şi plin de încredere, îi spuse drăgăstos:

— Draga mea Clotilda… Cât de bună eşti! Cât de…

Vicontele nu putu sfârşi. Ducesa nu se mişcase de pe scaun, dar gestul, uitătura ei, trădau un dispreţ pe cât de rece, pe atât de zdrobitor, încât Florestan se opri brusc.

Nu mai putu scoate o vorbă, nici înainta un pas.

Niciodată doamna de Lucenay nu i se arătase sub acest aspect. Nu putea crede că era aceeaşi femeie, totdeauna duioasă, iubitoare, pătimaşă şi supusă; căci nimeni nu e mai umil, mai slab decât o femeie voluntară în faţa omului iubit care o domină.

După ce primul moment de surpriză trecu, Florestan se ruşina de propria lui slăbiciune; cu îndrăzneala lui obişnuită făcu un pas către doamna de Lucenay, ca să-i ia mâna, şi îi zise cu glasul cel mai mângâios:

— Doamne, Clotilda, ce ai? Nu te-am văzut niciodată: atât de frumoasă şi totuşi…

— Ah! Câtă neruşinare! strigă ducesa dându-se înapoi cu atâta dezgust şi mândrie, încât Florestan rămase din nou surprins şi descumpănit. Revenindu-şi totuşi puţin în fire, îi zise:

— Poţi să-mi explici, cel puţin, Clotilda, cauza acestei schimbări atât de neaşteptate? Ce ţi-am făcut? Ce vrei de la mine?

Fără a-i răspunde, doamna de Lucenay îl măsură din cap până-n picioare, cu o expresie atât de jignitoare, încât Florestan simţi urcându-i-se sângele în obraz şi exclamă:

— Ştiu, doamnă, că de obicei forţaţi despărţirile… Vreţi să ne despărţim?

— E o idee cel puţin ciudată! spuse doamna de Lucenay izbucnind într-un râs batjocoritor; află că dacă un valet mă fură, nu mă despart de el: îl dau afară.

— Doamnă!

— Să isprăvim, zise ducesa scurt şi tăios. Prezenţa dumneavoastră mă dezgustă! Ce mai căutaţi aici? Oare nu v-aţi primit banii?

— E deci adevărat… Ghicisem… Acei douăzeci şi cinci de mii de franci…

— Ultimul dumneavoastră *fals* a fost retras, nu e aşa? Onoarea numelui familiei dumneavoastră este salvata. Foarte bine… Acum plecaţi…

— Ah! credeţi-mă…

— Îmi pare rău de aceşti bani, ar îi putut ajuta atâţia oameni cinstiţi… Dar m-am gândit la ruşinea tatălui dumneavoastră şi la a mea.

— Aşadar, Clotilda, ai aflat totul? Oh! Vezi, acum nu-mi mai rămâne decât să mor… strigă Florestan pe tonul cel mai patetic şi cel mai disperat.

Un râs batjocoritor fu răspunsul la această tiradă tragica şi, între doua accese de ilaritate, ducesa exclamă:

— Doamne! N-aş fi crezut niciodată că infamia poate fi atât de ridicolă!

— Doamnă, strigă Florestan cu trăsăturile schimonosite de furie.

Cele două canaturi ale uşii se deschiseră cu zgomot şi fu anunţat:

— Domnul duce de Montbrison!

Cu toate că Florestan ştia să se stăpânească, de data asta abia îşi putu reţine năvala resentimentelor; un om mai versat în societate decât ducele, le-ar fi observat numaidecât. Domnul de Montbrison însă nu avea decât optsprezece ani. Să ne închipuim un chip fermecător de fată, blond, alb şi roz, ale cărui buze roşii şi bărbie catifelată ar fi fost uşor umbrite de un început de barbă; să adăugăm la asta nişte ochi căprui, puţin sfielnici care nu aşteaptă decât să-şi desăvârșească scânteierea, apoi o talie tot atât de mlădioasă ca a ducesei, şi vom avea poate o imagine a acestui tânăr duce, heruvimul cel mai ideal pe care, cândva, vreo contesă sau ajutoarele ei l-ar fi împodobit cu o bonetă de femeie, văzând albeaţa gâtului său de fildeş.

Vicontele avu slăbiciunea sau îndrăzneala să rămână…

— Cât eşti de drăguţ, Conrad, că te-ai gândit la mine în

seara asta! spuse doamna de Lucenay pe tonul cel mai afectuos, întinzând mâna tânărului duce.

Când să-i dea un *shake-hand*[1] verişoarei sale, Clotilda îi întinse mâna şi îi zise veselă:

— Sărut-o, vere, nu ţi-ai scos mănuşile.

— Iartă-mă, verişoară, răspunse adolescentul şi îşi lipi buzele de mâna catifelată şi fermecătoare ce i se oferea.

— Ce faci astă-seară, Conrad? îl întrebă doamna de Lucenay, neluând în seamă câtuşi de puţin prezenta lui Florestan.

— Nimic; plecând de la dumneata mă voi duce la club.

— Ba deloc, ne vei însoţi, pe domnul de Lucenay şi pe mine, la doamna de Senneval, e ziua ei de primire.

— Verişoară, voi fi foarte fericit să mă supun ordinelor dumitale.

— Şi apoi, sincer vorbind, nu-mi place să iei de pe acum deprinderile şi gustul pentru club. Ai tot ce-ţi trebuie ca să fii foarte bine primit în societate. Trebuie deci să o frecventezi mai mult.

— Da, dragă verişoară.

— Şi fiindcă sunt faţă de dumneata aproape ca o bunică, dragul meu Conrad, sunt hotărâtă să fiu foarte exigentă. Eşti emancipat, e drept, dar cred că vei mai avea încă multă vreme nevoie de tutelă şi va trebui să te hotărăşti s-o accepţi pe a mea.

— Cu bucurie, din toată inima, verişoară. Răspunse repede tânărul duce.

Nu se poate descrie furia mută a lui Florestan, care stătea tot în picioare, rezemat de cămin.

Nici ducele, nici Clotilda nu-i acordau vreo atenţie. Ştiind cât de repede lua hotărâri doamna de Lucenay, îşi închipui că împinge îndrăzneala şi dispreţul până la a voi pe loc şi în faţa lui să înceapă a cocheta cu domnul de Montbrison.

Dar nu era nimic din toate astea: ducesa avea pentru vărul ei o dragoste maternă, aproape că-l văzuse

[1] Strângere de mână (engl)

născându-se. Dar tânărul duce era atât de frumos, părea atât de fericit de cordiala primire ce-i făcuse vara lui, încât gelozia, sau mai exact trufia lui Florestan crescu, inima lui sângera sub crudele muşcături ale invidiei ce-i inspira

Conrad de Montbrison oare, bogat şi fermecător, intra atât de victorios în acea viaţă de plăceri, de vrajă şi de petreceri, din care el ieşea ruinat, terfelit, dispreţuit şi dezonorat.

Vicontele de Saint-Rémy era curajos, avea acel curaj calculat, ca să zicem aşa, care face ca din furie sau trufie să înfrunte un duel dar, stricat şi corupt, nu avea acea bărbăţie a inimii care se împotriveşte relelor înclinări, sau pe aceea care îţi dă cel puţin energia necesară de a scăpa de blam printr-o moarte voluntară.

Furios din cauza dispreţului diabolic al ducesei, crezând că vede în tânărul duce de Montbrison un rival, se hotărî să facă uz de obrăznicie faţă de doamna de Luceauy şi, dacă era nevoie, să-i caute ceartă lui Conrad.

Ducesa, enervată de îndrăzneala lui Florestan, nici nu se uita la el, iar domnul de Montbrison, în zelul lui pentru vară-sa, uitând bunele maniere, nici nu salutase şi nici nu adresase vreun cuvânt vicontelui, deşi îl cunoştea.

Acesta, înaintând spre Conrad, care stătea cu spatele la el, îi atinse uşor braţul şi îi spuse pe un ton sec şi batjocoritor:

— Bună seara, domnule… iartă-mă că nu te-am văzut până acum.

Domnul de Montbrison, dându-şi seama de lipsa lui de politeţe, se întoarse repede şi spuse prieteneşte vicontelui:

— Domnule, sunt foarte încurcat, într-adevăr… dar sper că vara mea, care e cauza lipsei mele de atenţie, va binevoi să mă scuze faţă de dumneata… şi…

— Conrad, interveni ducesa, scoasă din răbdări de îndrăzneala lui Florestan care continua să rămână şi să-l înfrunte pe tânăr. Bine, bine, fără scuze, nu e nevoie…

Domnul de Montbrison, crezând că vara lui îl dojeneşte în glumă că e prea formalist, zise vicontelui care pălise de

furie:

— Nu mai stăruiesc, domnule, deoarece vara mea mă opreşte… După cum vezi, tutela ei a şi început.

— Şi această tutelă nu se va opri aici… scumpul meu domn, fii sigur. Aşa că în temeiul acestei hotărâri (pe care doamna ducesă se va grăbi să o îndeplinească, nu mă îndoiesc) şi, având aceasta în vedere, mă gândesc să-ţi fac o propunere…

— Mie, domnule? se miră Conrad care începuse să fie surprins de tonul ironic al lui Florestan.

— Chiar dumitale… Plec peste câteva zile la legaţia din Gerolstein, unde sunt ataşat… Vreau să-mi lichidez casa complet mobilată şi grajdurile mele cu cele necesare. Dumneata ai nevoie de aşa ceva.

Şi vicontele accentua cu intenţie asupra acestor din urmă cuvinte, uitându-se la doamna de Lucenay şi reluă:

— Ar fi foarte nostim… nu e aşa, doamnă ducesă?

— Nu te înţeleg, domnule, spuse domnul de Montbrison, din ce în ce mai mirat.

— Îţi voi spune, Conrad, de ce nu poţi primi oferta ce ţi se face, interveni din nou Clotilda.

— Şi de ce n-ar putea domnul primi oferta mea, doamnă ducesă?

— Dragă Conrad, ceea ce ţi se propune să cumperi este de pe acum proprietatea altora… înţelegi? Vei avea neajunsul de a fi jefuit ca în codru.

Florestan îşi muşcă buzele de furie.

— Luaţi seama, doamnă! strigă el.

— Cum? Ameninţări… aici… domnule! strigă Conrad.

— Haide, Conrad, nu-l băga în seamă, spuse doamna de Lucenay, luând cu un calm desăvârşit o bomboană dintr-o cutioară; un om onorabil nu trebuie şi nici nu se poate compromite cu domnul. Dacă ţine, îţi voi spune şi de ce.

Ar fi urmat poate o teribilă scenă, dacă cele două canaturi ale uşii nu s-ar fi deschis din nou, şi domnul duce de Lucenay n-ar fi intrat zgomotos, violent, aiurit, ca de obicei.

— Cum, dragă, te-ai şi îmbrăcat? întrebă el, dar e colosal, e surprinzător!… Bună seara, Saint-Rémy, bună seara, Conrad… Ah! Aveţi în faţă pe cel mai disperat dintre oameni… adică nu mai dorm, nu mai mănânc, m-am abrutizat, nu mă pot obişnui cu gândul… Bietul d'Harville, ce nenorocire!

Şi domnul de Lucenay, lăsându-se într-un fotoliu cu două rezemători, îşi aruncă pălăria cu un gest de disperare, scoţând exclamaţii dezolante.

Enervarea lui Conrad şi a lui Florestan putu să se potolească, fără ca domnul de Lucenay, de altfel omul cel mai puţin clarvăzător din lume, să fi observat ceva.

Doamna de Lucenay, nu fiindcă ar fi fost stânjenită, – ne este cunoscut faptul că era o femeie care ştia totdeauna să iasă din încurcătură – dar pentru că prezenţa lui Florestan îi era pe cât de penibilă, pe atât de nesuferită, se adresă ducelui:

— Putem porni, dacă vrei: doresc să i-l duc pe Conrad doamnei de Senneval.

— Nu, nu, nu! începu să ţipe ducele apucând o pernă şi lovind-o puternic cu amândoi pumnii, spre marea surprindere a Clotildei care, la strigătele neaşteptate ale soţului, sări de la locul ei.

— Doamne, Doamne, ce ai? M-ai speriat.

— Nu! repetă ducele şi, dând la o parte perna, se ridică brusc şi începu să se plimbe gesticulând. Nu mă pot deprinde cu gândul că bietul d'Harville a murit; dar dumneata, Saint-Rémy, ce spui de toate astea?

— Într-adevăr, e o întâmplare groaznică! răspunse vicontele care, turbând încă de mânie, căuta privirea domnului de Montbrison; dar acesta, după ultimele cuvinte ale ducesei, nu din lipsă de inimă, dar din mândrie, îşi întoarse ochii de la un om atât de compromis.

— Te implor, spuse soţului ei ducesa ridicându-se, nu regreta că domnul d'Harville în chip atât de zgomotos, şi mai ales atât de ciudat… Sună, te rog, şi cheamă personalul.

— Şi când te gândeşti, reluă domnul de Lucenay, trăgând de cordonul clopoţelului că, acum trei zile, d’Harville era plin de viaţă şi de sănătate…

Aceste trei strigăte din urmă fură întovărăşite de trei smucituri atât de violente, încât cordonul se desprinse de arcul de sus, căzu pe un candelabru cu lumânări aprinse, din care răsturnă două: una din ele se opri pe cămin, spărgând o minunată cupă veche de porţelan de Sèvres, cealaltă lumânare se rostogoli în faţa căminului pe un covor de hermină care, luând foc, fu stins aproape imediat de piciorul lui Conrad.

În aceeaşi clipa, doi valeţi de cameră, alarmaţi de acest zgomot formidabil, sosiră în grabă şi îl găsiră pe domnul de Lucenay cu cordonul clopoţelului în mână, pe ducesă râzând în hohote de ridicola degringoladă a lumânărilor şi pe domnul de Montbrison împărtăşind ilaritatea verişoarei lui.

Numai domnul de Saint-Rémy nu râdea.

Ducele, deprins cu asemenea accidente, rămase nepăsător. Azvârli cordonul unuia dintre servitori şi porunci.

— Să tragă la scară trăsura doamnei.

Clotilda, puţin mai liniştită, reluă:

— Într-adevăr, domnule, numai dumneata eşti în stare să mă faci să râd de un eveniment atât de tragic.

— Tragic!… Mai bine spune groaznic, înspăimântător. De ieri, mă gândesc câţi oameni există, chiar în familia mea, pe care aş fi dorit să-i văd murind în locul acestui biet d’Harville. Nepotul meu d’Emberval, de pildă, care te scoate din răbdări cu bâlbâitul lui; sau chiar mătuşa dumitale Merinville, care-ţi vorbeşte mereu de nervii ei, de durerea ei de cap şi care-ţi înghite în fiecare zi, în aşteptarea cinei, o supă oribilă, ca o portărească de rând. Spune, ţii mult la mătuşa dumitale Merinville?

— Lasă astea, eşti deplasat! spuse ducesa ridicând din umeri.

— Dar e adevărat, răspunse ducele, aş sacrifica douăzeci

de indiferenţi pentru un prieten… Nu e aşa, Saint-Rémy ?

— Fără-ndoială.

— E ca povestea aia cu croitorul. O ştii, Conrad?

— Nu. N-o ştiu.

— Ai să-i înţelegi îndată tâlcul. Un croitor este condamnat la spânzurătoare. Era singurul croitor în târg. Ce fac locuitorii? îi spun judecătorului: „Domnule judecător, n-avem decât un croitor, dar avem trei cizmari; dacă vă este totuna, să spânzuraţi pe unul din ei în locul croitorului, nouă ne ajung doi cizmari.“ Ai înţeles comparaţia, Conrad?

— Da, am înţeles-o.

— Şi dumneata, Saint-Rémy?

— Şi eu.

— Trăsura doamnei ducese! anunţă unul din feciori.

— Ah! dar de ce nu ţi-ai pus diamantele? exclamă deodată domnul de Lucenay. La rochia asta s-ar fi potrivit foarte bine.

Domnul de Saint-Rémy tresări.

— Măcar de rândul ăsta; ieşim doar în lume atât de rar împreună, mi-ai fi putut face onoarea diamantelor dumitale. Ce frumoase sunt diamantele ducesei… Le-ai văzut, Saint-Rémy?

— Da… domnul le cunoaşte foarte bine! spuse Clotilda repede, apoi adăugă: Dă-mi braţul, Conrad!

Domnul de Lucenay o însoţi pe ducesă urmat de Saint-Rémy care abia îşi mai stăpânea mânia.

— Nu vii cu noi la Senneval, Saint-Rémy? îl întrebă domnul de Lucenay.

— Nu… mi-e imposibil, răspunse el repezit.

— Vezi, Saint-Rémy, doamna de Senneval, iată încă o fiinţă… ce spun, una?… două, pe care le-aş jertfi bucuros, fiindcă şi bărbatul ei e pe lista mea.

— Care listă?

— Aceea a persoanelor pe care le-aş fi văzut murind fără să-mi pese, numai ca d’Harville să ne fi rămas.

În clipa în care, în anticameră, domnul de Montbrison o

ajuta pe ducesă să-şi pună mantila, domnul de Lucenay, adresându-se vărului său, îi zise:

— Deoarece tot vii cu noi, Conrad, spune trăsurii tale să ne urmeze… afară numai dacă domnul Saint-Rémy nu vine cu noi. Atunci îmi daţi şi mie un loc şi vă voi povesti încă una bună, care e tot atât de savuroasă ca şi aceea cu croitorul.

— Mulţumesc, spuse rece Saint-Rémy, nu vă pot însoţi.

— Atunci la revedere, dragul meu… Dar ce, te-ai certat cu soţia mea? Uite că se urcă în trăsură fără să-ţi spună o vorbă.

Într-adevăr, trăsura ducesei era trasă la scară şi ea urcă grăbită.

— Dar vărul meu? întrebă Conrad, aşteptându-l din deferenţă pe domnul de Lucenay.

— Hai, urcă o dată, urcă! îl îndemnă ducele care, oprit o clipă pe treaptă, admira elegantul echipaj al vicontelui.

— Sunt roibii dumitale, Saint-Rémy?

— Da…

— Şi trupeşul dumitale Edwards… Ce alură!… Iată ce se cheamă un vizitiu de casă mare!… Uite ce bine stăpâneşte caii!… Trebuie să fim drepţi, numai îndrăcitul ăsta de Saint-Rémy are tot ce e mai bun.

— Doamna de Lucenay şi vărul ei te aşteaptă, dragă, spuse Saint-Rémy cu amărăciuni.

— E adevărat:.. Sunt un rău-crescut! La revedere, Saint-Rémy… Ah! Uitasem, adăugă ducele oprindu-se în locul peronului: dacă n-ai nimic mai bun de făcut, vino să cinezi cu noi, mâine, lordul Dudley mi-a trimis din Scoţia nişte cocoşi de munte. Închipuieşte-ţi că e ceva monstruos… Ne-am înţeles, nu e aşa?

Şi ducele se urcă alături de soţia lui şi de Conrad.

Saint-Rémy rămase singur pe peron şi îi văzu plecând.

Trăsura lui trase şi ea la scară.

Se trânti pe perne, aruncând o privire de furie, de ură şi de deznădejde acestui palat în care intrase atât de des ca stăpân şi pe care îl părăsea acum alungat în mod ruşinos.

— Acasă! se răsti el.

— Acasă! repetă lui Edwards valetul însoţitor închizând portiera.

E uşor de înţeles care erau gândurile amare şi triste ale lui Saint-Rémy când ajunse acasă.

— De cum intră, Boyer, care îl aştepta sub peristil, îi zise:

— Domnul conte îl aşteaptă sus pe domnul viconte.

— Bine..

— Mai e o persoană căreia domnul viconte i-a dat întâlnire pentru orele zece: domnul Petit-Jean…

— Bine, bine…

„Oh! ce seară!“ îşi zise Florestan urcând la etaj pentru a-şi întâlni tatăl care îl aştepta în salonul de sus, unde avusese loc convorbirea de dimineaţă.

— Mii de scuze, tată, că nu am fost acasă la sosirea dumitale… dar…

— Omul care are la el acea poliţă falsă e aici? întrebă contele întrerupându-l.

— Da, tată, e jos.

— Spune-i să urce…

Florestan sună, Boyer apăru.

— Spune domnului Petit-Jean să urce.

— Da, domnule viconte.

Şi Boyer ieşi.

— Cât eşti de bun, tată, să-ţi aminteşti de făgăduiala ce mi-ai făcut.

— Îmi amintesc totdeauna de ceea ce făgăduiesc…

— Câtă recunoştinţă!… Cum ţi-aş putea vreodată dovedi…

— Am vrut ca numele meu să nu fie dezonorat… Şi nu va fi…

— Nu va fi!… Nu… şi nu va mai fi niciodată, ţi-o jur, tată…

Contele se uită la fiul său cu o privire ciudată, apoi repetă:

— Nu, nu va mai fi niciodată!. Şi adăugă cu ironie: Oare

eşti profet?
— Citesc această hotărâre în inima mea.
Tatăl lui Florestan nu răspunse nimic.
Se plimba în lungul şi-n latul odăii, cu mâinile băgate în buzunarele redingotei sale lungi.
Era palid.
— Domnul Petit-Jean, anunţă Boyer introducând un bărbat cu o figură de rând, josnică şi vicleană.
— Unde e poliţa aceea? întrebă contele.
— Iat-o, domnule, răspunse Petit-Jean (omul de paie al lui Jacques Ferrand, notarul), întinzând contelui hârtia.
— Asta e? se adresă acesta fiului său, arătându-i din ochi poliţa.
— Da. Tată
Contele scoase din buzunarul vestei douăzeci şi cinci de hârtii a câte o mie de franci, le înmână fiului său. Şi îi spuse:
— Plăteşte!
Florestan plăti şi luă poliţa cu un adânc suspin de uşurare.
Domnul Petit-Jean puse cu grijă banii într-un vechi portofel şi salută.
Contele de Saint-Rémy ieşi cu el din salon, în timp ce Florestan rupea cu prudenţa poliţa.
— Cel puţin îmi rămân cei douăzeci şi cinci de mii de franci ai Clotildei. Dacă nu se descoperă nimic, e o consolare. Dar cum s-a purtat cu mine!… Oare ce o fi având tatăl meu să-i spună lui Petit-Jean?
Zgomotul unei chei, întoarsă de doua ori în broască îl făcu pe viconte să tresară.
Tatăl reveni. Era şi mai palid decât înainte.
— Mi se pare, tată că am auzit încuindu-se uşa biroului meu.
— Da, eu am încuiat-o.
— Dumneata, tată? Şi pentru ce? întrebă Florestan mirat.
— Îţi voi spune.

Şi contele se aşeză astfel încât fiul său să nu poată ieşi pe scara secretă care ducea la parter.

Florestan, neliniştit, începea să remarce atitudinea ciudata a tatălui sau şi îi urmărea, bănuitor, toate mişcările. Fără să-şi poată explica de ce, simţea o groază nelămurita.

— Tată… ce ai?

— Azi-dimineaţă văzându-mă, singurul dumitale gând a fost următorul: tata nu va îngădui să mi se necinstească numele şi va plăti, dacă voi izbuti să-l ameţesc cu câteva vorbe de căinţă prefăcută.

— Ah! Cum poţi crede că…

— Nu mă întrerupe… Nu m-ai amăgit: dumneata nu mai ai nici pudoare, nici păreri de rău, nici remuşcări; eşti viciat până în fundul inimii, n-ai avut niciodată un simţământ cinstit; n-ai furat, atâta vreme cât ai avut cu ce să-ţi satisfaci capriciile, asta înseamnă corectitudinea oamenilor bogaţi de teapa dumitale; apoi au început potlogăriile, pe urmă josniciile, după aceea crima, falsul. Asta nu e decât prima perioadă a vieţii dumitale… ea o încă frumoasă şi curată faţă de cea care te-ar aştepta…

— Dacă nu mi-aş schimba purtările, o recunosc, dar mi le voi schimba, tată, ţi-am jurat asta.

— Nu te vei schimba…

— Dar…

— Nu te vei schimba… Alungat din societatea în care ai trăit până acum, vei deveni curând un infractor de categoria mizerabililor în mijlocul cărora vei fi azvârlit, hoţ, fără putinţă de scăpare… şi, la nevoie, asasin, iată-ţi viitorul.

— Eu, asasin?

— Da, pentru că eşti laş!

— Am avut dueluri şi am dovedit…

— Îţi spun că eşti laş! Ai preferat ticăloşia în locul morţii! Va veni o zi în care, ca să ascunzi vina noilor dumitale nelegiuiri, vei ridica viaţa altora. Asta nu trebuie şi nici nu vreau să se întâmple. Am sosit la vreme ca să

salvez cel puţin de acum înainte onoarea numelui meu în, faţa întregii lumi. Trebuie să existe un sfârşit.

— Cum adică, tată?… Ce vrei să spui? strigă Florestan din ce în ce mai îngrozit de expresia înspăimântătoare a chipului bătrânului şi de paloarea lui crescândă.

Deodată, în uşa biroului răsunară bătăi puternice. Florestan făcu o mişcare ca să meargă să deschidă, pentru a pune o dată capăt unei scene ce-l înspăimânta, dar contele îl prinse cu o mână de fier şi-l ţinu pe loc.

— Cine bate? întrebă contele.

— În numele legii, deschideţi! Deschideţi! rosti o voce.

— Deci falsul acesta nu era ultimul? şopti contele copleşit de revoltă, privindu-şi cu severitate fiul.

— Ba da, tată… ţi-o jur, răspunse Florestan încercând zadarnic să se elibereze din strânsoarea puternică a tatălui său.

— În numele legii, deschideţi!… repetă glasul.

— Ce doriţi? întrebă contele.

— Sunt comisarul de poliţie, vin să operez o percheziţie pentru un furt de diamante de care o acuzat domnul de Saint-Rémy. Domnul Baudoin, bijutierul, are dovezi. Dacă nu deschideţi, domnule, voi fi nevoit să sparg uşa.

— Iată-te şi hoţ! Deci nu m-am înşelat, zise contele cu glas înăbuşit. Veneam să te omor, dar am întârziat prea mult.

— Să mă omori?

— Destulă dezonoare pentru numele meu, să isprăvim; am aici două pistoale… îţi vei zbura creierii… de nu, ţi-i voi zbura eu şi voi spune că te-ai omorât din disperare, ca să scapi de ruşine.

Şi contele, cu un înfricoşător sânge rece, scoase din buzunar un revolver şi îl întinse fiului său, zicându-i:

— Haide, isprăveşte odată, dacă nu eşti un laş!

După noi şi inutile sforţări de a scăpa din mâinile contelui, Florestan, livid, se dădu înapoi cuprins de spaimă. După privirea teribilă, neînduplecată a tatălui său înţelese că nu se putea aştepta la nicio îngăduinţă din

partea lui.
— Tată! strigă el.
— Trebuie să mori!
— Mă căiesc!…
— E prea târziu! Auzi, oamenii sparg uşa!
— Îmi voi ispăşi greşelile!
— Vor intra dintr-un moment într-altul! Deci trebuie să te omor eu?
— Fie-ţi milă…
— Uşa cedează, tu ai vrut-o! Şi contele propti gura armei de pieptul lui Florestan.
După zgomotul de afară, părea că într-adevăr uşa biroului nu va mai rezista mult.
Vicontele se văzu pierdut.
O hotărâre subită şi disperată îi veni în minte. Nu se mai lupta cu tatăl său şi spuse cu tot atâta hotărâre cât şi resemnare:
— Ai dreptate tată… dă-mi arma. Destul oprobiu pe numele meu, viaţa care mă aşteaptă e groaznică, nu mai merită să mă zbat pentru ea. Dă-mi arma. Vei vedea dacă sunt sau nu laş.
Şi întinse mâna spre revolver.
— Dar cel puţin o vorbă, o singură vorbă de îmbărbătare, de milă, la despărţire, adăugă Florestan.
Şi buzele sale tremurânde, paloarea, chipul său răvăşit, trădau emoţia cumplită a acestei clipe supreme.
„Dar dacă e totuşi fiul meu? gândi contele îngrozit, şovăind să-i întindă pistolul. Dacă e fiul meu, cu atât mai puţin trebuie să preget în faţa acestui sacrificiu.“
O trosnitură puternică, şi uşa biroului cedă.
— Tată… vor intra… Oh! îmi dau acum seama că moartea e o binefacere. Mulţumesc. Mulţumesc… dar cel puţin dă-mi mâna şi iartă-mă!…
Cu toată asprimea lui, contele nu se putu opri de a tresări şi de a spune cu vocea sugrumată:
— Te iert.
— Tată… uşa se deschide… du-te la ei… cel puţin să nu

te bănuiască… Şi apoi, dacă ajung aici, mă vor împiedica să sfârşesc… Adio…

Paşii mai multor persoane se auziră din încăperea alăturată.

Florestan îşi propti pistolul în dreptul inimii.

Lovitura porni în clipa în care contele, ca să nu asiste la acel oribil spectacol, îşi întoarse capul şi ieşi repede din salon, ale cărui draperii se închiseră în urma lui.

La zgomotul detunăturii, la vederea contelui, palid şi cu privirea rătăcită, comisarul se opri brusc în pragul uşii, făcând semn agenţilor lui să nu înainteze.

Anunţat de Boyer că vicontele se închisese în cameră cu tatăl lui, magistratul înţelese totul şi respectă această mare durere.

— Mort! strigă contele, ascunzându-și faţa în mâini, mort! repetă el zdrobit. E drept, mai bine moartea decât dezonoarea, dar e groaznic!

— Domnule, replică trist magistratul, după câteva clipa de tăcere, cruţaţi-vă de a asista la acest dureros spectacol, părăsiţi casa asta… Acum nu-mi rămâne decât să îndeplinesc o altă îndatorire, şi mai grea decât aceea care m-a adus aici.

— Aveţi dreptate, spuse domnul de Saint-Rémy. Cât despre victima furtului, îi puteţi spune să se prezinte la domnul Dupont, bancher.

— Strada Richelieu… e foarte cunoscut, răspunse magistratul.

— La cât sunt evaluate diamantele furate?

— La aproape treizeci de mii de franci, domnul meu. Persoana care le-a cumpărat şi prin care furtul a fost descoperit, a plătit această sumă fiului dumneavoastră.

— O voi putea acoperi şi pe asta, domnule. Bijutierul să se găsească poimâine la bancherul meu, mă voi înţelege cu el.

Comisarul se înclină.

Contele ieşi.

După plecarea contelui, magistratul, foarte tulburat de

această scenă neaşteptată, se îndreptă încet spre salon şi, emoţionat, dădu perdelele în lături.

— Nimeni! strigă el încremenit, cercetând din ochi salonul şi nevăzând nicio urmă a tragicei întâmplări care trebuia să fi avut loc. Apoi, observând o uşă mascată în tapetul odăii, zori într-acolo. Era încuiată pe dinăuntru şi dădea spre o scară secretă.

— Ne-a înşelat… O fi fugit pe aici! strigă el cu dispreţ.

Într-adevăr, în faţa tatălui său, vicontele îşi pusese pistolul în dreptul inimii, dar trăsese apoi cu multă îndemânare în gol, sub braţ, şi dispăruse repede.

Cu toate stăruitoarele cercetări în toată casa, Florestan nu putu fi găsit.

În timpul convorbirii comisarului cu tatăl lui, vicontele trecuse repede prin budoar, în seră, apoi în străduţa pustie şi, în sfârşit în Champs-Elysées.

Capitolul 10
BUN RĂMAS

„Am crezut, am văzut, şi plâng.
Wordsworth

În ziua următoare celeia în care contele Saint-Rémy fusese atât de nedemn dejucat de fiul său, o scenă emoţionantă se petrecea la Saint-Lazare, în ora de pauză a deţinutelor.

În ziua aceea, în timpul plimbării celorlalte deţinute, Floarea-Mariei şedea pe o bancă lângă bazinul curţii, numită acum „banca Guristei“; printr-un fel de înţelegere tacită, deţinutele îi cedau acest loc, preferat de ea, căci înrâurirea binefăcătoare a fetei crescuse şi mai mult.

Guristei îi plăcea această bancă, deoarece muşchiul care catifela ghizdul bazinului îi amintea întrucâtva verdele câmpiilor, după cum apa limpede îi evoca pârâiaşul din satul Bouqueval.

Pentru privirile îndurerate ale prizonierului, o tufă de iarbă e o pajişte, o floare, o grădină.

Încrezătoare în făgăduielile afectuoase ale doamnei d'Harville, Floarea-Mariei aştepta de două zile să părăsească Saint-Lazare.

Deşi nu avea niciun motiv să se neliniştească de întârzierea ieşirii ei din închisoare, fata, obişnuită cu nenorocirea, aproape că nu mai nădăjduia să fie cândva liberă…

De când se înapoiase printre acele creaturi al căror aspect şi fel de a vorbi îi răscoleau, în suflet, amintirea ruşinoasă, de nevindecat, a primei ei existenţe, tristeţea Floarei-Maria devenise şi mai copleşitoare.

Dar mai era ceva.

Un nou motiv de tulburare, de mâhnire, aproape de spaimă, provenea din exaltarea pătimaşă a recunoștinței ei pentru Rudolf.

Lucru bizar! Ea nu vedea adâncimea prăpastiei în care fusese scufundată, decât ca să măsoare distanţa ce o separa de acel om a cărui măreţie i se părea supraomenească, de acel om de o bunătate atât de nobilă şi tot odată de o asprime atât de neînduplecată faţă de cei răi.

Cu tot respectul care învăluia această adoraţie, câteodată, vai! Floarea-Mariei se temea că recunoaşte în acest sentiment simptomele dragostei, dar o dragoste pe cât de ascunsă, pe atât de profundă, pe cât de castă, pe atât de deznădăjduită.

Nefericita copilă nu putuse desluşi în inima ei această taină cumplită, decât după convorbirea cu doamna d'Harville, înamorată şi ea de Rudolf, cu o patimă pe care el o ignora.

După plecarea şi făgăduielile marchizei, Floarea-Mariei ar fi trebuit să exalte de bucurie, gândindu-se la prietenii ei de la Bouqueval, la Rudolf, pe care avea să-l revadă…

N-a fost nimic din toate astea.

Inima i se strânse de durere. Îi reveneau mereu în minte

vorbele aspre, privirile trufaşe, cercetătoare ale doamnei d'Harville, când biata prizonieră vorbise, cu entuziasm, de binefăcătorul ei.

Printr-o ciudată intuiţie, Gurista surprinsese o parte din taina doamnei d'Harville.

„Exaltarea recunoştinţei mele pentru domnul Rudolf a jignit-o pe această tânără doamnă atât de frumoasa şi de un rang atât de ridicat, gândi Floarea-Mariei… Acum înţeleg asprimea vorbelor ei; ele exprimau o gelozie dispreţuitoare…"

Vocea sângelui, atât de contestată, mută, neştiută sau nerecunoscută, se face câteodată auzită; aceste efluvii de duioşie pătimaşă, care o atrăgeau pe Floarea-Mariei spre Rudolf şi de care se înspăimânta fiindcă, în candoarea ei, le denatura caracterul, aceste porniri rezultau din unele tainice înclinări, pe cât de evidente pe atât de inexplicabile, cum ar fi asemănarea chipurilor…

Într-un cuvânt, dacă Floarea-Mariei ar fi aflat că e fiica lui Rudolf, şi-ar fi explicat via atracţie ce o resimţea pentru el; atunci, lămurită pe deplin, ar fi admirat, fără rezerve, frumuseţea tatălui ei.

Aşa se explică de ce Floarea-Mariei era atât de abătută, deşi ar fi trebuit să se aştepte dintr-o clipă într-alta, potrivit făgăduielii doamnei d'Harville, să părăsească Saint-Lazare-ul.

Floarea-Mariei, melancolică şi gânditoare, şedea deci pe o bancă lângă bazin, privind cu un fel de curiozitate absentă jocul câtorva păsărele obraznice care se zbenguiau pe ghizdul de piatră.

În acel moment, doamna Armand, inspectoarea intra în grădina închisorii.

După ce o căută cu privirea pe Floarea-Mariei, veni către ea cu o înfăţişare mulţumită şi surâzătoare.

— Veste bună, copila mea…

— Adevărat, doamnă? exclamă Gurista ridicându-se.

— Prietenii dumitale nu te-au uitat şi ţi-au obţinut eliberarea… Domnul director a primit înştiinţarea.

— E cu putinţă, doamnă? Ah! Ce fericire! Dumnezeule!

Şi emoţia Floarei-Maria fu atât de puternică, încât păli, duse mâna la inimă ca să-i potolească bătăile şi recăzu pe bancă.

— Linişteşte-te, copila mea, adăugă doamna Armand cu bunătate. Din fericire asemenea emoţii nu sunt primejdioase.

— Ah! Doamnă, câtă recunoştinţă!…

—Desigur că doamna marchiză d'Harville a obţinut: eliberarea dumitale… A venit o doamnă bătrână cu misiunea de a te conduce la nişte persoane care se interesează de dumneata… Aşteaptă-mă, voi reveni să te iau, am de dat câteva dispoziţii în atelier.

Aflând că Gurista a fost graţiată, celelalte deţinute, departe de a se arăta geloase de această favoare, îşi manifestară bucuria: unele o înconjurară pe Floarea-Mariei şi-şi luară de la ea un rămas bun plin de afecţiune, felicitând-o că a ieşit atât de repede din închisoare.

Când Floarea-Mariei părăsi temniţa sub conducerea inspectoarei, aceasta îi spuse:

— Acum, copila mea, te vei duce la vestiar, unde vei depune hainele de deţinută, ca să-ţi reiei straiele ţărăneşti care, prin simplitatea lor rustică, te prindeau atât de bine; adio, vei fi fericită, pentru că te vei găsi sub protecţia unor oameni onorabili, şi părăseşti această casa ca să nu te mai înapoiezi niciodată… Dar, iată, nu sunt deloc cuminte, adăugă doamna Armand, ai cărei ochi se umplură de lacrimi, mi-e peste putinţă să-ţi ascund cât mă apropiasem de dumneata, biată micuţă! Apoi, văzând că ochii Floarei-Maria se înlăcrimaseră şi ei, inspectoarea continuă: Nu te vei supăra pe mine că-ţi fac plecarea atât de grea?

— Vai! Doamnă… Oare nu mulţumită recomandaţiei dumitale acea tânără doamnă, căreia îi datorez libertatea, s-a interesat de soarta mea?

— Da, şi sunt fericită de ceea ce am făcut; presimţirile mele nu m-au înşelat.

În acea clipă se auzi sunetul unui clopot…

— Ora de lucru a atelierelor, trebuie să mă duc… Adio, încă o dată adio, scumpa mea copilă!…

Şi doamna Armand, tot aşa de emoţionată ca Floarea-Mariei, o îmbrăţişă afectuos; apoi se adresă unuia dintre funcţionarii închisorii:

— Conduceţi-o pe domnişoara la vestiar.

După un sfert de ceas, Floarea-Mariei, îmbrăcată în port ţărănesc, aşa cum o văzusem la ferma de la Bouqueval, intra la grefă, unde o aştepta doamna Séraphin…

Menajera notarului Jacques Ferrand venise să o ia pe această nefericită copilă ca să o ducă pe insula Culegătorului de fiare vechi.

Capitolul 11
AMINTIRI

Jacques Ferrand obţinuse uşor eliberarea Floarei-Maria, formalitate care depindea de o simplă decizie administrativă.

Informat de Cucuvaie că Gurista e la Saint-Lazare, s-a adresat de îndată unuia din clienţii lui, om onorabil, cu trecere, spunându-i că tânăra fată decăzuse la început, dar acum se pocăia sincer şi, fiind de curând închisă la Saint-Lazare, era expusă, prin contactul cu celelalte prizoniere, să-şi vadă slăbind încrederea în bunele ei porniri. Această fată, fiindu-i recomandată de persoane respectabile care urmează să se ocupe de ea la ieşirea din închisoare, adăugase Ferrand, îl ruga pe influentul său client, în numele moralei, al religiei şi al viitoarei reabilitări a nefericitei, să ceară eliberarea ei.

În sfârşit, notarul, pentru a se pune la adăpost de orice cercetări ulterioare, stăruia pe lângă clientul său să nu-i pomenească numele: această dorinţă, atribuită calităţii plină de discreţie a lui Ferrand, om pe cât de pios, pe atât de respectabil, fu îndeplinită cu străşnicie: eliberarea Floarei-Maria fu cerută şi obţinută, pe numele clientului,

care, culme a amabilităţii, trimisese ordinul de ieşire direct lui Jacques Ferrand, pentru ca acesta să-l poată remite protectorilor fetei.

Doamna Séraphin, remiţând ordinul directorului închisorii, adăugă că era însărcinată s-o conducă pe Guristă la persoanele care vor avea grijă de ea.

După bunele referinţe date de inspectoare doamnei d'Harville despre Florea-Mariei, nimeni nu se îndoia că aceasta îşi datora eliberarea intervenţiei marchizei.

Menajera notarului nu putea dar deştepta întru nimic neîncrederea victimei sale.

Doamna Séraphin avea, după împrejurări, ştiind să se prefacă, înfăţişarea unei femei cumsecade: şi ar fi fost nevoie de mult spirit de observaţie, ca să descoperi ceva suspect, fals şi crud în privirea ei şireată, în surâsul ei ipocrit.

Cu toată marea ei ticăloşie care o făcuse complicea sau confidenta nelegiuirilor stăpânului ei, doamna Séraphin nu se putu opri de a fi impresionată de frumuseţea candidă a acestei fete. Pe care ea o dăduse de copil în puterea Cucuvelei şi pe care o ducea acum la o moarte sigură.

— Ei bine, scumpa mea domnişoară, îi zise doamna Séraphin, cu o voce mieroasă, trebuie să fii foarte mulţumită că ieşi din închisoare.

— Oh! Da, doamnă, şi e desigur datorită protecţiei doamnei d'Harville, care a fost aşa de bună cu mine…

— Nu te înşeli… Dar vino, suntem puţin în întârziere şi avem un drum lung de făcut.

— Mergem la ferma Bouqueval, la doamna Georges, nu e aşa, doamnă? exclamă Gurista.

— Da, desigur, mergem la ţară, la doamna Georges, spuse menajera ca să înlăture din mintea Floarei-Maria orice bănuială: apoi adăugă cu o maliţiozitate ascunsă: Dar, înainte de a o vedea pe doamna Georges, te aşteaptă o mică surpriză: vino, vino, trăsura noastră e jos. Ce suspin de uşurare o să mai scoţi când vei ieşi de aici, scumpă domnişoară! Să mergem… Sluga dumneavoastră,

domnilor…

Şi doamna Séraphin, după ce-l salută pe grefier şi pe ajutorul lui, coborî cu Gurista.

Un gardian venea după ele, ca să deschidă porţile. Ultima se închisese în urma lor şi ambele femei se găsiră sub marea arcadă care dă în cartierul Saint-Dénis.

Floarea-Mariei se urcă în trăsură cu doamna Séraphin, care porunci vizitiului să meargă la Batignolles şi să oprească la barieră.

Un drum mai scurt ducea de acolo aproape direct la malul Senei, nu departe de insulă.

Floarea-Mariei nu cunoştea Parisul, nu putea deci băga de seamă că trăsură luase alt drum decât cel spre bariera Saint-Denis. Numai când trăsura se opri la Batignolles, îi spuse doamnei Séraphin, care o poftea să coboare:

— Dar mi se pare, doamnă, că nu suntem pe drumul care duce la Bouqueval… Şi apoi cum vom merge pe jos, de aici, până la fermă?

— Tot ce-ţi pot spune, dragă domnişoară, răspunse prietenos menajera, este că execut ordinele binefăcătorilor dumitale… şi că ar fi foarte supăraţi dacă ai şovăi să mă urmezi…

— Oh! Doamnă, să nu credeţi aşa ceva! exclamă Floarea-Mariei! Sunteţi trimisă de ei, nu voi pune nicio întrebare… Vă voi urma orbeşte, spuneţi-mi numai dacă doamna Georges e sănătoasă.

— Perfect: sănătoasă!

— Şi domnul Rudolf?

— La fel şi el.

— Deci, îl cunoaşteţi, doamnă?

— Ce curioasă mai e această scumpă domnişoară, ce curioasă mai el spuse râzând menajera.

— Aveţi dreptate, iertaţi-mi întrebările, doamnă. Deoarece mergem pe jos la locul unde mă conduceţi, adăugă Floarea-Mariei surâzând, voi afla curând ceea ce doresc atât de mult să ştiu.

— Într-adevăr, scumpă domnişoară, până într-un sfert,

de ceas vom fi ajuns.

Menajera lăsând în urmă ultimele case din Batignolles, o luase, cu Floarea-Mariei, pe un drum înverzit, străjuit de arbori. Ziua era căldicică şi frumoasă; soarele, pe jumătate acoperit de norii purpurii ai amurgului, îşi arunca razele sale oblice pe înălţimile de la Colombes, de cealaltă parte a Senei..

Pe măsură ce Floarea-Mariei se apropia de malurile fluviului, obrajii ei palizi se colorau uşor; aspira cu deliciu aerul tare şi proaspăt de câmpie. Plăcuta ei înfăţişare arăta o satisfacţie atât de strălucitoare, încât doamna Séraphin îi zise:

— Pari foarte mulţumită, domnişoară dragă!

— Oh! Da, doamnă… o voi vedea pe doamna Georges, poate şi pe domnul Rudolf…

Apoi, amintirea captivităţii o făcu să preţuiască şi mai mult fericirea de a fi liberă, şi exclamă, într-o pornire de bucurie copilărească:

— Ah! Doamnă… Uitaţi-vă acolo, în mijlocul apei, la insula aceea mică, mărginită de sălcii şi de plopi, cu o căsuţă albă la malul apei… cât de fermecătoare trebuie să fie această aşezare vara, când toţi arborii sunt acoperiţi de frunze, ce linişte, ce răcoare, trebuie să fie acolo!…

— Desigur, spuse doamna Séraphin, cu un surâs enigmatic, sunt mulţumită că găseşti această insulă atât de frumoasă!

— De ce, doamnă?

— Pentru că într-acolo mergem.

— În insula aceea?

— Da, asta te surprinde?

— Oarecum, doamnă.

— Şi dacă acolo îţi voi găsi prietenii?

— Ce spuneţi?

— Prietenii dumitale adunaţi acolo, pentru a-ţi sărbători ieşirea din închisoare. Nu vei fi şi mai plăcut surprinsă?

— E oare cu putinţă? Doamna Georges, domnul Rudolf?

— Iată, scumpă domnişoară, sunt fără apărare; cu micul

dumitale aer nevinovat, mă vei face să spun şi ceea ce nu trebuie…

— Îi voi revedea… oh! doamnă, cum îmi bate inima!

— N-o lua atât de repede, îmi dau seama de nerăbdarea dumitale, dar de-abia pot să mă ţin după dumneata, nebunatecă mică ce eşti…

— Iertaţi-mă, doamnă, sunt aşa de grăbită s-ajung acolo…

— E foarte natural, nu-ţi fac o dojană din asta, dimpotrivă…

— Iată că drumul e în pantă, e cam greu de străbătut, vreţi să vă dau braţul, doamnă?

— Nu te refuz, scumpa mea… pentru că eşti uşurică şi sprintenă, pe când eu sunt bătrână.

Vom părăsi acum pe doamna Séraphin şi pe victima ei pe drumul care duce la malul Senei.

Le vom ajunge pe amândouă peste câteva minute la insula zisă „du Ravageur“.

Capitolul 12
LUNTREA

— Ei, cum, pleci?
— Să plec, să nu mai aud nobilele dumitale cuvinte!
Nu, mă jur pe Dumnezeu, rămân aici, stăpâne..
(Wolfgang, sc. II)

În timpul nopţii, aspectul insulei, locuită de familia Marțial, era sinistră; dar învăluită de strălucirea soarelui, nimic mai luminos ca această aşezare blestemată.

Mărginită de salcâmi şi plopi, aproape în întregime acoperită de o iarbă deasă prin care şerpuiau câteva poteci cu nisip galben, insula cuprindea o mică grădină de zarzavat și un număr destul de mare de pomi fructiferi. În mijlocul acestei livezi, se vedea baraca acoperită cu stuf, în care Marțial voia să se retragă împreună cu François şi

Amandine. De partea aceea, insula se sfârşea cu un fel de parapet alcătuit din bârne groase destinate să oprească prăvălirea pământului.

În fața casei, foarte aproape de debarcader, se boltea un umbrar de şipci verzi, care susţineau, în timpul verii, crengile de viţă sălbatică şi de hamei, un chioşc de verdeaţă sub care se aşezau vara mesele băutorilor.

La una din extremităţile casei, o magazie de lemne vopsită în alb, acoperită de olane şi având deasupra un pod, constituia o aripă mult mai joasă decât corpul clădirii principale. Foarte aproape, deasupra acestei aripi, se zărea o fereastră cu obloanele căptuşite cu plăci de tablă, întărite în afară cu doi drugi de fier transversali, pe care nişte scoabe puternice le fixau de zid.

Trei bărci se clătinau legate de pari mari bătuţi în apă.

Ghemuit în fundul uneia din aceste bărci, Nicolas controla buna funcţionare a supapei pe care o instalase.

Tărtăcuţa, în picioare pe o banca, dincolo de umbrar, cu mâna streaşină la ochi, scruta împrejurimea în direcţia din care doamna Séraphin şi Floarea-Mariei trebuiau să sosească la insulă.

— Nu se vede nimeni, nici bătrâna, nici tânăra, zise Tărtăcuţa, coborând de pe bancă şi adresându-se lui Nicolas. O să fie ca ieri! Am pierdut timpul de florile mărului! Dacă femeile nu sosesc până într-o jumătate de ceas... va trebui să plecăm; afacerea aceea cu Braţ-Roşu e mai bănoasă, şi el ne aşteaptă. Mijlocitoarea de diamante urmează să vină pe la cinci la el, la Champs-Elysées. Trebuie să fim acolo înaintea ei. Azi de dimineaţă Cucuvaia ne-a spus-o din nou...

— Ai dreptate, răspunse Nicolas ieşind din luntre. S-o lovească trăsnetul pe bătrâna asta care ne face să aşteptăm mult şi bine pentru nimic! Supapa merge... strună. Din amândouă afacerile s-ar putea să nu ne alegem cu niciuna...

— De altfel, Barbillon şi Braţ-Roşu au nevoie de noi... ei doi, singuri, nu pot face nimic.

— E adevărat; căci în timp ce dăm lovitura, Braţ-Roşu trebuie să stea la pândă, iar Barbillon nu e destul de puternic ca să o târască singur pe mijlocitoare în pivniţă… Cât e ea de bătrână, tot o să se zbată.

— Nu ne spunea oare Cucuvaia în glumă că-l ţine acolo pe Învăţător „în pensiune“, adică în pivniţă?

— Nu în asta, în alta care e şi mai adâncă şi care se inundă când apele cresc.

— Ce-o mai fi bombănind Învăţătorul în pivniţa aia! Să stai acolo de unul singur şi încă și orb!

— Chiar de-ar vedea, încă n-ar avea mare lucru de văzut: căci acolo e întuneric beznă.

— Totuna e; când o isprăvi de cântat ca să-i treacă de urât toate romanţele pe care le ştie, timpul o să-i pară lung de-a binelea.

— Cucuvaia spune că-şi trece vremea vânând şobolani şi că beciul mişună de un astfel de vânat.

— Ia spune, Nicolas, fiindcă verii vorba de ăştia care trebuie să se plictisească şi să mormăie, reluă Tărtăcuţa cu un surâs fioros, arătând cu degetul fereastra căptuşita cu plăci de tablă, e unul acolo care are de ce să înjure.

— Aş! doarme… De azi-dimineaţă nu mai ciocăneşte… şi câinele lui a amuţit.

— Poate că l-a sugrumat ca să-l mănânce; de două zile trebuie să fi turbat amândoi de foame şi de sete acolo.

— Îi priveşte… Marţial n-are decât s-o mai ducă aşa, dacă asta îi face plăcere. Când o crăpa… o să se spună că a murit de vreo boală aşa că totul o să meargă ca pe roate.

— Crezi?

— Sigur că da. Mama, în drum spre Asnières, s-a întâlnit cu taica Férot, pescarul; deoarece se mira că nu l-a mai văzut pe Marţial de două zile, mama i-a spus că nu se mai dă jos din pat, atât e de bolnav şi că suntem disperaţi de starea lui. Taica Férot a înghiţit hapul… lucrul o să pară foarte firesc.

— Da, dar nu moare el atât de repede, în felul ăsta o mai duce multă vreme…

— Ce vrei? Alt chip nu era ca s-o sfârşim cu el. Turbatul ăsta de Marţial, când îl apucă furiile, e rău ca dracu şi pe deasupra puternic ca un taur; dacă se apăra, nu ne-am fi putut apropia de el fără primejdie. În schimb, cu uşa bine bătută în cuie pe dinafară, ce poate face? Unde mai pui că şi fereastra e astupată.

— Dar ar putea scoate drugii din loc, scobind cu briceagul peretele, cum a şi încercat să facă, numai că eu, urcată pe scară, i-am dat peste mâini cu toporişca, de câte ori încerca să se pună iar pe lucru.

— Ce paznică grozavă, rânji banditul. Îmi închipui cât de bine ai petrecut!

— Trebuia doar să-ţi las timp până soseai cu tabla groasă pe care te duseseşi să o cumperi de la moş Micou.

— Ce-o mai fi spumegat… scumpul meu frate!

— Scrâşnea din dinţi ca un turbat. De două sau de trei ori a vrut să mă doboare printre gratii cu lovituri de baston, dar neavând decât o mână liberă, n-avea cum să lucreze şi să scoată barele din loc. Aşa că trebuia, să bag de seamă.

— Bine că n-are sobă în odaia lui!

— Şi uşa e solidă şi apoi i-am, rănit mâinile! Altminteri ar fi în stare să găurească podeaua.

— Şi ar putea trece printre grinzi? Nu, nu nu e nicio primejdie să scape; obloanele sunt întărite cu tablă şi întărite cu doi drugi de fier, uşa… e ţintuită pe dinafară cu piroane de luntre de trei ţoli. Are parte de un coşciug mai tare decât de unul făcut din stejar sau din plumb.

— Ia spune, şi când o ieşi Lupoaica din puşcărie şi o să vină aici să-şi caute „omul"… cum îi zice ea?

— Ei bine! o să-i spunem: caută-l!

— Ştii că dacă mama nu i-ar fi încuiat pe cei doi puşti, ăştia ar fi fost în stare să roadă uşa ca şobolanii ca să-l elibereze pe Marţial? Puşlamaua aia de François e al dracului de înverşunat de când bănuieşte că l-am priponit pe frate-său mai mare.

— Aoleu! Să-i lăsăm în odaia lor de sus cât timp o să

lipsim de pe insulă? Fereastra lor n-are gratii, n-au decât să coboare pe acolo şi…

În clipa aceea, nişte ţipete şi hohote de plâns venind din casă atraseră atenţia Tărtăcuţei şi a lui Nicolas.

Auziră cum uşa de la intrare, până atunci deschisă, era trântită cu zgomot. După câteva momente, chipul palid şi sinistru al mamei Marţial se ivi printre gratiile ferestrei de la bucătărie.

Cu braţul ei lung şi descărnat, văduva ghilotinatului făcu semn celor doi să vină la ea.

— Haide, iar se lasă cu gâlceavă, mă prind că e tot François care se zborşeşte. Ticălosul de Marţial! Dacă n-ar fi el, pe băiatul ăsta ne-am putea bizui. Tu rămâi aici şi fii cu ochii-n patru: dacă le vezi venind pe cele două muieri, cheamă-mă.

În timp ce Tărtăcuţa, cocoţată pe bancă, scruta depărtarea ca să pândească sosirea doamnei Séraphin şi a Guristei, Nicolas intră în casă.

Mica Amandine, îngenunchiată în mijlocul bucătăriei, plângea cu hohote şi implora iertare pentru fratele ei François.

Îndârjit, ameninţător, băiatul, încolţit într-un ungher al încăperii, rotea toporişca lui Nicolas şi părea să opună de data asta, o împotrivire disperată voinţei mamei lui.

Mereu neînduplecată, tăcută, arătând lui Nicolas intrarea pivniţei care dădea în bucătărie şi a cărei uşă era întredeschisă, îi făcu semn să-l închidă pe François.

— N-o să mă băgaţi înăuntru! strigă cu încăpăţânare copilul, ai cărui ochi ardeau ca ai unei pisici sălbatice.

— Vreţi să ne lăsaţi pe mine şi pe Amandine să murim de foame, ca, pe Marţial?

— Mamă… pentru Dumnezeu, lasă-ne sus, în odaia noastră, ca ieri se rugă fetiţa, împreunându-şi mâinile… o să ne fie tare frică în pivniţa aceea neagră!

Văduva se uita nerăbdătoare la Nicolas, ca şi cum l-ar dojeni că nu i-a executat încă ordinele; apoi, cu acelaşi gest poruncitor, i-l arătă pe François.

Văzând pe frate-sau apropiindu-se de el, băiatul ridică toporişca şi strigă cu disperare:

— Dacă vreţi să mă închideţi acolo, cu atât mai rău... dau cu barda în cine-o fi, mama, Nicolas sau Tărtăcuţa – și vă tai!

Ca şi văduva, Nicolas îşi dădea seama că trebuie să-i împiedice pe cei doi copii să-i vină în ajutor lui Marțial, în timp ce casa lor rămâne singură; de asemenea şi pentru a le ascunde scenele ce urmau să se petreacă, deoarece de la fereastra lor se vedea fluviul în care voiau să o înece pe Floarea-Mariei.

Dar Nicolas, pe cât era de fioros, pe atât era de laş; deşi nu-i păsa de o lovitură primejdioasă de toporişca, şovăia să se apropie de frăţiorul lui.

Văduva, furioasă de ezitările fiului ei cel mare, îl apucă brutal de umăr, împingându-l spre François. Dar Nicolas, dându-se înapoi din nou strigă:

— Dacă mă răneşte, ce mă fac, mamă? Ştii bine că o să am curând nevoie de braţele mele şi mă resimt încă de pe urma loviturii pe care mi-a dat-o golanul de Marțial.

Văduva înălţă cu dispreţ din umeri şi se apropie cu un pas de François.

— Nu te apropia, mamă, strigă François furios, sau o să-mi plăteşti toate bătăile pe care ni le-ai tras mie şi Amandinei.

— François, lasă-te mai bine închis. Oh! Doamne, n-o lovi pe mama noastră! strigă Amandine îngrozită.

Deodată Nicolas zări pe un scaun o pătură de lână care servea la călcat. O apucă, o desfăşură pe jumătate şi o aruncă cu îndemânare în capul lui François care, cu toate eforturile, văzându-se imobilizat, nu se mai putu folosi de toporişcă. Atunci Nicolas se aruncă asupra lui şi ajutat de mamă-sa, îl băgă în pivniţă.

Amandine rămăsese îngenunchiată în mijlocul bucătăriei; de cum văzu ce păţise băiatul, se ridică repede şi în pofida spaimei de care era cuprinsă, se duse singură să-i ţină tovărăşie în pivniţa întunecoasă.

Uşa fu încuiată de două ori în urma copiilor.

— E totuşi vina golanului de Marțial că aceşti copii sunt atât de îndârjiţi împotriva noastră, exclamă Nicolas.

— Nu se mai aude nimic în odaia lui de azi-dimineaţă, zise văduva cu un aer gânditor şi tresări. Nimic…

— Ceea ce dovedeşte, mamă, că bine ai făcut spunându-i lui Férot, pescarul de la Asnières, că Marţial zace de două zile bolnav la pat şi că e pe ducă. Aşa, când totul o să se sfârşească n-o să se mai mire nimeni de nimic.

După o clipă de tăcere şi, ca şi cum ar fi vrut să alunge un gând groaznic, văduva spuse repede:

— Cucuvaia a venit aici, pe când eram la Asnières?

— Da, mamă.

— De ce n-a rămas ca să ne însoţească, la Braţ-Roşu? N-am încredere în ea.

— Haida-de! Te îndoieşti de toată lumea, mamă, azi de Cucuvaie, ieri de Braţ-Roşu.

— Braţ-Roşu e liber, pe când fiul meu e la Toulon, totuşi au fost complici la aceeaşi hoţie.

— De câte ori o să mai repeţi asta? Braţ-Roşu a scăpat fiindcă e şiret ca o vulpe, asta-i tot. Cucuvaia n-a rămas aici deoarece avea întâlnire la orele două, lângă observator, cu domnul acela înalt, în doliu, pentru care a răpit-o pe fata aia de la ţară, cu ajutorul Învăţătorului şi al Şontorogului, deşi Barbillon fusese tocmit de acelaşi domn în doliu să mâne trăsura. Cum crezi, mamă, că ar putea Cucuvaia să ne denunţe, când ea ne împărtăşeşte toate loviturile pe care le pune la cale, pe când noi nu-i spunem nimic despre ale noastre? Fiindcă ea nu ştie nimic, de chestia cu înecul. Fii liniştită, mamă, corb la corb nu-şi scoate ochii; o să avem o zi bună şi, când mă gândesc că mijlocitoarea are câteodată în punga ei diamante în valoare de douăzeci-treizeci de mii de franci şi că în mai puţin de două ore o vom vârî în pivniţa lui Braţ-Roşu!… Treizeci de mii de franci în diamante, gândeşte-te!

— Şi pe când noi o s-o ţinem de vorbă pe mijlocitoare, Braţ-Roşu o să se plimbe prin faţa cârciumii lui!? întrebă

văduva bănuitoare.

— Dar ce vrei să facă? Dacă pică tocmai atunci vreun muşteriu, nu trebuie să stea cu el de vorbă şi să-l împiedice să se apropie de locul unde avem noi treabă?

— Nicolas, Nicolas! se auzi deodată Tărtăcuţa strigând de afară. Sosesc cele două femei.

— Repede, repede, mamă, ia-ţi şalul te duc la mal, să scăpăm de grija asta, zise Nicolas.

Văduva îşi schimbase basmaua ei de doliu cu o bonetă, de tul negru. Se înfăşură într-un şal mare de caşmir cu pătrate cenuşii şi albe, încuie uşa bucătăriei, puse cheia în dosul unuia din obloanele parterului şi îşi urmă fiul la debarcader.

Aproape fără să vrea, înainte de a părăsi insula, aruncă o privire stăruitoare spre fereastra lui Marţial, se încruntă, îşi muşcă buzele, tresări şi murmură:

— El a vrut-o, e din vina lui.

— Nicolas, le vezi? Acolo de-a lungul moviliţei? Se zăreşte o ţărancă şi o doamnă, strigă Tărtăcuţa, arătând spre partea cealaltă a râului pe doamna Séraphin şi pe Floarea-Mariei, care coborau pe o potecuţă ce ocolea o ridicătură destul de înalta, dominată de un cuptor de ipsos.

— Să aşteptăm semnalul să nu facem vreo greşeală zise Nicolas.

— Dar ce, eşti orb? N-o recunoşti pe femeia aceea trupeşă care a venit alaltăieri? Nu vezi, oare, şalul ei portocaliu şi pe mica ţărăncuţă cum se grăbeşte?! E încă în crezătoare, se vede bine că nu ştie ce-o aşteaptă.

— Da, o recunosc pe femeia aia. Merge strună, merge strună! Hai să ne înţelegem bine ce-avem de făcut. Le iau cu mine pe bătrână şi pe fată în luntrea cu supapă. Tu mă urmezi în cealaltă, aproape de tot; şi atenţie la vâslit, aşa ca să mă pot arunca în luntrea ta de îndată ce o să deschid supapa şi luntrea mea o să înceapă să se scufunde.

— Nu-ţi fie teamă, nu e prima oară când vâslesc, o ştii doar!

— Nu mi-e teamă de loc, ştii ce bine înot, dar dacă n-aş

sări la timp în cealaltă luntre, muierile, zbătându-se, ar putea să se agaţe de mine şi n-am chef să-mi umplu burta cu apă o dată cu ele.

— Bătrâna face semne cu batista, spuse Tărtăcuţa, iată-le pe mal.

— Haide, haide, urcă-te, mamă, o îndemnă Nicolas, dezlegând odgonul, vino în luntrea cu supapă. Numai aşa, cele două femei nu vor bănui nimic. Şi tu, Tărtăcuţo, sări în cealaltă, pune-ţi braţele în mişcare şi vâsleşte zdravăn. Aha! Iată, ia cârligul meu, pune-l lângă tine, e ascuţit ca o suliţă, ne-ar putea fi de folos; şi acum la drum! exclamă banditul, aşezând în luntrea Tărtăcuţei un cârlig lung cu un fier tăios în vârf.

În câteva clipe, luntrile conduse una de Nicolas, cealaltă de Tărtăcuţa, ajunseră la mal unde doamna Séraphin şi Floarea-Mariei aşteptau de câteva minute.

În timp ce Nicolas îşi lega luntrea de un par înfipt în mal, doamna Séraphin se apropie de el şi îi şopti repede: Spune-i că doamna Georges ne aşteaptă.

Apoi menajera relua cu voce tare:

— Am cam întârziat, băiatule.

— Da, e drept, doamna Georges a întrebat de dumneavoastră de câteva ori.

— Vezi, scumpă domnişoară, doamna Georges ne aşteaptă, spuse doamna Séraphin întorcându-se către Floarea-Mariei care, cu toată încrederea ce o avea, îşi simţi inima strângându-i-se la vederea chipurilor sinistre ale văduvei, Tărtăcuţei şi al lui Nicolas.

Dar numele doamnei Georges o linişti şi răspunse:

— Sunt foarte nerăbdătoare s-o vad pe doamna Georges; din fericire distanţa nu e mare.

— Cât o să fie de mulţumită această bună doamnă! zisc doamna Séraphin.

Apoi, adresându-se lui Nicolas:

— Haide, tinere, apropie puţin luntrea dumitale ca sa ne putem urca.

Şi adăugă în şoaptă:

— Fata trebuie înecată cu orice preţ; dacă revine la suprafaţă, scufund-o din nou.

— Am înţeles: şi dumitale să nu-ţi fie teamă: când ţi-oi face semn, dă-mi mâna. Fata o sa se scufunde singură, totul o pregătit, răspunse încet Nicolas.

Apoi, cu o nepăsare sinistră, fără a fi impresionat nici de frumuseţea, nici de tinereţea Floarei-Maria, îi întinse braţul. Fata se sprijini uşor de el şi coborî în luntre.

— E rândul dumitale, stimată doamnă, zise Nicolas doamnei Séraphin și îi întinse şi ei braţul.

Fie din pricina unei presimţiri, a neîncrederii sau numai din teama de a nu sări destul de sprinten, în clipa scufundării, în luntrea în care se afla Nicolas şi Gurista, menajera lui Jacques Ferrand se adresă banditului, dându-se un pas înapoi:

— Eu merg în luntrea doamnei.

Și se aşeză lângă Tărtăcuță.

— Foarte bine, spuse Nicolas, schimbând o privire de înţelegere cu sora lui.

Şi, cu vârful vâslei, dădu un puternic avânt luntrei sale. Sora lui îl imită, după ce doamna Séraphin fu alături de ea.

În picioare, la mal, asistând nepăsătoare la această scenă, văduva, obosită şi dusă pe gânduri, ţinea privirile aţintite spre fereastra odăii lui Marțial, care se zărea printre plopi, de pe mal. Între timp, cele două luntri, din care prima cu Floarea-Mariei şi Nicolas, iar a doua cu doamna Séraphin şi Tărtăcuţa, se îndepărtau încet de mal.

Partea a şaptea

Capitolul 1
FERICIREA REVEDERII

Înainte de a face cunoscut cititorului deznodământul dramei care se petrecuse în barca cu supapă a lui Nicolas, să ne întoarcem cu câțiva paşi în trecut.

Puţin după ce Floarea-Mariei părăsise Saint-Lazare-ul cu doamna Séraphin, Lupoaica fu şi ea eliberată din puşcărie.

Mulțumită recomandării doamnei Armand şi a

directorului, care voiau să răsplătească buna ei comportare faţă de Mont-Saint-Jean, amanta lui Marţial fusese scutită de cele câteva zile de detenţie, care-i mai rămâneau de făcut.

De altfel, o schimbare totală se petrecuse în sufletul acestei fiinţe, până atunci coruptă, decăzută, neîmblânzită.

Să se retragă în fundul pădurii cu Marţial, aceasta era ţinta ei unică, ideea fixă, împotriva căreia toate instinctele ei rele se răzvrătiseră zadarnic: despărţită de Guristă, de a cărei înrâurire crescândă voia să scape, această ciudată femeie ceruse să fie mutată în altă secţie a închisorii, încrezătoare în sprijinul pe care Floarea-Mariei i-l făgăduise cândva din partea unui binefăcător necunoscut, Lupoaica venea să facă această lăudabilă propunere amantului, nu fără a se teme de un refuz, deoarece Gurista, făcând-o să se ruşineze de trecutul ei, a ajutat-o să înţeleagă în ce situaţie se găsea faţă de Marţial.

Odată liberă, Lupoaica nu se gândea decât să-şi revadă „omul“, cum spunea ea. Nu primise de mai multe zile veşti de la el. În nădejdea că avea să-l întâlnească pe insula „Le Ravageur” şi hotărâtă să-l aştepte acolo, dacă nu-l va găsi, se urcă într-o brişcă a administraţiei, plătind bine, şi ajunse repede la podul de la Asnières, pe care îl trecu cu vreun, sfert de ceas înainte ca doamna Séraphin şi Floarea-Mariei, care veneau pe jos de la barieră să fi ajuns pe prund, lângă cuptorul de ipsos.

Când Marţial nu venea cu luntrea lui s-o ia pe Lupoaică spre a o duce la insulă, ea se folosea de barca unui bătrân pescar, numit taica Férot, care locuia lângă pod.

Deci, la orele patru după prânz, o brişcă opri la începutul unei străduţe din satul Asnières. Lupoaica dădu cinci franci vizitiului, se dădu jos dintr-o săritură şi se duse în grabă la casa lui moş Férot, luntraşul.

Lupoaica lepădase hainele de puşcărie şi purta acum o rochie de merinos verde închis, un şal de caşmir roşu şi o bonetă de tul împodobita cu panglici; abia dacă-şi netezise puţin părul creţ ; în nerăbdarea de al revedea pe Marţial,

se îmbrăcase cu o grabă febrilă, fără să-i pese cum arată.

După o atât de lungă despărţire, orice altă femeie şi-ar fi dat osteneala să se gătească pentru această prima reîntâlnire, dar Lupoaica nu punea preţ pe asemenea nimicuri. Înainte de toate voia să-şi vadă omul cât mai curând cu putinţă, dorinţă arzătoare din pricina acelei dragoste pătimaşe care se manifestă la unele fiinţe printr-o exaltare nemaipomenită.

Lupoaica ajunse curând la locuinţa pescarului.

Moş Férot, un bătrân cu părul cărunt, stătea în faţa porţii şi îşi repara plasele.

Zărindu-l, Lupoaica strigă de departe:

— Luntrea dumitale… moş Férot… repede… repede!…

— Ah! dumneata eşti, domnişoară? Bună ziua… Nu te-am mai văzut de multă vreme pe la noi.

— Da, te rog, luntrea… repede… du-mă la insulă!

— Înţeleg, dar parcă e un făcut, fata mea, azi nu e cu putinţă.

— Cum aşa?

— Fiul meu mi-a luat luntrişoara ca să se ducă cu alţi băieţi la Saint-Ouen, unde fac întreceri de vâslit… N-a mai rămas nicio barcă pe tot malul, de aici şi pân-la gară…

— Fir-ar al dracului! exclamă Lupoaica, dând din picior şi stăpânindu-şi pumnii, m-am dus pe copcă!

— Aşa e! Pe cinstea mea… sunt tare mâhnit că nu te pot duce la insulă, fiindcă, desigur, că îi e şi mai rău…

— Mai rău, cui? Lui Marţial? strigă Lupoaica, apucându-l pe moş Férot de guler, omul e bolnav?

— Nu ştiai?

— Marţial?

— Sigur; numai că o să-mi rupi bluza. Stai binişor!

— E bolnav? Şi de când?

— De două sau trei zile.

— Nu-i adevărat, mi-ar fi scris.

— Te cred, vezi bine, dar e prea bolnav ca să poată scrie.

— Prea bolnav ca să scrie! Şi e pe insulă, eşti sigur?

— Stai să-ţi spun… închipuieşte-ţi că azi dimineaţă am

întâlnit-o pe văduva Marţial. De obicei, când o văd luând-o la dreapta, mă-nţelegi, eu o iau la stânga, căci nu-mi place să am de-a face cu ea; şi-atunci…

— Dar omul meu, omul meu unde e?

— Aşteaptă puţin… Fiind cu mama lui între patru ochi, nu m-am putut totuşi stăpâni să nu-i vorbesc: are o mutră atât de cumplită, că mi-e pur şi simplu frică de ea; e ceva peste puterile mele. „De două zile nu l-am văzut pe Marţial al dumitale, zic, nu cumva a plecat la oraş?“ La aceste vorbe, mi-a aruncat nişte priviri care m-ar fi ucis dacă erau pistoale, cum se spune.

— Nu mă mai fierbe fără apă! Şi pe urmă? Pe urmă?

Moş Férot tăcu o clipă, apoi continuă:

— Iată, eşti o fata bună, făgăduieşte-mi că vei păstra taina şi-ţi spun toată povestea, atât cât o cunosc.

— Despre omul meu?

— Da, fiindcă, vezi dumneata, Marţial e un băiat bun, deşi, cam zăpăcit; şi dacă i s-ar întâmpla vreo nenorocire din pricina ticăloasei de mamă-sa, sau a golanului de frate-său, ar fi păcat.

— Dar ce se întâmplă? Ce i-au făcut mamă-sa şi frate-său? Unde e? Unde? Ci vorbeşte odată, vorbeşte!

— Iată că iar m-ai apucat de bluză; dă-mi drumul! Dacă mă întrerupi mereu rupându-mi hainele, nu mai isprăvesc niciodată şi n-o să mai afli nimic.

— Oh! câtă răbdare-mi trebuie! strigă Lupoaica bătând din picior, cu necaz.

— Nu vei destăinui nimănui nimic?

— Nu, nu, nu!

— Pe cuvânt de cinste?

— Moş Férot, m-apucă damblaua.

— Oh! ce fată! ce fată! Că zănatică mai eşti! Stai niţel! mai întâi trebuie să-ţi spun că Marţial e din ce în ce mai în râcă cu familia, şi nu m-aş mira dacă ai lui i-ar face de petrecanie. De aia îmi pare atât de rău că n-am luntrea mea, căci să-ţi iasă din cap să te bizui pe cei din insulă ca să te ducă acolo. Nici Nicolas, nici canalia de Tărtăcuţa nu

te-ar trece dincolo.

— Asta o ştiu prea bine. Dar ce ţi-a spus bătrâna? Că Marţial a căzut bolnav pe insulă?

— Nu mă tot încurca! Uite cum a fost: azi-dimineaţă îi spun văduvei: „Nu l-am mai văzut pe Marţial de două zile, barca lui e legată de mal, e dus oare în oraş?“ La care văduva îmi aruncă o privire piezişă: „E bolnav, pe insulă, şi atât de bolnav, încât nu se mai face bine“. Îmi zic în sinea mea: „Cum vine asta? Sunt trei zile de când…“ Ei! ce faci, strigă moş Férot, curmându-şi vorba, ce faci, încotro te duci? Unde dracu aleargă asta?

Socotind că viaţa lui Marţial e ameninţată de familia sa, Lupoaica, înnebunită de groază, înfuriată peste măsură, nemaiascultând de vorbele pescarului, o luase la goană de-a lungul Senei.

Câteva amănunte topografice sunt necesare pentru a face înţeleasă scena următoare.

Insula era mai apropiată de malul stâng al fluviului decât de cel drept, de unde se îmbarcaseră Floarea-Mariei şi doamna Séraphin.

Lupoaica se afla pe malul stâng.

Terenul insulei, fără a fi prea povârnit, acoperea pe toată lungimea vederea de pe un mal pe celălalt. Aşa că amanta lui Marţial nu putuse zări îmbarcarea Guristei, după cum nici familia ghilotinatului nu o vedea pe Lupoaică alergând în chiar clipa aceea pe malul opus.

Să reamintim cititorului că locuinţa de ţară a doctorului Griffon, în care locuia temporar contele de Saint-Rémy, se afla la jumătatea coastei şi lângă ţărmul la care Lupoaica sosea înnebunită. Trecu pe lângă două persoane fără să le vadă, care, impresionate de înfăţişarea ei rătăcită, se întoarseră pentru a o urmări cu privirea. Aceste două persoane erau contele de Saint-Rémy şi doctorul Griffon.

Aflând de primejdia în care i se afla amantul, primul imbold al Lupoaicei fu să dea în mare grabă fuga spre locul unde socotea că viaţa lui era ameninţată. Dar pe măsură ce se apropia de insulă, cântărea dificultatea de a ajunge

până acolo. După cum îi spusese bătrânul pescar, nu era chip să găsească o altă barcă, iar cât despre cea a familiei Marţial, nimeni n-ar fi vrut s-o ia.

Gâfâind, cu obrazul încins, cu ochii scânteietori, se opri în faţa vârfului ascuţit al insulei, care, formând în locul acela o curbă, se apropia destul de mult de mal.

Printre crăcile desfrunzite ale scărilor şi ale plopilor Lupoaica zări acoperişul casei în care poate că Marţial era pe moarte.

La această privelişte, scoțând un geamăt sălbatic. Îşi smulse boneta de pe cap. Lăsă să-i cadă rochia, nu rămase decât cu juponul pe ea şi se aruncă voiniceşte în apă: merse atât cât picioarele îi mai atingeau pământul. Apoi începu să înoate cu toată puterea, către insulă.

La fiece avântare a braţelor, părul lung şi des al Lupoaicei, desfăcându-se prin violenţa mişcărilor, plutea în jurul capului ei ca o coamă cu sclipiri arămii.

De n-ar fi fost privirea cruntă îndreptată spre casa lua Marţial, de n-ar fi fost încordarea trăsăturilor ei crispate din pricina temerilor cumplite, s-ar fi zis că amanta braconierului se juca în valuri, într-atât această femeie înota cu uşurinţă şi pricepere. Braţele ei albe şi nervoase, de o vigoare bărbătească, tatuate în amintirea amantului ei, spintecau apa care se învolbura şi se prefăcea în mărgăritare pe umerii ei statuari, pe sânii ei puternici şi tari.

Deodată, de pe celălalt mal al insulei, se auzi un ţipăt dezolant, un ţipăt de agonie cumplită, disperată.

Lupoaica tresări şi se opri brusc.

Apoi, menţinându-se cu o singură mână la suprafaţă, cu cealaltă dându-şi părul peste cap, trase cu urechea.

Se auzi încă un țipăt, dar mai slab, mai rugător, convulsiv, pierzându-se din ce în ce.

Şi totul se cufundă într-o tăcere adâncă.

— Omul meu! gemu Lupoaica, reîncepând să înoate cu şi mai mare disperare.

În tulburarea ei, crezu că recunoaşte glasul lui Marţial.

Contele şi doctorul Griffon pe lângă care Lupoaica trecuse în goană, nu putuseră s-o ajungă ca s-o oprească de la actul ei temerar.

O ajunseseră în dreptul insulei în clipa când se auziseră cele două ţipete înfricoşătoare,

Se opriră pe loc, tot atât de înspăimântaţi ca şi Lupoaica.

Văzând-o luptând cu atâta curaj împotriva curentului, strigară:

— Nenorocita e gata să se înece!

Aceste temeri erau neîntemeiate.

Amanta lui Marţial înota ca o vidră; cu o ultimă opintire, neînfricata femeie ajunse la mal.

Atinse cu picioarele fundul şi, ca să iasă din apă, se agăţă de unul din bulumacii care constituiau, la capătul insulei, un fel de dig, când deodată, în dreptul zăgazului, trecu încet, dus de curent, trupul unei fete îmbrăcată ţărăneşte; hainele o mai susţineau deasupra apei.

Mişcarea Lupoaicei, tot atât de rapidă ca şi gândul, fu să se ţină cu mâna de unul din bulumaci, şi cu cealaltă să apuce rochia femeii.

Dar atrăsese către ea cu atâta putere printre bulumaci pe nenorocita pe care voia s-o salveze, încât aceasta dispăru pentru o clipă sub apă, deşi în locul acela piciorul putea atinge fundul.

Înzestrată cu o putere şi o îndemânare rară, Lupoaica o ridică pe Guristă (căci ea era), deşi n-o recunoscuse încă, o luă ca pe un copil în braţele ei robuste, mai merse câţiva paşi în apă, şi în sfârşit o depuse pe malul acoperit cu iarbă al insulei.

— Curaj! Curaj! îi strigară domnul de Saint-Rémy doctorul Griffon, martori ai acestei îndrăzneţe salvări. Vom trece podul de la Asnières şi vom veni cu o barcă în ajutorul vostru.

Apoi amândoi se îndreptară în grabă către pod.

Aceste vorbe nu ajunseră însă până la Lupoaică.

Repetăm că de pe malul drept al Senei, unde se aflau

încă Nicolas, Tărtăcuţa şi mama ei, după cumplita lor crimă, nu se putea vedea din pricina râpei nimic din cele ce se petreceau de partea cealaltă a insulei.

Floarea-Mariei, trasă repede de Lupoaică înăuntrul zăgazului, se afundase pentru o clipă şi, nemaiapărând în văzul ucigaşilor ei, aceştia crezură că victima lor se înecase şi căzuse la fund.

După câteva minute, curentul ducea un alt cadavru, pe care Lupoaica însă nu-l mai zări. Era menajera notarului, moartă, moartă de-a binelea.

Nicolas şi Tărtăcuţa aveau tot atâta interes cât şi Jacques Ferrand ca acest martor să dispară, această complice a noii lor crime; aşa că, în clipa în care luntrea cu supapă se scufunda cu Floarea-Mariei, Nicolas, avântându-se în luntrea condusă de sora lui şi în care se afla doamna Séraphin, dădu bărcii un brânci puternic, prinse momentul în care menajera se împiedică şi o aruncă în apă, dându-i o lovitură mortală cu cârligul.

Gâfâind istovită, Lupoaica, îngenuncheată pe iarbă lângă Floarea-Mariei, îşi recăpăta puterile şi cercetă trăsăturile aceleia pe care o smulsese din ghearele morţii.

Ne putem închipui stupoarea ei recunoscându-şi camarada de puşcărie.

Fiinţa care avusese asupra sorţii ei o înrâurire atât de puternică, atât de binefăcătoare…

În emoţia ei, Lupoaica uită pentru o clipă de Marţial.

— Gurista! strigă ea.

Şi aplecată asupra ei, sprijinită pe genunchi şi pe braţe, cu părul despletit, cu hainele şiroind de apă, se uita la nefericita copilă întinsă, aproape moartă, pe iarba. Palidă, fără viaţă, cu ochii pe jumătate deschişi dar fără să vadă, cu frumosul ei păr blond lipit de tâmple, cu buzele vinete, cu mâinile ei mici aproape înţepenite, îngheţate, o puteai crede moartă…

— Gurista! repetă Lupoaica; ce întâmplare! Şi, ridicându-se în grabă, Lupoaica o luă în braţe pe Floarea-Mariei şi se depărtă cu ea.

Cu această uşoară povară în braţe, alergă spre casă, fiind sigură că văduva şi fata ei, cu toată răutatea lor, nu vor pregeta să dea primele ajutoare Floarei-Maria.

Când amanta lui Marţial ajunse la punctul cel mai înalt al insulei, de unde putea vedea cele două maluri ale Senei, Nicolas, mama lui şi Tărtăcuţa erau departe.

Convinşi că izbutiseră în îndoita lor crimă, se duceau în grabă mare la Braţ-Roşu.

Tot în acel moment dispărea un om care, ascuns într-o adâncitură a malului, mascată de cuptorul de ipsos, asistase fără a fi văzut la această scenă, crezând, ca şi făptaşii, că dublu omor se comisese.

Acest om era Jacques Ferrand.

Una din bărcile lui Nicolas se legăna, legată de un ţăruş, în locul unde se urcase în luntre Gurista şi doamna Séraphin.

Abia părăsise Jacques Ferrand cuptorul de ipsos, ca să se ducă la Paris, că domnul de Saint-Rémy şi doctorul Griffon trecură în grabă podul de la Asnières, alergând spre insulă, socotind că vor ajunge acolo cu luntrea lui Nicolas pe care o văzuseră de departe.

Spre marea ei surprindere, ajungând la casa familiei Marţial, Lupoaica găsi uşa încuiată.

După ce o depuse sub bolta de viţă pe Floarea-Mariei, încă leşinată, se apropie de casă. Cunoştea fereastra odăii lui Marţial; mare îi fu mirarea văzând obloanele acelei ferestre acoperite cu plăci de tablă şi întărite pe dinafară cu doi drugi de fier.

Ghicind o parte din adevăr, Lupoaica scoase un strigăt puternic, răsunător, şi începu să cheme din toate puterile:

— Marţial, dragul meu!…

Nu-i răspunse nimeni.

Îngrozită de această tăcere, Lupoaica începu să se învârtească în jurul casei ca o fiară sălbatică, o femela care adulmecă şi caută, mugind, intrarea vizuinei unde îi este închis masculul.

Din timp în timp, striga:

— Marţial, omul meu. Eşti acolo? Răspunde.

Şi, în furia ei, zguduia zăbrelele de la fereastra bucătăriei, lovea în zid, trăgea de uşă.

Deodată, un zgomot surd îi răspunse dinlăuntrul casei.

Lupoaica tresări, ascultă.

Zgomotul încetă.

— Omul meu m-a auzit, trebuie să intru măcar de ar fi să rod uşa cu dinţii.

Şi începu din nou să scoală strigătul ei sălbatic.

De după obloanele lui Marţial, mai multe lovituri slabe răspunseră urletelor Lupoaicei.

— E acolo! strigă ea, oprindu-se brusc sub fereastra amantului ei, e acolo! Dacă o să fie nevoie, o să smulg tabla cu unghiile, şi tot o să deschid obloanele astea!

Când, deodată, zări o scară lungă, rezemată în dosul unuia din obloanele sălii de jos; trăgând tare de oblon, Lupoaica făcu să cadă cheia pe care văduva o ascunsese pe marginea ferestrei.

— Dacă se potriveşte, îşi zise Lupoaica încercând cheia în broasca uşii de la intrare, voi putea să mă urc până la odaia lui. Merge, strigă ea fericită, omul meu e salvat!

Odată ajunsă în bucătărie, fu izbită de ţipetele celor doi copii închişi în pivniţă, care, auzind un zgomot neobişnuit, strigau după ajutor.

Văduva, socotind că nimeni nu va veni pe insulă sau nu va intra în casă în timpul absenţei ei, se mulţumise să-i închidă pe François şi pe Amandine, încuind de doua ori uşa pivniţei, dar lăsând cheia în broască.

Puşi în libertate de Lupoaică, fratele şi sora ieşiră repede din pivniţă.

— O, Lupoaico! scapă-l pe fratele meu Marţial, vor să-l omoare! strigă François: sunt două zile de când l-au zidit în odaia lui.

— Nu l-au rănit?

— Nu, nu, nu cred.

— Sosesc la timp! exclamă Lupoaica, urcând în fugă scara.

Apoi, oprindu-se după ce urcase câteva trepte:

— Şi Gurista pe care am uitat-o! îşi aminti ea. Amandine, fă numaidecât foc; tu şi cu fratele tău aduceţi, aici, lângă vatră, pe o biată fată care era gata să se înece; am salvat-o. E sub bolta de viţă. François, un topor, o bardă, un drug de fier ca să sparg uşa omului meu.

— E toporul de spart lemne acolo, dar e prea greu pentru dumneata, zise băiatul târând cu greutate un topor enorm.

— Prea greu! se miră Lupoaica, şi ridică fără efort, acea masă de fier, pe care în orice altă împrejurare poate că ar fi urnit-o anevoie.

Apoi urcând scara câte patru trepte odată, repetă copiilor:

— Aduceţi fata încoace şi culcaţi-o lângă foc.

Din două sărituri, Lupoaica ajunse în fundul coridorului, la uşa lui Marţial.

— Curaj, bărbate, iat-o pe Lupoaica ta! strigă ea.

Şi ridicând ciocanul cu amândouă mâinile, îl izbi, furioasă, în uşă.

— E prinsă în cuie pe dinafară. Scoate cuiele! gemu Marţial cu voce slabă.

Aruncându-se numaidecât în genunchi pe coridor, ajutându-se cu ciocul toporului şi cu unghiile pe care şi le rupse, cu degetele pe care şi le răni, Lupoaica izbuti să scoată din pervaz câteva piroane enorme care ţintuiseră uşa.

În sfârşit, uşa se deschise.

Marţial, palid, cu mâinile însângerate, căzu aproape inert în braţele Lupoaicei.

Capitolul 2
LUPOAICA ŞI MARŢIAL

— În sfârşit te văd, te îmbrăţişez, eşti al meu… strigă Lupoaica strângându-l pe Marţial la pieptul ei cu un simţ al

proprietăţii şi cu o bucurie sălbatică, apoi, susţinându-l, purtându-l aproape în braţe, îl ajută să se aşeze pe o bancă de pe coridor.

Timp de câteva minute, Marţial rămase pierdut, cu privirea rătăcită, căutând să-şi revină din această violentă zguduire care-i istovise şi mai mult puterile.

Lupoaica îşi salvase amantul în clipa în care distrus, disperat, simţea că moare, nu atât de foame, cât de lipsa de aer din acea odaie mică, fără sobă, fără ieşire, închisă ermetic, mulţumită atrocităţii Tărtăcuţei, care astupase cu nişte cârpe vechi cele mai mici crăpături ale uşii şi ferestrei.

Palpitând de fericire şi de groază, cu ochii înecaţi în lacrimi, Lupoaica, în genunchi, observa cele mai mici mişcări de pe chipul lui Marţial.

Acesta păru să renască treptat, trăgând în piept aerul curat şi înviorător.

După câteva zvâcnete, scoase un lung suspin, ridicându-şi capul îngreuiat şi deschizând ochii.

— Marţial, sunt eu, Lupoaica ta! Cum te simţi?

— Mai bine, răspunse el cu vocea înăbuşită.

— Doamne! Ce doreşti? Apă, oţet?

— Nu, nu, răspunse Marţial din ce în ce mai puţin abătut. Aer! oh! aer, nimic decât aer!

Cu riscul de a-şi răni pumnii, Lupoaica sparse patru ochiuri de geam de la o fereastră pe care n-ar fi putut-o deschide fără să mute din loc o masă grea.

— Acum răsuflu şi eu, capul mi se mai uşurează, spuse Marţial revenindu-şi în fire.

Apoi, ca şi cum abia în acea clipă îşi dădea seama de ajutorul pe care amanta lui îi dăduse, exclamă într-un elan de recunoştinţă fără margini:

— Fără tine, aş fi fost mort, draga mea Lupoaică.

— Bine, bine… cum te simţi acum?

— Din ce în ce mai bine.

— Ţi-e foame?

— Nu, mă simt prea slăbit. Ceea ce m-a făcut să sufăr

cel mai mult a fost lipsa de aer. Când ai venit, mă înăbuşeam, mă înăbuşeam… era groaznic.

— Şi acum?

— Renasc, ies din mormânt, şi asta mulţumită ţie!

— Dar bietele, tale mâini, bietele tale mâini! Tăieturile astea!… Ce ţi-au făcut, Doamne?

— Nicolas şi Tărtăcuţa, neîndrăznind să dea piept, cu mine pentru a doua oară, m-au zidit în odaia mea, lăsându-mă să mor de foame. Am vrut să-i împiedic să ţintuiască obloanele, dar… sora mea mi-a dat peste mâini cu barda!

— Monştrii! Voiau să facă lumea să creadă că ai murit de boală: mama ta răspândise de pe acum vestea că eşti într-o stare disperată. Mama ta, bărbate, mama ta!…

— Lasă, nu-mi mai vorbi de ea! răspunse cu amărăciune Marţial; apoi, observând abia atunci hainele ude şi ciudata înfăţişare a Lupoaicei, strigă: Dar ce s-a petrecut cu tine? Părul ţi-e ud leoarcă, eşti numai în jupon care e şi îmbibat de apă!

— N-are importanţă! În sfârşit, iată-te salvat, salvat!

— Dar lămureşte-mă de ce curge apa aşa de pe tine?

— Am aflat că eşti în primejdie… n-am găsit nicio barcă…

— Şi ai venit înot?

— Da. Oh mâinile tale, dă-mi-le sa ţi le sărut. Te dor rău? … Ah, monştrii!… Şi eu să nu fiu aici!

— Oh! Lupoaico, viteaza mea! strigă Marţial cu însufleţire, cea mai vitează dintre viteze!

— N-ai scris tu aici: *„Moarte mişeilor!?”*

Şi Lupoaica îşi arătă braţul tatuat cu aceste cuvinte de neşters.

— Vajnico! Dar te-a pătruns frigul, tremuri…

— Nu tremur de frig.

— Totuna e… intră acolo, ia paltonul Tărtăcuţei şi înveleşte-te cu el.

— Dar…

— Aşa vreau eu.

Într-o clipă Lupoaica şi înfăşură într-un palton de stofă şi

se înapoie.
— Pentru mine! Să rişti să te îneci!… Pentru mine! repetă Marţial, privind-o cu înflăcărare.
— Dimpotrivă… O biată fată era aproape să se înece şi am salvat-o aducând-o pe insulă.
— Ai salvat-o şi pe ea? Unde e?
— Şi cine e fata?
— Jos, cu copiii; au grijă de ea.
— Doamne! dacă ai şti ce întâmplare, ce fericită întâmplare! E una din camaradele mele de la Saint-Lazare, o fată cu totul extraordinară…
— Cum aşa?
— Închipuieşte-ţi că o iubeam şi o uram totodată, fiindcă îmi sădise în suflet şi moartea şi fericirea…
— Ea?
— Da, cu privire la tine.
— La mine?
— Ascultă, Marţial… Apoi, întrerupându-se, Lupoaica adăugă: Nu, nu… nu voi cuteza niciodată.
— Ce anume?
— Voiam să-ţi spun ceva… Mai ales că plecând din Paris, nu te ştiam în primejdie…
— Hai, spune odată.
— Nu mai îndrăznesc.
— Nu mai îndrăzneşti, după ceea ce ai făcut pentru mine?
— Tocmai de aia. S-ar zice că-ţi cerşesc o răsplată.
— Să-mi cerşeşti o răsplata! dar oare nu ţi-o datorez? Nu m-ai îngrijit tu zi şi noapte anul trecut când cu boala mea?
— Oare nu eşti tu bărbatul meu?
— De aceea, trebuie să-mi vorbeşti deschis, fiindcă sunt bărbatul tău şi voi fi totdeauna.
— Totdeauna, Marţial?
— Totdeauna, pe cât de adevărat e că mă numesc Marţial. Vezi tu, Lupoaico, pentru mine n-o să mai fie alta femeie pe lume afară de tine. Că tu ai fost aşa sau altfel, e totuna, asta mă priveşte… te iubesc, mă iubeşti şi-ţi

datorez viaţa. Numai că de când ai intrat în închisoare, nu mai sunt cel care am fost. S-au schimbat multe!… M-am gândit adânc, şi nu vei mai fi ceea ce-ai fost.

— Ce vrei să spui?

— N-o să te părăsesc de-aci înainte, dar nu vreau să mă despart nici de François şi nici de Amandine.

— Frăţiorul şi surioara ta?

— Da; de azi încolo trebuie să fiu pentru ei, cum s-ar zice, ca un tată. Înţelegi că asta îmi impune obligaţii, trebuie să mă schimb, sunt dator să-i iau pe seama mea. Voiau să facă din ei nişte tâlhari desăvârşiţi; ca să-i salvez, îi iau cu mine.

— Unde?

— Nici eu nu ştiu, dar desigur departe de Paris.

— Şi eu?

— Tu? Te iau şi pe tine.

— Mă iei cu tine? strigă Lupoaica cu o bucurie nestăvilită. Nu puteam crede într-o asemenea fericire. Nu mă vei mai părăsi?

— Nu, vrednica mea Lupoaică, niciodată! O să mă ajuţi să-i cresc pe aceşti sărmani copii… Te cunosc: dacă o să-ţi spun: vreau ca mica mea Amandine să fie o fată cinstită, să-i vorbeşti în felul ăsta, şi ştiu că o să fii pentru ea ca şi o mamă vrednică.

— Oh! mulţumesc, Marţial, mulţumesc!

— Vom trăi ca lucrători cinstiţi, fii liniştită, vom găsi de lucru, vom munci ca nişte robi. Dar cel puţin copiii ăştia nu vor fi nişte golani ca tata şi ca mama, şi nu mi se va mai striga: fiu şi frate de ghilotinaţi, în sfârşit, nu voi mai trece pe străzile unde lumea te cunoaşte… Dar ce ai?

— Marţial, mi-e teamă să nu înnebunesc..:

— Să înnebuneşti?

— De bucurie.

— De ce?

— Pentru că, vezi tu, e prea mult.

— Ce anume?

— Ceea ce-mi spui tu… Oh! nu, vezi tu, e prea mult.

Afară numai dacă salvând-o pe Guristă, asta să-mi fi adus noroc…
— Ce ai, fată dragă?
— Ceea ce-mi ceri tu, oh! Marţial! Marţial!
— Ei bine?
— Mă gândeam să ţi-o cer eu!
— Să pleci din Paris?…
— Da… răspunse ea înflăcărată, să plec cu tine în pădure, să avem o căsuţă curată, copii pe care să-i iubesc! oh! o slujbă, se grăbi ea să adauge cu vioiciune. Marţial se uită la rândul lui mirat la Lupoaică, neînţelegând mare lucru din vorbele ei.
— Despre ce slujbă vorbeşti?
— De slujba de pădurar…
— Ce mi s-ar încredinţa mie?
— Da…
— Şi cine mi-ar da-o?
— Protectorii fetei pe care am salvat-o.
— Dar nu mă cunosc!
— Nu, însă eu i-am vorbit ei odată de tine, iar ea ne va recomanda protectorilor ei…
— Şi cum ţi-a venit să-i vorbeşti de mine?
— Dar despre ce altceva ai fi vrut să-i vorbesc?
— Draga mea Lupoaică…
— Şi apoi, înţelegi că, în închisoare, capeţi încredere în oameni; şi această tânără era atât de drăguţă şi de blândă, că fără vina mea m-am simţit atrasă către ea: mi-am dat de îndată seama că nu e dintr-ai noştri.
— Dar la urma urmei cine e?
— Nu ştiu nimic, nu înţeleg nimic, dar niciodată în viaţa mea n-am văzut o asemenea fiinţă: e ca o zână care citeşte tot ce ai în inimă: într-o discuţie pe care am avut-o cu ea i-am spus cât îmi eşti de drag, şi-atâta a fost de-ajuns ca să se intereseze de noi… M-a făcut să mă ruşinez de viaţa mea trecută, dar fără asprimi, mi-a vorbit de munca cinstită, grea, dar liniştită, pe care s-o duc alături de tine în inima pădurilor. Dar nu ca braconier, ci ca pădurar, în

loc fiu amanta ta, să-ţi fiu soţie, şi apoi am avea copii frumoşi care ţi-ar sări înainte seara când te-ai înapoia din rond cu câinii tăi şi cu puşca pe umăr; şi apoi în faţa uşii colibei noastre, în răcoarea nopţii, sub copacii bătrâni am cina şi pe urmă ne-am culca atât de fericiţi, atât de liniştiţi… Ce vrei să-ţi mai spun?…

— Ah! exclamă deodată Lupoaica, ridicându-se nu mai ştiu unde mi-e mintea.

— Cum adică?

— Această fată… e jos. Poate pe moarte şi în loc să o ajutăm, stăm aici…

Şi Marţial, rezemându-se de braţul Lupoaicei, coborî la parter.

Înainte ca ei să ajungă la bucătărie, să povestim ce s-a întâmplat de când Floarea-Mariei fusese încredinţată îngrijirilor celor doi copii.

Capitolul 3
DOCTORUL GRIFFON

François şi Amandine o transportaseră pe Floarea-Mariei lângă focul din bucătărie, când domnul de Saint-Rémy şi doctorul Griffon, care sosiseră cu luntrea lui Nicolas, intrară în casă.

Pe când copiii aţâţau focul şi aruncau în el vreascuri de plop, care se aprindeau repede şi răspândeau o flacără vie, doctorul Griffon dădea fetei îngrijirile necesare.

— Nenorocita copilă n-are nici şaptesprezece ani! exclamă înduioşat contele.

Apoi, adresându-se doctorului:

— Ei bine, prietene?

— De-abia i se mai simte pulsul: dar lucru ciudat: pielea feţei nu e vânătă, cum se întâmplă de obicei în asemenea cazuri după o asfixie prin înec, răspunse imperturbabil doctorul, examinând-o adânc îngândurat pe Floarea-Mariei.

Doctorul Griffon era un bărbat înalt, slab, palid, şi complet chel, afară de două smocuri de păr negru, rar, pieptănate cu grijă de la ceafă spre tâmple; obrazul lui zbârcit, brăzdat de oboselile studiului, era rece, inteligent şi meditativ.

Om cu multă ştiinţă, cu o vastă experienţă, practician priceput şi renumit, medic-şef al unui ospiciu particular (unde îl vom regăsi mai târziu), doctorul Griffon n-avea decât un cusur, acela de a face, dacă am putea spune, abstracţie totală de bolnav, neocupându-se decât de boală: tânăr sau bătrân, femeie sau bărbat, bogat sau sărac, puţin îi păsa; nu se ocupa decât de cazul clinic în sine, mai mult sau mai puţin interesant din punct de vedere ştiinţific, pe care i-l oferea bolnavul.

Pentru el nu existau decât cazuri.

— Ce chip fermecător!... Cât este de frumoasă, cu toată îngrozitoarea ei paloare! zise domnul de Saint-Rémy privind-o pe Floarea-Mariei cu tristeţe! Văzut-ai vreodată trăsături mai blânde, mai nevinovate, dragă doctore?... Şi e atât de tânără... atât de tânără!...

— Vârsta nu înseamnă nimic, răspunse repezit medicul, ca şi prezenţa apei în plămâni, care odinioară era socotită mortală... Era o eroare grosolană: minunatele experienţe ale lui Goodwin, ale faimosului Goodwin, au dovedit-o de altfel.

— Dar, doctore...

— E un fapt... replică doctorul Griffon absorbit de meseria lui. Ca să descopere prezenţa unui lichid străin în plămâni, Goodwin a scufundat de mai multe ori pisici şi câini timp de câteva secunde în hârdaie cu cerneală, i-a scos de acolo vii, şi după-puţin i-a disecat... Ei bine! s-a convins, prin disecţie, că cerneala pătrunsese în plămâni. Dar că prezenţa acestui lichid în organele respiratorii nu cauzase moartea animalelor.

Contele îl cunoştea pe medic, în fond un om excelent, dar pe care patima lui nemăsurată pentru ştiinţă îl făcea să pară câteodată dur, aproape crud.

— Cel puţin ai oarecare nădejde? îl întrebă nerăbdător domnul de Saint-Rémy.

— Extremităţile pacientului sunt foarte reci, spuse medicul, deci sunt puţine şanse.

— Ah! să mori la vârsta asta… nefericită copilă!… e groaznic.

— Pupila fixă… dilatată – reluă doctorul impasibil, ridicând cu vârful degetului pleoapa îngheţată a Floarei-Maria.

— Fiinţă ciudată! exclamă contele aproape indignat, te-ar crede lumea fără suflet şi eu te-am văzut veghind lângă patul meu nopţi de-a rândul… Frate dacă-ţi eram şi nu mi-ai fi fost mai devotat.

Doctorul Griffon, în timp ce dădea toate ajutoarele posibile Floarei-Maria, răspunse contelui fără a-l privi, cu un calm imperturbabil:

— Vezi bine, doar nu-ţi închipui că întâlneşti în toate zilele o febră ataxică atât de minunat complicată, atât de interesantă şi demnă de a fi studiată, ca aceea pe care ai avut-o! Era splendid, bunul meu amic, splendid! Apatie, delir, zvâcniturile tendoanelor, sincope, scumpa dumitale febră întrunea simptomele cele mai variate: şi lucru rar, foarte rar şi cu deosebire interesant, ai fost chiar afectat de o stare parţială şi trecătoare de paralizie, dacă-mi permiţi să-ţi spun… Numai prin faptul acesta, boala dumitale avea drept la tot devotamentul meu, îmi ofereai un straşnic obiect de studiu, pentru că, vorbind sincer, dragul meu prieten, tot ce doresc pe lume este să mai întâlnesc o febră atât de interesantă, dar norocul acesta nu se iveşte de două ori.

Contele ridică nerăbdător din umeri.

În acel moment Marţial cobora sprijinit de braţul Lupoaicei, care îmbrăcase, peste veştmintele ei ude, paltonul în carouri al Tărtăcuţei.

Izbit de paloarea amantului Lupoaicei şi observând mâinile lui pline de sânge închegat, contele strigă:

— Cine e omul acesta?…

— Soţul meu… răspunse Lupoaica privindu-l pe Marţial cu o expresie de fericire şi de mândră nobleţe, greu de redat.

— Domnule, ai o soţie bună şi curajoasă, îi spuse contele: am văzut-o salvând pe această nefericită copilă cu o bărbăţie rară.

— Da, domnule, e bună şi curajoasă, soţia mea, răspunse Marţial stăruind asupra acestor ultime cuvinte şi uitându-se la Lupoaică cu o privire duioasă ţi pasionată. Da, curajoasă!… pentru că mi-a salvat şi mie viaţa…

— Dumitale? întrebă mirat contele.

— Uitaţi-vă la mâinile lui… bietele lui mâini! strigă Lupoaica ştergându-şi lacrimile care îmblânzeau scânteierea sălbatică a ochilor ei.

— Ah! e groaznic! exclamă contele, acest nenorocit are mâinile ciopârţite… Uită-te şi dumneata, doctore…

Întorcând puţin capul şi aruncând peste umăr o privire la rănile lui Marţial, doctorul Griffon îi spuse:

— Arată-ţi palma.

Marţial execută această mişcare cu destulă greutate.

Doctorul ridică din umeri, continuă să vadă de Floarea-Mariei şi zise dispreţuitor, aproape cu părere de rău:

— Rănile acestea nu prezintă nicio gravitate; niciun tendon nu e atins: în opt zile bolnavul se va putea folosi de mâinile lui.

— Adevărat, domnule? Soţul meu nu va rămâne infirm? strigă Lupoaica, recunoscătoare.

Doctorul dădu din cap, în semn că nu.

— Dar Gurista, domnule? Va trăi, nu e aşa? întrebă Lupoaica. Oh! trebuie să trăiască! Apoi întorcându-se către Marţial: Biata fată… iată pe cea despre care-ţi vorbeam… Poate că ea ne va aduce fericirea; ea mi-a dat ideea să vin la tine şi să-ţi spun tot ce ştii… Şi soarta a vrut ca tocmai mie să-mi fie dat s-o salvez şi încă aici!…

— E providenţa noastră… răspunse Marţial impresionat de frumuseţea Guristei. Ce chip de înger! oh! va trăi, nu e aşa, domnule doctor?

— Nu ştiu încă nimic, zise doctorul; dar mai întâi trebuie să ştiu dacă poate rămâne aici?

— Aici! strigă Lupoaica, dar aici se ucid oameni!

— Taci! taci! îi porunci Marţial.

Contele şi doctorul o priviră surprinşi pe Lupoaică.

— Această casă are o faimă rea în ţinut… asta nu mă miră, spuse cu glasul scăzut, doctorul, adresându-se domnului de Saint-Rémy.

— Ai fost deci victima unui atac? îl întrebă contele pe Marţial. Cine ţi-a făcut aceste răni?

— Nu e nimic, domnule… am avut aici o ceartă… apoi a urmat o bătaie… şi am fost rănit… dar această tânără nu poate rămâne în casă, adăugă el cu un aer întunecat, nici eu nu rămân… nici soţia mea… nici fratele, nici sora mea pe care îi vedeţi aici… Vom părăsi insula pentru a nu ne mai înapoia niciodată!

— Oh! ce fericire! strigară cei doi copii.

— Atunci, cum facem? întrebă doctorul privind-o pe Floarea-Mariei. Nu ne putem gândi să transportăm pacienta la Paris, în halul în care se află. Dar de fapt, casa mea e la doi paşi; grădinăreasa mea şi fiica ei vor fi nişte infirmiere minunate… deoarece această asfixiată prin înec te interesează, dragă Saint-Rémy, vei supraveghea îngrijirile ce i se vor da, şi eu o voi vedea zilnic.

— Şi te prefaci aspru şi neînduplecat! exclamă contele, când ai inima cea mai miloasă, după cum o dovedeşte această propunere…

— Dacă bolnavul moare, ceea ce e posibil, va fi cazul să se facă o autopsie interesantă, care îmi va îngădui să întăresc încă o dată afirmaţiile lui Goodwin.

— Ceea ce spui e îngrozitor! strigă contele.

— Pentru cine ştie să citească, un cadavru e o carte din care înveţi cum poţi salva viaţa bolnavilor, răspunse cu stoicism doctorul Griffon.

— În sfârşit, ceea ce e important e că faci tot ce poţi ajutând-o, zise domnul de Saint-Rémy cu amărăciune. Motivul nu importă, numai binele să triumfe! Biată copilă,

cu cât o privesc mai mult cu atâta îmi stârneşte mai mult interesul.

— Îl şi merită, domnule, adăugă cu însufleţire Lupoaica, apropiindu-se.

— O cunoşti? întrebă contele.

— Cum să nu o cunosc, domnule! Ei îi voi datora fericirea vieţii mele: salvând-o, am făcut mai puţin pentru ea, decât a făcut ea pentru mine!

Şi Lupoaica se uită cu înflăcărare la soţul ei; nu-i mai zicea „omul“ ei.

— Şi cine e? întrebă contele.

— Un înger, domnule, tot ce e mai nobil pe lume. Da, şi cu toate că e îmbrăcată ţărăneşte, nu există orășeancă, doamnă care să vorbească atât de frumos ca ea, cu vocea ei blândă ca o muzică. E o fată deosebită, credeţi-mă, curajoasă şi bună.

— Dar prin ce accident a căzut în apă?

— Nu ştiu, domnule.

— Deci nu e ţărancă? întrebă contele.

— Ţărancă! Dar uitaţi-vă la mâinile ei mici şi albe, domnule.

— E adevărat, încuviinţă domnul de Saint-Rémy, ce taină ciudată!… Dar numele ei, familia ei?

— Haidem, reluă doctorul întrerupând discuţia, trebuie să ducem pacienta în barcă.

După o jumătate de oră, Floarea-Mariei, care nu-şi revenise încă în simţiri, era dusă în casa contelui, culcată într-un pat bun şi supravegheată cu grijă maternă de grădinăreasa doctorului Griffon, căreia i se asociase şi Lupoaica.

Doctorul făgădui contelui Saint-Rémy, din ce în ce mai plin de atenţie pentru Guristă, că va reveni chiar în aceeaşi seară s-o viziteze.

Marţial plecă la Paris cu François şi cu Amandine, Lupoaica nu vru s-o părăsească pe Floarea-Mariei, înainte de a o vedea în afară de primejdie.

Insula rămase pustie.

Capitolul 4
PORTRETUL

… Jumătate şarpe, jumătate pisică.
(Wolfgang, 1, II)

Thomas Seyton, fratele contesei Sarah Mac-Grégor, se plimba nerăbdător pe unul din bulevardele vecine cu Observatorul, când o văzu venind pe Cucuvaie.

Groaznica bătrână purta pe cap o bonetă albă şi era înfăşurată în marele ei şal roşu. Vârful unui stilet rotund, gros şi foarte ascuţit, trecuse prin fundul coşului de paie ce-l ţinea pe braţ descoperind mânerul acestei arme ucigaşe care aparţinuse Învăţătorului.

Thomas Seyton nu observase că Chioara avea la dânsa un pumnal..

— Sună ora trei la Luxemburg, spuse bătrâna, cred că am sosit la ţanc, sper.

— Haide! îi răspunse Thomas Seyton.

Şi, luând-o înaintea ei, traversă câteva maidane, intră într-o străduţă pustie de lângă strada Cassini, se opri către mijlocul acestui pasaj închis cu o cruce de barieră, deschise o portiţă, făcu semn Cucuvelei să-l urmeze şi, după câţiva paşi, intrară împreună pe o alee străjuită de arbori deşi. El îi zise:

— Aşteaptă aici î

Şi dispăru.

„De nu m-ar face să aştept mult şi bine, îşi spuse Cucuvaia; trebuie să fiu la 5 la Braţ-Roşu cu Marţialii ca s-o achit pe mijlocitoare. Şi, pentru că veni vorba, ce fac cu pumnalul meu? Ah! ticălosul! a scos nasul pe fereastră, adăugă bătrâna, zărind vârful stiletului ieşit prin împletitura coşului. Iată ce înseamnă că nu-i pui astupuşul…“ Şi, scoţând din coş pumnalul închis într-un toc de lemn, îl puse înapoi în aşa fel încât să nu se vadă

deloc.

„E scula tâlharului meu, reluă ea. Mi l-a cerut să omoare şobolanii, care îşi bat joc de el în pivniţă… Bietele animale! … Nu-l au decât pe bătrânul fără ochi cu care să se distreze, ţinându-i tovărăşie! Vine cineva… Uite… cuconiţa palidă care era îmbrăcată bărbăteşte în taverna Căpcăunei, cu lunganul ăla de adineauri; sunt aceiaşi pe care i-am jefuit, Învăţătorul şi cu mine, la dărâmăturile de lângă Notre-Dame, adăugă Cucuvaia, zărind-o pe Sarah apărând în capul aleii. Mai e de dat o lovitură; cred că pe socoteala acestei cuconiţe am răpit-o noi pe Guristă de la fermă. Dacă plăteşte bine, pentru o afacere nouă, n-am decât de câştigat.“

Apropiindu-se de Cucuvaie, pe care o revedea pentru prima oară de când cu întâmplarea de la tavernă, chipul Sarei exprima acel dispreţ, acel dezgust pe care oamenii dintr-o anumită clasă îl resimt când sunt nevoiţi să aibă de-a face cu mizerabilii pe care îi folosesc ca unelte sau complici.

Thomas Seyton, care până atunci se pretase cu mult zel uneltirilor criminale ale surorii sale, deşi le socotea fără şanse de reuşită, refuzase să mai joace acest rol infam, consimţind totuşi să pună în legătură, pentru ultima oară, pe sora lui cu Chioara, fără să vrea să se mai amestece în noile planuri ce le urzeau amândouă.

Neputându-l recâştiga pe Rudolf pentru dânsa, rupând legăturile sau afecţiunile care îi erau scumpe, contesa spera, după cum am mai spus-o, să-l inducă în eroare printr-o înşelătorie nedemnă, a cărei reuşită ar fi putut împlini visul acestei femei încăpăţânate, ambiţioase şi crude.

Sarah voia să-l convingă pe Rudolf că fata pe care o avusese cu dânsa nu murise şi în acest scop să-i substituie o orfană în locul copilului lor.

Ştim că Jacques Ferrand a refuzat categoric să intre în acest complot, cu toate ameninţările Sarei; în schimb, se hotărî să o facă să dispară pe Floarea-Mariei, pe de o pârte

de teama destăinuirilor Cucuvelei, pe de altă parte din cauza insistenţelor stăruitoare ale contesei. Dar aceasta nu renunţase la planul ei, fiind aproape sigură că-l va corupe sau îl va speria pe notar în clipa în care ar fi găsit o fată capabilă să joace rolul ce voia să-i încredinţeze.

După un moment de tăcere, Sarah spuse Cucuvelei:

— Eşti destul de îndemânatecă, de discretă şi de hotărâtă?

— Îndemânatecă da, ca o maimuţă, hotărâtă ca un dulău, mută ca un peşte, iat-o pe Cucuvaia, aşa cum a făcut-o diavolul ca să fie la dispoziţia dumitale, dacă se va putea… şi se va putea… răspunse cu vioiciune bătrâna. Cred că am pus bine mâna pe tânăra ţărancă – acum închisă pentru două luni la Saint-Lazare.

— Nu mai e vorba de ea, ci de altceva…

— După pofta dumitale, cuconiţă! Numai bani să iasă din ceea ce-mi propui; şi vom fi alături ca două degete ale unei mâini.

Sarah nu putu să-şi ascundă un gest de dezgust.

— Cunoşti, desigur, începu ea, oameni din popor… oameni nenorociţi?

— Sunt mai mulţi de ăştia decât milionari… ai de unde alege, slavă Domnului; e o mizerie straşnică la Paris!

— Trebuie să-mi găseşti o orfană săracă şi mai ales una care să-şi fi pierdut părinţii de mică. Mai trebuie să fie drăguţă, să aibă o fire blândă, şi nu mai mult de şaptesprezece ani.

Cucuvaia o privi pe Sarah cu uimire.

— O astfel de orfană nu e greu de găsit, reluă contesa, sunt atâţia copii părăsiţi…

— Avem! dar ia spune, coniţa mea, pe Guristă ai uitat-o? … E tocmai ce-ţi trebuie!

— Ce e aia, Guristă?

— Tinerica aia pe care am răpit-o de la Bouqueval?

— Ţi-am spus că nu mai e vorba de dânsa.

— Dar ascultă-mă, şi mai ales să mă răsplătiţi pentru bunul meu sfat; vreţi o orfană blândă ca un miel, frumoasă

ca ziua şi care să n-aibă nici 17 ani, nu e aşa?

— Fără îndoială…

— Ei bine! luaţi-o pe Gurista când o să iasă de la închisoare, e tocmai ce trebuie, parcă ar fi de comandă, fiindcă avea vreo şase ani când ticălosul de Jacques Ferrand (sunt zece ani de atunci), mi-a încredinţat-o, oferindu-mi o mie de franci, ca să scape de ea… dar mi-a adus-o Tournemine, care e acum în închisoare la Rochefort… spunându-mi că, fără îndoială, e un copil de care cineva dorea să se descotorosească sau să-l dea drept mort…

— Spui Jacques Ferrand! strică Sarah cu o voce atât de schimbată, încât Cucuvaia se dădu înapoi înmărmurită. Notarul Jacques Ferrand… repetă Sarah, ţi-a încredinţat acea copilă… şi…

Nu putu termina. Emoţia o gâtuia; mâinile întinse către Cucuvaie tremurau convulsiv; uimirea, bucuria îi alteraseră trăsăturile.

— Dar nu ştiu ce te-a tulburat aşa, coniţa mea, exclamă bătrâna. E totuşi foarte simplu… Sunt zece ani de atunci… Tournemine, o veche cunoştinţă, mi-a spus: „Vrei să porţi de grijă unei fetiţe care trebuie să dispară? Fie că crapă sau că trăieşte, n-are importanţă; e de câştigat o mie de franci; ai să faci cu copilul ce-o să vrei…“

— Acum zece ani!… strigă Sarah.

— Zece ani…

— O fetiţă blondă?

— O fetiţă blondă…

— Cu ochi albaştri?

— Ca albăstrelele.

— Şi ea e… cea care la fermă…

— Am băgat-o la Saint-Lazare… Trebuie să spun că nu-mi închipuiam de loc s-o regăsesc la ţară…

— Oh! Doamne! Doamne! strigă Sarah, căzând în genunchi, şi ridicând braţele şi ochii la cer. Căile Tale sunt de nepătruns… Mă înclin în faţa proniei Tale. Oh! dacă o asemenea fericire ar fi cu putinţă… dar nu, încă nu pot

crede… ar fi prea frumos… nu!…

Apoi, ridicându-se repede, spuse Cucuvelei care o privea nedumerită:

— Vino…

Şi Sarah o luă cu paşi grăbiţi înaintea bătrânei.

La capătul aleii urcă vreo câteva trepte care duceau la uşa cu geamuri a unui birou, elegant mobilat.

În clipa când Cucuvaia era gata să intre, Sarah îi făcu semn să rămână afară.

Apoi contesa trase clopotul din răsputeri.

Apăru un servitor.

— Nu sunt pentru nimeni acasă… şi să nu intre nimeni la mine… ai înţeles?… Absolut nimeni…

Servitorul ieşi.

Pentru mai multă siguranţa, Sarah trase şi zăvorul. Cucuvaia auzise ordinul dat servitorului şi o văzuse pe Sarah închizând uşa cu zăvorul.

Contesa se întoarse şi-i zise:

— Intră repede şi… închide uşa.

Cucuvaia intră.

Deschizând în grabă sertarul unui scrin, Sarah scoase un cufăraş de abanos pe care-l puse pe un birou din mijlocul camerei şi făcu semn Cucuvelei să vină lângă ea.

Cufăraşul avea mai multe sertare suprapuse care conţineau bijuterii şi pietre scumpe.

Sarah era atât de grăbită să dea de fundul cufăraşului, încât aruncă repede pe masă conţinutul casetei plină de coliere, brăţări, diademe, în care rubinele, smaragdele şi diamantele străluceau cu mii de scânteieri.

Cucuvaia rămase înmărmurită…

Era înarmată, era încuiată singură cu contesa, fuga îi era deci asigurată…

Un gând diabolic îi trecu prin minte.

Dar ca să execute această nouă ticăloşie, trebuia să scoată stiletul din coşul ei, şi să se apropie de Sarah, fără a-i deştepta bănuielile.

Cu perfidia unui tigru care se târăşte şi înaintează pe

nesimţite spre prada lui, bătrâna se folosi de faptul că Sarah era ocupată, ca să facă pe neobservate ocolul biroului care o despărţea de victimă.

Cucuvaia începuse această manevră trădătoare, dar fu nevoită să se oprească brusc.

Sarah scoase dintr-o cutie cu fundul dublu un medalion, se aplecă peste masă, îl întinse Cucuvelei cu o mână tremurătoare şi îi spuse:

— Uită-te la portretul ăsta.

— Chiar ea e! exclamă Cucuvaia, surprinsă de perfecta asemănare: e fetiţa care mi-a fost încredinţată; parca o văd când mi-a adus-o Tournemine… cu părul ei blond, cârlionţat, pe care i l-am tăiat imediat şi l-am vândut bine, pe legea mea!…

— O recunoşti, eşti sigură că e ea? Oh! te implor să nu mă înşeli… să nu mă înşeli!

— Îţi spun, cuconiţă, nu încape îndoială, e ca şi cum aş avea-o înaintea ochilor, răspunse Cucuvaia, căutând să se apropie de Sarah fără să fie văzută; acum seamănă şi mai mult cu portretul ăsta… Daca ai vedea-o, ai fi izbită de atâta asemănare.

Sarah nu scoase nici măcar un strigăt de durere, aflând că fiica ei trăise părăsită în mizerie timp de zece ani…

Nicio remuşcare la gândul că ea însăşi o smulsese din paşnicul adăpost pe care Rudolf i-l găsise.

Această mamă denaturată nu puse nicio întrebare, nu arăta nici cea mai mică îngrijorare cu privire la cumplitul trecut al copilului ei. Nu, la Sarah ambiţia înăbuşise de mult sentimentul matern.

Nu bucuria de a-şi regăsi fata o însufleţea, ci nădejdea care-i părea o certitudine că, în sfârşit, îşi va vedea realizat visul ambiţios al întregii ei vieţi…

Rudolf se interesase de această nefericită copilă, o culesese de pe drumuri, fără a o cunoaşte; ce-ar mai fi când va afla că este… *fiica lui*!!!

El era liber… Contesa văduvă…

Sarah vedea strălucind în faţa ochilor ei coroana de

suverană.

Cucuvaia, înaintând cu precauţie, ajunsese la unul din capetele mesei şi aşeză stiletul perpendicular pe coş, cu mânerul în dreptul deschizăturii, cât mai la îndemână… Nu mai era decât la câţiva paşi de contesă.

— Ştii să scrii? o întrebă deodată Sarah.

Şi, dând la o parte cu mâna cufăraşul şi bijuteriile, deschise o mapă aşezată în faţa călimării.

— Nu, doamnă, nu ştiu să scriu, răspunse Cucuvaia într-o doară…

— Voi scrie deci eu după cum îmi vei spune… Povesteşte-mi toate împrejurările în care fetiţa a fost părăsită.

Şi Sarah, aşezându-se într-un fotoliu în faţa biroului, luă un condei şi făcu semn Cucuvelei să se apropie.

Ochiul bătrânei scânteie.

În sfârşit… era în picioare, lângă scaunul Sarei.

Aceasta, aplecată peste masă, se pregătea să scrie…

— Voi citi cu glas tare, zise contesa, şi îmi vei spune unde am greşit.

— Da, doamnă, răspunse Cucuvaia, pândind pe furiş cele mai mici mişcări ale contesei.

Apoi îşi vârî mâna dreaptă în coş, ca să ia stiletul fără a fi văzută.

Contesa începu să scrie:

„Declar că…“

Dar, întrerupându-se şi întorcându-se spre Chioară, care apucase între timp mânerul pumnalului, Sarah adaugă:

— La ce epocă ţi-a fost predată această copilă?

— În luna februar 1827.

— Şi de către cine? continuă Sarah, cu faţa spre Cucuvaie.

— De către Pierre Tournemine, acum în puşcărie la Rochefort… Doamna Séraphin, menajera notarului, îi încredinţase fetiţa.

Contesa reîncepu să scrie şi citi cu glas tare:

„Declar că în luna februarie 1827, numitul...“

Cucuvaia scosese stiletul.
Îl şi ridicase să-şi lovească victima între umeri…
Sarah se întoarse iar.
Cucuvaia, ca să nu fie surprinsă, îşi sprijini cu grabă, de speteaza fotoliului, mâna dreapta în care ţinea pumnalul şi se aplecă să răspundă la întrebarea următoare.
— Am uitat numele omului care ţi-a încredinţat copilul. Spuse contesa.
— Pierre Tournemine, răspunse Cucuvaia.

„Pierre Tournemine repetă Sarah, continuând să serie, *actualmente în puşcăria de la Rochefort mi-a predat copilul care îi fusese încredinţat de către menajera lui...“*

Contesa nu putu termina…
Cucuvaia, după ce lăsase să-i cadă coşul la picioare, se aruncă asupra contesei cu tot atâta repeziciune cât şi furie, cu mâna stângă o apucă de ceafă şi, apăsându-i obrazul pe masă, cu mâna dreapta îi împlântă stiletul între umeri… Această crimă groaznica fusese executată atât de fulgerător, încât contesa nu scosese niciun ţipăt, niciun vaiet.
„Aceeaşi lovitură, ca a Învăţătorului dată bătrânului din strada du Roule, îşi zise baba. Încă una care nu va mai vorbi… şi-a încheiat socotelile.“
Şi Cucuvaia, grăbita să-şi strângă bijuteriile pe care le aruncă în coş, nu-şi dădu seama că victima mai respira.
Crima şi hoţia odată săvârşite, groaznica bătrână deschise uşa cu geamuri, dispăru repede în aleea cu copaci verzi, ieşi pe portiţa ce ducea în străduţă şi ajunse pe terenul viran.
Lângă Observator, luă o trăsură care o conduse la Braţ-Roşu, pe Champs-Elysées. Văduva Marţial, Nicolas,

Tărtăcuţa şi Barbillon dăduseră întâlnire, după cum ştim, Cucuvelei în cuibul acela de hoţi, ca să jefuiască şi să ucidă pe mijlocitoarea de diamante.

Capitolul 5
AGENTUL DE SIGURANŢĂ

Cititorul cunoaşte taverna „La Inima însângerată“ de pe Champs-Elysées, situată lângă Cours-la-Reine, într-una din gropile care, acum câţiva ani se învecinau cu această promenadă.

Locuitorii insulei nu apăruseră încă.

După plecarea lui Bradamanti, care, precum ştim, însoţise pe mama vitregă a doamnei d’Harville în Normandia, Şontorogul se înapoiase la tatăl său.

Stând la pândă în capul scării, şchiopul trebuia să anunţe, printr-un semnal convenit, sosirea Marţialilor; Braţ-Roşu se afla în acel moment într-o discuţie secretă cu un agent de siguranţă pe nume Narcisse Borel, pe care vă amintiţi poate că l-aţi văzut în spelunca Ţaţei, când venise să aresteze doi tâlhari învinuiţi de omor.

Acest agent, om de vreo patruzeci de ani, robust şi îndesat, avea faţa roşcovană, ochiul vioi şi pătrunzător, barba complet rasă, ca să poată folosi diferite deghizări necesare primejdioaselor sale investigaţii; căci adeseori era nevoit să unească subtilitatea şi talentul figuraţiei actorului, cu energia şi curajul cărora trebuia să întrebuinţeze şiretenia şi dârzenia. Narcisse Borel era, cu alte cuvinte, unul din elementele cele mai utile şi cele mai active ale acelei providenţe în miniatură, numită cu modestie şi vulgaritate, Poliţia.

Să revenim la convorbirea lui Narcisse Borel cu Braţ-Roşu convorbire care părea foarte însufleţită.

— Da, spunea agentul de siguranţă, eşti acuzat că te foloseşti de jocul dumitale dublu, ca să iei parte, nepedepsit, la furturile unei bande de răufăcători foarte

primejdioşi, şi că dai poliţiei de siguranţă informaţii false… Ia seama, Braţ-Roşu, dacă asta se adevereşte, vom proceda fără cruţare împotriva dumitale.

— Vai! sunt dezolat, dragă domnule Narcisse, răspunse Braţ-Roşu dând obrazului său de viezure o expresie de îndurerare ipocrită. Dar sper că azi mi se va face dreptate şi se va ţine seamă de buna mea credinţă.

— Asta se va vedea!

— Cum vă puteţi îndoia de mine? Oare nu v-am dat destule dovezi? N-am fost eu acela, da sau nu, care v-a înlesnit să prindeţi în flagrant delict pe Ambroise Marţial, unul din cei mai primejdioşi răufăcători ai Parisului? Fiindcă, precum se zice, ce naşte din pisică, şoareci mănâncă, şi neamul lui Marţial vine din iad unde se va înapoia, dacă Dumnezeu e drept.

— Toate bune, dar Ambrosie fusese prevenit că va fi arestat; dacă nu veneam mai devreme de ora când mi-o indicaseşi, ar fi scăpat.

— Mă credeţi capabil, domnule Narcisse, să-l fi anunţat în taină de sosirea dumneavoastră?

— Ceea ce ştiu e că m-am ales de la tâlharul ăla cu un glonte de pistol care, din fericire, mi-a găurit numai braţul.

— Păi de, domnule Narcisse, e sigur că în meseria dumneavoastră sunteţi expus la asemenea neînţelegeri!..

— Ah! dumneata numeşti asta neînţelegeri!

— Desigur, fiindcă fără îndoială că banditul voia să vă vâre glonţul în trup.

— În braţ, în trup sau în cap, n-are importanţă, nu mă plâng de asta; fiecare slujbă are riscurile ei.

— Dar şi plăcerile ei, domnule Narcisse, şi plăcerile ei! De pildă, când un om atât de perspicace, de îndemânatic, atât de curajos ca dumneavoastră… este de multă vreme pe urma unei bande de tâlhari, urmărindu-i din cartier în cartier, din speluncă în speluncă, cu un copoi bun ca servitorul domniei-voastre Braţ-Roşu, şi pe care izbuteşte să-i fugărească şi să-i atragă într-o capcană din care nici unul nu poate scăpa, mărturisiţi, domnule Narcisse, că

asta e o mare plăcere…

— Aş fi de părerea dumitale, dacă acest copoi ar fi sincer, dar mă tem că nu e.

— Ah! domnule Narcisse, credeţi…

— Cred că în loc să ne indici urma, te amuzi, să ne încurci şi abuzezi de încrederea pe care o avem în dumneata. În fiecare zi ne făgăduieşti că ne vei ajuta să punem mâna pe bandă… şi ziua asta nu mai vine niciodată.

— Dar dacă ziua asta soseşte azi, domnule Narcisse, după cum sunt convins, şi dacă vă fac să puneţi mâna pe Barbillon, pe Nicolas Marţial, pe văduvă cu fiică-sa şi pe Cucuvaie, va fi asta, da sau nu, o adevărată pleaşcă? Vă veţi mai feri de mine?

— Nu ne vei fi făcut un mare serviciu, pentru că avem împotriva acestei bande indicii foarte serioase, bănuieli aproape sigure, dar, din nefericire, nu avem nicio dovadă.

— Aşa că un mic flagrant delict, justificând arestarea lor, vă va ajuta, nu e aşa, domnule Narcisse?

— Fără îndoială… Şi mă asiguri că n-a fost din partea dumitale o provocare în lovitura pe care au pus-o la cale?

— Nu, pe cinstea mea! Cucuvaia a venit să-mi propună s-o atrag pe negustoreasa de diamante la mine, când această chioară a aflat, prin fiul meu, că şlefuitorul Morel, care stă în strada Templului, lucra cu diamante veritabile, nu cu pietre false, şi că cumătra Mathieu are adesea asupra ei valori însemnate… Am acceptat afacerea, propunând Cucuvelei să asocieze, la această lovitură, pe Marţiali şi pe Barbillon, aşa ca să vă cadă în mână toată şleahta.

— Dar Învăţătorul, acest om atât de primejdios, atât de puternic şi de sălbatec, care era mereu cu Cucuvaia, unul din clienţii obişnuiţi ai tavernei?

— Învăţătorul?… replică Braţ-Roşu prefăcându-se mirat.

— Da, un ocnaş evadat din închisoarea Rochefort, un anume Anselme Duresnel, condamnat pe viaţă. Ştim că s-a desfigurat pentru a nu mai fi recunoscut… Nu ştii nimic despre el?

— Nimic… răspunse cu îndrăzneală Braţ-Roşu, care avea

motivele lui să mintă; căci Învăţătorul era în acel moment închis într-una din pivniţele cârciumii.

— Sunt indicii serioase că el este făptuitorul unor recente asasinate. Ar fi o captură importantă.

— De şase săptămâni, nimeni nu mai ştie ce e cu el.

— De aceea ţi se impută că i-ai pierdut urma..

— Iar imputări, domnule Narcisse.

— Nu ne lipsesc motivele… Şi cu contrabanda?

— Nu trebuie oare să cunosc tot felul de oameni? Pe contrabandişti ca şi pe oricare alţii, pentru a vă pune pe urmele lor?… V-am informat doar despre acea ţeavă în care se introduceau băuturi, plasată în afara barierii „du Trône“ care răspundea într-o casă din stradă…

— Toate astea le ştiu, îi întrerupse Narcisse pe Braţ-Roşu, dar pentru unul pe care îl denunţi, ajuţi poate sa scape alţii zece, şi-ţi continui astfel, nepedepsit, învârtelile… Sunt sigur că sugi la două oi, după cum se spune.

— Ah! Domnule Narcisse… vă asigur ca nu sunt atât de hrăpăreţ!

— Şi mai e ceva; în strada Templului nr. 17, locuieşte o femeie, Burette, care dă împrumuturi pe amanet: se zice că e tăinuitoarea dumitale personală.

— Ce vreţi să fac, domnule Narcisse? Se spun atâtea lucruri, lumea e atât de rea… Vă repet, sunt nevoit să întreţin legături cu un număr cât mai mare de ticăloşi, să am chiar aerul că fac ca ei… chiar mai rău decât ei, ca să nu le dau de bănuit… dar sunt dezolat că trebuie să-i imit… sunt dezolat… Se vede că vă sunt prea devotat, ca să mă împac cu o asemenea meserie…

— Bietul de tine, te plâng din toată inima.

— Râdeţi, domnule Narcisse… Dar dacă credeţi toate astea, de ce nu s-a făcut o descindere la Burette şi la mine?

— O ştii prea bine… ca să nu-i speriem pe aceşti bandiţi, pe care de atâta timp ne promiţi să ni-i dai pe mână.

— Şi vi-i voi da, domnule Narcisse; până într-un ceas vor

fi legaţi cobză, şi fără multă bătaie de cap, căci printre ei sunt trei femei; cât despre Barbillon şi Nicolas Marţial, sunt fioroşi ca nişte tigri, dar laşi ca nişte găini.

— Tigri sau găini, replică Narcisse desfăcând pulpanele lungii sale redingote şi arătându-i mânerele a două pistoale ieşind din buzunarele pantalonului, am aici cu ce să le vin de hac.

— Aţi face bine să luaţi cu dumneavoastră doi oameni domnule Narcisse; când se văd încolţiţi, cei mai fricoşi devin câteodată turbaţi.

— Voi posta pe doi din oamenii mei în sala alăturata celei în care o vei introduce pe mijlocitoare… La primul ţipăt, voi apărea la o uşă, cei doi oameni ai mei la cealaltă.

— Trebuie să vă grăbiţi, pentru că banda va sosi dintr-o clipă într-alta, domnule Narcisse.

— Fie, mă duc să-mi postez oamenii. Numai de n-ar fi şi de asta dată degeaba.

Convorbirea fu întreruptă de un fluierat, care slujea de semnal.

Braţ-Roşu se apropia de o fereastră ca sa vadă pe cine anunţă Şontorogul.

— Iat-o pe Cucuvaie. Ei bine! acum mă credeţi, domnule Narcisse?

— E ceva, dar nu totul; în sfârşit, vom vedea, mă grăbesc să-mi postez oamenii.

Şi agentul de siguranţă dispăru pe o uşă lăturalnică.

Capitolul 6
CUCUVAIA

Mersul grăbit al Chioarei, ca şi crima pe care o comisese, îi congestionaseră faţa hidoasă; ochiul ei verde scânteia de o bucurie sălbatică.

Şontorogul venea după ea, sărind şi şchiopătând.

În clipa când cobora ultimele trepte ale scării fiul lui Braţ-Roşu, din răutate ştrengărească, puse piciorul pe tivul

rochiei Cucuvaiei.

Această oprire bruscă o făcu pe bătrână să se poticnească. Neputându-se ţine de rampă, căzu în genunchi, cu ambele mâini întinse, scăpând preţiosul ei coş din care alunecă o brăţară de aur împodobită cu smaralde şi perle fine…

Cucuvaia, zdrelindu-şi în cădere degetele, luă de jos brăţara ce nu scăpase vederii agere a Şontorogului, se ridică şi se aruncă furioasă asupra şchiopului care se apropie de ea cu un aer ipocrit, zicându-i:

— Ah! Doamne! Ce, ţi-ai scrântit piciorul?

Fără a-i răspunde, Cucuvaia îl apucă pe Şontorog de păr şi, aplecându-se spre obrazul lui, îl muşcă sălbatic; sângele ţâşni sub muşcătura ei.

Lucru ciudat! Şontorogul, cu toată răutatea lui, cu toate că simţea o durere cumplită, nu scoase niciun vaiet, nici un strigăt…

Îşi şterse obrazul însângerat şi spuse cu un râs forţat:

— Mi-ar plăcea ca altădată să nu mă mai săruţi cu atâta foc…

— Broscoi răutăcios ce eşti, de ce-ai pus piciorul pe fusta mea?

— Eu? ce-ţi veni! Îţi jur că n-am făcut-o dinadins, buna mea Cucuvaie. Niciodată n-am vrut să-ţi fac vreun rău… Te iubesc prea mult; poţi să mă baţi, să mă îmbrânceşti, să mă muşti, îţi sunt credincios ca un biet căţel stăpânului său, spuse copilul pe un ton mieros.

Înşelată de ipocrizia Şontorogului, Cucuvaia îl crezu şi îi răspunse:

— Perfect! Dacă te-am muşcat fără să fii vinovat, atunci asta să fie pentru toate câte le-ai meritat, banditule… Haide, trăiască veselia!… Azi n-am pică pe nimeni… Unde-i pungaşul de tată-tău?

— În casă… Vrei să-l chem?…

— Nu. Marţialii au venit?

— Nu încă…

— Atunci am vreme să cobor până la păcătosul de

Învăţător, am ceva de vorbit cu el…

— Te duci în beciul Învăţătorului? întrebă Şontorogul, ascunzându-şi cu greutate, o bucurie diabolică.

— Ce te interesează?

— Pe mine?

— Da, m-ai întrebat asta cu o mutră ciudată.

— Pentru că m-am gândit la ceva ciudat.

— Ce?

— Că ar trebui să-i duci cel puţin nişte cărţi de joc, ca să nu se plictisească, reluă cu şiretenie Şontorogul, asta poate l-ar mai distra… Nu se joacă acum decât cu şobolanii care-l muşcă! Şi în jocul ăsta câştigă totdeauna dar, până la urmă, se satură.

Cucuvaia râse cu hohote la această glumă proastă şi-i spuse şchiopului:

— Ptiu, nu cunosc niciun puşti care să fie mai stricat ca golanul ăsta… du-te şi adu-mi o lumânare, să-mi luminezi drumul când o să cobor la Învăţător… Şi să mă ajuţi să deschid uşa, ştii că singură nu pot nici măcar s-o împing.

— Vai! nu, e prea întuneric în pivniţă, răspunse Şontorogul dând din cap.

— Cum! cum! ţie care eşti afurisit ca un drac, ţi-e frică? … Aş vrea s-o văd şi p-asta… Hai, du-te, repede şi spune-i lui tată-tău că mă înapoiez numaidecât, că sunt cu orbul, că vorbim de nunta noastră… ei! ei! ei! adăugă bătrâna rânjind, haide, grăbeşte-te, vei fi cavaler de onoare şi, dacă eşti drăguţ, o să-mi ţii trena…

Şontorogul, îmbufnat, se duse să caute o lumânare.

Între timp, Cucuvaia, beată de succesul furtului săvârşit, băgă mâna dreaptă în coş ca să pipăie bijuteriile preţioase dinăuntru.

Voia să coboare în pivniţa Învăţătorului pentru a ascunde deocamdată comoara, şi nu pentru a se bucura, potrivit obiceiului ei, de chinurile noii sale victime.

Vom spune numaidecât de ce Cucuvaia, cu consimţământul lui Braţ-Roşu, îl aruncase pe Învăţător în aceeaşi tainiţă subterană, în care acest tâlhar îl zvârlise

odinioară pe Rudolf.

Şontorogul, ţinând sfeşnicul, reapăru în uşa cârciumii.

Cucuvaia îl urmă în sala scundă unde se deschidea chepengul lat cu doua capace, pe care îl cunoaştem.

Fiul lui Braţ-Roşu, ferind flacăra luminării în căuşul palmei, şi mergând înaintea bătrânei, coborî încet o scară de piatră, povârnită, la capătul căreia se găsea uşa masivă a cavoului care era cât p-aci să fie mormântul lui Rudolf.

Ajuns la capătul scării de jos, Şontorogul şovăi s-o urmeze pe Cucuvaie.

— Ei bine!… leneş afurisit… înaintează, îl îndemnă ea, întorcându-se spre băiat.

— Doamne, cât e de întuneric… Şi-apoi mergi atât de repede. Cucuvaio! mai bine mă înapoiez şi-ţi las ţie lumânarea.

— Şi uşa beciului, prostule?… Pot oare s-o deschid eu singură? Vii odată, sau nu?

— Nu… mi-e tare frică.

— Ia seama să nu viu eu la tine…

— Dacă mă ameninţi, mă duc sus…

Şi Şontorogul făcu câţiva paşi înapoi.

— Ei, bine! ascultă, fii cuminte, zise Cucuvaia abia stăpânindu-şi furia, şi-o să capeţi ceva…

— Aşa mai înţeleg şi eu! răspunse băiatul apropiindu-se; dacă-mi vorbeşti astfel faci din mine ce vrei, mătuşă Cucuvaie.

— Hai, ia-o înainte, sunt grăbită…

— Da; dar făgăduieşte-mi că mă laşi să-l sâcâi pe Învăţător.

— Altă dată, azi n-am vreme.

— Numai niţel; lasă-mă să-l fac să spumege oleacă de furie.

— Altă dată… îţi spun că azi sunt grăbită…

— Dar de ce vrei să deschizi uşa „apartamentului“ lui?

— Asta nu te priveşte. Haide, ai isprăvit? Marţialii trebuie să fie sus şi vreau să vorbesc cu ei… Fii ascultător şi n-o să-ţi pară rău… Vino.

— Vezi cât de mult te iubesc, Cucuvaio? Fac tot ce vrei, răspunse Şontorogul, înaintând cu încetineală.

Lucirea palidă, pâlpâitoare a lumânării, aruncând raze slabe în gangul întunecat, proiecta umbra hidosului infirm pe zidul muced, coşcovit, de pe care picura umezeala.

În fundul gangului, prin semiobscuritate, se vedea bolta joasă, turtită a intrării pivniţei, uşa masivă legată în fier şi, detaşându-se din umbră, şalul roşu şi boneta albă a Cucuvelei.

Mulţumită sforţărilor ei şi ale Şontorogului, uşa se deschise scârţâind din balamalele ruginite.

O boare umedă răzbi din acea vizuină, întunecată ca noaptea.

Lumânarea pusă jos răspândea câteva luciri pe primele trepte ale scării de piatră, restul pierzându-se în beznă.

Un ţipăt, sau mai bine zis un răget sălbatic se auzi din adâncul cavoului.

— Ah! iată-l pe Ucigaş că dă bună ziua mămicii lui, zise cu ironie Cucuvaia.

Şi coborî câteva trepte ca să ascundă coşul în vreun colţ.

— Mi-e foame! strigă Învăţătorul cu vocea tremurând de furie; vreţi să mă lăsaţi să mor ca pe o fiară turbată?

— Ţi-e foame, cotoi bătrân? întrebă Cucuvaia, izbucnind în râs, ei bine!… Suge-ţi degetul…

Se auzi zgomotul unui lanţ tras cu violenţa… Apoi un geamăt de furie reţinută.

— Ia seama! Ia seama! o să-ţi faci iar o bubă la picior, ca la ferma Bouqueval. Bietul meu tată! rânji Şontorogul.

— Are dreptate copilul ăsta: stai liniştii, banditule, interveni Chioara: belciugul şi lanţul sunt solide, sunt de la moş Micou, care nu vinde decât marfă bună. E şi vina ta; de ce te-ai lăsat legat în timpul somnului? După treaba asta n-a mai fost nevoie decât să-ţi prindă inelul şi lanţul de picior şi să te coboare aici, la răcoare ca să te conserve, crai bătrân!

— E păcat, o să mucezească aici, zise Şontorogul.

Se auzi din nou zgomotul lanţului.

— Ei! ei! Învăţătorul sare ca un cărăbuş legat de lăbuţă, zise bătrâna. Parcă-l văd.

— Cărăbuşule! Porneşte-n zbor, zbor, zbor!… Bărbatul tău e-nvăţător! începu să fredoneze Şontorogul,

Această digresiune spori veselia Cucuvelei.

Băgându-şi coşul într-o adâncitură provenită din surparea zidului,bâtrîna urmă, ridicându-se:

— Vezi tu, ucigaşule…

— Nu vede, spuse Şontorogul…

— Copilul ăsta are dreptate! Ei bine auzi, tu, banditule? Nu trebuia s-o faci pe înduioşatul, când ne înapoiam de la fermă, şi să mă împiedici s-o pocesc cu vitriolul meu pe hoţoaica aia. Pe lângă asta, mi-ai mai vorbit de remuşcări care începeau să te chinuiască. Am văzut că plămada ta de adevărat bandit începea să se acrească, să miroasă a cinste, cum s-ar zice a denunţător, şi că într-o bună zi ai putea să ne înghiţi pe toţi, bătrân fără minte ce eşti, şi atunci…

— Atunci bătrânul fără vedere te va înghiţi mai întâi pe tine. Cucuvaio, fiindcă îi e foame! strigă Şontorogul.

Şi deodată, din toate puterile, o împinse pe bătrână de la spate.

Cucuvaia căzu cu faţa înainte scoţând o înjurătură cumplită.

Se auzi cum se rostogolea pe scara de piatră…

— Sâc… sâc… sâc… ţin-te bine, Cucuvaio, ţin-te bine… iar tu, bătrâne, aruncă-te pe ea! adăugă Şontorogul.

Apoi, înşfăcând coşul de unde o văzuse pe bătrână că-l ascunsese, urcă repede scara şi izbucni într-un râs sălbatic;

— Iată un brânci care face mai mult decât cel de adineauri, nu-i aşa, Cucuvaie? De rândul ăsta nu mă mai poţi muşca până mi-o da sângele. Ah! credeai că nu mă răzbun? Mulţumesc, şi-acum îmi curge sângele.

— Am prins-o… oh!… Am prins-o… strigă Învăţătorul din fundul cavoului.

— Dacă ai prins-o bătrâne, o împărţim pe din două,

strigă Şontorogul, rânjind.
Şi se opri pe ultima treaptă a scării.
— Ajutor! gemu Cucuvaia cu vocea gâtuită.
— Mulţumesc… Şontorogule, exclamă Învăţătorul, mulţumesc! şi se auzi cum scotea un oftat plin de o bucurie înspăimântătoare.
— Oh! te iert de tot răul ce mi l-ai făcut, şi, ca să te răsplătesc, o s-o auzi pe Cucuvaie cântând! Ascultă cum cobeşte a moarte!
— Bravo!… iată-mă în loja de rangul întâi! Spuse Şontorogul, aşezându-se pe treapta de sus a scării.

Capitolul 7
CAVOUL

Șontorogul, aflat pe prima treaptă a scării ridică lumânarea ca să urmărească scena cumplită ce avea să se desfăşoare în adâncul pivniţei, dar bezna era de nepătruns… o lumină atât de slabă nu o putea risipi.
Fiul lui Braţ-Roşu nu putea desluşi nimic.
Lupta dintre Învăţător şi Cucuvaie era surdă, înverşunată, fără o vorbă, fără un ţipăt.
Numai din timp în timp se auzeau gâfâiturile sau răsuflarea înăbuşită care însoţea totdeauna eforturile violente.
Şontorogul, aşezat pe treapta de piatră, porni atunci să dea din picioare, în ritmul specific spectatorilor nerăbdători să vadă începând reprezentaţia, apoi dădu un chiot întocmai ca obişnuiţii galeriei teatrelor bulevardiere:
— Hei! cortina, piesa, muzica!
— Oh! Acum o să fac din tine ce o să vreau, mormăi Învăţătorul din fundul hrubei, şi tu o să…
O mişcare disperată a Cucuvelei îi întrerupse vorba. Se zbătea cu energia pe care ţi-o dă groaza de moarte.
— Mai tare, nu se aude nimic! strigă Şontorogul.
— Poţi să mă muşti de mână cât pofteşti, te ţin cum

vreau, scrâşni Învăţătorul.

Apoi, reuşind să o stăpânească pe Cucuvaie, adăugă:

— Aşa… Acum ascultă…

— Şontorogule, cheamă pe tată-tău! strigă Cucuvaia cu vocea gâfâită, istovită. Ajutor!… Ajutor!…

— Daţi afară pe bătrână! ne împiedică să auzim, strigă micul şchiop, izbucnind în râs; să se isprăvească odată!

Strigătele Cucuvelei nu puteau străbate două etaje subterane.

Mizerabila, văzând că nu poate aştepta niciun ajutor de la fiul lui Braţ-Roşu, voi să facă o ultimă încercare.

— Şontorogule, du-te după ajutor, îţi dau coşul meu, e plin de bijuterii… e acolo sub o piatră.

— Ce dărnicie! Mulţumesc, doamnă… L-am luat singur… Ascultă cum zornăie… răspunse Şontorogul, clătinându-l. Dar dă-mi, de pildă, pentru zece centime o plăcintă caldă, şi alerg să-l aduc pe tata!

— Fie-ţi milă de mine, şi…

Cucuvaia nu mai putu continua.

Se făcu din nou linişte.

Micul şchiop reîncepu să bată cu picioarele măsura pe piatra scării unde era ghemuit, tot repetând acelaşi strigăt:

— Nu mai începe odată? Hei, cortina, sau fac scandal! Piesa! Muzica!

— Acum, Cucuvaio, nu o să mă mai ameţeşti cu ţipetele tale, continuă după câteva minute Învăţătorul, în care răstimp reuşise desigur să-i pună un căluş. Înţelegi, reluă el cu o voce cavernoasă, că nu vreau să termin cu tine prea repede. Tortură pentru tortură! M-ai făcut destul să sufăr. Trebuie să-ţi vorbesc mult înainte de a te omorî… da… mult… asta va fi groaznic pentru tine… Ce agonie, hai?

— Să nu faci prostii, ei bătrâne! strigă Şontorogul ridicându-se puţin; trage-i o bătaie, dar să n-o vatemi prea tare. Spui că vrei s-o omori… E-o glumă, nu e aşa? Eu ţin la Cucuvaia mea. Ţi-am încredinţat-o, dar să mi-o dai înapoi, să nu mi-o schilodeşti, nu vreau s-o omori pe Cucuvaie, sau, de nu, mă duc să-l chem pe tata.

— Fii liniştit, n-o să aibă decât ce merită… O lecţie care o să-i folosească… răspunse învăţătorul ca să-l liniştească pe Şontorog, de teamă ca şchiopul să nu se ducă după ajutor.

— E în regulă, bravo! iată că începe piesa, exclamă fiul lui Braţ-Roşu, care nu credea că Învăţătorul o ameninţă serios pe bătrână.

— Să stăm dar de vorbă, Cucuvaio, continuă Învăţătorul, cu glas potolit. Mai întâi, vezi tu, de când cu ferma de la Bouqueval, când mi-au apărut în faţa ochilor toate crimele noastre, s-a petrecut în mine o schimbare ciudată… Da, m-am îngrozit atunci de cruzimea mea din trecut… Întâi nu ţi-am îngăduit s-o chinuieşti pe Guristă, dar asta încă nu era mare lucru… Încătuşându-mă aici, în această pivniţă, făcându-mă să îndur frigul şi foamea, dar scăpând de tine, m-ai lăsat cu totul pradă gândurilor înspăimântătoare. Oh! tu nu ştii ce înseamnă să fii singur…

— Ia seama, bătrâne, strigă Şontorogul, intri în rolul tragedianului Moessard… Le-am mai auzit! Le-am mai auzit!

Învăţătorul nu dădu atenţie vorbelor Şontorogului.

— Te miri, Cucuvaio, că mă auzi vorbind aşa? Dacă aş fi continuat să mă ameţesc, fie prin alte sângeroase nelegiuiri, fie prin beţia sălbatică a vieţii de ocnă, niciodată nu s-ar fi petrecut în mine această schimbare fericită, o ştiu prea bine… Dar singur, dar orb, ros de remuşcări care nu iartă, la ce să te gândeşti? La noi crime! Cum să le săvârşeşti? La o evadare? Cum să evadezi? Şi dacă aş evada… unde m-aş duce?… ce aş face cu libertatea? Nu, trebuie să trăiesc de-acum înainte într-o noapte eternă, între spaimele căinţei şi groaza de nălucirile care mă urmăresc… Câteodată totuşi… o rază slabă de nădejde… luceşte în mijlocul tenebrelor mele… un moment de linişte vine după orele de zbucium… Da… câteodată izbutesc să alung spectrele care mă înconjoară, opunându-le amintirile unui trecut cinstit şi paşnic, întorcându-mă cu gândul la primii ani ai tinereţii, ai copilăriei mele… Din fericire, vezi

tu, ce-i mai mari sceleraţi au cel puţin, câţiva ani plini de pace şi de puritate pe care îi pot opune anilor de crimă şi de sânge. Nu te naşti ticălos… Cei mai perverşi dintre oameni au avut parte de candoarea gingaşă a copilăriei, au cunoscut blândele bucurii ale acelei vârste fermecătoare. Astfel, câteodată, ţi-o repet, resimt o mângâiere amara, zicându-mi: Sunt în ceasul de faţă sortit dispreţului tuturor, dar a fost o vreme în care eram iubit, în care eram ocrotit, fiindcă eram bun, şi nu făceam rău nimănui… Vai! sunt silit să mă refugiez în trecut… când pot… numai acolo găsesc oarecare linişte…

Rostind aceste din urmă cuvinte, glasul Învăţătorului îşi pierduse asprimea; acest om neînfrânt părea mişcat adânc, şi adăugă:

— Uite, vezi tu, salvatoarea înrâurire a acestor gânduri este atât de puternică, încât furia mea se potoleşte, curajul, forţa, voinţa îmi lipsesc ca să te pot pedepsi… nu… nu mie mi-e dat să-ţi vărs sângele…

— Bravo, bătrâne! Vezi tu, Cucuvaie, că era o glumă!… strigă Şontorogul, aplaudând.

— Nu, nu mie mi-e dat să-ţi vărs sângele, repetă Învăţătorul, ar fi o crimă, şi-mi sunt de-ajuns trei strigoi şi apoi, cine ştie, poate într-o zi o să te căieşti şi tu.

Vorbind astfel, Învăţătorul lăsase Cucuvelei puţină libertate în mişcări.

Ea se folosi de acest moment pentru; i apuca stiletul pe care, după uciderea Sarei, îl ascunsese în sân şi-i dădu banditului o puternică lovitură. În acest fel credea că va scăpa.

Învăţătorul scoase un ţipăt de durere.

Reizbucnirea furioasă a urii lui, a setei de răzbunare, a turbării, a instinctelor lui sângeroase, redeşteptate brusc şi întărâtate de acest atac neaşteptat, explodară cumplit, întunecându-i judecata, şi aşa destul de tulburată de atâtea zguduiri.

— Ah! viperă, ţi-am simţit colţii! strigă el cu vocea cutremurată de furie, strângând-o cu putere pe Cucuvaie,

care crezuse o clipă că i-a scăpat din mână; te târai pe nesimţite, hai? adăugă el din ce în ce mai rătăcit: dar te voi strivi, viperă sau cucuvaie… Aşteptai, fără îndoială, sosirea fantomelor… Da, pentru că în tâmple îmi zvâcneşte sângele, urechile îmi ţiuie, mi se învârte capul, ca şi când ar fi să vină… Da, nu mă înşel… Oh! iată-le… înaintează din adâncul tenebrelor, se apropie… Cât sunt de palide, şi sângele lor cum curgea, roşu şi aburind… Asta te sperie, te zbaţi… Ei bine! fii liniştită, n-ai să le vezi. Nu, nu vei vedea fantomele… Mi-e milă de tine… Te voi orbi… Vei fi ca mine, fără vedere…

Aici Învăţătorul făcu o pauză.

Cucuvaia scoase un ţipăt atât de cumplit, încât Şontorogul, speriat, sări în picioare.

Strigătele groaznice ale Cucuvelei păreau să pună vârf beţiei furibunde a învăţătorului.

— Cântă, şopti el cântă, Cucuvaie, cântecul tău de moarte… Eşti fericită, nu mai poţi vedea cele trei fantome ale victimelor noastre, bătrânelul din strada Roule, femeia înecată, negustorul de vite… Eu îi văd… se apropie, mă ating… Vai! Cât le e de frig, vai!

Ultima licărire de luciditate a acestui mizerabil se stinse în acest ţipăt de spaimă. Apoi Învăţătorul nu mai raţiona, nu mai vorbi, se puse pe lucru răgând ca o fiară care nu ascultă decât de instinctul sălbatic al distrugerii din voluptatea de a distruge.

Se petrecu atunci ceva înspăimântător în bezna hrubei. Se auzi o tropăială grăbită, întreruptă, la diferite intervale, de un zgomot surd. Ca acela provocat de o cutie de os izbită puternic de o piatră.

Vaiete stridente, convulsive şi un hohot de râs diabolic însoţeau fiecare din aceste lovituri.

Apoi se auzi un horcăit de agonie… După care nu se mai auzi nimic. Doar tropăitul furios, loviturile surde şi repetate care continuau fără întrerupere…

Curând un zgomot depărtat de paşi şi de voci ajunse până în adâncul pivniţei… Nişte raze de lumină se iviră la

intrarea pasajului subteran.

Şontorogul, îngheţat de groază din pricina scenei demenţiale la care asistase fără să vadă, zări deodată mai mulţi oameni, purtând lanterne şi coborând în grabă scara, într-o clipă pivniţa fu invadată de mai mulţi agenţi de siguranţa, în fruntea cărora se afla Narcisse Borel… Nişte gardieni municipali întregeau grupul.

Şontorogul fu surprins pe primele trepte ale beciului, ţinând încă în mână coşul Cucuvelei.

Narcisse Borel împreună cu câţiva dintre ai săi coborâră în hruba Învăţătorului.

Se opriră brusc, izbiţi de un spectacol înfiorător. Înlănţuit cu piciorul de un bolovan enorm, aşezat în mijlocul pivniţei, Învăţătorul, oribil la vedere, monstruos, cu părul zbârlit, cu barba lungă, cu gura plină de spume, îmbrăcat în zdrenţe pline de sânge, se învârtea ca o fiară sălbatică în jurul tainiţei lui, târând de picioare cadavrul Cucuvelei al cărui cap era spart şi strivit.

A fost nevoie de o lupta aprigă ca să i se smulgă resturile însângerate ale complicei sale şi ca să poată fi legat.

După o rezistentă îndârjită reuşiră să-l aducă în sala scundă a cârciumii lui Braţ-Roşu, o încăpere întunecoasă, luminată de o singură fereastră.

Acolo se aflau, cu cătuşe de mâini şi sub o pază strictă, Barbillon, Nicolas Marţial, mama şi sora lui.

Fuseseră arestaţi în clipa când o târau pe mijlocitoarea de diamante ca s-o sugrume.

Aceasta îşi revenea în simţiri în altă odaie.

Întins la pământ, de-abia stăpânit de doi agenţi, Învăţătorul, uşor rănit la braţ de Cucuvaie, dar total abrutizat, sufla, mugea ca un taur dus la tăiere. Din când în când trupul lui zvâcnea convulsiv. Barbillon, cu capul plecat, cu faţa plumburie, cu buzele decolorate, cu privirea fixă şi sălbatică, cu părul lui lung şi neted căzându-i pe gulerul bluzei albastre, şedea pe o bancă. Înfăţişarea tinerească a acestui nenorocit (avea abia optsprezece ani),

trăsăturile lui de copilandru, de pe acum ofilite, făceau şi mai deplorabil aspectul hidos pe care desfrâul şi crima îl imprimaseră chipului său.

Nepăsător, nu scotea o vorbă.

Nu puteai ghici dacă această nesimţire aparentă se datora încremenirii sau unei energii neputincioase; respiraţia îi era precipitată; din timp în timp, cu mâinile încătuşate, îşi ştergea sudoarea care îi acoperea fruntea lividă.

Lângă el şedea Tărtăcuţa; boneta îi fusese smulsă, părul ei gălbui, strâns la ceafă cu un şiret, atârna în câteva şuviţe rare şi lungi. Mai mult mânioasă decât abătută, cu obrajii scofâlciţi şi gălbejiţi, uşor coloraţi, îşi privea cu dispreţ fratele care şedea doborât pe un scaun în faţa ei.

Prevăzând soarta care îl aştepta, banditul, prăbuşit, cu capul plecat, cu genunchii tremurători era prăpădit, de frică; dinţii îi clănţăneau convulsiv şi scotea gemete înăbuşite.

Singura care nu pierduse nimic din îndrăzneala ei era mama Marţial, văduva ghilotinatului. Cu fruntea sus, arunca în jurul ei priviri înfruntătoare; această mască de bronz nu trăda nici cea mai mică emoţie… Totuşi, văzându-l pe Braţ-Roşu care era adus în sala scundă, după ce fusese pus să asiste la percheziţia amănunţită pe care comisarul împreună cu grefierul o operase în toată casa, văzându-l după cum spuneam, pe Braţ-Roşu, trăsăturile văduvei se crispară fără să vrea; ochii ei, de obicei spălăciţi, se aprinseră ca la o viperă stârnită; buzele ei strânse se decolorară, şi îşi încordă braţele încătuşate… Apoi, ca şi cum i-ar fi părut rău de această manifestare mută de furie şi de ură neputincioasă, îşi stăpâni emoţia şi redeveni, rece ca gheaţa.

În timp ce comisarul asistat de grefier, dresa procesele verbale, Narcisse Borel, frecându-şi mâinile, arunca o privire satisfăcută capturii însemnate ce o făcuse şi care scăpa Parisul de o bandă de ucigaşi primejdioşi; dar, mărturisindu-şi cât de folositor îi fusese Braţ-Roşu în

această împrejurare, nu se putu opri de a-i arunca o privire recunoscătoare şi plină de tâlc.

Tatăl Şontorogului trebuia să împartă, până la judecată, soarta celor pe care îi denunţase: avea ca şi ei cătuşe la mâini, tremura chiar mai mult decât ei, era consternat, schimonosindu-şi din răsputeri chipul de viezure, ca să-i dea o expresie deznădăjduită, şi scotea nişte suspine jalnice. Îmbrăţişa pe Şontorog, ca şi cum ar fi căutat o alinare în aceste mângâieri părinteşti.

Şchiopul părea puţin sensibil la aceste dovezi de dragoste; aflase că, până la noi dispoziţii, va fi transferat în închisoarea tinerilor deţinuţi.

— Ce nenorocire, să-l părăsesc pe fiul meu iubit! exclamă Braţ-Roşu, simulând înduioşare; dumneata şi cu mine, doamnă Marţial, suntem cei mai nenorociţi, fiindcă ne despart de copiii noştri.

Văduva nu-şi mai putu stăpâni sângele rece, fiind convinsă de trădarea lui Braţ-Roşu, pe care o presimţise, şi strigă:

— Eram sigură că tu l-ai vândut pe fiul meu de la Toulon. Ţine, Iudă! Şi-l scuipă în faţă. Ne vinzi capul, fie! Dar se vor vedea morţi frumoase, morţi demne de adevăraţii Marţiali!

— Da, nu vom şovăi în faţa morţii! adăugă Tărtăcuţa cu o exaltare sălbatică.

Văduva, aruncându-i lui Nicolas o privire plină de un dispreţ zdrobitor, spuse fiicei ei:

— Laşul ăsta o să ne compromită pe eşafod!

După câteva clipe, văduva şi Tărtăcuţa, însoţite de doi agenţi, se urcau într-o trăsură ca să fie duse la Saint-Lazare.

Barbillon, Nicolas şi Braţ-Roşu fură duşi la închisoarea „Force“. Învăţătorul fu dus la depozitul Prefecturii de Poliţie, unde erau celule destinate temporar alienaţilor.

Capitolul 8
SOSIREA CECILYEI

„Răul pe care-l fac cei răi fără s-o ştie, e adesea mai crud decât cel pe care vor să-l facă.“
SCHILLER, *Wallenstein,* actul al II-lea

La câteva zile după asasinarea doamnei Séraphin, moartea Cucuvelei şi arestarea bandei de răufăcători surprinşi la Braţ-Roşu, Rudolf se duse în casa din strada Templului.

Precum am mai spus, vrând să se întreacă în şiretenie cu Jacques Ferrand, să descopere crimele lui ascunse, să-l silească să le repare şi să-l pedepsească fără cruţare în cazul că, prin iscusinţă şi ipocrizie, mizerabilul ar reuşi să scape de sancţiunea legilor, Rudolf adusese, dintr-o închisoare din Germania, o metisă, nedemna soţie a negrului David.

Sosită în ajun, această creatură, pe cât de frumoasă pe atât de perversă, pe cât de încântătoare pe atât de primejdioasă, primise îndrumări amănunţite din partea baronului de Graün.

Am văzut din ultima discuţie a lui Rudolf cu madam Pipelet, că aceasta o propusese cu multă dibăcie doamnei Séraphin, ca servitoare la notar în locul Luizei Morel; menajera se arătase binevoitoare faţă de aceste recomandări şi făgăduise să stea de vorbă cu Jacques Ferrand, ceea ce şi făcuse în termeni cât se poate de favorabili pentru Cecily; aceasta se întâmplase chiar în dimineaţa zilei în care doamna Séraphin fusese înecată.

Rudolf venea deci să se intereseze de angajarea Cecilyei.

Spre marea lui mirare, intrând în loja portarului îl găsi pe acesta culcat, deşi era unsprezece dimineaţa, şi pe Anastasia lângă patul lui, întinzându-i o băutură.

Alfred, cu fruntea şi ochii dispărând sub o bonetă

imensă de bumbac, nu răspundea Anastasiei; acesta presupuse ca omul ei dormea şi trase perdelele patului. Întorcându-se, îl zări pe Rudolf.

Îndată, după obiceiul ei, luă poziţie de drepţi, şi salută milităreşte cu mâna la perucă.

— Sluga dumitale, rege al locatarilor, mă vedeţi tulburată, năucită, istovită. E mare dandana în toată casa… fără a socoti că Alfred e de ieri la pat.

— Dar ce are?

— Oare se mai poate întreba?

— Cum?

— Tot chestia pe care o ştii. Monstrul se îndârjeşte din ce în ce mai mult împotriva lui Alfred, mi-l scoate din fire, de nu ştiu ce să mă mai fac cu el

— Tot Cabrion?

— Tot.

— Dar ce, e un diavol?

— Voi sfârși prin a crede că e, domnule Rudolf; fiindcă nemernicul ăsta simte mereu când sunt plecată… De abia întorc spatele, că hop! e aici pe capul bătrânului meu drag, care nu se poate apăra nici cât un copil. Nu mai departe decât ieri, pe când mă aflam la domnul Ferrand, notarul, unde s-au petrecut şi acolo nişte chestii…

— Şi Cecily? întrebă repede Rudolf. Veneam să aflu…

— Vă rog, rege al locatarilor mei, nu mă încurcaţi, am atâtea, atâtea lucruri să-ţi spun, încât mă zăpăcesc dacă-mi tai firul vorbei.

— Haide… te ascult..

— Mai întâi, în ce priveşte casa, închipuie-ţi că mama Burette a fost arestată.

— Cămătăreasa de la al doilea?

— Doamne, da; pare că avea meserii ciudate, afară de cea de cămătăreasă! Mai era şi tăinuitoare, provocatoare, denunţătoare, hoaţă, proxenetă, ademenitoare de fete, negustoreasă de vechituri, gheşeftăreasă, în sfârşit, tot ce ţine de pungăşie, şi ceea ce e mai rău, e că vechiul ei amant, Braţ-Roşu, principalul nostru chiriaş, e şi el

arestat… Îţi spun, se cutremură casa!

— Arestat şi… Braţ-Roşu?

— Da, în cârciuma lui de pe Champs-Elysées; l-au arestat şi pe fiul său, Şontorogul, afurisitul ăla de băiat. Şi se spune că s-au petrecut nişte omoruri, că era acolo o bandă de tâlhari, iar Cucuvaia, una dintre prietenele mamei Burette, a fost sugrumată şi că, dacă poliţia nu venea la timp, ar fi fost asasinată şi doamna Mathieu, mijlocitoare de pietre scumpe, aceea care dădea de lucru bietului Morel… Ce zici de noutăţile astea!

— Braţ-Roşu arestat! Cucuvaia moarta! îşi spuse Rudolf uluit; groaznica bătrână şi-a meritat soarta; biata Floarea-Mariei e, în sfârşit, răzbunată.

— Asta despre cele petrecute aici… fără să mai vorbesc de noua ticăloşie a lui Cabrion: o să termin curând şi cu tâlharul ăsta… O să vezi ce-o să păţească! Când a fost arestată mama Burette şi când am aflat că şi Braţ-Roşu, principalul nostru chiriaş, a fost ridicat, i-am spus bătrânului meu: „Du-te numaidecât la proprietar şi spune-i că Braţ-Roşu e închis“. Alfred pleacă. După vreo două ceasuri se întoarce, dar în ce hal, în ce stare, alb ca o rufă şi suflând ca un bou.

— Ce-a mai fost?

— O să vezi, domnule Rudolf; închipuie-ţi că, la doi paşi de-aici, e un zid mare, alb; Alfred, plecând de acasă, se uită la întâmplare pe zidul acela şi ce vede scris cu cărbune în litere mari? Pipelet-Cabrion, cele două nume unite printr-o linioară (ei bine, această trăsătură de unire cu acel scelerat îl supărase cel mai mult pe scumpul meu bărbat). Bine, asta începe să-l întoarcă pe dos; zece paşi mai departe, ce vede pe poarta mare de la Temple? Iar Pipelet-Cabrion, tot cu o trăsătură de unire, mai departe, la fiecare pas, domnule Rudolf, vede scrise aceste blestemate nume pe zidurile caselor, pe uşi, peste tot: Pipelet-Cabrion. Bătrânul meu începe să vadă stele verzi, i se părea că toţi trecătorii se uitau la el, îşi trăgea pălăria peste ochi, atât îi era de ruşine. O ia pe bulevard, crezând

că golanul de Cabrion şi-a limitat provocările la strada Templului! Da' de unde: pe tot lungul bulevardelor, în fiecare loc pe care se putea scrie, mereu Pipelet-Cabrion, să mori, nu alta! În sfârşit, bietul om a ajuns atât de tulburat la proprietar, că, după ce s-a bâlbâit, s-a zbătut, a bolborosit vrute şi nevrute timp de un sfert de ceas în faţa acestuia, încât tipul n-a priceput nimic din ceea ce Alfred îi înşirase până atunci, l-a dat afară făcându-l de prost bătrân şi i-a spus să mă trimită pe mine ca să-i lămuresc chestia. Bine! Alfred pleacă, şi o ia pe alt drum ca să nu mai vadă numele scrise pe ziduri… Ei bine, ce crezi?…

— Tot Pipelet şi Cabrion!

— Chiar aşa cum spui; aşa că bietul de el mi-a sosit aici năucit, aiurit, vrând să fie singur. Îmi povesteşte tărăşenia, îl potolesc cum pot, îl las şi plec cu domnişoara Cecily la notar… Fata purta un costum frumos, de ţărancă din Germania, ţinând seama că de abia, sosise, şi nu avusese vreme să se îmbrace altfel, aşa cum trebuia să-i spun domnului Ferrand. Crede-mă, dacă vrei, am văzut multe fete frumoase, am avut şi eu primăvara mea, dar nicicând n-am văzut (punându-mă şi pe mine la socoteală) o tânără care să se poată nici pe departe măsura cu Cecily… Are mai ales în privirea ochilor ei mari, negri şi tâlhăreşti… ceva ceva… în sfârşit, nu se ştie ce e; dar, de bună seamă… e ceva care te izbeşte… Ce ochi! În sfârşit, iată: pe Alfred nu-l bănuiesc; ei bine! prima oară când Cecily s-a uitat la el, s-a făcut roşu ca un rac, dragul de el… Preţ de un ceas s-a foit pe scaun, ca şi cum ar fi şezut pe urzici; mi-a mărturisit apoi că nu ştia de ce, dar privirea Cecilyei îi amintea de neruşinatul de Bradamanti care-l făcea pe prostul de Alfred să roşească povestindu-i despre femeile sălbatice pe care le cunoscuse şarlatanul.

— Dar notarul? Notarul?

— Ajung şi la el, domnule Rudolf. Era pe la şapte seara când am ajuns la domnul Ferrand; îi spun portarului să-şi vestească stăpânul că a venit doamna Pipelet cu servitoarea despre care îi vorbise doamna Séraphin. La

aceste vorbe, portarul scoate un suspin şi mă întreabă dacă am aflat ce i se întâmplase doamnei Séraphin. I-am spus că nu… Ah! domnule Rudolf, iacă altă nenorocire!

— Ce anume?

— Séraphinoaia s-a înecat în timpul unei excursii la ţară unde se dusese cu una din rudele ei.

— Înecată!… Excursie la ţară iarna!… se miră Rudolf.

— Doamne, da, domnule Rudolf, înecată… Cât despre mine asta mă miră mai mult decât mă îndurerează, că de când cu nenorocirea acelei biete Luiza, pe care ea o denunţase, n-o mai puteam suferi pe Séraphinoaia. Aşa că, zău, îmi zic: S-a înecat, ei bine, la urma urmei n-o să mor din asta… iată cum sunt eu.

— Şi domnul Ferrand?

— Portarul îmi spune la început că nu crede că-l pot vedea pe stăpânul lui, şi mă roagă să aştept, dar, după o clipă, se înapoiază să mă ia… Traversăm curtea şi intrăm într-o odaie de la parter. Nu se afla acolo decât o lumânărică. Notarul şedea lângă căminul în care mocnea un rest de jăratec… Ce maghernîţă! Nu-l văzusem niciodată pe domnul Ferrand… Doamne, Doamne, cât e de urât! Iată încă unul care în zadar mi-ar fi oferit tronul Arabiei, ca să-l înşel pe Alfred…

— Şi notarul a fost impresionat de frumuseţea Cecilyei?

— Poţi să ştii, cu ochelarii lui verzi?… Un astfel de ţârcovnic nu pare să se priceapă la femei. Totuşi, când am intrat amândouă la el, l-am văzut tresărind; era fără îndoială mirat să vadă costumul alsacian al Cecilyei; căci avea înfăţişarea (de o sută de miliarde de ori în mai bine), a vânzătoarelor de mături, cu juponul ei scurt şi frumoasele ei picioare în ciorapi albaştri cu bordură roşie. Mai, să fie!… ce pulpă!… şi glezna atât de subţire!… şi pantofii atât de mici!… până la urmă notarul se zăpăci privind-o.

— Era desigur ciudăţenia portului Cecilyei care l-a surprins?

— Să o credem, dar momentul picant se apropia. Din

fericire, mi-am amintit de zicala dumitale, domnule Rudolf, asta a fost salvarea mea.

— Care zicală?

— O ştii: „E destul ca unul să vrea, iar celălalt să nu vrea sau ca unul să nu vrea, iar celălalt să vrea“. Atunci mi-am zis: Trebuie să scap pe regele locatarilor mei de nemţoaica lui, băgând-o în slujbă la stăpânul Luizei. Curaj! o să fac o glumă şi iată că spun notarului, fără să-i dau răgaz să răsufle: „Scuză-mă, domnule, dacă nepoata mea se prezintă îmbrăcată după moda ţării ei; dar abia a sosit, şi n-are decât îmbrăcămintea asta, iar eu n-am cu ce sa-i procur alta, mai ales că nu ştiu dacă va mai fi nevoie; căci am venit numai fiindcă dumneata ai spus doamnei Séraphin că eşti de acord să o vezi pe Cecily, după bunele recomandaţii ce i le dădusem: dar nu cred că va fi pe placul dumitale“.

— Foarte bine, doamnă Pipelet.

— „Dar de ce nu mi-ar conveni nepoata dumitale? mă întrebă notarul care se reaşezase lângă foc şi părea că se uita la noi pe deasupra ochelarilor.“ „Fiindcă Cecilyei începe să-i fie dor de acasă. E numai de trei zile aici şi vrea să se înapoieze, chiar de ar fi să cerşească pe drum, vânzând măturele ca fetele din ţara ei.“ „Şi dumneata, care eşti ruda ei, răspunse domnul Ferrand, ai îngădui aşa ceva?“ „De, domnule, sunt ruda ei, e adevărat, dar e orfană, are douăzeci de ani şi e stăpână pe faptele ei.“ „Ei, aşi! stăpână pe faptele ei, la vârsta ei trebuie să asculte de rudele sale“, reluă el repede. La asta, iată că Cecily începe să smiorcăie şi să tremure, lipindu-se de mine; îi era, desigur, frică de notar…

— Şi Jacques Ferrand?

— Mormăia mereu printre dinţi: „Să părăseşti o fată la vârsta asta, înseamnă să o dai pierzării. Să se înapoieze cerşind în Germania, halal soluţie! şi dumneata, mătuşa ei, îngădui aşa ceva?“ … „Bine, bine, îmi spun eu, cazi în cursă, calicule; ori ţi-o agăţ pe Cecily, ori să nu-mi mai zici pe nume!“ „Sunt mătuşa ei, e adevărat, am răspuns eu

îmbufnată, dar pentru mine e o nenorocire aşa rubedenie, sunt destul de împovărată, mai bine mi-ar plăcea ca nepoată-mea să plece, decât să o duc în spinare. Pe rudele care îţi trimit o fată mare ca asta, fără măcar să-i dea bani de drum! să le ia dracu.“ Dintr-o dată, iat-o pe Cecily, care părând că a înţeles tot, izbucneşte în lacrimi… Notarul îşi ia un glas gros de predicator şi începe să spună: „O să dai socoteală lui Dumnezeu de sarcina pe care pronia ţi-a încredinţat-o, ar fi o crimă să expui fata asta pierzării. Consimt să te ajut într-o acţiune caritabilă; dacă nepoata dumitale îmi făgăduieşte să fie harnică, cinstită şi evlavioasă, şi mai ales să nu iasă niciodată, dar niciodată din casă, voi avea milă de ea şi o voi lua în serviciul meu.“ „Nu, nu, prefer să mă reîntorc la mine acasă , spuse Cecily continuând să plângă.“

„Perfidia ei primejdioasă, n-a părăsit-o… gândi Rudolf creatura asta diabolică a înţeles bine ordinele baronului de Graün.“

Apoi prinţul reluă cu glas tare:

— Domnul Ferrand părea supărat de rezistenţa Cecilyei?

— Da, domnule Rudolf, mormăia printre dinţi şi îi spuse brusc: „Nu e vorba de ce-ţi place mai mult, domnişoară, ci de ceea ce e cinstit, cuviincios; cerul nu te va părăsi dacă vei avea o purtare bună şi dacă îţi vei îndeplini îndatoririle religioase. Vei îi aici într-o casă pe cât de austeră pe atât de sfântă, iar dacă mătuşa dumitale te iubeşte cu adevărat, va accepta propunerea mea; vei avea la început o leafă mică, dar dacă prin supunere şi sârguinţă o vei merita, poate mai târziu să-ţi dau mai mult.“ „Bine, mi-am zis eu, l-am băgat în cofă pe notar; iat-o pe Cecily cuibărită la tine, zgârie-brânză bătrân şi fără inimă! Séraphinoaia a fost în serviciul tău ani de zile, şi nici măcar nu vrei să-ţi aduci aminte că alaltăieri s-a înecat“… Şi apoi cu glas tare: „Desigur, domnule, locul e bun, dar dacă fetei îi e dor de acasă“… „O să-i treacă, îmi răspunse notarul; haide, hotărâţi-vă… da sau nu? Dacă primiţi, adu-mi-o mâine seară tot la ora asta pe nepoata dumitale şi poate intra în

serviciul meu numai decât… portarul o să o îndrumeze… Cât despre leafă, îi dau la început douăzeci de franci pe lună şi mâncare. “ – „Ah? Domnule, n-ai putea să mai adaugi cinci franci?“… „Nu, mai târziu… dacă voi fi mulţumit, vom vedea… Dar trebuie să te previn că fata nu va ieşi din casă niciodată, şi nimeni n-are voie să vină să o vadă „Ei, Doamne, dar cine să vină să o vadă? La Paris nu mă cunoaşte decât pe mine, şi eu trebuie să păzesc poarta, m-a stânjenit destul că am fost nevoită s-o însoţesc până aici, n-o să mă mai vezi, îmi va fi atât de străină, ca şi cum n-ar fi venit niciodată din ţara ei. În ce priveşte condiţia de a nu ieşi la oraş, e un lucru foarte simplu: lăsaţi-i hainele de acasă şi ea nu va avea curajul să iasă în stradă cu îmbrăcămintea asta.“ „Ai dreptate, îmi răspunde notarul, e vrednic de respect cel ce ţine la portul lui naţional… Va rămâne deci îmbrăcată ca alsaciană.“ „Haide, îi zic eu Cecilyei care cu ochii în jos scâncea mereu, trebuie să te hotărăşti, fata mea, un loc bun într-o casă cinstită nu se găseşte în toate zilele; şi, de altfel, dacă nu primeşti, descurcă-te cum vrei, eu un mă mai amestec.“ La asta, Cecily răspunde suspinând, foarte mâhnită că se învoieşte să rămână, dar cu condiţia că dacă în cincisprezece zile dorul de acasă o să o chinuiască prea mult, să poată pleca… „Nu vreau să te ţin cu tot dinadinsul, zise notarul, şi nu mi-e greu să găsesc slujnică. Iată o mică arvună; rămâne ca mătuşa dumitale să te aducă aici mâine seară“. Cecily nu înceta să lăcrimeze. Am primit pentru ea de la acest bătrân zgârcit arvuna de doi franci şi ne-am înapoiat aici.

— Foarte bine, doamnă Pipelet! Nu-mi uit făgăduiala! Iată ce ţi-am promis dacă reuşeşti să găseşti un loc acestei biete fete, care mă încurca…

— Aşteaptă până mâine, perlă a locatarilor mei, răspunse madam Pipelet refuzând banii lui Rudolf; fiindcă domnul Ferrand poate se răzgândeşte, când mă duc diseară cu Cecily…

— Nu cred să se răzgândească; dar ea unde e?

— În odăiţa care ţine de apartamentul comandantului; aşa cum ai cerut, nu se mişcă de-acolo, e resemnată ca un miel.

Rigolette apărând la intrarea lojei, puse capăt discuţiei.

— Tocmai veneam la dumneata, vecino, îi spuse Rudolf. Fii bună şi aşteaptă-mă o clipă.

Apoi, adresându-se Anastasiei:

— Nu uita s-o conduci pe Cecily diseară la domnul Ferrand.

— N-avea nicio grijă, domnule Rudolf, la şapte va fi instalată acolo. Acum soţia lui Morel poate să umble, o s-o rog să păzească poarta, fiindcă Alfred n-ar vrea nici în ruptul capului să rămână singur.

Capitolul 9
VECIN ŞI VECINĂ

Bujorii din obrajii Rigolettei păleau din ce în ce mai mult; chipul ei fermecător, plin de frăgezime, ovalul perfect începea să se subţieze: înfăţişarea ei atrăgătoare, de obicei atât de însufleţită, de vioaie, devenise gravă, şi chiar mai tristă decât fusese la întâlnirea ei cu Floarea-Mariei, la poarta închisorii Saint-Lazare.

— Cât de bucuroasă sunt că te întâlnesc, vecine, se adresă Rigolette lui Rudolf când acesta ieşea din loja portăresei. Am atâtea să-ţi spun…

— Mai întâi, vecino, cum te simţi? În primul rând, ia să vedem: fata asta frumoasă… e mereu roză şi veselă.?. Vai! nu; te găsesc cam palidă… Nu cumva lucrezi prea mult?…

— Oh! Nu, domnule Rudolf, te asigur că m-am obişnuit să lucrez ceva mai mult ca până acum… Arăt astfel numai de supărare. Doamne, da, de câte ori îl văd pe Germain, mă întristez tot mai mult.

— E tot atât de abătut?

— Mai mult ca oricând, domnule Rudolf, şi ceea ce e dureros este că tot ce fac pentru a-l îmbărbăta, se întoarce

împotriva mea, parcă e un făcut… şi o lacrimă se prelinse din ochii mari, negri, ai Rigolettei.

— Despre ce e vorba?

— Ieri, de pildă, mă duc să-l văd şi să-i aduc o carte pe care mă rugase să i-o procur, fiindcă era un roman pe care îl citeam împreună în timpul fericit al vecinătăţii noastre. Când a văzut cartea, a izbucnit în plâns, asta nu mă miră, era firesc… Vezi bine… amintirea serilor noastre atât de liniştite, atât de plăcute la gura sobei, în odăiţa mea, faţă de viaţa cumplită din închisoare… bietul Germain. E foarte dureros.

— Fii pe pace, o sfătui Rudolf. Când Germain va fi ieşit din închisoare şi nevinovăţia lui va fi recunoscută, îşi va regăsi mama, prietenii şi va uita curând lângă ei şi lângă dumneata aceste cumplite momente de grea încercare.

— Da; dar până atunci, domnule Rudolf, o să se zbuciume şi mai mult. Şi apoi asta nu e tot…

— Ce mai e?

— Fiind singurul om cinstit în mijlocul acelor bandiţi, aceştia au pică pe el, fiindcă nu poate fi la fel ca ei. Gardianul de la vorbitor, un om foarte cumsecade, mi-a spus să-l sfătuiesc pe Germain, în interesul lui, să fie mai puţin mândru… să caute să se apropie de aceşti oameni răi… dar el nu poate, e peste puterile lui şi tremur ca într-o zi sau alta să nu-i facă vreun rău… Apoi, întrerupându-se dintr-o dată şi ştergându-şi o lacrimă, Rigolette urmă: Dar vezi că nu mă gândesc decât la mine, şi uitam să-ţi vorbesc de Guristă.

— De Guristă? exclamă Rudolf, surprins.

— Alaltăieri, ducându-mă să văd pe Luiza la Saint-Lazare, am văzut-o…

— Pe Guristă?

— Da, domnule Rudolf.

— La Saint-Lazare?

— Ieşea de acolo cu o doamnă în vârstă.

— E imposibil!… exclamă Rudolf uluit.

— Te asigur că ea era, vecine.

— Poate că te-ai înşelat.

— Nu, nu, deşi era îmbrăcata ţărăneşte, am recunoscut-o numaidecât, era tot frumoasă, deşi cam palidă, şi avea acelaşi surâs blând şi trist de odinioară.

— E la Paris… fără să fiu înştiinţat! Nu-mi vine să cred. Şi ce căuta ea la Saint-Lazare?

— Ca şi mine, să vadă vreo deţinută, desigur; m-am oprit să stau un pic de vorbă cu ea; numai că doamna în vârstă, care o întovărăşea, părea atât de ursuză şi de grăbită… O cunoşti şi dumneata pe Guristă, domnule Rudolf?

— Desigur.

— Atunci nu mai încape nicio îndoiala, de dumneata mi-a vorbit.

— De mine?

— Da, vecine. Închipuieşte-ţi că îi povesteam nenorocirile Luizei şi ale lui Germain, amândoi atât de buni, atât de cinstiţi, şi persecutaţi de acel josnic domn Jacques Ferrand, ferindu-mă a-i spune, după cum mi-ai recomandat, că te interesezi de ei; atunci Gurista mi-a răspuns că dacă o persoană mărinimoasă pe care o cunoştea, ar afla de soarta nenorocită şi nemeritată a acestor doi prieteni ai mei, le-ar veni sigur în ajutor; am întrebat-o de numele acestei persoane şi te-a numit pe dumneata, domnule Rudolf.

— E ea, cu siguranţă…

— Îţi dai seama că am fost foarte mirate amândouă de această descoperire, sau de această asemuire de nume aşa că ne-am făgăduit să ne scriem dacă Rudolf al nostru era una şi aceeaşi persoană… Şi pare că aşa este.

— Da, e drept că m-am interesat şi de această biată copilă… Dar ceea ce-mi spui de prezenţa ei la Paris, mă surprinde în aşa măsură, încât dacă nu mi-ai fi dat atâtea amănunte despre revederea voastră, aş fi fost convins că te înşeli… Dar, te las, vecină; ceea ce mi-ai spus cu privire la Guristă mă sileşte să te părăsesc… Să fii tot atât de rezervată în privinţa protecţiei pe care nişte prieteni necunoscuţi o vor acorda Luizei şi lui Germain, când va

sosi momentul. Păstrarea acestui secret este mai necesară ca oricând. Dar, spune-mi, ce mai face familia Morel?

— Din ce în ce mai bine, domnule Rudolf; mama şi-a revenit pe deplin; copiii se întremează văzând cu ochii. Toţi îţi datorează viaţa, fericirea… Eşti atât de darnic cu ei!…

— Dar bietul Morel, lui cum îi merge?

— Mai bine… am avut ieri veşti despre el, din timp în timp pare că are momente de luciditate; sunt speranţe bune că se va vindeca de nebunia lui… Aşadar, curaj, vecino, şi pe curând. Nu ai nevoie de nimic? Ţi-ajung banii ce-i câştigi din munca dumitale?

— Oh! da, domnule Rudolf; lucrez puţin şi noaptea, dar nu e mare pagubă, fiindcă aproape că nu mai pot dormi.

— Te las, vecină. Curând, nădăjduiesc că frumoşii dumitale ochi vor redeveni vioi, obrajii ţi se vor îmbujora şi cântecele dumitale vor fi din nou vesele.

— De-ar fi aşa cum spui, domnule Rudolf! răspunse Rigolette cu un suspin adânc. Acum, adio, vecine.

— Adio, vecino, şi pe curând.

Rudolf, neputându-şi explica faptul că doamna Georges o adusese sau o trimisese pe Floarea-Mariei la Paris fără să-l vestească, se duse acasă spre a trimite un curier la ferma Bouqueval.

În clipa când intră în strada Plumet, zări o diligenţa oprindu-se în faţa casei: era Murph care se înapoia din Normandia.

Gentilomul se dusese, după cum se ştie, să dejoace proiectele sinistre ale mamei vitrege a doamnei d’Harville şi ale lui Bradamanti, complicele ei.

Capitolul 10
MURPH ŞI POLIDORI

Faţa lui Sir Walter Murph exprima satisfacţie.

Coborând din trăsură, dădu unuia din servitorii prinţului

o pereche de pistoale şi lepădându-şi lunga lui redingotă de călătorie, fără a-şi mai schimba hainele, îl urmă pe Rudolf care, nerăbdător, intrase în apartament.

— Veşti bune, monseniore, veşti bune! exclamă gentilomul când rămase singur cu Rudolf; mizerabilii sunt demascaţi, domnul d'Orbigny e salvat, m-aţi trimis la timp… Dacă mai întârziam un ceas, s-ar fi săvârşit o nouă crimă!

— Şi doamna d'Harville?

— E fericită că a recâştigat dragostea tatălui ei, şi fericită că a sosit la vreme, mulţumită sfaturilor dumneavoastră, pentru a-l salva de la o moarte sigură.

— Aşa că, Polidori…

— A fost şi de astă dată demnul complice al doamnei Roland. Dar ce monstru, această mamă vitregă! Ce sânge rece! Ce cutezanţă! Şi acest Polidori! Ah! monseniore, aţi avut câteodată bunăvoinţa să-mi mulţumiţi, pentru ceea ce numeaţi dovezile mele de devotament…

— Am recunoscut totdeauna dovezile de prietenie ce mi-ai dat, dragul meu Murph…

— Ei bine, monseniore, niciodată, dar niciodată, această prietenie nu a fost pusă la o mai grea încercare ca în această împrejurare, răspunse gentilomul pe un ton jumătate serios, jumătate glumeţ.

— Cum aşa?

— Travestirile în cărbunar, peregrinările prin cartierul rău famat şi *tutii quanti,* n-au însemnat nimic, monseniore, absolut nimic pe lângă călătoria ce am făcut-o eu acest infernal Polidori.

— Ce spui? Polidori?

— L-am adus cu mine.

— Cu tine?

— Cu mine… Judecaţi, vă rog, ce tovărăşie; timp de douăsprezece ore alături de omul pe care îl dispreţuiesc şi pe care îl urăsc cel mai mult pe lume. Parcă aş fi călătorit în compania unui şarpe…

— Şi unde e Polidori acum?

— În casa din aleea Văduvelor, sub pază bună şi sigură…

— Nu s-a opus deloc să te urmeze?

— Deloc… L-am lăsat să aleagă între a fi arestat imediat de către autorităţile franceze, sau a fi prizonierul meu în aleea Văduvelor: n-a şovăit nicio clipă.

— Ai dreptate; e mai bine să-l avem astfel în mâinile noastre. Eşti un om de aur, dragul meu Murph, dar povesteşte-mi cum a decurs călătoria ta… Sunt nerăbdător să aflu cum au fost demascaţi aceşti doi ticăloşi.

— Nimic mai simplu: n-am făcut decât să urmez instrucţiunile dumneavoastră punct cu punct, pentru a-i îngrozi şi zdrobi pe aceşti infami. În această împrejurare, monseniore, aţi salvat, ca de obicei, oameni cumsecade şi i-aţi pedepsit pe cei răi. Sunteţi o adevărată providenţă!…

— Sir Walter, sir Walter, adu-ţi aminte de linguşirile baronului de Graün, spuse Rudolf, surâzând.

— Ei bine, fie, monseniore. Voi începe dar, sau mai bine să citiţi întâi această scrisoare a marchizei d'Harville, care vă va informa despre tot ce s-a petrecut, înainte ca sosirea mea să-l fi înfundat pe Polidori.

— O scrisoare?… Dă-mi-o repede!

Murph, dându-i scrisoarea marchizei, adăugă:

— După cum fusese stabilit, în loc să o întovărăşesc pe doamna d'Harville la tatăl ei, am descins la un han de popas pentru poştalioane, la doi paşi de castel, unde aşteptam să fiu chemat de doamna marchiza.

Rudolf citi cele ce urmează, cu o duioasă şi nerăbdătoare atenţie:

„Monseniore,

Pe lângă toate câte vă datorez, vă voi datora acum şi viaţa părintelui meu!… Las faptele să vorbească; vă vor spune mai bine decât mine ce noi comori de recunoştinţa am strâns în inima mea pentru dumneavoastră. Preţuind importanţa sfaturilor ce mi-aţi transmis prin sir Walter Murph, care m-a ajuns din urmă pe drumul Normandiei, chiar la ieşirea mea din Paris, am ajuns în mare grabă la

Castelul Aubiers. Nu-mi dau seama de ce fizionomia oamenilor care m-au întâmpinat mi s-a părut sinistră; n-am recunoscut printre ei pe niciunul din vechii servitori ai casei noastre; nu mă cunoştea nimeni: am fost nevoită să-mi spun numele. Am aflat că, de câteva zile părintele meu era foarte bolnav şi că mama mea vitregă adusese un medic de la Paris. Era fără îndoială, vorba de doctorul Polidori. Cerând să fiu condusă numaidecât la patul tatălui meu, am întrebat de un vechi fecior, la care el ţinea foarte mult. Omul părăsise de câtva timp castelul; aceste informaţii mi-au fost date de un intendent care mă condusese în apartamentul meu, spunându-mi că se duce să-mi anunţe sosirea mamei mele vitrege.

Să fi fost o impresie greşită, o idee preconceputǎ? Mi se părea că venirea mea contraria personalul casei. Totul, în castel, mi se părea sumbru şi sinistru. Într-o asemenea stare de spirit, cele mai mici amănunte stârneau bănuieli.

Am observat peste tot semne de dezordine, de incurie, ca şi cum s-ar fi socotit inutil de a se întreţine o locuinţa care urma să fie părăsită în curând. Neliniştea şi temerile mele creşteau cu fiecare clipă.

După ce am instalat fetiţa şi pe guvernanta ei în apartamentul meu, mă pregăteam să mă duc la tata, când apăru muma vitregă. Cu toată ipocrizia, cu tot calmul ei aparent obişnuit, păru îngrozită de brusca mea apariţie.

— Domnul d'Orbigny nu se aştepta la vizita dumneavoastră, doamnă, îmi spuse ea. E atât de suferind încât o asemenea surpriză i-ar putea fi fatală. Găsesc chiar indicat să-i ascund prezenţa dumneavoastră aici: nu şi-ar putea-o explica în niciun fel şi…

Nu am lăsat-o să termine.

— S-a întâmplat o mare nenorocire, doamnă, I-am răspuns eu, domnul d'Harville a murit, victimă a unei funeste imprudenţe. După o întâmplare atât de dureroasă, nu mai puteam sta în casa mea de la Paris, şi am venit să-mi petrec primele zile de doliu lângă tatăl meu.

— Sunteţi văduvă!… ah! dar… e o fericire neaşteptată!

strigă înfuriată mama mea vitregă.

După cele ce ştiţi cu privire la nenorocirea căsătoriei pe care această femeie o pusese la cale ca să se răzbune pe mine, veţi înţelege, monseniore, cinismul acestei exclamaţii.

— Tocmai pentru că mi-e teamă că nu voiţi să fiţi tot atât de fericită ca mine, doamnă, vin aici, i-am replicat, comiţând poate o imprudenţă. Vreau să-l văd pe tatăl meu

— Asta nu e cu putinţa acum, îmi spuse ea pălind, apariţia dumneavoastră i-ar provoca un şoc primejdios.

— Dacă tatăl meu este atât de grav bolnav, am exclamat eu, cum se face că n-am fost anunţată?

— Asta a fost voinţa domnului d'Orbigny, îmi răspunse mama mea vitregă.

— Nu vă cred, doamnă, şi vreau să aflu adevărul, am obiectat eu, făcând un pas pentru a ieşi din camera mea.

— Vă repet că apariţia dumneavoastră neaşteptată poate provoca un rău ireparabil tatălui dumneavoastră, strigă ea, postându-se în faţa mea pentru a-mi bara drumul. Nu voi îngădui să vă duceţi la el, fără a-l fi prevenit de sosirea dumneavoastră, cu menajamentele pe care starea lui le impun.

Mă aflam într-o groaznică dilemă, monseniore. Într-adevăr, o bruscă revedere ar fi putut provoca tatălui meu o comoţie, dar această femeie, pe cât de rece de obicei, pe atât de stăpânită atunci, păru nespus de înspăimântată de prezenţa mea; aveam deci destule motive să mă îndoiesc de sinceritatea grijii ce-o purta sănătăţii celui cu care se căsătorise numai din lăcomia de avere. De asemeni prezenţa doctorului Polidori asasinul mamei mele, totul îmi inspira o groază atât de cumplită încât, socotind viaţa părintelui meu ameninţată, nu am şovăit între nădejdea de a-l salva şi teama de a-i provoca o emoţie fatală.

— Îl voi vedea pe tatăl meu imediat, spusei doamnei Roland. Şi, deşi mă apucase de braţ, n-am mai ţinut seama de dânsa...

Pierzându-şi complet capul, această femeie încercă

pentru a doua oară, şi aproape cu forţa, să mă împiedice să ies din camera mea...

Această împotrivire disperată îmi mări şi mai mult groaza, aşa că m-am smuls din mâinile ei. Cunoscând apartamentul tatălui meu, am luat-o la fugă şi am intrat...

O! monseniore, toată viaţa nu voi uita această scenă şi tabloul ce-l aveam în faţa ochilor...

Tatăl meu, aproape de nerecunoscut, palid, slăbit, cu suferinţa întipărită pe faţă, cu capul prăbuşit pe o pernă, era întins într-un fotoliu...

În colţul căminului, în picioare, lângă el, doctorul Polidori se pregătea să-i picure într-o ceaşcă pe care i-o întindea o infirmieră, o licoare dintr-un mic flacon de cristal...

Barba crescută, roşcată, dădea o expresie şi mai sinistră fizionomiei sale. Intrasem atât de repede, încât doctorul făcu un gest de surprindere, schimbă o privire de înţelegere cu mama mea vitregă care venea în mare grabă după mine şi, în loc să dea doctoria pe care o pregătise, puse sticluţa pe cămin.

Sub impulsul unui instinct, de care mi-e şi acum peste putinţă să-mi dau seama, primul meu gest a fost să pun mâna pe flacon.

Observând de îndată, uimirea şi groaza mamei mele vitrege şi a lui Polidori, m-am felicitat de ideea mea. Tatăl meu, înmărmurit, părea supărat că mă vede, de altfel mă aşteptam la asta.

Polidori îmi aruncă o privire fioroasă; cu toate că erau de faţă tatăl meu şi infirmiera, m-am temut ca acest ticălos, văzându-şi crima aproape descoperită, să nu recurgă la violenţă contra mea.

În acest moment hotărâtor, am simţit nevoia unui sprijin şi am sunat: unul din servitorii tatălui meu apăru imediat; l-am rugat să spună valetului meu (care era prevenit), să-mi aducă de la han nişte lucruri ce lăsasem acolo; *sir Walter Murph ştiu că, pentru a nu deştepta bănuielile mamei mele vitrege în cazul că aş fi fost constrânsă să dau*

anumite ordine în prezenţa ei, voi folosi acest mijloc ca să-l cheme la mine.

Uimirea tatălui meu şi a soţiei sale era atât de mare, încât servitorul plecă înainte ca ei să fi putut scoate un cuvânt; aveam certitudinea că după câteva clipe sir Walter Murph va fi lângă mine.

— Ce înseamnă asta? îmi spuse tatăl meu cu voce stinsă, dar poruncitoare şi mânioasă. Dumneata aici, Clémence... fără să te fi chemat?... Şi apoi, abia sosită, pui mâna pe flaconul care conţine poţiunea pe care doctorul urma să mi-o dea... Îmi poţi lămuri această nebunie?

— Pleacă! porunci mama mea vitregă infirmierei.

Aceasta se supuse.

— Potoleşte-le, dragul meu, zise mama mea vitrega adresându-se tatălui meu; ştii că cea mai mică emoţie poate să-ţi facă rău. Deoarece Clémence a venit aici împotriva voinţei dumitale şi cum prezenţa ei îţi este neplăcută, dă-mi braţul şi te voi conduce în salonul mic; în timpul acesta, bunul nostru doctor o va face pe doamna d'Harville să înţeleagă cât de necugetată, ca să nu spun mai mult, a fost purtarea dumisale...

Şi aruncă o privire complicelui ei, a cărei intenţie am ghicit-o. Voia să-l ia de acolo pe tatăl meu şi să mă lase singură cu Polidori, care, disperat cum era, s-ar fi folosit, fără îndoială, de silnicii ca să-mi smulgă flaconul, care putea constitui o probă evidentă a planurilor sale criminale.

— Ai dreptate, răspunse tatăl meu; deoarece sunt urmărit chiar la mine în casa, fără a se ţine seama de voinţa mea, îi las aici pe inoportuni.

Şi ridicându-se anevoie, luă braţul ce i-l oferea soţia şi se îndreptă spre salonul cel mic...

În această clipa Polidori se repezi la mine, dar apropiindu-mă în grabă de tatăl meu, am exclamat:

— Vei afla explicaţia sosirii mele neprevăzute şi a purtării mele ciudate... De ieri sunt văduvă... Tot de ieri am aflat că zilele dumitale sunt ameninţate, tată.

Umbla foarte greu, adus din şale. La aceste vorbe, se opri, îşi încordă spinarea şi, privindu-mă cu o adâncă uimire, exclamă:

— Eşti văduvă… Zilele mele sunt în primejdie!… Ce înseamnă asta?

— Şi cine cutează să ameninţe, zilele domnului d'Orbigny, doamnă? întrebă cu îndrăzneală doamna d'Orbigny.

— Da, cine le ameninţă?… adăugă Polidori.

— Dumneata, domnule; dumneata, doamnă, le-am răspuns.

— Ce oroare! strigă mama mea vitregă, făcând un pas către mine.

— Voi dovedi ceea ce spun, doamnă… i-am răspuns.

— Dar o asemenea învinuire e groaznică! strigă tatăl meu.

— Părăsesc imediat această casă, unde sunt expus unor calomnii atât de odioase! strigă doctorul Polidori cu indignarea simulată a unui om atins în onoarea lui. Dându-şi seama de situaţia primejdioasă în care se afla, voia probabil să fugă.

În clipa când deschise uşa, se găsi faţă în faţă cu sir Walter Murph…“

Rudolf se întrerupse din citit., şi dându-i lui Murph mâna, îi zise:

— Foarte bine, vechiul meu prieten, apariţia ta trebuie să fi fost ca un trăsnet pentru acel mizerabil.

— Ăsta e cuvântul monseniore… A pălit, a făcut doi paşi înapoi, privindu-mă înmărmurit; părea distrus… Să dea de mine în fundul Normandiei, şi într-un asemenea moment!… Se credea pradă unui vis rău… Dar continuaţi, monseniore, veţi vedea că această infernală contesă d'Orbigny a simţit că se abate trăsnetul asupra ei. M-am folosit de cele ce mi-aţi comunicat cu privire la vizita ei la şarlatanul Bradamanti-Polidori, în casa din strada Templului, căci la urma urmei, dumneavoastră aţi pus la cale totul, eu nefiind

decât executorul planurilor dumneavoastră, aşa că vă jur, în nicio altă împrejurare nu v-aţi substituit cu mai multă dreptate şi succes proniei cereşti ca de astă dată.

Rudolf surâse şi continuă lectura scrisorii doamnei d'Harville.

„La vederea lui sir Walter Murph, Polidori râmase împietrit; iar mama mea vitregă era din ce în ce mai surprinsă; tatăl meu, impresionat de această scenă, slăbit de boală, simţi nevoia să se aşeze într-un fotoliu. Sir Walter Murph încuie de două ori uşa pe care intrase, şi, postându-se în faţa aceleia care ducea în alt apartament, pentru ca doctorul Polidori să nu poală scăpa, se adresă bietului meu părinte pe tonul celui mai adânc respect:

— Vă cer mii de scuze, domnule conte, pentru îngăduinţa ce mi-o iau; dar o necesitate imperioasă, dictată de propriul dumneavoastră interes (şi o veţi recunoaşte numaidecât), mă constrânge să procedez astfel... Mă numesc sir Walter Murph, aşa cum poate să v-o confirme acest mizerabil care văzându-mă, tremură din toate mădularele; sunt consilierul intim al alteţei-sale regale monseniorul mare duce domnitor de Gerolstein.

— E aderărat, bâlbâi doctorul Polidori, înnebunit de spaimă.

— Dar atunci, domnule... Ce căutaţi aici? Ce doriţi?

— Sir Walter Murph, intervenii eu, adresându-mă tatălui meu, vine să mă ajute ca să-i demasc pe mizerabilii, a căror victimă erai pe cale să fii.

Apoi, încredinţând lui sir Walter Murph flaconul de cristal, am adăugat:

— Am avut buna inspiraţie să pun mâna pe acest flacon în clipa când doctorul Polidori se pregătea să picure din licitarea ce-o conţinea într-o poţiune pe care o întindea tatălui meu.

— Un specialist din oraşul vecin ca analiza, în faţa dumneavoastră, conţinutul acestui flacon pe care vi-l predau domnule conte; şi dacă se va dovedi că, într-

adevăr, conţine o otravă lentă şi sigură, adăugă sir Walter Murph, nu vă veţi mai îndoi de primejdia în care v-aţi aflat, şi pe care dragostea doamnei, fiica dumneavoastră, a zădărnicit-o la timp.

Bietul tata se uita cu priviri rătăcite la noi toţi, la soţia lui, la doctorul Polidori, la mine şi la sir Walter: trăsăturile feţei lui trădau o spaimă nespusă. Citeam pe faţa lui torturată lupta cumplită ce-i sfâşia inima. Desigur că ar fi vrut din răsputeri să înlăture bănuielile grozave şi din ce în ce mai evidente, temându-se să fie constrâns să recunoască ticăloşia soţiei sale; în sfârşit, ascunzându-şi faţa în palme, exclamă:

— O, Doamne, Doamne!… Toate astea sunt îngrozitoare… de necrezut. Oare visez?

— Nu, nu e un vis… strigă cu îndrăzneală mama mea vitregă, nimic mai real ca această cruntă calomnie pregătită dinainte pentru a da pierzării o femeie nenorocită a cărei singură crimă a fost că ţi-a închinat viaţa ei. Haide, haide, dragul meu, să nu mai rămânem aici niciun moment, adăugă ea adresându-se tatălui meu, poate că fiica dumitale nu va avea îndrăzneala să te reţină cu forţa…

— Da, da, să plecăm, spuse tata scos din fire, toate astea nu sunt adevărate, nu pot fi adevărate, nu vreau să le mai aud, mintea mea nu le poate cuprinde, îndoieli grozave s-ar isca în inima mea, mi-ar otrăvi puţinele zile ce mai am de trăit şi nimic nu mi-ar mai putea alina, amărăciunea unor atât de cumplite dezvăluiri.

Tatăl meu părea atât de suferind, atât de deznădăjduit, încât voiam să pun cu orice preţ capăt acestei scene atât de crudă pentru el. Sir Walter îmi ghici gândul, dar vrând să facă dreptate deplină, răspunse tatălui meu:

— Numai câteva cuvinte, domnule conte; veţi avea penibila durere de a constata că o femeie, pe care o socoteaţi legată de dumneavoastră prin recunoştinţă, n-a fost decât un monstru ipocrit; dar vă veţi consola cu dragostea fiicei dumneavoastră, care nu s-a dezminţit

niciodată.

— Asta depăşeşte toate limitele! strigă mama mea vitregă, înfuriată la culme; cu ce drept, domnule, şi pe ce dovezi îndrăzneşti să-ţi sprijini asemenea înspăimântătoare calomnii? Spuneţi că acest flacon ar conţine otravă?... O contest, domnule, şi o voi contesta până la dovada contrarie; şi chiar dacă doctorul Polidori, din greșeală, ar fi luat un medicament drept altul, e un motiv să fiu acuzată că am vrut... în complicitate cu el... oh! nu, nu, nu pot termina... O idee atât de cumplită e ca şi o crimă; încă o dată, domnule, te somez să arăţi pe ce dovezi, dumneata şi doamna îndrăzniţi să rostiţi o calomnie atât de groaznică... exclamă doamna Roland cu o îndrăzneală nemaipomenită.

— Da, pe ce dovezi? strigă nenorocitul meu părinte. Trebuie să se sfârșească odată chinul la care sunt supus.

— Nu am venit aici fără dovezi, domnule conte, interveni sir Walter; aceste dovezi vor reieşi din răspunsurile pe care vi le va da acest mizerabil, chiar acum.

Apoi sir Walter se adresă, în germană, doctorului Polidori care părea să fi recăpătat oarecare siguranţă, dar pe care o pierdu imediat.“

— Ce i-ai spus? întrebă Rudolf, întrerupându-şi lectura.

— Câteva vorbe cu tâlc, monseniore: cam astea: „Ai scăpat prin fugă de sentinţa pronunţată de justiţia marelui ducat; locuieşti în strada Templului sub numele fals de Bradamanti, se ştie ce meserie ticăloasă faci; ai otrăvit-o pe prima soţie a contelui; acum trei zile doamna d’Orbigny te-a adus încoace să-i otrăveşti soţul. Alteţa-sa regală e la Paris şi are dovezi depline despre tot ce afirm. Dacă mărturiseşti adevărul ca să demaşti pe această mizerabilă femeie, vei putea spera, nu să fii iertat, dar să beneficiezi de o îmblânzire a pedepsei pe care o meriţi; vei merge cu mine la Paris unde vei rămâne într-un loc sigur până ce alteţa-sa îţi va hotărî soarta. Altminteri, din două una: ori alteţa-sa regală cere şi obţine extrădarea ta, sau trimit pe loc să aducă din oraşul vecin un anchetator, acest flacon

cu otravă îi va fi predat, vei fi arestat imediat, se va face percheziţie la tine, în strada Templului, şi justiţia franceză îşi va urma cursul… Aşadar alege…“ Aceste revelaţii, aceste învinuiri, aceste ameninţări pe care le ştia adevărate, urmând una după alta, copleşiră pe acest infam, care nu se aştepta să fiu atât de bine informat. Sperând că-şi poate uşura situaţia în care se va afla, nu pregetă să-şi jertfească complicea şi îmi răspunse: „Întrebaţi-mă, voi spune tot adevărul în ceea ce-o priveşte pe femeia asta“.

— Bine, bine, dragul meu Murph, nu mă aşteptam la altceva de la tine.

— În timpul convorbirii mele cu Polidori, trăsăturile doamnei d’Orbigny se schimonoseau îngrozitor, deşi nu ştia nemţeşte. Vedea, după descurajarea crescândă a complicelui ei, după atitudinea sa imploratoare, că-l dominam. Pradă unei groaze cumplite, căuta sa întâlnească privirile lui Polidori, ca să-l îmbărbăteze sau să-i cerşească tăcerea, dar acesta evita să se uite la ea.

— Şi contele?

— Emoţia lui era de nedescris*;* cu degetele crispate strângea convulsiv braţele fotoliului, sudoarea i se prelingea pe frunte, de-abia mai răsufla, iar ochii lui mă fixau într-una. Era cuprins de o panică la fel de mare ca aceea a soţiei sale. Urmarea scrisorii doamnei d’Harville vă va reda sfârşitul acestei scene, monseniore.

Capitolul 11
PEDEAPSA

Rudolf continuă să citească scrisoarea doamnei d’Harville.

„După convorbirea care ţinu câteva minute în nemţeşte, dintre sir Walter Murph şi Polidori, sir Walter adresă acestuia:

— Acum răspunde. Nu-i aşa că doamna – şi arătă spre

mama mea vitregă – în timpul boalei primei soţii a domnului conte te-a introdus la ea, ca medic?

— Da, ea m-a introdus... răspunse Polidori.

— Ca să te pretezi ticăloaselor planuri ale... doamnei... n-ai fost oare atât de criminal încât, prin reţetele tale să faci dintr-o boală, la început uşoară, a primei soţii a domnului d'Orbigny, una mortală?

— Da, confirmă Polidori.

Tatăl meu scoase un suspin dureros, ridică mâinile la cer şi, doborât, se lăsă să cadă.

— Minciună şi infamie! strigă mama mea vitregă. Totul e fals; s-au înţeles să mă piardă.

— Tăcere, doamnă, spuse sir Walter Murph, cu vocea poruncitoare.

Apoi, continuând a se adresa lui Polidori:

— E adevărat că acum trei zile doamna a venit să te ia din strada Templului nr. 17, unde locuieşti ascuns sub numele de Bradamanti?

— E adevărat.

— Nu ţi-a propus doamna să vii aici ca să-l asasinezi pe contele d'Orbigny, după cum o asasinaseşi pe prima lui soţie?

— Din păcate, nu pot nega, răspunse Polidori.

La această cumplită mărturisire, tatăl meu se ridică ameninţător în picioare şi, cu un gest acuzator arătă uşa mamei mele vitrege, apoi, întinzându-mi braţele, exclamă cu glas întretăiat:

— În numele nefericitei tale mame, iartă-mă! iartă-mă!... Am făcut-o să sufere mult... dar ţi-o jur... nu ştiam nimic de crima care a băgat-o în mormânt.

Şi, înainte de a-l putea împiedica, tatăl meu căzu în genunchi. Când eu şi cu sir Walter l-am ridicat, a leşinat.

Am chemat personalul; sir Walter îl luă pe doctorul Polidori de braţ şi ieşi cu el, spunând mamei mele vitrege:

— Îţi dau un sfat, doamnă, să părăseşti această casă până într-un ceas, altminteri te predau justiţiei.

Mizerabila ieşi din apartament într-o stare de spaimă şi

de furie pe care v-o puteţi uşor închipui, monseniore.

După ce tatăl meu îşi reveni în simţuri, tot ce se petrecuse îi părea aidoma unui vis groaznic. M-am aflat în trista situaţie de a-i împărtăşi vechile mele bănuieli cu privire la moartea prematură a mamei mele, bănuieli pe care dumneavoastră, monseniore, graţie dezvăluirii primelor crime ale lui Polidori, le-aţi schimbat în certitudine.

A trebuit să-i mai spun cum mama vitregă m-a urmărit cu ura ei până şi în căsătoria mea, şi în ce scop a făcut-o, determinându-mă să mă mărit cu domul d'Harville…

Pe cât se dovedise tatăl meu de slab şi de orb faţă de această femeie, pe atât de neîndurător voia să se arate acum; se învinuia, cu durere, ca a fost aproape complicele acestui monstru, oferindu-i căsătoria după moartea mamei mele; voia să o trimită pe doamna d'Orbigny în faţa justiţiei, dar i-am arătat ce scandal ar isca un asemenea proces al cărui răsunet s-ar răsfrânge şi asupra lui, l-am convins să o alunge pentru totdeauna pe această femeie, asigurându-i strictul necesar pentru trai, deoarece îi purta numele.

Mi-a fost destul de greu să obţin de la tatăl meu luarea acestor măsuri mai moderate; a vrut să fiu eu aceea care s-o dau afară din casă. Această sarcină, fiindu-mi extrem de penibilă, m-am gândit că poate sir Walter ar vrea s-o ia asupra sa, ceea ce a consimţit."

— Şi am primit, bineînţeles, cu bucurie, monseniore, urmă Murph, nimic nu mi-e mai plăcut decât să-i miruiesc pe asemenea ticăloşi.

— Şi femeia aia ce a spus?

— Doamna d'Harville a mers cu bunătatea până acolo, încât a cerut tatălui ei să-i dea acestei ticăloase o pensie de o sută de ludovici; asta nu mi s-a mai părut bunătate, ci curată slăbiciune; era destul că scăpasem din mâna justiţiei o creatură atât de primejdioasă. M-am dus la conte şi a acceptat obiecţiunile mele; a rămas stabilit că-i va da

acestei infame, o dată pentru totdeauna, douăzeci şi cinci de ludovici, ca să i se dea putinţa să aştepte până va găsi o slujbă sau de lucru. „Şi ce slujbă aş lua, sau ce aş putea lucra, eu, contesă d'Orbigny?“ m-a întrebat ea, înfruntându-mă. „Treaba dumitale, vei fi un fel de infirmieră sau guvernantă; dar, crede-mă, caută meseria cea mai modestă, cea mai obscură, căci dacă ai avea îndrăzneala să-ţi spui numele, nume pe care-l datorezi unei crime, lumea se va mira să o vadă pe contesa d'Orbigny redusă la o asemenea situaţie; va începe să se informeze, şi îţi dai seama de consecinţe, dacă vei fi atât de nesocotită încât să răscoleşti trecutul. Ascunde-te deci departe, fă aşa ca lumea să te uite, să devii madam Pierre sau madam Jacques şi căieşte-te… dacă poţi.“ „Şi credeţi, domnule, îmi răspunse ea păstrând desigur pentru final această lovitură de teatru, că nu voi reclama drepturile ce-mi conferă contractul de căsătorie?“ „De ce nu, doamnă! e foarte drept, ar fi nedemn din partea domnului d'Orbigny să nu-şi îndeplinească făgăduielile şi să uite tot ce ai făcut şi mai ales ce ai fi vrut să faci pentru el.. Încearcă să reclami… încearcă… adresează-te justiţiei; nu mă îndoiesc că-ţi va da dreptate împotriva soţului dumitale…“ Un sfert de ceas după convorbirea noastră, ticăloasa era pe drum către oraşul învecinat…

— Ai dreptate, e dureros să laşi aproape nepedepsită o astfel de scorpie, dar de scandalul unui proces, pentru un bătrân atât de slăbit, nici nu poate fi vorba.

„L-am convins uşor pe tatăl meu să plece de la Aubiers chiar în ziua aceea, reluă Rudolf, continuând să citească scrisoarea doamnei d'Harville; *amintiri prea triste l-ar obseda aici. Cu toate că sănătatea lui e şubredă, o călătorie de câteva zile putea să-i alunge gândurile negre, apoi schimbarea aerului nu putea decât să-i priască, a spus medicul,– acela pe care doctorul Polidori îl înlocuise, şi pe care tata îl rechemase de urgenţă din oraşul vecin.*

Tatăl meu fără a-i relata cele petrecute, a vrut ca el să

facă imediat analiza conţinutului flaconului; medicul răspunse că nu o putea face decât la el acasă şi că înainte de două ore vom putea avea rezultatul. Răspunsul a fost că mai multe doze din acel lichid, combinat cu o artă infernală, puteau într-un timp anumit să provoace moartea, fără a lăsa alte urme decât cele ale unei boli obişnuite pe care medicul a şi numit-o.

În câteva ore, monseniore, plec cu tata şi cu fiica mea la Fontainebleau: vom sta acolo câtva timp, apoi, după dorinţa tatălui meu, vom reveni la Paris, dar nu la mine: mi-ar fi peste putinţă să mai locuiesc acolo, după tristul accident care s-a petrecut.

Aşa după cum v-am mai spus, monseniore, adresându-vă această scrisoare, faptele, relatate într-însa dovedesc cât de îndatorată vă sunt pentru nemăsurata solicitudine ce mi-aţi arătat… Prevenită de dumneavoastră, ajutată de sfaturile ce mi-aţi dat şi îmbărbătată de sprijinul bunului, şi curajosului sir Walter, am putut salva pe tatăl meu de la o moarte sigura şi nutresc speranţa să-i recâştig dragostea.

Adio, monseniore, nu vă pot spune mai mult, mi-e inima prea plină, prea multe emoţii o năpădesc şi n-aş fi în stare să vă exprim tot ceea ce simte.

D'Orbigny D'Harville

Mă grăbesc să redeschid plicul acestei scrisori, monseniore, pentru a repara o omisiune pe care o regret mult. Urmând nobilele dumneavoastră îndemnuri, căutând să cultiv binele, m-am dus la închisoarea Saint-Lazare, să vizitez bietele deţinute; am găsit acolo o copilă nenorocită de care ştiu că vă interesaţi… Blândeţea ei angelică, resemnarea ei pioasă, insuflă admiraţie femeilor respectabile care supraveghează prizonierele… Aducându-vă la cunoştinţa unde se găseşte acum Gurista (cred că astfel e poreclită), o fac pentru ca să fiţi în măsură de a-i obţine cât mai grabnic eliberarea; această nenorocită vă va povesti prin ce concurs de împrejurări sinistre, răpită din

adăpostul în care aţi plasat-o, a fost aruncată în această închisoare, unde asa remarcat prin bunătatea şi candoarea caracterului ei.

Îngăduiţi-mi, monseniore, să vă amintesc de cele doua viitoare protejate ale mele, acea nefericită mamă cu fiica ei, jefuite de notarul Ferrand… Unde se găsesc ele acum? Aţi aflat ceva despre soarta lor? Oh! vă implor, căutaţi să le daţi de urmă, ca la înapoierea mea să-mi pot plăti datoria pe care am contractat-o faţă de toţi aceşti nenorociţi…“

— Deci Gurista a plecat de la ferma Bouqueval, monseniore! exclamă Murph, tot atât de mirat ca şi Rudolf de această nouă ştire.

— De curând mi s-a spus că a fost văzută ieşind de la Saint-Lazare, răspunse Rudolf. Nu mai înţeleg nimic, tăcerea doamnei Georges mă derutează şi mă nelinişteşte… Biata Floarea-Mariei! Ce noi nenorociri au mai lovit-o? Trimite imediat un om călare, să se ducă în grabă la fermă, şi scrie-i doamnei Georges că o rog să vină fără întârziere, la Paris; spune-i de asemenea lui de Graün să-mi obţină un permis de intrare la Saint-Lazare… Din cele relatate de doamna d’Harville, Floarea-Mariei s-ar afla acolo. Dar nu, continuă Rudolf, după o clipă de gândire, nu mai e prizonieră, căci Rigolette a văzut-o plecând din închisoare cu o femeie în vârstă. Să fie doamna Georges? Dacă nu e dânsa, atunci cine poate fi? Unde s-a dus Gurista?

— Răbdare, monseniore; încă în astă seară veţi şti despre ce e vorba, apoi, mâine, va trebui să-l interogaţi pe acel mizerabil de Polidori; după cum spune, vrea să vă facă, destăinuiri importante, dar numai dumneavoastră personal…

— Mi-e silă de această întrevedere, răspunse cu mâhnire Rudolf; căci nu l-am mai revăzut pe acest individ din ziua fatală în care…

Rudolf nu putu termina şi îşi acoperi fruntea cu mâna.

— În definitiv, monseniore, de ce să consimţiţi să staţi de vorbă cu Polidori? Ameninţaţi-l cu justiţia franceză sau cu extrădarea imediată, se va resemna şi-mi va spune mie ceea ce nu vrea să vă destăinuiască decât dumneavoastră.

— Ai dreptate, dragul meu, deoarece prezenţa acestui mizerabil ar face şi mai dureroase amintirile cumplite de care se leagă atâtea suferinţe iremediabile, de la moartea tatălui meu, până la aceea a bietei mele fetiţe… Nu ştiu, dar se pare că, pe măsură ce înaintez în vârstă, simt tot mai mult lipsa acestui copil… Cât l-aş fi adorat! Cât de drag şi de scump mi-ar fi fost acest rod minunat al primei mele dragoste, al încrederii mele fără margini în oameni, sau mai bine zis al tinerelor mele iluzii!… Aş fi revărsat asupra acestei nevinovate făpturi comorile de afecţiuni pe care odioasa ei mamă nu le merita; şi apoi, îmi pare că; aşa cum am visat-o prin farmecul însuşirilor ei, ar fi alinat şi potolit toate durerile, toate remuşcările legate, vai, de trista ei naştere…

— Dar, monseniore, văd cu părere de rău cât de mult vă preocupă aceste amintiri, pe cât de sterpe, pe atât de dureroase.

După câteva clipe de tăcere, Rudolf spuse:

— Îţi poţi face acum o mărturisire, vechiul meu prieten: iubesc… da, iubesc din tot sufletul o femeie vrednică de afecţiunea cea mai nobilă şi mai devotată… Şi de când inima mea încearcă din nou emoţiile dragostei, de când înclin spre sentimente gingaşe, resimt şi mai dureros pierderea fiicei mele… mă temeam că o legătură de dragoste să nu slăbească amărăciunea acestor păreri de rău. Dar n-a fost aşa; toate pornirile mele de tandreţe au sporit, mă simt mai bun, mai darnic şi, mai mult ca oricând, sunt îndurerat că nu o am pe fiica mea lângă mine.

— Nimic mai simplu, monseniore, şi iertaţi-mi comparaţia: aşa cum unii oameni au beţia jovială şi prietenoasă, dumneavoastră sunteţi bun şi generos în dragoste.

— Totuşi ura mea împotriva celor răi e şi mai aprigă; aversiunea mea faţă de Sarah creşte, fără îndoială, prin durerea ce mi-a pricinuit-o moartea fiicei mele. Îmi închipui că această mamă denaturată când a văzut ambiţioasele ei nădejdi spulberate prin a doua mea căsătorie, a părăsit-o în nemilosul ei egoism, dând-o pe mâna unor indivizi plătiţi; şi astfel fiica mea poate că a murit din lipsă de îngrijire… E şi greşeala mea, n-am înţeles atunci cât de mari sunt sfintele îndatoriri ale paternităţii… Când mi s-a dezvăluit brusc adevăratul caracter al Sarei, ar fi trebuit să-i iau copilul şi să veghez asupra lui cu dragoste şi grijă. Trebuia să prevăd că Sarah nu va fi niciodată altceva decât o mamă fără suflet… E greşeala mea, oh, e greşeala mea…

— Monseniore, durerea vă derutează. Aţi fi putut oare, după funestul eveniment pe care-l cunoaşteţi, să amânaţi măcar cu o zi lunga călătorie care v-a fost impusa drept o…

— Drept o ispăşire! Ai dreptate, prietene, spuse zdrobit Rudolf.

— N-aţi mai auzit vorbindu-se de contesa Sarah, de când am plecat, monseniore?

— Nu, de când cu denunţările infame care erau în doua rânduri să o piardă pe doamna d’Harville, nu am mai avut nicio ştire despre ea… Prezenţa ei aici mă apasă, mă urmăreşte, îmi pare că un demon e lângă mine, că mă ameninţa o nouă nenorocire.

— Răbdare, monseniore, răbdare… Din fericire în Germania nu se poate duce, iar pe noi, Germania ne aşteaptă…

— Da… vom pleca în curând. Cel puţin în scurtul răstimp cât am stat la Paris, îmi voi fi împlinit un legământ sacru, voi fi înaintat cu câţiva paşi pe drumul cinstit pe care o voinţă supremă şi clementă mi l-a trasat spre mântuirea mea.. De îndată ce fiul doamnei Georges, nevinovat şi liber, îi va fi redat mamei, de îndată ce Jacques Ferrand va fi demascat şi pedepsit pentru crimele sale, de îndată ce

voi fi asigurat viitorul acelor fiinţe cinstite şi harnice care prin resemnarea, curajul şi cinstea lor au meritat grija ce le-am purtat, ne vom înapoia în Germania, cel puţin călătoria mea nu va fi fost zadarnică.

— Mai ales după ce veţi izbuti să demascaţi pe acest abominabil Jacques Ferrand, monseniore, fundamentul şi pivotul atâtor fărădelegi.

— Cu toate că scopul scuză mijloacele şi că nu trebuie să ai scrupule faţă de acest scelerat, câteodată îmi pare rău că am fost nevoit să o bag pe Cecily în această acţiune de pedepsire dreaptă şi răzbunătoare.

— Trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta?

— A sosit.

— Cecily?

— Da… N-am vrut s-o văd; de Graün i-a dat instrucţiuni foarte amănunţite, şi ea a făgăduit că le va urma.

— Îşi va ţine oare promisiunea?

— Mai întâi totul o obligă: o îmblânzire a sorţii ei în viitor şi teama de a nu fi trimisă imediat înapoi în închisoarea din Germania; căci de Graün n-o va slăbi din ochi şi la cea mai mică abatere, va obţine extrădarea ei.

— E adevărat, a sosit aici ca evadată; când se va afla ce crime au motivat detenţia ei pe viaţă, extrădarea va fi imediat aprobată. Şi chiar dacă interesul ei nu ar sili-o să servească planurilor noastre, sarcina ce i s-a impus, neputând fi realizată decât prin şiretenie, perfidie şi seducţii diabolice, Cecily trebuie să fie încântată (şi chiar este, mi-a confirmat baronul), de prilejul care i s-a dat de a-şi pune în valoare detestabilele însuşiri cu care a fost din plin înzestrată.

— E tot atât de frumoasă, monseniore?

— De Graün o găseşte mai atrăgătoare ca oricând: a fost, mi-a spus, orbit de frumuseţea ei, pe care costumul alsacian ce şi l-a ales o făcea şi mai aţâţătoare. Mai spunea că privirea acestei drăcoaice are mereu aceeaşi expresie de adevărată vrajă…

— Monseniore, n-am fost niciodată ceea ce se numeşte

un zvăpăiat, un om fără inimă şi fără moralitate; ei bine! dacă la douăzeci de ani aş fi întâlnit-o pe Cecily, chiar de aş fi ştiut cât e de primejdioasă şi de perversă, n-aş mai fi fost stăpân pe mine stând mai multă vreme sub văpaia ochilor ei mari şi negri care scânteiază în obrazul palid şi pătimaş. Da, pe Dumnezeul meu, nu ştiu unde m-ar fi târât o dragoste ca asta…

— Nu mă miră, dragul meu Murph, căci o cunosc pe această femeie. De altfel, baronul a fost aproape îngrozit de agerimea cu care Cecily a înţeles sau mai bine zis a ghicit rolul aţâţător şi totuşi platonic pe care trebuie sa-l joace pe lângă notar.

— Dar va reuşi oare să intre în serviciul lui, atât de lesne cum nădăjduiţi, monseniore, mulţumită recomandării doamnei Pipelet? Oameni de categoria acelui Jacques Ferrand sunt atât de bănuitori!

— Mă bizuisem, şi cu drept cuvânt, pe înfăţişarea lui Cecily, care putea combate şi învinge neîncrederea notarului.

— A văzut-o?

— Ieri. Din cele spuse de madam Pipelet, nu mă îndoiesc că a fost fascinat de creolă, deoarece a angajat-o numaidecât.

— Atunci, monseniore, am câştigat partida.

— Aşa cred; o lăcomie fioroasă, o desfrânare sălbatică, l-au împins pe călăul Luizei Morel la fărădelegile cele mai groaznice… îşi va afla o pedeapsă cumplită în desfrânarea, în lăcomia lui, pedeapsă care nu va fi fără efect pentru victimele sale, deoarece ştii ce ţel trebuie să atingă toate sforţările Cecilyei.

— Cecily!… Cecily!… Nicicând o răutate mai mare, o corupţie mai primejdioasă, nicicând un suflet mai întunecat n-au contribuit la împlinirea unui plan de o moralitate mai înaltă, la un sfârşit mai echitabil… Dar David, monseniore?

— E în totul de acord; la culmile de dispreţ şi de oroare pe care le-a atins faţă de această creatură, el nu vede într-

însa decât unealta unei drepte răzbunări... „Dacă această ființă blestemată ar putea cândva merita oarecare îndurare după tot răul ce mi l-a făcut, mi-a spus el, ar fi numai dacă ar ajuta la pedepsirea nemiloasă a acelui scelerat al cărui demon distrugător trebuie să fie ea."

Un uşier bătu uşor în uşă: Murph ieşi şi se înapoie imediat, aducând două scrisori, dintre care numai una era pentru Rudolf.

— E o ştire de la doamna Georges, exclamă acesta din urmă, parcurgând grăbit scrisoarea.

— Ei bine, monseniore, Gurista?...

— Nu mai încape nicio îndoială, răspunse Rudolf după ce citise scrisoarea; e din nou vorba de o uneltire tenebroasă. În ziua când această biată copilă a dispărut de la fermă şi în clipa când doamna Georges voia să mă înştiinţeze despre întâmplare un om călare, pe care nu-l cunoştea, dându-se drept curier trimis de mine, a liniştit-o, spunându-i că eu ştiu de brusca dispariţie a Floarei-Maria şi că, în câteva zile, se va înapoia la fermă. Cu toate acestea, doamna Georges, neliniştită de tăcerea mea, n-a putut rezista dorinţei de a avea veşti despre iubita ei fiică, aşa cum o numeşte ea pe Guristă.

— Totul mi se pare straniu, monseniore.

— În ce scop a fost răpită Floarea-Mariei?

— Monseniore, spuse dintr-o dată Murph, contesa Sarah nu e străină de această răpire.

— Sarah? Şi ce te face să crezi asta?...

— Legaţi această întâmplare de denunţurile contra doamnei d'Harville.

— Ai dreptate, exclamă Rudolf, străfulgerat de un gând, e evident... înţeleg acum... da, mereu tot acelaşi calcul. Contesa se încăpăţânează să creadă că, reuşind să înlăture toate afecţiunile ce mi le atribuie, mă va face să mă apropii de ea. Este tot atât de odios cât e de absurd. Trebuie totuşi ca această ticăloasă persecuţie să ia sfârşit. Nu e vorba numai de mine, dar această femeie atacă pe toţi cei care merita respect, interes şi mila. Să trimiţi numaidecât, în

mod oficial, pe de Graün la contesă, să-i spună că sunt convins că a luat parte la răpirea Floarei-Maria şi că, dacă nu ne ajută s-o regăsim pe această nenorocită copila, voi fi neînduplecat, iar baronul se va adresa justiţiei.

— După scrisoarea doamnei d'Harville, Gurista s-ar afla la Saint-Lazare.

— Da, dar Rigolette afirmă că a văzut-o liberă, ieşind din închisoare. E aici o taină care trebuie dezlegată.

— Voi da imediat ordinele necesare baronului de Graün, monseniore; dar daţi-mi voie să deschid această scrisoare; e de la corespondentul meu din Marsilia căruia i l-am recomandat pe Cuţitar; urma să uşureze acestui amărât trecerea în Algeria.

— Ei bine, a plecat?

— Monseniore, e ceva ciudat!

— Ce anume?

— După ce a aşteptat multă vreme la Marsilia un vas care să plece în Algeria, Cuţitarul părând din ce în ce mai trist şi mai îngrijorat, a declarat deodată, în chiar ziua fixată pentru îmbarcare, că preferă să se înapoieze la Paris.

— Ce ciudăţenie!

— Deşi corespondentul meu, după cum ne înţelesesem, îi pusese la dispoziţie o sumă frumoasă, Cuţitarul n-a luat decât ce era absolut necesar ca să ajungă la Paris unde nu va întârzia să sosească, din cât mi se spune.

— Atunci ne va explica el însuşi schimbarea hotărârii sale, dar trimite îndată pe de Graün la contesa Mac-Grégor, şi du-te tu personal la Saint-Lazare, să vezi ce e cu FIoarea-Mariei.

După un ceas, baronul de Graün se înapoie de la contesa Sarah Mac-Grégor.

Cu tot calmul lui obişnuit şi oficial, diplomatul părea zguduit; abia îl introdusese uşierul, că Rudolf îi observă paloarea feţei.

— Ei bine, de Graün, ce ai? Ai văzut-o pe contesă?

— Ah! Monseniore!...

— Ce e?

— Alteţa-voastră regală să se aştepte la o veste foarte dureroasă.

— Ce mai e?

— Doamna contesă Mac-Grégor…

— Ei bine!…

— Alteţa-voastră regală să mă ierte că-i comunic aşa, fără menajamente, o întâmplare atât de funestă, atât de neprevăzută, atât de…

— Nu cumva a murit?

— Nu, monseniore, dar viaţa îi e în primejdie. A fost rănită cu o lovitură de pumnal.

— Ah! e groaznic! exclamă Rudolf, cuprins de milă cu toată aversiunea ce o avea faţă de Sarah. Şi cine a comis crima?

— Nu se ştie, monseniore, acest asasinat a fost însoţit de furt, cineva a intrat în apartamentul contesei ? i-o sustras un mare număr de bijuterii.

— Şi în clipa asta în ce stare e?

— Starea ei este aproape deznădăjduită, monseniore… Nu şi-a recăpătat cunoştinţa… Fratele ei e consternat.

— Trebuie să te duci în fiecare zi să vezi cum îi merge, dragul meu de Graün.

În acel moment Murph se întorcea de la Saint-Lazare.

— Să-ţi dau o ştire tristă, îi spuse Rudolf; asupra cortesei Sarah s-a încercat un asasinat… Viaţa îi e în cea mai mare primejdie.

— Ah! monseniore, cu toate că e foarte vinovată, nu poţi să nu o plângi.

— Da, un astfel de sfârşit ar fi groaznic Şi Gurista?

— A fost pusă în libertate de ieri, monseniore, se bănuieşte că prin protecţia doamnei d’Harville.

— Dar e imposibil! Doamna d’Harville, dimpotrivă mă roagă să fac demersurile necesare pentru a o scoate din închisoare pe această nenorocită copilă.

— Fără îndoială, monseniore… Şi totuşi o femeie în vârstă, cu o înfăţişare respectabilă, a venit la Saint-Lazare,

aducând un ordin de eliberare pentru Floarea-Mariei. Amândouă au părăsit închisoarea.

— Aşa mi-a spus şi Rigolette, dar cine e această femeie care a venit să o ia pe Floarea-Mariei? Încotro s-au dus amândouă? Ce taină mai e şi asta? Numai contesa Sarah ar putea-o limpezi, şi ea e într-o astfel de stare încât nu poate da nicio lămurire. Numai de nu ar duce cu dânsa în mormânt, acest secret!

— Dar poate că fratele ei, Thomas Seyton, ne-ar putea da oarecari informaţii. A fost dintotdeauna sfătuitorul contesei.

— Sora lui e pe moarte, e vorba de o nouă intrigă şi el nu va vorbi: dar, urmă Rudolf gândindu-se puţin, trebuie să aflăm numele persoanei care s-a interesat de Floarea-Mariei, pentru a o scoate de la Saint-Lazare.

— E adevărat, monseniore.

— Trebuie deci să cunoaştem şi să vedem, cât mai curând posibil, pe această persoană, iubitul meu de Graün; dacă nu izbuteşti, pune pe Badinot al dumitale în mişcare, nu cruţa nimic pentru a da de urma acestei biete copile.

— Alteţa-voastră regală se poate bizui pe zelul meu.

— Monseniore, spuse Murph, e poate bine că se înapoiază Cuţitarul: serviciile lui ne pot fi foarte folositoare, în cercetările noastre.

— Ai dreptate, şi acum sunt nerăbdător să-l văd sosit la Paris pe bravul meu salvator, căci niciodată nu voi uita că-i datorez viaţa.

Capitolul 12
BIROUL NOTARULUI

Trecuseră câteva zile de când Jacques Ferrand o angajase pe Cecily în serviciul său.

Vom conduce pe cititor (care cunoaşte această casă), în biroul notarului la ora dejunului copiştilor.

Lucru nemaipomenit, senzaţional, formidabil: în locul

tocanei serbede, şi puţin apetisante, servită acestor tineri în fiecare zi de către răposata doamnă Séraphin, un enorm curcan, pus pe o tavă improvizată dintr-un vechi carton de dosare, trona în mijlocul biroului, străjuit de două pâini proaspete, de brânză de Olanda şi de trei sticle de vin înfundat; o veche călimară de plumb, umplută cu piper şi sare, slujea drept solniţă; acesta era menu-ul.

Fiecare copist, prevăzut cu un cuţit şi cu o mare poftă de mâncare, cu nerăbdarea flămândului aştepta ora ospăţului; unii din ei înghiţeau în sec, blestemând absenţa şefului de birou, fără de care, respectându-se ierarhia, nu se puteau aşeza la masă.

Un progres, sau mai bine zis o revoluţie în mâncarea obişnuită a copiştilor lui Jacques Ferrand însemna o mare perturbare în mersul gospodăriei.

— Ce de schimbări, în biroul nostru!

— Cât de mirat ar fi bietul Germain dacă i-ar spune cineva: „Închipuie-ţi băiete, că patronul ne dă câte doi franci pentru masa noastră de prânz!“ „Ah! e imposibil!“ „E atât de posibil, încât mie, Chalamel, mi-a spus-o personal.“ „Glumeşti?“ „Ba nu glumesc deloc! Iată cum s-au petrecut lucrurile: timp de două, trei zile, după moartea lui madam Séraphin, n-am căpătat nimic de mâncare, era mai bine aşa, pe de-o parte fiindcă scăpasem de mâncarea cea proastă, iar pe de altă parte, masa ne costa bani; totuşi, aşteptam zicându-ne: patronul nu mai are nici menajeră, nici servitoare, când o sa angajeze una, o să ni se dea din nou oribila amestecătură. Ei, bine, n-a fost deloc aşa, dragă Germain; patronul a angajat o servitoare, dar dejunul nostru a continuat să fie dat uitării. Atunci am fost, cum s-ar spune, delegat să prezint patronului revendicările pântecului nostru. Era cu şeful de birou. „Nu vreau să vă mai hrănesc, a spus el cu glas morocănos, ca şi cum s-ar fi gândit la altceva: servitoarea mea n-are vreme să ocupe de prânzul vostru.“ „Dar, domnule notar, ne-am înţeles să ne daţi mâncarea de prânz.“ „Ei bine, vă veţi comanda prânzul din afară şi eu îl voi plăti. Cât vă trebuie? Doi,

franci de fiecare?“ adăugă el cu gândul aiurea, spunând doi franci ca şi cum ar fi spus un franc sau cincizeci de centime. „Da, domnule, doi franci ajung, am exclamat eu repede ca să nu se răzgândească.“ „Fie, şeful de birou se va însărcina cu această cheltuială şi mă voi socoti cu el. Şi asupra acestor zise, mi-a închis uşa în nas.“ Recunoaşteţi, domnilor, că Germain ar fi fost foarte mirat de atâta dărnicie.

— Germain ar spune că patronul era băut.

— Şi că e o risipă.

— Chalamel, preferăm proverbele tale.

— Vorbind serios, cred că patronul e bolnav. De zece zile e de nerecunoscut, obrajii îi sunt scofâlciţi, de poţi băga pumnul în ei.

— Şi distrat! Numai să-l vezi. Ieri şi-a ridicat ochelarii pe frunte ca să citească un act, avea ochii roşii şi învăpăiaţi ca nişte cărbuni aprinşi.

— Era în dreptul lui, vorba aia: „Socotelile cinstite, menţin prietenia“.

— Lasă-mă să vorbesc. Vă spun, domnilor, că e un lucru foarte ciudat. Îi prezint dar patronului acest act ca să-l citească, dar el ţinea capul plecat.

— Patronul? E într-adevăr straniu. De ce ţinea capul plecat?

— Oh, cât de obositor acest Chalamel: îţi spun că i-am prezentat actul să-l citească, dar de-a-ndoaselea.

— O, ce-o mai fi mârâit!

— Da’ de unde, nici nu şi-a dat seama; s-a uitat fix la document vreo zece minute, cu ochii înroşiţi, pe urmă mi l-a înapoiat, zicând: „E în regulă!“

— Tot cu capul plecat?

— Tot!

— Deci nici n-a citit actul?

— Vezi bine; afară doar dacă ştie să citească de-a-ndoaselea.

— Caraghios lucru!

— Patronul avea în clipa aceea o înfăţişare atât de

posomorâtă şi plină de răutate, încât n-am cutezat să-i spun ceva şi am plecat ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Dar şi eu, acum patru zile, eram în camera şefului de birou; soseşte un client, sosesc doi, trei clienţi, cărora patronul le fixase oră. Pierdură răbdarea aşteptând şi, la cererea lor, bat în uşa cabinetului; nu răspunde nimeni, intru.

— Ei bine?

— Domnul Jacques Ferrand, cu ambele braţe încrucişate pe birou, cu fruntea lui chealǎ şi respingătoare rezemată pe ele, nici nu s-a clintit.

— Dormea?

— Aşa credeam şi eu. Mă apropii: „Domnule, sunt alături clienţii cărora le-aţi dat întâlnire…“ Dar el nici nu se mişcă. Repet: „Domnule!“ Niciun răspuns. În sfârşit, îi ating umărul, sare-n sus ca muşcat de şarpe şi, la această mişcare bruscă, ochelarii verzi îi cad de pe nas şi văd… Nu mă veţi crede niciodată…

— Ei bine, ce-ai văzut?

— Lacrimi…

— Ah! ce glumă!

— Şi încă una bună!

Această interesantă discuţie fu întreruptă de şeful de birou care intra foarte preocupat; sosirea lui fu salutată cu aclamaţii şi toţi ochii se îndreptară, cu simpatie şi nerăbdare, spre curcan.

— Fără supărare, maestre, dar al dracului de mult ne-ai făcut să aşteptăm! spuse Chalamel.

— Ia seama: altă data nu vom mai putea frâna atâta timp pofta noastră de mâncare.

— Ei! domnilor, nu e din vina mea… Mi-am făcut mai mult sânge rău decât voi… Pe cinstea mea, cred că patronul a înnebunit.

— Când vă spuneam!

— Dar asta nu ne împiedică să mâncăm…

— Dimpotrivă!

— Putem foarte bine vorbi şi cu gura plină.

— Am vorbi chiar mai bine, exclamă practicantul, în timp ce Chalamel, tăind curcanul, se adresă şefului:

— Dar din ce deduci că patronul e nebun?

— Avem de mai mult timp motive să-l socotim iresponsabil, de-atunci de când ne-a alocat doi franci de cap pentru prânzul nostru zilnic.

— Vă mărturisesc că asta m-a surprins, şi pe mine, domnilor; dar asta încă nu-i nimic, absolut nimic, faţă de ce s-a petrecut adineauri.

— Hai. Spune odată!

— Adineauri mă duc în cabinetul patronului să-i cer câteva semnături. În clipa când puneam mâna pe clanţă, mi se pare că aud voci, mă opresc, şi aud două sau trei ţipete înfundate, s-ar fi zis nişte vaiete înăbuşite. După ce, timp de o clipă, am şovăit să intru, Doamne, m-am temut să nu se fi întâmplat vreo nenorocire, deschid uşa…

— Ei bine?

— Ce văd? Patronul în genunchi, pe podea…

— În genunchi?

— Pe podea?

— Da… Cu fruntea în mâini şi cu coatele rezemate pe unul din vechile lui fotolii… Am rămas pe loc… foarte stingherit, când deodată omul se, ridică şi se întoarce; avea între dinţi o batista veche cu pătrăţele, ochelarii rămăseseră pe fotoliu… Nu… nu, domnilor, în viaţa mea n-am văzut un chip asemănător, făcea impresia unui posedat. M-am dat înapoi, îngrozit. Atunci el…

— Te-a apucat du gât?

— N-aţi ghicit. La început mă priveşte cu ochi rătăciţi, apoi, lăsând să-i cadă batista, pe care desigur că o sfâşiase scrâşnind din dinţi, strigă, aruncându-se în braţele mele: „Ah! Cât sunt de nenorocit!“

— Ce comedie!

— Ce comedie! Ei bine! cu toată faţa lui de mort, când a rostit aceste vorbe, glasul îi era atât de sfâşietor, aş spune aproape duios.

— Duios… aida-de… Nu e pe lume hârâitoare, sau cârâit

de huhurez răguşit care să nu pară muzică în comparaţie cu vocea patronului!

— E posibil, dar asta nu înseamnă că, în clipa aceea vocea lui n-a fost atât de jalnică, încât am fost aproape mişcat, cu atât mai mult cu cât domnul Ferrand nu e de obicei prea expansiv. „Domnule, i-am spus eu, credeţi-mă că…“ „Lasă-mă! Lasă-mă! m-a întrerupt el, te simţi mai consolat când poţi spune cuiva cât suferi…“ Desigur că mă lua drept altul. Mi-am revenit şi i-am spus: „Potoliţi-vă, domnule!… potoliţi-vă!… Sunt eu!“ S-a uitat la mine ca un om beat. „Ce vrei de la mine?“ mi-a spus el. Şi, la fiecare întrebare, îşi trecea mâna pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să alunge un nor care îi întuneca mintea. „Ce cauţi la mine? Eşti de mult aici?… Nu pot sta în biroul meu fără a fi înconjurat de spioni? Ce-am spus? Ce-ai auzit? Răspunde!… Răspunde!“ Pe cinstea mea, părea atât de înverşunat, încât i-am răspuns: „N-am auzit nimic, domnule, am intrat chiar în clipa asta“. „Nu mă minţi?“ „Nu, domnule.“ „Ei bine, atunci ce vrei?“ „Să vă cer câteva semnături, domnule.“ „Dă-mi hârtiile!“ Şi iată că începe să semneze, să semneze, fără să le citească, vreo jumătate de duzină de acte de notariat, el, care nu-şi punea iscălitura pe niciun document fără ca să-l fi puricat literă cu literă, şi de două ori, de la un cap la altul. Am observat că, din când în când, mâna i se oprea în mijlocul semnăturii, ca obsedat de o idee fixă, apoi reîncepea şi iscălea repede, repede, convulsiv. Când a terminat, mi-a spus să plec, şi l-am auzit coborând pe scăriţa care ducea din cabinetul lui, în curte.

— Dar tot nu m-am dumerit… ce poate să aibă?

— Poate că-i pare rău după madam Séraphin.

— Haida-de!… Lui să-i pară rău după cineva!

— Asta îmi aminteşte de portar care a spus că preotul şi vicarul de la Bunavestire au venit de câteva ori să-l vadă pe patron, dar n-au fost primiţi. Asta e surprinzător! Ei care nu se mai clinteau de aici!

— Eu aş fi curios să aflu ce lucrări a făcut tâmplarul şi lăcătuşul la pavilionul din curte.

— Fapt este că au lucrat trei zile în şir.

— Şi apoi, într-o seară, s-au adus mobile într-un camion mare, acoperit.

— Cât despre mine, nu mă amestec! N-o mai fac pe ghicitorul.

— Poate e chinuit de remuşcări că l-a băgat pe Germain în puşcărie.

— El şi remuşcări!…

— Domnilor… păzea, păzea! vine patronul! strigă practicantul, intrând în birou şi ţinând în mâna oasele curcanului.

Tinerii îşi ocupară în grabă locul la mesele lor de lucru mânuind condeiele, în timp ce practicantul ascundea oasele într-un biblioraft plin de dosare.

Jacques Ferrand apăru.

De sub tichia lui veche de mătase neagră, părul său roşcat, amestecat cu şuviţe cenuşii, se ivea ciufulit la ambele tâmple; câteva vine congestionate îi brăzdau ţeasta, în timp ce faţa turtită şi obrajii scofâlciţi erau de o paloare bolnăvicioasă. Nu i se putea vedea, de sub ochelarii mari, expresia ochilor verzi; dar totala schimbare a trăsăturilor sale trădau ravagiile unei pasiuni mistuitoare.

Străbătu cu paşi înceţi biroul, fără a adresa un singur cuvânt copiştilor, părând chiar că nici nu-i vede, intră după aceea în odaia şefului, trecu prin ea şi pe urmă prin cabinetul său, coborî grăbit scăriţa care dădea în curte.

Jacques Ferrand lăsă în urma sa toate uşile deschise. Funcţionarii se mirau cu drept cuvânt de ciudata transformare a patronului lor, care urcase o scară, coborâse o alta, fără să se fi oprit în vreuna din odăile prin care trecuse aproape maşinal.

Capitolul 13
SĂ NU FII DESFRÂNAT…

...Dar în loc să mă mulţumesc cu ceea ce e mai luminos şi mai curat în acest lăcaş al duhurilor străjuit de prietenie, fundul mocirlos al desfrânării mele, răscolit de ascuţişul voluptăţii care iese la iveală, stârnea la vârsta mea miasme ce-mi întunecau judecata.

...Mă lăsam târât fără măsură de poftele trupeşti, a căror arşiţă, ca o smoală clocotitoare, frigea inima şi istovea tot ce avea în ea ca voinţă şi vigoare.

.. Când îmi vedeam prietenii lăudându-se cu orgiile lor, şi o făceau cu o atât mai mare plăcere, cu cât erau mai infame, mi-era ruşine că nu făcusem şi eu la fel.

(Confesiunile Sfântului Augustin, cartea II, cap. II şi III)

E noapte.

Adânca tăcere care domneşte în locuinţa lui Jacques Ferrand este întreruptă din timp în timp de gemetele vântului şi ale ploii care se revarsă în torente.

Zgomote dezolante par să întregească singurătatea acestei case.

Într-o cameră de culcare de la catul întâi, foarte confortabil mobilată de curând şi acoperită de un covor gros, o tânără femeie stă în picioare în faţa unui cămin în care arde un foc viu.

Lucru destul de ciudat: în mijlocul uşii bine zăvorâte care e în faţa patului, se vede o mică ferestruică de cinci sau şase ţoli care se poate deschide din afară.

O lampă cu oglindă aruncă o lumină palidă în această cameră tapetată cu hârtie de un roşu închis; perdelele patului, ale ferestrei, ca şi macatul de pe sofaua lată sunt din damasc de mătase şi lână, de aceeaşi culoare.

Stăruim, intenţionat, asupra acestor detalii ale unui lux moderat, introdus de curând în locuinţa notarului, deoarece acesta trădează o transformare completă în deprinderile lui Jacques Ferrand, până atunci de o

zgârcenie murdară şi de un dispreţ spartan (mai ales când era vorba de alţii), faţă de tot ce priveşte bunul trai..

Deci pe acest tapet roşu închis, se profilează figura Cecilyei, pe care vom încerca s-o zugrăvim. De statură înaltă şi zveltă, creola e în floarea vârstei. Umerii ei frumoşi şi coapsele pline, fac să-i pară mijlocul atât de subţire, încât s-ar putea crede că Cecily îşi poate folosi colierul drept cingătoare.

Pe cât de simplu, pe atât de cochet, costumul ei alsacian de un gust exotic, cam teatral, şi deci cu atât mai potrivit cu efectul pe care voia să-l producă.

Corsajul acestui costum de caşmir negru, pe jumătate deschis pe sânii ei tari şi plini, are o talie lungă, mâneci ajustate, cu spatele întins, brodat cu lână roşie la cusături şi împodobit cu un rând de nasturi mici de argint cizelaţi, fustă scurtă de merinos portocaliu, părând de o lărgime exagerată, deşi e strâns lipită pe forme de o bogăţie sculpturală, îngăduie să se vadă genunchiul fermecător al creolei şi ciorapii stacojii cu albastru, ca în tablourile bătrânilor pictori flamanzi care arată cu atâta dezinvoltură până şi jartierele robustelor matroane.

Niciodată un artist n-a visat un contur atât de pur, ca acela al gleznelor Cecilyei; nervoase, delicate, sub pulpele pline, culminează cu picioruşul mic şi bine arcuit, încălţat într-un pantof minuscul de marochin negru, cu paftale de argint.

Cecily e în picioare în faţa oglinzii de deasupra căminului... Deschizătura corsajului scoate la iveală un gât elegant şi plinuţ, de o albeaţă orbitoare, dar mată.

Luându-şi de pe cap scufiţa de catifea cireşie, ca să-şi pună basma de lână cu mătase, îşi descoperi părul des şi minunat de un negru bătând în albastru, care, despărţit de o cărare în mijlocul frunţii şi încârlionţat natural, nu depăşea curbura gâtului.

Trăsăturile Cecilyei sunt dintr-acelea ce nu se pot uita niciodată.

O frunte semeaţă, puţin bombată, domina ovalul ei de o

rară perfecţiune; pielea feţei are o albeaţă mată, prospeţimea satinată a unei petale de camelie aurită vag de o rază de soare; ochii, de o mărime neobişnuită, au o expresie stranie, deoarece pupila enormă, neagră şi scânteietoare, abia te lasă să întrezăreşti la cele două colţuri ale pleoapelor tivite cu gene lungi, transparenţa albăstrie a globului ochiului; bărbia are un contur precis, nasul drept şi subţire se sfârşeşte cu două nări mobile care vibrează la cea mai mică emoţie; gura obraznică şi senzuală e de un carmin viu. Să ne închipuim dar această faţă pură, cu privirea întunecată care scânteiază, cu buzele roşii pline şi umede ca mărgeanul lucitor.

Cecily, am mai spus-o, de cum a sosit în Germania, a fost de la început pervertită de un bărbat desfrânat, fără ca David s-o bănuiască. David, iubind-o cu tot atâta devotament cât şi cu orbire, femeia putu să desfăşoare şi să practice viciile ei primejdioase; dar curând scandalul ruşinos al aventurilor ei fu dat în vileag; s-au descoperit, pe seama ei delicte groaznice şi această femeie a fost condamnată la închisoare pe viaţă.

Să adăugăm la aceste antecedente o minte ageră, mlădioasă, ipocrită, o inteligenţă rară, deoarece într-un singur an învăţase franceza şi germana cu cea mai mare uşurinţa, vorbind câteodată cu un dar înnăscut al elocinţei: să ne închipuim, în fine, un desfrâu demn de reginele curtezane ale vechii Rome, o cutezanţă şi un curaj neşovăielnic, instincte diabolice, şi ne vom putea face, poate, o imagine despre noua servitoare a lui Jacques Ferrand… fiinţa dârză care s-a aventurat în vizuina lupului.

Şi totuşi, ce anomalie! Aflând de la domnul de Graün de rolul ademenitor şi *platonic* ce avea să joace pe lângă notar, şi la ce scopuri de răzbunare trebuia să contribuie prin manevrele ei, Cecily făgăduise să întruchipeze cu pasiune personajul sau, mai bine zis, să fie dominată de o ură teribilă împotriva lui Jacques Ferrand. Ea fu cuprinsă de o sinceră indignare la auzul infamiilor pe care notarul le comisese împotriva Luizei, nelegiuiri despre care creola

trebuia să ştie ca să fie prevenită faţă de ipocritele tentative ale monstrului.

Câteva cuvinte privitoare la trecutul apropiat sunt necesare pentru înţelegerea poziţiei notarului.

Când Cecily i-a fost prezentată de către doamna Pipelet drept o orfană faţă de care nu voia să-şi asume nicio îndatorire, nicio supraveghere, el fusese mai puţin izbit de frumuseţea creolei, cât fascinat de privirea ei căreia nu i se putea rezista.

Caracterul sobru, obiceiurile şi antecedentele lui Jacques Ferrand fiindu-ne cunoscute, frumuseţea provocatoare a creolei, aşa cum am încercat să o descriem, precum şi alte fapte pe care le vom expune mai jos, ne vor da putinţa să înţelegem patima subită, de neînfrânt, ce o resimţi notarul pentru această făptură seducătoare şi primejdioasă.

Cu toate că Jacques Ferrand nu avea nicio şansă să fie fericit, creola se ferea să-i risipească orice nădejde; dar iluziile vagi şi depărtate cu care îl ademenea, erau preţul atâtor capricii, încât alcătuiau o nouă tortură şi îngreunau şi mai mult lanţul de foc care îl încătuşa.

Dacă ne mirăm că un om de teapa şi de îndrăzneala lui nu a recurs imediat la şiretenie sau la violenţă ca să înfrângă rezistenţa calculată a Cecilyei, înseamnă că am pierdut din vedere că aceasta nu era o a doua Luiză.

De altfel, a doua zi după intrarea în slujba notarului, ea jucase, după cum vom arăta mai jos, cu totul alt rol decât cel cu ajutorul căruia se introdusese în casa stăpânului; căci acesta nu s-ar fi lăsat păcălit de o servitoare.

Informată de către baronul de Graün de soarta Luizei şi aflând prin ce mijloace criminale nenorocita fiică a şlefuitorului Morel devenise prada notarului, creola, intrând în acea casă singuratică, îşi luase precauţiuni bine chibzuite, ca să petreacă prima noapte în deplină siguranţă.

În chiar seara sosirii, rămasă singură cu Jacques Ferrand, acesta, ca să n-o sperie, se prefăcea că nici nu se

uită la ea şi îi porunci cu severitate să se ducă la culcare: Cecily îi declară cu naivitate că noaptea se teme de hoţi, dar că era viguroasă, hotărâtă şi pregătită să se apere.

— Cu ce? întrebă Jacques Ferrand.

— Cu ăsta… răspunse creola, scoţând de sub haina ei largă de lână un mic stilet foarte ascuţit, la vederea căruia notarul căzu pe gânduri.

Totuşi, convins că noua servitoare nu se teme decât de hoţi, o condusese în camera pe care urma să o ocupe (fosta cameră a Luizei). După ce privi în jurul ei cu atenţie, Cecily îi spuse tremurând şi coborând ochii că, din pricina aceleiaşi temeri, va petrece noaptea pe un scaun, deoarece nu vede la uşă nici zăvor, nici broască.

Jacques Ferrand, de pe acum subjugat de farmecul ei, dar nevrând să rişte o compromitere, deşteptând bănuieli în mintea Cecilyei, îi spuse pe un ton îmbufnat că e o proastă şi o nebună dacă îi e frică, dar îi făgădui că, a doua zi, uşa va avea broască şi zăvor.

Creola nu se culcă.

Dimineaţa, notarul o puse în curent cu îndatoririle ei. Se hotărî să păstreze în primele zile o rezervă absolută faţă de noua lui servitoare ca să-i câştige încrederea; dar, izbit de frumuseţea ei, care în plină zi părea şi mai strălucitoare, zăpăcit, orbit de poftele care îl chinuiau de pe acum, bâlbâi câteva laude cu privire la talia şi frumuseţea fetei.

Dotată cu o rară agerime, Cecily observase de la prima întrevedere cu notarul că acesta se afla cu totul sub vraja ei. După ce-i mărturisise pasiunea de care era cuprins, ea găsi potrivit să se dezbrace pe loc de timiditatea-i aparentă şi, după cum am spus, să-şi schimbe tactica. Creola adoptă dintr-o dată o atitudine insolenta.

Jacques Ferrand rămase extaziat de frumuseţea trăsăturilor feţei şi de trupul ei încântător. Cecily îi spuse, privindu-l de sus:

— Uită-te bine la mine! Deşi sunt îmbrăcată ca o ţărancă alsaciană, arăt ca o servitoare?

— Ce vrei să spui? exclamă Jacques Ferrand.

— Priveşte mâna asta… Crezi că e deprinsă cu munci grele? Şi-i arătă o mână alba, gingaşă, cu degete fine şi lungi, cu unghii ca de agate trandafirii şi lustruite, dar având la bază un mic arc uşor gălbui trădând sângele amestecat.

— Şi piciorul ăsta e, oare, un picior de servitoare?

Şi descoperi un picioruş minunat, cochet încălţat, pe care până atunci notarul nu-l observase, şi pe care nu-l mai slăbi din ochi, decât ca să o contemple înmărmurit pe Cecily.

— Am spus mătuşii mele Pipelet ce mi-a convenit; ea nu-mi cunoaşte trecutul, aşa că a putut să creadă că sunt redusă la o asemenea situaţie, prin moartea părinţilor mei, şi să considere că sunt o simplă servitoare, dar sper ca să nu faci aceeaşi greşeală, scumpul meu stăpân!

— Dar, la urma urmei, cine eşti? strigă Jacques Ferrand, din ce în ce mai surprins de acest limbaj.

— Asta e taina mea… Pentru motive cunoscute numai de mine, am fost nevoită să părăsesc Germania în aceste haine de ţărancă; voiam să stau ascunsă câtăva vreme la Paris şi cât mai în siguranţă cu putinţă. Mătuşă-mea, crezându-mă în mizerie, mi-a propus să intru aici, în serviciu, mi-a vorbit de viaţa retrasă din casa dumitale şi m-a prevenit că nu voi avea voie să ies în oraş Am primit imediat. Fără să ştie, mătuşă-mea îmi împlinea cea mai vie dorinţă. Cine ar putea să mă caute şi mă descopere aici?

— Te ascunzi!… Şi ce-ai făcut oare ca sa fii nevoită să te ascunzi?

— Dulci păcate… Dar şi asta este o taină a mea.

— Şi ce intenţii ai, domnişoară?

— Mereu aceleaşi. Dacă nu-mi făceai complimente atât de stăruitoare cu privire la talia şi frumuseţea mea, nu ţi-aş fi făcut această mărturisire, pe care, de altfel, felul dumitale de comportare ar fi provocat-o mai curând sau mai târziu… Ascultă-mă, dar, bine, scumpul meu stăpân: am acceptat deocamdată situaţia sau mai bine zis rolul de servitoare; împrejurările mă silesc să-l îndeplinesc până la

capăt. Voi suferi toate urmările, te voi sluji cu vrednicie, zel şi respect ca să-mi păstrez locul, adică un adăpost sigur şi necunoscut de nimeni. Dar la cel mai mie avans, la cea mai mică libertate ce ţi-ai lua faţă de mine, te părăsesc, nu din prefăcătorie, nimic la mine nu aduce a mironosiţă…

Şi îl săgetă cu o privire încărcată de electricitate senzuală, care pătrunse până în fundul sufletului notarului, făcându-l să tresară.

— Nu, nu sunt o mironosiţă, reluă ea cu un surâs aţâţător, arătându-şi dinţii minunaţi. Pe Dumnezeul meu! Când dragostea mă muşcă, bacantele sunt nişte sfinte faţă de mine. Dar fii drept… şi ai să-ţi dai seama că modesta dumitale angajată nu vrea decât să-şi facă cinstit datoria de servitoare. Acum cunoşti taina mea, sau cel puţin în parte. Vrei, aşadar, să te porţi ca un gentilom? Mă găseşti prea frumoasă ca să te servesc? Vrei să schimbăm rolurile şi să devii sclavul meu? Fie! Sincer vorbind, aş prefera… dar cu aceeaşi condiţie: să nu ies niciodată din casă şi să ai pentru mine o grijă pur părintească… Asta nu te va împiedica să-mi spui că mă găseşti fermecătoare; va fi răsplata pentru devotamentul şi discreţia dumitale…

— Singura? Singura răsplată? întrebă Jacques Ferrand, bâlbâindu-se.

— Singura!… Afara numai dacă singurătatea şi diavolul nu mă vor înnebuni… ceea ce nu se va întâmpla, fiindcă vei fi lângă mine, şi, în calitatea dumitale de om evlavios, vei izgoni diavolul. Haide, hotărăşte-te, nu vreau situaţii neclare, sau te servesc ca să mă serveşti, sau de nu, părăsesc această casă şi o rog pe mătuşă-mea să-mi găsească alt loc… Toate astea trebuie să ţi se para ciudate, fie; dar dacă mă iei drept o aventurieră, fără mijloace de existenţă, te înşeli amar: pentru ca mătuşa-mea să-mi fie complice fără să ştie, am lăsat-o să creadă ca eram atât de lipsită de mijloace încât nu aveam cu ce să-mi cumpăr alte haine… Totuşi am, după cum vezi, o pungă plina: de o parte aur, de cealaltă diamante… (Şi Cecily arătă notarului un săculeţ de mătase roşie plin cu monezi de aur, şi unde

se mai zăreau strălucind câteva pietre preţioase); din nefericire, toate averile din lume nu mi-ar da un adăpost atât de sigur ca locuinţa dumitale, atât de izolată chiar prin izolarea în care trăieşti… Acceptă, aşadar, una sau alta din propunerile mele, îmi faci un serviciu. După cum vezi, sunt la discreţia dumitale, căci îţi spun: mă ascund, deci sunt urmărită… Dar sunt sigură că nu mă vei trăda, chiar în cazul în care ai putea s-o faci…

Această destăinuire romanţioasă, această neaşteptată schimbare a personajului, răsturnară socotelile lui Jacques Ferrand.

Cine putea fi femeia asta? De ce se ascunde? Oare numai hazardul a adus-o la dânsul? Sau dacă, dimpotrivă, venise cu un scop anume? Şi care ar fi scopul acela?

Printre toate ipotezele pe care această ciudată aventură le iscau în mintea notarului, niciuna nu se apropia de adevăratul motiv al prezenţei creolei în casa lui. Nu avea sau nu-şi cunoştea alţi duşmani, decât victimele desfrânării şi lăcomiei lui: dar toate se aflau în condiţii atât de nenorocite sau într-o astfel de mizerie, încât nu puteau fi bănuite că i-ar întinde o cursă în care Cecily să fie momeala…

Şi apoi, în ce scop să-i întindă această cursă?

Nu, neaşteptata schimbare de atitudine a Cecilyei nu inspira lui Jacques Ferrand decât o singură teamă: se gândi că dacă această femeie minte, se putea să fie o aventurieră care, crezându-l bogat, se introdusese în casa lui ca să-l amăgească, să-l exploateze şi poate să-l facă să se însoare cu ea.

Dar, cu toate că zgârcenia şi lăcomia lui se revoltaseră la o asemenea idee, îşi dădu seama, cutremurându-se că aceste bănuieli şi calcule erau tardive… căci în definitiv, cu o singură vorbă ar fi putut pune capăt neîncrederii lui, concediind-o.

Dar această vorbă nu-i spuse!…

Ideea că această fiinţă seducătoare l-ar putea părăsi, i se părea de neconceput; simţea ghimpele unei gelozii

sălbatice la gândul că Cecily ar putea acorda altora comorile de voluptate pe care lui, poate, i le refuza: încerca, totuşi, o tristă mângâiere, zicându-şi:

„Atâta vreme cât va fi sechestrată la mine, nimeni nu-o va avea!“ Limbajul îndrăzneţ al acestei femei, focul privirilor, aţâţătoarea libertate a purtărilor ei dovedeau, după cum de altfel o spunea chiar ea, că nu era o sfântă. Această convingere dând notarului oarecari nădejdi, asigura şi mai mult atotputernicia Cecilyei.

Cu un cuvânt, desfrânarea lui Jacques Ferrand împiedicându-l să mai judece normal, se lăsa târât ca un orb de puhoiul poftelor sale neînfrânate.

Rămaseră înţeleşi că Cecily va fi servitoarea lui numai în aparenţă, astfel prezenţa ei nu va bate la ochi; mai mult, pentru siguranţa ei, nu va mai lua altă servitoare, se va resemna să se servească singur şi s-o servească şi pe dânsa: un birtaş vecin le va aduce mâncarea, prânzul copiştilor va fi plătit în bani, iar portarul va fi însărcinat cu dereticatul biroului. Tot portarul va mobila la catul întâi o odaie după gustul ei. Ea vru să-i achite costul mobilei dar notarul nu acceptă şi cheltui el două mii de franci…

Această dărnicie era fantastică şi dovedea pornirea anormală a patimii sale.

Din clipa aceea începu pentru acest mizerabil o viaţă cumplită.

Închis în singurătatea de nepătruns a locuinţei sale, inaccesibilă pentru alţii, din ce în ce mai mult sub jugul unui amor nestăvilit, renunţând să mai dezlege taina acestei femei ciudate, din stăpân devenind rob; ajunsese valetul Cecilyei, îi servea masa şi îi deretica apartamentul.

Prevenită de baron că Luiza fusese siluită sub influenţa unui narcotic, creola nu bea decât apă foarte limpede şi nu mânca decât feluri ce nu puteau fi drogate; alesese cu grijă camera pe care avea s-o locuiască şi se asigurase că pereţii nu ascundeau nicio uşă secretă.

De altfel, Jacques Ferrand îşi dădu curând seama că Cecily nu era femeia care putea fi luată prin surprindere

sau violentată. Era puternică, sprintenă şi primejdios înarmată; numai un delir frenetic ar fi putut să-l determine la o tentativă disperată, dar femeia se pusese la adăpost de asemenea încercări…

Totuşi ca patima notarului să nu poată obosi sau slăbi, creola părea câteodată mişcată de îngrijirile lui şi se simţea măgulită de puterea ce o exercita asupra notarului.

Dându-i speranţa că mulţumită dovezilor de devotament şi de abnegaţie pe care el i le arăta, ea ar putea trece peste urâţenia şi vârsta lui, îşi făcea o plăcere sadică din a-i descrie, în imagini de o cutezanţă arzătoare, nespusa voluptate ce i-ar putea-o oferi, ducă vreo minune a dragostei s-ar împlini vreodată.

La aceste vorbe ieşite din gura unei femei atât de tânără şi de frumoasă, Jacques Ferrand simţea câteodată că-şi pierde minţile… Închipuiri răscolitoare îl urmăreau peste tot.

Pradă acestor chinuri fără nume, notarul îşi pierdea sănătatea, pofta de mâncare, somnul.

Câteodată, noaptea, cu tot frigul şi ploaia, cobora în gradină şi căuta, prin preumblări grăbite, să-şi potolească, să-şi stingă văpăile inimii.

Alteori, timp de ceasuri întregi îşi îndrepta privirea înflăcărată spre odaia unde dormea creola, căci ea îi acordase demonica favoare ca, în uşa ei să fie tăiată o ferestruică, pe care o deschidea adeseori, fiindcă Cecily n-avea decât un scop; acela de a aţâţa în continuare patima acestui om, fără a i-o satisface, a-l exaspera până la nebunie, pentru ca astfel să poată executa ordinele ce le primise…

Această clipă părea că vine curând.

Pedepsirea lui Jacques Ferrand părea din zi în zi mai apropiată.

Suferea chinurile iadului. Rând pe rând absorbit, năucit, scos din fire, nesocotindu-şi cele mai însemnate interese, până şi menţinerea reputaţiei de om aspru, grav şi pios, reputaţie falsă, dar obţinută prin ani lungi de prefăcătorie

şi de şiretenie, îşi uimea funcţionalii prin incoerenţa purtării sale; îşi nemulţumea clienţii, refuzând să-i primească; îi îndepărta cu brutalitate pe preoţii care, amăgiţi de făţărnicia omului, îi fuseseră până atunci sprijinitorii cei mai fervenţi.

După toropeli apăsătoare care îi smulgeau lacrimi, urmau izbucniri furioase; când frenezia lui atingea paroxismul, urla în singurătate ca o fiară hăituită; accesele de turbare se sfârşeau printr-un fel de înfrigurare dureroasă a întregii lui fiinţe şi nu se putea bucura nici de acea inerţie care de obicei e efectul anihilării gândirii; clocotul sângelui acestui om în plină maturitate nu-i lăsa nici răgaz, nici odihnă, tulburându-i judecata.

Am spus că Cecily se pieptăna pentru noapte în faţa oglinzii.

La auzul unui zgomot uşor, venind din vestibul, întoarse capul către uşă.

Capitolul 14
FERESTRUICA

Cu tot zgomotul pe care îl auzise, Cecily îşi continuă liniştită pregătirile de culcare; scoase de sub corsaj un stilet lung de cinci-şase ţoli, vârât într-un toc de piele neagră şi prevăzut cu un mic mâner de abanos împodobit cu ornamente de argint, unealtă foarte simplă care se putea mânui uşor.

Nu era un stilet de lux.

Cecily scoase cu precauţie stiletul din toc şi îl aşeză pe marmura căminului; lama, de cea mai bună calitate şi din cel mai fin oţel, era triunghiulară, cu muchiile tăioase, iar vârful ca ascuţişul unui ac, ar fi putut străpunge o monedă fără să se frângă.

Îmbibat cu o otravă puternică şi de durată, cea mai uşoară înţepătură a pumnalului putea fi mortală.

Jacques Ferrand, punând într-o zi la îndoială

primejdioasa însuşire a acestei arme, creola făcu în faţa lui o experienţă pe viu, adică pe nenorocitul câine al casei, care, înţepat uşor la bot, muri în convulsiuni înfiorătoare.

O dată stiletul aşezat pe cămin, Cecily scoţându-şi pieptarul de stofă neagră, rămase cu umerii, sânii şi braţele goale, ca o doamnă în toaletă de bal.

După obiceiul celor mai multe dintre fetele de culoare, purta în loc de corset, un al doilea corsaj dintr-o ţesătură tare care îi strângea mijlocul; totul alcătuia o îmbrăcăminte mai puţin sobră şi se potrivea de minune cu ciorapi stacojii şi cu basmaua. Nimic mai pur, mai desăvârşit ca linia braţelor şi umerilor ei, cărora două gropiţe şi o aluniţă neagră, mică şi catifelata acordau femeii o graţie în plus.

Un suspin adânc atrase atenţia Cecilyei.

Surâse, răsucind cu degetele ei subţiri câţiva cârlionţi care scăpaseră din cutele basmalei.

— Cecily!… Cecily… murmură o voce aspră şi totodată jalnică.

Şi prin deschizătura îngustă a ferestruicii apăru faţa lividă şi teşită a lui Jacques Ferrand: pupilele lui scânteiau în întuneric.

Cecily, care tăcuse până atunci, începu să îngâne un cântec creol.

Cuvintele melodiei erau suave şi expresive. Deşi reţinută, vocea joasă de contralto a fetei acoperea zgomotul ploii torenţiale şi răbufnirile puternice ale vântului care păreau să zguduie vechea casă din temelii.

— Cecily!… Cecily!… repetă Jacques Ferrand cu un glas rugător.

Creola se opri dintr-o data, întoarse repede capul şi prefăcându-se că aude pentru prima oară vocea notarului, se apropie alene de uşă.

— Cum! scumpe maestre (îl numea aşa, în derâdere), eşti aici? întrebă femeia cu un uşor accent străin care dădea şi mai mult farmec vocii sale pătrunzătoare.

— Oh! Ce frumoasă eşti aşa! murmură notarul.

— Găseşti? răspunse creola. Basmaua asta se potriveşte cu părul meu negru, nu-i aşa?

— Te găsesc din zi în zi mai frumoasă!

— Şi braţul meu, uită-te cât e de alb.

— Monstrule… pleacă! pleacă!… strigă Jacques Ferrand, furios.

Cecily începu să râdă în hohote.

— Nu, nu, sufăr prea mult… Oh! de nu m-aş teme de moarte!… strigă, sufocat, notarul. Dar să mor, asta înseamnă să nu te mai pot vedea! Şi eşti atât de frumoasă… Mai bine sufăr, numai să te pot privi!

— Priveşte-mă… ferestruica, de aia e făcută… şi ca să putem sta de vorbă ca doi prieteni, să ne alinăm astfel singurătatea de care e adevărat că nu sufăr prea mult… Eşti atât de bun, maestre!… Iată mărturisiri periculoase pe care le pot face fără risc, numai prin ferestruică.

— Şi uşa nu vrei s-o deschizi? Vezi totuşi cât sunt de supus! În seara asta aş fi putut încerca să intru la dumneata în odaie, dar n-am făcut-o!…

— Eşti cuminte din două motive. Întâi, fiindcă ştii că, silită de primejdiile vieţii mele rătăcitoare, port un stilet, că mânuiesc cu o mână sigură această armă otrăvitoare, mai ascuţită decât colţii unei vipere… Mai ştii de asemenea că în ziua în care aş avea să mă plâng de purtarea dumitale, aş părăsi pentru totdeauna această casă, lăsându-te de o mie de ori mai îndrăgostit, fiindcă ai binevoit a face umilei dumitale servitoare cinstea de a te îndrăgosti de ea.

— Servitoarea mea! Dar eu sunt robul dumitale… un rob batjocorit, dispreţuit…

— E adevărat…

— Şi asta nu te înduioşează?

— Dimpotrivă, mă distrează… Zilele şi… mai ales nopţile… sunt atât de lungi!…

— Oh! blestemato!

— Nu, vorbesc serios, pari atât de năucit, trăsăturile ţi s-au schimbat într-atât încât sunt măgulită… E o izbândă

destul de modestă, dar, eşti singurul bărbat aici…

— Să auzi toate astea… şi să nu poţi decât să te mistui în într-o turbare neputincioasă!

— Că puţină minte mai ai!!! Poate că niciodată nu ţi-am spus ceva mai drăguţ…

— Bate-ţi joc… da, da, bate-ţi joc…

— Nu-mi bat joc, dar n-am văzut până acum un om de vârsta dumitale, îndrăgostit în halul ăsta.

— Îndrăgostit e puţin spus…

— Ei bine, dacă ai fi în stare să mă convingi mai temeinic de pasiunea dumitale, voi avea poate bizara fantezie să joc eu însămi acest rol supranatural… M-ai înţeles?

— Înţeleg că iar îţi baţi joc de mine… mereu şi fără milă!

— Poate… singurătatea dă loc la asemenea stranii fantezii!…

Tonul Cecilyei fusese până atunci sardonic, dar ea rostise aceste ultime cuvinte cu o seriozitate calculata şi le întovărăşise cu o privire adâncă ; asta îl făcu pe notar să tresară.

— Taci! nu te mai uita aşa la mine: mă înnebuneşti!… Aş prefera să-mi spui: Niciodată!… Cel puţin aş putea să te urăsc, să te alung din casa mea! strigă Jacques Ferrand, care se lăsase iar pradă unei nădejdi deşarte. Fac tot ce pot ca să-ţi fiu pe plac… Vrei să nu te vadă nimeni – nu te vede nimeni, poate cu riscul de a mă compromite grav, fiindcă, la urma urmei, nu ştiu cine eşti, îţi respect taina, şi nu-ţi vorbesc niciodată de asta… Te-am întrebat despre trecutul dumitale… nu mi-ai răspuns… Ce trebui să fac? Vorbeşte, cel puţin. Te slujesc ca ultimul servitor, pentru dumneata îmi neglijez cele mai sacre îndatoriri, nu mai ştiu ce fac… am ajuns un subiect de senzaţie şi de batjocură pentru funcţionarii mei… clienţii ezită să-mi încredinţeze interesele lor… Am rupt legăturile cu cele câteva persoane evlavioase pe care le vedeam… nu mai ţin seama de ce crede lumea despre schimbarea obiceiurilor mele… Dar nu ştii, nu, nu cunoşti tristele consecinţe pe

care patima mea nebună o poate avea pentru mine. Astea sunt totuşi dovezi de devotament, de sacrificii… Mai vrei şi altele?… Vorbeşte! Îţi trebuie aur?

— Ce vrei să fac cu aurul dumitale! spuse Cecily întrerupându-l şi ridicând din umeri; ca să stau în odaia asta… la ce-mi trebuie aurul… ai prea puţină imaginaţie!…

— Dar nu eşti prizonieră din vina mea… Nu-ţi place camera asta? O vrei mai elegantă? Vorbeşte… şi ordonă…

— La ce bun, încă o dată, la ce bun?… Oh! dacă ar fi să aştept o fiinţă adorată… arzând de dragostea pe care o inspiră şi o împărtăşeşte, aş vrea aur, mătase, flori, parfumuri, toate splendorile luxului.

— Oh, această femeie mă înjoseşte, această femeie e înarmată, aceasta femeie stă sub cheie! strigă notarul înfuriat.

— Ei bine! Treci peste dispreţul acestei femei, fă să-i cadă pumnalul din mână, sileşte-o să deschidă uşa care te desparte de ea… şi asta nu prin forţă brutală… căci n-ar ajuta la nimic.

— Dar prin ce, atunci?

— Prin puterea pasiunii tale…

— Pasiune… dar aş putea, oare, să i-o insuflu, Dumnezeule?

— Vezi, tu nu eşti decât un biet notar, cu suflet de ţârcovnic… mi-e milă de line… Oare eu trebuie să te învăţ ce ai de făcut? Eşti urât… fii cumplit, ţi se va uita urâţenia. Eşti bătrân… fii energic, ţi se va uita vârsta. Eşti respingător… ameninţă! Fii tigru, un tigru bătrân care rage în toiul carnajului, are totuşi frumuseţea lui… Tigroaica îi răspunde din fundul pustiului.

La aceste vorbe care nu erau lipsite de o elocinţă firească şi îndrăzneaţă, Jacques Ferrand fu izbit de expresia sălbatică, aproape feroce a trăsăturilor Cecilyei, care, cu pieptul palpitând, cu nările agitate, cu gura plină de senzualitate, îşi aţintea asupra lui ochii-i negri şi arzători.

Niciodată nu i se păruse mai frumoasă…

— Vorbeşte, mai vorbeşte, strigă el cu exaltare, de rândul ăsta vorbeşti serios… oh! dacă aş putea!…

— Poţi, dacă vrei, spuse repede Cecily.

— Dar…

— Dar îţi spun că ori cât de bătrân şi de respingător ai fi, aş vrea să fiu în locul tău şi să lupt pentru a seduce o femeie frumoasă, plină de foc, tânără, pe care singurătatea mi-ar fi scos-o în cale, o femeie care înţelege totul, poate fiindcă e în stare de orice… da, aş seduce-o.

Şi se depărta de ferestruică.

— Cecily… revino! o imploră Jacques Ferrand cu glas rugător.

— Nu, nu, mai târziu… când voi putea-o face fără să mă pierd… Dar lumina lămpii îmi oboseşte ochii… O dulce toropeală îmi îngreuiază pleoapele… Nu ştiu ce emoţie mă agită… Mi-ar plăcea un semi-întuneric… S-ar spune că am ajuns la apogeul voluptăţii…

Şi Cecily se îndreptă spre cămin, stinse lampa, luă o ghitară atârnată în perete şi aţâţă focul ale cărui, flăcări luminară încăperea.

Prin ferestruica îngustă unde rămăsese nemişcat, iată tabloul pe care îl vedea Jacques Ferrand:

În mijlocul zonei luminoase de pâlpâirile din cămin, Cecily, într-o atitudine molatecă şi languroasă, culcată într-o rână pe un divan mare de damasc vişiniu, ţinea în mâini ghitara din care scoase câteva arpegii armonioase.

Focul înviorat arunca reflexe roşietice, iar creola apărea intens luminată în mijlocul întunericului din odaie.

Pentru a desăvârşi efectul acestui tablou, cititorul să-şi amintească aspectul misterios, aproape ireal al unei camere unde flacăra căminului luptă contra umbrelor care tremură pe tavan şi pereţi…

Furtuna se înteţea, se auzea mugind afară.

Mângâind strunele ghitarei, Cecily îşi aţintea stăruitor privirea ei magnetică asupra lui Jacques Ferrand care, fascinat, nu o pierdea din ochi.

— Iată, stăpâne, reluă creola, ascultă acest cântec din

ţara mea; noi nu ştim să facem versuri, îngânăm un simplu recitativ fără rime, şi, între fiecare pauză, improvizăm, aşa cum putem, o cantilenă potrivita cu ideea din cuplet; e foarte naiv şi pastoral, îţi va plăcea, sunt sigură, stăpâne… Acest cântec se numeşte *Femeia îndrăgostită.*

Şi Cecily începu un fel de recitativ, mai accentuat prin expresia glasului decât prin modulaţiile cântecului. Câteva acorduri duioase şi înfiorate serveau drept acompaniament.

Iată cântecul Cecilyei:

Flori, flori peste tot…
Iubitul meu va să vină! Aşteptarea fericirii mă frânge şi mă tulbură.
Să potolim lumina zilei, voluptatea caută o umbră străvezie…
Iubitul meu preferă răsuflarea mea fierbinte parfumului florilor…
Strălucirea zilei nu-i va obosi ochii, fiindcă pleoapele lui
vor rămâne coborâte sub sărutările mele…
Îngerul meu, oh! vino… sânul meu tresaltă, sângele meu clocoteşte…
Vino… vino… vino…

Aceste cuvinte pronunţate cu atâta înfocată nerăbdare, ca şi cum ar fi fost adresate unui amant invizibil, fură apoi transpuse într-o temă melodică încântătoare; degetele ei fine scoteau din ghitară vibraţii pline de o suavă armonie.

Chipul însufleţit al Cecilyei, ochii ei voalaţi, umezi, mereu aţintiţi asupra lui Jacques Ferrand, exprimau o aşteptare aprinsă de dorinţă.

Vorbe de dragoste, muzică ameţitoare, priviri înflăcărate, frumuseţe de o senzualitate ideală, afară linişte noapte… totul contribuia în clipa aceea să-l zăpăcească pe notar. Aşa că, înnebunit, strigă:

— Fie-ţi milă… Cecily!… fie-ţi milă!… îmi pierd mintea. Taci, că mă omori!… Oh! aş vrea să fiu nebun!…

— Ascultă cuvintele celui de a doilea cuplet, stăpâne, spuse creola, preludiind din nou.

Şi ea continuă recitativul pătimaş:

Şi dacă iubitul meu ar fi aici şi mâna lui mi-ar atinge
umărul gol, m-aş înfiora şi aş muri…
Dacă ar fi aici şi părul, lui mi-ar atinge obrazul,
obrazul meu atât de palid s-ar îmbujora…
Obrazul meu atât de palid s-ar înflăcăra…
Suflet al sufletului meu, dacă ai fi aici, buzele mele
uscate, buzele mele lacome n-ar scoate o vorbă…
Viaţa, vieţii mele, dacă ai fi aici, de-aş fi muribundă
nu ţi-aş cere cruţare…
Pe cei pe care îi iubesc, cum te iubesc, îi ucid…
Îngerul meu, oh! Vino, sânul meu tresaltă, sângele meu clocoteşte…
Vino… vino… vino…

Dacă Cecily nuanţase prima strofă cu o voluptate languroasă, ea pusese în aceste ultime cuvinte toată ardoarea amorului antic… Şi, ca şi cum muzica n-ar fi fost în stare să exprime delirul ei impetuos, creola aruncă ghitara… şi ridicându-se pe jumătate, întinzând braţele către uşa unde se afla Jacques Ferrand, repetă cu glas stins, sfârşit:

— Oh!… vino… vino… vino…

E cu neputinţă de redat privirea de foc cu care însoţea aceste vorbe.

Jacques Ferrand scoase un ţipăt teribil.

— Oh! moarte celui pe care l-ai iubi astfel, căruia i-ai spune aceste cuvinte învăpăiate! urlă, zgâlţâind uşa într-o pornire de gelozie şi de furie sălbatică. Oh!… averea mea, viaţa mea pentru o clipă din această voluptate ucigătoare, pe care o zugrăveşti cu accente de foc.

Mlădioasă ca o panteră, Cecily fu dintr-un salt lângă ferestruică şi ca şi cum şi-ar fi stăpânit cu greu pornirile ei simulate, îi spuse lui Jacques Ferrand cu vocea joasă,

concentrată, palpitantă:

— Ei bine!… Ţi-o mărturisesc, m-am aprins cu însămi, la cuvintele înfocate ale acestui cântec. Nu voiam să mai revin la această uşă şi iată-mă, fără voia mea, căci mai aud vorbele tale de adineauri: „Dacă mi-ai spune: loveşte… aş lovi…“ Mă iubeşti, deci, atât de mult?

— Vrei aur, tot aurul meu?

— Nu… Am destul…

— Ai vreun duşman? Îl ucid.

— Nu am niciun duşman…

— Vrei să fii soţia mea? Te iau în căsătorie…

— Sunt măritată!…

— Dar atunci, ce vrei? Doamne!… Ce vrei, oare?…

— Dovedeşte-mi că patima ta pentru mine e oarbă, impetuoasă, că i-ai putea jertfi totul!

— Totul! da, totul, dar cum?

— Nu ştiu… Dar mai înainte strălucirea ochilor tăi m-a fascinat… Dacă acum mi-ai da una din acele dovezi de dragoste nebună care exaltă închipuirea unei femei până la delir, nu ştiu de ce aş fi în stare!… Grăbeşte-te! am toane, mâine poate că emoţia de adineauri se va potolii.

— Dar ce dovadă pot să-ţi dau, aici, în această clipă? strigă mizerabilul, frângându-şi mâinile. E un chin cumplit! Ce dovadă! Spune, ce dovadă vrei?

— Nu eşti decât un prost! răspunse Cecily depărtându-se, cu o expresie de ciudă şi supărare. M-am înşelat ! Te credeam capabil de un devotament fără seamăn. Noapte bună… Păcat…

— Cecily… oh!… nu pleca… revino… Dar ce să fac? Spune-mi, cel puţin, oh! mi se rătăceşte mintea... Ce să fac? Ce să mai fac?

— Caută…

— Doamne! Dumnezeule!

— Eram pe cale să mă las sedusă, dacă ai fi vrut… Nu te vei mai întâlni cu un asemenea prilej.

— Dar în sfârşit… Spune ce vrei! strigă notarul, aproape scos din minţi.

— Ghiceşte…

— Explică-te… ordonă…

— Ei! dacă m-ai dori atât de pătimaş, cum spui, ai găsi mijlocul să mă convingi… Noapte bună…

— Cecily?

— O să închid ferestruica în loc să deschid uşa…

— Fie-ţi milă! Ascultă…

— Pentru o clipă am crezut că mintea mea se înfierbântă, focul din cămin se stinge… ar fi venit întunericul… nu m-aş mai fi gândit decât la dovada devotamentului tău; atunci acest zăvor… dar, nu… tu nu vrei… oh? nu ştii ce pierzi… Noapte bună, sfântule…

— Cecily… ascultă… rămâi… am găsit… exclamă Jacques Ferrand, după o clipă de tăcere şi cu o explozie de bucurie, greu de redat.

Mizerabilul fu cuprins de ameţeală.

Un abur impur îi întunecă raţiunea: pradă poftelor oarbe şi necontrolate ale brutei, pierdu orice măsură, orice prudenţă, orice raţiune; instinctul de conservare îl părăsi…

— Ei bine! care e dovada dragostei tale? întrebă creola apropiindu-se de cămin ca să ia stiletul şi să revină încet lângă ferestruica luminată slab de flacăra căminului… Apoi, fără ca notarul să bage de seamă, cercetă dacă un lanţ de fier care lega două piroane, din care unul era bătut în uşă, iar celălalt în pervaz, e bine fixat.

— Ascultă, zise Jacques Ferrand, cu vocea răguşită şi sacadată, ascultă… Dacă mi-aş pune onoarea… averea… viaţa la picioarele tale… aici… pe loc… vei fi convinsă că te iubesc? Această dovadă a pasiunii nebune ţi-ar fi de ajuns? Spune?

— Onoarea ta, averea ta, viaţa ta? Nu te înţeleg.

— Dacă-ţi încredinţez o taină care mă poate duce la eşafod vei fi a mea?

— Tu, criminal? Îţi baţi joc de mine… Şi austeritatea ta?

— Minciună…

— Cinstea ta?

— Minciună…

— Evlavia ta?

— Minciună…

— Te crede lumea un sfânt şi eşti cumva un diavol? Te lauzi… Nu există om atât de rafinat, de o perseverenţă atât de calculată, de o cutezanţă atât de cinică, încât să poată astfel înşela încrederea şi capta respectul oamenilor… Ar fi o ironie diabolică, o teribilă sfruntare aruncată în obrazul societăţii!

— Eu sunt omul acela… Am aruncat această provocare şi am înfruntat societatea! strigă monstrul într-un acces de trufie sinistră.

— Jacques!… Jacques!… nu vorbi aşa! spuse Cecily cu o voce stridentă şi cu sânul palpitând, mă înnebuneşti…

— Mi-aş da capul pentru mângâierile tale… Vrei?

— Ah! iată în sfârşit o pasiune adevărată!… exclamă Cecily. Uite… ia pumnalul meu… mă dezarmezi…

Jacques Ferrand luă cu precauţie, prin ferestruică, periculoasa arma şi o aruncă departe, în coridor.

— Cecily… mă crezi acum? strigă el cu avânt.

— Sigur că te cred! răspunse creola strângând cu mâinile ei fermecătoare degetele crispate ale lui Jacques Ferrand. Da, te cred, căci regăsesc privirea ta de adineaori, acea privire care m-a fermecat… Ochii tăi strălucesc cu o văpaie sălbatică… Jacques…

— Cecily!!!

— Probabil că spui adevărul…

— Sigur că spun adevărul!… Oh! o să vezi.

— Fruntea ta e ameninţătoare… Faţa ta e de temut… Uite, eşti înspăimântător şi frumos ca un tigru înfuriat… Dar spui adevărul, nu e aşa?

— Am comis crime, crede-mă!

— Cu atât mai bine… dacă prin mărturisirea lor îmi dovedeşti dragostea ta…

— Şi dacă îţi spun tot?

— Îţi dau tot… Căci dacă ai în mine această încredere oarbă, curajoasă, vezi tu, Jacques, nu mai e vorba de amantul ideal din cântec pe care l-aş chema, ci pe tine, pe

tigrul meu, ţie ţi-as spune: Vino… vino… vino…

Rostind aceste vorbe cu o expresie de femeie avida şi înflăcărată, Cecily se apropiase atât de aproape, atât de aproape de ferestruică, încât Jacques Ferrand simţi pe obrazul lui suflarea dogoritoare a creolei, şi pe degetele lui păroase, atingerea electrică a buzelor ei proaspete, şi pline.

— Oh! Vei fi a mea… Şi voi fi tigrul tău! strigă el şi apoi, dacă vrei, poţi să mă dezonorezi, să faci să-mi cadă capul… Cinstea, viaţa mea, totul îţi aparţine acum.

— Cinstea ta?

— Cinstea mea! Ascultă. Acum zece ani mi s-a încredinţat o copilă şi suma de două sute de mii de franci ce aparţineau… Am părăsit copila, am făcut-o să fie socotită moartă, printr-un act de deces fals şi mi-am însuşit banii..

— Ai fost abil şi îndrăzneţ… Cine ar fi crezut aşa ceva despre tine?

— Asculta mai departe. Îl uram pe casierul meu: într-o seară a luat de la mine câteva monezi de aur, pe care mi le-a înapoiat a doua zi, dar, ca să-l înfund pe acest nenorocit, l-am învinuit că mi-a furat o sumă mare. Am fost crezul; el a fost aruncat în închisoare… Acum este onoarea mea în mâna ta?

— Oh!… mă iubeşti, Jacques, mă iubeşti, ca să-mi dezvălui astfel tainele tale! Oare atâta putere am eu asupra ta?… Nu voi fi ingrată… dă-mi fruntea în care s-au născut aceste gânduri infernale, să ţi-o sărut…

— Oh! strigă notarul bâlbâind, de-ar fi eşafodul ridicat aici, în faţa mea, şi nu m-aş da înapoi… Dar n-am terminat… Această copilă părăsită mi s-a ivit iar în cale… Mă temeam de ea… am pus să fie ucisă…

— Tu?… Şi cum?… Unde?…

— Sunt puţine zile de atunci… lângă podul de la Asnières… pe insula Ravageur… un oarecare Marţial a înecat-o într-o barcă cu supapă… Iată destule amănunte? Mă crezi, acum?

— Oh! diavol ce eşti… diavol din infern… mă înspăimânţi şi totuşi mă atragi… Mă tulburi… În ce constă puterea asta a ta?

— Ascultă mai departe… Cândva, un om îmi încredinţase o sută de mii de taleri… I-am întins o cursă… i-am zburat creierii… Am dovedit că se sinucisese şi nu am recunoscut depozitul pe care sora lui îl reclama. Acum viaţa mea e în mâinile tale… deschide.

— Jacques, te ador! rosti creola cu însufleţire.

— O, de-aş avea în faţă de o mie de ori moartea, aş înfruntat-o! strigă notarul într-o beţie de nedescris. Da, aveai dreptate, dacă aş fi tânăr, fermecător, şi încă n-aş simţi această fericire triumfătoare… Cheia!… aruncă-mi cheia!… trage zăvorul…

Creola scoase cheia din broască şi o întinse notarului prin ferestruică zicându-i pierdută:

— Jacques, sunt nebună!

— Eşti a mea, în sfârşit! mugi el, sălbatic, încercând să descuie uşa.

Dar uşa, închisă cu zăvorul, nu se deschidea.

— Vino, tigrul meu! Vino, continuă Cecily cu vocea sfârşită.

— Zăvorul… zăvorul… strigă Jacques Ferrand.

— Dar dacă mă înşeli? zise deodată creola. Dacă tainele tale le-ai născocit ca să mă înşeli?

Notarul râmase o clipă înmărmurit. Credea că e pe punctul de a-şi realiza dorinţele, dar această împotrivire puse vârf furiei lui dezlănţuite.

Duse repede mâna la piept, îşi desfăcu vesta, rupse cu grabă un lănţişor de oţel de care era atârnat un mic săculeţ roşu, îl luă, i-l arătă prin ferestruică Cecilyei şi îi spuse, gâfâind cu vocea sugrumată:

— Iată cu ce poţi să mă duci la eşafod! Trage zăvorul şi săculeţul e al tău…

— Dă-mi-l, tigrul meu! strigă Cecily.

Şi trăgând violent zăvorul cu o mână, apucă săculeţul cu cealaltă…

Dar Jacques Ferrand nu-l slăbi din mână decât când simţi uşa cedând sub apăsarea lui…

Dar dacă uşa se urni, ea se întredeschise numai pe o lărgime de câţiva centimetri, fiind reţinută de lanţ şi de belciuge.

La acest neprevăzut obstacol, Jacques Ferrand se aruncă asupra uşii şi o zgâlţâi într-un efort desperat.

Cecily, cu iuţeala gândului, apucă săculeţul între dinţi, deschise fereastra, aruncă în curte un palton şi, pe cât de sprintenă, pe atât de curajoasă, folosindu-se de o funie cu noduri legată din timp de balcon, se lăsă să alunece de la catul întâi în curte, iute şi uşoară ca o săgeată care ar cădea la pământ…

Apoi, îmbrăcând în grabă paltonul, alergă la loja portarului, o deschise, trase cordonul, ieşi în stradă şi sări într-o trăsură, care o aştepta, pentru orice împrejurare, din ordinul baronului de Graün, în fiecare seară, la zece paşi de locuinţa notarului; asta de când intrase Cecily în serviciul lui Jacques Ferrand. Trăsura porni în galopul a doi cai puternici.

Ajunsese în bulevard înainte ca Jacques Ferrand să-şi fi dat seama de fuga Cecilyei.

Să revenim la acest monstru.

Prin întredeschizătura uşii, el nu putea vedea fereastra de care se servise creola ca să-şi pregătească şi să-şi asigure fuga. Cu o ultimă lovitură furioasă a umerilor săi puternici, Jacques Ferrand făcu să sară lanţul care ţinea uşa întredeschisă.

Se repezi în odaie…

Nu găsi pe nimeni…

Funia cu noduri se legăna încă la balconul ferestrei peste care notarul se aplecă…

În cealaltă parte a curţii, la lumina lunii care ieşea din norii îngrămădiţi de furtună, zări, în adâncul bolţii de la intrare, poarta de serviciu deschisă.

Jacques Ferrand ghici totul.

Îi rămânea o ultimă rază de speranţă.

Energic şi hotărât, încălecă balconul şi se lăsă la rându-i să cadă în curte, cu ajutorul funiei şi ieşi în fugă din casă.

Strada era pustie…

Nu văzu pe nimeni.

Nu auzi decât uruitul depărtat al trăsurii care o ducea în goană pe creolă.

Notarul crezu că era o caleaşcă întârziată şi nu dădu nicio atenţie acestui amănunt. Aşa că nu mai există pentru el nicio şansă de a o regăsi pe Cecily care ducea cu ea dovada crimelor sale!…

Faţă de această certitudine, căzu trăsnit pe o bornă din faţa porţii.

Rămase acolo multă vreme, mut, nemişcat, împietrit.

Cu ochii ficşi, pierduţi cu dinţii strânşi, cu gura spumegândă, sfâşiindu-şi cu unghiile pieptul care sângera, simţea că mintea i se rătăceşte, se prăbuşeşte într-o prăpastie fără fund.

Când îşi mai reveni din stupoare, îşi târî paşii nesiguri; totul îi juca înaintea ochilor ca şi cum s-ar fi trezit dintr-o beţie adâncă…

Trânti cu putere poarta de la stradă şi reintră în curte…

Ploaia încetase.

Vântul continua să sufle cu violenţă, gonea norii ceauşii care învăluiau luna fără să o întunece şi, în razele ei palide, clădirea se profila fantomatic.

Oarecum potolit cu aerul tare şi rece al nopţii, Jacques Ferrand, sperând să combată agitaţia de care era cuprins, îşi grăbi paşii, se adânci în aleile noroioase ale grădinii, călcând apăsat şi ducându-şi, din când în când la frunte, pumnii încleştaţi.

Mergând aşa, la întâmplare, ajunse la capătul unei alei lângă o seră în ruină.

Deodată, se împiedică de un morman de pământ răscolit de curând…

Se aplecă, privi pământul, fără să vrea şi zări acolo câteva albituri însângerate.

Se găsea lângă groapa pe care Luiza Morel o săpase ca

să-şi ascundă copilul ei mort…

Copilul ei, care era şi al lui.

Cu toată firea lui necruţătoare, cu toate grozavele temeri de care era stăpânit, Jacques Ferrand se cutremură de spaimă. Era ceva fatal în această coincidenţă.

Urmărit de fantoma răzbunătoare a lubricităţii, întâmplarea îl aducea lângă mormântul copilului, rod nefast al silniciei şi al desfrânării sale!…

În orice altă împrejurare, Jacques Ferrand ar fi călcat în picioare, cu o nepăsare nemiloasă, acest mormânt, dar istovindu-şi energia sălbatică în scena pe care am povestit-o mai sus, se simţi cuprins de o slăbiciune şi de o groază neaşteptată…

Fruntea îi fu năpădită de o sudoare rece, genunchii îi tremurară şi se îndoiră sub dânsul, şi, fără să poată face vreo mişcare, se prăbuşi alături de acel mormânt deschis.

Capitolul 15
ÎNCHISOAREA „LA FORCE“

…Eroare inexplicabilă, eroare
nedreaptă! Eroare crudă!

Situată în strada Regele Siciliei, în cartierul Marais, aspectul acestei case de detenţie nu avea nimic întunecat, nimic sinistru.

În mijlocul uneia din primele curţi se zăreau câteva ridicături de pământ plantate cu arbuşti, în jurul cărora se iveau ici şi colo mlădiţele verzi şi timpurii ale ciuboţelei cucului şi ghioceilor; un peron acoperit de o boltă cu zăbrele pe care se caţără crengile noduroase ale viţei de vie, duce la una din cele şapte sau opt curţi destinate plimbării deţinuţilor.

Clădirile mari care înconjoară aceste curţi seamănă mai mult cu cele ale unei cazărmi sau ale unei fabrici bine îngrijite.

Faţadele largi de piatră albă sunt prevăzute cu ferestre mari şi înalte prin care aerul proaspăt şi curat intră din belşug. Dalele şi pavajul curţilor sunt de o curăţenie desăvârşită.

La parter, încăperi vaste, încălzite iarna, răcoroase vara, servesc în timpul zilei ca loc de întâlnire, atelier sau sală de mâncare pentru deţinuţi.

Etajele superioare sunt rezervate unor dormitoare imense, înalte de zece-douăsprezece picioare, pavate cu lespezi curate şi lucioase, pe care se înşiră câte două rânduri de paturi de fier, cu mindir de paie, o saltea moale şi groasa, o pernă de căpătâi, cearşafuri de pânză albă şi o pătura călduroasă de lână.

Să pătrundem acum în vorbitorul închisorii, unde Rigolette tocmai intra.

Gardianul, om de patruzeci de ani, fost soldat cu faţa aspră şi energică, purta uniformă, şapcă şi pantaloni albaştri; două steluţe de argint erau brodate pe guler şi pe manşete.

La vederea Rigolettei, faţa lui se lumină şi căpăta o expresie de caldă bunăvoinţă; fusese totdeauna impresionat de graţia, de gingăşia şi de afecţiunea cu care Rigolette îl îmbărbăta pe Germain când venea să-l vadă.

La rândul lui, Germain nu era un deţinut ca oricare altul, discreţia, blândeţea şi tristeţea lui trezeau o simpatie deosebită funcţionarilor închisorii, dar se fereau să i-o manifeste de teamă să nu-l expună persecuţiei din partea hidoşilor lui camarazi care, după cum am mai spus, îl priveau cu ură şi neîncredere.

Ploua cu găleata, dar mulţumită cizmuliţelor înalte, şi umbrelei, Rigolette putuse înfrunta curajoasă vântul şi umezeala.

— Ce vreme urâtă, biata mea domnişoară! o întâmpină gardianul cu compasiune. Trebuie să ai un suflet prea bun ca să ieşi din casă pe un timp ca ăsta.

— Când te gândeşti tot drumul la bucuria ce o vei face unui biet deţinut, nu-ţi mai pasă de cum e vremea nu-i aşa,

domnule?

— Nu e nevoie să te mai întreb pe cine vrei să vezi…

— Desigur… Şi ce mai face bietul meu Germain?

— Iată, draga mea domnişoară, am văzut mulţi deţinuţi în viaţa mea; erau trişti, trişti, o zi, două, şi apoi treptat se obişnuiau cu felul de viaţă al celorlalţi, şi cei care în primele zile erau grozav de abătuţi, sfârşeau prin a fi cei mai veseli. Cu domnul Germain e altceva, pare din ce în ce mai împovărat.

— E ceea ce mă sperie şi pe mine.

— Când sunt de serviciu în curte, îl privesc uneori cu coada ochiului, e totdeauna singur… Ţi-am mia spus-o, ar trebui să-l sfătuieşti să nu se izoleze până într-atât, să încerce să vorbească cu ceilalţi; în cuând o să le fie ca un spin în ochi… Curţile pentru plimbare sunt supravegheate, dar o lovitură pe la spate e uşor de dat.

— Ah! Dumnezeule, e deci în primejdie mare? exclamă Rigolette.

— Nu chiar; dar banditţii ăştia simt că el nu e de-ai lor, îl urăsc pentru firea lui cinstită şi mândră.

— Şi l-am sfătuit, totuşi să facă aşa cum spui, domnule, să încerce să stea de vorbă, măcar cu cei mai puţin răi, dar e peste puterile lui, nu-şi poate înfrânge sila.

— Rău face… rău face… o încăierare se poate pune uşor la cale.

— Doamne! Dumnezeule! dar, oare, nu poate fi despărţit de ceilalţi?

— De două, trei zile, mi-am dat seama de relele lor intenţii faţă de el, l-am sfătuit să se ceară într-o celulă, adică într-o odaie separată.

— Ei bine?

— Dar uitasem un lucru: că un şir întreg de celule sunt în reparaţie, iar celelalte sunt ocupate.

— Dar oamenii ăştia răi sunt în stare să-l ucidă! strigă Rigolette izbucnind în plâns. Şi dacă din întâmplare ar avea protectori, ce-ar putea face ei pentru dânsul?

— Nimic altceva decât să obţină ceea ce dobândesc

deţinuţii care pot plăti: o încăpere separată.

— Vai!… atunci e pierdut, dacă ceilalţi prind pică pe el…

— Fii liniştită, îl vom păzi cu străşnicie… dar îţi repet, dragă domnişoară… sfătuieşte-l să fie mai prietenos… orice început e greu!

— Voi stărui din toate puterile mele, domnule, dar pentru o fire bună şi cinstită, e greu, vezi dumneata, să se lege cu oameni de teapa asta.

— Din două rele preferi pe cel mai mic. Haide, mă duc să-l chem pe domnul Germain. Dar stai puţin, urmă gardianul oprindu-se, nu mai sunt decât doi vizitatori, aşteaptă până pleacă ăştia… Alţii nu mai vin astăzi… deoarece e ora două, o să-l anunţ pe domnul Germain şi o să puteţi vorbi mai în voie… Când veţi fi singuri, o să-l las să intre în coridor, aşa că nu veţi fi despărţiţi decât de un singur grilaj în loc de două; tot e ceva.

— Ah! domnule, cât eşti de bun… cum să-ţi mulţumesc!

— Sst! să nu te audă cineva, asta ar stârni gelozie. Aşază-te acolo, la capătul băncii şi, îndată ce omul ăsta şi femeia vor pleca mă voi duce să-l anunţ pe domnul Germain.

Gardianul îşi reluă locul în interiorul coridorului; Rigolette se îndreptă tristă spre banca vizitatorilor.

În timp ce lucrătoarea aştepta sosirea lui Germain, vom face pe cititor să asiste pe rând la convorbirile dintre deţinuţii care rămăseseră în vorbitor.

Partea a opta

Capitolul 1
ŞUGUBĂŢUL

Deţinutul care se găsea lângă Barbillon era un om de vreo patruzeci şi cinci de ani, uscăţiv, bolnăvicios, cu o fizionomie şireată, inteligenta, joviala şi ironica. Avea o gura enormă, aproape ştirba, şi când vorbea o strâmba de la dreapta la stânga, după obiceiul celor care se adresează unor gură-cască. Nasul îi era cârn, capul mare, aproape complot chel: purta o vestă veche, cenuşie, tricotată, pantaloni de o culoare imprecisă, rupţi, cârpiţi în mii de locuri, iar picioarele goale, înroşite de frig şi înfăşurate pe jumătate în obiele vechi, erau încălţate cu saboţi.

Acest om pe nume Fortuné Gobert, poreclit Şugubăţul, fost scamator-şarlatan, fost puşcăriaş eliberat după ce fusese osândit pentru falsificare de monezi, se afla acum în prevenţie, fiindcă revenise într-un loc de unde fusese izgonit: comisese noaptea un furt prin efracţie şi escaladare.

Adus de puţine zile în închisoarea „La Force“, Şugubăţul îndeplinea, spre desfătarea generală a camarazilor săi de puşcărie, rolul de povestitor.

Şugubăţul excela în povestiri erotice în care fiinţele fără apărare, după mii de vicisitudini, reuşesc să-i înfrângă pe duşmanii lor. Şugubăţul mai avea darul ironiei caustice, ceea ce i-a atras porecla, replicile lui fiind adeseori usturătoare, deşi glumeţe.

Intrase chiar atunci în vorbitor.

De cealaltă parte a grilajului se afla o femeie de vreo treizeci şi cinci de ani, cu faţa palidă, blândă şi interesantă, îmbrăcată sărăcăcios dar îngrijit, care plângea cu amărăciune şi ţinea batista la ochi.

Fortuné o privea cu un amestec de nerăbdare şi de afecţiune.

Lasă, Jeanne, îi spuse el, nu mai fi copilă, iată, sunt şaisprezece ani de când nu ne-am mai văzut; dacă ţii mereu batista la ochi, nu e chip să ne recunoaştem nici acum.

— Dragul meu frate, bietul meu Fortuné… mă înăbuş… nu pot vorbi…

— Eşti ciudată, zău! Dar ce ai?

Sora îşi reţinu plânsul. Îşi şterse ochii şi privindu-l uluită, continuă:

— Ce am? Cum! Când te regăsesc tot în închisoare unde ai mai stat cincisprezece ani!…

— E adevărat; azi se împlinesc şase luni de când am ieşit din centrala de la Melun, fără să fi putut să te văd la Paris, fiindcă intrarea în capitală mi-era interzisă…

— Şi iar închis! Dar ce-ai mai făcut Doamne? De ce-ai plecat de la Beaugency, unde fuseseşi trimis sub pază?

— De ce! Ar trebui să mă întrebi de ce m-am dus acolo.

— Ai dreptate.

— Mai întâi, draga mea Jeanne, pentru că zăbrelele astea sunt între noi doi, închipuieşte-ţi că te-am sărutat, că te-am îmbrăţişat cum se cuvine când îţi revezi, sora după o veşnicie. Acum să stăm de vorbă: un deţinut de la Melun, poreclit Şchiopul cel gros, îmi spusese că la Beaugency se află un fost puşcăriaş dintre cunoştinţele lui care angajează eliberaţi pentru o fabrica de ceruză. Ştii tu ce înseamnă să fabrici ceruză?

— Nu, dragă frate.

— E o meserie foarte frumoasă, cei care o practică, după o lună sau două, fac o intoxicaţie cu plumb, boala numită saturnină.

— Şi de ce ti-ai ales o meserie atât de primejdioasă din care se moare, bietul meu Fortuné?

— Ce voiai să fac? Când am fost închis la Melun pentru afacerea aia cu banii falşi, eram scamator. Cum la închisoare nu exista un atelier pentru meseria mea, şi cum

nu am mai multă putere decât un purice, am fost pus să fac jucării pentru copii. O dată cu terminarea pedepsei, iată-mă calificat meşter în lucratul trompetelor de zece centime bucata. Mi se dă să aleg ca loc de reşedinţă, între trei sau patru târguri, la patruzeci de leghe de Paris; ca singur mijloc de existenţă, aveam priceperea mea de a face jucării pentru copii… Dacă am admite că toţi locuitorii târgului, de la bătrâni până la ţânci, ar face taratata din trâmbiţe, tot mi-ar fi fost greu s-o scot la capăt, doar nu aş fi putut obliga un târg întreg să cânte din trâmbiţă de dimineaţă până seara. Aş fi fost socotit drept un aiurit.

— Doamne, tot de glume te ţii!

— E mai bine decât să plângi. Până la urmă, văzând că la patruzeci de leghe de Paris meseria mea de scamator nu-mi poate procura mai multe venituri decât cele obţinute din confecţionarea de trâmbiţe, am cerut să am domiciliu forţat la Beaugency, dorind să mă angajez la ceruzieri. E o plăcintă care-ţi dă indigestie cu colici foarte violente; dar până crapi, mai trăieşti, te alegi cu câştigul ăsta şi preferam această meserie aceleia de hoţ; ca să fur nu sunt nici atât de curajos, nici destul de puternic, şi numai din întâmplare am săvârşit fapta de care vreau să-ţi vorbesc.

— Chiar dacă ai fi fost curajos şi puternic, încă nu ţi-ar fi trecut prin cap să furi.

— Ah! crezi tu asta?

— Da, în fond tu nu eşti rău, căci în afacerea aia nenorocită de falsificare de monezi ai fost băgat contra voinţei tale, aproape silit, o ştii bine.

— Da, fata mea, dar vezi tu, cincisprezece ani de puşcărie îl afumă pe om cum e afumată pipa pe care o vezi, chiar dacă ar fi intrat în celulă alb ca o lulea de spumă de mare. Ieşind dar de la Melun, mă simţeam prea fricos ca să mă apuc de furat.

— Şi ai avut curajul să te apuci de o meserie atât de primejdioasă! Ascultă, Fortuné, îţi spun că te prefaci a fi mai rău decât eşti.

— Stai niţel, aşa slăbănog, îmi intrase în cap – să mă ia

dracul dacă ştiu de ce – că voi da cu tifla colicilor de plumb, că boala n-ar avea prea mult să roadă din mine şi că o să se ducă aiurea; în sfârşit, că o să ajung şi eu unul din veteranii ceruzieri. Când m-au eliberat, am început să toc banii primiţi la ieşirea din închisoare, la care bineînţeles că s-au adăugat şi cei câştigaţi cu istorisirile mele în celula comună.

— Cum le povesteai odinioară, frate! Ţi-aduci aminte ce haz făcea biata mamă?

— Vezi bine! Ce femeie bună! Ea n-a bănuit până a murit că mă aflam la Melun.

— Niciodată: până în ultima clipă a crezut că plecaseşi în colonii.

— Ce vrei, fata mea, prostiile pe care le fac sunt din vina tatii care mă pregătise să fiu paiaţă, ca să-l pot ajuta în scamatoriile lui cu paharele, să mănânc câlţi şi să scot flăcări pe gură, ceea ce a făcut ca să n-am timp să mă împrietenesc cu copiii pairilor Franţei, ci cu golanii de mahala. Dar ca să revin la Beaugency… O dată ieşit de la Melun, îmi toc bănuţii şi pe bună dreptate. După cincisprezece ani de colivie, trebuie să mai iei puţin aer şi să-ţi înveseleşti existenţa, cu atât mai mult cu cât, fără să fiu prea lacom, saturnina îmi putea da o ultimă indigestie… Şi te întreb, atunci la ce mi-ar mai fi folosit banii strânşi la închisoare? În sfârşit, sosesc la Beaugency aproape fără o leţcaie; întreb de Părosul, prietenul Şchiopului cel gros, şeful fabricii. Salutare! nu mai era fabrică de ceruză, muriseră unsprezece oameni în anul acela şi vechiul puşcăriaş închiriase prăvălia. Iată-mă dar în mijlocul acelui târg, neavând altă meserie decât meşteşugul de a face trâmbiţe de lemn şi, drept scrisori de recomandare, fişa mea de liberat din închisoare. Caut de lucru după puterile mele şi, deoarece nu eram în formă, înţelegi cum am fost primit: mi se spunea hoţ într-o parte, golan în alta, puşcăriaş eţetera! De îndată ce apăream undeva, lumea îşi păzea buzunarele; asta însă nu mă împiedica să crap de foame într-o asemenea văgăună, din care nu aveam voie să

plec decât după cinci ani. Văzând aşa, trec peste oprelişti ca să vin la Paris să-mi valorific talentele. Cum nu aveam la îndemână o caleaşca cu patru cai, am luat-o pe jos hoinărind şi cerşind în tot lungul drumului, ferindu-mă de jandarmi ca un câine de loviturile de ciomag; am avut noroc şi am ajuns fără vreo poticneală până la Auteuil. Eram extenuat aveam o foame de lup, eram îmbrăcat cum mă vezi, nu în haine tocmai luxoase.

Şugubăţul aruncă o privire de mucalit zdrenţelor de pe el.

— N-aveam niciun ban, puteam fi arestat ca vagabond, dar mi s-a prezentat o ocazie, m-a împins dracu şi, cu toate că sunt fricos…

— Destul, frate, destul, îl întrerupse soră-sa temându-se ca gardianul, în clipa aceea aflat destul de departe de ei, să nu audă totuşi această primejdioasă mărturisire.

— Ţi-e frică să nu ne audă cineva? adăugă el: fii pe pace, nu mă feresc, am fost prins asupra faptului, nu era chip să neg, am mărturisit totul, ştiu ce mă aşteaptă, m-am învârtit.

— Doamne! Doamne! reluă biata femeie plângând, cu ce sânge rece vorbeşti de asta!

— Şi dacă aş vorbi cu sânge fierbinte, ce-aş câştiga? Haide, fii înţelegătoare, Jeanne, oare eu trebuie să te consolez?

Jeanne îşi şterse lacrimile şi suspină.

— Ca să revin la întâmplarea mea, continuă Fortuné ajunsesem foarte aproape de Auteuil, pe înserate, nu mai puteam, voiam să nu intru în Paris decât noaptea: m-am aşezat în dosul unui gard de mărăcini, să mă odihnesc şi să mă gândesc la planul meu strategic. Stând aşa, am adormit; un zgomot de voci m-a trezit, era întuneric beznă; trag cu urechea, aud vorbind un bărbat şi o femeie dincolo de gardul meu de mărăcini. Omul spunea femeii: „Cine crezi tu că o să vină să ne fure? N-am mai lăsat noi de atâtea ori casa singură?“ „Da, răspunse femeia, dar atunci nu aveam o sută de franci în scrin.“ „Cine ştie asta

proasto?“ zise soţul. „Ai dreptate“, răspunse femeia, şi şi-au luat valea. Drace, ocazia mi s-a părut, prea nimerită ca s-o scap, nu era niciun pericol. Aştept să se depărteze perechea, ies de după gard şi cam la douăzeci de paşi de acolo, văd o căsuţă de ţară care trebuia să fie casa cu cei o sută de franci, nu era decât cocioaba aia pe şosea; Auteuil era la cinci sute de paşi de acolo. Mi-am zis: „Curaj, băiete, nu e nimeni, e noapte, nu e niciun câine de pază (ştii că mi-e frică întotdeauna de câini), treaba e ca şi făcută.“ Din fericire, nu aveau câine. Ca să fiu mai sigur, bat la uşă, nimic… Asta îmi dă curaj. Obloanele de la parter erau închise, bag băţul meu în două din ele, le deschid, intru pe fereastră într-o odaie, rămăsese puţin jăratic în vatră, asta lumina puţin, văd un scrin a cărui cheie fusese scoasă, iau cleştele, desfac sertarele şi sub o grămadă de rufe, dau de comoara învelită într-un ciorap vechi de lână: nu iau nimic altceva, sar pe fereastră şi cad… ghici unde? Asta se cheamă noroc!

— Lunganule! Vorbeşte odată!

— Pe spinarea pândarului care se înapoia în sat.

— Ce nenorocire!…

— Apăruse luna, mă vede ieşind pe fereastră, mă înhaţă. Era un vlăjgan care ar fi putut să înghită zece ca mine… Prea fricos ca să mă opun, mă resemnez. Mai ţineam ciorapul cu bani în mână, îi aude zornăind, pune totul în cartuşieră şi mă sileşte să-l urmez la Auteuil. Ajungem la primar cu o ceată de băieţi şi jandarmi după noi: aşteptam proprietarii, şi la înapoierea lor, îşi depun declaraţia… Nu era chip să neg, mărturisesc tot, iscălesc procesul-verbal, mi se pun cătuşe şi hai la drum…

— Şi iată-te iar la închisoare… Oare pentru multă vreme?

— Ascultă, Jeanne. Nu vreau să te păcălesc, fata mea, mai bine să ţi-o spun numaidecât…

— Ce mai e, Doamne!…

— Haide, curaj!…

— Dar vorbeşte o dată!

— Ei bine, nu mai e vorba de închisoare…

— Cum aşa?

— Învinuit de recidivă, de efracţie şi de escaladare noaptea într-o casă locuită… avocatul mi-a spus-o: „Bine te-ai mai aranjat…“ O să capăt cincisprezece sau douăzeci de ani de ocnă şi pe deasupra o să fiu expus în public.

— La galere! Tu, atât de slab, vei muri acolo! strigă nenorocita femeie izbucnind în hohote de plâns.

— Şi dacă m-aş fi angajat la ceruzieri?

— Dar munca la galere, Doamne! munca la galere!

— E o închisoare în aer liber, cu o haină roşie în loc de una cafenie şi apoi totdeauna am fost curios să văd marea… ce nătăfleață de parizian mai sunt… ai?

— Douăzeci de ani la galere, Doamne! Doamne! repeta biata soră a Şugubăţului.

Dar linişteşte-te o dată, Jeanne, o să mi se dea o pedeapsă după puterile mele, sunt prea slab ca sa fiu pus la muncă silnică… Dacă nu o să fie acolo o fabrică de trâmbiţe şi săbii de lemn ca la Melun, o să mi se dea o muncă mai uşoară, voi fi poate folosit la infirmerie: sunt docil, bun, le voi spune poveşti cum fac şi aici, mă voi face iubit de şefii mei şi respectat de camarazi şi o să-ţi trimit nuci de cocos scobite şi cutii de paie pentru nepoţii şi nepoatele mele. Am intrat în horă, trebuie să joc.

— Dacă mi-ai fi scris că vrei să vii la Paris, aş fi încercat să te ascund şi să te adăpostesc până găseai de lucru.

— Desigur că mă gândeam să vin la tine, dar nu cu mâinile goale, fiindcă, după cum te văd îmbrăcată, nici tu nu stai pe roze. Dar copiii şi soţul tău?

— Nu-mi vorbi de soţ!

— Tot beţiv? Ce păcat! E totuşi un meseriaş bun.

— Mi-a făcut destule necazuri, crede-mă… Aveam şi aşa griji până peste cap. Acum o am şi pe-a ta…

— Cum? Bărbatul tău…

— M-a părăsit acum trei ani, după ce mi-a vândut toată mobila din casă, lăsându-mă cu copiii de gât şi cu un mindir de paie pe care să dormim.

— Asta nu mi-ai spus-o!

— La ce bun?… Te-ar fi mâhnit.

— Sărmană Jeanne! Şi cum te-ai descurcat singură, cu trei copii?

— Mi-a fost tare greu: lucram cu bucata la ciucuri, atât cât puteam; vecinele mă mai ajutau şi ele, vedeau de copii când eram plecată, şi apoi eu n-am prea avut noroc decât o singură dată în viaţă, dar din cauza bărbatului…

— Cum aşa?

— Ceaprazarul la care lucram a povestit necazurile mele unei cliente; că mă lăsase bărbatul fără nimic, după ce vânduse toate lucrurile şi că eu totuşi munceam din răsputeri ca să-mi cresc copiii. Într-o zi, venind acasă, ce crezi că găsesc? Gospodăria refăcută, un pat bun, mobilă, rufărie: era un dar al clientei patronului meu.

— Ce inimă bună!… Biata mea soră!… Dar de ce dracu nu mi-ai scris ca să-mi spui cât eşti de strâmtorată? În loc să cheltuiesc banii agonisiţi în închisoare, ţi i-aş fi trimis ţie!

— Eu, liberă, să iau de la tine care erai închis

— Tocmai de aia; eram hrănit, încălzit, adăpostit pe cheltuiala statului; ceea ce câştigam era pe deasupra. Ştiindu-l pe cumnatul meu meşteşugar iscusit, pe tine bună lucrătoare şi gospodină, eram liniştit aşa că mi-am tocat banii cu ochii închişi şi fără socoteală.

— Soţul meu e meseriaş bun, e adevărat, dar s-a scrintit la cap. Mulţumită acestui ajutor neaşteptat, am prins curaj, fata cea mare a început să câştige câte puţin; eram fericiţi, afară de supărarea de a te şti la Melun. Lucrul mergea, copiii erau curat îmbrăcaţi, nu duceam lipsă aproape de nimic: asta mă făcea atât de bucuroasă, atât de bucuroasă… Pe scurt, reuşisem aproape să pun deoparte treizeci şi cinci de franci, când deodată se întoarce bărbatul meu. Nu-l văzusem de un an de zile. Găsindu-mă gospodărită iar, înţolită, niciuna nici două, îmi ia banii, se instalează în casă, nu mai lucrează, se îmbată în toate zilele şi mă bate când mă plâng.

— Golanul!

— Dar asta nu-i totul. Băgase într-o odăiţă din locuinţa noastră o femeie stricată cu care trăia; trebuia să sufăr acum şi din pricina asta. Începu iar să vândă una câte una mobilele. Prevăzând ce o să mi se întâmple, m-am dus la un avocat care locuia în vecinătate, să-l întreb ce e de făcut ca să nu rămân din nou pe drumuri, eu şi copiii mei.

— Trebuia să-l dai afară din casă.

— Da, dar n-aveam dreptul. Avocatul mi-a spus că soţul meu putea să dispună de tot ce avem, fiind şeful familiei, şi să stea în casă fără să lucreze: că era o nenorocire, dar că trebuia să mă supun: doar faptul că ţiitoarea lui locuia sub acelaşi acoperământ cu noi îmi dădea dreptul să cer separare de corp şi de bunuri, cum spune legea… Cu atât mai mult cu cât aveam martori că bărbatul meu mă bătea; că-l puteam da în judecată, dar că m-ar costa cel puţin patru sau cinci sute de franci ca să obţin separaţia. Judecă şi tu, ăsta este aproape câştigul meu pe un an! Unde să găsesc cu împrumut o asemenea sumă? Şi daca te împrumuţi, trebuie să dai şi înapoi… Şi cinci sute de franci, dintr-o dată, e o avere.

— Există totuşi un mijloc foarte simplu să strângi cinci sute de franci, răspunse Fortuné cu amărăciune: să ţii post timp de un an… Să trăieşti cu aer şi totuşi să munceşti. E de mirare că avocatul nu ţi-a dat sfatul ăsta.

— Nu te laşi de glume!

Rigolette, singură şi îngândurată, neavând cu cine sta de vorbă, nu pierduse niciun cuvânt din spusele bietei femei pe care o privea cu multă simpatie. Îşi făgădui să-i povestească lui Rudolf de îndată ce-l va revedea despre nenorocirea acesteia, fiind sigură că el o va ajuta.

Capitolul 2
CONTRASTE

Rigolette, foarte impresionată de soarta tristă a surorii

lui Fortuné, n-o pierdea din ochi şi voia sa se apropie de ea, când, din nefericire, un bărbat intră în vorbitor şi întrebă de un deţinut, pe care cineva se dusese să-l cheme; noul venit se aşeză pe bancă între Jeanne şi Rigolette. Aceasta, zărindu-l, nu-şi putu reţine un gest de surprindere, aproape de teamă…

Recunoscuse în el pe unu din cei doi portărei care veniseră să-l aresteze pe Morel, executând astfel sentinţa obţinută de către Jacques Ferrand contra şlefuitorului de pietre preţioase.

Această împrejurare, amintindu-i Rigolettei de neînduplecatul prigonitor al lui Germain, îi mări tristeţea de care uitase o clipă, luând parte la dureroasele spovedanii ale Jeannei. Depărtându-se pe cât putea de acel om, fata se rezemă de zid şi se lăsă din nou pradă gândurilor ei apăsătoare.

— Ştii Jeanne, reluă Şugubăţul, al cărui chip jovial şi ironic se întunecase dintr-o dată, nu sunt nici puternic, nici curajos, dar dacă m-aş fi aflat acolo în timpul când bărbatul tău îţi făcea mizerii, m-aş fi răfuit cu el… Dar fie că, şi tu eşti prea îngăduitoare…

— Ce-ai fi vrut să fac?… Eram nevoită să rabd ceea ce nu puteam împiedica… Cât timp găsea câte ceva în casă, bărbatul meu vindea, până şi rochia de duminică a fetiţei mele, ca să meargă la cârciumă cu ţiitoarea lui.

— Dar de ce îi dădeai lui banii munciţi de tine?… De ce nu-i ascundeai?

— Îi ascundeam, dar atâta mă bătea, încât eram nevoită să-i dau… Şi cedam, nu atât din cauza loviturilor, cât de spaima de a nu mă schilodi. Căci îmi ziceam: Dacă până la urmă îmi rupe o mână, atunci ce m-aş face?… cine i-ar îngriji şi i-ar hrăni pe copiii mei?… Căci dacă aş fi nevoită să mă internez în vreun spital, ei ar muri de foame… Aşa că înţelegi, dragă Fortuné, decât să fiu bătută, schilodită, proferam să-i dau banii.

— Biata femeie!… Vorbeşte lumea de martiri: tu ai fost cu adevărat o martiră!

— Şi totuşi n-am făcut nimănui vreun, rău, nu voiam decât să muncesc, să îngrijesc de bărbat şi de copii. Dar ce vrei, sunt pe lume fericiţi şi nefericiţi aşa cum exista buni şi răi.

— Da, şi e surprinzător că cei buni sunt şi ei câteodată fericiţi!… Dar, măcar acum, ai scăpai de golanul tău de bărbat?

— Aşa sper, fiindcă n-a plecat decât după ce a vândut şi scândurile din pat precum şi leagănul celor doi copii mai mici… Dar când mă gândesc că avea intenţii şi mai rele…

— Ce anume?

— De fapt vinovată era mai mult stricata aia de femeie care-l împingea. Într-o zi îmi spune: „Când într-o casă se află o fată drăguţă ca a noastră, în vârstă de cincisprezece ani, trebuie să fim nişte proşti ca să nu profităm de frumuseţea ei“.

— Ah, da! acum înţeleg… După ce a vândut boarfele, voia să vândă şi trupurile!…

— Când a spus asta, vezi tu, Fortuné, mi s-a urcat tot sângele la cap şi, ca să fim drepţi, l-am făcut prin mustrările mele să roşească de ruşine: dar cum stricata aia s-a amestecat, susţinând că un tată poate să facă ce vrea din fata lui, am ocărit-o atât de rău încât bărbatu-meu m-a luat la bătaie: după scena asta, nu i-am mai revăzut.

— Vezi tu, Jeanne, cunosc oameni osândiţi la zeci de ani de temniţă fără ca ei să fi săvârşit atâtea rele ca soţul tău… Cel puţin nu-i jefuiau decât pe străini… Dar el e un ticălos fără pereche!…

— Nu-i om rău, vezi tu! Însă prietenii lui de cârciumă, ei l-au stricat…

— Da. N-ar face rău unui copil, dar unui om mare, asta-i altceva…

— Ce vrei! Trebuie să luăm viaţa aşa cum ne-a dat-o Dumnezeu.

— Ce faci? Te duci? Frate dragă, mai stai câteva clipe, te rog.

— Nu, nu, te aşteaptă copiii. Ah! sper că nu le vei spune

că unchiul lor e aici în pensiune?

— Ei te cred în colonii, ca odinioară mama.

— Perfect, acum du-te, hai, grăbeşte-te!

— Adio, Fortuné, zise biata femeie cu lacrimi în ochi, văzându-şi fratele intrând în interiorul închisorii.

Rigolette, de când portărelul se aşezase lângă dânsa, nu putuse auzi convorbirea dintre Fortuné şi Jeanne; dar n-o slăbea din ochi, gândindu-se cum ar face să afle adresa acestei biete femei, ca să poată, după cum fusese prima ei intenţie, să o recomande lui Rudolf.

Când Jeanne se ridică de pe bancă pentru a părăsi vorbitorul, Rigolette se apropie de dânsa şi-i spuse cu timiditate:

— Doamnă, adineauri am auzit, fără să vreau, că lucraţi ciucuri şi pasmanterie.

— Da, domnişoară, răspunse Jeanne puţin surprinsă, dar cu amabilitate, fiind fermecată de graţia şi drăgălăşenia Rigolettei.

— Sunt croitoreasă, reluă lucrătoarea, acum că ciucurii şi pasmanteriile sunt la modă, am câteodată cliente care cer asemenea garnituri: m-am gândit că poate ar fi mai convenabil să mă adresez dumneavoastră, care lucraţi acasă, decât unui negustor şi, în acelaşi timp, v-aş putea plăti mai bine decât vă plăteşte patronul.

— E adevărat, domnişoară, dacă aş cumpăra eu mătasea, aş realiza un mic câştig… eşti tare bună că te-ai gândit la mine… Nu-mi vine să cred…

— Iată, doamnă, vă voi vorbi deschis: aştept persoana pe care doresc să o văd; neavând cu cine sta de vorbă, adineauri, înainte ca domnul acela să se fi aşezat între noi două, fără să vreau, vă asigur, v-am auzit vorbind cu fratele dumneavoastră, de necazurile şi copiii dumneavoastră şi mi-am zis: „Noi, oamenii săraci, trebuie să ne ajutăm unii pe alţii“. Mi-a venit ideea că v-aş putea fi de folos de vreme ce lucraţi ciucuri. Dacă într-adevăr ceea ce vă propun vă convine, iată adresa mea, daţi-mi-o pe a dumneavoastră, aşa că dacă voi căpăta o comandă să ştiu

unde să vă găsesc.

Şi Rigolette dădu adresa ei surorii lui Fortuné.

Aceasta, foarte mişcată de purtarea lucrătoarei îi spuse cu căldură:

— Chipul dumitale nu m-a înşelat, domnişoară, şi apoi, să nu crezi că o spun din trufie, dar ai o mare asemănare cu fiica mea cea mare, aşa că, intrând, te-am privit de mai multe ori. Îţi mulţumesc mult; dacă-mi vei da de lucru, vei fi mulţumită, sunt conştiincioasă… Mă numesc Jeanne Duport… stau în *rue de la Barillerie nr. 1.*

— Numărul 1, nu e greu de ţinut minte, mulţumesc, doamnă.

— Eu trebuie să-ţi mulţumesc, scumpă domnişoară e atât de frumos din partea dumitale că te-ai gândit la mine! Încă o data, nu-mi vine să cred.

— Dar e foarte simplu, doamnă Duport, spuse Rigolette cu un surâs fermecător. Dacă semăn cu fiica dumneavoastră Catherine, ideea mea nu trebuie să vă mire.

— Cât eşti de drăguţă, scumpă domnişoară! Iată, mulţumită dumitale plec mai puţin abătută, şi poate că ne vom mai întâlni aici câteodată, deoarece vii ca şi mine să vezi un deţinut.

— Da, doamnă… suspină Rigolette.

— Atunci, la revedere… Aşa nădăjduiesc cel puţin, domnişoară Rigolette, adăugă Jeanne Duport după ce aruncase o privire pe hârtia pe care se afla adresa lucrătoarei.

— La revedere, doamnă Duport.

„Cel puţin, îşi zise Rigolette, luând din nou loc pe bancă, cunosc adresa acestei biete femei şi sunt sigură că domnul Rudolf se va ocupa de ea când va afla cât e de nenorocită, căci îmi spunea adeseori: „Dacă cunoşti pe cineva care e foarte nenorocit şi vrei să-l ajuţi, adresează-te mie.“

Capitolul 3
PRIM-PORTĂRELUL BOULARD

Deţinutul care intră în vorbitor în clipa în care Fortuné ieşea de-acolo, era un bărbat de vreo treizeci de ani, cu părul de un blond roşcat, cu faţa jovială şi plină; statura-i mijlocie îi scotea şi mai mult în relief pântecele enorm. Acest deţinut, atât de rumen şi de obez, era înfăşurat într-o redingotă lungă şi călduroasă de postav moale, cenuşiu, la fel cu pantalonii; un fel de şapcă-tichie de catifea roşie, zisă a la Périnet-le-Clerc, completa costumul personajului, încălţat cu nişte frumoşi papuci îmblăniţi. Cu toate că moda brelocurilor trecuse, de lanţul de aur al ceasornicului său atârna un şir de bibelouri mici împodobite cu pietre scumpe; mai multe inele cu pietre destul de frumoase străluceau pe degetele groase şi roşii ale prim-portărelului Boulard, funcţionar acuzat de abuz de încredere.

Interlocutorul lui era, am mai spus-o, Pierre Bourdin, unul dintre agenţii care fuseseră însărcinaţi cu arestarea lui Morel, şlefuitorul de pietre preţioase. Acest ajutor de portărel era de obicei folosit de Boulard, portărelul lui Petit-Jean, omul de paie al lui Jacques Ferrand.

Bourdin mai mic, dar tot atât de rotofei ca şi Boulard, se străduia să semene cu şeful său, a cărui măreţie o admira. Îi plăceau şi lui bijuteriile, purta în ziua aceea un minunat ac de cravată cu topaz şi un lănţişor de aur şerpuia apărând şi dispărând între cheutorile vestei sale.

— Bună ziua, credinciosul meu Bourdin, eram sigur că n-o să lipseşti de la apel, spuse pe un ton vesel Boulard. Avea o voce piţigăiată, în contrast izbitor cu trupul său masiv şi cu faţa lui rotundă şi rumenă.

— Să lipsesc de la apel? răspunse ajutorul. Sunt incapabil de o asemenea putere, generale.

Aşa i se adresă Bourdin, printr-o glumă familiară şi totodată respectuoasă portărelului în subordinele căruia

lucrase.

— Văd cu plăcere că prietenia rămâne credincioasă şi în ceasurile de grea cumpănă, replică Boulard, cu o veselie cordială; începusem totuşi să mă neliniştesc, iată că au trecut vreo câteva zile de când îţi scrisesem, şi Bourdin ia-l de unde nu-i…

— Inchipuieşte-ţi generale, că e vorba de o întreagă poveste. Îţi aminteşti de acel frumos viconte din strada Chaillot?

— Saint-Rémy?

— Tocmai! Ţi-aminteşti cum şi-a râs de noi, când am vrut să-l arestam?

— Era un neruşinat…

— Cui o spui! Malicorne şi cu mine eram ca năuciţi, dacă e cu putinţă aşa ceva!

— Nu e cu putinţă, dragă Bourdin.

— Din fericire, generale, dar iată faptele: frumosul viconte a avansat în grad.

— A ajuns conte?

— Nu, din escroc s-a făcut hoţ.

— Haida de!

— Suntem pe urmele lui pentru nişte diamante pe care le-a şterpelit. Saint-Rémy, urmărit pentru furt… După ce-l făcuse pe naivul de tată-său să creadă că a vrut să-şi zboare creierii, un agent de poliţie dintre prietenii mei, ştiind că îl urmăream de mult, m-a întrebat dacă nu i-aş putea da informaţii, să-l pun, adică, pe urma acestui coconaş. Tocmai aflasem, când era să-l arestăm, că se cuibărise la o fermă de la Arnouville, la cinci leghe de Paris… Dar când am ajuns acolo, păsărica îşi luase zborul!

— De altfel, a doua zi plătise poliţa, mulţumită dărniciei unei anumite cucoane mari, după cum se spune.

— Da, generale… dar totuna mi-era, cunoşteam cuibul, se mai ascunsese şi altădată acolo… Putea să se ascundă şi a doua oară, ceea ce am spus şi amicului meu, agentul de poliţie. Acesta mi-a propus să-i dau o mână de ajutor, ca amator, şi să-l conduc la fermă. Cum n-aveam nicio treabă,

am primit.

— Ei bine! Vicontele?

— De negăsit! După ce ne-am învârtit în jurul fermei, şi după ce-am intrat înăuntru, ne-am înapoiat cu buzele umflate… Aşa că de aia n-am putut să fiu mai devreme la ordinele dumitale, generale.

— Eram sigur că ai avut vreo încurcătură, dragul meu.

— Dar, fără indiscreţie, cum dracu de-ai ajuns aici?

— Nişte canalii, dragul meu… un grup de canalii, pentru un fleac de şaizeci de mii de franci, plângându-se că i-am jefuit, m-au reclamat pentru abuz de încredere, şi mă silesc să-mi părăsesc slujba…

— Adevărat, generale? Ah! iată o nenorocire! cum adică, nu vom mai lucra împreună?

— Sunt în retragere, bravul meu Bourdin… Aşa că iată-mă stând cu mâinile în sân.

— Dar cine sunt oare îndârjiţii ăia?

— Închipuieşte-ţi că cel mai pornit contra mea e un tâlhar eliberat care-mi dăduse să încasez o poliţă de şapte sute de franci mari şi laţi, şi care trebuia protestată. Am făcut acţiunea de urmărire, am fost plătit, am încasat banii şi, deoarece în urma unor operaţii care nu mi-au reuşit, i-am mâncat, toată hoarda asta de canalii atâta a trăncănit, încât s-a lansat un mandat de arestare contra mea, aşa că uite-mă aici, nici mai mult nici mai puţin aidoma oricărui răufăcător…

— Dar asta e foarte plictisitor, generale, tocmai dumneata!

— Doamne, ai dreptate, dar ce e mai ciudat e că individul eliberat mi-a scris acum câteva zile că aceşti bani, fiind singura lui rezervă pentru zile negre, şi cum asemenea zile negre au sosit (nu ştiu ce înţelege el prin asta), rămân răspunzător de crimele ce le-ar putea comite ca să iasă din mizerie.

— E încântător, pe cinstea mea!

— Nu-i aşa? nimic mai comod… Caraghiosul e în stare să invoce situaţia asta ca să se dezvinovăţească… Noroc că

legea nu recunoaşte asemenea complicităţi.

— La urma urmei nu eşti acuzat decât de abuz de încredere, nu-i aşa, generale?

— Desigur! Dar nu cumva mă socoteşti hoţ, maestre Bourdin?

— Ah! vai de mine, generale! Voiam să spun că nu e nimic grav în toată afacerea asta, şi că nu trebuie să te sinchiseşti.

— Îţi par eu disperat, dragul meu?

— Deloc, niciodată nu ai arătat mai bine. De fapt, dacă vei fi condamnat, o să iei două, trei luni de închisoare şi douăzeci şi cinci de franci amendă. Cunosc eu codul penal.

— Şi aceste două sau trei luni de închisoare… voi obţine, sunt sigur, să le execut, în condiţii bune, într-un sanatoriu. Am un deputat care mă sprijină.

— Oh! atunci afacerea e sigură.

— Iată, Bourdin, nu mă pot opri să nu râd; proştii care m-au băgat aici, n-o să-mi poată face nimic, n-o să vadă o centimă din banii lor. Mă silesc să-mi vând slujba, mi-e egal, pot susţine că o datoresc predecesorului meu, cum spui. Vezi dar că tot gogomanii ăştia vor fi de râsul tuturor.

— Cam asta e şi impresia mea, generale; cu atât mai rău pentru ei.

— Ei bine, dragul meu, să revenim la motivul care m-a determinat să te rog să vii: e vorba de o însărcinare delicată, e o femeie la mijloc, adăugă cu înfumurare Boulard.

— Ah! generale, craiule, aici te recunosc! Despre ce e vorba? Bizuie-te pe mine.

— Mă interesez îndeosebi de o tânără actriţă de la Folies-Dramatiques; îi achit chiria şi în schimb şi ea se achită faţă de mine, cel puţin aşa cred, fiindcă, dragul meu, ştii doar că adeseori absenţii sunt păgubiţi. Or, aş ţine cu atât mai mult să ştiu dacă sunt păcălit, întrucât Alexandrine (o cheamă Alexandrine) mi-a cerut nişte bani. N-am fost niciodată zgârcit cu femeile, dar ascultă-mă, nu-mi place să fiu tras pe sfoară. Aşa că, înainte de a o face pe

darnicul cu această scumpă prietenă, aş vrea să ştiu dacă prin fidelitatea ei merită să mă ocup de ea. Ştiu că nu e nimic mai demodat ca fidelitatea, dar aici e vorba de o slăbiciune a mea. Îmi vei face deci un serviciu de prieten, scumpul meu coleg, dacă o vei putea supraveghea timp de câteva zile şi mă vei pune în situaţia de a şti cum stau, fie făcând-o pe portăreasa Alexandrinei să trăncănească, fie…

— Destul, generale, răspunse Bourdin întrerupându-şi şeful, ceea ce-mi ceri nu e mai greu decât de a supraveghea, iscodi şi descoperi un debitor. Las’ pe mine, voi şti dacă domnişoara Alexandrine îţi pune coarne, ceea ce nu mi se pare probabil, pentru că, fără a te linguşi, generale, eşti un om prea atrăgător şi prea darnic ca să nu fii adorat.

— Oi fi eu frumos, dar dacă nu-s de faţă, dragul meu, n-am nicio putere, mă bizui deci pe dumneata ca să aflu adevărul.

— O să-l afli, îmi iau eu răspunderea.

— Ah! dragă prietene, cum să-ţi arăt recunoştinţa mea?

— Lasă asta, generale!

— E de la sine înţeles, dragă Bourdin, că în această împrejurare onorariul dumitale va fi acelaşi ca pentru o arestare.

— Generale, nu primesc aşa ceva; cât timp am fost în subordinele dumitale nu m-ai lăsat oare să jupoi debitorii până la sânge, să dublez, să triplez cheltuielile de arestare a căror plată o urmăreai cu atâta stăruinţă ca şi cum ţi-ar fi fost datorată dumitale?

— Dar, dragul meu coleg, asta e cu totul altceva şi, la rândul meu, nu pot îngădui…

— Generale, aş socoti că mă umileşti dacă nu m-ai lăsa să-ţi procur aceste informaţii cu privire la domnişoara Alexandrine, ca o slabă dovadă a recunoştinţei mele.

— Perfect, nu mă voi lua la întrecere în generozitate cu dumneata; de altfel, devotamentul ce-mi arăţi îmi va fi o duioasa recompensă pentru indulgenţa pe care totdeauna am sădit-o în relaţiile noastre profesionale.

— Aşa o interpretez şi eu, generale, dar nu ţi-aş mai putea face şi alt serviciu? Trebuie să stai tare prost aici, dumneata care ţineai atât de mult la confort. Sper că eşti într-o celula separată?

— Desigur, şi am sosit la timp, deoarece am pus mâna pe ultima cameră liberă, celelalte fiind cuprinse în reparaţiile care se fac în închisoare. M-am instalat cum am putut mai comod în celulă, şi nu stau prea rău, am o sobă, mi-am adus un fotoliu, mănânc bine de trei ori pe zi, îmi fac digestia, mă plimb şi dorm admirabil. În afară de grijile ce mi le face Alexandrine, vezi că n-am de ce să fiu compătimit.

— Dar pentru dumneata, care eşti atât de pofticios, generale, aprovizionarea în închisoare e foarte săracă.

— Dar băcanul de pe strada mea n-a fost creat pentru mine? Am cont deschis la el şi, la fiecare două zile, îmi trimite o coşniţă bine garnisita; dar fiindcă veni vorba şi fiindcă ţii să mă serveşti, roag-o pe negustoreasa micuţă şi drăguţa doamnă Michonneau, care în treacăt fie zis, nu e prea mofturoasă…

— Ah! craidonule, nemaipomenit craidon eşti, generale!

— Nu, iubitul meu coleg, nu te gândi la rău, replică Boulard cu nuanţă de îngâmfare, sunt numai un bun client şi un bun vecin. Deci roag-o pe scumpa doamnă Michonneau să pună în coşul de mâine nişte ton marinat, acum e sezonul…

— Foarte bună idee!…

— Şi, afara de asta, doamna Michonneau să-mi trimită un coş cu nişte vin de Bourgogne, şampanie şi Bordeaux, la fel cu celălalt, ea ştie ce înseamnă asta, şi să adauge şi două sticle din vechiul ei coniac „1817“, precum şi o livră de cafea mocca pură, prăjită şi măcinată proaspăt.

— O să notez data băuturii ca să nu uit nimic, răspunse Bourdin, scoţându-şi carnetul din buzunar.

— Pentru că notezi, dragă prietene, ai bunătatea şi cere să-mi aducă de acasă pilota.

— Totul va fi executat întocmai, generale, fii pe pace;

iată-mă liniştit în ce priveşte hrana dumitale. Dar plimbările le faci alandala, laolaltă cu tâlharii ăştia de deţinuţi?

— Da, şi e chiar foarte amuzant; cobor după dejun, mă duc, când într-o curte, când într-alta şi, cum spun, mă dau pe brazdă. Te asigur că, în fond, par oameni cumsecade, unii sunt foarte simpatici. Cei mai fioroşi se adună în ceea ce ei numesc „groapa cu lei“. Ah, dragul meu coleg, ce indivizi buni de spânzurătoare! E între ei unul numit Scheletul; n-am văzut niciodată ceva asemănător.

— Ciudat nume!

— E atât de slab, sau mai bine zis atât de descărnat, încât e înfricoşător la vedere; pe lângă asta mai este şi şeful dormitorului. E desigur cel mai mare scelerat, cum a ieşit din ocnă iar a furat şi iar a asasinat; dar ultima lui crimă e atât de înspăimântătoare, încât să ştii că va fi condamnat la moarte fără drept de apel, dar lui nici nu-i pasă.

— Ce bandit!

— Toţi deţinuţii îl admiră şi tremură în faţa lui. M-am împrietenit numaidecât cu el, dându-i ţigări, aşa că ţine la mine şi mă învaţă argo-ul. Fac progrese.

— Ah! Ah! Bună glumă! generalul meu învaţă argo-ul!

— Te asigur că mor de râs; băieţii ăştia mă iubesc, unii mă tutuiesc chiar… Eu nu sunt mândru, ca un domnişor, unul Germain, un coate-goale care n-are nici cu ce plăti ca să stea în celulă izolată, şi caro o face faţă de ei, pe dezgustatul, pe marele senior.

— Dar ar trebui să fie încântat să găsească un om de treabă ca dumneata cu oare să stea de vorbă, dacă e dezgustat de ceilalţi.

— Da de unde! nu pare să-şi fi dat seama cine sunt, şi chiar dacă ar fi făcut-o, m-aş fi ferit să răspund la avansurile lui. E calul de bătaie al închisorii… I-au pus gând rău şi, mai curând sau mai târziu, o s-o păţească; dar n-am niciun chef să am şi eu parte de duşmănia cu care e privit.

— Ai foarte mare dreptate.

— Asta mi-ar strica repaosul, deoarece plimbarea cu deţinuţii e pentru mine o adevărată distracţie… Numai că tâlharii ăştia nu au o părere prea bună despre mine, din punct de vedere moral, bineînţeles… Pricepi, detenţia mea se datoreşte unui simplu abuz de încredere… E floare la ureche pentru nişte golani ca ăştia… Aşa că mă privesc de sus, eu neînsemnând nimic pentru ei.

— Într-adevăr, pe lângă aceşti aşi ai crimei, dumneata eşti…

— Un mieluşel al Domnului, dragă Bourdin… Apropo, fiindcă eşti atât de îndatoritor, nu uita de comisioanele mele.

— Fii liniştit, generale: 1. Domnişoara Alexandrine 2. Peştele şi coşul cu vinuri. 3. Vechiul coniac „1817“, cafeaua râşnită şi pilota… Mai doreşti ceva?

— Ah! da, era să uit… Ştii unde stă Badinot?

— Omul de afaceri? Da!

— Ei bine! fii bun şi spune-i că mă bizui pe gentileţea lui ca să-mi găsească un avocat bun pentru procesul meu şi că nu mă uit la o hârtie de o mie de franci.

— O să-l văd pe domnul Badinot, fii liniştit, generate, chiar în astă-seară, toate comisioanele vor fi făcute şi mâine o să primeşti ceea ce-mi ceri. Pe curând şi mult curaj, generale.

— La revedere, dragul meu coleg!

Şi deţinutul ieşi din vorbitor pe o uşă, vizitatorul pe alta.

Capitolul 4
FRANÇOIS GERMAIN

Trăsăturile lui Germain nu erau prea armonioase, dar rar puteai întâlni o figură atât de interesantă; ţinuta îi era distinsă, talia zveltă, hainele simple, dar curate (un pantalon cenuşiu şi o redingotă neagră închisă până la gât), nu avea nimic din neglijenţa sordidă în voia căreia se

lăsau de obicei deţinuţii.

Părul lui cafeniu, vălurit, pe care îl purta lung, şi cu cărare într-o parte, după moda timpului, îi încadra faţa palidă şi abătută; ochii-i de un albastru frumos mărturiseau sinceritatea şi bunătatea; surâsul, blând şi trist exprima bunăvoinţa şi o melancolie firească, pentru că, deşi foarte tânăr, acest nenorocit fusese crud încercat.

Cu un cuvânt, nimic mai înduioşător decât acest obraz de suferindă, afectuoasă şi resemnată, precum nimic mai cinstit şi mai leal decât sufletul acestui tânăr.

Germain roşi uşor când zări prin grilajul vorbitorului faţa tânără şi fermecătoare a Rigolettei.

Aceasta voia, ca de obicei, să pară bine dispusă, ca să-l îmbărbăteze şi să-şi înveselească puţin protejatul; dar biata copilă îşi ascundea cu greu durerea şi emoţia ce le resimţea de îndată ce intra în închisoare.

Şezând pe o bancă, de cealaltă parte a grilajului, ţinea pe genunchi coşul ei de paie.

Bătrânul gardian, în loc să rămână pe coridor, se aşeză lângă o sobă, la capătul sălii şi, după câteva clipe, adormi.

Germain şi Rigolette putură deci vorbi nestingheriţi.

— Ia să vedem, domnule Germain, spuse fata apropiindu-şi cât mai mult de grilaj obrazul drăguţ, ca să-şi dea mai bine seama cum arată prietenul ei; să vedem dacă o să fiu mulţumită de înfăţişarea dumitale… E mai puţin tristă?… Hm!… Hm!… aşa şi-aşa… Ia seama, o să mă supăr…

— Ce bună eşti că ai venit din nou!

— Nu vrei deloc să-ţi descreţeşti fruntea? Doamne! înţeleg foarte bine că apropierea de aceşti oameni ticăloşi te îngrozeşte, dar ăsta nu e un motiv ca să stârneşti duşmănii inutile.

— Te asigur că, pentru a-ţi urma sfatul, am încercat de mai multe ori să stau de vorbă cu unii dintre ei care îmi păreau mai puţin îngrozitori, dar dacă ai cunoaşte felul lor de a se exprima! Ce oameni sunt…

— Vai! e adevărat, trebuie să, fie ceva insuportabil…

— Ceea ce e mai interesant, domnişoară, e faptul că încep să mă deprind cu limbajul lor cumplit pe care, fără voia mea, îl aud toată ziua; da, acum ascult, cu o tristă apatie, orori care, în primele zile, mă umpleau de indignare; aşa că, iată, încep să mă îndoiesc de mine însumi, încheie el cu amărăciune.

— Oh! domnule Germain, ce tot spui?

— În aceste triste lăcaşuri, mintea începe să se deprindă cu gânduri ucigaşe, după cum urechea noastră se obişnuieşte cu expresiile ordinare care se aud mereu în jurul nostru. Doamne! Doamne! Înţeleg acum că poţi intra aici curat, deşi învinuit, şi că poţi ieşi pervertit…

— Te rog, nu mai vorbi astfel, că mă necăjeşti şi mai mult…

— Pentru a nu-ţi ascunde nimic… Ei bine, ţi-o mărturisesc cu groază, nu mă mai recunosc, degeaba îi dispreţuiesc, degeaba fug de aceşti mizerabili; prezenţa lor, contactul cu ei, au o mare înrâurire asupra mea… S-ar zice că au nefasta putere de a otrăvi atmosfera pe care o respir, îmi pare că ticăloşia începe să mă pătrundă prin toţi porii… Dacă aş fi achitat de greşeala ce am săvârşit-o, în faţa oamenilor cinstiţi şi în raporturile cu ei, aş fi cuprins de sfială şi de ruşine. Nu am ajuns până acolo încât să mă complac în mijlocul deţinuţilor, dar am început să mă tem de ziua când mă voi regăsi în mijlocul oamenilor onorabili… Şi asta fiindcă am conştiinţa slăbiciunii mele.

— Slăbiciunii dumitale?

— A laşităţii mele…

— A laşităţii dumitale? Dar ce păreri nedrepte ai despre dumneata! Doamne, Dumnezeule!

— Oare nu înseamnă să fii laş şi vinovat dacă faci compromisuri cu îndatoririle tale, cu cinstea ta? Şi eu asta am făcut!

— Dumneata, dumneata!

— Eu. Intrând aici… nu mi-am făcut iluzii despre gravitatea greşelii mele… oricât de scuzabilă ar fi fost, poate. Ei bine! acum mi se pare mai mică, auzind pe aceşti

hoţi şi ucigaşi vorbind, cu un cinism şi cu o mândrie fioroasă, de crimele lor: mă surprind câteodată admirând sfruntata lor nepăsare, şi încep să-mi bat joc de remuşcările care mă frământau pentru un delict atât de neînsemnat… faţă de fărădelegile lor…

— Dar ai dreptate! fapta dumitale, departe de a fi vinovată, a fost mai mult generoasă: erai sigur că a doua zi dimineaţa vei putea să pui la loc banii pe care îi luaseşi numai pentru câteva ore, ca să scapi o familie întreagă de la ruină şi poate de la moarte.

— N-are importanţă; în fata legii, în ochii oamenilor cinstiţi e un furt. În loc de a putea spune ca altădată: sunt tot atât de cinstit ca cel mai cinstit dintre oameni, mă voi consola spunând: sunt cel mai puţin vinovat dintre mizerabilii printre care sunt sortit, să trăiesc, poate pentru totdeauna.

— Totdeauna? Dar odată ieşit de aici?

— Ei! Degeaba! Voi fi poate, achitat, dar oamenii de aici mă cunosc: la ieşirea lor din închisoare, dacă mă întâlnesc undeva, îmi vor vorbi cum se vorbeşte vechiului lor coleg de puşcărie. Ah! e groaznic… groaznic! strigă prizonierul izbucnind în suspine atât de sfâşietoare încât Rigolette, adânc îndurerată, nu-şi putu reţine lacrimile.

Deşi convinsă că prietenul ei nu pierduse încă nimic din puritatea cinstei, fata se temea totuşi ca Germain, cu toata firea lui minunată, să nu rămână cândva nepăsător faţă de ceea ce astăzi îl chinuia cu atâta cruzime.

Capitolul 5
RIGOLETTE

…Oricât ai fi de sigur de fericirea de care
te bucuri, eşti câteodată îndemnat să doreşti
nenorociri şi întâmplări imposibile, ca să te
poţi uita cu recunoştinţă şi veneraţie la
nobila măreţie a unor anumite devotamente.

(Wolfgang, Duhul sfânt, cartea 10)

Rigolette, ştergându-şi lacrimile şi adresându-se lui Germain care-şi lipise fruntea de grilaj, îi spuse cu o intonaţie caldă, gravă şi aproape solemnă, pe care el nu i-o cunoscuse până atunci:

— Ascultă-mă, Germain, mă exprim poate prost, nu vorbesc atât de bine ca dumneata, dar ceea ce am să-ti spun, e adevărat şi sincer. În primul rând, greşeşti când te plângi că eşti singur şi părăsit…

— Oh! să nu crezi că pot uita vreodată ceea ce din milă ai făcut pentru mine!…

— Trebuie să-ţi spun că nu din milă este ceea ce simt pentru dumneata… O să te lămuresc cum m-oi pricepe mai bine. Când eram vecini, te iubeam ca pe un frate bun, ca pe un prieten drag, îmi făceai unele servicii, împărtăşeai cu mine clipele plăcute ale duminicii, căutam să fiu cât mai veselă, cât mai drăguţă ca să-ţi arăt mulţumirea mea… eram chit…

— Chit! Oh, nu… eu…

— Lasă-mă să vorbesc la rândul meu… Când ai fost silit să părăseşti casa în care locuiam, plecarea dumitale mi-a căşunat mai multe păreri de rău decât plecarea altor vecini.

— Se poate să fie adevărat!

— Da, fiindcă ceilalţi erau oameni care nu se sinchiseau de nimic, şi cărora desigur că le lipseau mai puţin decât dumitale; apoi nu se resemnau să-mi fie camarazi decât după ce le repetam de o sută de ori că nu-mi vor fi niciodată altceva… Pe când dumneata, ai ghicit numaidecât ce urma să fim unul pentru altul. Cu toate astea, stăteai cu mine tot timpul dumitale liber, m-ai învăţat să scriu, mi-ai dat sfaturi bune, mi-ai fost cel mai devotat dintre prieteni şi singurul care nu mi-a cerut nimic în schimb… Dar asta nu e tot: plecând din casă, mi-ai dat o dovadă de mare încredere, mi-ai încredinţat o taină deosebit de însemnată, şi asta m-a făcut să mă simt foarte

mândră… De asemenea, de când ne-am despărţit, amintirea dumitale mi-a fost mult mai vie decât cea pe care mi-au lăsat-o alţi vecini… Ceea ce-ţi spun acum e adevărat… ştii că nu mint niciodată…

— E cu putinţă? Să fi făcut dumneata această deosebire între mine şi… ceilalţi?

— Sigur că am făcut-o!

— Îţi mulţumesc din inimă, e o alinare pentru mine să aflu că dintre prietenii dumitale, eu eram cel preferat.

— Iată cum stăteau lucrurile când au dat nenorocirile peste dumneata. Atunci am primit acea tristă scrisoare în care îmi descriai ceea ce numeşti dumneata o greşeală… greşeală pe care o socot, eu care nu sunt savantă, drept o faptă frumoasă şi bună; tot atunci mi-ai cerut să mă duc la dumneata acasă, să caut nişte hârtii, din care am aflat că m-ai iubit întotdeauna fără să îndrăzneşti să mi-o spui. Tot în ele am citit – şi Rigolette nu-şi putu opri lacrimile – că, gândindu-te la viitorul meu, pe care o boală sau lipsa de lucru l-ar putea întuneca, mă făceai moştenitoarea dumitale în cazul unei morţi violente, de care aveai motive să te temi… şi că-mi lăsai puţinul ce agonisiseşi prin muncă şi economie…

— Da, căci dacă, fiind în viaţă, te-ai fi pomenit fără lucru sau bolnavă, te-ai fi adresat mai curând mie, decât oricărui altcuiva, nu-i aşa? M-am gândit bine, spune! spune!… Nu m-am înşelat, nu-i aşa?

— Dar e foarte simplu, cui m-aş fi putut adresa?

— Oh! iată, iată cuvinte care fac bine, care te răsplătesc de multe dureri!

— Nu pot să-ţi redau ce am simţit citind acest testament în care fiecare rând conţinea o amintire pentru mine sau un gând pentru viitorul meu; şi totuşi urma să nu cunosc aceste dovezi ale afecţiunii dumitale, decât când n-ai mai fi fost…! Iată, ce vrei! faţă de o asemenea generozitate, să te mai miri că dragostea izbucneşte dintr-o dată!… deşi e foarte firesc să fie aşa, ce zici, domnule Germain?

Fata pronunţase aceste ultime cuvinte cu o nevinovăţie

atât de duioasă şi de sinceră, fixându-şi ochii ei mari, negri, în cei ai lui Germain, încât acesta nu prea înţelesese dintru început; nu-i venea să creadă că era iubit de Rigolette.

Totuşi aceste cuvinte erau atât de grăitoare, încât ecoul lor avu un răsunet până-n străfundul sufletului său; roşi şi păli, rând pe rând, apoi exclamă:

— Ce spui? Mi-e teamă… oh! Doamne… mă înşel poate…

— Îţi spun că din clipa în care te-am văzut atât de bun cu mine, când te-am văzut atât de nenorocit, te-am iubit altfel, nu ca pe un camarad.

— Mă iubeşti! Mă iubeşti!

— A trebuit să ţi-o spun eu, dacă nu mi-ai spus-o dumneata.

— Să fie oare cu putinţă?

— Cred că n-am greşit spunându-ţi-o de două ori ca să te fac să înţelegi. Fie şi aşa! Domnul nu se mulţumeşte cu vorbe cu subînţeles, mă sileşte să-i mărturisesc lucrurile astea. E poate rău, dar pentru că numai dumneata mă poţi certa de îndrăzneala mea, mă tem mai puţin; şi apoi, urmă Rigolette pe un ton mai serios, stăpânită de o dulce emoţie, adineauri mi-ai părut atât de împovărat, atât de nenorocit, încât nu m-am mai putut stăpâni; am avut lipsa de modestie să cred că această declaraţie a mea, sinceră şi rostită din adâncul inimii, te va face să nu mai fi atât de disperat. Mi-am spus: până acum n-am avut noroc în stăruinţele mele de a-l distra sau de a-l consola; bunătăţile care i le aduceam îi tăiau pofta de mâncare, veselia mea îl făcea să plângă, acum cel puţin… ah! Dumnezeule! Ce ai? strigă Rigolette văzându-l pe Germain că-şi ascunde faţa în palme. Poftim, asta nu e, o cruzime? Orice aş face, orice aş zice… rămâi la fel de nenorocit; o fi răutate, egoism!… s-ar zice că numai dumneata suferi de amărăciunile care te apasă…

— Vai! cât sunt de nenorocit! exclamă Germain cu disperare. Mă iubeşti, când nu mai sunt demn de dumneata!

— Nu mai eşti demn de mine? Dar ceea ce spui n-are nici un sens. Ca şi cum aş fi spus eu odinioară că nu eram demnă de prietenia dumitale fiindcă fusesem la puşcărie… pentru că, la urma urmei, şi eu am fost închisă, dar asta nu mă împiedică să fiu o fată cinstită.

— Dar ai fost în închisoare pentru că erai o biată copilă părăsită, pe când eu, Doamne, – ce deosebire!

— Cât priveşte închisoarea, nu ne putem dojeni unul pe altul… Mai degrabă mă socotesc o ambiţioasă… fiindcă în situaţia mea, n-ar trebui să mă gândesc decât la o căsătorie cu un muncilor. Sunt un copil găsit… nu am nimic decât o odăiţă şi optimismul meu… totuşi îţi propun cu toată îndrăzneala să mă iei de nevastă.

— Vai! Odinioară asta ar fi fost visul, fericirea vieţii mele! dar azi, când mă aflu sub povara unei acuzaţii infamante, ar însemna să abuzez de admirabila dumitale bunătate, de mila care poate că te-a îndemnat! Nu, nu!

— Dar, Doamne, Dumnezeule! izbucni Rigolette pierzându-şi calmul, îţi spun că nu e milă, e dragoste! Nu mă gândesc decât la dumneata!… Nu mai dorm, nu mai mănânc, chipul dumitale trist şi blând mă urmăreşte peste tot. Milă se cheamă asta? Acum când, îmi vorbeşti, vocea, privirea dumitale îmi merg la inimă.

— Hotărât, mi se pare că visez, auzindu-te vorbind astfel.

— Dar eu! N-aş fi crezut niciodată că voi îndrăzni să-ţi spun toate astea, dar deznădejdea dumitale m-a silit s-o fac! Ei bine, domnule, acum când ştii că te iubesc ca pe un prieten, ca pe un amant, ca pe soţul meu, vei mai spune că asta e milă?

Reticenţele lui Germain căzură pentru o clipă în faţa acestei mărturisiri, atât de candidă şi de cutezătoare în acelaşi timp. O bucurie nesperată îl cuprinse şi-l făcu să uite o clipă dureroasele lui gânduri.

— Mă iubeşti! exclamă el. Acum, te cred, glasul, privirea dumitale, totul îmi spune asta! Nu vreau să mă întreb cum de am meritat această fericire, mă dărui ei orbeşte. Viaţa

mea, întreaga mea viaţă, nu-mi va fi de ajuns ca să te răsplătească! Ah! am suferit destul până acum, dar clipa asta şterge totul!

— În sfârşit, iată-te mai fericit! Oh! eram sigură că voi reuşi! exclamă Rigolette cu elanul unei imense bucurii.

— Şi asta în mijlocul grozăviilor unei închisori, când totul mă apasă, o asemenea fericire…

Germain nu putu continua.

Acest gând îl readuse la realitate: îndoielile lui, o clipă uitate, reveniră cu mai multă cruzime, aşa că el reluă cu disperare:

— Dar sunt un deţinut. Sunt învinuit de furt. Voi fi osândit, dezonorat poate! Putea-voi primi acest preţios sacrificiu din partea dumitale, putea-voi profita de atâta mărinimie şi dăruire?! Oh! nu! nu! nu sunt atât de ticălos ca să pot face asta!

— Ce tot spui?

— Pot fi condamnat la ani de închisoare.

— Ei şi! răspunse Rigolette cu calm şi pe un ton de om hotărât să învingă. Unei fete cinstite nu i se va putea refuza căsătoria în capela închisorii.

— Dar pot fi încarcerat în afara Parisului.

— Devreme ce voi fi soţia dumitale, te voi urma: mă voi muta în oraşul în care vei fi, voi găsi de lucru şi voi veni să te văd în fiecare zi.

— Dar voi fi compromis în ochii tuturor.

— Mă iubeşti mai mult decât orice pe lume, nu-i aşa?

— Mă mai întrebi?

— Atunci, ce-ţi pasă? Departe de a te socoti compromis, te voi privi ca pe un martir al propriei dumitale generozităţi.

— Dar lumea te va învinui, te va condamna, va bârfi pe seama alegerii făcute…

— Lumea! Ce înseamnă lumea faţă de ceea ce eşti dumneata pentru mine şi eu pentru dumneata? S-o lăsăm, deci, să vorbească…

— În sfârşit, ieşind din închisoare, viaţa mea va fi grea,

mizerabilă; respins peste tot, poate că nici nu voi găsi de lucru!… şi apoi, un gând cumplit mă chinuie: dacă această corupere de care mă tem, ar pune, fără voia mea, stăpânire pe mine, ce viitor cumplit te aşteaptă!

— Nu vei fi corupt, nu, deoarece acum, când ştii că te iubesc, acest gând îţi va da puterea să rezişti pildelor rele… vei ţine seamă că, chiar dacă toată lumea te-ar respinge când vei ieşi din închisoare, soţia te va primi cu dragoste şi recunoştinţă, convinsă că ai rămas un om cinstit. Acest fel de a vorbi te miră, nu-i aşa? mă miră şi pe mine. Nu ştiu de unde-mi vin cuvintele, desigur că din adâncul sufletului şi asta trebuie să te convingă, dar dacă dispreţuieşti ceea ce ţi se oferă din toată inima… dacă nu primeşti afecţiunea unei biete fete care nu…

— Ei bine! o întrerupse Germain cu o izbucnire pasionată, primesc, da, îmi dau seama că e o laşitate să respingi uneori anume sacrificii, chiar dacă trebuie să recunoşti că nu le meriţi… Primesc, fată iubită şi curajoasă!

— Adevărat? Adevărat?

— Ţi-o jur…

— Ah! Germain, cât sunt de fericită! Dacă te-am ajutat cu ceva, mă răsplăteşti pe deplin!

În aceeaşi clipă gardianul făcu o mişcare; se trezi.

— Repede! şopti Rigolette cu un surâs plin de gingăşie şi de pudică afecţiune. Repede, soţiorul meu drag dă-mi un sărut dulce pe frunte, printre zăbrele… va fi legământul nostru de logodnă.

Şi fata, roşindu-se, îşi apăsă fruntea de grilajul de fier.

Germain, foarte mişcat, atinse printre gratii, cu buzele, această frunte pură şi albă.

O lacrimă a deţinutului i se rostogoli pe obraz ca o perlă topită.

Emoţionant botez al acestui amor cast, duios şi fermecător!

— Oh! oh! e ora trei! zise gardianul, ridicându-se; şi vizitatorii ar fi trebuit să plece de la două. Hai, scumpă

domnişoară, se adresă el Rigolettei, îmi pare rău, dar trebuie să pleci.

— Oh! mulţumesc, mulţumesc, domnule, că ne-ai lăsat să vorbim singuri. L-am îmbărbătat pe Germain, mi-a făgăduit că nu-şi va mai arăta tristeţea şi nu va mai trebui să se teamă de înrăiţii lui camarazi. Nu e aşa, dragul meu?

— Fii pe pace, răspunse Germain surâzând, pe viitor voi fi cel mai vesel om din închisoare.

— Perfect, atunci ei nu te vor mai lua în seamă, spuse gardianul.

— Iată, i-am adus lui Germain un fular, zise Rigolette, trebuie să-l depun la grefă?

— Aşa e regula, dar la urma urmei, fiindcă tot sunt în afară de regulament, o concesie mică în plus… Haide, să fie ziua pe de-a întregul bună, dă-i-l repede!

Şi gardianul deschise uşa coridorului.

— Acest om de treabă are perfectă dreptate, ziua bună va fi astfel completă, spuse Germain primind fularul din mâinile Rigolettei, pe care le strânse afectuos. Adio şi pe curând. Acum nu mă mai sfiesc să-ţi cer să vii să mă vezi cât de des posibil.

— Nici eu ca să ţi-o făgăduiesc. Adio, dragă Germain.

— Adio, draga, buna mea prietenă.

— Şi vezi să porţi fularul meu, fereşte-te de frig, e atâta umezeală aici!

— Ce şal frumos! când mă gândesc că l-ai lucrat special pentru mine! Oh! n-o să mă despart de el, exclamă Germain ducându-l la buze.

— Ei, acuma sper că o să ai poftă de mâncare. Vrei să-ţi pregătesc nişte bunătăţi?

— Desigur, şi de data asta le voi onora.

— Atunci, fii liniştit, mâncăciosule… şi să-mi spui dacă ţi-au plăcut. Hai, încă o dată, la revedere. Mulţumesc, domnule gardian; azi plec de aici foarte fericită, foarte liniştită. La revedere, Germain.

— La revedere, mica mea soţie… Pe curând!

— Pentru totdeauna!

Câteva clipe mai târziu, Rigolette, cu cizmuliţele şi umbrela, ieşea din închisoare mai voioasă decât venise.

În timpul convorbirii dintre Germain şi Rigolette, se petreceau alte scene într-una din curţile închisorii, unde îl vom conduce acum pe cititor.

Capitolul 6
GROAPA CU LEI

Dacă aspectul exterior al unei vaste case de detenţie, clădită după toate regulile confortului şi salubrităţii pe care le impunea umanitatea, nu oferă privirii nimic sinistru, după cum am mai spus, în schimb înfăţişarea prizonierilor face o impresie opusă.

Te cuprinde tristeţea şi mila când te afli în mijlocul unei adunături de femei deţinute. Gândindu-te la aceste nenorocite constaţi că ele sunt mai totdeauna împinse la rău, nu atât de propria lor voinţă, cât mai ales sub influenţa nefastă a primului bărbat care le-a sedus.

Şi chiar femeile cele mai stricate, păstrează în fundul sufletului două strune sfinte, pe care zguduirile unor patimi, oricât de josnice, nu reuşesc să le distrugă cu totul: dragostea şi maternitatea.

Pomenind de dragoste şi maternitate, vrem să spunem că la aceste fiinţe mizerabile, unele sentimente curate şi duioase, pot încă licări din când în când, prin bezna unei iremediabile corupţii. Cât despre bărbaţi, lucrurile stau cu totul altfel...

Ca să ne dăm seama de prima repulsie ce ţi-o insuflă priveliştea acestor degradaţi, cititorul să ne urmeze în „Groapa cu lei“.

Una din curţile închisorii „La Force“ căpătase această denumire. Acolo circulau de obicei, în grup compact, infractorii cei mai primejdioşi prin antecedentele lor, prin ferocitatea faptelor sau prin gravitatea învinuirilor care apăsau asupra capului lor.

Totuşi, li se adăugaseră şi alţi deţinuţi pe timp limitat din cauza lucrărilor urgente întreprinse într-una din clădirile închisorii. Aceştia erau oameni aproape inofensivi în comparaţie cu clienţii obişnuiţi ai „Gropii cu lei“.

Cerul înnorat, cenuşiu şi apăsător, arunca o lumină posomorâtă asupra scenei pe care o vom descrie. Ea se petrecea în mijlocul unei curţi, un pătrat destul de mare, înconjurat de ziduri înalte, albe ornamentate din loc în loc de câteva ferestre cu gratii.

Alţii, preferând mişcarea în locul repaosului, se plimbau prin curte, păşind în rânduri strânse, patru sau cinci, ţinându-se de braţ.

La capătul acestei curţi se vedea o uşă îngustă cu ferestruică; la celălalt capăt, intrarea în camera încălzită, o sală mare, pardosită cu lespezi, în mijlocul căreia era o sobă de tuci înconjurată de bănci de lemn, pe care leneveau întinşi mai mulţi deţinuţi, pălăvrăgind între ei.

Să zugrăvim câteva chipuri mai caracteristice din „Groapa cu lei“, lăsându-le pe celelalte pe plan secundar.

În timp ce gardianul supraveghea pe cei ce se plimbau, un fel de sfat se ţinea în sala încălzită.

Printre deţinuţii de acolo, îi regăsim pe Barbillon şi pe Nicolas Marţial pe care îi pomenim numai pentru a vi-i readuce în memorie.

Cel care părea, cum s-ar zice, să prezideze şi să conducă „dezbaterile“ era un deţinut supranumit „Scheletul“, al cărui nume a fost menţionat de mai multe ori de Marţiali în insula lor.

Scheletul era un fel de staroste sau de căpetenie a sălii încălzite. Acest individ, destul de înalt, în vârstă de aproape patruzeci de ani, justifica lugubra lui poreclă printr-o slăbiciune de care nu ne putem face nicio idee şi pe care o vom numi aproape osteologică…

Dacă fizionomia camarazilor Scheletului avea o asemănare mai mare sau mai mică cu aceea a tigrului, a vulturului sau a vulpii, forma frunţii lui, fugind către ceafa, şi a fălcilor lui osoase, turtite şi prelungi, susţinute de un

gât nemăsurat de lung, aducea pe de-a întregul cu conformaţia capului unui şarpe.

O chelie mărea şi mai mult această hidoasă asemănare, deoarece sub pielea încreţită a frunţii lui turtite, aproape ca a unei reptile, se distingeau cele mai mici protuberanţe, cele mai mici încheieturi ale craniului; cât despre faţa lui spână, să ne închipuim un vechi pergament, lipit strâns pe osatura obrazului şi întins puţin numai de la pometţi până la maxilarul inferior.

Ochii mici şi perfizi, erau atât de înfundaţi încât arcada sprâncenelor precum şi pometţii ieşeau în relief, iar sub fruntea gălbejită pe care juca lumina, se zăreau două orbite complet pierdute în umbră, care-l făceau să semene cu un cap de mort. Dinţii lui lungi, a căror proeminenţă alveolară se desena perfect sub pielea tăbăcită a fălcilor osoase şi turtite, se iveau aproape continuu într-un rânjet oribil. Deşi muşchii uscaţi ai acestui om erau readuşi aproape la proporţiile unor tendoane, el era de o forţă formidabilă. Cei mai puternici rezistau cu greu la strânsoarea braţelor şi degetelor lui lungi şi descarnate.

S-ar fi zis: groaznica strânsoare a unui schelet de fier. Purta o bluză albastră de pânză mult prea scurta, care lăsa să i se vadă – şi se mândrea cu asta – mâinile noduroase şi jumătatea antebraţului, sau mai bine zis două oase *(radius* şi *cubitus,* să ni se ierte această incursiune în anatomie), două ciolane acoperite de o piele aspră şi negricioasă, despărţite între ele de o cută adâncă pe care şerpuiau câteva vine tari şi uscate ca nişte frânghii. Când îşi punea mâinile pe masă, părea, după o metaforă destul de reuşită a Şugubăţului, că joacă arşice. Scheletul, după ce petrecuse cincisprezece ani din viaţă la ocnă pentru furt şi tentativă de crimă, părăsise domiciliul forţat, dar fusese din nou prins în flagrant, delict de furt şi crimă.

Acest ultim asasinat fusese comis în împrejurări de o asemenea ferocitate, încât, avându-se în vedere recidiva, banditul se aştepta, cu drept cuvânt, să fie condamnat la moarte.

Ascendentul pe care Scheletul îl avea asupra celorlalţi deţinuţi, datorită forţei, energiei şi pervesităţii sale, a făcut să fie numit de către directorul închisorii şef al dormitorului, adică cel ce era însărcinat cu controlul sălii pentru menţinerea ordinei, rânduielii şi curăţeniei camerei şi a paturilor. Îşi împlinea foarte conştiincios sarcina şi niciodată deţinuţii n-ar fi cutezat să-şi neglijeze îndatoririle, a căror supraveghere îi revenea lui.

Lucru ciudat şi totuşi plin de tâlc…

Cei mai inteligenţi directori ai închisorilor, după ce încercaseră să dea însărcinările de care am vorbit deţinuţilor care mai posedau o oarecare onestitate, sau ale căror delicte erau mai puţin grave, s-au văzut nevoiţi să renunţe la această alegere, de altfel logică şi morală, şi să aleagă şefi de cameră dintre deţinuţii cei mai corupţi, cei mai temuţi, aceştia fiind singurii, care aveau autoritate asupra camarazilor lor.

Să revenim la Schelet, şeful de cameră, care stătea de vorbă cu mai mulţi deţinuţi, printre care Barbillon şi Nicolas Marţial.

— Eşti sigur de cele ce spui? îl întrebă Scheletul pe Marţial.

— Da, da, de o sută de ori da; am aflat-o de la Şchiopul cel gros, care a mai încercat o dată să-l omoare pe tâlharul ăsta… fiindcă a denunţat pe cineva…

— Atunci să-i tăiem nasul şi să isprăvim cu el, adăugă Barbillon. Adineauri Scheletul era de părere să-l batem până la sânge pe acest spion de Germain.

Şeful îşi scoase pentru o clipă pipa din gură şi şopti cu o voce atât de groasă, atât de răguşită, că de-abia se auzea:

— Germain o face pe încăpăţânatul, ne încurcă, ne spionează; trebuie să-l facem să fugă din „Groapa cu lei"… Îndată ce-l vom fi snopit în bătaie, va fi ridicat de aici…

— Ei şi… sări Nicolas, cu asta s-a schimbat ceva?

— Se schimbă totuşi ceva, reluă Scheletul, căci dacă e denunţător, cum susţine Şchiopul cel gros, nu ne mulţumim numai să-l umplem de sânge.

— Perfect! încuviinţă Barbillon.

— Trebuie să dăm o pildă... continuă Scheletul aprinzându-se puţin câte puţin. Acum nu mai sunt *sticleţii* care ne descoperă, ci turnătorii. Jacques şi Gauthier, care au fost ghilotinaţi acum câteva zile... *turnaţi*... Rousillon, care fost trimis la muncă silnică pe viaţă... *turnat*...

— Dar eu, dar mama, dar Tărtăcuţa şi fratele meu de la Toulon? strigă Nicolas. Oare n-am fost cu toţii *denunţaţi* de Braţ-Roşu? E sigur acum, căci în loc să-l bage aici, l-au trimis la închisoarea „Roquete“. N-au îndrăznit să-l aducă aici cu noi... îşi simţea vina, golanul dracului...

— Şi pe mine, interveni Barbillon, oare nu tot Braţ-Roşu m-a denunţat?

— Dar pe mine? se băgă în vorbă într-un mod afectat un tânăr deţinut cu o voce piţigăiată. Nu m-a turnat oare Jobert, un om care-mi propusese o afacere în strada Saint-Martin?

Acest ultim personaj cu vocea ascuţită, cu faţa palidă, grasă şi efeminată, cu privirea iscoditoare şi şireată era îmbrăcat într-un fel ciudat: purta pe cap o basma roşie din care se iveau două şuviţe de păr blond, lipite pe tâmple; cele două capete ale basmalei formau un fel de fundă bogată deasupra frunţii, iar la gât, în loc de cravată, purta un soi de merinos alb cu frunzuliţe verzi, care i se încrucişau pe piept; vesta lui de postav cafeniu dispărea sub cingătoarea îngustă a unui pantalon larg de stofă scoţiană, cu pătrăţele mari de culori variate.

— Oare asta nu e o ticăloşie?... Cât de nemernic poate fi un om! continua sclifosindu-se personajul. Pentru nimic în lume nu m-aş fi îndoit de Jobert.

— Ştiu că el te-a turnat, Javotte, răspunse Scheletul, care părea să-l protejeze îndeosebi pe acest deţinut: dovadă că s-a procedat cu acest denunţător la fel ca şi cu Braţ-Roşu... n-au cutezat să-l lase pe Jobert aici... a fost închis la „Conciergerie“... Ei bine! trebuie să se sfârşească o dată... trebuie dat un exemplu... falşii deţinuţi fac jocul poliţiei... sunt siguri că-şi scapă pielea, fiindcă sunt

adăpostiţi în altă închisoare… nu la un loc cu cei pe care i-au turnat…

— Aşa e!…

— Ca sa împiedicăm asta, trebuie ca noi, ăştia, să vedem în orice denunţător un duşman de moarte, fie că l-au turnat pe unul sau pe altul, aici sau în altă parte, n-are importanţă, tăbărâm pe el. Când vom lăsa reci patru sau cinci în curţile închisorii, ceilalţi îşi vor învârti limba de două ori în gură înainte de a ne denunţa.

— Ai dreptate, Scheletule, aprobă Nicolas; atunci trebuie să-i vină rândul şi lui Germain…

— O să-i vină, răspunse şeful. Dar să aşteptam până vine Şchiopul cel gros… Dacă ne va dovedi că Germain e un turnător, s-a zis cu el… Javra nu va mai lătra, îi vom tăia răsuflarea.

— Dar cum facem cu gardienii care ne supraveghează? întrebă deţinutul căruia Scheletul îi zicea Javotte.

— Am eu planul meu… Şugubăţul o să ne ajute.

— El? E prea fricos.

— Şi n-are putere nici cât un purice.

— Destul. Am înţeles, dar unde dracu e?

— S-a întors de la vorbitor, dar a fost chemat să pălăvrăgească cu clănţăul lui..

— Şi Germain mai e la vorbitor?

— Da, cu fetiţa aia care vine să-l vadă.

— De îndată ce se întoarce, atenţie! Dar trebuie să-l aşteptăm pe Şugubăţ, nu putem face nimic fără el.

— Fără Fortuné?

— Nu…

— Şi-l curăţăm pe Germain?

— Mă însărcinez eu cu treaba asta.

— Dar cu ce, că ni se iau cuţitele?

— Cu cleştii ăstia, zise Scheletul, răşchirându-şi degetele lungi, descărnate şi tari ca oţelul.

— O să-l sugrumi?

— Aşa, un pic…

— Dar dacă se va afla că tu ai făcut-o?

— Ei şi? Dar ce, am două capete, ca viţelul care se expune la bâlci?

— E adevărat… numai o dată eşti scurtat de cap şi, fiindcă eşti sigur că vei fi…

— Mai mult decât sigur, avocatul mi-a spus-o ieri… Am fost prins cu mâna în buzunar şi cu cuţitul în gâtul individului. Sunt recidivist, e o afacere pierdută… O să-mi trimit capul în coşul călăului, să vadă dacă e adevărat că trage pe sfoară pe condamnaţi şi că pune rumeguş de lemn în coşniţa lui, în loc de tărâţele pe care ni le dă guvernul.

— E adevărat… ghilotinatul are drept la tărâţe… Şi tatăl meu a fost păcălit aşa… îmi aduc aminte! precizii Nicolas Marţial cu un rânjet fioros.

Această glumă sinistră îi făcu pe deţinuţi să râda în hohote.

— Mii de bombe! strigă Scheletul, aş vrea să ne vadă glumind, acea bandă de judecători care cred că ne fac să tremurăm în faţa ghilotinei lor… N-au decât să vină la bariera Saint-Jacques în ziua reprezentaţiei mele în scop filantropic; o să mă vadă dând cu tifla mulţimii şi zicând călăului cu o voce sfidătoare:

— Tată Samson[2] cordonul, te rog!

Alte râsete…

— Fapt este că treaba durează cât ai trage un fum din pipă… Călăul trage de funie…

— Şi-ţi deschide poarta iadului, urmă Scheletul continuând să-şi fumeze pipa.

Un tumult uriaş şi strigăte zgomotoase de bucurie venind din mijlocul deţinuţilor care se plimbau în curte, întrerupseră consfătuirea prezidată de Schelet.

Nicolas se ridică în mare grabă şi înaintă către pragul sălii încălzite, ca să afle cauza acestui zgomot neobişnuit.

— E Şchiopul cel gros! strigă Nicolas, înapoindu-se.

— Şchiopul cel gros! exclamă şeful. Germain o fi coborât oare de la vorbitor?

— Nu încă, răspunse Barbillon.

---

[2] Numele unui celebru călău al Parisului.

— Să se grăbească, rânji Scheletul, ca să-i dau un bun pentru un sicriu nou.

Capitolul 7
COMPLOTUL

Şchiopul cel gros, a cărui sosire fusese primită cu o bucurie frenetică de către deţinuţii din „Groapa cu lei“ şi ale cărui informaţii puteau fi atât de funeste lui Germain, era un om de statură mijlocie; cu tot pântecul lui burduhănos şi în ciuda infirmităţii sale, părea zvelt şi puternic. Fizionomia lui bestială, ca şi a celor mai mulţi dintre camarazii lui, se asemăna cu aceea a unui buldog; fruntea teşită, ochii mici gălbui, obrajii fleşcăiţi, maxilarele pătrate, cel de jos foarte proeminent, cu dinţi lungi sau mai bine zis cu colţi ştirbiţi, care se iveau ici şi colo printre buze, făceau şi mai grăitoare asemănarea sa cu un mops. Purta pe cap o căciulă de vidră şi, peste haine, un palton albastru cu guler de blană.

Şchiopul cel gros intrase în sală întovărăşit de un om de vreo treizeci de ani, a cărui faţă brună şi arsă de soare avea o expresie mai puţin perversă decât a celorlalţi deţinuţi, deşi voia să pară tot atât de înfipt ca şi însoţitorul lui; câteodată se întuneca la chip şi surâdea amar…

Şchiopul cel gros se regăsea aici, după cum se spune, la el acasă. De-abia putea răspunde felicitărilor şi urărilor de bun sosit ce i se adresau din toate părţile.

— Iată-te, în sfârşit, poznaş umflat ce eşti… Cu atât mai bine, o să mai râdem niţel.

— Ne lipseai…

— Ai cam întârziat…

— Totuşi am făcut ce-am putut ca să-mi văd prietenii… nu e vina mea dacă poliţia n-a vrut să ştie de mine mai devreme.

— Aşa e, dragul meu, nu te bagi tu însuţi în furculiţă, dar o dată ce eşti aici, te descurci şi avem motiv să

petrecem.

— Ai noroc, fiindcă e şi Şugubăţul aici!

— Şi el? Un veteran de la Melun!… Perfect! Cu poveştile lui o să facă să ne treacă mai uşor vremea şi n-o să-i lipsească clienţii, căci trebuie să vă anunţ că vin recruţi noi.

— Cine?

— Adineauri la grefă… pe când mi se tăceau formele, au mai fost aduşi doi boboci… Pe unul nu-l cunosc… dai celălalt, care poartă o bonetă de bumbac albastră şi o bluză cenuşie, mi-a atras atenţia… am văzut mutra asta undeva… Mi se pare că la cârciuma de la „Iepurele alb“… e un vlăjgan puternic.

— Ia spune, măi Şchiopule… ţi-aduci aminte că la Melun făcusem prinsoare cu tine că nu trece un an şi eşti iar agăţat?

— E adevărat, ai câştigat, fiindcă aveam mai mulţi sorţi să ajung recidivist decât să iau permisul de virtute: dar tu… ce-ai făcut?

— Am şterpelit după sistemul american…

— Aha! bine, tot după metoda cunoscută?…

— Tot… merg pe mica mea potecuţă. Lovitura e cunoscută… dar şi şmecherii sunt cunoscuţi, iar dacă nu făcea *asociatul* meu o măgărie, nu aş fi acum aici… Nu-i nimic, o să mă învăţ minte. Când o fi să reîncep, îmi iau eu măsurile mele… Am un plan al meu…

— Ia te uită! E Cardillac! zise Şchiopul văzând venind către el un om scund, prost îmbrăcat, cu o faţă de rând, răutăcioasă şi vicleană, aducând şi a vulpe şi a lup. Bună ziua, dragă…

— Haide, leneşule, răspunse vesel deţinutul poreclit Cardillac; ne întrebam în fiecare zi: vine, nu vine… Dumnealui e ca femeile frumoase, se lasă aşteptat…

— Desigur, desigur.

— Ei, continuă Cardillac, te aduce aici ceva mai acătării?

— De, dragul meu, am încercat o spargere… Pe vremuri dădeam lovituri foarte bune, dar ultima n-a mers… o

afacere grozavă… care de altfel mai poate fi făcută… din nefericire însă, noi doi, eu şi cu Frank, pe care îl vedeţi, am cam scrântit-o.

Şi Şchiopul cel gros arătă spre însoţitorul lui, asupra căruia se îndreptară toate privirile.

— Uite, e adevărat, e chiar Frank! constată Cardillac; nu l-aş fi recunoscut din cauza bărbii… Cum! tu eşti, măi, te credeam ajuns cel puţin primar în târgul tău… Vroiai cumva s-o faci pe cinstitul?…

— Am fost un imbecil şi mi-am luat pedeapsa răspunse repezit Frank, dar fiece greşeală îşi are justificarea… o dată mai merge… dar iată-mă acum tâlhar până oi plesni – şi păzea, când o să fi să ies de aici!

— Foarte just, iată ce înseamnă să vorbeşti cum trebuie!

— Dar ce ţi s-a întâmplat, Frank?

— Ceea ce se întâmplă fiecărui eliberat care e atât de nătâng încât să vrea, cum spui tu, s-o facă pe cinstitul… Soarta e doar atât de dreaptă!… Ieşind de la Melun, aveam un capital de vreo nouă sute de franci…

— E adevărat, spuse Şchiopul cel gros, toate nenorocirile i s-au tras din faptul că, ieşind din puşcărie, a păstrat capitalul în loc să-l toace. O să vedeţi unde duce căinţa… şi cel puţin dacă ţi-ai scoate pârleala.

— Am fost trimis în supraveghere la Etampes, continuă Frank… Cum sunt lăcătuş de meserie, m-am dus la un meşter şi i-am spus: sunt un fost puşcăriaş, ştiu că oamenilor nu le place să angajeze asemenea indivizi, dar iată cei nouă sute de franci, capitalul meu, dă-mi de lucru, îţi las banii în garanţie, vreau să muncesc şi să fiu cinstit.

— Pe cuvântul meu, numai Frank poată să aibă idei d-astea.

— A fost dintotdeauna, cum se vede, lovit cu leuca.

— Ofer, deci, capitalul meu în garanţie meşterului lăcătuş ca să-mi dea de lucru. „Nu sunt bancher ca să iau bani cu dobândă, îmi spune el, şi nici nu vreau să am în dugheana mea un puşcăriaş: eu lucrez în case particulare, deschid uşi ale căror chei au fost pierdute, e o muncă pe

încredere, dacă s-ar şti că am un puşcăriaş, printre lucrătorii mei, mi-aş pierde clientela. Drum bun. Amice!“

— Nu-i aşa că n-ai avut decât ceea ce meritai?

— Desigur…

— Măi, băiatule! adăugă Şchiopul cel gros, adresându-se lui Frank pe un ton părintesc, trebuia să fugi imediat de sub supraveghere şi să vii la Paris să-ţi toci banii până la ultimul gologan.

— Vedeţi, prietenilor, asta te-nvaţă minte. Suntem însemnaţi pentru toată viaţa, s-o ştiţi!

— Iată-mă, dar, şomer pe caldarâmul Etampes-ului, trăiesc din capitalul meu o lună, două, continuă Frank, banii se topesc văzând cu ochii şi lucru ioc. Cu toată supravegherea o şterg din Etampes.

— Asta ar fi trebuit s-o faci de la început, prostule.

— Ajung la Paris; acolo găsesc de lucru, patronul meu nu ştia cine sunt, îi spun că vin din provincie. Nu se găsea lucrător mai bun ca mine. Plasez cei şapte sute de franci care îmi mai rămăseseră la un om de afaceri. El îmi dă o poliţă; la scadenţa nu-mi plăteşte, dau poliţa unui portărel care o urmăreşte şi încasează banii: îi las la el şi-mi zic: bani albi pentru zile negre. Între timp îl întâlnesc pe Şchiopul cel gros.

— Da, prietenilor, şi „zilele negre“ pentru el, eu am fost, după cum veţi vedea. Frank era lăcătuş, făcea chei: aveam o afacere în care-mi putea fi de folos: propun lovitura. Aveam tiparele, n-avea decât să lucreze după ele, asta era treaba lui. Bobocul refuză, – voia să redevină cinstit. Îmi spun: trebuie să-i fac binele, fie şi fără voia lui. Fac o scrisoare fără semnătură către patronul lui, o alta către colegii lui, ca să se afle că Frank e un puşcăriaş. Patronul îl dă afară şi colegii îi întorc spatele. Se duce la alt patron, lucrează acolo opt zile. Acelaşi joc. Chiar dacă s-ar fi dus la zece patroni, la fel aş fi procedat.

— Şi eu care nu ştiam că tu mă denunţai, reluă Frank, altminteri o păţeai rău.

— Da, dar eu nu eram atât de prost: îţi spusesem că mă

duc la Longjumeau să-l văd pe unchi-meu, dar rămăsesem la Paris şi prin micul Ledru ştiam tot ce faci.

— În sfârşit, sunt dat afară şi de la ultimul meşter lăcătuş, ca un ticălos bun de spânzurătoare. Lucrează dacă poţi! Cum să stai liniştit, când peste tot eşti întrebat: Ce faci acum? Dar înainte ce-ai făcut? Când m-am pomenit aruncat în stradă, mi-am zis: „Din fericire, am capitalul meu şi pot să mai aştept.“ Mă duc la portărel, ăsta ştersese putina: banii mei erau pierduţi, rămăsesem fără un gologan, n-aveam nici cu ce să-mi plătesc chiria pe o săptămână. Să fi văzut în ce hal eram! Între timp, Şchiopul cel gros se preface că soseşte de la Longjumeau şi profită de starea mea. Nu ştiam de ce să mă agăţ, mi-am dat seama cât de imposibil e să fii cinstit, că odată intrat în mocirlă, te afunzi într-însa din ce în ce mai mult. Şi apoi Şchiopul cel gros mă tot pisa…

— Acest vrednic Frank să nu mai bombănească atâta, îl întrerupse Şchiopul cel gros, pentru că până la urmă se resemnează şi intră în afacerea care promitea să fie regească; din nefericire, în clipa când deschideam gura ca să înfulecăm locmaua, poliţia pune mâna pe noi. Ce vrei, băiete, e o nenorocire, fără riscul ăsta meseria ar fi prea frumoasă.

— Dacă ticălosul de portărel nu m-ar fi furat, nu aş fi acum aici, exclamă Frank cu o furie greu stăpânită.

— Bine! Bine! reluă Şchiopul cel gros, iată-te grav bolnav! Şi, apoi, erai oare mai fericit când te istoveai muncind?

— Eram liber.

— Da, duminica, şi încă dacă nu era zor, dar în restul săptămânii erai legat ca un câine de lanţ şi niciodată sigur că o să mai găseşti de lucru. Nu ştii să-ţi preţuieşti fericirea.

— O să mă înveţi tu s-o cunosc, replică Frank cu amărăciune.

— Pe lângă asta, să fim drepţi, ai de ce fi mâhnit: e păcat că lovitura a dat greş, era măiastră şi o să mai fie! După o

lună sau două, stăpânii se liniştesc şi putem da atunci lovitura. E o casă bogată, dar ce bogată! Eu tot o să fiu condamnat, fiindcă am călcat legea domiciliului forţat, aşa că nu o să pot relua afacerea, dar dacă găsesc un amator, îi vând pontul şi nu prea scump. Tiparele sunt la muierea mea, nu e nevoie decât să se fabrice alte chei potrivite; cu îndrumările ce le pot da, treaba o să meargă ca pe roate. Asta a fost şi mai este încă o lovitură de zece mii de franci, faptul trebuie totuşi să te consoleze, dragă Frank.

Complicele Şchiopului cel gros dădu din cap, îşi încrucişă braţele pe piept, dar nu răspunse.

Cardillac luă pe Şchiopul cel gros de braţ, îl duse într-un colţ al curţii şi îi spuse după o clipă de tăcere:

— Afacerea pe care ai scăpat-o din mână mai e bună?

— În două luni tot atât de bună ca şi cum ar fi una nouă.

— Poţi să dovedeşti asta?

— Desigur!

— Cât vrei pentru ea?

— O sută de franci înainte şi o să-ţi spun parola convenită cu muierea mea ca să-ţi dea tiparele după care să se moduleze cheile false; în plus, dacă lovitura reuşeşte, vreau o cincime din câştig care să fie plătită muierii mele.

— Găsesc că nu e prea mult.

— Deoarece o să ştiu cui i-a dat tiparele, dacă mi se trage chiulul pentru partea mea, pot face un denunţ. Cu atât mai rău pentru ei…

— E dreptul tău dacă o să fii tras pe sfoară… Dar între noi hoţii… suntem cinstiţi, trebuie să avem încredere unii într-alţii, fără asta n-ar mai fi posibilă nicio afacere.

— Dacă ceea ce, spui e adevărat, continuă Cardillac, aş putea să iau afacerea asupră-mi… Nu sunt dovezi împotriva mea… sunt sigur de achitare. Compar în faţa tribunalului în vreo cincisprezece zile, o să fiu pus în libertate, să zicem, peste douăzeci de zile; timpul de a mai combina, de a pune să se facă cheile false, de a mai lua informaţii… e nevoie de o lună, de şase săptămâni cel mult.

— Tocmai cât trebuie cetăţenilor ca să le treacă frica… Şi apoi cine a fost prădat odată, crede că nu o să mai fie a doua oară, tu ştii asta…

— Ştiu asta; am preluat afacerea… ne-am înţeles…

— Dar ai cu ce să-mi plăteşti? Vreau o arvună.

— Iată ultimul meu nasture şi când n-o mai fi, tot o să se mai găsească, zise Cardillac smulgând unul din nasturii acoperiţi cu stofă care împodobeau vechea lui redingotă albastră.

Apoi, cu ajutorul unghiilor, rupse învelişul şi arătă Şchiopului în locul nasturelui de lemn o monedă de aur de patruzeci de franci.

— Vezi aşadar că-ţi pot da o arvună când o să ne înţelegem.

— Atunci, bate laba, dragul meu, rosti Şchiopul. Deoarece o să ieşi curând de aici şi ai fonduri ca să *lucrezi,* aş putea să-ţi mai dau ceva: dar asta e o afacere grozavă… Un pont la care eu şi muierea mea lucrăm de două luni şi care nu aşteaptă decât să-l pornim… Închipuieşte-ţi o casă izolată într-un cartier îndepărtat, un parter dând pe o latură într-o stradă pustie şi pe cealaltă într-o grădină; doi bătrâni care se culcă o dată cu găinile. De când cu răscoalele şi de teama de a fi jefuiţi, au ascuns sub căptuşeala de lemn a pereţilor un borcan mare de dulceaţă plin cu monezi de aur… Nevastă-mea a descoperit treaba făcând-o pe servitoarea lor să trăncănească. Dar te previn că afacerea asta o să coste mai mult decât cealaltă, fiind vorba de numerar… E coaptă şi bună de halit…

— Ne împăcăm noi, fii liniştit… Dar văd că n-ai stat degeaba de când ai plecat de la Închisoarea Centrală…

— Da, am avut mare noroc… Am ciupit de ici, de colo, de am încropit vreo mie cinci sute de franci; dar lovitura cea mai reuşită a fost teşchereaua cu cele două femei care locuiau cu mine în aceeaşi casă cu odăi mobilate, din pasajul Brasserie.

— La moş Micou, tăinuitorul?

— Da.

— Şi Josephine, soţia ta?

— Tot o adevărată veveriţă, făcea gospodăria la cei doi bătrâni de care vorbesc; ea a mirosit borcanul cu galbeni…

— E o femeie şi jumătate!…

— Mă mândresc cu ea… Dar fiindcă veni vorba de o femeie grozavă, o cunoşti pe Cucuvaia?

— Da, Nicolas mi-a vorbit de ea; Învăţătorul a curăţat-o şi el a înnebunit.

— Poate pentru că şi-a pierdut vederea în urma nu ştiu cărui accident… Atunci, dragul meu Cardillac, ne-am înţeles… pentru că vrei să te ocupi de combinaţiile mele, nu mai vorbesc de astea cu nimeni.

— Cu nimeni… le iau pe contul meu. Stăm diseară de vorbă…

— Ia le uită! Şi ce faceţi aici?

— Râdem şi ne plictisim de moarte.

— Cine e căpitanul camerei?

— Scheletul.

— Iată unul greu de îmblânzit! L-am văzut la Marţiali în insulă… Am petrecut cu Josephine şi cu Boulotte.

— Fiindcă veni vorba, ştii că Nicolas e aici?

— Ştiu, mi-a spus moş Micou… S-a plâns de Nicolas că-l şantajează, bătrânul pungaş… O să-l fac şi eu să scuipe câte ceva… Tăinuitorii, pentru asta sunt făcuţi.

— Vorbeam de Schelet, uite-l, tocmai vine, zise Cardillac arătându-i-l pe „căpitan“ care apărea în uşa sălii încălzite.

— Tinere, prezintă-te la raport, spuse Scheletul Şchiopului cel gros.

— Prezent… răspunse acesta, intrând în sală, întovărăşit de Frank pe cave-l ţinea de braţ.

În timpul convorbirii dintre Şchiopul cel gros, Frank şi Cardillac, Barbillon fusese trimis, din ordinul şefului de cameră, să recruteze doisprezece sau cincisprezece deţinuţi, unul şi unul. Aceştia, ca să nu trezească bănuielile gardianului, veniseră pe rând în sala încălzită. Ceilalţi deţinuţi rămaseră în curte, unii chiar după sfatul lui Barbillon vorbeau cu glas tare ca să abată atenţia

gardianului şi să-l distragă de la supravegherea sălii încălzite unde se reuniră curând Scheletul, Barbillon, Nicolas, Frank, Cardillac, Şchiopul cel gros şi alţi cincisprezece deţinuţi, toţi aşteptând cu nerăbdare şi curiozitate ca şeful să ia cuvântul.

Barbillon, pus să pândească şi să anunţe apropierea gardianului, stătea lângă uşă.

Scheletul, scoţându-şi pipa din gură, se adresă Şchiopului cel gros:

— Cunoşti un tânăr numit Germain, cu ochi albaştri, părul castaniu şi aer de domnişor?…

— Germain e aici?! strigă Şchiopul cel gros, ale cărui trăsături exprimară subit surprinderea, ura şi furia.

— Îl cunoşti, aşadar? întrebă Scheletul.

— Dacă îl cunosc? reluă Şchiopul cel gros, vi-l denunţ prieteni, e turnător… Trebuie bătut zdravăn…

— Da, da, strigară deţinuţii în cor.

— Staţi niţel! E sigur că a denunţat? întrebă Frank. Dacă ne înşelăm?… Să baţi un om care nu e vinovat…

Această observaţie displăcu Scheletului care se aplecă spre Şchiop şi îi spuse pe şoptite:

— Cine-i ăsta?

— Unul cu care am lucrat.

— Eşti sigur?

— Da, dar n-are vlagă, e un molâu.

— Ajunge, o să am eu grijă de el.

— Să vedem dacă Germain e un turnător, interveni un deţinut.

— Explică-te, Şchiopule, reluă Scheletul care nu-şi lua ochii de la Frank.

— Iată, începu Şchiopul cel gros: unul din Nantes, un anume Velu, adică Păroşul, un fost eliberat, l-a crescut pe acest tânăr, născut din părinţi necunoscuţi. Când a împlinit vârsta, l-a băgat la un bancher din Nantes, crezând că ascunde un lup în casa lui de fier şi că o să se servească de Germain ca să ticluiască o afacere grozavă, pe care o cocea de multă vreme; se bizuia ori pe un fals, ori pe un

furt din casa de bani a bancherului! aproape o sută de mii de franci, treabă de făcut în doi timpi şi trei mişcări… Totul era gata: Velu conta pe tinerel ca pe sine însuşi; haimanaua asta dormea în pavilionul unde era casa de bani; Velu îi dezvăluie planul… Germain nu răspunde nici da, nici nu, denunţă totul patronului şi, în aceeaşi seară, o şterge la Paris.

Se auziră proteste violente de indignare şi vorbe ameninţătoare.

— E un turnător… trebuie să-i rupem oasele…

— Dacă vreţi, îi caut eu râcă şi-l spintec…

— Trebuie să-i lipim pe faţă un bilet de internare în spital!

— Tăcere, hoţilor! strigă Scheletul cu o voce poruncitoare.

Deţinuţii tăcură.

— Mai departe, îndemnă „căpitanul“ pe Şchiopul cel gros. Şi reîncepu să fumeze.

— Crezând că Germain e blat cu ei, Velu şi doi din prietenii lui încearcă lovitura chiar în noaptea aceea; bancherul însă era prevenit, unul din complicii lui Velu e prins pe când escalada o fereastră, dar are şansa să fugă… Ajunge la Paris, furios că a fost denunţat de Germain şi că a scăpat din mână o afacere atât de sigură, într-o bună zi îl întâlneşte pe domnişorul ăsta; nu îndrăzneşte să-i facă nimic, dar îl urmăreşte, vede unde stă şi, într-o noapte, noi doi, Velu şi cu micul Ledru, dăm de Germain… Din nefericire, ne scapă… Se mută din strada Templului unde locuia; de-atunci nu l-am mai putut găsi, dar dacă e aici… mă întreb…

— N-ai nimic de întrebat! îl repezi, autoritar, Scheletul.

Şchiopul cel gros tăcu.

— Primesc târgul, tu-mi dai pielea lui Germain, eu îl jupoi… nu degeaba mă cheamă Scheletul… sunt mort cu anticipaţie… groapa mi-e săpată de pe acum la Clamart, nu risc nimic dacă lucrez pentru bandă; turnătorii ne mănâncă mai rău ca poliţia; îi mută pe denunţători de la

„La Force“ la „Roquette“ şi pe spioni de la „Roquette“ la „Conciergerie“ şi astfel se cred scăpaţi. O clipă numai; când fiecare închisoare şi-o stârpi spionul ei, indiferent unde a denunţat, o să le piară pofta şi celorlalţi… Eu dau pilda şi alţii să facă la fel…

Toţi deţinuţii, admirând hotărârea Scheletului, se strânseră în jurul lui… Până şi Barbillon, în loc să rămână la uşă, se alătură grupului şi nu observă că un nou deţinut intrase în încăpere.

Acesta din urmă purta o bluză cenuşie şi pe cap o scufie de bumbac albastră, brodată cu lână roşie, lăsată pe ochi; când auzi rostindu-se numele lui Germain, făcu un gest de surprindere… Apoi, amestecându-se printre admiratorii Scheletului, aprobă cu entuziasm criminala hotărâre a „căpitanului“.

— E teribil Scheletul ăsta! constată unul. Şi ce cap de învăţat!…

— Eu cred că e o cruzime să omori băiatul ăsta. Zise Frank.

— Cum! cum! reluă Scheletul înfuriat la culme, n-ai dreptul să pedepseşti un trădător?

— Da, de fapt e un trădător; cu atât mai rău pentru el, răspunse Frank, după o clipă de gândire.

Aceste ultime vorbe şi garanţia Şchiopului cel gros alungaseră îndoiala de o clipă pe care Frank o stârnise printre deţinuţi. Numai Scheletul mai stăruia în şovăiala lui.

— Aşadar, ce facem cu gardianul? Spune măi „Mort cu anticipaţie“, că ăsta e un nume tot atât de potrivit pentru tine ca şi Scheletul, reluă rânjind Nicolas.

— Ei bine, îi dăm gardianului de lucru într-altă parte.

— Nu, să-l îndepărtăm cu forţa.

— Tăcere, tâlharilor! strigă Scheletul.

Se lăsă o linişte adâncă.

— Ascultaţi-mă bine, continuă „căpitanul“ cu vocea lui răguşită, nu e chip să dăm lovitura cât timp gardianul o să fie în sala încălzită sau în curte. Nu am cuţit, o să se audă

câteva ţipete înăbuşite, mizerabilul o să se zbată.

— Atunci cum…

— Iată cum: Şugubăţul ne-a făgăduit că azi, după cină, o să ne povestească istoria lui cu Gringolet şi Spintecătorul. Iată că începe să plouă, o să ne retragem toţi aici şi trădătorul o să se aşeze colo, în colţ, la locul lui din totdeauna… O să dăm câţiva gologani Şugubăţului ca sa-şi înceapă istorisirea. E ora cinei în închisoare… Gardianul o să vadă că ascultăm liniştiţi isprăvile lui Gringolet şi ale Spintecătorului, n-o să bănuiască nimic; o să se ducă să dea o raită pe la cantină… De cum iese în curte, avem un sfert de ceas în faţa noastră, trădătorul o să fie curăţat înainte ca gardianul să se înapoieze… Mă însărcinez eu cu asta… Am ucis eu pe alţii mai zdraveni ca el…

— O clipă, strigă Cardillac, dar portărelul care vine mereu să glumească cu noi… la ora cinei?… Dacă intră în sala încălzită ca să-l asculte pe Şugubăţ şi vede că-l ucizi pe Germain, e în stare să strige după ajutor… Nu e de-ai noştri, portărelul ăsta, stă în celulă plătită, trebuie să ne ferim de el.

— E adevărat, încuviinţă Scheletul.

— Adevărat, e un portărel aici? se miră Frank. După cum v-am spus, eu sunt victima abuzului de încredere al lui *maître* Boulard, ziceaţi că e un portărel aici? întrebă el din nou. Şi cum îl cheamă?

— Boulard, răspunse Cardillac.

— E omul meu! strigă Frank, strângând pumnii. El mi-a furat bănişorii…

— Portărelul? întrebă şeful de cameră.

— Da… şapte sute douăzeci de franci în cap, încasaţi pentru mine.

— Îl cunoşti?… L-ai văzut?… întrebă Scheletul.

— Vezi bine că l-am văzut… a fost nenorocirea mea… dacă nu era el, n-aş fi acum aici…

Aceste păreri de rău displăcură Scheletului; îşi fixă câtva timp privirile crucişe asupra lui Frank, care răspundea între timp la unele întrebări ale camarazilor săi, apoi,

aplecându-se spre Şchiopul cel gros, îi şopti:

— Iată un tinerel care e în stare să le spună gardienilor despre lovitura noastră.

— Nu, eu răspund, nu denunţă pe nimeni, dar e cam fricos… ar fi în stare să-l apere pe Germain… Mai bine să-l îndepărtăm din curte.

— Am înţeles, zise Scheletul, şi începu în gura mare: Ia spune, Frank, n-ai vrea să-i tragi o chelfăneală tâlharului ăla de portărel?

— Las’ pe mine… numai să vină, mă răfuiesc eu cu el.

— Vine sigur, pregăteşte-te.

— Sunt gata! Îl ung eu cum ştiu.

— O să se lase cu bătaie; portărelul o să fie trimis în celula lui, pe Frank o să-l bage la carceră, în felul ăsta scăpăm de amândoi, şopti Scheletul la urechea Şchiopului.

— Dar multă minte mai ai!… Grozav e Scheletul ăsta! constată cu admiraţie banditul. Apoi cu glas tare:

— O să-l prevenim oare pe Şugubăţ, că ne folosim de poveştile lui ca să-l păcălim pe gardian şi să-l jupuim pe spion?

— Nu, Fortuné e prea molâu şi prea fricos; dacă ar şti asta, nu ar mai vrea să ne povestească, dar după aceea o să se resemneze.

Clopotul sună de cină.

— Haide-ţi la terci, câinilor! strigă Scheletul. Fortuné şi Germain o să vină în curte. Atenţie, prieteni, îmi ziceţi mie „Mort cu anticipaţie“, dar şi denunţătorul e mort cu anticipaţie.

Capitolul 8
POVESTITORUL

Noul deţinut de care am pomenit, cel cu scufie de bumbac şi bluză cenuşie, ascultase cu atenţie şi aprobase cu hotărâre complotul ce ameninţa viaţa lui Germain… Acest bărbat de proporţii atletice ieşi din sala încălzită, o

dată cu ceilalţi prizonieri, fără să fi fost observat, şi se amestecă de îndată în diferitele grupuri ce se îmbulzeau în curte în jurul distribuitorilor cinei. Aceştia aduceau carnea fiartă în căldări de aramă şi pâinea în coşuri mari. Fiecare deţinut primea câte o bucată de carne de vacă, fiartă, fără oase, care servise la prepararea supei grase de dimineaţă, însoţită de o jumătate de pâine, mai bună chiar decât pâinea cazonă.

Cei ce aveau ceva bani puteau să-şi cumpere vin de cantină şi să tragă acolo o „duşcă“, după cum se exprimă puşcăriaşii. Cei care, ca Nicolas, primiseră provizii din afară, improvizau o masă la care invitau şi pe ceilalţi deţinuţi. Comesenii fiului ghilotinatului erau Scheletul, Barbillon şi, în urma sugestiei acestuia din urmă, Şugubăţul, ca să-l dispună la povestit.

Şunca, ouăle răscoapte, brânza şi pâinea alba aflate aici fură întinse pe una din băncile sălii încălzite şi Scheletul se pregătea să cinstească „ospăţul“, fără să se mai sinchisească de omorul pe care avea să-l comită cu atâta sânge rece.

— Du-te şi vezi dacă nu vino Fortuné, zise Scheletul. Până să-l sugrum pe Germain, sugrum foamea şi setea; nu uita să-i spui Şchiopului că Frank trebuie să-l ia de cap pe portărel, ca să scape „Groapa cu lei“ de amândoi.

— Fii liniştit, „Mortule-cu-anticipaţie“, dacă Frank nu-l buşeşte pe portărel, nu e vina noastră…

Şi Nicolas ieşi din sală.

În clipa aceea chiar, maestrul Boulard intra în curte fumând tacticos o havană. Avea mâinile vârâte în redingota lui lungă de lână cenuşie, şapca bine trasă pe urechi, faţa surâzătoare, veselă. Nicolas îl zări şi începu să-l caute din ochi pe Frank.

Frank şi Şchiopul cel gros mâncau, şezând pe una din băncile din curte; nu-l putuseră zări pe portărel, fiindcă stăteau cu spatele la el.

Urmând indicaţiile Scheletului, Nicolas văzând cu coada ochiului că Boulard vine spre el, se prefăcu că nu-l observă

şi se apropie de Frank şi de Şchiopul cel gros.

— Bună ziua, tinere, se adresă portărelul lui Nicolas.

— Ah! bună ziua. Domnule, nu te-am observat; faci, ca de obicei, o mică plimbare?

— Da, tinere, şi azi am două motive ca s-o fac… Şi să-ţi spun de ce: întâi, ia din ţigările astea… Haide, fără mofturi… Ca între camarazi, ce dracu! Nu trebuie să te sfieşti.

— Mulţumesc, domnule… Dar de ce ai două motive să te plimbi?

— O să înţelegi îndată. Mai întâi nu prea am poftă de mâncare azi… Şi mi-am zis: Fiind de faţă la masa voinicilor mei, văzând cum înfulecă de zor, poate mi se face şi mie foame.

— Nu e rău de loc… Dar uite, dacă vrei să vezi doi camarazi care mănâncă pe rupte, spuse Nicolas, aducându-l pe portărel tot mai aproape de banca lui Frank care stătea cu spatele la ei, uită-te la aceşti doi bolnavi, te apucă o poftă de mâncare ca şi cum ai fi înghiţit un borcan de castraveciori acri.

— Ah! zău… ia să-i vedem! zise *maître* Boulard.

— Ei, Şchiopule! strigă Nicolas.

Şchiopul şi Frank întoarseră brusc capul.

Portărelul rămase înmărmurit, cu gura căscată, recunoscându-l pe cel jefuit de el.

Frank, zvârlindu-şi pâinea şi carnea pe bancă, se aruncă dintr-o săritură asupra lui Boulard şi îl apucă de gât, strigând:

— Banii mei!

— Prietene, ascultă-mă…

— Banii mei! Deşi acum e prea târziu, căci din vina ta sunt aici…

— Dar… eu… dar…

— Dacă mă duc la muncă silnică e din vina ta, căci dacă aş fi avut banii ce mi i-ai furat, nu m-ar fi împins nevoia să mă apuc de jafuri, aş fi rămas cinstit, aşa cum voiam să fiu… Tu poate că o să fii achitat, tu… N-o să ţi se facă

nimic, în schimb am să-ţi fac cu ceva: o să te însemn! Da! ai bijuterii, lanţuri de aur şi jefuieşti oamenii săraci! Na… Ţi-e destul? Mai ţine una! Mai na! una! Mai na!

— Ajutor! ajutor!… strigă portărelul, rostogolindu-se sub picioarele lui Frank, care îl lovea cu furie.

Ceilalţi deţinuţi, nepăsători la această scenă, făcură cerc în jurul celor doi, sau mai bine zis în jurul celui care lovea şi al celui bătut, căci Boulard, fără suflu, înspăimântat, nu opunea nicio rezistenţa.

Din fericire, supraveghetorul alergă, la ţipetele portărelului şi îl scoase din mâinile lui Frank.

Maître Boulard se ridică, palid, speriat, cu un ochi învineţit şi, fără a-şi mai da osteneala să-şi ridice şapca de pe jos, strigă, alergând către ferestruică:

— Gardian… deschide… Nu mai vreau să stau o secundă aici… Ajutor!…

— Şi dumneata, pentru că ai bătut pe domnul, urmează-mă la director, zise gardianul luându-l pe Frank de guler; o să capeţi două zile de carceră.

— Nu-mi pasă, i-am plătit-o! răspunse Frank.

— Ia seama, îi şopti Şchiopul, prefăcându-se că-l ajută să-şi potrivească hainele, nicio vorbă despre ceea ce se plănuieşte împotriva denunţătorului.

— Fii liniştit, dacă aş fi fost aici, poate că l-aş fi aparat, căci e prea mare cruzime să omori un om pentru asta… dar ca să vă denunţ, niciodată!

— Haide, vii? spuse gardianul.

— Iată-ne scăpaţi de portărel şi de Frank… Acum păzea, păzea, denunţătorule! spuse Nicolas.

În clipa în care Frank ieşea din curte, Germain şi Şugubăţul soseau de la vorbitor.

Germain era de nerecunoscut; faţa lui, până atunci tristă, abătuta, era acum radioasă şi mândră; îşi ţinea capul sus şi arunca în jurul lui o privire vie şi încrezătoare… Era iubit… Oroarea închisorii dispărea…

Şugubăţul îl urmarea foarte încurcat: în sfârşit, după ce şovăi de două-trei ori ca să intre în vorbă, atinse uşor

braţul lui Germain, înainte ca acesta să se fi apropiat de grupurile deţinuţilor care, de departe, îl cercetau cu ură şi viclenie.
Victima nu le mai putea scăpa.
Fără să vrea, Germain tresări la apropierea lui Fortuné fiindcă chipul şi zdrenţele acestui fost boscar nu-l făceau prea atrăgător. Dar, amintindu-şi de sfaturile Rigolettei şi simţindu-se prea fericit ca să nu fie binevoitor, Germain se opri şi-l întrebă încetişor:
— Ce doreşti?
— Să-ţi mulţumesc.
— Pentru ce?
— Pentru ceea ce drăguţa dumitale vizitatoare vrea să facă pentru biata mea soră.
— Nu te înţeleg, replică surprins Germain.
— Să-ţi explic… Adineauri, la grefă, am întâlnit pe supraveghetorul care era de pază la vorbitor…
— Ah! da, un om tare cumsecade…
— De obicei temnicerii nu merită acest calificativ de „om cumsecade“, dar cu taica Roussel e altceva… Acum câteva clipe mi-a suflat în urechi: „Fortuné, băiete, cunoşti bine pe domnul Germain?“ „Da, spinul în ochi al deţinuţilor“, i-am răspuns.
Apoi, după o clipă de întrerupere, Şugubăţul urmă:
— Scuză-mă dacă ţi-am spus… spin în ochi. „Da – i-am răspuns, îl cunosc pe domnul Germain, spinul în ochi al puşcăriaşilor.“ „Poate şi al dumitale, Şugubăţule?” mă întrebă gardianul cu asprime. „Domnule gardian, i-am răspuns, sunt prea fricos şi el e băiat prea bun, ca să-mi îngădui să-l privesc ca pe un spin în ochi; domnul Germain nu e băiat rău şi i se face o nedreptate.“ „Perfect, Fortuné, mi-a spus el, faci bine că eşti de partea domnului Germain, fiindcă a fost bun cu dumneata.“ „Cu mine, domnule gardian? Cum asta?“ „Adică nu cu dumneata şi nu el; totuşi îi datorezi o mare recunoştinţă“ mi-a răspuns taica Roussel.
— Să vedem… explică-te mai lămurit, spuse Germain

surâzând.

— Tocmai aşa i-am zis şi eu gardianului. „Vorbeşte mai lămurit.“ Atunci mi-a răspuns: „Nu domnul Germain, dar micuţa lui vizitatoare a fost foarte bună cu sora dumitale. Auzind-o când îţi povestea nenorocirile ei de acasă, în clipa când biata femeie ieşea din vorbitor, fata s-a oferit să-i fie de folos, pe cât va putea.“

— Buna mea Rigolette! exclamă înduioşat Germain.

— Oh! atunci, i-am răspuns gardianului, n-am mai multă minte decât o oaie. Ai dreptate, domnul Germain a fost bun cu mine, fiindcă vizitatoarea lui este ca şi cum ar fi el, şi sora mea, Jeanne, ca şi cum aş fi eu, şi mai mult decât atât…

— Micuţa mea Rigolette! repetă Germain, asta nu mă miră… are o inimă atât de bună atât de compătimitoare!

— Şi îmi mai zice gardianul: „Am auzit toate astea fără să arăt că ştiu ceva. Iată-te în curent acum. Dacă nu te vei strădui să faci un serviciu domnului Germain, dacă nu-l previi în cazul că vei afla de vreun complot contra lui, ai fi un ticălos desăvârşit…“ „Gardiane, i-am răspuns, sunt un ticălos, e adevărat, nu unul desăvârşit… În sfârşit, fiindcă vizitatoarea domnului Germain vrea să-i facă un bine bietei mele Jeanne, care e o femeie vrednică şi cinstită, cu care mă laud, o să fac pentru domnul Germain tot ce-oi putea… Din păcate, n-o să fie mare lucru…“ „Nu e nimic, mi-a zis, încearcă totuşi. O să-ţi dau şi o veste bună pe care să i-o transmiţi domnului Germain, am aflat-o chiar acum.“

— Ce anume? întrebă Germain.

— Mâine se face liberă o celulă cu plata, mi-a spus gardianul să te anunţ.

— Să fie adevărat? Oh! ce fericire! exclamă Germain; acest om de treabă avea dreptate, e-o veste bună pe care mi-o dai…

— Fără să mă laud, dar aşa e, locul dumitale nu e să stai la un loc cu oameni ca de-alde noi, domnule Germain.

Apoi, întrerupându-se, Şugubăţul se grăbi să adauge în şoaptă, aplecându-se ca şi cum ar fi vrut să adune ceva ce

pe jos:

— Atenţie, domnule Germain! Deţinuţii ne privesc şi se miră că stăm de vorbă. Te las, fereşte-te. Dacă cineva îţi caută gâlceavă, nu răspunde. Vor să găsească un pretext să înceapă o ceartă şi să te ia la bătaie. Barbillon trebuie să înceapă, fereşte-te de ei. O să încerc să le schimb hotărârea…

Şi Fortuné se ridică ca şi cum ar fi găsit ce căuta.

— Mulţumesc, eşti un om de treabă. Voi fi prudent, îi şopti grăbit Germain, despărţindu-se de Şugubăţ care intră în sala încălzită.

— Iată-te, melcule! codaşule! strigă Scheletul văzândul pe povestitor. Dar ce făceai?

— Vorbea cu Germain, spuse Nicolas, tăind şunca.

— Ah! vorbeai cu Germain? spuse Scheletul privindu-l cu atenţie pe Fortuné, fără a se opri din înfulecat.

— Îmi spunea: „Eşti foarte fericit, domnule Fortuné că poţi cuteza să vorbeşti cu acest faimos Schelet (a spus faimos cu admiraţie). Eu, mi-a zis, mor de dorinţa să-i vorbesc, dar el îmi insuflă atâta respect, încât de l-aş vedea pe domnul prefect de poliţie în carne şi oase şi în uniformă, n-aş fi mai impresionat.“

— Ţi-a spus ţie asta.? îl întrebă Scheletul, prefăcându-se că-l crede şi că e mişcat de admiraţia ce i-o inspira lui Germain.

— Aşa mi-a spus.

— Atunci se schimbă situaţia, răspunse Scheletul. Mă împac cu el. Barbillon avea pofta să-i caute nod în papură; să facă bine să-l lase în pace.

— Ar face foarte bine, exclamă Şugubăţul, convins că a îndepărtat primejdia care îl ameninţa pe Germain. Ar face foarte bine, fiindcă acest biet băiat nu e în stare să se certe, îmi seamănă mie, e curajos ca un iepure.

— Cu toate astea, e păcat, reluă Scheletul. Contam pe bătaia asta ca să mai petrecem puţin după cină. O să ni se pară timpul prea lung.

— Da, şi ce o să facem atunci? întrebă Nicolas.

— Dacă e aşa, să ne povestească Şugubăţul o istorie în odaie, iar eu n-o să mai caut pricină de cearta lui Gemain, spuse Barbillon.

— Bine, bine, răspunse povestitorul, iată una din condiţii, dar mai e una şi fără amândouă nu povestesc.

— Să auzim cealaltă condiţie!

— Ca onorabila societate, otrăvită de capitalişti, spuse Fortuné, reluându-şi glasul de scamator, să-mi dea un fleac de cotizaţie de un franc. Un franc, domnilor! ca să-l auziţi pe renumitul Fortuné, zis Şugubăţul, care a avut cinstea să lucreze în faţa celor mai renumiţi hoţi, în faţa celor mai faimoşi asasini din Franţa şi Navarra, şi care e aşteptat urgent la Brest şi la Toulon, unde se duce din ordinul guvernului. Un franc! E gratis, domnilor!

— Haide! îţi strângem un franc, după ce-ţi vei spune poveştile.

— După? Nu, înainte, stărui Şugubăţul.

— Ei, drace! ia spune, ne crezi în stare să te înşelăm cu un franc? spuse Scheletul, făcând-o pe indignatul.

— De loc! răspunse Şugubăţul, acord toată încrederea onoratei adunări, dar cer banii înainte ca să-i cruţ punga.

— Îţi dăm un franc, iar Barbillon n-o să mai caute pricină imbecilului de Germain, se învoi Scheletul.

— Atunci, destupaţi-vă urechile: o să auziţi ceva grozav. Dar iată că plouă… „Clienţii“ or să intre oricum în casă, n-o să mai fie nevoie să-i chemăm…

Într-adevăr, începuse să plouă; deţinuţii părăsiră curtea şi veniră să se refugieze în sala încălzită, întovărăşiţi de un gardian.

Am spus că sala încălzită era o încăpere mare, lungă, cu dale de piatră, cu trei ferestre dând spre curte; la mijloc se afla soba lângă care stăteau Scheletul, Barbillon, Nicolas şi Şugubăţul. La un semn al „căpitanului“ Şchiopul cel gros veni să se alăture grupului.

Germain intră printre ultimii, absorbit de gânduri dintre cele mai plăcute. Se duse să se aşeze, ca de obicei, pe prichiciul ultimei ferestre a sălii, loc nedorit de nimeni,

fiind prea departe de soba în jurul căreia se grupau deţinuţii.

După ce deţinuţii intraseră în sală, Scheletul se adresă gardianului:

— Ascultă, prietene, Fortuné are o idee bună! o să ne povestească o întâmplare cu Gringolet şi cu Spintecătorul. E o vreme de nu-ţi vine să trimiţi afară nici măcar un soldat din garda municipală; o să aşteptăm liniştiţi ora de culcare.

— Într-adevăr, când ăsta trăncăneşte, văd că staţi liniştiţi…

— Da, răspunse Scheletul, dar Şugubăţul cere bani ca să povestească… Vrea un franc. Eu pun zece centime…

Începură să strângă bani dintr-o parte şi din alta, spre marea bucurie a lui Fortuné care se gândea la sora lui, în timp ce-şi făcea colecta.

— Opt, nouă, zece, unsprezece, doisprezece, treisprezece, numără el adunând banii, haideţi, domnilor bogătaşi, capitalişti şi alţi bancheri, încă un mic efort, nu puteţi rămâne la treisprezece, e o cifră cu ghinion. Nu mai e nevoie decât de şapte bănuţi a cinci centime, un fleac de şapte monezi. Cum, domnilor, s-ar zice că banda din „Groapa leilor“ nu va putea strânge încă treizeci şi cinci de centime, şapte nenorocite monede? Ah! domnilor, va crede lumea că aţi fost băgaţi aici pe nedrept sau că aţi avut ghinion!

Vocea pătrunzătoare şi caraghioslâcurile lui Fortuné treziră pe Germain din gândurile care îl copleşeau. Pentru a urma sfaturile Rigolottei şi a deveni popular, cât şi pentru a face o mică ofrandă acestui nenorocit care manifestase o oarecare dorinţa de a-i fi folositor, se ridică şi aruncă o monedă de cincizeci de centime la picioarele povestitorului. Acesta strigă, arătând gloatei pe generosul donator:

— Cincizeci de centime, domnilor!… vedeţi… Vorbeam de capitalişti… Cinste acestui domn, se poartă ca un bancher, ca un ambasador, ca să se facă plăcut societăţii…

— Haide, lasă glumele şi începe odată! îl întrerupse Scheletul.

— Un moment, domnilor, reluă Şugubăţul, se cuvine ca cel care mi-a dat cincizeci de centime, capitalistul, să aibă locul cel mai bun, afară de şeful nostru care are dreptul să aleagă.

Această propunere se potrivea atât de mult cu planul Scheletului, încât acesta exclamă:

— E adevărat, după mine, trebuie sa aibă locul cel mai bun.

Şi banditul aruncă din nou o privire plină de înţeles spre deţinuţi.

— Da, da, să se apropie, exclamară ei.

— Să se aşeze în banca-ntâi.

— Vezi tinere? Dărnicia dumitale e răsplătită… Onorabila societate recunoaşte că ai drept la primul loc, se adresă Şugubăţul lui Germain.

Crezând că dărnicia lui dispusese într-adevăr în favoarea sa pe odioşii lui camarazi, încântat că se supune astfel recomandării Rigolettei, Germain, cu tot dezgustul pe care i-l inspirau puşcăriaşii, îşi părăsi locul de predilecţie şi se apropie de povestitor.

Să descriem acum distribuţia rolurilor în această scenă:

Şugubăţul, în picioare lângă, sobă, se pregătea să povestească. Lângă el, Scheletul, tot în picioare şi cu ochii pe Germain, gata să se arunce asupra lui, în clipa în care gardianul ar fi ieşit din sală.

La oarecare depărtare de Germain, Nicolas, Barbillon, Cardillac şi alţi deţinuţi, printre care se vedea şi omul cu scufia de bumbac albastru şi bluza cenuşie, ocupând ultimele bănci.

Restul puşcăriaşilor adunaţi în grupuri ici şi colo, unii pe jos, alţii în picioare şi rezemaţi de perete, alcătuiau planurile secundare ale acestui tablou, luminat *à la Rembrandt* prin cele trei ferestre laterale care proiectau lumini intense şi umbre viguroase pe aceste chipuri cu aspecte atât de diverse şi cu trăsături atât de puternic

accentuate.

Trebuie să adăugăm că gardianul care, prin plecarea lui, ar fi dat, fără să vrea, semnalul asasinării lui Germain, stătea lângă uşa întredeschisă.

— Sunteţi gata? întrebă povestitorul pe Schelet.

— Să tacă banda… răspunse acesta, întorcându-se puţin către cei prezenţi. Apoi, către Fortuné: Acum începe povestea, te ascultăm.

Se făcu o tăcere adâncă.

Capitolul 9
GRINGOLET ŞI SPINTECĂTORUL

…Nimic mai blând, mai priincios, mai preţios decât cuvântul tău; el farmecă, îmbărbătează şi îi face pe oameni mai buni…

(Wolfgang, 1, IV)

Şugubăţul îşi începu povestea, în termenii următori şi în mijlocul tăcerii desăvârşite a auditoriului:

— Întâmplarea pe care o voi povesti onorabilei societăţi, s-a petrecut cam de multă vreme. Ceea ce se numea „Mica Polonie“ nu fusese încă distrusă. Onorabila societate ştie sau nu ştie ce era „Mica Polonie“?

— Se ştie, interveni deţinutul cu scufie albastră şi cu bluza cenuşie; erau nişte şandramale între străzile du Rochet şi la Pépinière.

— Aşa e, băiete, răspunse povestitorul şi cartierul la Cité, care nu e alcătuit din palate, ar fi, s-ar putea spune, *rue de la Paix* sau *rue de Rivoli*, pe lângă „Mica Polonie“. Ce mai şandramale! Dar de altfel minunat refugiu pentru hoţi; nu erau străzi, ci ulicioare, nu erau case, ci cocioabe, nu era pavaj, ci un covor de noroi şi bălegar, ceea ce făcea ca zgomotul trăsurilor să nu te supere, dacă ar fi trecut vreuna pe-acolo; dar nu treceau. De dimineaţa până seara,

dar mai ales de seară până dimineaţa, auzeai numai ţipete: „Să vie garda! Ajutor! Mă omoară!“ Dar garda nu se sinchisea. Cu cât erau mai mulţi doborâţi în „Mica Polonie“, cu atât mai puţini oameni rămâneau de arestat! Ar fi trebuit să vezi câtă lume colcăia acolo: locuiau puţini bijutieri, argintari sau bancheri; în schimb găseai o sumedenie de flaşnetari, de clovni, de măscărici şi de prezentatori de animale ciudate. Printre ei era unul căruia i se zicea „Spintecătorul“ atât era de crud. Dar era mai ales neîndurător faţă de copii… L-au poreclit Spintecătorul, fiindcă se zicea că spintecase în două, cu securea, dintr-o singură lovitură, pe un mic savoiard.

Când Şugubăţul ajunse aici cu povestirea, orologiul închisorii bătu trei şi un sfert.

Deţinuţii intrau în dormitoare la orele patru, deci, până în clipa aceea Scheletul trebuia să-şi săvârşească infamia.

— Mii de draci! gardianul nu pleacă, şopti el Şchiopului cel gros.

— Fii liniştit, dacă Şugubăţul continuă povestea, gardianul o şterge…

— Nu se ştia de unde venea Spintecătorul; unii ziceau că e italian, alţii ţigan, alţii turc, alţii african; unele cumetre spuneau că e vrăjitor, deşi existenţa unui vrăjitor în vremurile acestea ar părea ciudată, sunt totuşi tentat să spun şi eu ca ele. Ceea ce întărea această bănuială, e că avea totdeauna cu el o maimuţă mare, roşcovană, pe care o chema Gargousse şi care era atât de şireată şi de rea, încât ai fi crezut că are pe dracu în burtă. O să vă vorbesc odată de Gargousse. Cât despre Spintecător, o să vi-l descriu: culoarea feţei sale era ca a carâmbilor cizmelor, părul roşu ca blana maimuţei, ochii verzi şi, ceea ce făcea pe cumetre să spună că e vrăjitor, avea limba neagră…

— Limba neagră? întrebă Barbillon.

— Neagră ca cerneala! răspunse Fortuné.

— Şi de ce aşa?

— Fiindcă mama lui, când a fost însărcinată, vorbise probabil cu un negru, continuă povestitorul cu o oarecare

sfială. Pe lângă această ciudăţenie, Spintecătorul poseda nu ştiu câte broaşte ţestoase, maimuţe, cobai, şoareci albi, vulpi şi marmote, şi cam tot atâţia mici savoiarzi sau copii părăsiţi. În toate dimineţile, Spintecătorul dădea fiecărui copil câte un animal, o bucată de pâine neagră şi, la drum, ca să ceară un gologan sau s-o facă să joace pe *Catarina.* Cei care nu aduceau seara cel puţin şaptezeci şi cinci de centime, erau bătuţi, dar ce bătuţi! încât la început se auzeau ţipetele copiilor de la un capăt al „Micii Polonii“ la celălalt. Trebuie să vă mai spun că în „Mica Polonie“ mai trăia un om căruia i se zicea „Decanul“ fiindcă era cel mai vechi în cartier, şi era, cum s-ar spune, primarul, administratorul, judecătorul de pace sau mai degrabă de război ai mahalalei, deoarece în curtea sa (era negustor de vin ieftin) se scărmănau între ei şi, cei care nu găseau alt mijloc de a se împăca şi de a se înţelege, recurgeau la arbitrajul lui. Deşi bătrân, era puternic ca un Hercule şi foarte temut; nimeni din „Mica Polonie“ nu-i ieşea din vorbă şi când el spunea „E bine!“ toţi ceilalţi întăreau; „Foarte bine!“ Când zicea: „E rău!“ toată lumea spunea: „E „foarte rău!“ De altminteri era un om de treabă, dar cumplit; când, de pildă, unii mai puternici făceau mizerii unora mai slabi decât dânşii, apoi era vai de ei! Cum Decanul era vecin cu Spintecătorul, şi auzind la început copiii ţipând din cauza bătăilor cumplite ale Spintecătorului. El îi spuse: „Dacă mai aud copiii ţipând, te fac şi pe tine să ţipi, şi încă într-un fel care ai să mă ţii minte!“

— Al dracului Decan! Îmi place! comentă deţinutul cu tichia albastră.

— Şi mie, adăugă gardianul, apropiindu-se de grup.

Scheletul nu-şi putu ascunde un gest de nerăbdare şi de furie.

Povestitorul continuă:

— Mulţumită Decanului care-l ameninţase pe Spintecător, noaptea nu se mai auzeau ţipând copiii în „Mica Polonie“, dar bieţii de ei nu sufereau mai puţin; e

drept că nu mai ţipau când stăpânul lor îi bătea, fiindcă se temeau să nu fie bătuţi şi mai tare. Ideea de a se plânge Decanului, nici nu le trecea prin minte. Pentru cele şaptezeci şi cinci de centime aduse de fiecare copil, Spintecătorul trebuia să le dea adăpost, să-i hrănească şi să-i îmbrace. Seara, o bucată de pâine neagră, ca şi la prânz: asta în ce priveşte hrana: cât despre haine, nu le dădea niciodată, iar noaptea îi încuia unul peste altul împreună cu animalele lor, pe acelaşi culcuş de paie, într-un pod în care te urcai pe o scară… Asta le ora locuinţa. De îndată ce numărul animalelor şi al copiilor era complet, retrăgea scara şi încuia podul cu cheia. Vă daţi seama de zgomotul pe care maimuţele, cobaii, vulpile, şoarecii, broaştele ţestoase, marmotele şi copiii îl făceau, pe întuneric, în podul acela, mare cât o nimica toată. Spintecătorul dormea într-o odaie dedesubt, cu Gargousse, maimuţa cea mare, legată de piciorul patului. Când era prea mare vânzoleală în pod şi se auzeau prea multe ţipete, îmblânzitorul se scula pe întuneric, lua un bici solid, urca scara, deschidea uşor şi, fără să vadă lovea la nimereală. Deoarece avea totdeauna vreo cincisprezece copii şi unii, cei cinstiţi, îi aduceau Spintecătorului până la un frânc pe zi, scăzând cheltuielile care nu erau prea mari, îi rămâneau patru sau chiar cinci franci pe zi; pe ăştia îi bea, fiindcă trebuie să ştiţi ca era un beţivan fără pereche pe lume, şi că, cel puţin o dată pe zi, era beat mort. Era programul lui şi pretindea că, fără asta, ar avea tot timpul dureri de cap, dar trebuie să mai spunem că din câştigul lui îi cumpăra lui Gargousse inimi de berbec, căci maimuţa devora carnea crudă mai abitir ca o fiară sălbatica. Dar văd că onorata societate mă întreabă de Gringolet: iată-l, domnilor…

— Ah, da! s-auzim ce-i cu Gringolet şi apoi mă duc să mănânc supa, spuse gardianul.

Scheletul schimbă cu Şchiopul cel gros o privire de satisfacţie feroce.

— Printre copiii cărora Spintecătorul le încredinţa

animalele, continuă povestitorul, era şi un biet nenorocit, numit Gringolet. Adică „pirpiriul“, fără tată, fără mamă, fără frate sau soră, fără loc, fără adăpost, mă rog, era singur… singur de tot într-o lume în care nu ceruse să vină şi din care ar fi putut pleca fără să observe cineva. Nu se numea Gringolet de plăcere, da de unde! era plăpând, şubred, şi bolnăvicios de-ţi era mai mare mila să-l vezi: i-ai fi dat cel mult şapte sau opt ani, dar el împlinise treisprezece.

— Bietul pici, parcă-l văd! zise deţinutul cu tichie albastră: sunt atâţia copii de ăştia, pe străzile Parisului, bieţi muritori de foame!

— Trebuie de mici să se deprindă cu mizeria, adăugă Fortuné, surâzând amar.

— Haide odată, grăbeşte-te, se răsti Scheletul, gardianul a pierdut răbdarea, i se răceşte supa.

— Haida-de! mi-e totuna, răspunse gardianul; vreau să fac cunoştinţă cu Gringolet, mă amuză.

— Adevărat! E foarte interesant, adăugă Germain, atent la povestire.

— Ah, îţi mulţumesc pentru vorbele dumitale, capitalistule, răspunse Fortuné, îmi face mai multă plăcere chiar decât cele cincizeci de centime ce mi-ai dat…

— Lua-te-ar dracu de moşmolit! strigă Scheletul. Mult o să ne mai laşi să aşteptăm?

— Aşadar, reluă Şugubăţul, într-o zi Spintecătorul adunase de pe stradă pe Gringolet, mort de frig şi de foame; făcea mai bine dacă-l lăsa să moară de-a binelea. Gringolet, fiind slab, era fricos, şi fiind fricos, ajunse de râsul şi de batjocura celorlalţi copii care îl băteau şi îi făceau atâtea mizerii, încât s-ar fi înrăit la rândul lui, dacă puterea şi curajul nu i-ar fi lipsit. Dar nu: când era bătut, plângea spunând: „N-am făcut rău nimănui, şi toată lumea îmi face mie rău… E nedrept. Ah! dacă aş fi puternic şi curajos!“

În clipa aceea ceasul sună ora trei şi jumătate.

Timpul trecea, supraveghetorul nu mai pleca şi câţiva

dintre deţinuţi, cei mai puţin înrăiţi, păreau să fi uitat aproape de sinistrele planuri ale Scheletului, urzite împotriva lui Germain, ca să urmărească, cu atenţie, povestea lui Gringolet.

Fortuné reluă:

— Când spun că Gringolet împiedica animalele mari să le mănânce pe cele mici, înţelegeţi bine că băiatul nu era să se bage între tigri, lei, lupi sau chiar între vulpile şi maimuţele menajeriei Spintecătorului; era prea fricos, dar cum vedea, de pildă, un păianjen prinzând în plasa lui vreo biată muscă nebună care zbura veselă; către soarele bunului Dumnezeu fără să facă vreun rău cuiva, crac! Gringolet dădea o lovitură de băţ în pânză, libera musca şi strivea păianjenul ca un adevărat Cezar… Da! ca un adevărat Cezar… deoarece se făcea alb ca o togă de roman când atingea aceste gângănii scârboase; îi trebuia deci un oarecare impuls ca să ia o hotărâre, lui, căruia îi era frică de un cărăbuş şi căruia i-a trebuit multă vreme ca să se obişnuiască cu broasca pe care Spintecătorul i-o dădea în fiece dimineaţă. Aşa că Gringolet, stăpânindu-şi groaza ce i-o insuflau păianjenii, ca să nu lase să fie stoarse muştele de sânge, se arăta…

— Se arăta tot atât de curajos, în felul lui, ca un om care ar fi atacat un lup ca să-i smulgă din bot o oaie, întregi deţinutul cu tichia albastră…

— Sau ca un om care ar fi atacat pe Spintecător ca să-l scape pe Gringolet din ghearele lui, adăugă Barbillon cu aceeaşi convingere.

— Chiar aşa cum spui, reluă povestitorul. Aşa că, după isprăvi frumoase ca astea, Gringolet nu se mai simţea atât de nefericit… El, care nu râdea niciodată, surâdea, o făcea pe curajosul, îşi punea scufia de-a-ndoaselea (când avea una) şi îngâna *Marsilieza,* cu un aer triumfător…

Iată însă că într-o zi Gringolet încercă să fugă…

Mai înainte însă, trebuie să vă vorbesc de Gargousse, maimuţa mare a Spintecătorului. Acest animal rău, credeţi-mă, mai mare decât Gringolet; vă daţi seama ce înălţime

pentru o maimuţă! Acum vă voi spune de ce nu era arătată pe străzi, ca celelalte animale ale menajeriei; asta fiindcă Gargousse era atât de rea şi de puternică, încât dintre toţi copiii, numai unul, originar din Auvergne, un puşti de vreo paisprezece ani, un băietan hotărât care, după ce se luptase şi se bătuse cu Gargousse, a reuşit de mai multe ori s-o îmblânzească. Nu exista deci un animal mai rău decât maimuţa cea mare, Gargousse, tot atât de duşmană a copiilor ca şi stăpânul ei... Ce face Spintecătorul ca să-l pedepsească pe Gringolet, pentru că a vrut să fugă?... Asta... o veţi afla numaidecât. În aşteptare, pune mâna pe copil, îl bagă în pod pentru noapte, zicându-i: „Mâine dimineaţă, când toţi ceilalţi o să fie plecaţi, pun eu mâna pe tine şi vei vedea ce le fac eu celor ce încearcă să fugă de aici...“ Vă las să judecaţi ce noapte cumplită a avut sărmanul Gringolet. Aproape că n-a închis ochii, se tot întreba ce-i putea oare face stăpânul... Tot întrebându-se, a sfârşit până la urmă prin a adormi... Dar ce somn!... dimineaţă, când văzu că se crapă de zi, groaza lui se înteţi, se apropia clipa când se va afla faţă-n faţă cu Spintecătorul. Atunci îngenunche în mijlocul podului şi, plângând cu lacrimi fierbinţi, implora pe ceilalţi copii să ceară pentru el de la stăpânul lor iertare, sau să-l ajute să fugă, dacă s-ar găsi vre-un mijloc. Ei bine! unii de frică, alţii din nepăsare sau din răutate, refuzară bietului Gringolet acest serviciu.

— Puţoi ticăloşi! se revoltă deţinutul cu tichia albastră: n-aveau nici inimă, nici suflet!

— E adevărat, adăugă altul, e dureros să-l vezi pe bietul copil părăsit de toată lumea.

— Şi singur şi fără apărare, reluă cel cu tichia, căci totdeauna îţi face milă unul care întinde gâtul, fără să se opună. Când ai dinţi cu care poţi muşca, atunci e altceva... Pe cinstea mea, ai colţi? Ei bine! Arată-i şi apără-te piciule!

— E adevărat! aprobară mai mulţi puşcăriaşi.

— Ia ascultă! strigă Scheletul, nemaiputându-şi stăpâni furia, adresându-se omului cu tichia albastră, n-o să taci

odată? N-am spus oare să fie tăcere în sala mea?… Sunt sau nu sunt eu şeful aici?…

Drept răspuns, tichia albastră îl privi pe Schelet în faţă, apoi făcu gestul acela batjocoritor, bine cunoscut de ştrengari, adică îi dădu cu tifla. Tichia albastră se strâmbă în acelaşi timp atât de caraghios, încât mai mulţi deţinuţi izbucniră în hohote de râs, pe când alţii, dimpotrivă, rămaseră înmărmuriţi de îndrăzneala acestui nou puşcăriaş, într-atât era de temut Scheletul.

Aceasta îşi arătă pumnul şi, scrâşnind din dinţi, îi spuse celuilalt:

— Ne socotim noi, mâine.

— O să-ţi fac socoteala pe mutra ta…

De teamă ca gardianul să n-aibă un nou motiv să rămână ca să prevină o încăierare posibilă, Scheletul răspunse calm:

— Nu o vorba de asta; fac poliţia sălii ăsteia şi trebuie să fiu ascultat, nu e aşa, gardiene?

— Aşa e spuse supraveghetorul. Nu mai întrerupeţi. Şi tu continuă, Şugubăţule, dar grăbeşte-te, băiete!

Capitolul 10
TRIUMFUL LUI GRINGOLET ASUPRA LUI GARGOUSSE

— Aşa că, reluă povestitorul, Gringolet văzându-se părăsit de toată lumea, se lăsă în voia sorţii. Se face ziuă de-a binelea şi toţi copiii se pregătesc s-o şteargă cu animalele lor. Spintecătorul deschide uşa podului şi cheamă pe fiecare, să le dea bucata de pâine. Toţi coboară pe scară, şi Gringolet, mai mult mort decât viu, ghemuit într-un colţ al podului cu broasca lui, nu se mişca mai mult decât ea; se uita la camarazii lui care plecau unul după altul şi ar fi dat nu ştiu cât să poată face ca ei… În sfârşit, ultimul părăseşte podul. Inima bietului copil bătea să-i sară din piept: spera că poate stăpânul lui o să-l uite. Da de

unde! Iată că-l aude pe Spintecător care rămăsese la piciorul scării, strigând cu e voce tunătoare; „Gringolet!…“ „Iartă-mă, stăpâne!“ „Coboară numaidecât sau vin eu să te iau“, îi strigă Spintecătorul. Gringolet credea ca i-a sosit ceasul din urmă… „Haide, îşi spuse el tremurând din toate mădularele, şi amintindu-şi de visul lui – iată-te în pânză, mică musculiţă; păianjenul o să te mănânce.“ După ce puse încet broasca ţestoasă jos, îi şopti ceva ca un fel de rămas bun, căci începuse să îndrăgească biata făptură. Se apropie deci de uşă. Tocmai punea piciorul pe treapta de sus a scării, ca să coboare, când Spintecătorul, apucându-l de piciorușul lui slab ca un fus, îl trase atât de tare şi atât de brutal, încât Gringolet alunecă de-a lungul scării şi-i jupui toată faţa.

— Ce păcat că Decanul „Micii Polonii“ nu era acolo!… Ce l-ar mai fi făcut să joace pe afurisitul de stăpân! interveni iar tichia albastră. În clipe ca astea e bine să fii puternic.

— Da, băiete, dar din păcate Decanul nu era de faţă!… Spintecătorul mi ţi-l ia deci pe copil de fundul pantalonilor şi-l cară în vizuina lui unde-şi ţinea maimuţa cea mare legată de piciorul patului. Numai ce-l văzu pe copil, că fiara începu să sară, să scrâşnească din dinţi ca turbată şi să se avânte pe toată lungimea lanţului, spre Gringolet, ca şi când ar fi vrut să-l rupă în bucăţi.

— Bietul Gringolet, cum să-l scăpăm de acolo?

— Dar dacă pune maimuţa laba pe el şi-l sugrumă pe loc?

— Drace!… Asta-ţi dă fiori, reluă tichia albastră; eu, în această clipă n-aş face rău nici unui purice… Dar voi, prietenilor?

— Pe Dumnezeu! Nici eu.

— Nici eu.

În clipa aceea orologiul închisorii bătea al treilea sfert după ora trei.

Scheletul, temându-se din ce în ce mai mult că trece vremea, strigă, furios de aceste întreruperi care dovedeau

că mulţi deţinuţi se înduioşaseră cu adevărat:

— Tăcere! Niciodată n-o să mai sfârșească această cobe, dacă vorbiţi tot atât cât el!

Puşcăriaşii tăcură.

Şugubăţul continuă:

— Când ne gândim ce greu i-a fost lui Gringolet să se deprindă cu broasca şi că cei mai curajoşi dintre camarazii lui tremurau când auzeau numai de numele Gargousse, ne putem închipui groaza lui când se văzu adus de stăpân lângă ticăloasa de maimuţă. „Iartă-mă, stăpâne! strigă el clănţănind din dinţi, ca şi cum ar fi fost prins de friguri, iartă-mă, stăpâne! Nu mai fac, ţi-o făgăduiesc!“ Bietul copil striga: „nu mai fac!“ fără să ştie ce spune, căci nu se ştia vinovat cu nimic. Dar Spintecătorul îşi bătea joc de asta… Cu toate ţipetele copilului care se zbătea îl ducea lângă Gargousse care sare pe el şi-l înşfacă…

Un freamăt străbătu auditoriul, din ce în ce mai atent.

— Prost aş fi fost să plec, zise gardianul apropiindu-se şi mai mult.

— Ei, asta încă nu e nimic; partea frumoasă abia acum vine, reluă Fortuné. Îndată ce Gringolet simţi labele reci şi puternice ale maimuţei care îl prinseră de gât şi de cap, se şi crezu mâncat, îl apucă un tremurat şi începu să scoată nişte gemete care ar fi înduioşat şi un tigru; „Păianjenul din visul meu, Doamne, Doamne!… Păianjenul din visul meu… Mică musculiţă de aur, vino-mi în ajutor!“ „Ci taci odată… Taci odată!“ îi striga Spintecătorul, lovindu-l cu piciorul, căci se temea ca ţipetele copilului să nu fie auzite de afară. După un minut, bietul Gringolet nu mai ţipă, nu se mai zbătu, îngenunchie şi, alb ca varul, închise ochii tremurând din toate încheieturile, aidoma unui degerat în ianuarie. În timpul ăsta maimuţa îl izbea, îl trăgea de păr, îl zgâria şi, din timp în timp, fiara se oprea ca să-şi privească stăpânul, ca şi cum ar fi fost înţeleşi. Spintecătorul râdea atât de tare, dar atât de tare, încât dacă Gringolet ar fi ţipat, hohotele de râs ale stăpânului său i-ar fi acoperit ţipetele. S-ar fi zis că asta o încuraja pe

Gargousse care se îndârjea din ce în ce mai mult.

— Ah! maimuţă ticăloasă! exclamă tichia albastră. Aş fi ţinut-o de coadă, aş fi învârtit-o ca pe o praştie şi i-aş fi strivit capul de caldarâm.

— Ticăloasă maimuţă! Era rea ca un om!

— Nu există oameni atât de răi!

— Nu atât de răi! îl îngână Fortuné. Dar Spintecătorul? Judecă puţin… Ascultaţi ce a făcut pe urmă: a dezlegat de la piciorul patului lanţul lui Gargousse, a scos pentru câteva clipe copilul, mai mult mort decât viu, din ghearele fiarei şi l-a legat de lanţ astfel încât Gringolet se afla acum la un capăt al lanţului, iar Gargousse la celălalt, amândoi legaţi de mijloc şi la o distanţă cam de un metru.

— Ce idee!

— E adevărat sunt oameni mai cruzi decât cele mai sălbatice fiare.

— După ce Spintecătorul făcuse asta, îi spuse maimuţei, care părea să-l priceapă, fiindcă erau făcuţi să se înţeleagă: „Atenţiune, Gargousse! ai fost expusă în lume, acum e rândul tău să-l expui pe Gringolet, să fie el maimuţa ta. Haide, hopa! sus, Gringolet, sau îi spun lui Gargouse să se repeadă la tine!…“

Bietul copil recăzuse în genunchi, împreunase mâinile, dar nemaiputând vorbi nu i se auzea decât clănţănitul dinţilor. „Haide, fă-l să umble, Gargousse, reluă Spintecătorul către maimuţă, şi dacă nu vrea, fă-i ca mine!“ Şi, în acelaşi timp, îi dădu copilului câteva lovituri de nuia, apoi trecu nuiaua maimuţei. Ştiţi că aceste animale au din fire spiritul de imitaţie, dar Gargousse îl avea mai mult ca oricare altul; iată-o deci că ia nuiaua cu o labă şi se repede la Gringolet care e nevoit să se ridice. În picioare era aproape tot atât de înalt ca maimuţa. Atunci Spintecătorul iese din odaia lui, coboară scara chemând-o pe Gargousse, şi maimuţa vine după el, gonindu-l cu lovituri puternice de nuia pe Gringolet. Ajung astfel în curticica cocioabei Spintecătorului. Acolo plănuia el să se amuze; închide poarta dinspre ulicioară şi face semn lui

Gargousse să-l gonească pe băiat, fugărindu-l în jurul curţii cu puternice lovituri de nuia. Maimuţa se supune şi-l croieşte pe Gringolet care aleargă, în timp ce Spintecătorul se ţine de burtă de râs. Credeţi că s-a mulţumit cu atât? Da de unde… Asta nu era nimic pe lângă cele ce urmează. Gringolet scăpase până acum numai cu zgârieturi, cu câteva lovituri de nuia şi cu o frică teribila. Iată ce scorni atunci Spintecătorul: ca s-o întărâte şi mai mult pe maimuţă împotriva copilului mai mult mort decât viu, îl ia pe Gringolet de păr şi, prefăcându-se că îl bate şi că-l muşcă, îl dă pe mâna lui Gargousse strigându-i: „Înhaţă-l, înhaţă-l…“ şi îi arătă o bucată de inimă de berbec, ca şi cum i-ar zice: va fi răsplata ta… Oh! atunci, prieteni, se desfăşură un spectacol cu adevărat oribil… Închipuiţi-vă o maimuţă mare, roşcovană, cu botul negru, scrâşni din dinţi ca o nebună, aruncându-se furioasă, ca turbată, asupra acestui biet nenorocit care, neputându-se apăra, fusese răsturnat din prima lovitură şi se lăsase pe burtă, cu faţa la pământ ca să nu fie desfigurat. Văzând asta, Gargousse, pe care stăpânu-său o aţâţa mereu împotriva copilului, i se urcă în spinare, îl ia de gât şi începe să-l muşte de ceafă până la sânge. „Oh! păianjenul din visul meu!… păianjenul!“ striga Gringolet cu glas înăbuşit, crezându-se de astă dată pierdut. Dar iată că se aud lovituri în poartă. Toc!… Toc!… Toc!…

— Decanul! strigă bucuroşi deţinuţii.

— Da, de rândul ăsta era el, el striga la poartă: „Deschide odată, Spintecătorule! Deschide odată. Nu o face pe surdul, că te văd prin gaura cheii!“ Dresorul de animale, silit să răspundă, se duse să deschidă Decanului care era un om solid ca un urs, cu toate că avea cincizeci de ani, şi cu care nu era de glumit.

— Ce ai cu mine? îl întrebă Spintecătorul prin deschizătură.

— Vreau să-ţi vorbesc, răspunse Decanul pătrunzând aproape cu forţa în curticică. Apoi, văzând că maimuţa îl loveşte mereu pe Gringolet, se repede, o apucă pe

Gargousse de ceafa şi dă s-o smulgă de lângă copil şi s-o arunce cât colo, dar observă abia atunci că băiatul o legat de maimuță. Văzând asta, Decanul aruncă o privire teribilă Spintecătorului şi îi strigă: „Vino numaidecât şi dezleagă-l pe acest nenorocit!“ Vă daţi seama de bucuria lui Gringolet care, pe jumătate mort de spaimă, se vede în ultima clipă salvat ca prin minune. În acelaşi timp nu se putu opri să-şi amintească de musculiţa de aur din visul lui, deşi Decanul nu semăna deloc cu o musculiţa, ba dimpotrivă…

— În sfârşit, spuse gardianul, făcând un pas către uşă, iată-l pe Gringolet salvat, mă duc să-mi mănânc supa.

— Salvat! strigă povestitorul, ah! da, salvat, dar nu e la capătul suferinţelor, sărmanul de el!

— Adevărat? exclamă cu interes câţiva deţinuţi.

— Dar ce o să i se mai întâmple? întrebă gardianul, apropiindu-se de povestitor.

— Mai stai, gardiene, o să afli, răspunse Şugubăţul.

— Afurisitul de Şugubăţ, pe legea mea, face cu tine ce vrea, observă zâmbind gardianul; mai stau puţin.

Scheletul, mut, spumega de turbare.

Fortuné continuă:

— Spintecătorul, care se temea de vecinul său ca de foc, dezlegă, bombănind, copilul de lanţ. Atunci Decanul o aruncă pe Gargousse în sus, îi trage o lovitură zdravănă în şale, şi-o rostogoleşte ca pe o minge… Maimuţa urlă ca din gură de şarpe, scrâşneşte din dinţi, dar fuge şi se urcă pe acoperişul unei magazii de unde îşi arăta pumnul spre Decan. „De ce-mi baţi maimuţa?“ îl întrebă Spintecătorul pe Decan. „Ai putea să mă întrebi de ce nu te bat pe tine; să chinui eşti în felul ăsta un biet copil! Te-ai îmbătat atât de devreme astăzi?“ „Nu sunt mai beat ca dumneata; o învăţam pe maimuţa mea un rol; vreau să dau o reprezentaţie în care ea şi Gringolet să apară împreună; îmi fac meseria, de ce te amesteci?“ „Mă amestec în treaba care mă priveşte. Azi dimineaţă, nevăzându-l pe Gringolet care trecea zilnic prin faţa porţii mele împreună cu ceilalţi copii, am întrebat unde era. Copiii nu mi-au răspuns,

păreau foarte încurcaţi. Cum te cunosc, am bănuit că pui la cale ceva împotriva bietului băiat şi nu m-am înşelat. Ascultă-mă bine! de câte ori nu-l voi vedea pe Gringolet dimineaţa trecând prin faţa porţii mele o dată cu ceilalţi, vin aici numaidecât şi o să trebuie să mi-l arăţi, că de nu, te cotonogesc...“ „Fac ce vreau, n-am să primesc ordine de la dumneata! îi răspunse Spintecătorul supărat de ameninţarea că o să fie controlat. Şi cu cotonogeala, să cotonogeşti pe dracu să te ia şi, dacă nu pleci de aici, sau dacă mai vii, am să-ţi...“ „Trosc, pleosc“, îi răspunse Decanul cu o pereche de palme care ar fi doborât un rinocer. „Iată ce capeţi dacă răspunzi astfel Decanului «Micii Polonii»!“

— Două perechi de palme e foarte puţin, constată tichia albastră; în locui Decanului îi trăgeam o bătaie zdravănă.

— Şi ar fi meritat-o, adăugă un alt deţinut.

— Decanul, replică Şugubăţul ar fi curăţat zece ca Spintecătorul. Deci acesta fu nevoit să înghită palmele, dar nu era mai puţin furios că a fost bătut şi mai ales în faţa lui Gringolet. Aşa că, în chiar clipa aceea şi-a pus în gând să se răzbune şi i-a venit o idee care nu-i putea trece prin cap decât unui diavol înrăit ca el, în timp ce Spintecătorul, scărpinându-se după urechi, clocea această idee infernală, Decanul îi zise: „Bagă-ţi bine în cap că dacă mai cutezi să-l chinuieşti pe băiat, o să te silesc să te cari din «Mica Polonie», tu şi cu fiarele tale, altminteri îi voi aţâţa pe toţi cei de aici împotriva ta, şi ştii doar că lumea nu te poate suferi, aşa că o să ţi se facă un alai pe care spinarea ta o să-l ţină minte; ţi-o garantez eu!“ Prefăcut cum era, şi ca să-şi poată pune în aplicare planul diabolic, în loc să se supere pe Decan, Spintecătorul o făcu pe câinele supus şi-i zise pe un ton linguşitor: „Pe cinstea mea, Decane, m-ai bătut degeaba; crezi că vreau să-i fac vreun rău lui Gringolet? Dimpotrivă, îţi repet că învăţăm un rol nou cu maimuţa mea, un animal cu care nu te prea înţelegi când se supără şi, în învălmăşeală, copilul a fost muşcat!“ „Hm! … murmură Decanul, privindu-l pieziş, să fie adevărat ce-

mi spui? Dacă voiai s-o înveţi pe maimuţă un rol, de ce-ai legat-o de Gringolet?“ „Pentru că Gringolet trebuie să joace şi el în piesă. Iată ce am de gând: O s-o îmbrac pe Gargousse cu un frac roşu şi cu o pălărie cu pene, ca pe un negustor elveţian de leacuri pentru răni, o să-l aşez pe Gringolet pe un scăunel de copil, o să-i pun un şervet la gât şi maimuţa, cu un brici mare de lemn, se va preface că-l rade.“ Decanul nu se putu opri să nu râdă de această idee… „Nu-i aşa că e comic?“ reluă Spintecătorul cu viclenie. „Că e comic nu mai încape îndoială, răspunse Decanul, cu atât mai mult cu cât se spune că ticăloasa ta de maimuţă e destul de îndemânatică şi şireată ca să joace o comedie ca asta.“ „Te cred, după ce o să mă vadă de cinci-şase ori prefăcându-mă că-l rad eu pe Gringolet, ea o să mă imite cu briciul mare de lemn, dar pentru asta trebuie să se înveţe cu copilul şi de aceea i-am legat unul de altul.“ „Dar de ce l-ai ales pe Gringolet şi nu pe oricare altul?“ „Fiindcă e cel mai mic dintre toţi şi, când stă pe scaun, Gargousse e mai înaltă decât el; de altfel voiam să-i dau jumătate din încasări lui Gringolet.“ „Dacă-i aşa, replică Decanul înşelat de ipocrizia Spintecătorului, îmi pare rău că te-am altoit; ia-o dar ca o arvună…“ În timp ce stăpânul lui vorbea cu Decanul, Gringolet nu îndrăznea să sufle, tremura ca o frunză şi murea de dorinţa de a se arunca la picioarele Decanului ca să-l implore să-l scoată de acolo, dar îi lipsea curajul şi-l cuprindea deznădejdea, zicându-şi: „O să fiu ca biata muscă din visul meu, păianjenul o să mă înghită, m-am înşelat când am crezut că musculiţa de aur o să mă salveze!“ „Haide, băiete, dacă stăpânul tău îţi dă jumătate din încasări, asta trebuie să te îndemne să te obişnuieşti cu maimuţa. Haide! Haide! o să te deprinzi şi dacă o să câştigi bine, n-o să ai de ce să te plângi.“ „El! să se plângă! Oare ai de ce să te plângi?“ îl întreba stăpânul, uitându-se pe furiş atât de încruntat la el, încât copilul ar fi dorit să fie la o sută de paşi sub pământ. „Nu… nu… stăpâne!“ răspunse bâlbâindu-se. „Vedeţi dar, domnule, spuse Spintecătorul că n-a avut niciodată vreun

motiv să se plângă; nu-i vreau decât binele, la urma urmei, dacă Gargousse l-a zgâriat prima oară, asta, nu se va mai întâmpla, îți făgăduiesc, am să bag de seamă.“ „Perfect! Aşa că toată lumea o să fie mulţumită.“ „Gringolet în primul rând, spuse dresorul. Nu e aşa că o să fii mulţumit?“ „Da!… da!… stăpâne!“ răspunse copilul plângând. „Şi, ca să te mângâi de zgârieturile tale, o să-ţi dau o parte dintr-un prânz bun, căci vecinul o să-mi trimită nişte cotlete cu castraveciori, patru sticle cu vin, şi un sfert de litru de rachiu.“ „La dispoziţie, vecine, pivniţa şi bucătăria mea sunt bine aprovizionate pentru toată lumea“.

În fond Decanul era un om de treabă, dar nu prea şiret şi ţinea să-şi vândă vinurile şi mâncărurile.

Iată-l dar pe bietul copil recăzut în ghearele crudului său stăpân. Spintecătorul îi arătă victimei scara şi îi porunci să se urce repede în pod; copilul nu aşteptă să i se spună de două ori şi se supuse, peste măsură de înfricoşat. „Dumnezeule, sunt pierdut!“ , strigă, aruncându-se pe paiele lui, lângă broasca ţestoasă şi plângând cu lacrimi fierbinţi.

Trecuse mai bine de un ceas, când auzi vocea groasă a stăpânului, chemându-l… Ceea ce mărea şi mai mult spaima lui Gringolet, era că vocea stăpânului era altfel ca de obicei. Copilul se grăbeşte să coboare, dar cum pune piciorul pe podea, stăpânul îl ia şi îl duce în odaia lui, poticnindu-se la fiecare pas, căci Spintecătorul băuse atât de mult, dar atât de mult, încât era beat mort şi nu se putea ţine pe picioare. Gargousse era legată de piciorul patului. În mijlocul camerei se afla un scaun, cu o frânghie atârnată de spătar. „Aşa… aşează-te… acolo“, continuă Şugubăţul, imitând vorba cleioasă a omului beat, îl punea pe Spintecător să vorbească. Gringolet se aşeză tremurând ca varga; atunci, Spintecătorul, tot fără să vorbească, înfăşură frânghia groasă în jurul copilului, îl legă de scaun, dar nu era uşor, căci deşi monstrul mai avea puţină luciditate, vedea dublu şi făcea nodurile alandala. În

sfârşit, iată-l pe Gringolet legat cobză de scaun. „Doamne! Dumnezeule milostiv! murmură el, de data asta nimeni nu mai vine să mă scape.“

Bietul micuţ! Avea dreptate, nimeni nu putea şi nu mai avea cum să mai vină, după cum veţi vedea: Decanul plecase doar liniştit de soarta micuţului. Spintecătorul întoarse de două ori cheia în broasca porţii şi pusese și zăvorul; deci nimeni nu putea să vină în ajutorul lui Gringolet.

— Oh! de rândul ăsta, îşi şopteau între ei deţinuţii impresionaţi de această întâmplare, Gringolet e pierdut…

— Bietul copil…

— Ce păcat!

— Dacă ar trebui să dau un franc ca să-l salvez, l-aş da bucuros.

— Şi eu.

Povestitorul continuă:

— Când Gringolet fu bine legat de scaun, stăpânul îi spuse (şi povestitorul imită din nou felul de a vorbi al unui om beat): „Ah!… nemernicule… tu… ai fost de vină… că m-a lovit vecinul meu… tu… o să… mo… o să mori…“ Şi scoate din buzunar un brici mare, bine ascuţit, îl deschide şi cu o mână îl ia pe Gringolet de păr…

Un murmur de indignare şi de groază străbătu pentru o clipă, apoi continuă:

— La vederea briciului, copilul începu să țipe. „Iartă-mă stăpâne! Iartă-mă, nu mă omorî!…“ „Haide, ţipă… ţipă, broscoiule… n-o să mai ţipi tu multă vreme!“ se răsti Spintecătorul. „Musculiţă de aur! musculiţă de aur! vino de mă scapă!“ strigă bietul Gringolet aproape înnebunit, amintindu-şi de visul care-l impresionase atât de mult, iată păianjenul care o să mă ucidă!“ „Ah! îmi spu… îmi spui… păianjen… tu… Din pricina asta… și din altele… o să mori… auzi tu? Dar nu de mâna mea.“ Apoi, chemându-şi maimuţa, care la capătul celălalt al lanţului, se zbătea din toate puterile şi scrâşnea din dinţi, zise: „Uite, Gargousse, îi spuse arătându-i biciul şi apoi pe Gringolet pe care îl

ţinea de păr, o să-i faci aşa… vezi?…“ Şi, trecând de mai multe ori tăişul briciului pe gâtul lui Gringolet, făcu gestul unuia care vrea să taie gâtul cuiva. „O să te dezleg, şi tu… o să-i tai beregata, nu-i aşa, Gargousse?“ Maimuţa ţipa, scrâşnind din dinţi, ca şi cum ar fi spus „da“, întinse laba ca să apuce briciul pe care Spintecătorul i-l întindea „Musculiţă de aur, vino-mi în ajutor“, murmura Gringolet, cu vocea sfârşită, sigur de data aceasta că i-a sunat ceasul din urmă. Căci vai! chema musculiţa de aur în ajutor fără cea mai mică speranţă, ci doar aşa cum spui când te îneci: „Doamne! Dumnezeule!“ Şi totuşi, musculiţa l-a ajutat. Iată că Gringolet vede în clipa aceea intrând pe fereastră una din acele musculiţe verzi şi aurii, cum sunt atâtea! Ai fi zis o scânteie de foc care zbura; şi chiar în clipa în care Spintecătorul dădea briciul lui Gargousse musculiţa de aur se băgă drept în ochiul acelui tâlhar ticălos. O muscă în ochi nu e mare lucru, dar în momentul acela te usturădit ca o înţepătură de ac, aşa că Spintecătorul, care de abia se ţinea pe picioare, duse repede mâna la ochi, printr-o mişcare atât de bruscă, încât se împiedică, şi căzu cât era de lung, rostogolindu-se la piciorul patului, de care era legată Gargousse. „Musculiţă de aur, mulţumesc… m-ai salvat!“ strigă Gringolet, care văzuse totul.

— Într-adevăr, musculiţa de aur a venit la timp! strigară deţinuţii plini de bucurie.

— Trăiască musculiţa de aur! răcni tichia albastră.

— Da, trăiască musculiţa de aur! repetară mai multe voci.

— Trăiască Şugubăţul cu poveştile lui! rosti un altul.

— Aşteptaţi puţin, continuă povestitorul, acum vine partea cea mai frumoasă şi mai teribilă a povestirii ce v-am făgăduit: Spintecătorul căzuse jos ca o bucată de plumb, atât de beat, dar atât de beat, încât nu mai mişca, de parca era un buştean… Era turtă… asta e… şi nu-şi mai dădea seama de nimic; dar, în cădere, era cât p-aci s-o zdrobească pe Gargousse şi aproape să-i strivească laba din spate. Ştiţi cât de rău, de răzbunător şi de viclean este

acest animal. Nu lăsase din mână briciul pe care stăpânul lui i-l dăduse ca să-i taie beregata lui Gringolet. Ce credeţi că face ticăloasa de maimuţă, când îşi vede stăpânul întins pe spate, nemişcat ca o buturugă şi la îndemâna lui? Sare pe el, i se aşază pe piept, cu una din labe îi întinde pielea gâtului şi cu cealaltă… crac! îi taie beregata ca pe o bucată de pânză… întocmai cum îl învăţase să-i facă lui Gringolet.

— Bravo!…

— Bine i-a făcut!…

— Trăiască Gargousse!… strigară entuziasmaţi deţinuţii.

— Trăiască musculiţa de aur!

— Trăiască Gringolet!

— Trăiască Gargousse!

— Ei bine! prieteni, strigă Şugubăţul, încântat de succesul povestirii lui, aşa cum strigaţi voi, peste un ceas toată „Mica Polonie“ striga la fel.

— Cum aşa… cum?

— V-am spus că pentru a-şi desăvârşi în linişte planul infam, ticălosul de Spintecător îşi încuiase poarta pe dinăuntru. Când s-a înserat, iată că vin copiii unul după altul cu animalele lor; bat în poartă, nu le răspunde nimeni; bat din nou, niciun răspuns! Unul din ei se duce să-i spună Decanului că au bătut în poartă, dar că stăpânul lor nu le deschide. „Ticălosul, s-o fi îmbătat ca un porc, spuse el, i-am trimis vin adineauri; trebuie forţată poarta, copiii nu pot rămâne afară peste noapte.“ Se forţează poarta cu un bulumac, toţi urcă sus, ajung în odaie şi ce văd? Gargousse în lanţ şi ghemuită pe trupul stăpânului ei, jucându-se cu briciul. Bietul Gringolet, din fericire, departe de capătul lanţului lui Gargousse, legat pe scaunul lui şi necutezând să ridice ochii spre trupul Spintecătorului, privind, ghiciţi la ce? La musculiţa de aur care, după ce zburase în jurul copilului ca şi cum l-ar fi felicitat, se aşezase pe mânuţa lui. Gringolet povesti totul. Decanului şi oamenilor care veniseră odată cu el; părea cu adevărat, cum se spune, o minune a cerului, aşa că Decanul strigă: „Un ura pentru Gringolet, un ura pentru Gargousse care a

ucis pe acest infam tâlhar! A tăiat pe alţii, i-a venit şi lui rândul să fie tăiat!„ „Da, da! întări mulţumirea, fiindcă Spintecătorul era urât de toată lumea. Un ura pentru Gargousse! Un ura pentru Gringolet!“ Se lăsase noaptea, se aprinseseră torţe de paie, Gargousse fu legată de o bancă pe care patru băieţi o duceau pe umeri; ticăloasa de maimuţă nu părea prea încântată; îşi dădea totuşi aere de cuceritor şi-şi arăta dinţii. După maimuţă venea Decanul, ţinându-l în braţe pe Gringolet; toţi copiii, fiecare cu animalul lui îl înconjurară pe Decan, unul îşi ducea vulpea, altul marmota, altul cobaiul, iar cei care ştiau să cânte din diblă, învârteau manivela; se alăturară şi nişte cărbunari din Auvergne cu cimpoaiele lor: era o hărmălaie, o bucurie, o sărbătoare, pe care nu ne-o putem imagina! În urma muzicanţilor şi însoţitorilor de animale veneau toţi locuitorii „Micii Polonii“: bărbaţi, femei, copii, aproape toţi aveau torţe şi strigau ca nişte turbaţi: Trăiască Gringolet! Trăiască Gargousse!“ Alaiul făcu astfel ocolul cocioabei Spintecătorului.

Sfârşitul povestirii lui Fortuné fu întrerupt de o voce:

— Ei! taică Roussel, strigă cineva de afară, vino de-ţi mănâncă supa, în zece minute bate ceasul patru.

— Ai dreptate, povestirea e pe sfârşite, mă duc. Mulţumesc băiete, mi-ai făcut mare plăcere, spuse supraveghetorul, îndreptându-se spre uşă. Apoi, oprindu-se o clipă: Să fiţi cuminţi, se adresă el deţinuţilor.

— Să ascultăm sfârşitul povestirii, interveni Scheletul, gâfâind de furie abia reţinută. Apoi, încet, Şhiopului cel gros: Du-te la uşă şi urmăreşte-l din ochi pe gardian, când o să-l vezi ieşind din curte, să strigi: Gargousse! şi s-a zis cu turnătorul!

— E în regulă, încuviinţă Şchiopul cel gros care îl întovărăşi pe gardian şi rămase în picioare la uşa sălii încălzite, urmărindu-l cu privirea.

— În tot timpul alaiului, continuă povestitorul, Gringolet îşi zicea: „Dragă musculiţă, am…“

— Gargousse! strigă Şchiopul cel gros, revenind.

Văzuse pe supraveghetor părăsind curtea închisorii.

— Acu să te văd, Gringolet… voi fi păianjenul tău, strigă Scheletul aruncându-se asupra lui Germain, cu atâta furie, încât acesta nu putu face nicio mişcare, nici măcar scoate un strigăt.

Vocea lui se stinse sub cumplita strânsoare a degetelor de fier ale Scheletului.

Capitolul 11
UN PRIETEN NECUNOSCUT

— Dacă tu eşti păianjenul, eu voi fi musculiţa de aur, Schelet nenorocit, strigă o voce în clipa în care Germain, surprins de atacul violent şi neaşteptat al neînduplecatului său duşman, cădea răsturnat pe o bancă, cu totul în puterea tâlharului care, cu un genunchi pe piept, îl strângea de gât. Da, voi fi musculiţa, şi încă o musculiţă grozavă! repetă omul cu tichia albastră, de care am mai vorbit.

Apoi, dintr-un salt, îmbrâncind trei sau patru deţinuţi care îl despărţeau de Germain, se aruncă asupra Scheletului şi îi trase în cap şi între ochi o grindină de pumni atât de cumpliţi, încât ai fi zis că sunt loviturile repetate şi puternice ale unui ciocan pe nicovală.

Omul cu tichia albastră, care nu era altul decât prietenul nostru, Cuţitarul, înzecind viteza loviturilor pe capul mizerabilului, adăugă:

— E grindina de pumni, cu care domnul Rudolf mi-a pisat scăfârlia! De la el am învăţat lecţia!

Scheletul la început ameţit, clătinându-se ca o vită sub barosul măcelarului, întinse instinctiv mâinile înainte, ca să se ferească de loviturile duşmanului său. Germain se zbătea să scape din strânsoarea ucigaşă a Scheletului şi să se ridice pe jumătate.

— Dar ce mai e şi cu asta? Ce se amestecă banditul ăsta? strigă Şchiopul cel gros şi, aruncându-se pe Cuţitar,

încercă să-i prindă braţele pe la spate, pe când acesta făcea eforturi violente ca să-l ţină pe Schelet.

Apărătorul lui Germain răspunse la atacul Şchiopului cel gros printr-un fel de copită atât de puternică, încât îl făcu pe agresor să se rostogolească dincolo de marginea cercului format de deţinuţi.

Germain, livid şi învineţit, pe jumătate sufocat, în genunchi la picioarele băncii, părea să nu-şi mai dea seama de ce se petrece în jurul lui. Strangularea fusese atât de puternică şi de dureroasă, că de-abia putea să respire.

După prima buimăceală, Scheletul, printr-o sforţare disperata, reuşi să scape de Cuţitar şi să se ridice în picioare.

Gâfâind, beat de turbare şi de ură, era înspăimântător la vedere. Faţa lui cadaverică era plină de sânge; buza de sus răsfrântă ca aceea a unui lup furios, lăsa să i se vadă dinţii încleştaţi. În sfârşit, cu vocea fierbând de furie şi de oboseală, căci lupta cu Cuţitarul fusese foarte violentă, strigă:

— Jupuiţi-l… pe tâlharul acesta!… bandă de fricoşi… care lăsaţi să fiu atacat pe la spate… altminteri ne scapă denunţătorul!

În timpul acestui răgaz, Cuţitarul, ridicându-l pe Germain aproape leşinat, manevrase cu atâta dibăcie, încât, se apropie încet, încet de un ungher al camerei, unde-şi depuse protejatul.

Folosindu-se de această avantajoasă poziţie de apărare, Cuţitarul putea astfel, fără teamă de a îi atacat pe la spate, rezista destul timp deţinuţilor, cărora curajul şi puterea lui herculeană le făcuse o puternică impresie.

Şugubăţul, îngrozit, dispăru în timpul scandalului, fără ca cineva să-şi fi dat seama de absenţa lui.

Văzând ezitarea celor mai mulţi dintre prizonieri, Scheletul strigă:

— Las-pe mine… să-i ucidem pe amândoi… şi pe ăl mare şi pe ăl mic!

— Ia seama! răspunse Cuţitarul, pregătindu-se de luptă, cu mâinile întinse şi proptindu-se pe şalele lui viguroase. Păzeşte-te, Scheletule! Dacă mai vrei s-o mai faci pe Spintecătorul… eu am să-l fac pe Gargousse şi îţi tai beregata…

— Dar, aruncaţi-vă pe el! strigă Şchiopul, ridicându-se de jos. De ce îl apără turbatul ăsta pe denunţător? La moarte cu denunţătorul… şi cu ăsta de asemenea! Dacă-l apără pe Germain, e şi el un trădător!

— Da!… Da!…

— La moarte cu denunţătorul!

— La moarte!…

Acestea fură strigătele celor mai înrăiţi dintre deţinuţi. Unii, mai miloşi, strigară:

— Nu! nu înainte de a vorbi!

— Da! să mărturisească!

— Nu omori un om fără să-l asculţi!

— Şi fără apărare!

— Ar însemna să fim nişte adevăraţi Spintecători!

— Cu atât mai bine! răspunseră Şchiopul cel gros şi partizanii Scheletului.

— Mai mult nu merită un denunţător!

— La moarte!

— Pe el!

— Să-l ajutăm pe Schelet.

— Da!… Da!… Huideo! ăla cu tichie albastră!

— Nu!… sus tichia albastră!… Huideo, Scheletule! riposta partida Cuţitarului.

— Nu!… jos cu tichia albastră!

— Jos cu Scheletul!

— Bravo, băieţi!… strigă Cuţitarul adresându-se deţinuţilor care trecuseră de partea lui. Sunteţi oameni de inimă… nu vreţi să ucideţi un om pe jumătate mort!… Numai laşii sunt în stare de o asemenea ispravă… Scheletului nu-i pasă… e condamnat dinainte… de aceea vă împinge şi pe voi… dar dacă îl ajutaţi să-l omoare pe Germain, o s-o păţiţi rău de tot. De altminteri eu vă propun

ceva!… Scheletul vrea să-l răpună pe acest tânăr. Ei bine! să vină să se măsoare cu mine. Dacă-i dă mâna!… totul să se petreacă între noi doi, ne batem şi om vedea… dar daca nu cutează, e ca şi Spintecătorul, o face pe grozavul cu cei mai slabi decât el.

Vigoarea, energia, faţa dârză a Cuţitarului avură o puternică înrâurire asupra deţinuţilor, astfel încât alt număr, destul de mare, dintre puşcăriaşi, trecu de partea lui şi-l înconjurară pe Germain, pe când partizanii Scheletului se strânseră în jurul banditului.

Era cât p-aci să se producă o învălmăşeală sângeroasă, când se auzi în curte pasul sonor şi măsurat al pichetului de infanterie care făcea în permanenţă de gardă la închisoare.

Povestitorul, profitând de zgomotul şi de emoţia generală, fugise în curte şi bătuse la fereastra porţii de la intrare ca să anunţe pe gardian de cele ce se petreceau în sala încălzită.

Sosirea soldaţilor puse capăt acestei scene.

Germain, Scheletul şi Cuţitarul fură duşi la directorul închisorii. Primul urma să depună plângerea, ceilalţi doi aveau să răspundă de provocarea unei bătăi în interiorul închisorii.

Groaza şi suferinţa lui Germain fuseseră atât de cumplite, slăbiciunea lui atât de mare, încât a trebuit să fie sprijinit de doi gardieni ca să poată ajunge până la o cameră vecină cu cabinetul directorului. Acolo îi veni rău, gâtul lui tumefiat purta urmele degetelor Scheletului. Încă două-trei secunde şi logodnicul Rigolettei ar fi fost sugrumat.

Gardianul însărcinat cu supravegherea sălii încălzite şi care, cum am mai spus-o, avusese totdeauna grijă de Germain, îi dădu primele ajutoare.

Când îşi veni în fire din emoţiile teribile care-i întunecaseră judecata, primul gând i se îndreptă către salvatorul lui.

— Mulţumesc pentru grija ce-mi porţi, domnule! Apoi,

adresându-se gardianului, adăugă: Fără omul acela curajos, eram pierdut.

— Cum te simţi acum?

— Mai bine… vai! tot ce s-a petrecut mi se pare un vis cumplit!

— Linişteşte-te!

— Şi cel care m-a salvat, unde e?

— În cabinetul directorului. Îi povesteşte cum s-a întâmplat cu bătaia… Se pare că fără el…

— Aş fi fost mort, domnule… Ah! spune-mi te rog numele lui… Cine e?

— Numele lui… nu-l ştim… e supranumit Cuţitarul, e un vechi puşcăriaş.

— Şi crima care l-a adus aici? Poate nu e gravă?

— Foarte gravă! Furt cu efracţie, noaptea, într-o casa locuită, răspunse gardianul. O să înghită, probabil, aceeaşi papară ca şi Şugubăţul: cincisprezece sau douăzeci de ani de muncă silnică şi expunerea la stâlp, având în vedere că-i recidivist.

Germain tresari; ar fi preferat să fie recunoscător unui om mai puţin vinovat.

— Ah! e groaznic! exclamă el. Şi totuşi, omul acesta, fără să mă cunoască, mi-a luat apărarea. Atâta curaj, atâta generozitate…

— Ce vrei, domnule, câteodată mai găseşti ceva bun în oamenii aceştia. Important este că eşti, iată-te, scăpat; mâine o să ai celula dumitale cu plată; din ordinul domnului director în noaptea asta o să dormi la infirmerie. Acum curaj, domnule! Greul a trecut. Când frumoasa dumitale vizitatoare o să vină să te vadă, o s-o poţi linişti, fiindcă, o dată în celulă, nu trebuie să te mai temi de nimic. Totuşi cred că ai face bine să nu-i povesteşti domnişoarei scena de adineauri. S-ar îmbolnăvi de frică.

— Oh! nu, fără îndoială, n-o să-i spun nimic; dar aş vrea totuşi să mulţumesc apărătorului meu… Oricât de vinovat ar fi în ochii legii, nu e mai puțin adevărat că mi-a salvat viaţa.

— Iată, tocmai îl aud ieşind de la domnul director, care o să-i ia acum interogatoriul Scheletului; apoi o să-i conduc împreună în dormitorul lor. Scheletul la carcera şi pe Cuţitar la „Groapa cu lei“. O să fie oarecum răsplătit de ceea ce a făcut pentru dumneata, căci fiind un om voinic şi hotărât, cum trebuie să fie cineva care îi conduce pe ceilalţi, e probabil că o să-l înlocuiască pe Schelet ca şef de cameră…

Cuţitarul, traversând un mic coridor din care se deschidea o uşă în cabinetul directorului, intră în camera în care se găsea Germain.

— Aşteaptă-mă aici, îi spuse gardianul Cuţitarului; mă duc să văd ce pedeapsă îi aplică domnul director Scheletului şi apoi vin să te iau… Iată-l pe tânărul nostru care şi-a revenit de-a binelea, vrea să-ţi mulţumească şi are pentru ce, căci fără dumneata îl dădeau gata.

Gardianul ieşi. Faţa Cuţitarului era radioasă; înaintă către Germain, zicându-i:

— Drace! cât sunt de mulţumit! Cât sunt de mulţumit că te-am salvat!

Şi-i întinse mâna.

Acesta, printr-un simţământ involuntar de repulsie, se dădu puţin înapoi, în loc să ia mâna Cuţitarului pe care acesta i-o întinsese; apoi reamintindu-şi că, la urma urmei, îi datora acestui om viaţa, vru să repare acest prim gest de dezgust. Dar Cuţitarul îl remarcase; trăsăturile i se întunecară şi, dându-se înapoi la rândul lui, spuse cu o amară tristeţe:

— Ah! ai dreptate, iartă-mă, domnule!

— Nu, eu trebuie să-ţi cer iertare… Oare nu sunt şi eu un puşcăriaş ca şi dumneata? Nu trebuie să mă gândesc decât la serviciul ce mi-ai făcut, mi-ai salvat viaţa. Mâna dumitale, domnule, te rog, fie-ți milă, dă-mi mâna dumitale.

— Mulţumesc… acum nu mai e nevoie. Primul gest contează. Dacă dintr-un început mi-ai fi strâns mâna, mi-ar fi făcut mare plăcere. Dar gândindu-mă bine, eu sunt acela

care nu mai vreau să ţi-o dau. Nu fiindcă sunt deţinut ca şi dumneata, dar, adăugă el cu un aer întunecai şi şovăielnic, fiindcă înainte de a fi aici… am fost…

— Gardianul mi-a spus tot, reluă Germain întrerupându-l, totuşi mi-ai salvat, viaţa.

— Nu mi-am făcut decât datoria, şi plăcerea, fiindcă ştiu cine eşti… domnule Germain.

— Mă cunoşti?

— Puţin, nepoate! aşa ţi-aş răspunde dac-aş fi unchi al dumitale, zise Cuţitarul, reluându-şi atitudinea lui nepăsătoare, şi ai greşi dacă ai pune în seama hazardului sosirea mea în închisoarea „La Force“. Dacă nu te-aş fi cunoscut… nu aş fi fost acum în închisoare.

Germain se uită la Cuţitar cu adâncă uimire.

— Cum, dacă nu m-ai fi cunoscut?…

— De aia sunt aici… deţinut în „La Force“…

— Aş vrea să te cred… dar…

— Dar nu mă poţi crede…

— Vreau să spun că mi-e peste putinţă să înţeleg cum se face ca eu să am vreun amestec în arestarea dumitale.

— Vreun amestec?… Îl ai pe de-a-ntregul.

— Eu să fiu vinovat pe nenorocirea asta?

— O nenorocire!… dimpotrivă… Îţi datorez recunoştinţă… Şi încă multă…

— Mie? îmi datorezi… ?…

— M-ai scos dintr-o mare încurcătură, dându-mi prilejul să dau o raită în „La Force“.

— Într-adevăr, spuse Germain, ducându-şi mâna la frunte, mă întreb dacă şocul de adineauri nu mi-a slăbit puterea de judecată, dar mi-e peste putinţă să te pricep. Gardianul îmi spusese că eşti aici pentru…

Şi Germain şovăia.

— Furt… drace… dă-i drumul… da, furt cu efracţie… cu escaladare… şi încă noaptea, plus celelalte anexe, mă rog! exclamă Cuţitarul izbucnind în râs. Nimic nu lipseşte… e tabloul complet. Furtul meu întruneşte toate elementele necesare, după cum se spune…

— Cum… dumneata atât de plin de curaj… atât de generos… să vorbeşti aşa? Nu-ţi dai seama ce pedeapsă teribilă te aşteaptă?

— Douăzeci de ani muncă silnică şi stâlpul infamiei! o ştiu… Sunt un scelerat incorigibil că iau asta în glumă? Dar, ce vrei? Odată ce ai intrat… Şi când te gândeşti, adăugă Cuţitarul, suspinând cu o resemnare simulată, dumneata, domnule Germain, eşti cauza nenorocirii mele! …

— Când o să vrei să fii mai explicit, o să te înţeleg. Glumeşte cât îţi place, dar recunoştinţa mea pentru serviciul ce mi l-ai făcut rămâne neschimbată, conchise Germain cu tristeţe.

— Iartă-mă, domnule Germain, răspunse Cuţitarul, redevenind serios, nu-ţi place că mă vezi râzând în situaţia în care mă aflu, deci să nu mai vorbim. Trebuie să mă împac cu dumneata şi să te silesc poate să-mi mai întinzi mâna.

— Nu mă îndoiesc; deoarece, cu toate că eşti învinuit de crimă şi te învinuieşti şi singur, totul în atitudinea dumitale exprimă curaj, sinceritate… Sunt sigur că eşti bănuit pe nedrept…poate că aparenţe grave te compromit…

— Oh! cât despre asta, te înșeli. Domnule Germain, replică Cuţitarul, atât de grav de data asta şi cu un accent atât de sincer, încât Germain trebui să-l creadă. Pe cuvântul meu de om, şi tot atât de adevărat pe cât e protectorul ce-l am (Cuţitarul îşi scoase tichia), şi care este pentru mine ceea ce bunul Dumnezeu e pentru toţi oamenii cinstiţi, am furat noaptea, spărgând un oblon, am fost arestat când operam, şi încă având toate lucrurile furate asupra mea…

— Nevoia, foamea te-au împins la această faptă extremă?

— Foamea? Aveam o sută douăzeci de franci la mine când am fost arestat… restul unei hârtii de o mie… fără să mai pun la socoteală că protectorul de care vorbeam, şi care nici nu ştie că sunt aici, nu m-ar lăsa niciodată şi duc

lipsă de ceva.

— Şi acest protector?

— Este şi al dumitale.

— Al meu?

— Da, domnul Rudolf te ocroteşte. Când spun domnul, înseamnă monseniorul… aşa ar trebui să-i zic… deoarece e cel puţin prinţ… numai că eu sunt deprins să-i spun domnul Rudolf.

— Te înşeli, spuse Germain, din ce în ce mai surprins eu nu cunosc niciun prinţ.

— Da, dar el te cunoaşte. Dumneata habar n-ai! Ăsta e sistemul lui. Când află că un om de treabă e la ananghie, hop! omul cinstit e salvat şi el, nu ştiu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut! Fericirea dă peste el din cer, în chip tot atât de neaşteptat ca o cărămida care-ţi cade în cap. Aşa că, răbdare, într-o zi sau într-alta, o să te pomeneşti cu ţigla dumitale.

— Într-adevăr, ceea ce îmi spui mă depăşeşte.

— O să mai auzi şi altele. Ca să revin la protectorul meu: acum câtăva vreme, după un serviciu ce pretinde că i-am făcut, mă băgă într-o slujbă minunată; nu e nevoie să-ţi spun ce anume, ar fi prea multe de povestit, în sfârşit, mă trimite la Marsilia să mă îmbarc pentru Algeria unde urma să-mi iau în primire slujba. Plec din Paris mulţumit, ca un hoinar ce eram, dar deodată totul se schimbă. Să-ţi dau un exemplu: să zicem că plecasem pe o vreme frumoasa, nu e aşa? Ei bine! Iată că a doua zi timpul se posomorăşte, a treia zi se întunecă şi mai mult, şi tot aşa mereu, din ce în ce mai sumbru, pe măsură ce mă depărtam, până când se face negru ca noaptea. Ai înţeles?

— Oarecum.

— Departe de domnul Rudolf eram îngrijorat, descumpănit, nenorocit, ca un câine care şi-ar fi pierdut stăpânul. Căci dintr-un om de nimic, ticălos, brutal, sălbatic şi gâlcevitor, el a făcut din mine un om cinstit, spunându-mi numai două cuvinte… Dar aceste două cuvinte, vezi dumneata, au avut putere de vrajă.

— Şi care erau acele două cuvinte? Ce ţi-a spus?

— Mi-a spus că mai am în mine inimă şi onoare, deşi am fost la ocnă. Drace… vezi dumneata… aceste două cuvinte au fost ca şi cum m-ar fi apucat cineva de chică şi m-ar fi ridicat în aer la o mie de metri înălţime, deasupra murdăriei în care mă tăvăleam, arătându-mi ticăloşia în care trăiam şi atunci, cu drept cuvânt, mi-am spus: „Mulţumesc! mi-ajunge; m-am săturat!“ Vezi, domnule Germain, domnul Rudolf, spunându-mi cu blândeţe că nu eram atât de rău pe cât mă socoteam, m-a încurajat şi mulţumită lui m-am făcut mai bun decât am fost.

Auzindu-l vorbind astfel, Germain înţelegea din ce în ce mai puţin de ce Cuţitarul comisese furtul de care se învinuia singur.

Capitolul 12
ELIBERAREA

„Nu, gândea Germain, e peste putinţă ca un om care vibrează atât de intens numai la ideea că are onoare şi inimă, să fi comis furtul acela de care vorbeşte cu atâta cinism.“

Cuţitarul continuă, fără să bage de seamă nedumerirea lui Germain:

— Ceea ce m-a făcut să fiu faţă de domnul Rudolf ca un câine faţă de stăpânul său, a fost faptul că m-a înălţat în propriii mei ochi. Înainte de a-l cunoaşte, tot ce simţeam se oprea numai la suprafaţă; dar el mi-a răscolit conştiinţa până în străfund. Când m-am văzut departe de el şi de locul unde se afla, m-am simţit ca un trup fără suflet. Aşă că m-am întors. „Iertaţi-mă, domnule Rudolf, dacă am greşit – îi spun – dar nu mai puteam răbda. Faceţi-mi un culcuş într-un colţ al grădinii dumneavoastră, daţi-mi un terci, sau lăsaţi-mă să mi-l câştig aici, iată tot ce vă cer, dar mai ales nu fiţi supărat că m-am reîntors aici.“ „Nu numai că nu sunt supărat, băiete, dar află că vii tocmai la

timp ca să-mi faci un serviciu.“ „Eu, domnule Rudolf, ar fi cu putinţă? Şi ce-aş putea face pentru dumneavoastră, domnule Rudolf? Un plonjon de pe turnurile de la Notre-Dame?“ „Mai puţin decât asta, băiete. Un tânăr cinstit şi foarte merituos, de care mă interesez ca de fiul meu, este acuzat pe nedrept de furt şi închis în «La Force»; îl cheamă Germain şi are o fire blândă şi sfioasă. Sceleraţii cu care este întemniţat îl duşmănesc şi ar putea să-l pască mari primejdii; dumneata, care din nefericire ai cunoscut viaţa din închisori şi un mare număr de puşcăriaşi, n-ai putea oare, în cazul ca unul din foştii dumitale camarazi s-ar afla în închisoarea «La Force» (vom găsi mijlocul s-o aflăm), n-ai putea să te duci pe acolo şi, făgăduindu-le bani, să-i hotărăşti să ia apărarea acestui tânăr nenorocit?“

— Dar cine este acest om generos şi necunoscut, care îmi poartă de grijă? întrebă Germain din ce în ce mai uimit.

— Nu ştiu… Dar sa revin ia discuţia mea cu domnul Rudolf. Pe când vorbea, îmi venise o idee, dar o idee atât de năstruşnică, atât de hazlie, încât nu m-am putut opri să nu râd în faţa lui. „Dar ce ai, băiete?“ mă întrebă el. „Iată, domnule Rudolf, râd fiindcă sunt mulţumit că am găsit mijlocul de a pune pe domnul Germain al dumneavoastră la adăpost de vreo lovitură mârşavă din partea deţinuţilor, şi să-i fac rost de un apărător care să-l păzească cu străşnicie, căci de îndată ce tânărul se va afla sub aripa flăcăului despre care vă vorbesc, nu se va mai găsi nimeni care să îndrăznească să-i sufle în borş,“ „Foarte bine! E desigur vreunul din vechii dumitale camarazi?“ „Aţi ghicit, domnule Rudolf; a intrat în «La Force» acum câteva zile, am aflat asta când am sosit aici. Dar o să coste nişte bani.“ „Cât îţi trebuie?“ „O hârtie de o mie de franci.“ „Iat-o!“ „Mulţumesc, domnule Rudolf, peste două zile veţi avea noutăţi de la mine; la ordinele dumneavoastră!“ Drace! Cine era mai fericit ca mine, fiindcă puteam face acest serviciu domnului Rudolf prin dumneata?

— Încep să pricep, sau, mai bine, Dumnezeule, nu cutez

să pricep, exclamă Germain; un asemenea devotament este oare eu putinţă? Ai săvârşit un furt numai ca să poţi veni să mă aperi în această închisoare! Oh! asta e prea mult pentru mine!

— Gândeşte-te, domnul Rudolf mi-a spus că am inimă şi onoare! Aceste cuvinte… sunt crezul meu, da, fiindcă, vezi dumneata, dacă nu sunt mai bun ca odinioară, nu sunt în schimb nici mai rău.

— Dar furtul ăsta?… Cum de ai ajuns aici?

— Aşteaptă niţel. Iată gluma: cu mia de franci mă duc şi îmi cumpăr o perucă neagră; îmi rad barbetele, îmi pun ochelari albaştri, îmi pun o pernă la spate, sub haină, şi, întinde-o; mă pun şi caut imediat una sau două camere la parter, într-un cartier foarte frecventat. Îmi găsesc ce-mi trebuie în strada Provence, plătesc chiria pe două săptămâni sub numele de Grégoire. A doua zi mă duc la hala „La Temple“ şi cumpăr cu ce să mobilez cele două odăi. Sunt tot cu peruca neagră, cu cocoaşa şi cu ochelarii mei albaştri, în aşa fel ca să fiu bine recunoscut; trimit lucrurile în strada Provence şi, în plus, şase tacâmuri de argint pe care le cumpăr din bulevardul Saint Denis, tot sub înfăţişarea mea de cocoşat. Mă înapoiez ca să fac ordine la domiciliu. Spun portarului că nu o să dorm acasă decât peste trei zile şi iau cheia cu mine. Ferestrele celor două camere erau închise cu obloane solide. Înainte de a pleca, am lăsat dinadins un oblon fără să-i pun cârligul pe dinăuntru. Pe seară, îmi scot peruca, ochelarii, cocoaşa şi hainele cu care mă dusesem să fac cumpărăturile şi să închiriez camera; pun toate aceste boarfe într-un geamantan pe care îl expediez pe adresa domnului Murph, prietenul domnului Rudolf, rugându-l să păstreze aceste obiecte; cumpăr bluza şi tichia albastră pe care le vezi şi un drug de fier lung de două picioare, iar la ora unu noaptea mă învârtesc pe strada Provence, în faţa casei mele, aşteptând momentul să treacă o patrulă, ca să mă apuc să comit furtul, să intru pe fereastră, să mă jefuiesc pe mine însumi, şi astfel să fiu prins.

Şi Cuţitarul nu se putu opri de a râde în hohote.

— Ah! am înţeles… exclamă Germain.

— Dar să vezi ghinion, nu trece patrula!… Aş fi putut să mă jefuiesc de douăzeci de ori, în linişte. În sfârşit, către ora două dimineaţa aud tropăind soldaţii în capul străzii; tocmai isprăvisem să deschid oblonul, sparg două trei ochiuri de geam, ca să fac un zgomot cât mai mare, sar în cameră, înhaţ cutia cu argintărie şi câteva boarfe… Din fericire, patrula auzise zăngănitul geamurilor sparte şi în clipa când săream de pe fereastră în stradă, sunt înhăţat de gardă care, atrasă de zgomot, sosea în pas alergător. Garda bate în poartă, portarul deschide, comisarul chemat soseşte în grabă; portarul declară că cele două camere jefuite fuseseră închiriate în ajun de un domn cocoşat cu părul negru şi ochelari albaştri, domn care se numeşte Grégoire. Aveam coama blondă pe care mi-o vezi, făceam ochii mari ca un iepure în vizuină, stăteam ca un vistavoi în poziţia de drepţi, nu puteam fi dar confundat cu un cocoşat cu ochelari albaştri şi cu părul negru. Mărturisesc tot, sunt arestat, sunt condus la depou, de la depou sunt adus aici şi sosesc la momentul oportun, tocmai ca să scot din ghearele Scheletului pe tânărul despre care domnul Rudolf îmi spusese: „Mă interesez de el ca de propriul meu fiu.“

— Ah! câtă recunoştinţă îţi datorez pentru atâta devotament! strigă Germain.

— Nu mie, ci domnului Rudolf…

— Dar care-i pricina interesului ce-mi poarta?

— Să-ţi spună el, sau s-ar putea să nu vrea să-ţi spună, fiindcă adeseori se mulţumeşte să facă un bine şi dacă ai îndrăzneala să-l întrebi, nu se sfieşte să-ţi răspundă: „Vezi-ţi de treburile dumitale.“

— Dar domnul Rudolf ştie că eşti aici?

— N-am fost atât de prost ca să-i dezvălui planul meu, poate că nu mi-ar fi îngăduit această comedie… Fără să mă laud, nu-i aşa că e frumoasă?

— Dar câte riscuri n-ai înfruntat… şi mai înfrunţi încă!

— Ce risc? S-ar fi putut să nu fiu adus aici, e adevărat…

Dar mă bizuiam pe protecţia domnului Rudolf ca să mă mute şi să mă trimită acolo unde erai; un om ca el poate orice. Şi, odată întemniţat, ar fi dorit să-ţi fie dumitale de folos.

— Dar la judecată?

— Ei bine, am să-l rog pe domnul Rudolf să-mi trimită geamantanul, o să-mi pun în faţa judecătorului peruca neagră, ochelarii albaştri, cocoaşa şi o să redevin domnul Grégoire, atât pentru portarul care mi-a închiriat camera, cât şi pentru negustorii care mi-au vândut lucrurile, şi recapăt astfel înfăţişarea celui jefuit… Dacă ar vrea să-l revadă pe hoţ, o să mă îmbrac cu vechiturile astea şi o să fie limpede ca lumina zilei că hoţul şi păgubaşul sunt unul şi acelaşi cu Cuţitarul, nici mai mult, nici mai puţin. Ce dracu vrei să păţesc atunci când voi fi dovedit că m-am furat pe mine însumi?

— Într-adevăr, răspunse Germain ceva mai liniştit. Dar, deoarece ai atâta grijă de mine, de ce nu mi-ai spus nimic când ai intrat în închisoare?

— Am aflat imediat de complotul urzit împotriva dumitale, l-aş fi putut denunţa înainte ca Fortuné să fi început sau să fi sfârşit povestirea; dar a denunţa pe cineva, chiar nişte bandiţi de teapa ăstora, nu-mi convenea… Am preferat să mă bizui pe pumnii mei ca să te scot dintre labele Scheletului. Şi apoi, când l-am văzut pe acest tâlhar, mi-am zis: „Iată un prilej minunat să-mi reamintesc de pumnii domnului Rudolf, cărora le datorez cunoştinţa cu dânsul“.

— Dar dacă toţi deţinuţii s-ar fi unit contra dumitale, ce-ai fi putut face?

— Atunci aş fi ţipat ca un nebun după ajutor. Dar mi-a plăcut să mă descurc singur, ca să pot spune domnului Rudolf: „Nimeni afară de mine nu s-a băgat în treaba asta… l-am apărat şi-l voi apăra pe tânărul dumitale, fii liniştit“.

În clipa aceea gardianul intră brusc în cameră.

— Domnule Germain, vino repede, repede, la domnul

director… vrea să-ţi vorbească numaidecât. Dumneata, Cuţitarule, coboară în „Groapa cu lei“… Vei fi şef de dormitor dacă-ţi convine, fiindcă ai toate însuşirile ca să îndeplineşti această slujbă… şi deţinuţii vor şti că nu e de glumit cu un astfel de voinic.

— Desigur, îmi convine… mai bine să fiu căpitan decât soldat, de vreme ce mă aflu aici.

— Nici acum nu-mi dai mâna? se adresă prieteneşte Germain Cuţitarului.

— Ba da… domnule Germain, cred că acum îmi pot îngădui această plăcere, să-ţi strâng din toată inima mâna.

— Ne vom vedea… Fiind sub protecţia dumitale nu mai am de ce să mă tem şi din celula mea voi coborî zilnic în curte.

— Fii calm, dacă vrei n-o să ţi se mai vorbească decât cu mănuşi, dar iată la ce m-am gândit; dumneata ştii să scrii… pune pe hârtie tot ce ţi-am povestit, şi fă să-i parvină domnului Rudolf, ca să ştie că nu are de ce să fie neliniştit în ce te priveşte şi că sunt aici pentru cauza dumitale, căci dacă ar şti că am furat, fără să-mi cunoască secretul… drace!… asta nu mi-ar conveni deloc…

— Fii liniştit… chiar astă-seară îi voi scrie protectorului meu necunoscut, mâine îmi vei da adresa lui şi scrisoarea va pleca. Încă o dată, adio, îţi mulţumesc, viteazule!

— Adio, domnule Germain, mă înapoiez la ceata de ticăloşi al căror şef sunt. O să fie obligaţi să fie la locul lor, că de nu, păzea!…

— Când mă gândesc că din cauza mea vei fi obligat, să mai trăieşti câtva timp laolaltă cu aceşti mizerabili!…

— Nu-mi pasă; acum nu mai am niciun risc să mă mânjească ăştia; domnul Rudolf m-a căftănit îndeajuns, aşa că sunt asigurat… Şi Cuţitarul îl urmă pe gardian.

Germain intră la director. Dar care nu-i fu surpriza! O găsi acolo pe Rigolette…

Rigolette, palidă, emoţionată, cu ochii înecaţi în lacrimi, şi totuşi surâzătoare… Chipul ei exprima o satisfacţie şi o fericire fără de margini.

— Am să-ţi dau o veste bună, domnule, se adresă directorul lui Germain. Justiţia a declarat că nu e cazul să fii urmărit. Ca o consecinţă a declaraţiilor părţii civile, am primit ordinul să te pun imediat în libertate.

— Ah, domnule director… ce spuneţi? E oare cu putinţă?

Rigolette încerca să vorbească, dar din pricina emoţiei îi pierise graiul; nu putu decât să confirme din cap spusa directorului.

— Domnişoara a venit aici, puţin timp după ce am primit ordinul de a te pune în libertate, urmă directorul. Printr-o scrisoare de recomandare de sus, adusă de domnişoara, am aflat de extremul ei devotament, dovedit în timpul detenţiunii dumitale, domnule Germain. Cu nespusă plăcere te-am chemat, fiind sigur că vei fi foarte fericit să oferi domnişoarei braţul când vei ieşi de aici!

— Un vis… nu, nu e un vis! spuse Germain. Ah! domnule, câtă bucurie!… iertaţi-mă dacă uimirea… bucuria… mă împiedică să vă mulţumesc cum s-ar cuveni.

— Nici eu, Germain, nu găsesc cuvintele, adăuga Rigolette. Gândeşte-te la fericirea mea. După ce am plecat de aici, îl întâlnesc pe prietenul domnului Rudolf care mă aştepta.

— Iar domnul Rudolf! exclamă Germain cu mirare.

— Da, acum îţi pot spune, ca să ştii totul: domnul Murph mi-a spus: „Germain e liber, iată o scrisoare pentru directorul închisorii; când vei ajunge acolo, el va fi primit între timp ordinul de a-l pune pe Germain în libertate şi-l vei putea lua cu dumneata“. Nu-mi venea să cred, şi totuşi era adevărat. Repede, iau o trăsură… sosesc… el era jos şi ne aştepta.

Nu vom mai descrie fericirea celor doi îndrăgostiţi când ieşiră din închisoarea „La Force“ nici seara petrecută în odăiţa Rigolettei, pe care Germain o părăsi pe la orele unsprezece, ca să se ducă într-o modestă odaie mobilată ce-i fusese rezervată.

Capitolul 13
PEDEPSIREA

Vom conduce din nou pe cititor în biroul notarului Ferrand.

Mulţumită flecărelilor copiştilor, preocupaţi aproape în permanenţă de ciudăţeniile patronului, suntem în măsură să expunem cele întâmplate după dispariţia Cecilyei.

— Pariez cinci franci contra cincizeci de centime că, dacă patronul continuă să se prăpădească văzând cu ochii, până într-o lună va exploda ca o bombă.

— Fapt este că, de când servitoarea care părea să fie alsaciană a părăsit casa, n-au rămas din el decât pielea şi oasele.

— Şi ce piele!

— Care va să zică, era amorezat de alsaciană, căci numai de când a plecat ea s-a jigărit în halul ăsta?

— Patronul, amorezat? Ce glumă!!

— Dimpotrivă, iar a început să se vadă cu popi, mai des ca oricând!

— Şi unde mai pui că preotul parohiei, o persoană foarte respectabilă, să fim drepţi, când a plecat ieri, l-am auzit spunând altui preot care îl întovărăşea: „E admirabil! Domnul Jacques Ferrand este un ideal de caritate şi de dărnicie pe pământ…“

— Preotul a spus asta? Aşa, de la sine, fără vreo intenţie?

— Ce anume?

— Că patronul e un ideal de caritate şi de dărnicie pe pământ?

— Da, l-am auzit chiar eu…

— Domnul Ferrand şi generos!… el… care ar tunde şi lâna de pe o broască!

— Da, dar pe de altă parte, şeful de birou mi-a spus că acum trei zile patronul a cumpărat, pentru o suma enormă, bonuri de tezaur şi că…

— Ei bine?

— Ci spune odată…

— E un secret…

— Cu atât mai mult. Şi acest secret?

— Pe cuvântul vostru de onoare că nu veţi spune nimic?

— Pe cuvântul nostru…

— Ei bine! patronul îşi vinde biroul de notariat şi la ora asta poate că afacerea s-a şi încheiat!…

— Haida de!

— Iată o veste stranie!…

— E senzaţională!

— E uimitoare!

— Mă rog, nu însărcinez pe nimeni, dar cine se însărcinează cu sarcina de care el se desărcinează?

— Doamne! Cât e de nesuferit Chalamel ăsta, cu rebusurile lui!

— Dar credeţi cumva că ştiu cui îl vinde?

— Dacă îl vinde, se vede treaba că vrea să se lanseze în cheltuieli, să dea serbări… să-şi facă drum, cum se spune, în lumea mare.

— La urma urmei, are cu ce.

— Şi nici familia nu-i stă pe cap.

— Sigur că are cu ce. Şeful vorbeşte de mai mult de un milion, în care intră şi preţul cancelariei.

— Mai mult de un milion, nu e rău!

— Se zice că a speculat pe sub mână la bursă, împreună cu comandantul Robert, şi că a câştigat multe parale.

— Fără să mai socotim că trăia ca un Harpagon.

— Da, dar zgârie-brânză ăştia, când încep să cheltuiască, sunt mai risipitori ca alţii.

— Aşa că eu sunt de părerea lui Chalamel, că patronul vrea să se pună acum pe trai.

— Pe mine, ceea ce mă miră este acest prieten intim, care i-a căzut din cer şi care nu se dezlipeşte de el ca umbra…

— Şi unde mai pui că şi ăsta are o mutră…

— E roşu ca un morcov…

— Îmi vine să cred că acest intrus îşi trage obârşia dintr-un pas greşit făcut de domnul Ferrand în tinereţe.

— Ce prostie! Să afirmi că acest necunoscut e fiul patronului!

— Se vede doar că e mai bătrân decât el.

— Ei şi, în cazul cel mai rău, ce importanţă ar avea?

— Cum, ce importanţă ar avea? Un copil să fie mai bătrân decât tatăl său?

— Domnilor, am zis în cazul cel mai rău, sau cum nu se poate mai rău.

— Şi cum poţi tu explica asta?

— E foarte simplu: în cazul acesta, intrusul ar fi făcut pasul greşit şi deci ar fi el tatăl domnului Ferrand în loc să fie fiul lui.

— Ceea ce e sigur, e că intrusul are o mutră dubioasă şi nu se desparte de domnul Ferrand nicio clipă.

— E mereu cu el în cabinetul lui de lucru, mănâncă împreună, nu fac un pas unul fără altul.

— Mie mi se pare că l-am mai văzut pe aici.

— Eu nu…

— Ia spuneţi, domnilor, n-aţi observat şi voi că de câteva zile, vine regulat, din două în două ceasuri, un bărbat cu mustăţi mari, blonde, cu ţinută militărească, să-l cheme, prin portar, pe intrus? Intrusul coboară, vorbeşte grăbit cu omul cu mustăţi, după care acela face stângă împrejur ca un automat, ca să revină după două ceasuri?

— E adevărat, şi eu l-am remarcat… Mi s-a părut de asemenea că am întâlnit în stradă, plecând de aici, oameni care păreau că supraveghează casa…

— Vorbind serios, cred că se petrece aici ceva neobişnuit.

— Om trăi şi om vedea.

— În privinţa asta, şeful nostru cred că ştie mai multe decât noi, dar o face pe diplomatul.

— Dar de fapt, unde e, că adineauri a fost aici?

— E la contesa aia, care a fost înjunghiata, dar se pare că acum e în afară de orice pericol.

— Contesa Mac-Grégor?

— Da, azi de dimineaţa l-a chemat pe patron să vie urgent, dar Ferrand l-a trimis pe şeful copist în locul lui.

— Poate e vorba de un testament?

— Nu, căci se simte mai bine.

— Ce ocupat e acum şeful, de când îl înlocuieşte pe Germain în slujba de casier!

— Pentru că veni vorba de Germain, iată încă o ciudăţenie.

— Care anume?

— Ca să-l poată elibera pe Germain, patronul a declarat că el, Ferrand, a greşit la socoteală şi că a găsit banii ce-i reclamase de la casierul său.

— Eu nu găsesc asta ciudat, ci o faptă dreaptă; vă amintiţi că spuneam mereu: Germain nu e în stare să fure.

— Dar totuşi e foarte neplăcut pentru el că a fost ridicat şi întemniţat ca un hoţ de rând.

— Eu, în locul lui, i-aş cere domnului Ferrand daune-interese.

— De fapt ar trebui să-l reprimească în slujba de casier, ca să dovedească nevinovăţia lui Germain.

— Da, dar Germain poate că n-ar mai accepta.

— Oare o fi tot acolo, la ţară, unde s-a dus când a ieşit din închisoare, şi de unde ne-a scris că domnul Ferrand şi-a retras plângerea?

— Probabil că tot acolo, deoarece ieri, ducându-mă la adresa ce ne-o dăduse, mi s-a spus că este încă la ţară, şi că i s-ar putea scrie la Bouqueval, la doamna Georges, fermieră.

— Ah! Ia staţi, domnilor! O trăsură! exclamă Chalamel, aplecându-se pe fereastră. Drace! nu e un echipaj pompos ca acela al faimosului viconte. Vă amintiţi de strălucitorul Saint-Rémy, cu valetul lui cu găetane de argint şi cu vizitiul ăla bondoc cu perucă albă? De rândul ăsta e numai o trăsură de piaţă.

— Şi cine coboară?

— Aşteptaţi niţel!… Ah! o rochie neagră!

— O femeie! o femeie!… Oh! Hai s-o vedem!

— Doamne, cât e de muieratic curierul ăsta pentru vârsta lui. Nu i-e gândul decât la femei, trebuie să-l punem în lanţuri. Altfel va răpi Sabinele în plină stradă; după cum spune şi Fénélon în *Tratatul său despre educaţie,* scris pentru moştenitorul tronului:

Vă feriţi de tineri
Că se leagă de femei!

— Drace!… Domnule Chalamel, zici că e o rochie neagră? Eu credeam…

— E parohul, prostule!…

— Preotul parohiei? Bunul pastor?

— Chiar el, domnilor.

— Iată un om demn.

— Ăsta nu e iezuit!

— Te cred! Dacă toţi preoţii i-ar semăna, n-ar fi pe lume decât oameni credincioşi.

— Tăcere, e cineva la uşă.

— Atenţie!… atenţie… el e!

Şi toţi copiştii, aplecându-se pe pupitru, începură sa mâzgălească hârtiile cu o vrednicie aparentă, lăsând penele să scârţâie.

Chipul palid al acestui preot era în acelaşi timp duios şi grav, inteligent şi impunător, privirea lui, plină de blândeţe şi de seninătate. O mică tichie neagră îi acoperea tonsura, părul cărunt, destul de lung, îi cădea pe gulerul redingotei cafenii.

Ne grăbim să adăugăm că, victimă a unei încrederi în oameni dintre cele mai nevinovate, acest minunat preot fusese mereu, şi era şi acum, păcălit de meşteşugita şi neasemuita ipocrizie a lui Jacques Ferrand.

— Domnul vostru patron se află în biroul lui, copiii mei? întrebă preotul.

— Da, părinte, răspunse Chalamel, ridicându-se în chip respectuos.

Şi deschise preotului uşa camerei vecine cu biroul.

Auzind vorbă în cabinetul lui Jacques Ferrand, preotul păşi repede spre uşă şi ciocăni.

— Intră! se auzi o voce cu un accent italienesc destul de pronunţat..

Preotul se află în faţa lui Polidori şi a lui Jacques Ferrand.

Funcţionarii notarului nu păreau să se fi înşelat, prorocind un termen apropiat morţii patronului.

De când fugise Cecily, notarul devenise aproape de nerecunoscut. Cu toate că faţa lui era de o slăbiciune îngrozitoare, de o paloare cadaverică, o roşeaţă bolnăvicioasă îi colora pometţii proeminenţi; un tremur nervos, întrerupt din când în când de tresăriri convulsive, îl scutura aproape continuu; mâinile lui descărnate erau neîngrijite şi fierbinţi, ochelarii lui mari, verzi, îi ascundeau ochii injectaţi de sânge, cu un licăr sumbru, aprins de o febră mistuitoare; cu un cuvânt, această mască sinistră trăda ravagiile unei boli ascunse şi persistente.

Faţa lui Polidori contrasta cu aceea a notarului. O expresie amară şi de ironie rece domina trăsăturile acestui scelerat; o claie de păr, de un roşu aprins, amestecat cu câteva şuviţe argintii, încadrau fruntea lui lividă şi brăzdată; ochii săi pătrunzători, străvezii şi verzi ca smaraldul, erau apropiaţi de nasul coroiat şi gura cu buzele subţiri, supte, exprima sarcasmul şi răutatea. Polidori, îmbrăcat în negru, şedea lângă biroul lui Jacques Ferrand.

La vederea preotului, amândoi se ridicară.

— Ei, demnul meu Ferrand, ce mai faci? exclamă cu solicitudine preotul; te simţi ceva mai bine?

— Sunt în aceeaşi stare, părinte, frigurile nu mă părăsesc, răspunse notarul; insomnia mă omoară! Facă-se voia Domnului!

— Vedeţi, părinte, adăugă Polidori cu gravitate, ce pioasă resemnare! Bietul meu prieten e mereu acelaşi! Nu găseşte o alinare a suferinţelor lui decât când ajută pe

alţii.

— Nu merit aceste laude, te rog să mă scuteşti de ele, replică acru notarul, abia stăpânindu-şi o pornire de mânie şi de ură. Numai Domnul se cade să preţuiască binele şi răul, eu nu sunt decât un biet păcătos…

— Toţi suntem păcătoşi, reluă cu blândeţe preotul; dar nu toţi avem meritul carităţii care vă caracterizează, respectabilul meu prieten. Puţini sunt acei care, ca dumneavoastră, se leapădă până într-atât de bunurile pământeşti, încât să le folosească în timpul vieţii într-un fel atât de creştinesc… Rămâneţi la hotărârea dumneavoastră, de a părăsi cancelaria, pentru a vă devota cu desăvârşire practicilor religioase?

— De alaltăieri biroul meu de notariat e vândut, părinte. Cu oarecari concesii, am reuşit, lucru foarte rar, să obţin preţul integral în numerar; această sumă, adăugată la altele, îmi va ajuta să fondez instituţia de care v-am vorbit, al cărei plan l-am stabilit definitiv, şi vi-l voi spune…

— Ah! demnul meu prieten! rosti preotul cu o profundă şi pioasă admiraţie; să faci binele cu atâta modestie şi, pot spune, într-un chip atât de firesc!… Vă repet, oameni ca dumneavoastră sunt rari, şi nu avem destule binecuvântări pentru ei.

— E drept că sunt puţini oameni care să posede ca Jacques bogăţie şi pietate, inteligenţă şi caritate, interveni Polidori cu un surâs ironic, care însă scăpă bunului preot.

Faţă de acest nou şi sarcastic elogiu, notarul strânse involuntar pumnii şi îi aruncă lui Polidori, pe sub ochelari, o privire plină de ură.

— Vedeţi, părinte, se grăbi să adauge amicul intim al lui Jacques Ferrand, mereu aceleaşi zvâcniri nervoase, şi nu vrea să facă nimic. Mă mâhneşte, e propriul său călău… Da, am curajul s-o spun în faţa sfinţiei sale, eşti propriul tău călău, bietul meu prieten!…

La aceste vorbe ale lui Polidori, notarul mai avu o tresărire convulsivă, apoi se potoli.

Un om mai puţin credul ca abatele, ar fi observat, în

timpul acestei discuţii, şi mai ales în al acelei ce va urma, tonul silit şi furios al lui Jacques Ferrand, căci e inutil să spunem că o voinţă superioară lui, cu alte cuvinte voinţa lui Rudolf, impunea acestui om să vorbească şi să acţioneze împotriva adevăratului său caracter. Astfel că, uneori, ajuns la limita răbdării, notarul părea să şovăie în faţa acestei invizibile şi atotputernice autorităţi, dar o privire a lui Polidori frâna această nehotărâre. Atunci, printr-un suspin de furie, Jacques Ferrand ascundea cele mai violente reacţii supunându-se jugului de care nu se putea descotorosi.

— Vai! părinte! reluă Polidori, care părea să-şi facă o plăcere de a-şi chinui complicele cu înţepături ca de ac, bietul meu prieten îşi neglijează sănătatea. Spuneţi şi dumneavoastră cum îi spun şi eu că trebuie să se îngrijească, dacă nu pentru el, măcar pentru prietenii lui, sau cel puţin pentru nenorociţii a căror nădejde şi sprijin este…

— Destul!… Destul!… murmură notarul cu vocea sugrumată.

— Fiindcă te încăpăţânezi, reluă Polidori, voi spune totul domnului abate; el te iubeşte, te stimează şi te cinsteşte mult; ce-o fi să fie dacă va afla noile tale preocupări, când va cunoaşte adevărata cauză a bolii tale?

— Dar ce mai e? întrebă preotul.

— Domnule abate, replică notarul cu nerăbdare. V-am rugat să binevoiţi a-mi face o vizită ca să vă comunic nişte proiecte de o mare importanţă şi nu ca să-l ascultaţi pe amicul meu, lăudându-mă în mod ridicul.

— Ştii doar, Jacques, că trebuie să te resemnezi să accepţi de la mine orice, spuse Polidori privind ţintă în ochii notarului. Acesta coborî privirea şi tăcu.

Polidori continuă:

— Poate aţi observat, domnule abate, ca primele simptome ale bolii de nervi a lui Jacques s-au manifestat scurtă vreme, după dezgustătorul scandal pe care Louise Morel l-a provocat în această casă.

Notarul tresări.

— Cunoaşteţi deci crima acestei nenorocite fete? întrebă preotul mirat. Vă ştiam sosit de la Paris numai de câteva zile?!

— Fără îndoială, părinte; Jacques mi-a povestit totul, ca unui prieten, ca medicului său; el susţine că revolta stârnită de crima Louisei i-a zdruncinat nervii, încât se resimte şi azi… Dar nu era destul, bietul meu prieten avu de suferit şi alte lovituri care, după cum vedeţi, i-au zdruncinat sănătatea… O veche menajeră, care i-a fost mulţi ani devotată prin sentimente de recunoştinţă…

— Doamna Séraphin? îl întrerupse abatele pe Polidori. Am aflat de moartea acestei nefericite, înecată în urma unei fatale imprudenţe şi înţeleg durerea domnului Ferrand: nu se uită uşor zece ani de servicii dezinteresate… Asemenea păreri de rău cinstesc atât pe stăpân cât memoria menajerei.

— Domnule abate, spuse notarul, vă implor, nu vorbiţi de virtuţile mele… mă simt stânjenit… mi-e penibil.

— Dar cine să vorbească despre ele? Tu? reluă pe un ton afectuos Polidori! Dar veţi avea şi mai mult ce lăuda, domnule abate: poate nu ştiţi cine e servitoarea care a înlocuit-o pe Louisa Morel şi pe doamna Séraphin? Nu vă închipuiţi ce a făcut Jacques pentru această biată Cecily… Căci noua servitoare se numea Cecily, domnule abate.

Notarul se săltă involuntar de pe scaun, ochii i se aprinseră sub ochelari; o roşeaţă vie îi coloră trăsăturile livide.

— Taci… taci!… strigă el ridicându-se pe jumătate. Niciun cuvânt mai mult, ţi-o interzic!…

— Haide, haide, liniştiţi-vă, spuse preotul surâzând cu blândeţe, vreţi să-mi destăinuiţi încă o acţiune generoasă? … Cât despre mine aprob întru totul indiscreţia amicului dumneavoastră… Nu o cunosc, e adevărat, pe noua servitoare, căci la scurtă vreme după intrarea ei în serviciul domnului nostru prieten, acesta, împovărat de treburi, a fost nevoit, spre marea mea părere de rău, să

întrerupă pentru o vreme relaţiile noastre.

— Voia să ascundă noua lui faptă bună pe care o plănuia, domnule abate; aşa că, deşi modestia lui se revoltă, va trebui să mă asculte, şi astfel veţi afla totul, reluă Polidori, surâzând.

Jacques Ferrand tăcu, îşi puse coatele pe birou şi-şi acoperi faţa cu mâinile.

Capitolul 14
BANCA SĂRACILOR

— Închipuiţi-vă, deci, părinte, reluă insinuant Polidori, întovărăşind, ca să spunem aşa, fiecare cuvânt cu o privire ironică aruncată lui Jacques Ferrand, închipuiţi-vă că prietenul meu descoperi în noua servitoare, pe care, după cum v-am spus, o chema Cecily, cele mai alese calităţi, o mare modestie, o blândeţe îngerească şi mai ales multă evlavie. Dar asta nu e totul. Jacques, mulţumită îndelungii sale experienţe în afaceri, are o mare putere de pătrundere; îşi dădu deci curând seama că această tânără femeie – căci era tânără şi foarte frumoasă domnule abate – că această tânără şi frumoasă femeie nu era făcută să fie servitoare, şi întrunea pe lângă precepte de austeritate virtuoasă, o educaţie aleasă şi cunoştinţe temeinice şi… foarte variate.

— Într-adevăr, asta e straniu, spuse preotul cu mult interes. Nu cunoşteam aceste împrejurări… Dar ce aveţi, bunul meu Ferrand? Pare că vă simţiţi mai rău…

— Într-adevăr, răspunse notarul ştergându-şi sudoarea rece de pe frunte, căci efortul de a se stăpâni era cumplit, am o mică durere de cap, dar o să-mi treacă.

Polidori ridică din umeri, surâzând.

— Să remarcaţi, părinte, adăugă el, că Jacques e totdeauna aşa, când e vorba să se dezvăluie vreunul din actele lui de caritate: e atât de discret cu privire la binele ce-l face! Din fericire, sunt eu aici: i se vor recunoaşte

meritele, cum se cuvine. Să revenim la Cecily. La rândul ei, femeia a simţit de îndată bunătatea inimii lui Jacques şi, când acesta o întrebă despre trecut, îi mărturisi sincer că fiind străină, fără mijloace şi redusă din cauza unei purtări neomenoase a soţului ei, la cea mai umilă stare, a privit ca o binefacere a Cerului putinţa de a intra într-o casă străină, la un om atât de venerabil ca domnul Ferrand. Văzând atâta nenorocire, atâta resemnare, atâta virtute, Jacques nu mai şovăi; scrise în ţara acestei nenorocite ca să ceara unele informaţiuni asupra ei: au fost perfecte şi au confirmat întru totul ce povestise dânsa prietenului nostru; atunci, convins că ea merită interesul lui, o binecuvântă pe Cecily ca un tată şi o trimise în ţara ei, dându-i o sumă de bani care să-i permită să aştepte zile mai bune şi prilejul de a găsi o situaţie convenabilă. Nu voi mai adăuga nicio vorbă de laudă pentru Jacques; faptele sunt mai grăitoare decât vorbele.

— Bine, foarte bine! exclamă uşurat preotul.

— Domnule abate, interveni Jacques Ferrand cu vocea înăbuşită, n-aş vrea să abuzez de preţioasele dumneavoastră clipe; să nu mai vorbim despre mine, vă implor, ci despre proiectul pentru care v-am rugat să veniţi aici şi să-mi acordaţi totodată binevoitorul dumneavoastră sprijin.

— Înţeleg că laudele amicului dumneavoastră vă jignesc modestia, să ne ocupăm de noile binefaceri şi să uităm că sunteţi ajutorul lor; dar, înainte de toate, să vorbim de misiunea ce mi-aţi încredinţat. Conform dorinţei dumneavoastră, am depus la Banca Franţei, pe numele meu, suma de o sută de mii de taleri, destinaţi unei restituiri, al cărei intermediar sunteţi şi care se va opera prin mine. Aţi preferat ca acest depozit să nu rămână la dumneavoastră, deşi îmi pare că ar fi fost în tot atâta siguranţă ca şi la bancă.

— În această chestiune, părinte, m-am conformat intenţiilor autorului necunoscut al acestei restituiri; dânsul procedează în felul acesta pentru liniştea conştiinţei sale.

După dorinţa lui, a trebuit să vă încredinţez aceasta sumă şi a vă ruga s-o remiteţi doamnei văduve de Fermont, născută Renneville (vocea notarului tremura uşor, rostind acest nume), când această persoană se va prezenta la dumneavoastră, dovedindu-şi identitatea.

— Voi îndeplini însărcinarea cu care mă onoraţi, replică preotul.

— Nu e ultima, domnule abate.

— Cu atât mai bine dacă vor fi celelalte de felul acesta, căci, fără să cercetez motivele, sunt totdeauna mişcat când e vorba de o restituire voluntară; gesturi nobile pe care numai conştiinţa le dictează şi care iau fiinţă de bună voie în forul tău interior, sunt totdeauna dovezi ale unei sincere căinţe şi asta nu e o ispăşire stearpă.

— Nu e aşa, părinte? O sută de mii de taleri plătiţi deodată e un lucru rar; eu am fost mai uimit decât dumneavoastră, dar ce importanţă avea mirarea mea faţă de neclintita discreţie a lui Jacques? De altfel, nici acum nu ştiu numele omului cinstit care a dispus această restituire.

— Oricine ar fi, spuse preotul, sunt convins că este foarte preţuit de domnul Ferrand.

— Acest om cinstit, este, într-adevăr, domnule abate, foarte stimat de mine, răspunse notarul cu o amărăciune greu disimulată.

— Şi nu e încă totul, părinte, reluă Polidori, uitându-se cu înţeles la Jacques Ferrand, veţi vedea până unde merg generoasele scrupule ale autorului acestor restituiri şi, dacă trebuie să spun tot, bănuiesc pe prietenul meu că n-a contribuit cu puţin ca să trezească aceste scrupule şi să găsească modalitatea de a le corespunde.

— Cum aşa? întrebă preotul.

— Ce vrei să spui? adăugă notarul.

— Vorbesc de Morel, această familie vrednică şi cinstită.

— Ah! da… da… într-adevăr… uitasem, îngână Jacques Ferrand cu vocea răguşită.

— Închipuiţi-vă, părinte, continuă Polidori, că autorul acestei restituiri, sfătuit fără îndoială de Jacques, nu s-a

mulţumit să înapoieze această sumă considerabilă, ci mai doreşte… Dar îl las să vorbească pe bunul meu amic… e o plăcere pe care nu vreau să i-o răpesc.

— Vă ascult, dragul meu Ferrand, zise preotul.

— Ştiţi, reluă notarul cu o umilinţă spăşită amestecată când şi când cu gesturi care-i schimbau glasul şi-l făceau să şovăie în alegerea cuvintelor, ştiţi, domnule abate, că păcatul Luizei Morel a dat o lovitură atât de puternică tatălui ei, încât acesta a înnebunit. Numeroasa familie a acestuia risca să moară de mizerie, lipsită de singurul ei sprijin. Din fericire, Providenţa i-a venit într-ajutor… Persoana care veghează la restituirea voluntară la care aveţi bunăvoinţa să fiţi intermediar, domnule abate, a crezut că n-a ispăşit îndeajuns un mare abuz… de încredere… Mi-a cerut deci să-i spun dacă nu cunosc vreo familie în mare nenorocire care merită să fie ajutată. Am semnalat generozităţii sale familia Morel şi am fost rugat, dându-mi-se capitalul necesar, pe care vi-l voi preda chiar acum, cu însărcinarea de a constitui o rentă de două mii de franci în favoarea lui Morel, reversibilă asupra soţiei şi copiilor lui…

— Dar, într-adevăr, se miră preotul, acceptând această nouă misiune, foarte onorabilă fără îndoială, cum se face că n-aţi fost însărcinat chiar dumneavoastră cu îndeplinirea ei?

— Persoana necunoscută s-a gândit – şi împărtăşesc şi eu această părere – că faptele lui caritabile ar căpăta altă valoare… ar fi oarecum sacre… trecând prin mâini atât de pioase ca ale domniei-voastre, părinte…

— La asta n-am ce răspunde; voi constitui deci renta de două mii de franci pe numele Morel, cinstitul şi nefericitul tată al Luizei. Dar cred, ca şi prietenul dumneavoastră, că nu aţi fost străin de hotărârea care a dictat această nouă danie de ispăşire…

— N-am făcut decât să indic numele familiei Morel, nimic mai mult, vă rog să mă credeţi, domnule abate, răspunse Jacques Ferrand.

— Acum, reluă Polidori, veţi vedea, părinte, la ce noţiune de înaltă şi nobilă filantropie s-a ridicat bunul meu Jacques cu privire la instituţia de caritate despre care am mai vorbit: ne va expune planul pe care l-a întocmit definitiv, capitalul necesar pentru înfiinţarea rentelor e aici, în casa lui de bani; de ieri însă, i s-au mai năzărit nişte scrupule şi, dacă nu cutează să vi le spună, mă însărcinez eu s-o fac.

— E inutil, reluă Jacques Ferrand, căruia îi plăcea câteodată să se ameţească de propriile lui vorbe, în loc să fie constrâns să asculte în tăcere elogiile ironice ale complicelui său. Iată faptele, domnule abate. M-am gândit că ar fi de o smerenie… mai creştinească… dacă această instituţie n-ar fi fondată pe numele meu.

— Dar această umilinţă este exagerată, exclamă preotul. Puteţi şi aveţi dreptul să vă mândriţi cu această caritabilă fundaţie; e un drept, aproape o datorie să vă legaţi numele de ea.

— Prefer totuşi, părinte, să-mi păstrez acest *incognito;* sunt hotărât… şi mă bizui mult pe bunătatea dumneavoastră, nădăjduind că veţi îndeplini, în locul meu, păstrând cel mai mare secret, ultimele formalităţi, şi că veţi alege funcţionarii inferiori ai acestui aşezământ. Mi-am rezervat doar numirea directorului şi a unui paznic.

— Chiar dacă n-aş avea o mare plăcere de a conlucra la această operă care e numai a dumneavoastră, ar fi de datoria mea să primesc…

— Acum, părinte, dacă îngăduiţi, prietenul meu vă va expune planul pe care l-a stabilit definitiv…

— Deoarece eşti atât de îndatoritor, prietene, spuse notarul cu amărăciune, citeşte dumneata mai bine… Cruţă-mi această osteneală… te rog…

— Nu, nu, răspunse Polidori, aruncând notarului o privire plină de sarcasm a cărei semnificaţie acesta o înţelese. Îmi face o adevărată plăcere să te aud exprimând tu însuţi nobilele sentimente care te-au călăuzit croind această instituţie.

— Fie, voi citi, spuse notarul cu bruscheţe, luând o

hârtie de pe biroul său.

Polidori, de multă vreme complicele lui Jacques Ferrand, cunoştea crimele şi tainicele gânduri ale acestui scelerat; astfel că nu-şi putu reţine un surâs crud văzându-l silit să citească nota dictată de Rudolf.

După cum vedem, prinţul dovedea o logică inexorabilă în pedeapsa ce-o dădea notarului.

Desfrânat… îl chinuia prin desfrânare.

Lacom… prin lăcomie.

Fals… prin falsitate.

Căci dacă Rudolf îl alesese pe acest preot venerabil să fie executorul restituirilor şi al ispăşirii impuse lui Jacques Ferrand, a făcut-o ca să-l pedepsească de două ori pe notar care, prin ticăloasa lui ipocrizie, a dobândit stima şi afecţiunea naivă a bunului abate.

Nu era oare, într-adevăr, o cruntă pedeapsă pentru acest criminal înrăit, să fie constrâns a practica virtuţile creştineşti pe care le simulase atât de des, şi de data aceasta să primească, tremurând de furie neputincioasă, nedreptele elogii ale unui preot respectabil, pe care până atunci îl păcălise?

Jacques Ferrand dădu, deci, citire notei următoare, cu resentimentele ascunse pe care i le putem uşor bănui.

„Înfiinţarea băncii muncitorilor fără de lucru.

«Să ne iubim unii pe alţii!» a spus Cristos.

Aceste cuvinte divine conţin sâmburele tuturor îndatoririlor, tuturor virtuţilor, tuturor milosteniilor.

Ele au însufleţit pe umilul fondator al acestei instituţii.

În limita mijloacelor sale de acţiune, fondatorul a vrut, cu puţin, să facă să se împărtăşească din ajutoarele pe care le oferă un număr cât mai mare de fraţi ai lui.

Ele se îndreaptă întâi către lucrătorii cinstiţi, harnici şi împovăraţi de familii, pe care şomajul îi constrânge să sufere lipsuri cumplite.

Nu e o pomană înjositoare pe care o face fraţilor săi, ci doar un împrumut.

Fie ca acest împrumut, aşa cum nădăjduieşte donatorul, să-i împiedice de a-şi pune adesea zălog viitorul lor, prin acele împrumuturi apăsătoare pe care sunt nevoiţi să le facă în aşteptarea reluării lucrului, singurul lor mijloc de trai, şi să-i ajute să-şi întreţină familia al cărei unic sprijin sunt.

Ca garanţie a acestui împrumut, el nu cere fraţilor săi decât un angajament de onoare şi solidaritate cu cuvântul dat sub jurământ.

Pentru început, se alocă un venit anual de douăsprezece mii franci, acordând, până la concurenţa acestei sume, împrumuturi-ajutoare de douăzeci până la patruzeci de franci, fără dobândă, lucrătorilor căsătoriţi şi fără de lucru, locuind în arondismentul al 7-lea.

A fost ales acest cartier ca fiind cel în care numărul lucrătorilor este mai mare.

Aceste împrumuturi nu vor fi acordate decât lucrătorilor şi lucrătoarelor care vor poseda un certificat de bună purtare, eliberat de ultimul lor patron, indicând data şi cauza încetării lucrului.

Aceste împrumuturi se vor restitui lunar în rate de câte o şesime sau o doisprezecime, la alegerea datornicului, începând din ziua când va fi găsit de lucru.

Va semna, o simplă obligaţie de onoare, angajându-se să restituie împrumutul la datele fixate.

La această obligaţie vor adera, ca garanţi, doi din colegii lui, în scopul de a dezvolta şi de a răspândi, prin solidaritate, respectarea făgăduielii date sub jurământ.

Muncitorul care nu va restitui suma împrumutată, ca şi cei doi care au garantat pentru el, nu vor mai primi, în viitor, un nou împrumut; căci înseamnă că datornicul şi-a călcat o obligaţie sacră, pe lângă faptul că a lipsit astfel succesiv pe mulţi dintre fraţii lui de avantajul de care s-a bucurat el.

Dacă, dimpotrivă, aceste sume împrumutate vor fi restituite la timp, împrumuturile-ajutoare vor creşte din an în an ca număr şi valoare, şi într-o zi va fi posibil să facem

să participe la aceleaşi avantaje şi alte cartiere.

Nu trebuie umilit omul prin pomană...

Nu trebuie încurajată lenea printr-o ofranda stearpa...

Să însufleţim simţămintele de onoare şi cinste înnăscute în clasele muncitoare...

Să venim frăţeşte în ajutorul muncitorului, care, trăind greu, de azi pe mâine, din cauza salariilor insuficiente, nu poate împlini nevoile lui, nici ale familiei sale, când nu mai are de lucru...

Acestea sunt principiile care au stat la baza fondării unui asemenea aşezământ. Cel ce a zis: «Să ne iubim unii pe alţii!», să fie preamărit.“

— Ah, domnule! exclamă preotul, cu o admiraţie pioasă, ce idee caritabilă! cât de bine înţeleg emoţia dumneavoastră la citirea acestor rânduri de o nobilă simplitate!

Într-adevăr, terminând lectura, vocea lui Jacques Ferrand se schimbase; era la capătul răbdării şi al curajului, dar, supravegheat de Polidori, nu cuteza şi nu putea să nesocotească cele mai mici ordine ale lui Rudolf.

Să ne închipuim cum turba notarul, silit să dispună cu atâta largheţe şi caritate de averea lui, în folosul unei clase pe care o urmărise fără milă în persoana lui Morel, şlefuitorul.

— Nu-i aşa, domnule abate, că ideea lui Jacques e minunată? întrebă Polidori.

— Ah! domnule! Eu care cunosc atâta mizerie sunt mai în măsură decât oricare să înţeleg ce însemnătate poate avea pentru muncitorii săraci şi cinstiţi, dar fără lucru, acest împrumut care ar părea foarte modest pentru fericiţii pământului... Căci, adăugă cu însufleţire preotul, un împrumut de treizeci până la patruzeci de franci fără dobândă şi plătibil în douăsprezece rate, începând cu data reluării lucrului... este pentru muncitorii cinstiţi salvarea, nădejdea, este viaţa însăşi... Şi cu câtă punctualitate vor achita ei ratele! Ah! domnule, la ei nu vei întâlni

falimente… E o datorie sfântă aceea pe care ai contractat-o ca să dai pâine soţiei şi copiilor tăi!

— Cât de preţioase trebuie să-ţi fie cuvintele bunului părinte, Jacques! exclamă Polidori, şi câte altele te mai aşteaptă… pentru înfiinţarea Muntelui de Pietate cu servicii gratuite!

— Cum?

— Desigur, părinte, Jacques n-a uitat această chestiune care este, cum s-ar zice, un fel de anexă a Băncii Săracilor.

— Să fie cu putinţă! strigă preotul, împreunându-şi mâinile de admiraţie.

— Continuă, Jacques, spuse Polidori.

Notarul continuă să citească precipitat, căci această scenă îi era odioasă:

„Scopul împrumuturilor-ajutoare este să înlăture una din cale mai grave racile ale vieţii muncitorilor: întreruperea lucrului. Nu vor fi deci acordate decât numai celor fără lucru. Dar trebuie să ţinem seama şi de alte serioase dificultăţi care îl împovărează chiar şi pe lucrătorul cu slujbă. Adesea o întrerupere de una sau două zile, determinată de oboseală, de îngrijirea unei soţii sau unui copil bolnav, sau de o mutare silită, păgubesc pe lucrător de venitul lui zilnic… Atunci, el recurge la Muntele de Pietate, unde se dau bani cu o dobândă enormă, sau la cămătari clandestini, cu dobânzi neomenoase. Vrând, pe cât e cu putinţă, să uşureze greutăţile fraţilor săi, fondatorul Băncii Săracilor constituie un venit de douăzeci şi cinci de mii de franci pe an, pentru împrumuturi pe amanet, care însă nu vor putea depăşi suma de zece franci.

Datornicul nu va plăti nici speze, nici dobânzi, dar trebuie să facă dovada exercitării unei meserii onorabile şi să aducă o declaraţie a patronilor privitoare la moralitatea sa.

După doi ani, se vor vinde fără speze, efectele care n-au fost ridicate; ceea ce va depăşi suma provenită din această vânzare, după achitarea datoriei, restul se va plasa cu

dobândă de cinci la suta în favoarea debitorului.

După o trecere de cinci ani, dacă această sumă nu a fost reclamată, ea va trece în patrimoniul Băncii Săracilor, şi adăugată la alte venituri succesive, ceea ce va îngădui să se mărească împrumuturile.

Administraţia şi biroul de împrumut ale Băncii Săracilor vor fi instalate în strada Templului nr. 17, într-un imobil cumpărat în acest scop în centrul acestui cartier populat.

Un venit de zece mii de franci va fi afectat cheltuielilor şi Administraţiei Băncii Săracilor, al cărei director pe viaţă va fi .... “

Polidori îl întrerupse pe notar şi se adresă preotului:

— Veţi vedea, domnule abate, dacă prin alegerea directorului acestei instituţii Jacques ştie să repare răul involuntar pe care l-a făcut. Aţi aflat doar că printr-o eroare pe care o deplânge, a acuzat pe nedrept pe fostul casier de a fi sustras o sumă regăsită ulterior.

— Fără îndoială…

— Ei bine! acestui băiat cinstit, pe nume François Germain. Jacques îi încredinţează direcţia pe viaţă a băncii, cu o leafă de patru mii de franci pe an. Nu este oare admirabil, stimate părinte!

— Nimic nu mă mai miră acum, sau mai bine zis nimic nu m-a mirat nici până acum, reluă părintele. Pietatea plină de fervoare, virtuţile demnului nostru prieten trebuiau mai curând sau mai târziu să ducă la un asemenea rezultat. Să-ţi consacri toată averea unei atât de nobile instituţii, e admirabil!

— Mai mult de un milion, părinte! adăugă Polidori, mai mult de un milion, agonisit prin ordine, economie şi cinste… Şi s-au găsit mizerabili care să-l acuze pe Jacques de zgârcenie! „Cum se poate, spuneau ei, notariatul îi aduce până la cincizeci – şaizeci de mii de franci pe an, şi el să trăiască în lipsuri!“

— Acestora, reluă preotul cu entuziasm, le-aş răspunde: Timp de cincisprezece ani a trăit ca un om sărac ca să poată, într-o zi, ajuta într-un mod magnific pe cei săraci…

— Dar fii cel puţin mândru şi bucuros de binele ce-l faci! se adresă Polidori notarului care, întunecat, abătut, cu privirea fixă, părea căzut într-o meditaţie adâncă.

— Din păcate, suspină preotul, nu primeşti pe lumea asta răsplata atâtor virtuţi; trebuie să aspiri mai sus, la viaţa viitoare:

— Jacques, interveni Polidori, atingând uşor umărul notarului, termină-ţi lectura.

Acesta tresări, îşi trecu mâna pe frunte, apoi, adresându-se preotului:

— Iartă-mă, părinte, dar mă gândeam… mă gândeam la imensa extensiune ce ar putea lua această Bancă a Săracilor prin simpla acumulare a veniturilor, dacă împrumuturile din fiecare an, încasate regulat, nu vor fi atinse. După patru ani ar putea însuma aproape cincizeci de mii de taleri de împrumuturi gratuite sau pe amanet. Este enorm… enorm… şi mă felicit, adăugă el cu o furie ascunsă, gândindu-se la proporţiile sacrificiului ce i-a fost impus.

El continuă:

— Ajunsesem, mi se pare la…

— La numirea lui François Germain ca director al societăţii, îi aminti Polidori.

Jacques Ferrand continuă:

„Un venit de zece mii de franci va fi afectat cheltuielilor şi Administraţiei Băncii Săracilor al cărei director pe viaţă va fi François Germain şi al cărei paznic va fi actualul portar al casei, pe nume Pipelet.

Abalele Dumont, căruia îi vor fi remise fondurile necesare întemeierii instituţiei, va alcătui un consiliu superior de supraveghere, compus din primarul şi judecătorul de pace al arondismentului, care îşi vor coopta persoanele ce vor fi socotite folositoare patronajului şi extensiunii Băncii Săracilor; căci fondatorul s-ar considera de o mie de ori răsplătit pentru puţinul pe care l-a făcut, dacă unele persoane caritabile l-ar ajuta în opera lui.

Deschiderea acestei bănci va fi anunţata prin toate mijloacele de publicaţie posibile.

Fondatorul ţine să repete, în încheiere, că n-are niciun merit în ceea ce face pentru fraţii lui.

Gândul lui nu este decât ecoul aceluiaşi precept divin: «Să ne iubim unii pe alţii»“

— Şi locul dumneavoastră va fi păstrat în cer, alături de Acela care a rostit aceste cuvinte nemuritoare, exclamă părintele şi, apropiindu-se de Jacques Ferrand, îi strânse cu efuziune mâinile.

Notarul stătea în picioare. Puterile îl părăseau. Fără a răspunde felicitărilor preotului, se grăbi să-i încredinţeze, în bonuri de tezaur, suma considerabilă necesară fondării Băncii şi pe aceea pentru stabilirea rentei lui Morel, şlefuitorul.

— Daţi-mi voie să cred, părinte, spuse în schimb Jacques Ferrand, că nu veţi refuza această nouă însărcinare, încredinţată carităţii domniei-voastre. De altfel, un străin pe nume Walter Murph, care mi-a dat câteva sfaturi, în privinţa redactării acestui proiect, vă va uşura misiunea şi va veni chiar astăzi să stea de vorbă cu dumneavoastră în privinţa realizării proiectului şi chiar să vă stea la dispoziţie, dacă vă poate fi de folos. Exceptându-l pe el, vă rog deci a păstra cel mai desăvârşit secret, domnule abate…

— Aveţi dreptate… Dumnezeu vede ce faceţi pentru fraţii voştri… Ce importanţă are restul? Cu toată părerea mea de rău, nu pot aduce acestei nobile instituţii decât zelul meu care va fi tot atât de neobosit pe cât este de nesfârşită caritatea dumneavoastră. Dar ce aveţi? Aţi pălit, vă e rău?

— Da, părinte. Această lungă lectură, emoţia ce mi-au pricinuit-o binevoitoarele dumneavoastră cuvinte, indispoziţia pe care o simt de câteva zile… Iertaţi-mi slăbiciunea, spuse notarul, aşezându-se cu greutate, fără îndoială nu e nimic grav, sunt doar istovit…

— Poate aţi face bine să vă culcaţi? propuse preotul, îngrijorat, poate trebuie chemat medicul dumneavoastră…

— Sunt medic,părinte, spuse Polidori. Starea lui Jacques reclamă serioase îngrijiri, i le voi da.

Notarul tresări.

— Puţină odihnă vă va întrema, sper, spuse preotul. Vă las, dar înainte de a pleca vreau să vă dau o chitanţă de primirea acestei sume.

Pe când preotul scria adeverinţa, notarul şi Polidori schimbară o privire imposibil de redat.

— Haide dar, curaj, nu pierdeţi speranţa! reluă preotul dând lui Jacques Ferrand chitanţa. Multă vreme de acum înainte, Dumnezeu nu va îngădui ca unul din cei mai buni slujitori ai lui să părăsească o viaţă întrebuinţată cu atâta folos şi cu atâta creştinească devoţiune. Mâine voi trece să va văd. Adio, domnule, adio, prietene, demnul şi evlaviosul meu prieten.

Preotul plecă.

Jacques Ferrand şi Polidori rămaseră singuri.

Partea a noua

Capitolul 1
COMPLICII

Abia plecase preotul, că Jacques Ferrand începu să blesteme îngrozitor. Disperarea şi furia lui, atât de mult stăpânite, izbucniră cu vehemenţă; gâfâind, cu faţa crispată, cu privirea rătăcita, se plimba cu paşi repezi prin birou, ca o fiară ţinută de lanţ.

Polidori, păstrându-şi cel mai desăvârşit calm; îl observa cu atenţie.

— Să tune şi să curgă sânge! urlă Jacques Ferrand cu vocea încărcată de mânie, toată averea mea înghiţită de aceste stupide opere de binefacere!… Eu, care dispreţuiesc şi urăsc pe oameni, eu, care n-am trăit decât ca să-i înşel, eu să întemeiez aşezăminte filantropice, să fiu silit la asta prin mijloace infernale! Dar stăpânul tău e, oare, un demon? strigă el exasperat, oprindu-se brusc în faţa lui Polidori.

— Eu n-am stăpân, răspunse acesta calm. Ca şi tine… am un judecător.

— Să te supui ca un prost celor mai neînsemnate porunci ale acestui om! continuă Jacques Ferrand, din ce în ce mai furios. Şi acest preot de care în sinea mea mi-am bătut de atâtea ori joc, orbit ca şi atâţia alţii de prefăcătoria mea… Fiecare din laudele ce-mi aducea cu bună-credinţă, le simţeam ca tot atâtea lovituri de

pumnal… Şi să mă constrângă… mereu să mă constrângă!

— Dacă nu, eşafodul.

— Oh! Să nu poţi scăpa de această fatală dominaţie!… Iată mai mult de un milion pe care l-am sacrificat. Cel mult dacă îmi mai rămân o sută de mii de franci. Ce mai vor de la mine?

— Dar nu e încă totul terminat… Prinţul ştie de la Badinot că omul tău de paie, Petit-Jean, nu era decât un interpus pentru împrumuturile cămătăreşti ce le dădeai vicontelui de Saint-Rémy, pe care (tot sub numele de Petit-Jean) l-ai şantajat atât de cumplit pentru falsurile lui. Sumele pe care Saint-Rémy le-a plătit, i-au fost împrumutate de o doamnă din lumea mare… deci te mai aşteaptă o restituire. Dar e amânată, fără îndoială, cazul fiind mai delicat.

— Înlănţuit… înlănţuit aici!…

— Ca de un cablu de fier.

— Tu… temnicerul meu… mizerabile!

— Ce vrei… după principiul prinţului, nimic mai logic: pedepseşte crima prin crimă şi pe complice prin, complice.

— O, ce furie mă cuprinde!

— Şi, din păcate, o furie neputincioasă fiindcă atâta timp cât nu-mi va trimite vorbă: „Jacques Ferrand e liber să-şi părăsească locuinţa“… voi rămâne lângă tine ca o umbră… Ascultă ce-ţi spun, ca şi tine, merit eşafodul. Dacă nu execut ordinele pe care le primesc, îmi risc capul! Nu ai fi putut găsi un paznic mai incoruptibil. Căci, să fugim amândoi… e imposibil. Nu am putea face un pas afară din casă fără a cădea în mâinile oamenilor care veghează zi şi noapte la poarta acestei locuinţe şi a casei vecine, singura noastră ieşire în cazul unei escaladări.

— Moarte sau furie neputincioasă!… o ştiu.

— Resemnează-te, deci, căci fuga e o imposibilitate, chiar dacă am reuşi, am avea foarte puţini sorţi de scăpare: poliţia ar fi pe urmele noastre. Dimpotrivă, tu supunându-te şi eu supraveghind supunerea ta totală, suntem siguri că nu ni se va tăia gâtul. Încă o dată, să ne

resemnăm…

— Nu mă mai scoate din fire cu calmul tău… sau de nu…

— Sau, de nu, ce? Nu mă tem de tine; sunt prevenit, sunt înarmat şi chiar dacă ai regăsi ceea ce cauţi ca să mă omori, şi anume stiletul otrăvit al Cecilyei…

— Taci!

— Şi nici cu asta n-ai Câştiga nimic. Ştii că din doua în două ore, trebuie să dau, nu-i nevoie să-ţi spun cui, un buletin asupra preţioasei tale sănătăţi… mijloc indirect de a fi informaţi asupra noastră, a amândurora. Dacă n-aş apărea, conform convenţiei stabilite, ai fi bănuit de crimă şi arestat. Ei, dar… uite… îţi aduc o ofensă, crezându-te în stare de crimă, Ai jertfit mai mult de un milion ca să-ţi scapi viaţa, şi acum ţi-ai risca oare capul pentru plăcerea idioată şi inutilă de a mă ucide din răzbunare? Haida-de, nu eşti destul de prost, ca să faci una ca asta!

— Fiindcă ştii că nu te pot ucide, îmi, măreşti chinurile cu ironiile tale.

— Situaţia ta e foarte bizară… nu te vezi în ce hal eşti… pe cinstea mea… e chiar plăcut să te privesc.

— Oh! nenorocire! nenorocire de neînlăturat! încotro mă întorc, numai ruină, dezonoare, moarte!

— Din vina cui am ajuns în situaţia asta? Din a ta! De ce ai păstrat atârnată de gât, ca pe o relicvă, scrisoarea mea, cu privire la acea crimă, care ţi-a adus o sută de mii de taleri, acea crimă făcută cu atâta dibăcie încât a fost socotită drept o sinucidere?

— De ce? Mizerabile! Nu ţi-am dat cincizeci de mii de franci pentru participarea ta la crimă? Şi dacă ţi-am cerut acea scrisoare a fost, o ştii bine, ca să am o garanţie contra ta… şi să te împiedic să mă şantajezi mai târziu, ameninţându-mă că mă denunţi. Căci astfel nu mă puteai denunţa fără să te nenoroceşti şi pe tine. Viaţa şi averea mea erau deci legate de acea scrisoare… iată de ce o purtam mereu asupra mea.

— E adevărat, te-ai arătat foarte dibaci în ceea ce te priveşte, căci n-aş fi câştigat nimic denunţându-te, decât

plăcerea de a merge însoţit de tine la eşafod. Şi totuşi, iscusinţa ta ne-a pierdut, pe când a mea ne-a pus până acum la adăpost de a fi învinuiţi de crimă.

— Să nu fim învinuiţi… ţi se pare…

— Cine putea bănui ce avea să se întâmple? Dar în desfăşurarea normală a lucrurilor, crima noastră urma să rămână şi a rămas nepedepsită, mulţumită mie.

— Mulţumită ţie?

— Da, când i-am zburat creierii acelui om… tu voiai, tu, să-i trimiţi scrisul şi să-i comunici surorii lui că, fiind complet ruinat, se sinucide din disperare. Credeai că dai dovadă de o mare şiretenie, nemaiamintind în acea scrisoare de depozitul pe care ţi-l încredinţase. Era absurd. Acel depozit era cunoscut de sora omului nostru, ea l-ar fi reclamat cu siguranţa. Trebuia, dimpotrivă, cum am şi făcut, să menţionăm acel depozit, astfel că dacă s-ar fi ivit îndoieli asupra veridicităţii sinuciderii, tu să fii ultimul care să poată fi bănuit. Cum s-ar putea presupune că, asasinând un om ca să-ţi însuşeşti o sumă de bani ce ţi-a încredinţat, ai fi atât de prost încât să vorbeşti de acest depozit în scrisoarea falsă ce i-o atribuiai sinucigaşului? Dar aşa, ce s-a întâmplat? S-a crezut că s-a sinucis. Mulţumită reputaţiei, tale de om cinstit, ai putut nega depozitul, lumea era convinsă că fratele s-a sinucis după ce a risipit averea surorii sale.

— Dar ce importanţă mai au toate astea azi? Crima a fost descoperită.

— Şi mulţumită cui? A fost oare greşeala mea că scrisoarea era o sabie cu două tăişuri? De ce ai fost atât de slab şi nătâng, să dai o asemenea armă teribilă acelei infernale Cecily?

— Taci… nu mai rosti numele acesta! strigă Jacques Ferrand cu glas înfricoşător..

— Fie… nu vreau să-ţi prilejuiesc o criză de epilepsie… Recunoşti că în conformitate cu principiile instanţelor ordinare, precauţiunile noastre reciproce erau suficiente… Dar justiţia superioară a celui ce ne ţine în puterea lui

îngrozitoare, procedează altfel.

— Oh! o ştiu prea bine.

— El crede că tăierea capului criminalilor nu repară răul făcut de ei… Cu dovezile ce posedă, ne poate trimite pe amândoi în faţa tribunalelor. Şi care ar fi rezultatul? Două cadavre bune cel mult să îngraşe iarba cimitirului.

— Oh! da, Acestui prinţ, acestui demon, îi trebuiesc lacrimi, spaime, torturi! Dar eu nici nu-l cunosc, nu i-am făcut niciodată vreun rău. De ce se îndârjeşte atât împotriva mea?

— În primul rând el pretinde că resimte binele şi răul ce se face altor oameni, pe care îi numeşte cu naivitate „fraţii lui“; afară de asta el îi cunoaşte pe acei cărora le-ai făcut rău şi te pedepseşte cum crede el de cuviinţă.

— Dar cu ce drept?

— Haide, Jacques, între noi vorbind, să nu amintim de drept: el avea putinţa, cu ajutorul legii, să-ţi taie capul. Care ar fi fost rezultatul? Singurele două rude ale tale sunt moarte, statul ar fi profitat de averea ta, în dauna celor pe care i-ai despuiat. Dimpotrivă, lăsându-ţi viaţa în schimbul averii, Morel, şlefuitorul, tatăl Luizei pe care ai necinstit-o, se găseşte el şi familia lui, de-acum înainte, la adăpostul nevoilor. Doamna de Fermont, sora domnului de Renneville, pretinsul sinucigaş, recapătă suta de mii de taleri care îi aparţine; Germain, pe care l-ai acuzat pe nedrept de furt, este reabilitat şi i se încredinţează un post onorabil şi sigur în conducerea Băncii Săracilor, pe care te sileşte s-o constitui ca să repari şi să ispăşeşti ofensele ce le-ai adus societăţii. Între noi, sceleraţii, putem mărturisi adevărul, dar sincer vorbind, din punctul de vedere al celui ce ne ţine în gheare, societatea n-ar fi câştigat nimic din moartea ta, dar câştigă mult prin viaţa ta.

— Asta mă face să turbez… şi nu e singurul meu chin!

— Prinţul o ştie prea bine. Acum, ce va hotărî el în privinţa noastră, nu ştiu… Ne-a făgăduit că ne garantează viaţa, dacă îi executăm orbeşte ordinele – şi se va ţine de cuvânt. Dar dacă nu va considera că am ispăşit îndeajuns

crimele noastre, va proceda astfel încât moartea să ne fie de o mie de ori mai plăcută decât viaţa ce ne-o hărăzeşte. Tu nu-l cunoşti. Când e cazul să fie necruţător, nu există călău mai feroce. Cred că diavolul e la ordinele lui, numai aşa îmi pot lămuri cum a aflat ce planuri aveam eu în Normandia. De altfel, are mai mulţi diavoli în serviciul lui, căci acea Cecily, trăsni-o-ar fulgerul!...

— Încă o dată, te rog, taci, nu pomeni numele ăsta!

— Ba da, fulgerul s-o trăsnească pe femeia care poartă numele ăsta odios! Ea ne-a dat pierzării. Capul ne-ar fi fost în siguranţă, fără dragostea ta imbecilă pentru aceasta creatură.

În loc să se înfurie, Jacques Ferrand răspunse foarte abătut:

— O cunoşti pe această femeie? Spune? Ai văzut-o vreodată?

— Niciodată. Se spuse că e-frumoasă, ştiu.

— Frumoasă! răspunse notarul ridicând din umeri. Te rog, continuă el cu o amară deznădejde, te rog să taci, nu vorbi despre ceea ce nu ştii. Nu mă învinui. Făceai la fel, dacă ai fi fost în locul meu.

— Eu! să-mi pun viaţa la cheremul unei femei!

— Uneia ca dânsa, da, şi aş face-o din nou, dacă aş putea spera ceea ce am sperat o clipă.

— La dracu... tot mai eşti subjugat de farmecul ei? strigă surprins Polidori.

— Ascultă, continuă notarul cu vocea potolită, dar gravă, şi întreruptă ici şi colo de răbufniri disperate, ascultă, tu ştii cât mi-e de drag aurul, tu ştii ce am înfruntat ca să-l adun... Să socotesc în minte sumele ce aveam să le văd dublându-se prin zgârcenia mea, să îndur toate lipsurile şi să mă văd stăpânul unei comori, era bucuria, fericirea vieţii mele. Da, să am aur nu pentru a cheltui, nu pentru a mă bucura de el, ci pentru a-l strânge, asta constituia toată raţiunea mea de a fi... Acum o lună dacă mi s-ar fi spus: „Ai de ales între averea ta şi capul tău“, mi-aş fi dat capul. Acum însă, a muri înseamnă a n-o mai revedea niciodată

pe Cecily…

— Cum? Mai tragi încă nădejde?

— Nu trag nădejde, însă am…

— Ce?

— Amintirea.

— Dar n-ai s-o mai vezi niciodată, te-a trădat.

— Totuşi continui s-o iubesc şi încă mai frenetic decât oricând, strigă Jacques Ferrand, izbucnind în lacrimi şi suspine care contrastau cu liniştea lui aparentă de până atunci. Da, continuă el cu o exaltare sălbatică, o iubesc şi acum, şi nu vreau să mor, tocmai pentru a mă vârî cu o plăcere diabolică în acest cuptor încins, care să mă mistuie încetul cu încetul. Căci tu nu-ţi poţi închipui noaptea aceea, noaptea aceea când am văzut-o atât de frumoasă şi de pasionată, atât de seducătoare, noaptea aceea e vie în amintirea mea. Tabloul acela de o voluptate cumplită e aici, tot timpul aici, în faţa ochilor mei. Fie că-i ţin deschişi sau închişi în toropeala febrei, fie că mă zbat într-o insomnie istovitoare, văd mereu privirea ei noptatică şi înflăcărată care face să-mi fiarbă măduva în oase. Îi simt răsuflarea pe frunte şi aud mereu glasul.

— Dar astea sunt chinuri îngrozitoare!

— Îngrozitoare! da, îngrozitoare! Dar moartea? dar neantul? Să pierzi pentru totdeauna această viziune, tot atât de vie ca şi realitatea, să renunţi la aceste amintiri care mă sfâşie, mă consumă şi mă pun pe jăratec! Nu! Nu! Nu! Vreau să trăiesc! să trăiesc! sărac, dispreţuit, compromis, dezonorat, să trăiesc în ocnă, dar să trăiesc! Să-mi rămână măcar puterea de a mă gândi la ea, căci această fiinţă infernală îmi stăpâneşte întreaga raţiune şi constituie tot rostul meu de a exista!

— Jacques, îi spuse Polidori pe un ton grav, care contrasta cu obişnuita şi amara lui ironie, am văzut multe suferinţe, dar nicicând n-am cunoscut chinuri ca ale tale. Cel care ne ţine în puterea lui nu putea fi mai neîndurător. Te-a osândit să trăieşti, sau mai bine zis să aştepţi moartea în chinuri groaznice, căci această mărturisire explică

simptomele din zi în zi mai alarmante ale stării tale, cărora zadarnic le căutam cauza.

— Dar aceste simptome nu au în ele nimic grav! Este o istovire, este reacţia suferinţelor mele!… Nu sunt în primejdie, nu e aşa?

— Nu, nu, dar starea ta e gravă, nu trebuie s-o înrăutăţeşti, sunt anumite gânduri pe care trebuie să le alungi. Altfel, te pândesc mari primejdii.

— Voi face ce vrei, numai să trăiesc! Ah! preoţii vorbesc de oameni blestemaţi, dar nicicând n-au născocit pentru aceştia un supliciu ca al meu. Chinuit de patimă şi de lăcomie, am două răni deschise în loc de una şi le simt pe amândouă. Pierderea averii mă roade groaznic, dar moartea mi-ar fi şi mai groaznică. Am vrut să trăiesc, viaţa mea nu poate fi decât un chin nesfârşit şi fără izbăvire, totuşi nu îndrăznesc să chem moartea, fiindcă moartea ar nimici funesta mea fericire, această plăsmuire a minţii mele, în care apare mereu Cecily…

— Ai cel puţin mângâierea, îl întrerupse Polidori, reluându-şi calmul obişnuit, că te poţi gândi la binele pe care l-ai făcut spre a-ţi ispăşi crimele…

— Da, bate-ţi joc, ai dreptate, frige-mă pe cărbuni aprinşi, răcni notarul cuprins de un acces de furie cumplită.

Acest acces de furie şi disperare nu-l miră deloc pe Polidori.

Având o mare experienţă medicală, constată fără greutate că, la Jacques Ferrand, tortura de a se vedea despuiat de avere, unită cu patima sau mai bine zis cu exacerbarea amorului său pentru Cecily, declanşase în acest mizerabil o febră ucigătoare. Dar asta încă nu era totul… în accese cărora Jacques Ferrand le căzuse pradă, Polidori constata, îngrijorat, anumite simptome ale unuia din cele mai îngrozitoare boli din câte au înspăimântat omenirea şi despre care unii mari observatori ca şi marii moralişti, au zugrăvit cu măiestrie un înfiorător tablou.

Deodată se auziră bătăi precipitate în uşa biroului.

— Jacques, spuse Polidori notarului, Jacques, revino-ţi… iată, vine cineva…

Notarul nu-l auzi. Pe jumătate culcat pe birou, se zvârcolea în spasme convulsive.

Polidori deschise uşa şi îl văzu pe şeful biroului, palid, cu figura răvăşită, care-i strigă:

— Trebuie să vorbesc imediat cu domnul Ferrand!

— Linişte… acum e foarte bolnav… nu te poate auzi, şopti Polidori şi, ieşind din biroul notarului, închise uşa după el.

— Ah! Domnule, strigă şeful copiştilor, dumneata, care eşti cel mai bun prieten al domnului Ferrand, ajută-mă, nu e nicio clipă de pierdut.

— Ce vrei să spui?

— Din ordinul domnului Ferrand, m-am dus să spun contesei Mac-Grégor că nu o poate vizita, după cum doreşte dumneaei.

— Ei bine?

— Această doamnă nu mai e, pe cât se pare, în pericol, aşa că de îndată ce-am sosit, m-a poftit în camera ei. A strigat apoi pe un ton ameninţător: „Du-te şi spune-i domnului Ferrand că dacă nu e aici într-o jumătate de ceas, până diseară va fi arestat ca falsificator, deoarece copila pe care-a declarat-o moartă, trăieşte… Ştiu cui i-a predat-o şi ştiu unde se află.

— Această femeie nu e în toate minţile, răspunse rece Polidori, ridicând din umeri.

— Aşa credeţi, domnule?

— Sunt sigur.

— Şi eu am crezut aşa, dar siguranţa cu care vorbea doamna contesă…

— Desigur că boala i-a slăbit judecata… şi un bolnav crede întotdeauna în nălucirile lui.

— Probabil că aveţi dreptate, domnule, căci nu mi-aş putea explica ameninţările contesei la adresa unui om atât de respectabil ca domnul Ferrand.

— Asta n-are niciun sens.

— Trebuie să vă mai spun, domnule, că în clipa când ieşeam din salonul doamnei contese, una din cameristele ei a intrat brusc, spunând: „Alteţa-sa va fi aici într-un ceas.“

— Camerista a spus asta? exclamă Polidori.

— Da, domnule, şi am fost foarte mirat, neştiind despre ce alteţă era vorba…

„Nicio îndoială, e prinţul, îşi spuse Polidori. El, la contesa Sarah, pe care nu mai trebuia s-o revadă niciodată… Nu ştiu, dar această apropiere nu-mi place… Poate înrăutăţi situaţia noastră.“ Apoi, adresându-se şefului de birou, adăugă:

— Îţi repet, domnule, asta nu reprezintă niciun interes, e o idee zăludă a unui om bolnav; de altfel, voi comunica numaidecât domnului Ferrand ceea ce mi-ai adus la cunoştinţă.

Acum vom conduce pe cititor la contesa Mac-Grégor.

Capitolul 2
RUDOLF ŞI SARAH

După cum am spus, vom conduce pe cititor la contesa Sarah Mac-Grégor, care, după o criză ce ţinuse câteva zile, îşi revenise din delirul şi suferinţele ce-i ameninţaseră foarte serios viaţa.

Ziua era pe sfârşite… Sarah, susţinută de fratele ei Thomas Seyton şi instalată într-un fotoliu încăpător, se privea cu multă atenţie într-o oglindă pe care una din cameristele ei, stând în genunchi, i-o ţinea în faţă.

Această scenă se petrecea în salonul în care Cucuvaia comisese încercarea de asasinat.

Contesa era de o paloare marmoreană ce accentua şi mai mult negrul întunecat al ochilor, al sprâncenelor şi a părului ei; o rochie de casă foarte amplă, de muselină albă, o înfăşură în întregime.

— Dă-mi diadema de mărgean, ceru ea cu voce slabă, dar poruncitoare şi tăioasă, uneia din cameriste.

— Betty o să ţi-o aranjeze, zise Thomas Seyton, prea te oboseşti... E şi aşa foarte imprudent ceea ce...

— Diadema! diadema! repetă nerăbdătoare Sarah. Luă bijuteria şi şi-o aşeză pe frunte aşa cum îi plăcea ei. Acum închideţi-mi-o şi plecaţi, porunci ea femeilor.

În clipa când acestea părăseau camera, ea adăugă:

— Să introduceţi pe domnul Ferrand, notarul, în salonaşul albastru... Apoi reluă cu o expresie de mândrie rău ascunsă: Când alteţa-sa serenisimă, mare duce de Gerolstein va sosi, îl veţi pofti aici. În sfârşit! exclamă Sarah, afundându-se în fotoliu, de îndată ce rămase singură cu fratele său, în sfârşit, mă aşteaptă această coroană... visul vieţii mele... Fericirea se va împlini, deci!

— Sarah, potoleşte-ţi avântul, îi zise cu asprime fratele ei. Ieri încă viaţa îţi era în pericol şi o nouă decepţie ţi-ar provoca o criză mortală.

— Ai dreptate, Thomas, prăbuşirea ar fi groaznică pentru că nădejdile mele n-au fost niciodată atât de aproape de împlinire. Sunt sigură că ceea ce mi-a dat tăria să rezist la atâtea suferinţe a fost gândul permanent de a mă folosi de secretul pe care mi l-a destăinuit acea femeie în clipa când încercase să mă asasineze.

— Până şi în timpul delirului erai obsedată de această idee.

— Fiindcă această unică idee mi-a susţinut viaţa atât de precară. Ce speranţă!... Principesă domnitoare, aproape regină!... adăugă ea, pradă exaltării.

— Visuri nesăbuite?... Cum! când Rudolf va afla că acea fată, acum prizonieră la Saint-Lazare, şi odinioară încredinţată notarului care a vrut s-o ucidă, este copilul nostru, crezi că...

— Încă o dată, Sarah, lasă visurile astea nesăbuite; deşteptarea ar fi groaznică...

Seyton îşi întrerupse sora:

— Cred, începu el cu amărăciune, că un prinţ pune raţiunea de stat, convenienţele politice înaintea îndatoririlor fireşti.

— Crezi atât de puţin în dibăcia mea?

— Prinţul nu mai e adolescentul candid şi pasionat pe care l-ai sedus odinioară; timpul acela a trecut…

Sarah ridică uşor din umeri şi răspunse:

— Ştii de ce am vrut să-mi împodobesc părul cu această diademă de mărgean şi de ce am îmbrăcat această rochie albă? Fiindcă aşa m-a văzut Rudolf prima oară la curtea de la Gerolstein, îmbrăcată în alb şi purtând aceasta diademă de mărgean.

— Cum! exclamă Thomas Seyton, privindu-şi mirat sora, vrei să reînvii acele amintiri? Nu te temi, dimpotrivă; că-i vor face o impresie penibilă?

— Îl cunosc pe Rudolf mai bine decât îl cunoşti tu. Sigur că trăsăturile mele înăsprite de vârstă şi de suferinţe nu mai sunt ale fetei de şaptesprezece ani, pe care a iubit-o nebuneşte, prima lui dragoste, fiindcă am fost prima şi singura lui dragoste… Şi acest amor, unic în viaţa unui bărbat, lasă în inima lui urme neşterse. Aşa că te rog să mă crezi, dragă frate, vederea acestei podoabe va redeştepta în Rudolf nu numai amintirile dragostei, dar şi ale tinereţei sale… Şi, aceste amintiri sunt totdeauna duioase şi sacre.

— Dar la aceste duioase amintiri nu se alătură şi altele cumplite? Tragicul sfârşit al amorului dumitale şi odioasa purtare a tatălui prinţului faţă de dumneata? Sau încăpăţânarea dumitale când Rudolf, după ce te-ai căsătorit cu contele Mac-Grégor, îţi ceruse fetiţa şi când printr-o scrisoare cinică l-ai încunoștințat de moartea ei, acum zece ani? Uiţi că din clipa aceea prinţul n-a avut pentru dumneata decât dispreţ şi ură?

— Mila a înlocuit ura. Cât timp m-a ştiut în pericol de moarte, a trimis zilnic pe baronul de Graün să se intereseze de starea mea.

— Din omenie.

— Adineauri mi-a răspuns că va veni aici. Această concesie e imensă, frate.

— Te crede pe moarte, crede că e vorba de o ultimă

întrevedere, de aceea vine. Ai făcut rău că nu i-ai scris despre destăinuirea ce vrei să-i faci.

— Ştiu de ce am procedat aşa. Această veste îl va copleşi de fericire şi voi fi lângă el ca să mă folosesc de prima lui emoţie şi înduioşare. Azi sau niciodată, îmi va spune: o căsătorie trebuie să legitimeze naşterea copilului nostru. Dacă o spune, vorba lui e sfântă, şi nădejdea întregii mele vieţi se va realiza.

— Dacă-ţi făgăduieşte asta, da.

— Şi, pentru ca să-mi făgăduiască, nu trebuie pierdut nimic din vedere în acest moment hotărâtor. Rudolf mă urăşte, deşi nu cunosc pricina urii lui, căci niciodată nu m-am abătut faţă de el de la rolul ce-mi impusese.

— Aşa o fi, deşi nu e el omul care să urască fără motiv.

— N-are importanţă, o dată încredinţat că şi-a regăsit copila, îşi va înfrânge aversiunea şi nu va cruţa nicio jertfă pentru a asigura fetiţei sale o soartă cât mai de invidiat, ca s-o facă pe atât de fericită pe cât de nenorocită fusese până atunci.

— Să asigure o soartă cât de strălucită fiicei dumitale, înţeleg, dar între această compensaţie şi hotărârea de a te lua în căsătorie, ca să consfinţească naşterea fetiţei, e o prăpastie.

— Dragostea lui de părinte va nivela această prăpastie.

— Dar nenorocita a dus până acum o viaţă grea, sau chiar nedemnă.

— Cu atât mai mult Rudolf va voi s-o înalţe, pe cât a fost de înjosită.

— Dar gândeşte-te: să o pună în rândul familiilor domnitoare ale Europei! Să o recunoască drept fiica lui sub ochii acestor prinţi, acestor regi cu care e înrudit sau aliat?

— Oare nu cunoşti caracterul lui bizar, impetuos şi dârz, exagerarea cavalereasca cu privire la tot ce socoteşte el drept şi impus de datorie?

— Dar s-ar putea ca nenorocita copilă să fi fost atât de viciată de mediul în care a trăit, încât prinţul, în loc să

simtă o atracţie pentru ea…

— Ce spui? strigă Sarah întrerupându-şi fratele. Nu e oare tot atât de frumoasă ca domnişoară pe cât era de fermecătoare ca fetiţă? Rudolf, fără să o cunoască, nu s-a interesat de ea, vrând să aibă grijă de viitorul ei? N-a trimis-o el la ferma lui de la Bouqueval de unde am pus noi la cale să fie răpită?

— Da, din cauza stăruinţei dumitale de a-l face să rupă toate legăturile de afecţiune cu fata, în nădejdea nesăbuită de a-l readuce într-o zi lângă dumneata.

— Şi totuşi, fără această nădejde, nu aş fi descoperit, cu preţul vieţii mele, taina existenţei fiicei noastre. Oare nu tot prin femeia care o răpise de la fermă, am aflat de infama înşelătorie a notarului Jacques Ferrand?

— E supărător că mi s-a refuzat azi dimineaţă, cu toată stăruinţa mea, intrarea în închisoarea Saint-Lazare, unde se află, precum mi s-a spus, nenorocita copilă. N-am putut obţine nicio informaţie din câte cerusem, fiindcă nu aveam o scrisoare de recomandare către directorul închisorii. Am scris prefectului în numele dumitale, dar nu voi avea răspunsul decât mâine, şi prinţul va fi aici îndată. Îţi repet, e păcat că nu o vei putea prezenta chiar tu pe fiica voastră; ar fi fost mai bine dacă aşteptai ca fata să iasă din închisoare, înainte de a-l chema pe prinţ.

— Să aştept! dar sunt oare sigură că ameliorarea stării mele va mai ţine până mâine? Poate că nu e decât energia ambiţiei care mă susţine.

— Dar ce dovezi vei da prinţului? Îţi va da el oare crezare?

— Mă va crede după ce va fi citit începutul destăinuirii scrisă sub dictarea acelei femei, înainte de a mă fi lovit, destăinuire din care, spre norocul meu, n-am uitat niciun amănunt; mă va crede după ce va fi citit corespondenţa dumitale cu doamna Séraphin şi cu Jacques Ferrand, până la presupusa moarte a copilei; mă va crede după ce va fi auzit declaraţia notarului care, speriat de ameninţările mele, va veni imediat încoace; mă va crede când va vedea

portretul fiicei mele la vârsta de câţiva ani, portret care, după spusele acelei femei este de o izbitoare asemănare cu tânăra de azi. Atâtea dovezi vor fi suficiente pentru a arăta prinţului că spun adevărul şi a-l hotărî la gestul care poate face din mine aproape o regină… Ah! de n-ar fi decât pentru o zi, pentru un ceas măcar, cel puţin aş muri mulţumită!

În clipa aceea se auzi zgomotul unei trăsuri care intra în curte.

— El e… e Rudolf! se adresă Sarah lui Thomas Seyton.

Acesta, apropiindu-se în grabă de perdea, o dădu în lături şi răspunse:

— Da, e prinţul, coboară din trăsură.

— Lasă-mă singură, iată clipa hotărâtoare, îi spuse Sarah cu un sânge rece, căci o monstruoasă ambiţie, un egoism nemilos, au fost întotdeauna şi erau încă unicul impuls al voinţei acestei femei.

În reînvierea oarecum miraculoasă a fiicei ei, dânsa nu vedea decât mijlocul de a-şi atinge în sfârşit ţelul permanent al vieţii. După ce şovăi o clipă, înainte de a părăsi apartamentul, Thomas Seyton, apropiindu-se de dânsa, îi zise:

— Voi povesti prinţului cum a fost salvată fiica voastră care era socotită moartă. O asemenea discuţie ar fi prea primejdioasă pentru sănătatea dumitale… O emoţie violentă te-ar ucide şi, după o atât de lunga despărţire, revederea cu prinţul… amintirile din vremea aceea…

— Dă-mi mâna, dragul meu frate, i se adresă Sarah.

Apoi, apăsând mâna lui Thomas Seyton pe inima ei calmă, adăugă cu un surâs sinistru şi glacial:

— Par emoţionată?

— Nu… nimic…nimic… nicio bătaie mai precipitată, răspunse uimit Seyton, ştiu câtă putere de stăpânire ai. Dar într-o clipă ca asta, când e vorba pentru dumneata de o coroana sau de moarte… îţi repet, gândeşte-te, pierderea acestei ultime nădejdi îţi poate fi fatală. Liniştea dumitale mă uimeşte!

— De ce te miri, dragă frate? Până acum nu mă ştiai? Nimic, dar absolut nimic n-a făcut să bată mai tare această inimă de piatră; nu va palpita decât în ziua când voi simţi pe fruntea mea coroana de suverană. Îl aud pe Rudolf… du-te…

— Dar…

— Du-te, strigă Sarah, pe un ton atât de ameninţător şi de hotărât, încât fratele ei părăsi apartamentul cu câteva clipe înainte ca prinţul să fie introdus.

Când Rudolf intră în salon, privirea lui exprima mila. Dar văzând-a pe Sarah şezând în fotoliu şi aproape gătită, dădu înapoi mirat, faţa lui deveni pe loc sumbră şi bănuitoare.

Contesa, ghicindu-i gândul, i se adresă cu vocea blândă şi slabă:

— Te aşteptai să mă găseşti pe moarte, veneai să auzi ultimele mele cuvinte de rămas-bun?

— Am apreciat totdeauna ca sacre ultimele dorinţe ale unui muribund, dar aici e vorba de o înşelătorie nelegiuită…

— Linişteşte-te, răspunse Sarah, întrerupându-l, linişteşte-te, nu te-am înşelat, mai am cred puţine ceasuri de trăit. Iartă-mi această ultimă cochetărie… Am vrut să te cruţ de sinistrul decor care întovărăşeşte de obicei agonia: am vrut să mor îmbrăcată cum eram când te-am văzut prima oară. Vai! după ani de despărţire, iată-te în sfârşit! Îţi mulţumesc! Oh! îţi mulţumesc! Dar la rându-ţi, mulţumeşte Domnului că ţi-a insuflat gândul de a-mi asculta ultima dorinţă. Dacă m-ai fi refuzat… aş fi luat cu mine o taină care va fi bucuria, fericirea vieţii dumitale. Bucurie amestecată cu oarecare tristeţe, fericire amestecată cu lacrimi, orice fericire omenească; dar această fericire o vei plăti cu preţul zilelor ce-ţi mai rămân de trăit!

— Ce vrei să spui? o întrebă mirat prinţul.

— Da, Rudolf, dacă n-ai fi venit, această taină m-ar fi urmat în mormânt… Ar fi fost singura mea răzbunare… şi încă… nu, nu, n-aş fi avut acest curaj îngrozitor. Cu toate

că m-ai făcut să sufăr mult, aş fi împărţit cu dumneata această supremă fericire de care, mai norocos ca mine, te vei bucura, nădăjduiesc, multă vreme, foarte multă vreme încă.

— Dar, te rog, doamnă, despre ce este vorba?

— Când vei afla, nu-ţi vei putea explica încetineala cu care te informez, fiindcă vei privi această revelaţie ca o minune a Cerului. Dar lucru curios, eu, care cu un cuvânt ţi-aş putea prilejui cea mai mare fericire, pe care ai resimţit-o poate vreodată, încerc, deşi acum minutele vieţii mele sunt numărate, încerc o mulţumire nespusă să prelungesc aşteptarea dumitale… şi, afară de asta, îţi cunosc sufletul… Cu toată tăria caracterului dumitale, m-aş teme să-ti anunţ, pe neaşteptate, o descoperire atât de neverosimilă. Emoţiile unei bucurii fulgerătoare au şi ele riscurile lor.

— Paloarea dumitale se accentuează, îţi stăpânești cu greu o emoţie violentă, replică Rudolf; e vorba, cred, de ceva grav şi solemn.

— Grav şi solemn, reluă Sarah cu vocea tulburată, căci cu tot calmul ei obişnuit, gândindu-se la covârşitorul efect pe care destăinuirea ei îl va avea asupra lui Rudolf, se simţea mai agitată decât s-ar fi crezut că este în stare să fie, aşa că, nemaiputându-se stăpâni exclamă:

— Rudolf… fiica noastră trăieşte..

— Fiica noastră!

— Trăieşte! ţi-o jur…

Aceste cuvinte, accentul de adevăr cu care fură rostite, îl răscoliră pe prinţ până în adâncul fiinţei sale.

— Copilul nostru? repetă el, apropiindu-se în grabă de fotoliul Sarei, copilul nostru, fata mea?

— Nu e moartă, am dovezi de neînlăturat… ştiu unde se află… mâine o vei putea revedea.

— Fata mea! fata mea! repeta Rudolf înmărmurit, s-ar putea? E cu putinţă să mai trăiască?

Apoi, deodată, judecând că acest lucru e neverosimil şi temându-se de a nu fi iar victima unei noi perfidii a Sarei,

strigă:

— Nu... nu... e un vis! nu e cu putinţă! mă înşeli, e o viclenie, e o minciună nedemnă!

— Rudolf, ascultă-mă!

— Nu, îţi cunosc ambiţia, ştiu de ce eşti în stare, bănuiesc scopul acestui joc!

— Ei bine! E adevărat, sunt în stare de orice. Da, am vrut să te înşel; da, cu câteva zile înainte de a fi suferit acea lovitură, am vrut să găsesc o fată... pe care ţi-aş fi înfăţişat-o în locul copilei noastre pe care o plângi atât de amar.

— Destul... oh! destul, doamnă!

— După această mărturisire, îmi vei da poate crezare sau mai bine zis vei fi silit să te înclini în faţa adevărului.

— A adevărului?...

— Da, Rudolf, o repet, am vrut să te înşel, să substitui o fată necunoscută aceleia pe care o plângeam, dar Dumnezeu a vrut ca în clipa când plănuiam acel târg nelegiuit... să fiu rănită de moarte.

— Dumneata... în clipa aceea!

— Tot Dumnezeu a vrut să-mi fie propusă... pentru a juca acest rol... de prefăcătorie... ştii pe cine? pe însăşi fata noastră...

— Vorbeşti aiurea... Delirezi...

— Nu delirez de loc, Rudolf. În această casetă, cu acte şi un portret care-ţi vor dovedi adevărul spuselor mele, vei găsi o hârtie pătată de sângele meu.

— De sângele dumitale?

— Femeia care m-a înştiinţat că fiica noastră trăieşte îmi dicta această mărturisire, când deodată am fost lovită cu un pumnal.

— Şi cine era? Cum ştia?...

— Ei îi fusese predată fiica noastră... de copil... după ce fusese trecută ca moartă...

— Această femeie?... numele ei?... Poate fi crezută? Unde ai cunoscut-o?

— Îţi spun, Rudolf, că toate astea ţin de fatalitate, de

providenţă. Acum câteva luni ai scăpat o fată din mizerie ca să o trimiţi la ţară, nu-i aşa?

— Da, la Bouqueval.

— Gelozia, ura îmi întunecaseră raţiunea. Am pus la cale să fie răpită de către femeia de care-ţi vorbesc…

— Şi această nefericită copilă a fost dusă la închisoarea Saint-Lazare.

— Unde se află şi acum.

— Nu mai e acolo. Ah! nu ştii, doamnă, ce faptă cumplita ai comis, smulgând-o din locul unde o adăpostisem…

— Această fată nu mai e la Saint-Lazare? strigă Sarah înspăimântată, şi zici că s-a întâmplat o nenorocire groaznică?

— Un monstru al lăcomiei avea interesul ca ea să dispară. Au înecat-o, doamnă. Dar răspunde… spuneai că…

— Fata mea! strigă Sarah, întrerupându-l pe Rudolf şi ridicându-se dreaptă ca o statuie de marmură.

— Ce spune? Doamne! strigă Rudolf.

— Fata mea! repetă Sarah, a cărei faţă era lividă şi îngrozită de disperare; au ucis-o pe fiica mea!

— Gurista, fata dumitale!… repetă Rudolf, dându-se înapoi cu oroare.

— Gurista… da… ăsta e numele pe care mi l-a spus acea femeie, supranumită Cucuvaia. Moartă… moartă! repetă Sarah, nemişcată, cu privirea fixă; au ucis-o.

— Sarah! reluă Rudolf la fel de palid, de îngrozit ca şi contesa, vino-ţi în fire… răspunde-mi… Gurista… acea fată pe care ai pus-o pe Cucuvaia s-o răpească de la Bouqueval… era…

— Fiica noastră!

— Ea!?!

— Şi au ucis-o!

— O! nu… nu… aiurez… aşa ceva nu poate fi adevărat… Nu ştii, nu, nu ştii cât ar fi de groaznic… Sarah! vino-ţi în fire… vorbeşte-mi cu calm. Stai jos, linişteşte-te! Adeseori sunt asemănări, aparenţe care înşală, eşti îndemnat uneori să crezi ceea ce doreşti. Nu-ţi fac o dojana dintr-asta… dar

lămureşte-mă… dă-mi toate argumentele care te fac să crezi asta, căci nu poate fi aşa… Nu, nu! nu trebuie să fie aşa! Nu e!

După o clipă de tăcere, contesa îşi adună gândurile şi-i spuse lui Rudolf cu o voce liniştită:

— Aflând de căsătoria dumitale, hotărându-mă să mă căsătoresc şi eu, nu am putut s-o ţin pe fata noastră lângă mine; ea avea atunci patru ani…

— Dar la vremea aceea ţi-am cerut-o eu, cu rugăminţi, exclamă Rudolf cu glasul sfâşietor, scrisorile mele însă au rămas fără răspuns. Singura pe care mi-ai scris-o, îmi anunţa moartea ei.

— Voiam să mă răzbun de dispreţul dumitale, refuzându-ţi copilul. Era o ticăloşie. Dar asculta-mă… simt… că viaţa mă părăseşte, această ultimă lovitură mă doboară…

— Nu! nu! nu te cred… nu vreau să te cred. Gurista… fata mea! O. Doamne, nu vei îngădui asta!

— Ascultă-mă, îţi spun. Când fata împlinise patru ani, fratele meu o însărcină pe doamna Séraphin, văduva unui fost servitor al lui, să crească copila până la vârsta şcolară. Suma destinată, ca să asigure viitorul fiicei noastre a fost depusă de fratele meu la un notar cunoscut pentru corectitudinea lui. Scrisorile acestui om şi ale doamnei Séraphin adresate la vremea aceea mie şi fratelui meu, sunt aici în această casetă. După un an mi s-a scris că sănătatea fiicei mele inspiră îngrijorări… opt luni după asta, că a murit şi mi s-a trimis actul de deces. În perioada aceea, doamna Séraphin intră în serviciul domnului Jacques Ferrand, după ce o predase pe fiica noastră Cucuvelei, prin intermediul unui mizerabil, actualmente la ocna de la Rochefort. Începusem să scriu această declaraţie a Cucuvelei, când deodată ea m-a atacat cu pumnalul. Hârtia e acolo… cu un portret al fiicei noastre la vârsta de patru ani. Cercetează totul, scrisori, declaraţia, portretul şi dumneata care ai văzut-o… pe această nefericită copilă… vei judeca…

După aceste vorbe care o istoviră, Sarah căzu, sfârşită,

în fotoliul ei.

Rudolf rămase încremenit de această revelaţie. Sunt nenorociri atât de neprevăzute, atât de cumplite, încât încerci să nu le crezi, până când o evidenţă zdrobitoare te constrânge… Rudolf, convins de moartea Floarei-Maria, nu avea decât o nădejde, aceea de a se convinge că nu era fata lui. Cu o linişte impresionantă, care o sperie pe Sarah, se apropie de masă, deschise caseta şi începu să citească scrisorile una câte una, şi să cerceteze cu mare atenţie actele.

Aceste scrisori, timbrate şi datate cu ştampila oficiului poştal, adresate de notar şi de doamna Séraphin Sarei şi fratelui ei, se refereau la copilăria Floarei-Maria şi la plasarea fondurilor care îi fuseseră destinate. Rudolf nu se putea îndoi de autenticitatea acestei corespondenţe.

Declaraţia Cucuvelei era confirmată de relatările menţionate la începutul acestei povestiri, de informaţiile culese din ordinul lui Rudolf, indicând pe un anume Pierre Tournemine, puşcăriaş pe atunci, la ocna din Rochefort, drept omul ce o luase în primire pe Floarea-Maria din mâinile doamnei Séraphin ca să o predea Cucuvelei… care nu era alta decât aceea recunoscută de nefericita copilă mai târziu, de faţă cu Rudolf, în taverna proxenetei din cartierul Cité…

Rudolf nu se mai putea îndoi de identitatea acestor indivizi şi nici de aceea a Guristei.

Actul de deces părea autentic; dar Ferrand mărturisise el însuşi Cecilyei că acest act era fals şi a servit la deturnarea unei sume considerabile, plasată odinioară pe viaţă, în favoarea fetei care, din ordinul lui, fusese înecată de Marţial pe insula Ravageur.

Deci, cu o durere crescândă şi înspăimântătoare, Rudolf căpătase, contra voinţei sale, trista convingere că Gurista era fata lui şi că murise.

Din nefericire pentru el totul părea să confirm acest adevăr.

Înainte de a-l condamna pe Jacques Ferrand pe baza

probelor pe care i le-a dat cu mâna lui de notar Cecilyei, prinţul, în marea sa grijă pentru Gurista, pusese să se ia informaţii la Asnières şi aflase că, într-adevăr, două femei, una bătrână şi alta tânără, îmbrăcată ţărăneşte, se înecaseră în timp ce se îndreptau spre insula Ravageur şi zvonul public îi acuza pe Marţiali de această nouă crimă.

Trebuie să adăugăm că, în pofida îngrijirilor date de doctorul Griffon, de contele Saint-Rémy şi de Lupoaică, Floarea-Mariei, aflată multă vreme într-o stare disperată, abia acum intra în convalescenţă, şi că dispoziţia ei sufletească şi fizică erau atât de precare, încât nu putuse preveni nici pe doamna Georges, nici pe Rudolf de situaţia în care se afla.

Acest concurs de împrejurări nu mai lăsau prinţului nici cea mai mică nădejde. O ultimă lovitură îi era rezervată.

Aruncându-şi ochii pe portretul pe care până atunci se temuse să-l privească, descoperirea fu cumplită. În acel chip fermecător de copil de o frumuseţe divină, în felul în care sunt înfăţişaţi heruvimii, el regăsi, în mod indubitabil, trăsăturile Floarei-Maria: nasul ei delicat şi drept, fruntea ei nobilă şi gura mică de pe atunci gravă. Căci doamna Séraphin îi scria Sarei, într-o scrisoare pe care Rudolf o citise: *„Copila întreabă mereu de mama ei şi e mereu tristă."*

Aceiaşi ochi mari, de un albastru atât de pur şi atât de cald, *albastrul albăstrelelor,* spusese Sarei Cucuvaia, recunoscând în acea miniatură trăsăturile nefericitei pe care ea o persecutase şi care, de copilă, fusese poreclită Pégriotte şi apoi, mai târziu, Gurista.

La vederea acestui portret, simţurile clocotitoare şi violente ale lui Rudolf fură înăbuşite de propriile sale lacrimi. Căzu zdrobit într-un fotoliu şi, plângând în hohote, îşi ascunse faţa în palme.

Capitolul 3
RĂZBUNAREA

În timp ce Rudolf plângea amar, trăsăturile Sarei se descompuneau văzând cu ochii.

În clipa când, în sfârşit, era pe cale să-şi vadă împlinit visul ambiţioasei ei vieţi, ultima nădejde care o susţinuse până atunci, o părăsea pentru totdeauna.

Această imensă dezamăgire avu asupra sănătăţii ei o reacţie mortală.

Răsturnată în fotoliu, agitată de un tremur nervos, cu mâinile crispate şi încrucişate pe genunchi, cu privirea fixă, contesa aştepta cu groază primul cuvânt al lui Rudolf.

Cunoscând violenţa caracterului prinţului, ea presimţea că, după o asemenea prăbuşire dureroasă care smulsese atâtea lacrimi acestui om pe cât de hotărât, pe atât de inflexibil, va urma o criză de furie teribilă.

Deodată, Rudolf îşi înălţă fruntea, îşi şterse lacrimile, se ridică şi, cu braţele încrucişate pe piept, apropiindu-se ameninţător de Sarah, o privi câteva clipe cu un aer neînduplecat, apoi rosti cu vocea înăbuşită:

— Trebuia să se întâmple! am tras sabia împotriva tatălui meu… sunt lovit în copilul meu… Dreapta pedeapsă a paricidului… Ascultă-mă, doamnă!

— Paricid!… Dumneata! O, Doamne! O, ce zi funestă! Ce voi mai auzi oare?

— Trebuie să afli, în această clipă supremă, tot răul ce mi-ai adus cu nemăsurata dumitale ambiţie, cu egoismul feroce de care eşti stăpânită… Auzi, femeie fără inimă şi fără credinţă? auzi, mamă denaturată?…

— Fie-ţi milă… Rudolf…

— Nicio milă pentru dumneata, care odinioară, fără îndurare faţă de o dragoste cinstită, ai exploatat cu sânge rece o pasiune generoasă şi devotată, prefăcându-te că o împărtăşeşti… Nicio milă pentru dumneata, care în loc să veghezi asupra copilului dumitale, l-ai dat pe mâini străine,

ca să-ţi poţi satisface lăcomia printr-o căsătorie bogată, după cum ţi-ai satisfăcut odinioară ambiţia nestăvilită, silindu-mă să mă căsătoresc cu dumneata… Nicio milă pentru dumneata care, după ce mi-ai lipsit copilul de dragostea părintească, i-ai provocat moartea prin înşelătorii criminale!… Blestem asupra dumitale… geniul meu rău şi al neamului meu!…

— O, Doamne!… Eşti nemilos! Lasă-mă!… lasă-mă!

— Mă vei asculta până la capăt. Îţi aminteşti de ultima oară… când te-am văzut… sunt şaptesprezece ani de-atunci… nu mai puteai ascunde urmările unirii noastre tăinuite, pe care, ca şi dumneata, o socoteam sacră… Cunoşteam caracterul neînduplecat al tatălui meu… ştiam ce căsătorie politică plănuia pentru mine… Înfruntându-i indignarea, i-am declarat că erai soţia mea în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor… că în scurtă vreme vei aduce pe lume un copil, rodul dragostei noastre… Furia sa fu groaznică… nu voia să creadă că suntem căsătoriţi… atâta îndrăzneală i se părea peste putinţă… Mă ameninţă cu mânia lui dacă mi-aş permite să-i mai vorbesc de o asemenea aberaţie… Pe atunci te iubeam ca un nebun… prins în mreje, credeam că inima dumitale de bronz bătea pentru mine… Am răspuns tatălui meu că niciodată nu voi avea o altă soţie… La aceste vorbe, furia lui nu mai cunoscu nicio limită; te copleşi cu epitetele cele mai insultătoare, strigă că mariajul nostru era nul şi că, pentru a te pedepsi de temeritatea dumitale, te va lega la stâlpul infamiei din oraş… Cedând patimei mele nebune… violenţei firii mele… am îndrăznit să contest tatălui meu, suveranului meu… dreptul de a vorbi astfel despre soţia mea… am îndrăznit să-l ameninţ. Scos din fire de această insultă, tatăl meu ridică mâna să mă lovească; furia mă orbi… am tras sabia… şi m-am aruncat asupra lui… Fără Murph, care a intervenit şi a deturnat lovitura… Eram paricid în fapt… cum fusesem în intenţie!… Auzi?… Paricid? Şi asta ca să te apăr pe dumneata! Pe dumneata!

— Vai! nu cunoşteam această nenorocire!

— Zadarnic am crezut până azi că mi-am ispăşit vina… lovitura de acum, iată pedeapsa ce mi s-a dat!…

— Dar, oare, eu n-am suferit de pe urma asprimii tatălui dumitale, care a anulat căsătoria noastră? De ce să mă învinuieşti că nu te-am iubit… când…

— De ce?… strigă Rudolf, tăindu-i vorba şi aruncându-i o privire plină de dispreţ zdrobitor. Afla-o deci şi nu te mai mira de oroarea ce-mi inspiri. După această scenă nefastă în care-l ameninţasem pe tatăl meu, i-am predat sabia. Mi s-a impus izolarea cea mai desăvârşită. Polidori, prin manevrele căruia se încheiase căsătoria noastră, fu arestat; el a dovedit nulitatea căsătoriei noastre, pentru că preotul care ne dăduse binecuvântarea era un preot fals şi pentru că atât dumneata, fratele dumitale, cât şi eu, am fost înşelaţi. Pentru a potoli furia tatălui meu contra sa, Polidori a mai făcut ceva: i-a predat una din scrisorile dumitale adresate lui Seyton, interceptată în timpul unei călătorii a acestuia.

— Cerule!… a fost cu putinţă?

— Îţi explici acum ura mea?

— Oh!… destul… destul!

— În acea scrisoare îţi dezvăluiai, cu un cinism revoltător, proiectele ambiţioase. Mă tratai cu un dispreţ profund, mă sacrificai mândriei dumitale diabolice; nu eram decât instrumentul visului de dominaţie pe care-l nutreai şi care-ţi fusese prezis… şi erai de părere că tatăl meu trăieşte prea mult.

— Nenorocita de mine! Acum înţeleg totul!

— Şi, ca să te apăr, eu ameninţasem viaţa tatălui-meu! Când a doua zi, fără nicio dojană, mi-a arătat acea scrisoare… care cu fiecare rând dezvăluia abisul sufletului dumitale, n-am putut decât să-i cad în genunchi şi să-i cer iertare. Din ziua aceea am fost chinuit de o remuşcare necruţătoare. Curând după aceea, am părăsit Germania, căutând prin lungi călătorii să uit trecutul; atunci a început ispăşirea pe care mi-am impus-o… Ea nu se va sfârşi decât o dată cu viaţa mea… Să răsplătesc binele, să prigonesc

răul, să ajut pe cei ce suferă, să descopăr racilele omenirii ca să încerc să smulg atâtea suflete de la pierzanie, asta este sarcina pe care mi-am luat-o.

— E nobilă şi sfântă, e demnă de dumneata.

— Dacă îţi vorbesc despre acest legământ, reluă Rudolf cu tot atâta dispreţ cât şi amărăciune, de acest jurământ pe care l-am îndeplinit după puterile mele, oriunde m-am aflat, n-o fac ca să fiu lăudat de dumneata. Ascultă-mă, deci! De curând sosit în Franţa, voind să ajut nenorocirile nemeritate, am vrut să cunosc şi acele categorii de oameni pe care mizeria îi striveşte, îi bestializează şi îi viciază, ştiind că un ajutor dat la timp, câteva vorbe bune sunt adeseori suficiente pentru a salva un nenorocit de la prăbuşire. Ca să pot judeca pe viu, am luat înfăţişarea şi felul de a vorbi al oamenilor pe care doream să-i observ. Într-una din aceste explorări… pentru prima oară… am întâlnit…

Apoi, ca şi cum ar fi şovăit în faţa acestei teribile revelaţii, Rudolf continuă:

— Nu… nu; nu mă simt în stare…

— Oare ce mai ai de spus, Dumnezeule?

— O vei afla încă prea devreme… dar, reluă el eu o ironie muşcătoare, manifeşti atâta curiozitate pentru trecut, încât sunt nevoit să-ţi vorbesc de întâmplări care au precedat înapoierea mea în Franţa. După lungi călătorii, am revenit în Germania, m-am grăbit să mă supun voinţei tatălui meu; m-am căsătorit cu o principesă de Prusia, în timpul absenţei mele, fuseseşi gonită din marele Ducat. Aflând mai târziu că te-ai căsătorit cu contele Mac-Grégor, ţi-am cerut, stăruitor, să-mi redai fiica. Nu mi-ai răspuns; cu toate cercetările mele, nu am putut afla unde ai trimis-o pe biata copilă, căreia între timp tatăl meu îi asigurase viitorul. Nu sunt decât zece ani de când o scrisoare a dumitale m-a înştiinţat că fiica noastră murise. Vai! dacă Domnul ar fi hotărât să moară atunci… nu aş fi cunoscut durerea iremediabilă ca aceea care de acum înainte îmi va otrăvi viaţa.

— Acum, murmură Sarah, cu vocea slabă, nu mă mir de ura ce ţi-am inspirat de când citiseşi acea scrisoare… Simt că nu voi supravieţui acestei ultime lovituri. Ei bine! da… trufia şi ambiţia m-au pierdut! Sub o înfăţişare pasionată, ascundeam o inimă de gheaţă, mă arătam devotată, sinceră, dar nu a fost decât prefăcătorie şi egoism… Neştiind cât erai de îndreptăţit să mă dispreţuieşti, să mă urăşti, speranţele mele nebune mă stăpâneau cu mai multă ardoare ca oricând. În clipa în care o dublă văduvie ne-a redat libertatea amândurora, am căzut din nou pradă acelei preziceri care-mi făgăduia o coroană, iar când hazardul a făcut să-mi regăsesc fiica, mi s-a părut că văd în această întâmplare fericită mâna Providenţei!… Da, mergeam până acolo încât să cred că aversiunea dumitale contra mea va slăbi, din dragoste pentru copilul nostru… şi că-mi vei da mâna dumitale, ca să-i redăm rangul ce i se cuvenea ei…

— Ei bine, să fie deci satisfăcută execrabila dumitale ambiţie şi să fie pedepsită! Da, cu toată oroarea ce mi-o inspiri, da, din dragoste, ce spun? din respect pentru groaznicele suferinţe ale copilului meu, aş fi… deşi hotărât să trăiesc în urmă separat de dumneata… aş fi consfinţit naşterea copilei noastre printr-o căsătorie, creându-i o situaţie strălucită, atât de înaltă pe cât fusese de umilitoare!

— Deci nu mă înşelasem!… Ce nenorocire!… Ce nenorocire!… Acum e prea târziu!…

— Oh! o ştiu! nu deplângi moartea fiicei dumitale, ci pierderea rangului pe care l-ai urmărit cu atâta înverşunare!… Ei bine! aceste infame păreri de rău să-ţi fie ultima pedeapsă!…

— Ultima… căci nu-i voi supravieţui…

— Dar înainte de a muri, trebuie să afli care a fost viaţa fiicei dumitale, din clipa când ai părăsit-o.

— Biata copilă! foarte nenorocită, cred…

— Îţi aminteşti, reluă Rudolf, cu o linişte înspăimântătoare, îţi aminteşti de noaptea aceea în care

dumneata şi fratele dumitale m-aţi urmărit într-o speluncă din Cité?

— Mi-aduc aminte, dar de ce mă întrebi? Privirea dumitale mă îngheaţă.

— Venind în acea speluncă, ai văzut, nu-i aşa, în colţul acelor străzi infecte, nişte fiinţe nenorocite, care, dar nu, nu, nu îndrăznesc, rosti Rudolf ascunzându-şi faţa în mâini, nu îndrăznesc… înseşi cuvintele mele mă îngrozesc.

— Şi pe mine mă îngrozesc… Ce mai e încă, Dumnezeule?

— Le-ai văzut, nu e aşa? reluă Rudolf, făcând o sforţare supraomenească. Le-ai văzut pe acele femei, ruşinea sexului lor?… Ei bine!… printre ele n-ai observat o fată de şaisprezece ani, frumoasă… Oh! frumoasă cum sunt capetele de îngeri zugrăvite în biserici? O biată copilă care, în mijlocul depravării în care fusese azvârlită cu câteva săptămâni mai înainte, păstrase o înfăţişare atât de candidă, atât de feciorelnică şi pură, încât hoţii şi asasinii care o tutuiau, da, doamnă, o supranumiseră Floarea-Mariei… N-ai remarcat-o pe această fată?… Spune, spune, mamă duioasă!

— Nu… n-am observat-o, răspunse Sarah în neştire, simţindu-se apăsată de o nelămurită groază.

— Adevărat? exclamă Rudolf cu o izbucnire sardonică. E ciudat… eu am remarcat-o! Iată cu ce prilej… ascultă bine. Într-una din acele explorări despre care ţi-am vorbit şi care avea un scop dublu, mă găseam în cartierul Cité, nu departe de spelunca unde m-ai urmărit, când un bărbat vrând să bată pe una din aceste nenorocite creaturi, am sărit şi am apărat-o împotriva brutalităţii individului cu pricina… Nu bănuieşti cine era acea fiinţă? Spune, mamă sfântă şi grijulie, spune, nu ghiceşti?

— Nu… nu ghicesc… Oh! lasă-mă… lasă-mă…

— Această nenorocită era Floarea-Mariei…

— O, Doamne!…

— Şi nu ghiceşti cine era Floarea-Mariei, mamă fără prihană?

— Ucide-mă… oh! ucide-mă!

— Era Gurista, fata dumitale! strigă Rudolf cu o disperare sfâşietoare… Da, această nefericită pe care am smuls-o din mâinile unui fost puşcăriaş, era copilul meu, al meu… al meu, Rudolf de Gerolstein! Oh! a fost în întâlnirea aceasta cu copila mea, pe care o salvam fără s-o cunosc, ceva fatal, providenţial, o răsplată pentru omul care caută să-şi ajute fraţii, o pedeapsă pentru paricid…

— Mor blestemată, de două ori blestemată… murmură Sarah, prăbuşindu-se în fotoliu şi ascunzându-şi faţa în mâini.

— Atunci, continuă Rudolf, stăpânindu-şi cu greu simţămintele şi vrând zadarnic să-şi înăbuşe plânsul, care din timp în timp îl îneca, după ce am scăpat-o de maltratările care o ameninţau, impresionat de blândeţea nespusă a glasului ei… de trăsăturile feţei ei angelice, mi-a fost peste putinţă să nu mă interesez de ea… Cu câtă adâncă emoţie am ascultat naiva şi zguduitoarea poveste a acestei vieţi de părăsire, de durere şi de mizerie; pentru că, vezi dumneata, viaţa fiicei dumitale a fost înspăimântătoare… Da! Trebuie să cunoşti torturile copilului dumitale; da, doamnă contesă… în timp ce, în mijlocul huzurului, râvneai la o coroană, fetiţa dumitale, îmbrăcată în zdrenţe se ducea seara să cerşească pe străzi, suferind de frig şi de foame… În timpul nopţilor de iarnă, tremura pe nişte paie în colţul unui pod şi apoi, când ticăloasa de femeie care o chinuia, obosea lovind-o, neştiind ce să mai scornească pentru a o face să sufere, ştii ce îi făcea doamnă?… Îi smulgea dinţii!

— Oh! aş vrea să mor! Ce agonie atroce!…

— Ascultă mai departe… Scăpând din mâinile Cucuvelei, rătăcind fără pâine, fără adăpost, la vârsta de opt ani e arestată ca vagabondă şi e băgată la închisoare… Ah! a fost vremea cea mai fericită din viaţa copilei dumitale… doamnă. Da, în celula ei, în fiecare seară mulţumea lui Dumnezeu că nu mai suferă de frig şi de foame şi că nu o mai bate nimeni. Aşadar, într-o închisoare şi-a trăit ea anii

cei mai preţioşi din viaţa unei copile, ani pe care o mamă duioasă ştie să-i înfrumuseţeze cu un devotament şi zel pios; da, în loc să-şi petreacă cei şaisprezece ani în mijlocul unor atenţii pline de dragoste, unor învăţăminte alese, fata dumitale n-a cunoscut decât indiferenţa brutală a paznicilor pentru ca apoi, într-o zi, societatea, în criminala ei nepăsare, s-o arunce, nevinovată şi curată, frumoasă şi candidă, în mijlocul mocirlei marelui oraş… Copilă nenorocită… părăsită… fără sprijin, fără un sfat, dată pradă funestelor urmări ale mizeriei şi viciului!… oh! urmă cu durere Rudolf dând curs plânsului care îl înăbuşea, inima ţi-e împietrită, egoismul ţi-e nemilos, dar ai fi plâns… da… ai fi plâns auzind povestirea sfâşietoare a fiicei dumitale! Biata copilă, pângărită, dar nu coruptă, pură în mijlocul acelei oribile degradări care era pentru ea un adevărat coşmar, căci fiecare cuvânt exprima oroarea de acea viaţă care o înlănţuise: oh! dacă ai şti cum în fiecare clipă ai fi descoperit în sărmana făptură instincte alese! Câtă bunătate… câtă milă pentru alţii, da… căci pentru a ajuta o nefericire şi mai mare ca a ei, biata micuţă cheltui puţinii bani care îi mai avea şi care ar mai fi cruţat-o un timp de abisul infamant în care fusese aruncată… Da! pentru că a venit o zi… o zi groaznică… în care, fără lucru, flămândă, fără adăpost… femei ticăloase au întâlnit-o istovită… de lipsuri… au îmbătat-o… şi…

Rudolf nu mai putu termina. Scoase un ţipăt sfâşietor.

— Şi era fata mea! fata mea!

— Să fiu blestemată! murmură Sarah, ascunzându-şi faţa în mâini ca şi cum s-ar fi temut să mai vadă lumina zilei.

— Da, strigă Rudolf, să fii blestemată! căci părăsind-o ai prilejuit comiterea acestor orori… Să fii blestemată! fiindcă, după ce o scosesem din mocirlă şi o adăpostisem în acea paşnică aşezare, ai răpit-o de acolo, cu ajutorul mizerabililor dumitale complici. Să fii blestemată, pentru că această răpire a aruncat-o în ghearele lui Jacques Ferrand…

Pomenind acest nume, Rudolf tăcu dintr-o dată. Tresări,

ca şi cum l-ar fi rostit pentru prima oară. Căci vorbea de el pentru prima oară de când aflase că fiica lui era una din victimele ticălosului… Trăsăturile prinţului căpătară o expresie de furie şi de ură înspăimântătore. Mut, încremenit, era zdrobit la gândul că ucigaşul fiicei lui mai trăia încă…

Sarah, cu toată slăbiciunea crescândă şi cu tot zdruncinul pricinuit de convorbirea cu Rudolf, fu izbită de chipul lui sinistru, şi-i fu teamă în primul rând pentru dânsa…

— Vai! dar ce ai? murmură ea cu vocea tremurătoare. Nu m-ai făcut destul să sufăr, o, Doamne!

— Nu… nu e destul! nu e destul… murmură Rudolf vorbindu-şi sieşi şi răspunzând propriului său gând, n-am simţit niciodată ce simt acum… niciodată. Ce sete de răzbunare… ce poftă de sânge mă scurmă… ce ură rece şi calculată!… Când nu ştiam că una din victimele monstrului era copilul meu… îmi ziceam: moartea acestui om ar fi o pedeapsă prea uşoară, pe când viaţa lui ar putea folosi la ceva, dacă, pentru a se răscumpăra, ar accepta condiţiile impuse de mine… Să-l condamn la dărnicie, ca să-şi ispăşească crimele, mi se părea just… Căci viaţa lui fără aur, fără satisfacerea senzualităţii lui frenetice, avea să fie o lungă şi crudă tortură… Dar el a aruncat-o pe fată, de copilă încă, în toate ororile mizeriei… şi, mai târziu, în toate ororile viciului… strigă Rudolf, revenindu-şi treptat, treptat. Şi tot el mi-a asasinat fata!… Îl voi ucide!…

Şi prinţul se precipită spre uşă.

— Unde te duci? Nu mă părăsi! strigă Sarah, ridicându-se puţin şi întinzând către Rudolf mâinile ei imploratoare. Nu mă lăsa singură!… voi muri…

— Singură!… nu… nu… Te las cu spectrul fiicei dumitale, a cărei moarte ai pricinuit-o!…

— Sarah, pierdută, se aruncă în genunchi şi scoase un ţipăt de groază, ca şi cum i s-ar fi ivit în faţă o arătare sinistră.

— Fie-ţi milă! mor!

— Mori, blestemato!... strigă Rudolf cu chipul schimonosit de furie. Acum am nevoie de viaţa complicelui dumitale, căci dumneata ai aruncat-o pe fiica noastră în mâinile călăului ei!

Şi Rudolf porunci să fie condus imediat la Jacques Ferrand.

Capitolul 4
FURENS AMORIS[3]

Se lăsase noaptea când Rudolf se îndreptă spre casa notarului.

Apartamentul ocupat de Jacques Ferrand era cufundat într-un întuneric adânc... Vântul gemea... Ploaia cădea... Tot astfel urla vântul, tot astfel cădea ploaia în acea noapte sinistră când Cecily, înainte de a părăsi pentru totdeauna casa notarului, exaltase până la nebunie, patima sălbatică a acestui om.

Întins pe pat, în camera lui de dormit, slab luminată de o lampă, Jacques Ferrand era îmbrăcat cu un pantalon şi o vestă de culoare neagră, una din mânecile cămăşii era suflecată, pătată de sânge; o bantă de postav roşie, legată pe braţul lui nervos, arăta că doctorul Polidori îi luase sânge.

Acesta, în picioare, rezemat într-o mână de căpătâiul patului, părea să cerceteze, cu îngrijorare, trăsăturile complicelui său.

Nimic mai hidos, mai înfiorător decât chipul lui Jacques Ferrand, cufundat într-o somnolenţă care urmează de obicei crizelor violente.

De o paloare vineţie, ivindu-se din umbra alcovului, faţa lui scăldată în sudoare a atins ultimul grad al istovirii; pleoapele lui coborâte sunt atât de umflate, injectate de sânge, încât par două bile roşii în mijlocul acelui obraz de o lividitate cadaverică.

---

[3] Furia dragostei (lat).

— Încă un acces atât de puternic ca cel de adineauri… şi e mort… rosti Polidori, cu voce înceată.

Afară, furtuna se înteţea.

„Ce uragan! gândi Polidori, căzând pe un fotoliu şi îngropându-şi fruntea în palme. Ce noapte… ce noapte! Nici nu ar putea exista una mai funestă pentru starea lui Jacques.“

Apoi îşi zise;

„Nu ştiu dacă prinţul, cunoscând infernala putere de seducţie a Cecilyei şi ardoarea senzuală a lui Jacques, a prevăzut că la un om atât de oţelit şi energic, de o constituţie atât de robustă, dogoarea unei pasiuni arzătoare şi nesatisfăcute, complicată cu un fel de exaltare sexuală, va determina groaznica nevroză căreia Jacques i-a căzut victimă… Această consecinţă era firească, fatală… Oh! da, urmă el ridicându-se repede ca şi cum s-ar fi speriat la gândul acesta, da, prinţul desigur că prevăzuse asta… nicio ştiinţă nu e străină unei vaste şi rare inteligenţe ca a lui… Privirea sa ascuţită pătrunde cauza şi efectul fiecărui lucru… Neîndurător în ceea ce numeşte el dreptate, şi-a întemeiat şi a calculat pedepsirea lui Jacques pe baza unor desfăşurări logice şi succesive a unei patimi bestiale; exasperată până la nebunie.“

În clipa aceea un horn aproape năruit de vechime, răsturnat de violenţa vântului, căzu pe acoperiş şi apoi în curte cu un duduit răsunător ca al trăsnetului.

Jacques Ferrand, smuls brusc din toropeală, făcu o mişcare.

Un geamăt înfundat al notarului atrase atenţia lui Polidori.

„Iese din toropeală, se gândi el, apropiindu-se încet de pat, poate va recădea într-o nouă criză.“

— Polidori! murmură Jacques Ferrand, cu ochii închişi. Polidori, ce zgomot a fost acesta?

— Un horn care s-a dărâmat… răspunse Polidori, în şoaptă, temându-se să nu impresioneze prea tare urechea complicelui său; un uragan puternic zguduie casa din

temelii… noaptea e cumplită, cumplită!

Notarul nu-l auzi, şi-i zise, întorcând puţin capul spre el:

— Polidori, tu nu eşti aici?

— Ba da… Ba da… sunt aici, răspunse Polidori cu vocea mai fermă, dar mi-a fost teamă să nu-ţi produc dureri, ca adineauri, vorbind mai tare.

— Nu… acum vocea ta ajunge la urechea mea fără să-mi stârnească grozavele dureri de mai înainte… La cel mai mic zgomot aveam impresia că trăsnetul îmi izbea craniul… şi totuşi, în mijlocul acelui vacarm, a acelor suferinţe fără nume, auzeam vocea pătimaşă a Cecilyei care mă chema…

— Mereu femeia aia diabolică… mereu! Dar alungă odată gândurile astea… ele te vor ucide!

— Aceste gânduri sunt viaţa mea! ca şi viaţa mea, ele rezistă la chinurile mele.

— Dar, nebunule, îţi spun că aceste gânduri îţi provoacă chinurile! Boala ta nu e decât o exaltare senzuală ajunsă la paroxism… Încă odată, alungă din mintea ta aceste imagini desfrânate, altminteri vei pieri…

— Să alung aceste imagini! strigă Jacques Ferrand cu revoltă, oh! niciodată, niciodată! Toată teama mea este ca viaţa să nu mi se stingă evocându-le… dar la naiba, nu se stinge. Cu cât acest miraj arzător mi-apare, cu atât seamănă mai mult cu realitatea… De îndată ce durerea îmi lasă o clipă de odihnă, de îndată ce pot înnoda două idei, Cecily, acest demon pe care îl iubesc şi pe care îl blestem, răsare înaintea ochilor mei.

— Ce pasiune sălbatecă! Mă înspăimântă!

— Uite, acum, spuse notarul cu vocea stridentă şi cu ochii mereu aţintiţi spre un punct întunecat al alcovului, văd ceva ca o formă nedesluşită şi albă desprinzându-se… acolo… acolo!

Şi întinse degetul lui păros şi descărnat în direcţia vedeniei.

— Taci, nenorocitule!

— Ah! uite-o!…

— Jacques, asta e moartea!

— A! o văd, adăugă Ferrand, cu dinţii strânşi fără să răspundă lui Polidori; uite-o! cât e de frumoasă! cât e de frumoasă!… Cum îi flutură pe umeri părul negru, despletit!… Şi dinţii ei mici care se ivesc printre buzele întredeschise… buzele ei atât de pline şi de roşii! Ca mărgeanul!… Oh! ochii ei mari par rând pe rând scântei aprinse sau gata să se stingă!… Cecily! adăugă el cu o excitare nespusă, Cecily! te ador!…

— Jacques! ascultă, ascultă!

— Oh! să fiu blestemat pe vecie… şi să mă urmărească o eternitate!… şi s-o văd aşa o veşnicie!…

— Jacques! strigă speriat Polidori, nu-ţi obosi ochii cu asemenea vedenii!

— Nu e o vedenie!

— Ia seama! adineauri, ştii… îţi închipuiai că auzi cântecele ei de voluptate şi timpanul tău a fost dintr-o dată lovit de o durere groaznică… Ia seama!

— Lasă-mă! Strigă notarul, mânios şi enervat, lasă-mă!… La ce-mi trebuie auzul dacă nu ca să-i reţin sunetele vocii?… Ochii, dacă nu ca s-o văd?…

— Dar chinurile care urmează, nebun nenorocit?

— Merită să înfrunt chinurile pentru un miraj! Am sfidat moartea pentru o realitate… Ce-mi pasă la urma urmei? Acest înflăcărat tablou este pentru mine realitatea! Oh! Cecily! Cât eşti de frumoasă… O ştii bine, monstrule, că eşti seducătoare… La ce foloseşte această cochetărie infernală care mă pune pe jăratec!… Oh! îmi doreşti moartea?… destul… destul, sau te sugrum vocifera notarul, în delir.

— Dar te omori, nenorocitule! strigă Polidori, zguduindu-l ca să-l readucă la realitate.

Sforţări inutile!… Jacques continua şi mai exaltat:

— O, regină adorată! demon al voluptăţii! niciodată n-am văzut…

Notarul nu sfârşi vorba. Scoase brusc un ţipăt de durere, acoperindu-şi ochii.

— Ce ai? îl întrebă Polidori, cu mirare.

— Stinge lumina asta, e prea puternică… N-o pot suporta, îmi face rău…

— Cum! zise Polidori, din ce în ce mai surprins, nu arde decât o lampă cu abajur, şi raza ei e foarte slabă!…

— Îţi spun că lumina creşte… Uite, mai mult, mai mult! Oh! e prea de tot… nu mai pot suporta! adăugă Jacques Ferrand închizând ochii cu o expresie de mare suferinţă.

— Eşti nebun! În camera asta abia te vezi, când îţi spun că am coborât flacăra lămpii, deschide ochii, te vei convinge!

— Să deschid ochii.!… dar voi fi orbit de văpaia care năvăleşte din ce în ce mai tare în această cameră… Aici, colo peste tot… sunt numai snopi de foc, mii de scântei aprinse! strigă notarul ridicându-se în capul oaselor. Apoi, cu un nou ţipăt de durere atroce, îşi duse iar mâinile la ochi. Dar am orbit! Văpaia trece prin pleoapele mele închise… mă arde… mă distrage… ah! acum mâinile mă mai apără puţin!… dar stinge o dată lampa, să nu mai arunce flăcări de iad!…

„Nicio îndoială, îşi spuse Polidori, vederea îi e atinsă de exorbitanta sensibilitate de care auzul lui fusese lovit adineauri… apoi urmează o criză de halucinaţii… E pierdut!… Să-i iau din nou sânge, în starea asta, ar fi să-l omor… E pierdut!“

Un nou ţipăt ascuţit, teribil, al lui Jacques Ferrand, cutremură odaia.

— Călăule! stinge odată lampa!… Vâlvătaia îmi răzbate prin mâini, le face transparente… Văd sângele circulând prin reţeaua vinelor mele… Zadarnic strâng pleoapele cu toate puterile, această lavă încinsă se infiltrează… Oh! ce tortură! E ca şi cum mi s-ar înfige în fundul orbitelor un fier ascuţit, înroşit… Ajutor! Dumnezeule! ajutor!… strigă el zvârcolindu-se în pat, pradă unor oribile spasme dureroase.

Polidori, speriat de violenţa acestui acces, stinse brusc lumina. Şi amândoi rămaseră în întuneric.

În clipa aceea se auzi zgomotul unei trăsuri care se oprea la poartă.

Capitolul 5
VEDENIILE

Când întunericul cuprinse odaia în care se găsea notarul împreună cu Polidori, durerile ascuţite ale lui Jacques Ferrand cedară treptat.

— De ce ai întârziat atâta până să stingi lampa? întrebă notarul. Ca să mă faci să sufăr chinurile iadului? Oh! cât m-au torturat… Doamne, cât m-au torturat!

— Acum suferi mai puţin?

— Mai simt încă o durere violentă… dar asta nu e nimic faţă de ce simţeam înainte.

— Ţi-am spus-o: de îndată ce amintirea acelei femei va tulbura unul din simţurile tale, în aceeaşi clipă el va fi lovit de unul din acele teribile fenomene care derutează ştiinţa medicală şi pe care credincioşii l-ar putea numi o cumplită pedeapsă a lui Dumnezeu…

— Nu-mi vorbi de Dumnezeu! strigă monstrul scrâşnind din dinţi.

— Îţi vorbesc ca să-ţi intre în cap… Dar pentru că ţii la viaţa ta, oricât de mizerabilă este, gândeşte-te bine, ţi-o repet, că vei muri într-una din aceste crize grozave, dacă te mai laşi în voia lor…

— Ţin la viaţă… fiindcă amintirea Cecilyei e toată viaţa mea…

— Dar această amintire te istoveşte, te consumă, te ucide!

— Nu pot şi nici nu vreau să mă sustrag ei… Sunt încarnat în Cecily ca sângele în trup… Acest om mi-a luat toata averea, dar n-a putut să-mi răpească nepieritoarea icoană a acelei încântătoare făpturi; această icoană este a mea, în orice clipă e aici, ca o sclavă a mea… spune ce vreau eu, mă priveşte cum vreau, mă adoră cum vreau!

strigă notarul într-un acces de patimă frenetică.

— Jacques, nu te exalta! Aminteşte-ţi de criza de adineauri!

Notarul nu-şi auzi complicele care-i prevedea o nouă criză, într-adevăr Jacques Ferrand reîncepu, scoţând un hohot de râs spasmodic şi batjocoritor:

— Să mi-o răpească pe Cecily? Iată, chiar acum mă voi duce în camera ei, unde n-am îndrăznit să intru de când a plecat… Oh! să văd, să ating hainele care au fost ale ei, oglinda în faţa căreia se îmbrăca… Fixându-mi cu toată energia privirile în acea oglindă, o voi vedea pe Cecily, şi nu va fi o iluzie, un miraj, va fi chiar ea, o voi găsi acolo… ca un sculptor care-şi desprinde statuia din blocul de marmură… Dar, pe toate flăcările iadului care mă ard, nu va fi o palidă şi o rece Galatee.

— Unde te duci? exclamă deodată Polidori, auzindu-l pe notar ridicându-se, deoarece întunericul cel mai adânc domnea în cameră.

— Mă duc s-o văd pe Cecily…

— Nu te vei duce! Vederea acelei camere te va ucide.

— Cecily mă aşteaptă acolo!

— Nu te vei duce, te-am prins, nu-ţi mai dau drumul, strigă Polidori apucându-l de braţ.

Jacques Ferrand, ajuns în ultimul grad de sfârşeala, nu putea lupta cu Polidori care-l strângea cu putere.

— Vrei să mă opreşti să merg la Cecily?

— Da, de altfel e o lumină aprinsă în sala vecină; tu ştii ce efect are asupra vederii tale.

— Cecily e sus… mă aşteaptă… aş trece şi printr-un cuptor încins ca să mă duc la ea… Lasă-mă… mi-a spus că sunt bătrânul ei tigru… ia seama, ghearele mele sunt ascuţite!

— N-o să ieşi de aici! O să te leg de pat ca pe un nebun furios.

— Polidori, ascultă-mă, nu sunt nebun, am mintea întreagă, ştiu bine că Cecily nu e acolo, dar pentru mine plăzmuirile închipuirii sunt realităţi…

— Tăcere! îl întrerupse Polidori, ascultând cu atenţie, adineauri mi s-a părut că aud oprindu-se o trăsură la poartă; nu m-am înşelat; aud zvon de glasuri în curte.

— Vrei să mă abaţi de la gândul meu, capcana e prea grosolană.

— Îţi spun că aud vorbe şi cred că recunosc…

— Vrei să mă păcăleşti, zise Jacques Ferrand, însă nu mă las înşelat…

— Dar, nenorocitule, ascultă cu atenţie, n-auzi?

— Lasă-mă!… Cecily, e sus, mă cheamă, nu mă înfuria. Te previn la rândul meu, ia seama! Auzi, ia seama…

— Nu vei ieşi de aici…

— Ia seama…

— Interesul meu cere să rămâi aici.

— Mă împiedici să mă duc s-o regăsesc pe Cecily, interesul meu cere ca tu să mori… Na! spuse notarul cu vocea înăbuşită.

Polidori scoase un ţipăt.

— Sceleratule! m-ai lovit în braţ, mâna nu-ţi era prea sigură; rana e uşoară, n-o să-mi scapi…

— Rana ta e mortală… te-am lovit cu stiletul otrăvit al Cecilyei; îl aveam mereu la mine, aşteaptă efectul veninului. Ah! îmi dai drumul, bun, în câteva clipe vei muri… Nu trebuia să mă împiedici să mă duc la Cecily, adăugă notarul, încercând pe întuneric să deschidă uşa,

— Oh! braţul îmi amorţeşte… murmură Polidori… Mă cuprinde un frig de moarte, îmi tremură genunchii, sângele îmi îngheaţă în vine, simt că mă pierd… Ajutor! strigă *c*omplicele lui Jacques Ferrand, adunându-şi puterile într-un ultim strigăt, ajutor… mor!…

Şi se prăbuşi.

O uşă se deschise cu atâta violenţă, încât mai multe ochiuri de geam se sparseră în ţăndări, vocea tunătoare a lui Rudolf şi zgomotul de paşi grăbiţi părură să răspundă la ţipătul de groază al lui Polidori.

Jacques Ferrand, găsind în sfârşit, pe întuneric, broasca, deschise brusc uşa de la odaia alăturată şi se repezi acolo,

cu primejdiosul lui stilet în mână…

În aceeaşi clipă, ameninţător şi măreţ, ca un geniu al răzbunării, prinţul intră în cameră prin partea opusă.

— Monstrule! strigă Rudolf, înaintând către Jacques Ferrand, tu mi-ai ucis copila!… o să…

Prinţul nu termină, ci se dădu înapoi, înspăimântat…

S-ar fi zis că aceste vorbe l-ar fi trăsnit pe Jacques Ferrand. Aruncând stiletul şi ducându-şi mâinile la ochi, mizerabilul căzu cu faţa la pământ, scoţând un ţipăt care nu avea în el nimic omenesc.

Ca urmare a fenomenului de care pomenise Polidori, când notarul intrase în cealaltă cameră puternic luminată, fu cuprins de o orbire mai violentă, mai insuportabilă decât dacă ar fi fost aruncat în mijlocul unei avalanşe de sori incandescenţi. Şi era un spectacol groaznic aceasta agonie a omului care se zvârcolea în spasme înfricoşătoare, zgâriind podeaua cu unghiile, ca şi cum ar fi vrut să-şi sape o groapă ca să scape de chinurile atroce provocate de strălucirea razelor.

Rudolf, unul din oamenii lui şi portarul casei, care fusese silit să-l conducă pe prinţ până la uşa acelei camere, rămaseră înmărmuriţi de oroare.

Cu toată îndreptăţita lui ură, Rudolf încercă un sentiment de milă pentru suferinţele nemaivăzute ale lui Jacques Ferrand, şi porunci să fie întins pe o canapea.

Izbutiră s-o facă, dar cu destulă greutate, deoarece notarul, temându-se să nu fie din nou chinuit de lumina lămpii, se zbătea violent; de îndată ce avu iar faţa inundată de razele lămpii, scoase un nou ţipăt… Un ţipăt care-l îngheţă pe Rudolf, de groază.

După noi şi lungi chinuri, fenomenul încetă prin însăşi violenţa lui.

Atingând ultimele limite ale posibilului, fără ca moartea să survină, durerea vizuală încetă, dar, potrivit mersului normal al bolii, acestei crize îi urmă o halucinaţie cu delir.

Jacques Ferrand înţepeni ca un cataleptic; pleoapele lui, până atunci închise cu încăpăţânare, se ridicară brusc şi,

în loc să fugă de lumină, ochii i se aţintiră asupra ei; pupilele dilatate şi încremenite, deveniseră fosforescente şi luminate dinăuntru.

Jacques Ferrand părea adâncit într-un fel de contemplaţie extatică; trupul şi membrele lui rămăseseră la început într-o inerţie completă, numai trăsăturile feţei erau mereu agitate de un tremur nervos.

Faţa lui hidoasă, crispată, pocită, nu mai avea nimic omenesc într-însa; s-ar fi zis ca poftele animalice, înăbuşind inteligenţa omului, imprimaseră fizionomiei acestui mizerabil un caracter cu totul bestial.

Ajuns în perioada mortală a delirului, deşi într-o supremă halucinaţie, îţi mai amintea de vorbele Cecilyei care îl numise tigrul ei; treptat, treptat, judecata i se rătăci; îşi închipui că e un tigru.

Vorbele întretăiate, gâfâite, dovedeau haosul din creierul lui şi trădau strania aberaţie căreia îi căzuse pradă. Puţin câte puţin, mădularele lui, până atunci rigide, şi inerte, se destinseră; o mişcare mai bruscă îl făcu să cadă de pe canapea, vru să se ridice şi să meargă, dar puterile nu-l ajutară şi fu silit să se târască ba ca o reptilă, ba pe mâini sau de-a buşilea, încoace şi încolo, după cum îl aţâţau sau îl stăpâneau vedeniile.

Ghemuit într-un colţ al camerei, ca un tigru în vizuină, strigătele lui răguşite, furioase, scrâşnetul dinţilor, contorsiunea spasmodică a muşchilor frunţii şi obrazului, privirea lui aprinsă, îi dădeau uneori o vagă şi înspăimântătoare asemănare cu acea bestie fioroasă.

— Tigru… tigru… sunt tigru, repeta el cu glasul sacadat, ghemuindu-se, da, tigru… cât sânge!… în caverna mea… cadavre sfâşiate!… Gurista… fratele acelei văduve… un copil mic… copilul Luizei… iată cadavre… tigroaica mea, Cecily, va avea partea ei…

Apoi, privindu-şi degetele descărnate ale căror unghii crescuseră peste măsură în timpul bolii, adăugă aceste cuvinte, întretăiate:

— Oh! unghiile mele ascuţite… ascuţite şi tăioase… Eu

tigru, bătrân, eu? Nimeni nu va îndrăzni să se lupte cu mine pentru tigroaica mea Cecily… Ah! ea mă *c*heamă!… Mă cheamă! strigă el, întorcându-şi obrazul monstruos şi ciulindu-şi urechile.

După un moment de tăcere, se ghemui din nou lângă perete şi continuă:

— Nu… am crezut că o aud… nu e acolo… dar o văd… oh! uite-o… mă cheamă, rage, rage acolo… Iată-mă… iată-mă…

Şi Jacques Ferrand se târî pe genunchi şi pe mâini până către mijlocul camerei. Cu toate că puterile îl părăsiseră, înainta din timp în timp printr-un salt spasmodic, apoi se oprea părând să asculte cu atenţie.

— Unde e… unde e… oh!… mă apropii, ea se depărtează… Ah!… acolo… mă aşteaptă… du-te… du-te… muşcă nisipiul, scoţând răgetele tale jalnice… Ah! ochii ei mari, feroci… devin languroşi şi rugători… Cecily, bătrânul tigru e al tău, urlă el.

Şi, cu un ultim avânt, avu puterea să se ridice şi să-şi îndrepte genunchii. Dar deodată, dându-se înapoi cu spaimă, cu corpul prăbuşit pe călcâie, cu părul zburlit, cu privirea rătăcită, cu gura schimonosită de groază, cu ambele mâini întinse înainte, păru să se lupte cu turbare cu un inamic invizibil, îngăimând vorbe fără şir şi strigând:

— Ce muşcătură… ajutor… ghemotoace îngheţate… braţele mele zdrobite… nu pot să-l scot… dinţii ascuţiţi… Nu, nu, oh! nu ochii… ajutor… un şarpe negru… Oh! capul lui turtit… pupilele lui de foc. Mă priveşte… e diavolul… Ah! totdeauna la biserică… du-te… la semnul crucii… du-te…

Simptomele unei morţi apropiate începură să se arate.

Rudolf, ca şi ceilalţi martori ai acestei scene, rămăsese nemişcat şi mut, ca şi cum s-ar fi aflat sub apăsarea unui vis rău.

— Ah!… reluă el cu vocea, gâtuită, femeile astea… femei!… dar taina… Sunt un om evlavios… Taina!… Ah! Iată-le!… trei… Sunt trei… Ce spune asta? Sunt Luiza

Morel… Ah! da… Luiza Morel… ştiu… Nu sunt decât o fată din popor… Uite Jacques… ce pădure de păr negru se desfăşoară pe umerii mei… Mă găseai frumoasă… ţine… ia-o… păstreaz-o. Dar ce-mi dă ea?… capul ei… tăiat de călău… Acest cap mort mă priveşte… Acest cap mort îmi vorbeşte… Buzele ei vinete se mişcă… Vino!… vino!… vino!… Cecily… nu… nu vreau… nu vreau… diavole… lasă-mă… pleacă… pleacă… Şi femeia astălaltă. Oh! frumoasă! … frumoasă!… Jacques… sunt ducesa de Lucenay… Priveşte mijlocul meu de zeiţă… surâsul meu… ochii mei sfidători… Vino!… vino!… da… Vin… aşteaptă-mă… Şi asta… care-şi întoarce faţa!… Oh! Cecily!… Cecily!…

Această ultimă convulsie fu urmată de o comoţie mortală. Căzu pe spate, ţeapăn şi fără suflare, ochii păreau să-i iasă din orbite, spasme cumplite imprimau trăsăturilor lui contursiuni oribile. O spumă însângerată i se scurgea de pe buze, vocea era şuierătoare, gâtuită, ca a unui hidrofob, pentru că în culmea paroxismului, această boală infernală, neîndurătoare, pedeapsă a desfrânării, are aceleaşi simptome ca turbarea.

Viaţa monstrului se stinse sub apăsarea unei oribile şi crude viziuni, căci bâlbâi:

— Carnea mea fumegă… măduva mi se usucă… spectru neînduplecat… Cecily!… focul… Cecily!…

Acestea fură ultimele cuvinte ale lui Jacques Ferrand.

Rudolf părăsi, înspăimântat, casa notarului.

Capitolul 6
SPITALUL SĂRACILOR

Ne amintim că Floarea-Mariei, salvată de Lupoaică, fusese transportată nu departe de insula Ravageur, în casa de la ţară a doctorului Griffon, unul din medicii spitalului comunal, unde-l vom conduce pe cititor.

Acest doctor savant, care obţinuse, prin protecţia unor oameni suspuşi, un serviciu în acest spital, socotea secţia

lui ca un fel de laborator, unde experimenta pe săraci tratamentele ce le aplica apoi pacienţilor bogaţi.

În ochii acestui prinţ al ştiinţei, cum se spune în zilele noastre, bolnavii din spital nu erau decât material de studiu, de experimentare şi, dacă la urmă, rezulta câteodată din încercările lui ceva util sau o nouă descoperire dobândită de ştiinţa medicală, doctorul Griffon îşi arăta satisfacţia cu o sinceritate nevinovata şi triumfa ca un general după o victorie care a costat mii de vieţi.

Nimic mai întristător ca aspectul nocturn al vastei săli de spital unde îl introducem pe cititor.

De-a lungul pereţilor mari şi întunecaţi, având din loc în loc ferestre zăbrelite ca ale închisorilor, sunt înşiruite două rânduri paralele de paturi, luminate sărăcăcios de o lampă atârnată de tavan.

Aerul e atât de stricat, atât de greu, încât pacienţii noi-veniţi se îmbolnăvesc şi mai rău; acest plus de suferinţă e un fel de tribut pe care fiecare pacient îl plăteşte neapărat pentru prezenţa sa în acest sinistru spital.

Printre femeile care se aflau internate aici se aflau trei persoane al căror nume a mai fost amintit în cursul acestei povestiri: domnişoara de Fermont, fiica nefericitei văduve ruinată de lăcomia lui Jacques Ferrand; La Lorraine, o biată spălătoreasă, căreia Floarea-Mariei îi dăduse cu ani în urmă puţinii bani ce-i mai rămăseseră; şi Jeanne Duport, sora lui Fortuné, povestitorul din închisoarea „La Force“.

Cunoaştem pe domnişoara de Fermont şi pe sora Şugubăţului. Cât despre La Lorraine, era o femeie de vreo douăzeci de ani, cu trăsăturile blânde şi armonioase, dar de o paloare şi o slăbiciune extremă; era tuberculoasă în ultimul grad, fără nicio nădejde de salvare, o ştia şi dânsa şi se stingea încet.

Distanţa dintre paturile acestor două femei era destul de mică, aşa că puteau vorbi încet, fără a fi auzite de infirmiere.

— Ei bine! spuse Jeanne cu tristeţe, deoarece suntem vecine de pat, să fim şi prietene.

— Cu plăcere; eu mă numesc Anette Gerbier, spălătoreasă, spuse La Lorraine.

— Şi eu Jeanne Duport, lucrătoare la pasmanterie… Ah! Ce bine e să poţi găsi pe cineva în spital, care să nu-ţi fie cu totul străin, mai ales când vii pentru prima oară şi când ai atâtea necazuri… Dar nu mai vreau să mă gândesc la ele…

— Spune-mi La Lorraine…

— Eşti măritată?

— Nu sunt căsătorită… spălam cu ziua la o cucoană bogată de la mine din sat, am fost totdeauna cuminte, dar m-am lăsat amăgită de fiul boierilor şi atunci…

— Ah! da… înţeleg.

— Când am văzut starea în care eram, n-am mai îndrăznit să stau în sat: domnul Jules, fiul cucoanei bogate, mi-a dat cincizeci de franci ca să plec la Paris, promiţându-mi că-mi va trimite în fiecare lună douăzeci de franci pentru rufăria copilului şi pentru lăuzia mea, dar de când am plecat de acasă, n-am mai primit nimic de la el, nici măcar o veste. Odată i-am scris, dar n-am primit niciun răspuns… N-am îndrăznit să mai încerc, am înţeles că nu mai vrea să ştie de mine…

— Va să zică el te-a pierdut; şi e bogat?

— Mama lui are avere mare la noi; dar ce vreţi? Nu mai eram acolo… m-a uitat…

— Dar tocmai datorită copilului n-ar fi trebuit să te uite.

— Dimpotrivă, vedeţi, asta l-a făcut să se poarte aşa cu mine, era supărat că rămăsesem însărcinată şi că devenisem o povară pentru el.

— Biata Lorraine!

— Îmi pare rău de copil, pentru mine, nu pentru el. Biata fetiţă, bine că a murit, ar fi suferit prea multă mizerie şi ar fi rămas orfană de timpuriu, fiindcă nu mai am mult de trăit…

— Nu trebuie să ai asemenea gânduri, la vârsta dumitale… E multă vreme de când te-ai îmbolnăvit?

— Aproape trei luni… Vezi că atunci când a trebuit să

câştig pâinea pentru mine şi pentru copilul meu, am muncit peste puteri, am reluat prea devreme lucrul pe luntre; a fost o iarnă foarte aspră, am căpătat o congestie pulmonară; tot atunci mi-am pierdut fetiţa… Veghind-o, nu m-am mai gândit la mine şi nu m-am îngrijit… şi apoi peste toate astea durerea… Sunt tuberculoasă, condamnată, cum era şi actriţa aia care a murit de curând…

— La vârsta dumitale ai totdeauna speranţe de însănătoşire.

— Actriţa n-avea decât cu doi ani mai mult decât mine, şi ai văzut.

— În legătură cu moartea mea, spuse La Lorraine, după un moment de şovăire, aş dori mult să-mi faci un serviciu.

— Vorbeşte...

— Dacă mor, cum e de aşteptat, înainte ca dumneata să pleci de aici, aş vrea să-mi reclami corpul… Am păstrat puţinii bani ce-i mai am ca să pot fi înmormântată ca oamenii…

— Nu mai avea idei de astea!

— Totuna e, fie că le am sau nu, – dar îmi făgăduieşti?

— Sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, că asta nu se va întâmpla.

— Da, dar dacă se întâmplă, nu voi avea aceeaşi soartă ca actriţa aia, mulţumită dumitale, nu-i aşa?

— Biata de ea, după ce a fost aşa de bogată să sfârşească aşa!

— Nu numai actriţa a fost bogată în această sala, doamnă Jeanne.

— Spune-mi Jeanne… cum îţi spun şi eu La Lorraine.

— Eşti foarte drăguţă…

— Dar cine a mai fost bogată aici?

— O tânără în vârstă de cel mult cincisprezece ani, care a fost adusă aici aseară, înainte să fi venit dumneata. Era atât de slăbită, că a fost purtată pe braţe. Sora spune că această tânără precum şi mama ei sunt oameni foarte cumsecade, care au fost ruinaţi…

— Mama ei e şi ea aici?

— Nu, mamei îi era atât de rău, atât de rău, încât n-a putut fi transportată… Biata fată nu voia s-o părăsească şi s-au folosit de leşinul ei ca s-o aducă încoace… Proprietarul unei case de mahala cu odăi mobilate, unde locuiau, a anunţat comisariatul, de teamă să nu moară în casa lui.

— Şi unde e domnişoara?

— Uite-o colo, în patul din faţa dumitale…

— Şi are doar cincisprezece ani?

— O, Doamne, cel mult…

— Vârsta fetei mele cea mare!… spuse Jeanne, nemaiputându-şi stăpâni lacrimile.

Capitolul 7
VIZITA

Jeanne Duport, cu gândul la fata ei, începu să plângă amar.

— Iartă-mă îi spuse întristată La Lorraine, iartă-mă dacă, fără să vreau, ţi-am făcut rău vorbindu-ţi de copii… nu cumva sunt şi ei bolnavi?

— Vai! Doamne!… nu ştiu ce o să fie cu ei dacă stau aici mai mult de opt zile.

— Şi soţul dumitale?

După o clipă de tăcere, Jeanne, ştergându-şi lacrimile, continuă:

— Deoarece suntem prietene, dragă La Lorraine, pot să-ti vorbesc despre necazurile mele, aşa cum mi le-ai povestit pe ale dumitale… Asta o să-mi mai aline suferinţa… Soţul meu era un bun meseriaş; s-a ţicnit însă, apoi ne-a părăsit, pe mine şi pe copiii mei, după ce a vândut tot ce aveam; m-am apucat iar de lucru, suflete bune m-au ajutat, începusem să mă înfirip, să-mi refac gospodăria şi îmi îngrijeam mica mea familie pe cât puteam, când deodată soţul meu s-a înapoiat cu o femeie ticăloasă, amanta lui, ca să-mi răpească şi puţinul ce mai

aveam, aşa că a trebuit s-o iau iar de la început.

— Biata Jeanne! şi nu puteai împiedica toate astea?

— Ar fi trebuit să mă despart legal de el; dar legea costă scump, cum spune fratele meu. Vai! Doamne, să vezi ce înseamnă asta; legea e atât de scumpă pentru noi, oamenii săraci. Acum câteva zile mă duc să-l văd pe fratele meu şi el îmi dă trei franci pe care îi strânsese, istorisind poveşti celorlalţi deţinuţi.

— Se vede că sunteţi oameni cu inima bună, spuse La Lorraine, care, din discreţie, nu o întrebă pe Jeanne de ce se află fratele ei la închisoare.

— Mi-am făcut din nou curaj, în speranţa că soţul meu n-o să se mai înapoieze multă vreme, deoarece luase din casă tot ce se putea lua. Dar nu, mă înşelasem, adăugă nenorocita cutremurându-se, îi rămăsese fata… biata mea Catherine… pe care voia să mi-o ia.

— Pe fiica dumitale?

— Stai să vezi… Stai să vezi. Acum trei zile lucram acasă, cu copiii în juru-mi, când deodată intră soţul meu. Mi-am dat seama imediat că era băut… „Am venit s-o iau pe Catherine,“ îmi zise el. Fără să vreau, o apuc pe fată de braţ şi îi răspund lui Duport: „Unde vrei s-o duci?“ „Nu-ţi pasă, e fata mea, să-şi facă bocceaua şi să mă urmeze.“ La vorbele astea mi s-a urcat sângele la cap, căci închipuieşte-ţi, dragă La Lorraine, ticăloasa care s-a înhăitat cu soţul meu… mă cutremur să-ţi spun… dar ăsta e adevărul… îl împinge, de multă vreme, să profite de pe urma fiicei noastre… e tânără, e frumoasă… Ce zici de asemenea monstru de femeie?

— Ah! da, e un adevărat monstru!

— S-o iei cu tine pe Catherine! îi răspund eu, niciodată! Ştiu ce vrea să facă din ea ticăloasa ta de muiere! „Na, îmi spuse el cu buzele albe de furie, nu mă întărâta că te omor!“ După care o ia pe fata de braţ zicându-i: „La drum, Catherine!“ Biata micuţă m-a luat de gât izbucnind în lacrimi şi strigând: „Vreau să rămân cu mama!“ Văzând asta, Duport devine furios, o smulge pe fată de lângă mine,

îmi dă un pumn în pântece şi mă răstoarnă dintr-o dată la pământ… Dar vezi dumneata, La Lorraine, era atât de rău fiindcă băuse… în sfârşit, mă calcă în picioare copleşindu-mă cu înjurături.

— Cum a putut fi atât de crud, Doamne?!

— Bieţii copii îi cad în genunchi, cerându-i iertare. Catherine de asemenea; atunci îi spune fetei mele, urlând ca scos din minţi: „Dacă nu mergi cu mine, o ucid pe mama ta!“ Eu vărsăm sânge, mă simţeam pe jumătate moartă, nu puteam face o mişcare, dar îi strig Catherinei: „Lasă-l să mă ucidă! dar nu te duce cu tatăl tău!“ „N-o să taci odată?“ îmi spune Duport, dându-mi o nouă lovitură de picior, care m-a făcut să-mi pierd cunoştinţa.

— Ce ticăloşie! Ce ticăloşie!

— Când mi-am revenit puţin în fire, i-am văzut pe cei doi băieţi ai mei plângând,

— Şi fata dumitale?

— Plecată!… strigă nefericita mamă printre lacrimi sfâşietoare, da, plecată… Ceilalţi copii mi-au spus că tatăl lor o bătuse, ameninţând-o că mă omoară pe loc. Atunci, ce vrei? Biata copilă şi-a pierdut capul, s-a aruncat peste mine să mă îmbrăţişeze, i-a îmbrăţişat plângând şi pe frăţiorii ei şi apoi soţul meu a luat-o cu el! Ah! sunt sigură că mârşava lui de amantă îl aştepta pe scară, sunt absolut sigură!…

— Dar nu te, puteai plânge comisarului?

— În primul moment, marea mea suferinţa era că o ştiam pe Catherine plecată, dar în urmă am simţit nişte dureri mari în tot trupul, nu puteam să umblu. Vai! Doamne! de ce mi-a fost teamă, se întâmplase. Da, îi spusesem fratelui meu: Într-o zi bărbatul o să mă bată atât de rău, atât de rău, încât am să fiu nevoită să intru în spital. Atunci ce vor deveni copiii mei?… Şi azi, iată-mă la spital şi întrebându-mă: ce vor deveni copiii mei?

— Oare nu există dreptate pentru oamenii săraci, Dumnezeule?

— Prea costisitoare, prea costisitoare pentru noi, cum spune fratele meu, răspunse Jeanne Duport cu

amărăciune. Vecinii l-au chemat pe comisar, a venit grefierul lui, îmi era penibil să-l reclam pe Duport, dar din pricina fetei mele a trebuit s-o fac. I-am spus doar atât că, certându-l fiindcă voia să-mi ia fata, mi-a dat un brânci, asta n-o să aibă urmări, o să-mi treacă... Dar vreau să-mi recapăt fata, fiindcă mă tem că femeia care trăieşte cu soţul meu să n-o ducă pe căi greşite.

— Şi ce ţi-a răspuns grefierul?

— Că soţul meu era în dreptul lui să ia fata cu el, nefiind divorţat de mine; că ar fi o nenorocire dacă fata ar ajunge o stricată, pe drumuri, dar astea nu sunt decât presupuneri şi că, să depun plângere contra soţului meu. „N-ai decât o soluţie, mi-a spus grefierul, să-l dai în judecată cerând separaţie de corp şi atunci loviturile pe care ţi le-a dat dânsul, purtarea lui în tovărăşia unei femei ticăloase, vor fi argumente în favoarea dumitale şi va fi silit să-ţi restituie fata; altminteri e în dreptul lui să o reţină.“ „Dar, Dumnezeule! Cu ce să-l dau în judecată, n-am cu ce, trebuie să-mi hrănesc copiii!“ „Ce vreţi să fac? mi-a zis grefierul, asta e!“ Da, continuă Jeanne plângând, avea dreptate... Asta e... şi pentru că „asta e“, peste trei luni fata mea va fi poate o femeie de stradă! Pe când dacă aş fi avut cu ce să susţin un proces ca să mă despart de soţul meu, asta nu s-ar fi întâmplat.

— Dar n-o să se întâmple aşa! Fiica dumitale te iubeşte doar atât de mult!

— Da, dar e încă foarte tânără şi la vârsta ei nu ştii să te aperi. Apoi frica, brutalităţile, exemplele şi sfaturile rele, perseverenţa cu care o vor îndemna la viciu! Bietul meu frate a prevăzut totul şi-mi spunea: „Şi tu crezi că dacă această femeie ticăloasă şi soţul tău şi-au pus de gând s-o piardă pe această copilă, nu vor izbuti?“ Doamne, Dumnezeule! Biata Catherine! Atât de blândă, atât de iubitoare! Şi când te gândeşti că voiam anul acesta să-i reînnoiesc cuminecătura!

— Ah! Ai multe necazuri! Şi eu care mă văităm, spuse La Lorraine, ştergându-şi ochii. Şi ceilalţi copii?

— Pentru ei am făcut ce-am putut ca să-mi stăpânesc durerile şi să nu intru în spital, dar n-am mai fost în stare să rezist. Am vărsat sânge de trei ori pe zi, am nişte fierbinţeli care îmi paralizează braţele şi picioarele, nu mai pot să lucrez. Cel puţin dacă m-aş vindeca repede, aş putea să mă înapoiez lângă ei, dacă până atunci nu vor fi murit de foame sau nu vor fi închişi ca vagabonzi. Eu fiind aici, cine să aibă grijă de ei, cine să-i hrănească?

— Oh! e groaznic. Oare n-ai nişte vecini mai omenoşi?

— Sunt tot atât de săraci ca şi mine şi au cinci copii. Aşa că încă doi de îngrijit e foarte greu; totuşi mi-au făgăduit că le vor da de mâncare, timp de opt zile, e tot ce pot face, şi asta rupându-şi de la gură, căci nici ei n-au destul. Trebuie deci să mă fac bine în opt zile; da, da! Vindecată sau nu, voi ieşi de aici în orice caz.

— Aşa dar, după opt zile, bieţii dumitale copii… Dar nu, pe vecinii dumitale nu-i va răbda inima să-i lase pe drumuri!

— Şi, ce vrei să facă? Nici lor nu le ajunge ca să-şi astâmpere foamea, ar însemna să ia de la copiii lor ca să dea alor mei. Nu, nu, vezi dar că trebuie să mă vindec în opt zile… am cerut asta tuturor doctorilor care m-au văzut de ieri încoace, dar ei mi-au răspuns, râzând: „Trebuie să te adresezi medicului-şef pentru asta“. Când o să vină oare medicul-şef La Lorraine? Spune!

— Ssst! mi se pare că vine, n-ai voie să vorbeşti când face vizita, îi spuse încet de tot La Lorraine.

O animaţie bruscă anunţa sosirea doctorului Griffon. Acesta apăru curând în sală, întovărăşit de prietenul său, contele de Saint-Rémy, care, după cum ştim, se interesa mereu de soarta doamnei şi domnişoarei de Fermont şi nu s-ar fi aşteptat nicio clipă s-o găsească pe nenorocita fată în acest spital.

Intrând în vasta încăpere, trăsăturile reci ale doctorului Griffon părură să se destindă; aruncând în juru-i o privire satisfăcută şi autoritară, răspunse printr-un salut protector plecăciunilor respectuoase ale surorilor.

Fizionomia dârză şi gravă a bătrânului conte de Saint-Rémy exprima o adâncă tristeţe. Zădărnicia încercărilor lui de a da de urma doamnei de Fermont, nedemna laşitate a vicontelui care, în locul morţii, a preferat o viaţa ticăloasă, – toate acestea îl doborau sub povara lor.

— Ei bine! se adresă doctorul Griffon contelui ce părere ai de spitalul meu?

— Adevărul e că nu ştiu de ce am cedat dorinţei dumitale: nimic nu e mai dureros decât aspectul acestor săli pline de bolnavi. De când mă aflu aici, îmi simt inima strânsă.

— Lasă, lasă! într-un sfert de oră nu te vei mai gândi la asta; dumneata, care eşti un filosof, vei găsi un bogat material de observaţii; şi apoi ar fi fost ruşine ca unul din cei mai vechi prieteni ai mei să nu cunoască domeniul activităţii mele, tratamentele mele şi să nu mă fi văzut la lucru. Îmi pun toată mândria în profesiunea mea; e oare o greşeală?

— Nu, desigur, şi după deosebitele îngrijiri date Floarei-Maria pe care ai salvat-o, nu-ţi puteam refuza nimic. Biata copilă! Cu toate suferinţele, ce farmec duios au păstrat trăsăturile ei!

— Mi-a furnizat un material medical foarte interesant, sunt încântat de ea. Spune-mi, te rog, cum s-a simţit în noaptea asta? Ai văzut-o azi dimineaţa înainte de a pleca de la Asnières?

— Nu, dar Lupoaica, al cărei devotament e fără margini, mi-a spus că a dormit foarte bine. I-ai îngădui astăzi să scrie?

După un moment de ezitare, doctorul răspunse:

— Da… atâta vreme cât bolnava nu era complet restabilită, m-am temut de orice emoţie, fie ea cât de mică, de cea mai mică încordare a minţii, dar acum nu mai văd niciun inconvenient ca s-o las să scrie.

— Cel puţin va putea preveni persoanele care se interesează de ea…

— Fără îndoială… Ah! Dar ia spune, n-ai mai aflat nimic

nou despre soarta doamnei de Fermont şi despre fiica ei?

— Nimic, răspunse domnul de Saint-Rémy suspinând. Stăruitoarele mele cercetări n-au dus la niciun rezultat. Nu mai am altă nădejde decât în marchiza d'Harville care, din câte mi s-a spus, se interesează cu mult zel de aceste două nenorocite; poate că are dânsa unele informaţii care m-ar putea pune pe drumul cel bun. Acum trei zile am fost la ea; mi s-a spus că urmează să sosească dintr-un moment într-altul. I-am scris în privinţa asta, rugând-o să-mi răspundă cât mai curând.

În timpul convorbirii, domnului de Saint-Rémy cu doctorul Griffon, mai multe grupuri se formaseră treptat în jurul unei mese mari din mijlocul sălii; pe acea masă mare era un registru în care studenţii, recunoscuţi după halatele lor lungi, albe, veneau rând pe rând să semneze foaia de prezenţă; un mare număr de tineri studioşi şi grăbiţi veneau de afară, unul câte unul, ca să se alipească cortegiului doctorului Griffon, sosit astăzi cu câteva minute mai devreme decât era ora obişnuită pentru vizită. Toţi aşteptau să sune clopotul.

— După cum vezi, dragă Saint-Rémy, statul meu major este destul de impunător, spuse doctorul Griffon cu mândrie, arătând mulţimea care venea să asiste la învăţământul lui practic.

— Şi aceşti tineri te urmează la patul fiecărui bolnav?

— Doar pentru asta vin.

— Dar văd că paturile sunt ocupate de femei.

— Ei şi?

— Prezenţa atâtor bărbaţi trebuie să le fie foarte penibilă.

— Haida, de, un bolnav n-are sex.

— În ochii dumitale poate, dar în ai lor, pudoarea, stinghereşte…

— Toate astea trebuie lăsate afară, la uşă, scumpul meu, aici începem experienţa pe viu şi o sfârşim în amfiteatru, pe cadavre.

— Dumneata, doctore, eşti cel mai bun şi mai cinstit

dintre oameni; îţi datorez viaţa, recunosc minunatele dumitale calităţi; dar obişnuinţa şi dragostea de profesie te fac să priveşti anumite probleme într-un fel care mă revoltă… Te las… spuse domnul de Saint-Rémy, făcând un pas înainte pentru a părăsi sala.

— Ce copilărie! strigă doctorul Griffon, reţinându-l.

— Nu, nu, sunt lucruri care mă mâhnesc adânc şi mă indignează; prevăd că va fi un chin pentru mine să asist la vizita dumitale. Nu voi pleca, fie, dar te aştept aici, lângă această masă.

— Ce om mai eşti, cu scrupulele dumitale Dar nu te scap din mână. Admit că te-ar plictisi să mergi de la un pat la alt pat, rămâi dar acolo, te voi chema la două sau la trei cazuri mai interesante.

— Fie, deoarece stărui atât; asta îmi va ajunge, cred, pentru totdeauna.

Ceasul sună şapte şi jumătate.

— Să pornim, domnilor! spuse doctorul Griffon.

Şi, urmat de numeroşi studenţi, îşi începu vizita. Ajungând la primul pat din rândul de pe dreapta, cel cu perdelele trase, sora se adresă medicului:

— Domnule doctor, numărul 1 a murit la ora patru şi jumătate dimineaţa.

— Aşa de târziu? Mă miră; ieri dimineaţă nu credeam că o mai duce până seara. A reclamat cineva corpul?

— Nu, domnule doctor.

— Cu atât mai bine, i se va face autopsia; o să fac pe cineva fericit…

Apoi, adresându-se unui student din suita lui:

— Dragă Dunoyer, de mult doreşti un exemplar, eşti înscris primul, acesta e al dumitale.

— Ah! domnule doctor, cât sunteţi de bun!

— Aş dori să răsplătesc mai des sârguinţa dumitale, dragă prietene, dar notează-ţi mortul şi ia-l în primire… sunt atâţia dornici de un asemenea dar…

Şi medicul trecu mai departe.

Studentul, cu ajutorul unui scalpel crestă uşor un F şi un

D (François Dunoyer) pe braţul actriţei defuncte ca să o poată lua în primire, cum spusese doctorul.

Şi vizita continuă.

— La Lorraine, spuse încet Jeanne Duport vecinei sale, ce e cu atâta lume, ce se ţin toţi ăştia după medic?

— Sunt asistenţi şi studenţi.

— Oh! Doamne, oare toţi aceşti tineri vor fi de faţă când medicul îmi va pune întrebări şi mă va examina?

— Vai, da!

— Dar eu sunt bolnavă de piept… Doar n-o să fiu dezbrăcată în faţa bărbaţilor?

— Ba da, trebuie, aşa vor. Am plâns destul până acum. Prima oară am murit de ruşine. M-am împotrivit, dar am fost ameninţată că voi fi dată afară. A trebuit să mă hotărăsc; dar asta m-a revoltat atât de tare încât după aceea mi-a fost mult mai rău. Îţi dai seama? Aproape goală în faţa atâtor bărbaţi! E foarte penibil, crede-mă.

— În faţa medicului singur, asta înţeleg, dacă e nevoie, deşi şi asta e destul de greu. Dar de ce în faţa atâtor tineri?

— Ei învaţă şi li se explică diversele boli… Ce vrei? De aceea suntem aici… Cu această condiţie suntem primite în spital fără plată.

— Ah! înţeleg, spuse Jeanne Duport cu amărăciune, nouă nu ni se mai dă nimic pe gratis. Dar sunt împrejurări în care aşa ceva nu e admisibil. De pildă, biata mea fată Catherine, care are cincisprezece ani, dacă ar veni într-un asemenea spital i s-ar cere ca în faţa tuturor acestor tineri… oh! nu, mai bine aş vedea-o murind acasă.

— Dacă ar veni aici, ar trebui să se resemneze ca şi celelalte, ca dumneata, ca mine… dar, tăcere, şopti La Lorraine. Dacă această biată domnişoară care e acolo, în faţă, te-ar auzi, ea, despre care se spune că a fost bogată, care nu s-a despărţit niciodată de mama ei! Când o să-i vină rândul, gândeşte-te cât o să fie de stingherită şi de nenorocită!

— E adevărat, Doamne, Dumnezeule! e adevărat; mă

cutremur numai la gândul ăsta. Biata copilă!

— Tăcere, Jeanne, iată doctorul! o întrerupse La Lorraine.

Capitolul 8
DOMNIŞOARA DE FERMONT

După ce trecu repede pe lângă mai mulţi bolnavi care nu prezentau nimic deosebit sau interesant, doctorul Griffon ajunse, în sfârşit, la patul Jeannei Duport.

La apariţia acestei mulţimi grăbite, dornice să vadă şi să ştie, să cunoască şi să înveţe, înghesuindu-se în jurul patului ei, biata femeie, tremurând de teamă şi de ruşine, se înfăşură strâns în pături.

Faţa severă şi preocupată a doctorului Griffon, privirea lui pătrunzătoare, sprâncenele lui totdeauna încruntate cuvintele lui număratе şi repezite, măreau şi mai mult spaima Jeannei.

— Un nou pacient! spuse doctorul parcurgând cartonul pe care era notat diagnosticul bolii noii venite.

După aceea aruncă asupra Jeannei un ochi cercetător. Se lăsă o tăcere adâncă, în care timp asistenţii, imitând pe asul ştiinţei, îşi fixară şi ei privirile asupra bolnavei.

Aceasta, ca să-şi stăpânească pe cât putea penibila emoţie pricinuită de toţi acei ochi fixaţi asupra ei, privi ţintă şi cu spaimă în ochii medicului.

După câteva momente de atenţie, doctorul, observând ceva anormal în globul gălbui al ochiului ei, se apropie mai mult de bolnavă şi, cu vârful degetului, ridicându-i pleoapa, examină în tăcere cristalinul.

Apoi, mai mulţi studenţi, răspunzând unui semn mut al profesorului, veniră pe rând să observe ochiul Jeannei

După care doctorul procedă la următorul interogatoriu:

— Numele dumitale?

— Jeanne Duport, murmură bolnava din ce în ce mai speriată.

— Vârsta?

— Treizeci şi şase de ani şi jumătate.

— Mai tare. Locul naşterii?

— Paris.

— Profesia?

— Lucrătoare la pasmanterii.

— Eşti căsătorită?

— Vai! da, domnule, răspunse Jeanne cu un suspin adânc.

— De când?

— De optsprezece ani.

— Ai copii?

Aici, în loc să răspundă, biata mamă dădu curs liber lacrimilor, mult timp reţinute.

— Nu e vorba aici de plâns, ci de răspuns. Ai copii?

— Da, domnule, doi băieţi şi o fată de aproape şaisprezece ani.

Urmară apoi mai multe întrebări, pe care nu le putem repeta, dar la care Jeanne nu răspunse decât bâlbâind şi după multe şi severe stăruinţi ale doctorului. Nefericita femeie murea de ruşine, silită să răspundă cu glas tare, în faţa acelui numeros auditoriu, la chestiuni penibile.

Doctorul, complet absorbit de interesul lui ştiinţific, nu se mai gândea la descumpănirea Jeannei şi reluă:

— De când eşti bolnavă?

— De patru zile, domnule doctor, răspunse Jeanne, ştergându-şi lacrimile.

— Povesteşte-ne cum s-a manifestat boala.

— E atâta lume… mă simt stânjenită…

— Dar de unde-mi vii dumneata, dragă prietenă? se enervă, nerăbdător, medicul. Nu cumva ai vrea să-ţi aduc aici un confesional? Haide… vorbeşte o dată… şi grăbeşte-te…

— Doamne, domnule doctor, dar e vorba de chestiuni de familie…

— Fii liniştită, aici suntem în familie… o familie cam numeroasă, după cum vezi, zâmbi asul ştiinţei, care în ziua

aceea era bine dispus. Haide, să isprăvim.

Din ce în ce mai stânjenită, Jeanne începu bâlbâindu-se şi şovăind la fiecare vorbă:

— Am avut… domnule doctor… o ceartă cu soţul meu… cu privire la copii… vreau să spun la fiica mea cea mare… pe care voia s-o ia cu el… Eu, înţelegeţi, m-am împotrivit din pricina unei femei ticăloase cu care trăia el, şi care nu-i putea da decât exemple rele. Atunci, soţul meu, care era beat… oh! da, domnule doctor… altminteri… n-ar fi făcut-o, soţul meu, mi-a dat un brânci foarte puternic… am căzut şi apoi, curând după asta, am început să vărs sânge.

— Aşa, care va să zică, ţi-a dat un brânci şi ai căzut… nu umbla cu de-al de astea… a făcut mai mult decât să te îmbrâncească… te-a lovit zdravăn în burtă şi încă de mai multe ori… Poate te-a călcat în picioare… Haide, răspunde, spune cum a fost!

— Ah! domnule doctor, vă asigur că era beat… altminteri n-ar fi fost atât de rău.

— Bun sau rău, beat sau treaz, nu e vorba de asta, dragă femeie, eu nu sunt judecător de instrucţie, nu vreau decât să precizez un fapt: ai fost trântită jos şi călcată cu furie în picioare, nu e aşa?

— Vai! da, domnule doctor, mărturisi Jeanne, izbucnind în lacrimi, şi doar nu i-am dat niciodată vreun motiv să se plângă de mine… muncesc cât pot şi…

— Epigastrul e dureros? Desigur că simţi o mare fierbinţeală? o întrerupse doctorul… probabil că ai o stare foarte proastă, oboseală, greţuri?

— Da, domnule doctor… am venit aici când n-am mai putut răbda, când puterile m-au părăsit cu totul, altminteri nu-mi lăsam copiii singuri…

— Limba dumitale! o întrerupse din nou doctorul.

Tonul poruncitor i se păru Jeannei tare ciudat

— Haide, scoate limba aia pe care o foloseşti atât de bine, spuse medicul surâzând; apoi coborî cu vârful degetului maxilarul inferior al Jeannei.

După ce-i puse pe studenţi, rând pe rând, să pipăie şi să

examineze cu atenţie limba bolnavei ca să-i constate culoarea şi uscăciunea, doctorul se opri o clipă îngândurat. Jeanne îşi înfrânse teama şi cu vocea tremurătoare, îngăimă:

— Domnule doctor, să vă spun… Nişte vecini tot atât de săraci ca mine au avut bunătatea să aibă grijă de doi din copiii mei, dar numai pentru opt zile… E destul de greu şi pentru ei… După termenul ăsta, însă, trebuie să mă înapoiez acasă… aşa că vă implor, în numele lui Dumnezeu, vindecaţi-mă cât mai repede cu putinţă… sau măcar cât să mă pot scula din pat şi să lucrez, fiindcă…

— Faţa decolorată, stare de prostaţie completă; totuşi pulsul e destul de viguros, deşi precipitat, constată imperturbabil doctorul, arătând spre Jeanne. Observaţi bine, domnilor: apăsare, fierbinţeală în epigastru; toate aceste simptome anunţă desigur o hematomoză complicată probabil cu o hepatită provocată de necazuri familiale, după cum se vede din coloraţia gălbuie a globului ocular; bolnava a fost lovită cu violenţă în regiunea epigastrului şi a abdomenului: vărsăturile de sânge sunt datorate, desigur, vreunei lezări organice a unor viscere… În această privinţă v-aş atrage atenţia asupra unui amănunt foarte ciudat: autopsia celor morţi de boala de care e atinsă femeia asta dă rezultate foarte variate. Uneori suferinţa acută şi foarte gravă ucide bolnavul în câteva zile şi nu lasă nicio urmă; alteori, splina, ficatul, pancreasul prezintă leziuni mai mult sau mai puţin importante… E posibil ca bolnava de care ne ocupăm să fi căpătat una din aceste leziuni; vom căuta deci s-o verificăm şi vă veţi convinge şi dumneavoastră de starea ei, făcându-i un examen atent.

Şi, cu o mişcare bruscă, doctorul Griffon, aruncând pătura la picioarele patului, o dezgoli aproape complet pe Jeanne.

Ne e greu să zugrăvim revolta şi indignarea acestei nefericite care, plângând în hohote şi copleşită de ruşine, îl implora pe doctor şi pe studenţi să n-o lase aşa.

Dar ameninţarea: „Vei fi dată afară din spital daca nu te supui regulilor stabilite“, perspectivă zdrobitoare pentru cei cărora spitalul gratuit le este unicul şi ultimul refugiu, o convinse pe Jeanne să se supună unui examen public, care ţinu mult, foarte mult, căci doctorul Griffon explica şi analiza fiecare simptom, iar cei mai zeloşi dintre asistenţi vrură în urmă să aplice teoria la practică şi să se convingă ei înşişi de starea fizică a bolnavei.

După această brutală scenă, Jeanne avu o emoţie atât de violentă, încât fu cuprinsă de o criză de nervi pentru care doctorul Griffon îi prescrise un tratament suplimentar.

Vizita continuă.

Doctorul Griffon ajunse apoi lângă patul domnitoarei Claire de Fermont, victimă, ca şi mama ei, a lăcomiei lui Jacques Ferrand. Un nou şi cumplit exemplu despre consecinţele funeste ce le atrage după sine abuzul de încredere, acest delict atât de blând pedepsit de lege.

Domnişoara de Fermont, pe cap cu boneta de pânză dată de spital, îşi rezemase fruntea obosită de pernă. Cu toate ravagiile bolii, faţa ei candidă şi blândă păstrase neschimbate trăsăturile unei frumuseţi puţin obişnuite.

După o noapte de dureri groaznice, biata copilă căzuse într-un fel de toropeală febrilă şi, când doctorul cu alaiul lui ştiinţific intră în sală, cu tot zgomotul iscat de cei veniţi, ea nu se trezise.

— Un pacient nou, domnilor, spuse asul ştiinţei, citind fişa pe care un student i-o prezenta. Boala: febră lentă, nervoasă… Drace! exclamă doctorul cu multă satisfacţie, dacă internul de serviciu nu s-a înşelat în diagnosticul pus, ăsta va fi un mare noroc pentru noi. De multă vreme doream o febră lentă nervoasă, fiindcă în general nu e o boală de oameni săraci. Aceste afecţiuni survin aproape totdeauna în urma unor grave perturbări în starea socială a cuiva; şi, lucra de la sine înţeles, cu cât cineva se află pe o treaptă socială mai înaltă, cu atât şocul e mai grav. E de altfel o afecţiune dintre cele mai interesante, prin caracteristicile ei particulare. O găsim în cea mai

îndepărtată antichitate, scrierile lui Hipocrate nu lasă nicio îndoiala în privinţa asta; şi e foarte simplu: această febră, am spus-o, are aproape totdeauna drept cauza supărări din cele mai violente. Dar necazurile sunt vechi, cât lumea.

Zgâlţâi uşor umărul domnişoarei de Fermont ca s-o deştepte. Fata tresări şi deschise ochii mari, înfundaţi în orbite.

Im afinaţi-va mirarea şi spaima ei…

În timp ce o grămadă de oameni o înconjura şi o sorbea din ochi, pacienta simţi mâna doctorului dându-i la o parte pătura şi aşezându-se pe pat, aproape de dânsa, ca să-i pipăie pulsul.

Domnişoara de Fermont, adunându-şi toate puterile, strigă îngrozită:

— Mamă!… ajutor!… mamă!…

Printr-un noroc aproape providenţial, în clipa în care ţipetele domnişoarei de Fermont îl făcură pe bătrânul conte de Saint-Rémy să tresară, fiindcă-i recunoscuse vocea, uşa sălii se deschise şi o tânără femeie cernită intră grăbită, întovărăşită de directorul spitalului.

Această femeie era marchiza d’Harville.

— Vă implor, domnule, îl rugase pe director, sunt foarte îngrijorată, duceţi-mă la domnişoara de Fermont.

— Vă rog să binevoiţi a mă urma, doamnă marchiză, răspunse pe un ton respectuos directorul. Domnişoara e la numărul 17 din această sală.

— Nenorocită copilă!… aici… aici… spuse doamna d’Harville, ştergându-şi lacrimile. Ah! e groaznic!

Marchiza, urmată de director, se apropie în grabă de grupul strâns în jurul patului domnişoarei de Fermont, când se auziră aceste vorbe rostite cu indignare:

— Îţi spun că asta este o crimă infamă, doctore, o vei ucide!

— Dar, dragă Saint-Rémy, ascultă-mă…

— Îţi repet, doctore, că purtarea dumitale e cruda. O consider pe domnişoara ca pe fiica mea; îţi interzic să te apropii de ea; o voi scoate imediat de aici.

— Dar, dragă prietene, e un caz foarte rar de febră lentă nervoasă… Voiam să încerc cu fosforul… E un prilej unic. Făgăduieşte-mi cel puţin ca o voi îngriji, oriunde ai duce-o. Nu-i răpi clinicii un caz atât de preţios.

— Dacă n-ai fi nebun, aş crede că eşti un monstru, stărui contele de Saint-Rémy.

Clémence auzise aceste cuvinte cu o spaimă crescândă, dar mulţimea era atât de compactă în jurul patului, încât a fost nevoie să intervină directorul, spunând cu glas tare:

— Loc, domnilor, vă rog, faceţi loc pentru doamna marchiză d'Harville, care vine să vadă pe pacienta de la numărul 17.

La aceste vorbe, studenţii se aşezară pe două rânduri cu o grabă pe cât de mare, pe atât de respectuoasă, văzând fermecătorul chip al Clémencei îmbujorându-se de emoţie.

— Doamna d'Harville! exclamă contele de Saint-Rémy, dându-l brusc la o parte pe medic şi precipitându-se spre Clémence. Ah! Dumnezeu trimite aici pe unul din îngerii săi, doamnă, ştiam că vă interesaţi de aceste două nenorocite! Mai fericită ca mine, le-aţi găsit, pe când pe mine hazardul m-a condus aici, ca să fiu de faţă la o scenă de o barbarie nemaiauzită. Nenorocită copilă! Vedeţi, doamnă, vedeţi şi dumneavoastră, în numele fiicelor şi surorilor voastre, aveţi milă de o copilă de cincisprezece ani, vă implor, lăsaţi-o singură cu doamna şi cu aceste bune surori. Când îşi va reveni în simţire, o voi lua de aici.

— Bine… voi iscăli ieşirea! se învoi doctorul, dar nu o voi pierde din ochi… Vă voi urma peste tot… Acest caz îmi aparţine… şi orice aţi face, eu o voi îngriji… nu voi mai încerca cu fosforul, bineînţeles, dar voi sta şi nopţile de veghe de va fi nevoie, aşa cum te-am vegheat pe dumneata, ingratule Saint-Rémy, căci această febră e tot atât de ciudată cum a fost şi a dumitale. Sunt din aceeaşi familie şi au acelaşi drept la interesul meu.

— Om blestemat! De ce ştii atâta carte? i se adresă contele, convins că într-adevăr n-o putea încredinţa pe domnişoara de Fermont unor mâini mai pricepute decât

ale doctorului Griffon.

— Ei! Doamne, e foarte simplu! îi şopteşte doctorul la ureche, ştiu atâta carte pentru că studiez, pentru că experimentez, pentru că risc şi fac multă practică pe bolnavii mei…

— Oare domnişoara poate fi transportată?

— Desigur.

— Atunci, pentru Dumnezeu, vă rog să va retrageţi.

— Haideţi, domnilor, spuse asul ştiinţei, clinica noastră va fi păgubită de un studiu preţios, dar vă voi ţine în curent cu cercetările mele.

Şi doctorul Griffon, întovărăşit de auditoriul său, îşi continuă vizita, lăsându-l pe domnul de Saint-Rémy şi pe marchiza d’Harville lângă domnişoara de Fermont.

Capitolul 9
FLOAREA-MARIEI

În timpul scenei pe care am descris-o mai sus, domnişoara de Fermont nu-şi revenise încă din leşin şi se afla în mâinile Clémencei şi ale celor două călugăriţe care o îngrijeau: una susţinea capul îngreuiat al fetei, în timp ce doamna d’Harville, aplecată peste pat, ştergea cu batista sudoarea rece care năpădise fruntea palidă a bolnavei.

Foarte emoţionat, domnul de Saint-Rémy privea acest, tablou impresionant, când un gând trist îi fulgeră prin minte şi, apropiindu-se de Clémence, îi şopti:

— Dar mama acestei nenorocite, doamnă?

Marchiza se întoarse către contele de Saint-Rémy şi îi răspunse cu adâncă tristeţe:

— Această copilă… nu mai are mamă…

— Doamne. Dumnezeule!… moartă!

— Abia aseară, la înapoierea mea am aflat de adresa doamnei de Fermont şi de starea ei disperată. La ora unu noaptea am fost la ea cu medicul meu. Ah, domnule! ce tablou!… mizeria în toată grozăvia ei… şi nicio speranţă de

a o salva pe această biată mamă care se sfârşea!

— Oh! cât de grea trebuie să-i fi fost agonia, cu gândul la fiica ei!

— Ultimul ei cuvânt a fost: „Fata mea!“

— Ce moarte… Doamne!… Ea, o mamă atât de duioasă, atât de devotată. E groaznic!

Una din călugăriţe veni să întrerupă convorbirea dintre contele de Saint-Rémy şi marchiza d’Harville, adresându-se acesteia:

— Domnişoara e foarte slăbită… abia ne aude; totuşi s-ar putea ca în curând să-şi revină… zguduirea a doborât-o. Dacă nu vă temeţi, doamnă, să aşteptaţi aici ca bolnava să-şi recapete puterile, vă pot oferi scaunul meu.

— Dă-mi-l, dă-mi-l! exclamă Clémence, aşezându-se lângă pat, nu vreau s-o părăsesc pe domnişoara de Fermont; vreau să vadă cel puţin o faţă cunoscută când va deschide ochii, apoi o iau cu mine, căci din fericire, medicul găseşte că poate fi transportată fără niciun risc.

— Ah! doamnă, fiţi binecuvântată pentru binele ce-l faceţi, spuse domnul de Saint-Rémy, dar scuzaţi-mă că nu v-am spus până acum numele meu, atâtea necazuri, atâtea emoţii! Sunt contele de Saint-Rémy, doamnă… Soţul doamnei de Fermont era cel mai bun prieten al meu. Locuiam la Angers… Am plecat din acel oraş, îngrijorat că nu mai primesc nicio veste de la aceste nobile şi demne femei care locuiseră până atunci acolo, dar se spunea că sunt complet ruinate; situaţia lor era cu atât mai penibilă cu cât până atunci trăiseră în condiţii bune.

— Ah! domnule… nu ştiţi încă tot… Doamna de Fermont a fost jefuită în chip josnic.

— De către notarul ei, poate? La un moment dat bănuisem acest lucru.

— Era un monstru, domnule. Vai! Nu e singura lui crimă. Dar, din fericire, urmă Clémence însufleţită de gândul la Rudolf, un om providenţial făcuse dreptate şi am putut închide ochii doamnei de Fermont, liniştind-o cu privire la viitorul fiicei ei. Astfel, moartea i-a fost mai puţin

dureroasă.

— Înţeleg, ştiind că fiica ei are un sprijin în dumneavoastră, doamnă, biata mea prietenă a putut muri mai liniştită…

— Nu numai că va fi sub ocrotirea mea, dar averea îi va fi înapoiată…

— Averea ei!… Cum?… Notarul?

— A fost silit să restituie suma pe care pusese mâna printr-o crimă cumplită…

— O crimă?

— Acest om asasinase pe fratele doamnei de Fermont, făcând să se creadă că nenorocitul s-a sinucis după ce risipise averea surorii sale…

— E oribil!… Nu-ţi vine să crezi… şi totuşi, aveam oarecari vagi bănuieli despre realitatea acestei sinucideri, deoarece Renneviile era cinstea şi lealitatea întruchipate.

— Şi suma pe care notarul a înapoiat-o?

— E depusă la un preot venerabil, la domnul părinte de la Bonne-Nouvelle şi va fi restituită domnişoarei de Fermont.

— Asta nu mulţumeşte îndeajuns justiţia omenească, doamnă!… Acest notar merită eşafodul, căci n-a comis numai o crimă, ci două… Moartea doamnei de Fermont, suferinţele pe care fiica ei le îndură pe acest pat de spital, au fost consecinţele unui infam abuz de încredere al acestui mizerabil!

— Dar monstrul a mai comis o crimă, tot atât de mârşav uneltită.

— Ce spuneţi, doamnă?

— Pentru că s-a descotorosit de fratele doamnei de Fermont printr-o pretinsă sinucidere şi ca să scape de pedeapsă, având interesul să facă să dispară o fată nenorocită, a pus la cale acum câteva zile să fie înecată, fiind sigur că moartea ei va fi atribuită unui accident.

Domnul de Saint-Rémy tresări, se uită surprins la doamna d’Harville şi, gândindu-se la Floarea-Mariei, exclamă:

— Ah! dumnezeule, ce stranie coincidenţă!…

— Dar ce aveţi, domnule?…

— Pe această fată… unde a vrut s-o înece?

— În Sena… lângă Asnières, mi s-a spus…

— Ea e!… ea e!… strigă, domnul de Saint-Rémy.

— De cine vorbiţi, domnule?

— De tânăra fată pe care acest scelerat voia s-o facă dispărută…

— Floarea-Mariei!?!

— O cunoaşteţi, doamnă marchiză?

— Biata copilă… O iubeam mult… Ah! dacă aţi şti, cât era de frumoasă şi de candidă… Dar cum se face că…?

— Doctorul Griffon şi cu mine i-am dat primele îngrijiri…

— Primele îngrijiri? Ei?… Şi unde?

— Pe insula du Ravageur, după ce a fost salvată…

— Salvată, Floarea-Mariei?

— De o fiinţă curajoasă care, cu preţul vieţii ei, a scos-o din Sena… Dar ce aveţi, doamnă?…

— Ah! domnule, nu pot crede în atâta fericire… Dar încă mă mai tem să nu fiu prada unei confuzii… Vă implor, spuneţi-mi, această fată… cum arată?

— De o rară frumuseţe… un chip angelic…

— Cu ochi mari albaştri… cu păr blond?

— Da, doamnă.

— Şi când a fost înecată… se afla cu o femeie în vârstă?

— Într-adevăr: de-abia ieri, de când a putut să vorbească, fiind încă foarte slăbită, ne-a povestit toată întâmplarea… O femeie în vârstă o întovărăşea.

— Domnul fie binecuvântat! exclamă Clémence împreunându-şi mâinile a rugă, îl voi putea anunţa că protejata lui e în viaţă. Ce bucurie pentru el, care, în ultima scrisoare, îmi vorbea de această biată copilă, cu păreri de rău atât de sincere… Iertaţi-mă, domnule conte! dar dacă aţi şti cât de fericită mă simt după cele ce mi-aţi spus… atât eu cât şi o persoană… care, mai mult decât mine chiar, a iubit-o şi ocrotit-o pe Floarea-Mariei! Dar, vă implor., acum unde e?

— Lângă Asnières… în casa unuia din medicii acestui spital… doctorul Griffon. Cu toate ciudăţeniile lui regretabile, are multe calităţi… La el a fost transportată Floarea-Mariei şi de atunci îi dă îngrijirile cele mai atente.

— Şi acum e în afară de orice pericol?

— Da, doamnă, numai de două-trei zile. Astăzi i se va permite să scrie protectorilor ei.

— Oh! eu, domnule conte… eu îmi iau această sarcină… sau mai bine zis eu voi avea bucuria s-o conduc lângă cei care, crezând-o moartă, o plângeau atât de amarnic.

— Înţeleg durerea lor, doamnă… căci e peste putinţă s-o cunoşti pe Floarea-Mariei şi să nu fii subjugat de farmecul ei angelic; graţia şi blândeţea ei exercită asupra tuturor celor care se apropie de ea, o atracţie imposibil de redat… Femeia care a salvat-o şi care de atunci a vegheat-o zi şi noapte, cum ar fi vegheat pe copilul ei, e o persoană curajoasă şi devotată, dar cu un temperament atât de năprasnic, încât a fost supranumită Lupoaica… Vă daţi scama!… Ei bine! orice vorbă a Floarei-Maria o zguduie… Am văzut-o plângând, scoţând ţipete deznădăjduite, când în urma unei crize grave, doctorul Griffon aproape că nu mai spera să poată salva viaţa Floarei-Maria.

— Asta nu mă miră… pentru că o cunosc pe Lupoaica.

— Dumneavoastră, doamnă? întrebă surprins contele de Saint-Rémy. O cunoaşteţi pe Lupoaică?

— Într-adevăr, asta trebuie să vă mire, domnule conte, răspunse marchiza surâzând uşor, căci acum Clémence era fericită… Oh! foarte fericită… gândindu-se la dulcea surpriză ce o va face prinţului.

Dar cât de beată de fericire ar fi fost, dacă ar fi ştiut că această fată pe care Rudolf o credea moartă… şi dânsa avea să i-o aducă… era fiica lui!

— Ah! domnule, se adresă ea contelui de Saint-Rémy, ziua aceasta e atât de frumoasă pentru mine încât aş vrea să fie la fel şi pentru ceilalţi. Îmi pare că aici sunt mulţi oameni cinstiţi care merită să fie ajutaţi. Ar fi un prilej minunat de a sărbători vestea bună ce mi-aţi dat-o. Apoi,

către călugăriţa care-i dădea cu linguriţa o poţiune domnişoarei de Fermont: Ei bine, soră, îşi revine în simţiri?

— Nu încă, doamnă… E atât de slăbită. Biata domnişoară! Abia i se mai simte pulsul.

— Voi aştepta până când va fi în stare să fie transportată în trăsura mea… Dar, spune-mi, soră, printre toate bolnavele nenorocite nu cunoşti pe careva care să merite îndeosebi interesul şi mila şi căreia i-aş putea fi de folos, înainte de a părăsi acest spital?

— Ah! doamnă… Dumnezeu vă trimite… răspunse călugăriţa, e acolo, adăugă ea arătând spre patul surorii lui Fortuné, o biată femeie foarte bolnavă şi demnă de compătimire; a intrat aici când n-o mai ţineau puterile; se văita mereu că a fost nevoită să-şi părăsească doi copii mici, care n-o au decât pe dânsa. Spunea adineauri doctorului că voia să plece, vindecată sau nu, peste opt zile, fiindcă vecinii ei i-au făgăduit să aibă grijă de copiii ei dar nu mai mult de o săptămână… şi că după aceea nu-şi mai pot lua această sarcină.

— Condu-mă la patul ei, te rog, soră, insistă doamna d'Harville, ridicându-se şi urmând-o pe călugăriţă.

Jeanne Duport, revenindu-şi puţin după criza violentă cauzată de vizita doctorului Griffon, nu observă intrarea Clémencei d'Harville în sala spitalului.

Mare îi fu deci mirarea când marchiza, dând în lături perdelele patului, i se adresă cu o privire plină de milă de bunătate:

— Mamă bună, nu trebuie să fii îngrijorată de soarta copiilor dumitale, le voi purta eu de grijă, nu te gândi decât la sănătatea dumitale ca să te poţi întoarce cât mai repede acasă!

Jeanne Duport credea că visează.

În acelaşi loc unde doctorul Griffon şi auditoriul său o supuseseră unui examen făcut cu atâta brutalitate, ea vedea o femeie tânără de o frumuseţe răpitoare, venind către dânsa cu vorbe pline de compasiune, de consolare şi

de speranţe.

Emoţia surorii lui Fortuné era atât de mare, încât nu putu articula niciun cuvânt; îşi împreună doar mâinile ca pentru rugăciune, uitându-se cu adoraţie la necunoscuta ei binefăcătoare.

— Jeanne, Jeanne! îi şopti La Lorraine, răspunde acestei bune doamne… Apoi, adresându-se marchizei, adăugă: Ah! doamnă, o salvaţi! Ar fi murit de disperare, gândindu-se la copiii ei. pe care îi vedea de pe acum părăsiţi… nu-i aşa, Jeanne?

— Încă o dată, fii liniştită, mamă bună ce eşti… să nu-ţi faci nicio grijă, reluă marchiza, strângând între degetele ei gingaşe şi albe mâna fierbinte a Jeannei Duport. Ai încredere, nu te mai nelinişti de soarta copiilor dumitale; şi dacă preferi, vei ieşi chiar azi din spital; vei fi îngrijită acasă, nu-ţi va lipsi nimic. În felul acesta nu-ţi vei părăsi copiii dragi… Dacă locuinţa dumitale e nesănătoasă sau prea strâmtă, ţi se va găsi îndată una mai potrivită, să stai dumneata într-o cameră şi copiii în cealaltă… vei avea o îngrijitoare bună care va supraveghea copiii, în timp ce se va ocupa şi de dumneata. Când vei fi restabilită, dacă nu vei găsi de lucru, te voi ajuta până vei găsi şi, începând de azi, mă interesez eu de soarta copiilor dumitale.

— Ah! Doamne! Ce aud?… Heruvimii coboară din cer ca în cărţile sfinte! exclamă tremurând Jeanne Duport; uluită, nu îndrăznea să se uite la binefăcătoarea ei. De ce atâta bunătate faţă de mine? Cu ce am meritat asta?… Nu e cu putinţă! Eu să părăsesc spitalul unde am plâns atât! să nu mă mai despart de copiii mei… să am o îngrijitoare!… dar asta e o minune a bunului Dumnezeu!

După o jumătate de oră, marchiza d’Harville, însoţită de contele de Saint-Rémy, lua la ea pe orfana căreia îi ascunse moartea mamei sale.

În aceeaşi zi, un om de încredere al marchizei, după ce se dusese să vadă, în strada Barillerie, mizerabila locuinţă a Jeannei Duport, şi după ce căpătase cele mai bune informaţii asupra acestei femei demne, închiriase de

îndată, pe cheiul de l'Ecole, două odăi mari şi o cameră de zi, bine aerisite, mobilă în două ore această modestă, dar confortabilă locuinţă şi, mulţumită promptitudinii şi serviabilităţii magazinului „Le Temple“, în chiar seara aceea Jeanne Duport fu transportată în această casă unde găsi copiii şi o bună soră de caritate.

După ce o instală pe domnişoara de Fermont în casa ei, doamna d'Harville plecă de îndată la Asnières, însoţită de domnul de Saint-Rémy, s-o ia pe Floarea-Mariei s-o conducă la Rudolf.

Capitolul 10
NĂDEJDE

Se apropiau primele zile ale primăverii, soarele începea să prindă putere, cerul era curat, aerul căldicel…

Floarea-Mariei, rezemată de braţul Lupoaicei, îşi încerca puterile, plimbându-se în grădina doctorului Griffon.

Căldura înviorătoare a soarelui şi mişcarea coloraseră în trandafiriu faţa palidă şi slăbită a Guristei; portul ei de ţărancă fiind rupt în graba primelor ajutoare, ea se îmbrăcase acum într-o rochie de merinos de un albastru închis, croită dintr-o bucată şi strânsă în jurul mijlocului ei subţire cu o centură de lână.

— Ce soare plăcut! spuse ea Lupoaicei, oprindu-se în faţa unui grup de pomişori verzi cu faţa către miază-zi care înconjurau o bancă de piatră. Vrei să ne aşezăm o clipă aici, Lupoaico?

— Mai e nevoie să întrebi dacă vreau? răspunse repede femeia lui Marţial, ridicând din umeri.

Apoi, scoţând de la gât un şal de borangic; îl îndoi în patru şi, îngenunchind, îl puse pe nisipul puţin umed al aleii, zicând Guristei:

— Pune picioarele pe el.

— Dar, Lupoaico, spuse Floarea-Mariei, care observase prea târziu intenţia tovarăşei ei ca să o mai poată

împiedica, o să-ţi strici şalul.

— Nu mai face mofturi!… Pământul e umed, replică Lupoaica.

Şi, apucând fără multă vorbă picioruşele Floarei-Maria, le aşeză pe şal.

— Cât mă mai răsfeţi, Lupoaico!

— Hm!… nu prea meriţi, totdeauna te opui la tot, ce vreau să fac pentru binele dumitale. Nu eşti obosită? Iată că umblăm de o jumătate de oră… a sunat de amiaza la Asnières.

— Sunt cam obosită, dar simt că plimbarea asta mi-a făcut bine.

— Ascultă! tresări Lupoaica deodată, ridicându-se în picioare, s-ar zice că e zgomotul unei trăsături. Da… da… se apropie, uite-o, uite-o, n-ai văzut-o trecând prin faţa grilajului? E o femeie înăuntru.

— Oh! Doamne! strigă Floarea-Mariei emoţionată, mi s-a părut că recunosc în ea…

— Pe cine oare?

— O doamnă tânără şi frumoasă pe care am văzut-o la „Saint-Lazare“ şi care a fost foarte bună cu mine.

— Să fi aflat că eşti aici?

— Nu ştiu, dar ea cunoaşte persoana de care ţi-am vorbit mereu, şi dacă vrea, şi va voi, nădăjduiesc, va putea înfăptui visurile noastre din închisoare.

— Un loc de pădurar pentru omul meu, cu o colibă pentru noi în mijlocul pădurilor! suspină Lupoaica. Toate astea-s năluciri… E prea frumos, asta nu se poate împlini.

Un zgomot de paşi grăbiţi se făcu auzit în dosul bolţii de verdeaţă. François şi Amandine, care, mulţumită bunătăţii contelui de Saint-Rémy, nu se despărţiseră de Lupoaică, sosiră într-un suflet, strigând:

— Lupoaico, iată o doamnă frumoasă, care a venit cu domnul de Saint-Rémy; vor s-o vadă imediat pe Floarea-Mariei.

— Nu m-am înşelat! se bucură Gurista.

În aceeaşi clipă, apăru domnul de Saint-Rémy însoţit de

doamna d'Harville.

Cum o zări pe Floarea-Mariei, Clémence alergă spre ea, strângând-o drăgăstos în braţe, exclamă:

— Biată, scumpă copilă... ah! iată-te salvată, ca prin minune de la o moarte îngrozitoare... Cât sunt de fericita că te regăsesc... Eu, ca şi amicii dumitale, toţi te credeam pierdută...

— Şi eu sunt foarte fericită că vă revăd, doamnă, căci n-am uitat cât aţi fost de bună cu mine, replică Floarea-Mariei răspunzând efuziunilor doamnei d'Harville, cu o graţie şi o modestie fermecătoare.

— Ah! nu-ţi poţi închipui surprinderea şi bucuria nebună pe care o vor avea prietenii dumitale, care la ora asta te plâng atât de amar...

Floarea-Mariei, luând-o de mână pe Lupoaica, se adresă doamnei d'Harville, prezentându-i-o:

— Deoarece viaţa mea este atât de scumpă binefăcătorilor mei, îngăduiţi-mi, doamnă, să vă solicit protecţie pentru tovarăşa mea care m-a salvat cu preţul vieţii ei...

— Fii liniştită, copila mea... Prietenii dumitale vor dovedi curajoasei Lupoaice că ştiu cui datorează bucuria de a te revedea.

Lupoaica, roşind încurcată, neîndrăznind să răspundă, nici să ridice ochii spre doamna d'Harville, într-atât nobleţea de caracter a acestei femei îi impunea, nu-şi putu ascunde mirarea auzind-o pe Clémence pronunţându-i numele.

— Dar n-avem nicio clipă de pierdut, reluă marchiza. Mor de nerăbdare să te iau cu mine, Floarea-Mariei. Am adus în trăsura mea un şal şi o haină călduroasă; vino, vino, copila mea... Apoi adresându-se contelui: Fii atât de bun şi dă adresa mea acestei femei curajoase, ca mâine să-şi poată lua bun-rămas de la Floarea-Mariei! În felul acesta vei fi silită să vii să ne vezi, se adresă doamna d'Harville, Lupoaicei.

— Oh! Doamnă, voi veni neapărat, răspunse aceasta, mai

ales când e vorba să-mi iau rămas-bun de la Gurista; aş fi foarte mâhnită să n-o pot îmbrăţişa încă o dată.

După câteva minute, doamna d'Harville şi Gurista erau în drum spre Paris.

Rudolf, ce asistase la moartea lui Jacques Ferrand, atât de cumplit pedepsit pentru crimele sale, se înapoiase acasă grozav de abătut.

După o lungă şi penibilă insomnie, îl chemase la el pe sir Walter Murph, să-i relateze acestui vechi şi credincios prieten, zdrobitoarea descoperire ce o făcuse în ajun cu privire la Floarea-Mariei.

Demnul gentilom fu consternat; era cel mai în măsură să înţeleagă şi să împărtăşească nemărginita durere a prinţului.

Rudolf, palid, abătut, cu ochii înroşiţi de plâns, făcuse lui Murph această tragică destăinuire.

— Curaj! îl îmbărbăta gentilomul, ştergându-şi ochii, căci cu toate că se stăpânise, plânsese şi el. Da, curaj, monseniore! mult curaj! Fără consolări zadarnice… Această durere nu poate fi potolită prin cuvinte.

— Ai dreptate… Ce am simţit ieri e nimic faţă de ce simt acum…

— Ieri monseniore, era şocul primei lovituri; dar reacţia va fi din zi în zi mai dureroasă… Aşadar, curaj!… viitorul e trist, foarte trist!…

— Şi-apoi ieri, dispreţul şi oroarea ce-mi inspiră acea femeie… Dar Dumnezeu să aibă milă de dânsa… căci e acum în faţa Lui… Ieri, uimirea, ura, spaima, atâtea pasiuni violente îmi înăbuşeau pornirile unei afecţiuni disperate care acum a pus stăpânire pe mine… Abia dacă puteam plânge… Cel puţin acum, lângă tine, dau curs lacrimilor… Uite, vezi mă simt doborât… iartă-mă… Lacrimi, mereu, mereu… Oh! copilul meu! bietul meu copil!…

— Plângeţi., plângeţi, monseniore… Vai! pierderea este ireparabilă!

— Să uit grozavele mizerii prin care a trecut! strigă

Rudolf pe un ton sfâşietor… După câte a suferit!… Gândeşte-te la soarta ce-o aştepta!

— Poate că această tranziţie ar fi fost prea bruscă pentru această copilă nenorocită, şi atât de crud încercată!

— Oh! nu… nu!… dacă ai şti cu câtă grijă, cu câte menajamente i-aş fi dezvăluit secretul naşterii ei! Cum aş fi pregătit-o treptat pentru această destăinuire!…

Apoi, lăsându-se iar pradă disperării, Rudolf strigă: „Dar la ce bun atâtea vorbe deşarte! Nu voi mai avea nimic să-i spun, niciodată! Ah! ceea ce e şi mai groaznic e să te gândeşti, vezi tu? să te gândeşti că ai avut-o pe fiica ta lângă tine… o zi întreagă – da, în ziua aceea pe veci blestemată şi în acelaşi timp sfântă, când am condus-o la fermă, în ziua în care toate comorile sufletului ei angelic mi se dezvăluiseră în toată candoarea lor. Asistam la deşteptarea acestei firi adorabile… şi nimic în inima mea nu-mi spunea: „E fiica ta…“ Nimic, nimic… Orb ce-am fost, barbar, stupid!… Nu ghiceam… Oh! nu meritam să fiu tată! apoi după o pauză:

— Pregăteşte totul… mâine dimineaţa plec la ferma Bouqueval… mă voi închide trei, patru ore acolo, apoi…

Murph, vrând să-i îndepărteze pentru moment gândurile negre, răspunse:

— Totul va fi gata, monseniore, numai că aţi uitat că mâine va avea loc la Bouqueval căsătoria fiului doamnei Georges cu Rigolette… Nu numai că aţi asigurat viitorul lui Germain şi aţi înzestrat-o cu dărnicie pe logodnica lui, dar le-aţi făgăduit să fiţi martor la căsătoria lor… Numai atunci urmau să afle numele binefăcătorului lor.

— E adevărat, am făgăduit asta… Ei sunt la fermă… şi nu mă voi putea duce mâine acolo fără să asist la această ceremonie… dar îţi mărturisesc că nu voi avea curajul…

— Văzând cât sunt de fericiţi aceşti tineri, poate asta v-ar mai potoli puţin durerea.

— Nu, nu, durerea este egoistă şi caută singurătatea… Mâine te vei duce să mă scuzi şi să mă reprezinţi acolo, vei ruga pe doamna Georges să adune tot ce-a aparţinut fiicei

mele… Se va face o schiţă a camerei şi mi se va trimite în Germania.

— Veţi pleca, deci, monseniore, fără s-o mai vedeţi pe doamna d'Harville?

La amintirea Clémencei, Rudolf tresări… Acea sinceră dragoste dăinuia mereu în sufletul lui cu aceeaşi ardoare de totdeauna, dar în clipa de faţă, inima îi era năpădită de valuri de amărăciune.

Printr-o ciudată contradicţie, prinţul simţea că duioasa afecţiune a doamnei d'Harville era singura ce-l putea susţine şi ajuta să suporte nenorocirea care-l lovea, dar în acelaşi timp se învinuia că putea avea asemenea gânduri neînsemnate faţă de intensitatea durerii sale de tată.

— Voi pleca fără s-o mai văd pe doamna d'Harville, răspunse Rudolf. Sunt puţine zile de când i-am descris durerea mea pricinuită de moartea năprasnică a Floarei-Maria. Când va afla că Floarea-Mariei este fiica mea, va înţelege că sunt anumite dureri, sau mai bine-zis pedepse fatale pe care trebuie să ai curajul să le înfrunţi singur… da, singur, ca un fel de ispăşire… Şi, e o cumplită ispăşire pe care fatalitatea mi-o impune, cumplită! deoarece ea începe, pentru mine, acum când declinul vieţii se arată şi el.

Cineva bătu uşor cu sfială în uşă, Rudolf făcu un gest de nerăbdare şi de necaz.

Murph se ridică şi se duse să vadă cine e.

Prin uşa întredeschisă, un aghiotant al prinţului şopti gentilomului câteva cuvinte. Acesta se întoarse către Rudolf:

— Monseniorul îmi îngăduie să lipsesc un moment? Cineva vrea să-mi vorbească în chiar clipa aceasta, într-o chestiune care o priveşte pe alteţa voastră.

De-abia plecase Murph, că Rudolf, ascunzându-şi faţa în palme, scoase un suspin adânc.

„Oh! ceea ce simt mă înspăimântă… Mi-e sufletul plin de venin şi de ură; prezenţa celui mai bun prieten mă apasă… Amintirea unei dragoste nobile şi curate mă supără şi mă

tulbură şi apoi, e laş şi nedemn, dar ieri am aflat cu o bucurie sălbatică de moartea Sarei, a acestei mame denaturate, cauza pierderii fiicei mele; mă complac să evoc oribila agonie a monstrului care a uneltit asasinarea copilului meu. Blestem! Am sosit prea târziu! strigă el, ridicându-se brusc de pe fotoliu. Totuşi, ieri nu simţeam ce simt azi, deşi ştiam că fata mea era moartă… oh! da, dar nu-mi spuneam vorbele astea care de acum înainte îmi vor otrăvi viaţa: Mi-am văzut fata, i-am vorbit, am admirat tot ce era adorabil în fiinţa ei. Oh! dar cât timp am stat eu la ferma aceea! Când mă gândesc că nu m-am dus decât de trei ori… da… nu mai mult. Şi m-aş fi putut duce în fiecare zi, să-mi văd fata în fiecare zi… Ce spun! s-o ţin lângă mine pentru totdeauna. Vai! acesta-mi va fi supliciul… să-mi repet asta mereu!“

Deodată uşa se deschise şi Murph intră foarte palid; atât de palid, încât prinţul se ridică şi exclamă:

— Murph, ce-i cu tine?

— Nimic, monseniore…

— Totuşi, eşti tare palid.

— E mirarea…

— Ce mirare?

— Doamna d’Harville!

— Doamna d’Harville, Doamne! Vreo nouă nenorocire!…

— Nu, nu, monseniore, liniştiţi-vă, este… dincolo… în salonul de serviciu.

— Ea… aici… la mine? Dar e cu neputinţă!

— Ba da, monseniore… vă spun… surpriza…

— Un asemenea demers din partea ei… Dar ce s-a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu ştiu… dar nu-mi dau seama de ceea ce simt…

— Îmi ascunzi ceva?

— Pe onoarea mea, monseniore… pe onoarea… nu… nu ştiu ce mi-a spus doamna marchiză.

— Dar ce ţi-a spus?

— „Sir Walter, a început ea, şi vocea ei era emoţionată, dar privirea ei strălucea de bucurie, prezenţa mea aici

trebuie desigur să vă mire mult. Dar sunt anume împrejurări atât de imperioase, care nu-ţi mai dau timp să te gândeşti la convenienţe. Roagă pe alteţa-sa să-mi acorde de îndată o convorbire de câteva clipe în prezenţa dumneavoastră, căci ştiu că prinţul n-are pe lume un alt prieten mai bun. I-aş fi putut cere să-mi facă favoarea de a veni la mine, dar ar fi fost o întârziere de o oră, poate, şi prinţul îmi va fi recunoscător că n-am întârziat nici măcar cu o clipă această întrevedere…“, a adăugat ea cu o expresie care m-a făcut să tresar.

— Dar, spuse Rudolf, cu o voce schimbată şi făcându-se şi mai palid decât Murph, nu ghicesc pricina tulburării tale, emoţiei tale… E altceva… Această întrevedere…

— Pe onoarea mea eu nu… nu ştiu nimic mai mult. Aceste singure cuvinte ale marchizei m-au răscolit. De ce? Nu ştiu… Dumneavoastră înşivă sunteţi foarte palid, monseniore.

— Eu? răspunse Rudolf, rezemându-se de fotoliu, simţind că nu se mai poate ţine pe picioare.

— Vă spun, monseniore, că sunteţi tot atât de tulburat ca şi mine. Ce aveţi?

— Chiar de-ar fi să mor de emoţie, roagă pe doamna d’Harville să poftească, rosti prinţul.

Printr-o simpatie reciprocă, vizita atât de neaşteptată, atât de extraordinară a doamnei d’Harville, deşteptase în Murph şi în Rudolf aceeaşi nelămurită şi nebună speranţă. Dar aceasta li se părea atât de nesăbuită, încât niciunul nici celălalt nu şi-o mărturisiră.

Doamna d’Harville întovărăşită de Murph, intră în biroul prinţului.

Capitolul 11
TATĂL ŞI FIICA

Doamna d’Harville, neştiind că Floarea-Mariei e fiica prinţului, foarte bucuroasă că-i aduce protejata, crezu că i-

o poate înfăţişa fără prea multe introduceri; numai că o lăsase în trăsura ei, neştiind dacă Rudolf voia ca această fată să-i cunoască rangul şi să o primească chiar în casa lui. Dar, observând pe chipul lui o disperare fără margini, zărind în ochii lui urme de lacrimi, Clémence bănui că a fost lovit de o nenorocire mult mai crudă pentru el decât moartea Guristei; aşa că, uitând obiectul vizitei, strigă:

— Dumnezeule! monseniore… Dar ce aveţi?

— Nu ştiţi, doamnă?… Ah! Orice nădejde e pierdută, graba dumneavoastră… întrevederea pe care mi-aţi cerut-o atât de stăruitor… am crezut…

— Ah! vă rog să nu vorbim de motivul care m-a adus aici, monseniore! În numele tatălui meu căruia i-aţi salvat viaţa… am dreptul să vă întreb de cauza dezolării care v-a cuprins, tristeţea, paloarea dumneavoastră mă înspăimântă… Oh! vorbiţi monseniore… fiţi atât de bun… vorbiţi, aveţi milă de temerile mele…

— La ce bun, doamnă? Rana mea nu se va închide niciodată.

— Aceste cuvinte măresc groaza mea, monseniore, explicaţi-vă… Sir Walter, ce s-a întâmplat?

— Ei bine, răspunse Rudolf, cu vocea sugrumată, făcând o sforţare extremă, după ce v-am adus la cunoştinţă moartea Floarei-Maria, am aflat că ea era fiica mea.

— Floarea-Mariei!… Fiica dumneavoastră? exclamă Clémence în culmea emoţiei.

— Da. Şi adineauri când mi-aţi trimis vorbă că vreţi să mă vedeţi numaidecât ca să-mi daţi o veste care mă umple de bucurie – aveţi milă de slăbiciunea mea – dar un tată nebun de durere că şi-a pierdut copilul, e în stare să aibă cele mai nesăbuite nădejdi, o clipă am crezut, dar nu, nu, văd că m-am înşelat. Iertaţi-mă, sunt un nenorocit, pierdut din pricina durerii.

Rudolf, istovit de această nouă lovitură, de risipirea unei speranţe trecătoare, recăzu în fotoliu, ascunzându-şi faţa în mâini.

Doamna d’Harville rămase înmărmurită, nemişcată,

mută, cu răsuflarea tăiată, pradă rând pe rând unei bucurii năvalnice şi unei temeri grozave. Teamă de emoţia fulgerătoare ce i-ar produce prinţului destăinuirea, iar pe de altă parte fericită şi recunoscătoare Cerului că tocmai dânsa era aceea care avea să-i dea lui Rudolf vestea că fiica lui trăieşte şi că i-o aducea chiar ea…

Clémence, tulburată de aceste emoţii atât de violente, nu putea scoate o vorbă.

Murph, după ce împărtăşise o clipă speranţa nebună a prinţului, deveni tot atât de zdrobit ca el.

Deodată, marchiza, cedând unui imbold subit, involuntar, uitând de prezenţa lui Murph şi a lui Rudolf, îngenunchie, îşi împreună mâinile şi exclamă cu o pietate adâncă şi plină de recunoştinţă:

— Mulţumescu-ţi ţie, Doamne… Fii binecuvântat… Recunosc voinţa Ta atotputernică… Îţi mulţumesc încă o dată că m-ai ales pe mine… să-i aduc la cunoştinţă că fiica lui e salvată!

Deşi rostise aceste vorbe încet şi cu o sinceră şi sfântă exaltare, ele ajunseseră la urechile lui Murph şi ale prinţului.

Acesta îşi ridică privirea în clipa în care Clémence se sculă de jos.

E greu de redat gestul, expresia feţei lui Rudolf, privirea îndreptată spre doamna d'Harville, al cărei chip fermecător, nimbat de o bucurie celestă, strălucea de o frumuseţe supranaturală.

Rezemată cu o mână de un piedestal şi domolindu-şi cu cealaltă bătăile precipitate ale inimii, ea răspunse printr-un semn afirmativ din cap la o privire întrebătoare a lui Rudolf.

— Şi unde e? îngăimă prinţul, tremurând ca frunza pe ram.

— Jos, în trăsura mea.

Fără Murph, care iute ca fulgerul se aruncă în faţa lui Rudolf, acesta s-ar fi repezit, ca scos din minţi, spre ieşire.

— Monseniore, o omori! strigă gentilomul, reţinându-l.

— Numai de ieri e în convalescenţă. În numele vieţii ei, să nu facem imprudenţe, monseniore, îl sfătui Clémence.

— Aveţi dreptate, replică Rudolf, abia stăpânindu-se, îmi voi impune calmul, n-o voi vedea încă, voi aştepta până ce prima mea emoţie se va mai potoli. Ah! e prea mult, prea mult pentru o singura zi! urma el cu vocea stinsă.

Apoi, către doamna d’Harville, cu mâna întinsă, cu o efuziune şi o recunoştinţă nespusă, prinţul reluă:

— Sunt iertat… Sunteţi îngerul izbăvirii.

— Monseniore, mi-aţi redat tatăl, Dumnezeu a vrut să vă aduc în schimb copilul, răspunse Clémence, dar la rându-mi vă cer iertare pentru slăbiciunea mea. Descoperirea atât de subită, de neaşteptată, m-a zguduit într-atât, încât mărturisesc că nu voi avea curajul să mă duc s-o aduc pe Floarea-Mariei, emoţia mea ar putea s-o sperie.

— Şi cum a fost salvată? Cine a salvat-o? întrebă Rudolf. Ce ingratitudine din partea mea că nu v-am pus până acum această întrebare!

— În clipa în care era gata să se înece, a fost scoasă din apă de către o femeie straşnică.

— O cunoaşteţi?

— Mâine va veni la mine.

— Datoria mea faţă de ea e imensă, spuse prinţul, dar voi şti s-o împlinesc.

— Ce bine am făcut, Doamne, că n-am luat-o cu mine pe Floarea-Mariei! spuse marchiza, această scenă i-ar fi putut fi fatală.

— E adevărat, doamnă, zise Murph, e un noroc că nu s-a aflat în aceste clipe aici.

— Nu ştiam dacă monseniorul dorea ca dânsa să afle cine e el în realitate şi nu voiam s-o aduc fără să-i cer aprobarea.

— Acum, zise prinţul, ale cărui trăsături păreau aproape destinse, după ce luptase câteva clipe ca să-şi înfrângă teribila agitaţie, acum mă simt stăpân pe mine, vă asigur, Murph, du-te şi adu-o pe fiica mea!

Aceste două cuvinte „fiica mea“ fură rostite de prinţ cu

un accent imposibil de redat.

— Monseniore, sunteţi stăpân pe dumneavoastră? îl întrebă Clémence. Nu credeţi că facem vreo imprudenţă?

— Oh! fiţi liniştită, ştiu că e primejdios pentru ea, dar a voi cruţa. Bunul meu Murph, te rog, du-te… du-te!

— Fiţi liniştită, doamnă, repetă şi gentilomul, care-l privise atent pe prinţ, fata poate veni, monseniorul se va stăpâni.

— Atunci, du-te, du-te odată şi cât mai repede, bunul meu prieten.

— Da, monseniore, dar vă cer răgaz un minut, nu sunt de piatră, zise Murph, ştergându-şi lacrimile; nu trebuie să vadă că am plâns.

— Bunul meu Murph! exclamă Rudolf, strângându-i mâna.

— Sunt gata, monseniore… Nu voiam să trec prin salonul de serviciu, plâns ca o bocitoare.

Şi gentilomul dădu să plece. Se opri însă o clipă:

— Dar, monseniore, ce-i voi spune?

— Are dreptate, ce-i va spune? o întrebă Rudolf pe marchiză.

— Că domnul Rudolf vrea s-o vadă, nimic mai mult pentru moment, aşa aş fi eu de părere.

— Aveţi dreptate, domnul Rudolf doreşte s-o vadă… nimic mai mult… Cred că e bine aşa, încuviinţă gentilomul. Asta nu-i va da nimic de gândit, nimic de bănuit, e în adevăr tot ce poate fi mai potrivit.

Dar Murph nu se mişcă.

— Sir Walter, îi spuse Clémence surâzând, ţi-e teamă?

— Aţi ghicit, doamnă marchiză, cu toată voinicia mea şi cu cei doi metri ai mei, mă simt încă pradă acestei emoţii.

— Prietene, ia seama, îi zise Rudolf, mai aşteaptă un moment dacă nu eşti sigur de tine.

— Haide, s-a făcut; de data asta, monseniore, mi-a trecut, zise gentilomul, după ce-şi frecă ochii cu pumnii lui de Hercule. Evident că la vârsta mea o asemenea slăbiciune e ridiculă. Nu vă fie teamă, monseniore.

Şi Murph ieşi cu pasul sigur, cu faţa impasibilă.

După plecarea lui, urmă un moment de tăcere. Abia atunci Clémence îşi dete seama, roşind, că se află la Rudolf, singură cu el. Prinţul se apropie de dânsa şi-i spuse cu sfială:

— Dacă aleg ziua aceasta, clipa aceasta, pentru a vă face o mărturisire sinceră, este fiindcă solemnitatea acestei zile, a acestei clipe, consfinţeşte mai mult gravitatea acestei mărturisiri. De când v-am văzut, vă iubesc! Atâta vreme cât a trebuit să tăinuiesc această dragoste, am făcut-o, dar acum, că sunteţi liberă şi mi-aţi redat fiica, vreţi să-i fiţi mamă?

— Eu, monseniore! exclamă doamna d'Harville. Ce spuneţi?

— Vă implor, nu mă refuzaţi, faceţi astfel, glăsui Rudolf cu multă duioşie, ca această zi să hotărască fericirea întregii mele vieţi.

Clémence, de asemeni, îl iubea de multă vreme pe prinţ. I se părea că visează; mărturisirea lui Rudolf, această mărturisire în acelaşi timp simplă, gravă, făcută în atare împrejurări, o covârşea de o fericire la care nu nădăjduia. Răspunse încurcată:

— Monseniore, trebuie să vă amintesc de deosebirea dintre situaţiile noastre, interesele suveranităţii dumneavoastră…

— Permiteţi-mi să mă gândesc înainte de toate la interesele inimii mele, ale fiicei mele iubite, faceţi-ne foarte fericiţi, oh! foarte fericiţi, pe dânsa şi pe mine, ajutaţi-mă ca eu, care mai adineauri eram fără familie, să pot spune acum: soţia mea, fiica mea; faceţi în aşa fel ca această biată copilă fără familie să poată spune: tatăl meu, mama mea, sora mea, căci aveţi o fiică pe care o voi socoti a mea.

— Ah! monseniore, la atât de nobile cuvinte nu pot răspunde decât cu lacrimi de recunoştinţă, exclamă Clémence.

Apoi stăpânindu-se, adăugă:

— Monseniore, sosesc, – vine fiica dumneavoastră.

— Oh! nu mă respingeţi, reluă Rudolf, cu voce caldă şi rugătoare, în numele dragostei mele, spuneţi… fiica noastră.

— Ei bine! fiica noastră, murmură Clémence în clipa în care Murph, deschizând uşa, o introduse pe Floarea-Mariei în salonul prinţului.

Tânăra fată coborâse din trăsura marchizei în faţa peristilului acestui imens palat, traversase o primă anticameră plină de lachei în livrele, după aceea o sală de aşteptare unde erau camerierii, apoi încăperea aprozilor şi, în sfârşit, salonul de serviciu, ocupat de un şambelan şi de aghiotanţii prinţului în mare ţinută. Ne închipuim mirarea bietei Guriste care nu cunoştea aceste splendori, când trecu prin apartamentele princiare, strălucind de aur, de oglinzi şi de tablouri.

De cum apăru, doamna d'Harville alergă spre dânsa, o luă de mână, îi cuprinse mijlocul, ca pentru a o susţine, şi o conduse la Rudolf care, în picioare lângă cămin, nu putea face un pas.

Murph, după ce o încredinţase pe Floarea-Mariei doamnei d'Harville, se grăbi să dispară în spatele uneia din imensele draperii de la fereastră, nefiind sigur că nu se va trăda.

La vederea binefăcătorului, salvatorului, dumnezeului ei, care o privea într-un extaz mut, Floarea-Mariei, foarte tulburată, începu să tremure.

— Linişteşte-te, copila mea, îi spuse doamna d'Harville, iată-l pe prietenul dumitale, domnul Rudolf, care te aştepta cu nerăbdare… A fost foarte îngrijorat de soarta dumitale.

— Oh!… da… foarte… foarte îngrijorat, îngână Rudolf neputând face o mişcare, deşi inima lui înota în lacrimi văzând chipul palid şi blând al fiicei sale.

Deşi se credea stăpân pe sine, prinţul fu nevoit să-şi întoarcă o clipă faţa pentru a-şi ascunde emoţia.

— Copila mea, eşti încă foarte slabă, aşează-te acolo, îi spuse Clémence pentru a distrage atenţia Floarei-Maria şi

o conduse spre un fotoliu de lemn aurit în care Gurista se aşeză cu sfială.

Tulburarea ei creştea din ce în ce mai mult; simţea o apăsare, era mâhnită că nu putea scoate un cuvânt de mulţumire pentru Rudolf.

În sfârşit, la un semn al doamnei d'Harville, rezemată de spătarul fotoliului, aplecată către Floarea-Mariei şi ţinându-i mâna într-ale sale, prinţul se apropie încet de ea. De data asta, mai stăpân pe el, îi spuse Floarei-Maria care întoarse către el faţa-i fermecătoare:

— În sfârşit, copila mea, iată-te pentru totdeauna la un loc cu prietenii dumitale!... Nu-i vei mai părăsi de-aci înainte... Trebuie, acum mai ales, să uiţi ce-ai suferit.

— Da, copila mea, pentru că ne iubeşti, adăugă Clémence. Să uiţi acest trist trecut.

— Credeţi-mă, domnule Rudolf... şi dumneavoastră, doamnă, că dacă mă voi gândi câteodată fără să vreau la ce a fost, va fi ca să-mi spun că fără dumneavoastră aş fi încă şi azi foarte nenorocită.

— Da; dar vom face în aşa fel, ca să nu mai ai aceste gânduri sumbre. Afecţiunea noastră nu-ţi va da timp să te gândeşti la ele, dragă Marie, reluă Rudolf, îţi aminteşti că ţi-am dat acest nume la fermă.

— Da, domnule Rudolf. Doamna Georges care mi-a permis să-i spun mamă, e sănătoasă?

— Da, e foarte bine, copila mea... Dar am să-ţi dau noutăţi importante.

— Mie, domnule Rudolf?

— De când te-am văzut, s-au descoperit multe despre... despre... naşterea dumitale.

— Despre naşterea mea?

— Am aflat cine erau părinţii dumitale. Ştiu cine e tatăl dumitale.

Rudolf avea vocea atât de înecată în lacrimi, încât Floarea-Mariei, foarte mişcată, se întoarse brusc spre dânsul, dar, din fericire, el îşi întoarse faţa.

Un alt incident, aproape comic, îi distrase atenţia,

împiedicând-o să observe emoţia tatălui ei. Domnul Murph, care nu ieşea de după draperie şi se prefăcea că priveşte spre grădina palatului, nu se putu reţine şi îşi suflă nasul cu un zgomot formidabil, căci plângea ca un copil.

— Da, draga mea Marie, se grăbi să spună Clémence, cunoaştem pe tatăl dumitale… El trăieşte.

— Tatăl meu! exclamă Gurista cu o voce care puse curajul lui Rudolf la o grea încercare.

— Şi, într-o zi… continuă Clémence, curând poate, îl vei vedea. Ceea ce te va mira fără îndoială este că are o situaţie foarte înaltă… e de neam ales…

— Şi mama mea, doamnă, o voi vedea?

— Tatăl dumitale va răspunde la această întrebare, copila mea… Dar n-ai fi fericită să-l vezi?

— Oh! da, doamnă, răspunse Floarea-Mariei, lăsând ochii în jos.

— Cât de mult îl vei iubi, când îl vei cunoaşte! urmă marchiza.

— Din ziua aceea o nouă viaţă va începe pentru dumneata. Nu-i aşa, Marie? adăugă prinţul.

— Oh! Nu, domnule Rudolf, răspunse cu naivitate Gurista. Noua mea viaţă a început din ziua în care v-a fost milă de mine… Când m-aţi trimis la fermă.

— Dar tatăl dumitale… te iubeşte doar, spuse prinţul.

— Nu-l cunosc… şi dumneavoastră vă datorez totul… domnule Rudolf.

— Aşa dar… mă iubeşti… tot atât… mai mult poate decât l-ai iubi pe tatăl dumitale?

— Vă binecuvântez şi vă respect ca pe Dumnezeu, domnule Rudolf, fiindcă aţi făcut pentru mine ceea ce numai Dumnezeu ar fi putut face, răspunse Floarea-Mariei cu avânt, uitând sfiiciunea ei obişnuită. Când doamna marchiză a avut bunătatea să-mi vorbească, în închisoare, i-am spus, după cum spuneam la toată lumea… da, domnule Rudolf, persoanelor care erau foarte nenorocite, le spuneam: „Nădăjduiţi, domnul Rudolf ajută pe cei în suferinţă“. Acelora care şovăiau între bine şi rău, le

spuneam: „Fiţi curajoase, fiţi bune, domnul Rudolf răsplăteşte pe cei buni“. Celor rele, le spuneam: „Luaţi seama, domnul Rudolf pedepseşte pe cei răi“. În sfârşit, când credeam că voi muri, mi-am spus: „Dumnezeu va avea milă de mine, fiindcă domnul Rudolf a socotit că merit să se ocupe de mine“.

Floarea-Mariei, însufleţită de recunoştinţă pentru binefăcătorul ei, îşi învinsese teama, o uşoară roşeaţă îi colora obrajii şi frumoşii ei ochi albaştri, îndreptaţi spre cer ca pentru rugăciune, străluceau de o lumină caldă şi blândă.

O tăcere de câteva secunde urmă cuvintelor înflăcărate ale Floarei-Maria; emoţia celor de faţă era adâncă.

— Văd, copila mea, reluă Rudolf, cu o bucurie abia stăpânită, că în inima dumitale am luat aproape locul celui ce-ţi este tată.

— Nu e vina mea, domnule Rudolf. Poate că e urât din partea mea… dar nu-l cunosc pe tatăl meu şi, adăugă plecându-şi capul cu tristeţe, dumneavoastră îmi cunoaşteţi trecutul… Cu toate astea m-aţi copleşit cu bunătatea dumneavoastră; pe când tatăl meu nu cunoaşte acest trecut. Va regreta poate că m-a regăsit, adăugă nefericita copilă cutremurându-se şi, mai ales dacă este cum spune doamna, de neam mare, fără îndoială că-i va fi ruşine… va roşi pentru mine.

— Să roşească pentru dumneata! exclamă Rudolf, ridicându-şi privirea semeaţă. Fii liniştită, biată copilă, tatăl dumitale îţi va face o situaţie din cele mai strălucite, încât cei mai mari dintre mai marii lumii te vor privi de-acum înainte cu adânc respect. Să roşească pentru dumneata! Nu… nu. După reginele cu care eşti rudă de sânge, vei merge alături de cele mai nobile principese ale Europei.

— Monseniore! strigară deodată Murph şi Clémence, cu teamă din pricina exaltării lui Rudolf şi a palorii crescânde a Floarei-Maria, care-şi privea înmărmurită tatăl.

— Să roşească pentru tine! continuă el, oh! dacă am

fost vreodată fericit şi mândru de rangul meu, e pentru că mulţumită lui te voi putea ridica atât de sus, pe cât ai fost de înjosită… Auzi tu, copila mea iubită… fiica mea adorată? … căci eu sunt tatăl tău!

Şi prinţul, nemaiputându-şi stăpâni emoţia, se aruncă la picioarele Floarei-Maria, acoperind-o cu lacrimi şi mângâieri.

— Fii binecuvântat, Dumnezeule! exclamă Floarea-Mariei împreunându-şi mâinile. Mi-era îngăduit să-l iubesc pe binefăcătorul meu, atât cât îl iubeam… E tatăl meu… îl voi putea iubi fără remuşcări… Fii… binecuvântat… ta…

Nu putu isprăvi… zguduirea era prea violentă: Floarea-Mariei leşină în braţele prinţului.

Murph alergă la uşa salonului de serviciu, o deschise şi strigă:

— Doctorul David… imediat… alteţa-sa-regală… Cuiva i-a venit rău.

— Blestemat să fiu!… Am ucis-o… se văita Rudolf plângând, îngenuncheat în faţa fiicei lui. Marie… copilul meu… ascultă-mă… e tatăl tău… Iartă-mă… oh! iartă-mă… că n-am putut păstra mai mult această taină… Am ucis-o… Doamne! Am ucis-o!

— Potoliţi-vă, monseniore, îl încurajă Clémence, desigur că nu e nimic grav… Iată… are culori în obraji… e tulburarea… numai tulburarea.

— Dar abia era în convalescenţă… Va muri din pricina emoţiei… Nenorocitul de mine! oh! nenorocitul de mine!

În acel moment, David, medicul negru, năvăli în cameră, ţinând în mână o casetă mică plină cu flacoane şi o hârtie pe care o dete lui Murph.

— David… fiica mea e pe moarte… Ţi-am salvat viaţa… trebuie să-mi salvezi copila! îl imploră Rudolf.

Deşi surprins de cuvintele prinţului, căci spusese „fiica mea“, doctorul alergă la Florea-Mariei, ţinută în braţe de doamna d’Harville, îi luă pulsul, îi puse mâna pe frunte şi întorcându-se către Rudolf, care, palid, speriat, aştepta verdictul:

— Nu e nicio primejdie… Alteţa voastră să fie liniştită.

— Spui adevărat? Nicio primejdie, niciuna?

— Niciuna, monseniore. Câteva picături de eter şi criza va trece.

— Oh! mulţumesc, David, bunul meu David! strigă cu însufleţire prinţul.

Apoi adresându-se Clémencei:

— Trăieşte… Fiica noastră va trăi…

Murph îşi aruncă ochii pe biletul adus de doctorul David, tresări şi-l privi înspăimântat pe prinţ.

— Da, vechiul meu prieten!… În scurtă vreme fiica mea va putea spune doamnei d'Harville: mamă…

— Monseniore, spuse Murph tremurând, vestea de ieri era falsă…

— Ce spui?

— O criză puternică, urmată de o sincopă a făcut să se creadă că doamna contesă Sarah murise…

— Contesa?

— Azi dimineaţă s-au ivit speranţe că va scăpa.

— Oh, Doamne!… Doamne! exclamă prinţul înmărmurit, în timp ce Clémence îl privea nedumerit, neînţelegând încă nimic.

— Monseniore, spuse doctorul David, ocupându-se mereu de Floarea-Mariei, nu trebuie să fiţi îngrijorat… dar fata are nevoie urgentă de aer curat, am putea împinge fotoliul pe terasă, deschizând uşa către grădină… Leşinul ar ceda imediat.

Murph alergă să deschidă uşa cu geamuri care dădea pe terasa mare; apoi, ajutat de David, împinse încet fotoliul în care se afla Gurista, care încă nu-şi revenise din leşin.

Capitolul 12
DEVOTAMENT

— Ah! Doamne! izbucni Rudolf de îndată ce Murph şi David se depărtaseră, nu ştiţi cine este contesa Sarah?

Este mama Floarei-Maria!

— Doamne, Dumnezeule!

— Şi eu o credeam moartă!

Fu un moment de adâncă tăcere.

Doamna d'Harville păli, îşi simţea inima sfâşiata.

— Ceea ce nu ştiţi încă, reluă cu amărăciune Rudolf, este că această femeie, pe cât de ticăloasă pe atât de ambiţioasă, neiubind în mine decât rangul, reuşise în prima mea tinereţe să mă atragă într-o căsătorie pe care apoi am desfăcut-o. Vrând să se remărite, contesa a fost cauza tuturor nenorocirilor copilului ei, pe care l-a dat pe mâini străine.

— Ah! acum înţeleg, monseniore, aversiunea ce i-o purtaţi.

— Veţi înţelege şi de ce, de două ori a vrut să vă piardă prin denunţuri infame! Mereu pradă unei ambiţii nefaste, spera să mă silească să revin la ea, lipsindu-mă de orice altă afecţiune.

— Oh! ce calcul perfid!

— Şi n-a murit!

— Monseniore, acest regret nu e demn de dumneavoastră!

— Pentru că nu cunoaşteţi toate infamiile pe care le-a comis! Chiar în clipa aceasta, când regăsind-o pe fiica mea, mă gândeam să-i dau o mamă iubitoare… oh! nu… nu… această femeie e un demon al răzbunării care mă urmăreşte…

— Haide, monseniore, curaj, îl sfătui Clémence ştergându-şi lacrimile de pe obraz, aveţi o datorie mare, sacră, de îndeplinit. Aţi spus-o chiar dumneavoastră, într-un drept şi generos avânt de dragoste părintească: de acum viaţa fiicei dumneavoastră trebuie să fie atât de fericită pe cât a fost de nenorocită în trecut. Trebuie să fie atât de respectată pe cât a fost de înjosită. În acest scop trebuie să i se legitimeze naşterea, aşa că trebuie să va recăsătoriţi cu contesa Mac-Grégor.

— Niciodată, niciodată! Ar fi să răsplătesc cu binele

sperjurul, egoismul şi ambiţia feroce a acestei mame denaturate. Voi recunoaşte-o pe fiica mea, o veţi adopta şi, aşa cum sper, va avea, prin dumneavoastră, parte de o dragoste de mamă.

— Nu, monseniore, nu veţi proceda aşa; nu veţi lăsa în umbră naşterea copilului dumneavoastră. Contesa este de neam nobil şi vechi, măcar că această alianţă nu corespunde rangului dumneavoastră, ea e totuşi onorabilă. Prin această căsătorie fiica dumneavoastră nu va fi legitimata, ci legitimă, şi astfel, oricare i-ar fi viitorul, se va putea mândri cu tatăl ei şi va putea recunoaşte, cu fruntea sus, pe mama ei.

— Dar să renunţ la dumneavoastră, Clémence, e peste putinţă. Ah! nu va puteţi închipui ce ar fi însemnat pentru mine această viaţă, împărţită între dumneavoastră şi fiica mea, singurele mele afecţiuni pe lumea asta.

— Vă rămâne copilul, monseniore. Dumnezeu vi l-a redat printr-un miracol. Să socotiţi că fericirea dumneavoastră nu e completă, ar fi o nerecunoştinţa!

— Ah! nu mă iubiţi cum vă iubesc eu!

— Să credeţi că e aşa, monseniore, să credeţi; atunci jertfa pe care o faceţi în numele îndatoririlor dumneavoastră vă va părea mai puţin grea.

— Dar dacă mă iubiţi, dacă părerile de rău ce vă încearcă sunt tot atât de amare ca ale mele, veţi fi foarte nefericită. Ce vă mai rămâne?

— Caritatea, monseniore! acest minunat sentiment ce l-aţi trezit în inima mea… Acest sentiment m-a făcut să uit multe suferinţe şi lui îi datorez multe clipe de mulţumire.

— Vă implor, ascultaţi-mă. Fie, mă voi recăsători cu această femeie, dar o dată sacrificiul făcut, putea-voi trăi lângă ea? Ea nu-mi inspiră decât aversiune şi dispreţ. Nu, nu, vom trăi mereu despărţiţi unul de altul şi niciodată nu-i voi îngădui s-o vadă pe fiica mea. Astfel Floarea-Mariei va pierde în dumneavoastră pe cea mai duioasă dintre mame.

— Îi va rămâne cel mai duios tată. Prin căsătoria dumneavoastră, ea va fi copila legitimă a unui prinţ

domnitor din Europa şi astfel, cum aţi spus-o, monseniore, poziţia ei va fi atât de strălucită, pe cât a fost de sumbră până acum.

— Sunteţi neînduplecată, sunt foarte nefericit.

— Cutezaţi să vorbiţi astfel, dumneavoastră, atât de măreţ, de drept, care vă faceţi cu atâta nobleţe datoria, cu atâta devotament şi abnegaţie. Adineauri, înaintea acestei destăinuiri providenţiale, când vă plângeaţi copila cu lacrimi atât de sfâşietoare, dacă vi s-ar fi spus: Exprimaţi o dorinţă, una singură şi ea va fi împlinită, aţi îi strigat: Fiica mea… Oh! fiica mea să fie în viaţă! Această minune s-a împlinit… Fiica v-a fost redată şi vă mai socotiţi nenorocit? Ah! monseniore, să nu vă audă Floarea-Mariei!

— Aveţi dreptate, răspunse Rudolf după o lungă tăcere; atâta fericire… de-ar fi cerul pe pământ şi încă nu merit asta… Voi face ce trebuie să fac. Nu-mi pare rău de şovăirea mea, graţie ei îmi dovediţi încă o dată de câtă mărinimie sufletească sunteţi capabilă.

— Această mărinimie dumneavoastră mi-aţi împrumutat-o, aţi avântat-o. Dacă ceea ce fac e bine, vă slăvesc precum v-am slăvit totdeauna pentru frumoasele gânduri ce mi-aţi insuflat. Curaj dar, monseniore, şi de îndată ce Floarea-Mariei va putea suporta această călătorie, luaţi-o cu dumneavoastră în Germania. În această ţară atât de liniştită, cu moravuri austere, transformarea ei se va desăvârşi şi trecutul nu va mai fi pentru ea decât un vis trist şi depărtat.

— Dar dumneavoastră? Dumneavoastră?

— Eu… pot să vă spun de pe acum, aşa cum o voi putea spune totdeauna cu bucurie şi mândrie. Dragostea mea pentru dumneavoastră va fi îngerul meu păzitor, salvatorul meu, virtutea mea, viitorul meu; tot binele ce-l voi face va purcede de la ea şi se va întoarce la ea. Vă voi scrie zilnic, iertaţi-mi această prezumţiozitate, e singura ce mi-o îngădui. Dumneavoastră, monseniore, îmi veţi răspunde câteodată… pentru a-mi da veşti despre aceea pe care, pentru o clipă cel puţin, am numit-o fiica mea, adăugă

Clémence fără a-şi putea stăpâni lacrimile, şi care va fi mereu aceeaşi în gândul meu; în sfârşit, când anii ne vor da dreptul de-a mărturisi pe faţă neclintita dragoste ce ne leagă, ei bine, vă jur pe capul fiicei dumneavoastră, dacă mi-o veţi cere, voi veni să locuiesc în Germania, în acelaşi oraş cu dumneavoastră, ca să nu ne mai despărţim şi să sfârşim astfel o viaţă care, dacă n-a putut fi închinată, iubirii noastre pasionate, a fost cel puţin onorabilă şi demnă.

— Monseniore! strigă Murph, intrând în graba mare, acea pe care Dumnezeu vi-a redat-o, şi-a revenit în simţiri; primul ei cuvânt a fost: „Tatăl meu!…“ Doreşte să vă vadă.

La puţine clipe după aceea, doamna d’Harville părăsi palatul prinţului, şi acesta se duse grăbit la contesa Mac-Grégor, întovărăşit de Murph, de baronul de Graün şi de un aghiotant.

Capitolul 13
CĂSĂTORIA

Când Rudolf îi anunţase uciderea Floarei-Maria, contesa Sarah Mac-Grégor, zdrobită de aceasta ştire care îi năruia toate nădejdile, chinuită de o remuşcare târzie, căzuse pradă unor puternice crize şi unui delir îngrozitor; rana ei, pe jumătate vindecată, se redeschise şi o lungă sincopă făcuse să se creadă că murise. Totuşi, mulţumită unei constituţii viguroase, ea nu muri după această gravă lovitură. Un nou licăr de viaţă părea să o fi reînsufleţit.

Aşezată într-un fotoliu, ca să scape de apăsarea din piept care o sufoca, Sarah era adâncită în gânduri triste; aproape că-i părea rău că nu murise.

Deodată, Thomas Seyton intră în camera contesei, îşi stăpânea cu greu emoţia puternică. Făcu un semn şi îndepărtă pe cele două cameriste ale Sarei. Aceasta abia observă prezenţa fratelui ei.

— Cum te mai simţi? o întrebă el.

— În aceeaşi stare… Sunt încă foarte slabă şi am sufocări dureroase… De ce nu m-a luat Dumnezeu de pe lumea asta în ultima mea criză?

— Sarah, continuă Thomas Seyton, după o clipă de tăcere, eşti între viaţă şi moarte, o emoţie puternică te-ar putea ucide aşa cum te-ar putea şi salva.

— Nu mai am ce emoţii s-aştept, dragul meu frate!

— Nu se ştie…

— Până şi moartea lui Rudolf m-ar lăsa nepăsătoare..: spectrul fiicei mele înecate… înecate din vina mea… e mereu aici, în faţa mea. Nu e o emoţie, ci o remuşcare continuă. Mă simt cu adevărat mamă, de când nu mai am copil.

— Aş prefera să regăsesc în tine ambiţia aceea rece, care te făcea să vezi în copila dumitale numai un mijloc de realizare a visului ce l-ai nutrit din totdeauna.

— Îngrozitoarele învinuiri ale prinţului au distrus această ambiţie, simţământul de mamă s-a deşteptat în mine… în faţa viziunii cumplitelor suferinţe ale fiicei mele.

— Şi… zise Seyton, şovăind şi apăsând pe fiecare cuvânt, dacă din întâmplare ne-am închipui un lucru imposibil să zicem un miracol, că fiica ta trăieşte, cum ai primi această descoperire?

— Aş muri de ruşine şi de disperare, văzând-o.

— Să nu crezi asta, vei fi prea îmbătată de triumful ambiţiei dumitale! Căci dacă fiica voastră ar trăi, prinţul s-ar căsători cu tine, ţi-a spus-o doar.

— Admiţând această ipoteză nebună, îmi pare că n-aş mai avea dreptul să trăiesc. După ce prinţul mi-ar da mâna, datoria mea ar fi să-l liberez de o soţie nedemnă şi pe fata mea de o mamă denaturată…

Thomas Seyton era din clipă în clipă tot mai încurcat. Însărcinat de Rudolf, care se afla într-o cameră alăturată, să spună Sarei că Floarea-Mariei trăieşte, nu ştia cum să procedeze. Viaţa contesei era atât de şubredă, încât se putea prăpădi dintr-o clipă într-alta, deci nu se mai putea amâna, sub niciun motiv, căsătoria „în extremis“ care

urma să legitimeze naşterea Floarei-Maria.

Pentru această tristă ceremonie, prinţul luase cu el un preot, pe Murph şi pe baronul de Graün ca martori. Ducele de Lucenay şi lordul Douglas, înştiinţat în grabă de Seyton, urmau să fie martorii contesei şi sosiseră chiar atunci.

Clipele treceau, dar remuşcările, stârnite de iubirea de mamă, care, în sufletul Sarei luaseră locul nemăsuratei ei ambiţii, făceau sarcina lui Seyton şi mai grea.

Toată nădejdea era că sora lui îl înşela sau se înşela singură, şi că mândria acestei femei s-ar deştepta de îndată ce s-ar apropia de acea coroană atât de mult râvnită.

— Dragă soră... începu Thomas Seyton, cu vocea gravă şi solemnă, sunt într-o mare dilema... Un cuvânt al meu îţi poate reda viaţa... sau te poate ucide...

— Ţi-am spus-o! nu mă mai tem de nicio emoţie...

— Una singură... totuşi...

— Care?

— Dacă ar fi vorba de fiica dumitale?...

— Fiica mea e moartă...

— Dar dacă n-ar fi?...

— Am înlăturat această presupunere adineauri... Destul, dragă frate, mi-ajung remuşcările mele...

— Dar dacă n-ar fi o simplă presupunere?... Dacă printr-un hazard absurd, nesperat, fiica dumitale ar fi fost scăpată din ghearele morţii, dacă ar trăi?

— Îmi faci rău... nu-mi vorbi aşa!

— Ei bine, să mă ierte şi să mă judece Dumnezeu... dar trăieşte...

— Fiica mea?

— Trăieşte, te asigur... Prinţul e aici cu un preot... Am chemat doi din prietenii dumitale care îţi vor fi martori... Dorinţa vieţii tale se va realiza, în sfârşit... Prezicerea se împlineşte... Eşti suverană.

Thomas Seyton rostise aceste vorbe, privindu-şi cu teamă sora, urmărind pe chipul ei fiecare semn de emoţie

Spre marea lui uimire, faţa Sarei rămăsese aproape

impasibilă; îşi duse numai amândouă mâinile la inimă. Prăbuşindu-se în fotoliu, scoase un ţipăt uşor ce părea smuls de o durere subită şi adâncă… după care chipul ei vădi un calm desăvârşit.

— Ce ai, draga mea?

— Nimic… surpriza… o bucurie nevisată, la care nu mai speram… În sfârşit, dorinţele mele sunt împlinite!…

„Nu m-am înşelat! gândi Thomas Seyton. Ambiţia o domină… E salvată.“

— Ei bine, draga mea, ce-ţi spuneam?

— Aveai dreptate… răspunse ea cu un surâs amar şi ghicind gândul fratelui ei, ambiţia a înăbuşit încă o dată dragostea de mamă.

— Vei trăi şi o vei iubi pe fiica dumitale…

— Nu mă îndoiesc… Voi trăi… Nu vezi cât sunt de liniştită?…

— Şi această linişte e sinceră?

— Abătută, zdrobită cum sunt… aş mai avea oare puterea să mă prefac?

— Înţelegi, dar, de ce am şovăit adineauri?

— Nu, chiar sunt mirată, căci îmi cunoşti ambiţia… Unde e prinţul?

— E aici.

— Vreau să-l văd înaintea ceremoniei…

Apoi adăugă cu o indiferenţă prefăcută:

— Fiica mea e aici, fără îndoială?

— Nu… o vei vedea mai târziu.

— Într-adevăr… am vreme… Cheamă-l, te rog, pe prinţ…

— Soră dragă… nu ştiu… dar tonul tău mi se pare ciudat, sinistru.

— Ai vrea să râd? Crezi că ambiţia satisfăcută se exprimă prin blândeţe, prin bunătate?… Cheamă-l pe prinţ!

În pofida sentimentului său, Seyton era îngrijorat de calmul Sarei. O clipă crezuse că vede în ochii ei câteva lacrimi reţinute. După oarecare şovăire, ieşi lăsând uşa întredeschisă.

„Acum, îşi zicea Sarah, numai s-o văd, s-o pot îmbrăca pe fiica mea, şi voi fi satisfăcută… Va fi însă greu de obţinut… Rudolf, ca să mă pedepsească nu mi-o va îngădui… dar voi reuşi… oh! voi reuşi… Iată-l…“

Rudolf intră şi închise uşa.

— Fratele dumitale ţi-a spus totul? o întrebă prinţul cu răceală.

— Tot…

— Ambiţia dumitale e satisfăcută?

— Da, e satisfăcută…

— Preotul şi martorii sunt aici…

— Ştiu.

— Crezi că pot intra?

— Un cuvânt, monseniore…

— Vorbiţi, doamnă…

— Aş vrea s-o văd pe fiica mea…

— Nu e cu putinţă…

— Vă spun, monseniore, că vreau s-o văd pe fiica mea!…

— E de-abia în convalescenţă… A mai avut azi dimineaţă o emoţie puternică… Această întrevedere i-ar fi funestă…

— Dar cel puţin… ea îşi va îmbrăţişa mama…

— La ce bun? Iată-vă principesă suverană…

— Nu sunt încă… şi nu voi îi decât după ce o voi fi îmbrăţişat pe fiica mea…

Rudolf o privi uimit.

— Cum? strigă el. Condiţionezi satisfacerea mândriei dumitale…

— De satisfacerea dragostei mele de mamă… Asta vă surprinde, monseniore?…

— Din păcate, da.

— O voi vedea pe fiica mea?

— Dar…

— Luaţi seama, monseniore, clipele mele sunt numărate… După cum a spus fratele meu, această criză poate să mă salveze, după cum mă poate ucide… în acest moment, îmi adun toate puterile, toată energia mea şi am nevoie de multă ca să lupt împotriva emoţiei ce mi-a

provocat o asemenea descoperire… Vreau să-mi văd fiica, sau de nu, vă refuz mâna… şi dacă mor… naşterea ei nu va fi legitimată…

— Floarea-Mariei nu e aici… va trebui să trimit s-o aducă.

— Trimiteţi imediat s-o aducă… şi consimt la tot ce-mi cereţi. Căci clipele mele sunt numărate, v-am mai spus… Căsătoria se va face… în timpul necesar ca Floarea-Mariei să vină aici…

— Cu toate că acest simţământ mă surprinde la dumneata… e prea lăudabil ca să nu-l iau în seamă… O vei vedea pe Floarea-Mariei… îi voi scrie.

— Acolo… pe acel birou… unde am fost lovită…

În timp ce Rudolf scria în grabă câteva cuvinte, contesa îşi ştergea sudoarea rece ce-i curgea pe frunte; trăsăturile ei, până atunci liniştite, luau acum aspectul unei suferinţe violente şi ascunse; s-ar fi zis că Sarah, încetând de a se stăpâni, se odihnea după un dureros simulacru.

O dată scrisoarea terminată, Rudolf se ridică şi se adresă contesei:

— Voi trimite această scrisoare fiicei mele printr-unul din aghiotanţii mei. Va sosi aici într-o jumătate de ceas… Pot să chem preotul şi martorii?…

— Puteţi… sau mai bine… vă rog sunaţi… nu mă lăsaţi singură… însărcinaţi-l pe sir Walter cu această misiune. El va aduce preotul şi martorii.

Rudolf sună; una din cameristele Sarei apăru.

— Roagă pe fratele meu să trimită aici pe sir Walter Murph, îi zise contesa.

Femeia plecă.

— Această căsătorie e tristă, Rudolf… rosti cu amărăciune contesa. Tristă pentru mine… Pentru dumneata va fi fericită!

Prinţul făcu un gest de împotrivire.

— Va fi fericită pentru dumneata, Rudolf, fiindcă eu nu-i voi supravieţui.

În aceeaşi clipă intră Murph.

— Prietene, îi spuse Rudolf, trimite acum prin colonel această scrisoare fiicei mele. O va aduce aici cu trăsura mea… Roagă-i, pe preot şi pe martori, să intre în sala alăturată.

— Doamne! strigă Sarah, cu vocea rugătoare, după ce gentilomul dispăruse, fă ca să-mi rămână destule puteri s-o văd! Să nu mor înaintea sosirii ei!…

— Ah! de ce n-aţi fost totdeauna o mamă atât de bună!

— Mulţumită dumitale, cunosc cel puţin căinţa, devotamentul, abnegaţia… Da, adineauri când fratele meu m-a anunţat că fiica noastră trăieşte… lăsaţi-mă să spun fiica noastră… fiindcă n-o voi mai spune multă vreme, am simţit în inimă o lovitură cumplită, am înţeles că mă pândeşte moartea. Am ascuns asta, dar eram fericită… Naşterea copilei noastre va fi legitimată şi voi muri după aceea…

— Nu vorbi aşa!

— Oh! de rândul ăsta nu vă înşel… Veţi vedea!

— Şi nicio urmă din acea ambiţie nefastă care te-a pierdut! De ce a vrut soarta să te căieşti atât de târziu?

— E târziu, dar sunt profund sinceră, v-o jur… În această clipă solemnă, dacă mulţumesc Domnului că mă ia de pe lumea asta, e fiindcă eu, în viaţă, v-aş fi fost o groaznică povară.

— Sarah! fie-ţi milă…

— Rudolf… o ultimă rugăminte: mâna dumitale…

Prinţul, întorcându-şi privirea, întinse mâna contesei care o cuprinse grăbită în ale ei.

— Ah! mâinile dumitale sunt îngheţate! exclamă Rudolf speriat.

— Da… simt că mă sfârşesc! Poate, ca o ultimă pedeapsă… Dumnezeu nu va voi s-o îmbrăţişez pe fiica mea!

— Oh! ba da… ba da! Se va îndura în faţa remuşcărilor dumitale…

— Şi dumneata, prietene, eşti înduioşat?… Mă ierţi?… Oh! fie-ţi milă, spune-o! Când fiica noastră va fi aici, dacă

soseşte la timp, nu mă vei putea ierta în faţa ei… ar fi să afle cât de vinovată am fost… şi nu cred că vei voi asta. Când nu voi mai fi în viaţă, ce-ţi va mai păsa… dacă mă va iubi?…

— Fii pe pace, nu va afla nimic!

— Rudolf… iartă-mă!… Oh! iartă-mă… Fi-vei oare atât de nemilos?… Nu sunt destul de nenorocită?…

— Ei bine! Dumnezeu să-ţi ierte răul pe care l-ai făcut copilului dumitale, după cum îţi iert eu răul pe care mi l-ai făcut mie, femeie nefericită!

— Mă ierţi… din toată inima?…

— Din toată inima… răspunse prinţul cu emoţie.

Contesa duse mâna lui Rudolf la buzele ei livide cu o pornire de bucurie şi recunoştinţă, apoi zise:

— Cheamă preotul, prietene, şi spune-i să nu se depărteze după căsătorie… Mă simt foarte slabă!

Această scenă era sfâşietoare. Rudolf deschise cele doua canaturi ale uşii din fund; preotul intră urmat de Murph şi de baronul de Graün, martorii lui Rudolf, de ducele de Lucenay şi de lordul Douglas, martorii contesei. Thomas Seyton venea mai la urmă.

Toţi actorii acestei scene dureroase erau gravi, trişti şi reculeşi; până şi domnul de Lucenay îşi pierduse vioiciunea sa obişnuită.

Contractul de căsătorie între prea înaltul şi prea puternicul principe, A.S.R. Gustav-Rudolf al V-lea, mare duce-domnitor de Gerolstein şi Sarah Seyton de Halsbury, contesă Mac-Grégor (contract care legitima naşterea Floarei-Maria), fusese pregătit de baronul de Graün; fu cetit de el şi semnat de soţi şi de martorii lor.

Cu toată căinţa contesei, când preotul se adresă cu vocea solemnă lui Rudolf: „Alteţa-voastră regală consimte a lua de soţie pe doamna Sarah Seyton de Halsbury, contesă Mac-Grégor?“ iar prinţul răspunse un *„da“!* cu voce tare şi hotărâtă, privirea muribundă a Sarei aruncă o fugară expresie de izbândă şi o undă de mândrie se aşternu pe trăsăturile ei livide; era ultimul licăr de ambiţie

care murea o dată cu ea.

În timpul acestei triste şi impresionante ceremonii, nicio vorbă nu fu schimbată între cei de faţă. Când totul se termină, martorii Sarei, ducele de Lucenay şi lordul Douglas se închinară adânc în faţa prinţului, apoi plecară.

La un semn al lui Rudolf, Murph şi baronul de Graün îi urmară.

— Frate, îi şopti Sarah lui Thomas, roagă preotul să vă întovărăşească în camera alăturată şi să aibă bunătatea să aştepte o clipă.

— Cum te simţi, dragă soră? Eşti foarte palidă…

— Sunt sigură că voi trăi. Acum… nu sunt oare marea ducesă de Gerolstein? adugă ea cu un surâs amar.

Rămasă singură cu Rudolf, Sarah murmură cu vocea stinsă, în timp ce trăsăturile ei se descompuneau în chip îngrozitor:

— Sunt la capătul puterilor… simt că mor… n-o voi vedea!

— Nu mai sper… Acest efort… Oh! mi-a trebuit o putere supraomenească… Mi se tulbură tot mai mult vederea!

— Sarah! o îmbărbăta prinţul, apropiindu-se de contesă şi luându-i inimile în ale sale, va veni… Acum nu mai poate întârzia…

— Dumnezeu nu va voi să-mi acorde această ultimă consolare.

— Sarah! ascultă, ascultă… Mi se pare că aud o trăsură… Da, ea e… iat-o pe fiica dumitale!

— Rudolf, să nu-i spui cumva că am fost o mamă ticăloasă! murmură contesa, care nici nu mai auzea.

Zgomotul unei trăsuri răsună pe caldarâmul curţii.

Contesa nu mai raţiona. Vorbele ei erau din ce în ce mai incoerente. Rudolf, îngrijorat, aplecat asupra ei, văzu cum ochii i se înceţoşau.

— Iertare! Fiica mea… Să-mi văd fata! Iertare!… cel puţin… după moartea mea, onorurile rangului meu! murmură ea.

Acestea fură ultimele cuvinte ale Sarei. Ideea fixă,

dominatoare, a întregii ei vieţi, îi revenea mereu în minte, cu toate că se căise sincer.

Deodată. Murph anunţă:

— Monseniore… principesa Maria…

— Nu! strigă Rudolf, să nu intre! Spune-i lui Seyton să cheme preotul.

Apoi, arătând spre Sarah care se stingea într-o agonie lentă, Rudolf adăugă:

— Dumnezeu nu-i îngăduie mângâierea supremă de a-şi îmbrăţişa copilul.

După o jumătate de oră, contesa Sarah Mac-Gregor încetase din viaţă.

Capitolul 14
BICÊTRE

Trecuseră cincisprezece zile de când Rudolf, căsătorindu-se *in extremis* cu Sarah, legitimase naşterea Floarei-Maria.

Era în ziua de păresimi, dată la care îl vom conduce pe cititor la Bicêtre. Acest mare stabiliment, destinat, după cum ştim, tratamentului alienaţilor, servea de adăpost şi pentru şase sau şapte sute de bătrâni săraci, care erau admişi în acest soi de casă de invalizi civili, când ajungeau la vârsta de şaptezeci de ani, sau căpătaseră grave infirmităţi.

Ajungând la Bicêtre, intri mai întâi într-o curte mare plantată cu arbori bătrâni, întretăiată de pajişti verzi, împodobite în timpul verii de straturi de flori. Nimic mai vesel, mai liniştitor, mai reconfortant ca acest loc de plimbare, destinat bătrânilor săraci despre care am vorbit, loc care înconjoară clădirile, unde la primul cat se află dormitoare bine aerisite, cu paturi bune, iar la parter săli de mâncare de o curăţenie desăvârşită, unde pensionarii de la Bicêtre capătă în comun o mâncare substanţială, îmbelşugata, plăcută şi preparată cu deosebită atenţie,

mulţumită grijii părinteşti a administratorilor acestei frumoase instituţii.

Un asemenea azil ar fi visul unui meşteşugar văduv sau necăsătorit, care, după o lungă viaţă de lipsuri şi de muncă cinstită, şi-ar găsi aici odihna şi bunăstarea, pe care n-a cunoscut-o niciodată.

Orologiul bătuse de unsprezece, când două trăsuri se opriră în faţa grilajului exterior; din prima coborâră doamna Georges, Germain şi Rigolette; din a doua Louise Morel şi mama ei.

Germain şi Rigolette erau, după cum ştim, căsătoriţi de cincisprezece zile. Lăsăm pe cititor să-şi imagineze exuberanţa, fericirea ce strălucea pe chipul fraged al lucrătoarei, ale cărei buze trandafirii nu se deschideau decât pentru râs, pentru surâs sau pentru a îmbrăţişa pe doamna Georges, căreia îi spunea „mamă“.

Trăsăturile lui Germain exprimau o fericire mai calmă, mai reţinută, mai gravă… Îl stăpânea un simţământ de adâncă recunoştinţă, de respect aproape pentru această bună şi vajnică fată, care-i adusese la închisoare alinări atât de încurajatoare, atât de duioase, de care însă Rigolette nu voia să-şi amintească pentru nimic în lume, astfel că, de îndată ce micul ei Germain aducea vorba despre asta, ea schimba subiectul, motivând că asemenea amintiri o îndurerau.

Cu toate că devenise doamna Germain şi că Rudolf o înzestrase cu patruzeci de mii de franci. Rigolette n-a crezut de cuviinţă, şi soţul ei a fost de aceeaşi părere – să renunţe la boneta de lucrătoare şi să poarte pălărie. De altfel, niciodată modestia n-a fost mai fericit îmbinată cu o candidă cochetărie, căci nimic nu era mai graţios, mai nostim ca mica ei bonetă cu dantelă, împodobită pe amândouă laturile cu două mari funde portocalii, care scoteau şi mai mult în evidenţă negrul lucios al părului ei frumos, lung şi buclat, de când avea vreme să-l pună pe moaţe. Un guler brodat cu bogăţie de culori îi înconjura gâtul minunat, o broboadă de caşmir franţuzesc de aceeaşi

culoare cu panglicile bonetei îi acoperea pe jumătate mijlocul mlădios şi fin, şi, deşi nu purta corset, rochia de mătase liliachie, închisă până la gât, nu făcea nicio cută pe pieptul ei zvelt şi împlinit, ca a unei Galatei de marmură.

Doamna Georges se uita la fiul şi la nora ei cu o mulţumire nespusă, mereu crescândă.

Louise Morel, după cercetări minuţioase şi după autopsia făcută copilului ei mort, fusese pusă în libertate de camera de punere sub acuzare. Frumoasele trăsături ale fiicei şlefuitorului, întunecate de atâtea suferinţe, trădau un fel de resemnare blândă şi tristă. Mulţumită generozităţii lui Rudolf şi a îngrijirilor ce i se dăduseră din ordinul lui, mama Louisei Morel, care o întovărăşea, îşi recăpătase sănătatea.

Portarul ospiciului, întrebând pe doamna Georges ce dorea, aceasta îi răspunse că unul din medicii sălilor de alienaţi i-a dat întâlnire la ora unsprezece şi jumătate, ei şi persoanelor care o însoţeau. Doamna Georges avea de ales între a-l aştepta pe doctor fie într-un birou care-i fu indicat, fie în curtea mare plantată, de care am pomenit. Ea alese ultima propunere, se rezemă de braţul fiului ei şi, continuând să discute cu soţia şlefuitorului, parcurse aleile grădinii. Louise şi Rigolette o urmau la o mică distanţă.

— Cât sunt de mulţumită că te revăd, dragă Louise! se bucură lucrătoarea. Adineauri, când am venit să te luăm din strada Templului, la sosirea noastră de la Bouqeval, am vrut să urc la dumneata, dar soţul meu s-a împotrivit, spunând că e prea sus; am aşteptat deci jos. Apoi, trăsura dumitale a urmat-o pe-a noastră, aşa că e prima oară că te regăsesc, de când…

— De când ai venit să-mi aduci mângâiere în închisoare… Ah! domnişoară Rigolette, exclamă Louise înduioşată, ce inimă simţitoare ai! Ce…

— Mai întâi, buna mea Louise, o întrerupse veselă lucrătoarea, ca să scape de mulţumirile ei, nu mai sunt domnişoara Rigolette, ci doamna Georges, nu ştiu dacă ai aflat… şi ţin la titlurile mele.

— Da… ştiam că te-ai căsătorit… dar lasă-mă să-ţi mai mulţumesc pentru…

— Ceea ce nu ştii, desigur, dragă Louise, reluă doamna Germain, întrerupând-o din nou, ca să schimbe vorba, ceea ce nu ştii, este că m-am măritat mulţumită dărniciei aceluia care a fost norocul nostru al tuturor, al dumitale, al familiei dumitale, al meu, al lui Germain precum şi al doamnei Georges, mama lui.

— Domnul Rudolf i Oh! îl binecuvântăm în fiecare zi!… Când am ieşit din închisoare, avocatul care venise din partea lui, să mă vadă, să mă sfătuiască şi să mă încurajeze, mi-a spus că, graţie domnului Rudolf, care a făcut atâtea pentru noi, domnul Ferrand – şi nenorocita nu putu rosti acest nume fără să se cutremure – domnul Ferrand, pentru a-şi repara cruzimile, mi-a asigurat un venit mie şi sărmanului meu tată, care, vai, e încă aici, dar, mulţumită Domnului, merge din ce în ce mai bine…

— Şi care se va înapoia astăzi, cu voi, la Paris, dacă speranţele acestui medic de ispravă se împlinesc.

— Facă Cerul!…

— Şi Cerul va face… Tatăl dumitale e atât de bun, atât de cinstit! Iar eu sunt sigură că-l vom lua cu noi. Doctorul vrea să-i provoace acum un şoc puternic. Speră că prezenţa neaşteptată a persoanelor pe care tatăl dumitale era deprins să le vadă zilnic înainte de a-şi fi pierdut minţile, ar putea să-i aducă vindecarea… Eu, după modesta mea părere, cred că e sigur…

— Nu-mi vine să cred, domnişoară…

— Doamnă Germain, doamnă Germain, draga mea Louise… Dar ca să revenim la ceea ce-ți spuneam, nu-ți poţi închipui de ce e în stare domnul Rudolf!

— Este însăşi providenţa nenorociţilor.

— Doamne, ce drăguţ e micul meu Germain! Nu-i aşa, Louise? Şi apoi ce distins e!… o ţinută atât de frumoasă! Oare nu aveam dreptate să-l găsesc mai drăguţ decât ceilalţi vecini ai mei, ca domnul Girardeau, comis-voiajorul şi domnul Cabrion?… Ah! Doamne! cu privire la Cabrion…

Unde or fi oare Pipelet şi soţia lui? Medicul spunea că trebuie să vie şi ei, fiindcă tatăl dumitale vorbea adesea de dânşii…

— Nu vor întârzia. Când am părăsit locuinţa, ei plecaseră de mult.

— Oh! atunci nu o să lipsească de la întâlnire; ca punctualitate, domnul Pipelet e o adevărată pendulă… dar să revenim la căsătoria mea şi la domnul Rudolf. Închipuieşte-ţi, Louise, că el m-a trimis să-i duc lui Germain ordinul de eliberare. Gândeşte-te la bucuria noastră, când am ieşit din blestemata aia de închisoare. Ajungem la mine acasă şi acolo, ajutată de Germain, pregătesc o mică gustare… dar o gustare de adevăraţi mâncăcioşi. E drept că n-am înţeles mare lucru, căci la sfârşit ne-am dat seama că nu mâncasem mai nimic, niciunul nici altul, că prea eram bucuroşi… La orele unsprezece, Germain pleacă, ne dăm întâlnire pentru a doua zi. De la cinci dimineaţa eram sculată şi la lucru; rămăsesem în urmă cu cel puţin două zile. Pe la opt, cineva bate la uşă. Deschid şi cine intră? Domnul Rudolf… Mai întâi încep prin a-i mulţumi din adâncul inimii pentru ceea ce a făcut în favoarea lui Germain. Nu mă lasă să vorbesc. „Vecină, îmi spune, când vine Germain, să-i dai această scrisoare. Veţi lua o trăsură, vă veţi duce numaidecât într-un sătuleţ numit Bouqueval, lângă Ecouen, pe şoseaua Saint-Denis. Odată ajunşi acolo, veţi întreba de doamna Georges şi… vă urez toate cele bune.“ „Domnule Rudolf, vreau să vă spun că plecând acolo mai pierd o zi, şi, nu vă supăraţi, dar vor fi trei în total.“ „Fii liniştită, vecină, vei găsi de lucru la doamna Georges, e o foarte bună clientă pe care ţi-o recomand.“ „Dacă e aşa, e-n regulă, domnule Rudolf“, zic eu. „Adio, vecină!“ „Adio şi mulţumesc, vecine.“ Pleacă el şi soseşte Germain, îi povestesc totul. Domnul Rudolf nu putea să ne păcălească, ne urcăm în trăsură, veseli ca nişte nebuni, noi atât de trişti în ajun… Judecă… Sosim… Ah! buna mea Louise… iată, fără să vreau, iar mă podidesc lacrimile… Această doamnă

Georges, din faţa noastră, era mama lui Germain!

— Mama lui!

— Doamne, da… mama lui, căreia îi fusese răpit de copil şi pe care nu mai spera să-l vadă. Îţi dai seama de fericirea celor doi. După ce doamna Georges a plâns mult şi şi-a îmbrăţişat fiul, a venit rândul meu. Domnul Rudolf desigur că îi scrisese multe lucruri bune despre mine. Fiindcă mi-a spus, strângându-mă în braţe, că îmi cunoştea purtarea faţă de fiul ei. „Şi dacă vrei, mamă, adăugase Germain, Rigolette va fi şi fiica dumitale.“ „Mă mai întrebi dacă vreau? Copiii mei, din toată inima! Ştiu că niciodată nu vei găsi o soţie mai bună şi mai drăguţă.“ Iată-ne dar instalaţi într-o fermă frumoasă cu Germain, cu mama şi păsărelele mele, bietele mici vietăţi pe care le-am adus cu mine. Deşi nu-mi prea plăcea la ţară, zilele treceau atât de repede ca un vis; nu lucram decât pentru plăcerea mea, o ajutam pe doamna Georges, mă plimbam cu Germain, cântam, zburdam, să înnebuneşti, nu alta.. Se fixase şi căsătoria noastră, sunt cincisprezece zile de atunci… în ajun, cine soseşte într-un echipaj frumos? Un domn gras, chel, impunător, care-mi aduce din partea domnului Rudolf darurile de nuntă. Închipuieşte-ţi, Louise, un cufăr mare din lemn de trandafir, cu aceste cuvinte scrise, în litere de aur, pe o placă de porţelan albastru: *„Muncă şi cumpătare, dragoste şi fericire.“*Deschid cufărul şi ce găsesc? Bonete mici de dantelă cum port eu, rochii, bijuterii, mănuşi, eşarfa asta, un şal frumos, mă rog, ca într-o poveste cu zâne.

— E adevărat că e o poveste cu zâne, dar vezi cum soarta ţi-a adus noroc, fiindcă ai fost atât de bună şi harnică.

— Că am fost bună şi muncitoare, dragă Louise, n-am făcut-o anume… Aşa s-a întâmplat… Cu atât mai bine pentru mine… Dar stai, că n-am isprăvit: în fundul cufărului găsesc un frumos portofel cu aceste vorbe: *„Vecinul, vecinei lui.“* Îl deschid: erau două plicuri, unul pentru Germain, celălalt pentru mine; în al lui Germain se

găsea o hârtie prin care era numit director al unei bănci pentru săraci, cu leafă de patru mii de franci, iar în cel destinat mie, un bon de patruzeci de mii de franci asupra Tezaurului… da… asta era zestrea mea… Vreau să refuz, dar doamna Georges, care vorbise cu domnul acela înalt şi chel şi cu Germain, îmi zice: „Copila mea, poţi şi trebuie să primeşti, este recompensa purtării dumitale, a muncii… şi a devotamentului pentru cei ce suferă… Fiindcă, jertfindu-ţi nopţile, cu riscul de a te îmbolnăvi şi a pierde astfel singurul mijloc de trai, puterea ta de muncă, te-ai dus să alini pe nenorociţii dumitale prieteni…“

— Oh! asta e foarte adevărat, strigă Louise, nu ai pereche în lume, domnişoa… vreau să spun doamnă Germain.

— Perfect!… Îi spun domnului acela gras şi chel că tot ce am făcut era din plăcere. El îmi răspunde: „Totuna e, domnul Rudolf este foarte bogat, zestrea ce-ţi oferă e o dovadă de stimă, de prietenie, un eventual refuz i-ar căşuna o mare supărare; de altfel va fi de faţă la căsătoria dumitale şi te va sili să primeşti.“

— Ce fericire că o asemenea bogăţie se află în mâinile unui om atât de darnic ca domnul Rudolf!

— Desigur, e foarte bogat, dar nu e numai atât. Ah, draga mea Louise, dacă ai şti cine e domnul Rudolf! Şi eu care l-am pus să-mi care pachetele! Dar aşteaptă… o să vezi… În ajunul căsătoriei, noaptea târziu, domnul acela înalt şi chel soseşte cu diligenţa. Domnul Rudolf nu a putut veni… e bolnav, dar cică domnul înalt şi chel îl va înlocui… Numai atunci, draga mea Louise, am aflat că binefăcătorul vostru, al nostru era… ghiceşte cine?… un prinţ!

— Un prinţ?

— Ce zic, un prinţ… o alteţă regală, un mare duce-domnitor, aproape un rege… Germain mi-a explicat toate astea.

— Domnul Rudolf!

— Ei, ce zici? Biata mea Louise! Şi eu care îi cerusem să-mi ajute să ceruiesc podeaua!

— Un prinţ… Aproape un rege! De aceea are atâta putere să facă bine.

— Înţelegi, draga mea Louise, cât eram de încurcată. Deci aflând că e ca şi un rege, n-am îndrăznit să refuz zestrea. Ne-am căsătorit. Acum opt zile, domnul, Rudolf ne-a trimis vorbă mie, lui Germain şi doamnei Georges, că ar fi foarte mulţumit dacă i-am face o vizită de nuntă, deci, ne-am dus. Doamne, înţelegi cât de tare îmi bătea inima. Ajungem în strada Plumet, intrăm într-un palat, trecem prin saloane pline de servitori galonaţi, domni îmbrăcaţi în negru cu lanţuri de argint pe piept şi cu spadă la şold, ofiţeri în uniformă, ce ştiu eu? şi apoi aurărie, aurărie peste tot, de-ţi lua ochii. În sfârşit îl găsim într-un salon pe domnul acela chel împreună cu alţi domni, toţi îngăitănaţi şi acoperiţi de fireturi; suntem introduşi într-o sală mare unde-l întâlnim pe domnul Rudolf… adică pe prinţ, îmbrăcat foarte simplu, cu un zâmbet atât de binevoitor, atât de firesc, atât de puţin mândru… acelaşi domn Rudolf de altădată. M-am simţit pe loc în largul meu, amintindu-i că-l pusesem să-mi prindă şalul, să-mi taie penele de gâscă pentru scris, şi să-mi dea braţul pe stradă.

— Nu ţi-a fost frică? Oh! eu, cum aş fi tremurat!

— Ei bine! eu nu. După ce a primit-o pe doamna Georges cu o atenţie deosebită şi i-a întins mâna lui Germain, mi-a zis surâzând: „Ei bine! vecină, ce face papa Crétu şi Ramonette?“ (sunt numele păsărelelor mele. Cât e de drăguţ să-şi amintească de ele!) „Sunt sigur, a adăugat, că dumneata şi Germain vă luaţi acum la întrecere în veselie cu frumoasele voastre păsărele?“ „Da, monseniore“ (doamna Georges ne învăţase lecţia pe drum şi anume că aşa trebuie să-i spunem prinţului „monseniore“). „Da, monseniore, fericirea noastră e mare, şi ni se pare cu atât mai frumoasă şi mai deplină cu cât v-o datorăm dumneavoastră.“ „Nu mie mi-o datoraţi, copila mea, ci minunatelor voastre însuşiri!“ Et cetera, et cetera, trec peste celelalte complimente. În sfârşit l-am părăsit cu inima grea pe acest senior, căci nu-l vom mai vedea. Ne-a

spus că se înapoiază peste câteva zile în Germania, poate că a şi plecat, dar plecat sau nu, amintirea lui ne va însoţi totdeauna.

— Supuşii lui trebuie să fie foarte fericiţi!

— Judecă şi tu! Ne-a făcut atâta bine, nouă, care nu eram nimic pentru el. Am uitat să-ţi spun că la ferma aia locuise o veche camaradă a mea de închisoare, o fată foarte bună şi cinstită, care, spre fericirea ei, l-a întâlnit şi ea pe domnul Rudolf; dar doamna Georges mi-a atras atenţia să nu vorbesc prinţului de ea, nu ştiu de ce… fără îndoială pentru că nu-i place să i se vorbească de binele pe care-l face. Ceea ce este sigur, e că această scumpă Guristă şi-a regăsit părinţii, care au luat-o eu ei, departe, foarte departe. Dar ceea ce regret mult, e că n-am putut s-o îmbrăţişez înainte de plecare.

— E totuşi foarte bine… răspunse îngândurată Louise, e şi dânsa fericită…

— Dragă Louise, iartă-mă, sunt egoistă, e adevărat, nu-ţi vorbesc decât de fericire, dumitale care ai atâtea motive să mai fi tristă…

— Dacă mi-ar fi trăit copilul, o întrerupse Louise pe Rigolette, asta m-ar fi mângâiat, fiindcă mă întreb care e omul cinstit care m-ar vrea de soţie, deşi am bani?

— Dimpotrivă, Louise, eu îţi spun că numai un om cinstit va fi în măsură să înţeleagă situaţia dumitale; da, când va şti totul, când te va cunoaşte, nu va putea decât să te compătimească, să te stimeze şi va fi sigur ca găseşte în dumneata o soţie bună şi demnă.

— Îmi spui asta ca să mă consolezi.

— Nu, îţi vorbesc aşa pentru că acesta e adevărul.

— Adevărat sau nu, tot îmi pare bine şi-ţi mulţumesc. Dar cine vine acolo? Ia te uită, e domnul Pipelet şi soţia lui. Doamne, ce mulţumit pare, el, care în ultimul timp era atât de nenorocit de glumele domnului Cabrion făcute la adresa lui!

Într-adevăr, domnul şi doamna Pipelet înaintau voioşi. Alfred, având pe cap neclintitul lui joben-tromblon, purta

un minunat frac verde în toată splendoarea lui; din cravata cu colţurile brodate ieşea un guler imens de cămaşă care îi acoperea jumătate din obraz; o vestă mare de un galben viu, cu dungi groase cafenii, un pantalon negru, cam scurt, ciorapi de o strălucitoare albeaţă şi pantofi lustruiţi cu albuş de ou îi completau costumul.

Anastasia se fandosea într-o rochie de merinos de culoarea ştirului, cu un şal de un albastru închis. Expunea cu mândrie tuturor privirilor peruca ei frizată de curând şi-şi ţinea boneta atârnată de braţ cu două panglici, în chip de poşetă.

Faţa lui Alfred, de obicei gravă, atât de sumbră şi, în ultima vreme, atât de abătută, strălucea de o veselie abia reţinută, încât, văzându-le de departe pe Louise şi pe Rigolette, alergă spre ele strigând cu glasul lui de bas:

— Am scăpat… a plecat!

— Ah! Doamne! domnule Pipelet, spuse Rigolette, cât pari de vesel! Ce ai? Ce s-a-ntâmplat?

— A plecat, domnişoară sau, mai bine zis, doamnă, vreau, pot şi trebuie să zic, fiindcă acum eşti asemenea Anastasiei, mulţumită lui *Conjungo,* după cum soţul dumitale, domnul Germain e la fel cu mine.

— Eşti foarte amabil, domnule Pipelet, îi răspunse Rigolette surâzând. Dar cine a plecat?

— Cabrion! strigă domnul Pipelet, suspinând şi aspirând aerul cu o satisfacţie nespusă, ca şi cum ar fi scăpat de o povară enormă. Pleacă din Franţa pentru totdeauna…

— Eşti sigur?

— L-am văzut cu ochii mei urcându-se ieri în diligenţa care pleca spre Strassburg, el, toate bagajele şi toate hainele lui, adică o cutie de pălării, un suport de mână pentru şevalet şi o cutie cu vopsele.

— Ce tot îndrugi acolo, scumpul, meu? interveni gâfâind Anastasia, căci se ţinuse cu greu de pasul zorit al lui Alfred. Pun rămăşag că vă vorbeşte de plecarea lui Cabrion? Tot drumul n-a făcut decât asta.

— Ceea ce înseamnă, Anastasie, că mă simt uşor ca o

pană. Înainte mi se părea că pălăria îmi era de plumb, acum s-ar zice că aerul mă înalţă spre cer. Plecat, în sfârşit, plecat şi nu mai revine!

— Din fericire, nemernicul!

— Anastasie… cruţă-i pe cei absenţi… Fericirea mă face îngăduitor: voi spune pur şi simplu că era un farsor neruşinat.

— Dar de unde ştii că a plecat în Germania? întrebă Rigolette.

— Am aflat asta printr-un amic al perlei chiriaşilor mei. Cu privire la acest om de treabă, nu ştii că mulţumită bunelor referinţe ce le-a dat despre noi, Alfred e numit portar-paznic la un Munte de pietate şi la o bancă de binefacere, instalată în casa noastră de un suflet mare, lucru ce mă face să cred că ar fi patronul la care domnul Rudolf era angajat în calitate de comis-voiajor?

— Se nimereşte bine, răspunse Rigolette, pentru că soţul meu e directorul acestei bănci, tot după recomandaţia domnului Rudolf.

— Nu mai spune… izbucni veselă doamna Pipelet. Cu atât mai bine, e preferabil să ai de-a face cu oameni cunoscuţi decât cu străini, mai bine mutre vechi decât altele noi. Dar, închipuiţi-vă că un domn gras, chel, venind să ne comunice numirea lui Alfred ca portar, ne-a întrebat dacă un pictor cu mult talent, numit Cabrion, n-a locuit la noi? La numele lui Cabrion, iată pe scumpul meu soţ că-şi ridică cizma în aer şi-l trec năduşelile. Din fericire, chelul cel gras adăugă: „Acest tânăr pictor va pleca în Germania; o persoană bogată îl ia acolo pentru nişte lucrări care vor dura câţiva ani… poate că va rămâne acolo definitiv.“ După care străinul îi comunică dragului meu Alfred, data plecării lui Cabrion şi adresa Mesageriilor.

— Şi am norocul nesperat să citesc în registru: *N. Cabrion artist pictor, plecare pentru Strassburg şi străinătate prin corespondenţă.*

— Plecarea era fixată pentru azi dimineaţă.

— Mă duc în curte cu soţia mea şi văd un ştrengar

urcându-se pe imperială lângă conductor. În clipa când trăsura o ia din loc, Cabrion mă zăreşte, mă recunoaşte, se întoarce către mine şi îmi strigă: „Plec pentru totdeauna… al tău pe viaţă“. Din fericire, trompeta conductorului aproape că a înăbuşit aceste ultime cuvinte precum şi tutuiala necuviincioasă pe care o dispreţuiesc, căci, Dumnezeu fie lăudat! l-am văzut plecând.

— Şi pentru totdeauna, crede-mă, domnule Pipelet, completă Rigolette, abia stăpânindu-şi o dorinţă nebună de a râde, dar ceea ce nu ştiţi, şi vă va mira foarte mult, e că domnul Rudolf este…

— Este?

— Un prinţ travestit… o alteţă regală.

— Haida de, ce glumă! spuse Anastasia.

— Vă jur pe capul soţului meu… stărui cu seriozitate Rigolette.

— Perla chiriaşilor mei… o alteţă regala! strigă Anastasia. Haida de!… Şi eu, care l-am rugat să-mi păzească loja. Scuze… scuze… mii de scuze…

Şi îşi puse automat boneta, ca şi cum aşa ar fi fost mai cuviincios să vorbească de un prinţ.

Printr-un gest diametral opus, dar asemănător ca fond, contrar obiceiului său, Alfred îşi scoase pălăria şi salută în gol, strigând:

— Un prinţ, o alteţă în loja noastră!… Şi m-a văzut sub cearceaf când eram în pat din cauza obrăzniciilor lui Cabrion!

În acel moment, doamna Georges se întoarse şi spuse fiului ei şi Rigolettei:

— Copiii mei iată-l pe domnul doctor!

Capitolul 15
ÎNVĂŢĂTORUL

Doctorul Herbin, un om mai în vârstă, avea o înfățișare foarte spirituală şi distinsă, o privire pătrunzătoare, de o

agerime deosebită şi un surâs care exprima o mare bunătate. Vocea, în genere armonioasă, devenea aproape mângâietoare când se adresa alienaţilor, aşa că tonul suav, cuvintele duioase păreau să liniştească adesea irascibilitatea obişnuită a acestor nenorociţi. El era unul dintre primii medici care au folosit în tratamentul nebuniei, compasiunea şi bunăvoinţa, în locul oribilelor mijloace de constrângere întrebuinţate până la dânsul; nu se mai aplicau lanţuri, bătăi, duşuri reci şi mai ales izolările (afară de cazurile excepţionale).

Datorită ascuţitei sale inteligenţe înţelesese că monomania, sminteala, furia, se măresc prin sechestrare şi brutalitate; dar supunând pe alienaţi unei vieţi comune, mii de întâmplări mărunte, de incidente de fiecare clipă, îi împiedică de a fi obsedaţi de o idee fixă, cu atât mai periculoasă cu cât este susţinută prin izolare şi intimidare.

— Domnule doctor, se adresă doamna Georges medicului Herbin, am crezut că-l voi putea însoţi pe fiul şi pe nora mea, deşi nu-l cunosc pe domnul Morel. Starea acestui om minunat mi-a stârnit atât de mult interesul, încât nu m-am putut împotrivi dorinţei de a asista, împreună cu copiii mei, când va reveni la o stare normală, după cum speraţi, în urma încercării la care îl veţi supune.

— Mă bizui mult, doamnă, pe impresia plăcută ce i-o va face prezenţa fiicei lui şi a persoanelor pe care e obişnuit să le vadă.

— Când au venit să-l aresteze pe soţul meu, interveni cu emoţie doamna Morel, arătând-o pe Rigolette doctorului, buna noastră vecină s-a grăbit să ne vină în ajutor mie şi copiilor mei.

— Tatăl meu îl cunoaşte bine şi pe domnul Germain, care a fost totdeauna bun cu noi, adăugă Louise.

Apoi, arătând spre Alfred şi spre Anastasia, ea continuă:

— Domnul şi doamna sunt portarii casei noastre… Au ajutat şi ei de multe ori, atât cât puteau, familia noastră crud lovită de soartă.

— Dacă nu vă temeţi, doamnă, de înfăţişarea alienaţilor,

se adresă mamei lui Germain doctorul Herbin, vom trece prin mai multe curţi ca să ajungem la clădirea exterioară, unde am socotit nimerit să-l trimit pe Morel,şi am dispus ca azi dimineaţă să nu fie dus la fermă ca de obicei.

— La fermă, domnule doctor? întrebă doamna Georges. E o fermă aici?

— Vă surprinde, doamnă? Înţeleg. Da, avem aici o fermă ale cărei produse sunt de mare folos pentru gospodăria casei şi la care lucrează alienaţii.

— În libertate, domnule doctor?

— Fără îndoială, şi munca, liniştea câmpului, aspectul naturii sunt printre cele mai bune mijloace de vindecare… Îi supraveghează un singur gardian şi nu a existat aproape niciun caz de evadare. Se duc la lucru cu o adevărată plăcere şi mica retribuţie ce-o capătă le foloseşte la îmbunătăţirea traiului… ca să poată obţine, zaharicale. Dar iată-ne ajunşi la una din aceste curţi.

Apoi, văzând un gest de ezitare din partea doamnei Georges, doctorul adăugă:

— Nu vă temeţi, doamnă… În câteva minute veţi fi tot atât de calmă ca şi mine.

— Vă urmez, domnule… Veniţi, copii!

Poarta se deschise.

Această curte, formând un lung paralelogram, era plantată cu arbori, amenajată cu bănci; de fiecare parte se vedea o galerie de o construcţie ciudată: celule mari şi aerisite dădeau pe această galerie; vreo cincizeci de oameni, îmbrăcaţi în uniforme cenuşii, se plimbau, vorbeau sau se odihneau la soare, tăcuţi şi contemplativi.

La sosirea doctorului Herbin, un mare număr de pacienţi se îngrămădiră în jurul lui; bucuroşi şi plini de zel, îi întindeau, cu o emoţionantă expresie de încredere şi de recunoştinţă mâinile, la care el le răspundea afectuos:

— Bună ziua, bună ziua, copiii mei.

Unii din aceşti nenorociţi, prea departe de medic ca să-i ia mâna, veniră şovăielnici s-o întindă persoanelor care îl însoţeau.

— Bună ziua, prieteni, le spuse Germain, strângându-le mâna, cu o blândeţe ce părea să-i incinte.

— Domnule doctor, se adresă doamna Georges medicului, ăştia sunt oare nebuni?

— Sunt aproape cei mai periculoşi din ospiciu, spuse doctorul surâzând. Ziua sunt lăsaţi împreună, numai noaptea sunt închişi în celule separate, ale căror uşi le vedeţi deschise.

— Cum! aceşti oameni sunt cu desăvârşire nebuni?… Dar când sunt furioşi?

— Mai întâi, la începutul bolii lor, când sunt aduşi aici; apoi, treptat, tratamentul începe să-şi facă efectul; vederea camarazilor lor îi linişteşte, îi distrează, blândeţea îi potoleşte, şi crizele lor de violenţă, la început frecvente, devin din ce în ce mai rare… Iată, priviţi pe unul din cei mai recalcitranţi.

Era un om în vârstă de vreo patruzeci de ani, robust şi nervos, cu părul lung negru, cu privirea pătrunzătoare şi cu o fizionomie din cele mai inteligente. Se apropie grav de doctor şi pe un ton de aleasă politeţă, deşi cu oarecare reticenţă:

— Domnule doctor, cred că la rându-mi am dreptul să stau de vorbă şi să-l plimb pe orb; voi avea onoarea să vă fac să observaţi că e o nedreptate flagrantă să-l lipsiţi pe acest nenorocit de discuţiile cu mine şi să-l lăsaţi (aici nebunul surâse cu un dispreţ amar), pradă aiurelilor stupide ale unui idiot complet străin – şi cred că nu exagerez – complet străin de cele mai elementare noţiuni ale oricărei ştiinţe, pe când discuţia cu mine l-ar instrui.

Doctorul se adresă, cu glas tare, alienatului, care părea să aştepte răspunsul cu o teamă respectuoasă:

— Scumpul meu domn Charles, reclamaţia dumitale cred că e foarte întemeiată, şi acest orb, care mi se pare că e şi mut, dar din fericire nu e surd, ar simţi o desfătare nespusă stând de vorbă cu un om atât de erudit ca dumneata. Voi interveni ca să ţi se facă dreptate.

— Afară de asta, continuaţi să mă reţineţi aici, păgubind

universul de toate cunoştinţele omenirii pe care mi le-am apropiat asimilându-mi-le, reluă nebunul înfierbântându-se puţin câte puţin şi începând să gesticuleze, cuprins de o agitaţie anormală.

— Haide, haide, linişteşte-te, dragul meu domn Charles. Din fericire universul nu şi-a dat încă seama de ce-i lipseşte; îndată ce-o va cere, ne vom grăbi să-i satisfacem reclamaţia. În orice caz, un om cu capacitatea dumitale, cu ştiinţa dumitale, va putea aduce totdeauna mari servicii omenirii.

— Dar eu sunt pentru ştiinţă ceea ce a fost corabia lui Noe pentru natura fizică, exclamă el scrâşnind din dinţi şi cu privirea rătăcită.

— O ştiu, scumpe prietene.

— Vreţi să puneţi lumina sub obroc! strigă el, strângând pumnii. Dar atunci vă voi sfâşia în bucăţi adăugă el pe un ton ameninţător, cu obrazul înflăcărat, roşu de furie şi cu vinele umflate, gata să se spargă.

— Ah! domnule Charles, replică doctorul, îndreptând asupra nebunului o privire calmă, fixă, pătrunzătoare şi dând vocii lui un timbru mângâios şi măgulitor, eu credeam că erai cel mai mare savant din vremurile moderne…

— Şi trecute! strigă nebunul, uitându-şi furia în faţa acestei măguliri.

— Nu mă laşi să termin… că erai cel mai mare savant al timpurilor trecute, prezente…

— Şi viitoare… continuă nebunul cu îngâmfare.

— Oh! îndrăcit vorbăreţ, care mă întrerupe mereu, zise doctorul surâzând şi lovindu-l prieteneşte pe umăr… S-ar spune că nu ştii ce admiraţie inspiri şi pe care o meriţi?… Haide, să mergem să-l vedem pe orb… du-mă la el.

— Doctore, eşti un om de treabă, vino, vino, să vezi ce este obligat să asculte, pe când eu aş putea să-i spun lucruri atât de frumoase, reluă nebunul, deplin potolit şi mergând înaintea doctorului cu un aer mulţumit.

— Vă mărturisesc, domnule doctor, spuse Germain, care

se apropiase de mama şi de soţia lui, a căror spaimă o remarcase pe când nebunul vorbise şi gesticulase atât de violent, că la un moment dat m-am aşteptat la o criză.

— Ei, domnule Germain, odinioară, la primul moment de exaltare, la un gest mai ameninţător al acestui nefericit gardienii s-ar fi aruncat asupra lui, l-ar fi legat, bătut, băgat sub duşuri, una din cele mai cumplite torturi ce se pot imagina… Gândiţi-vă la efectul unui asemenea tratament pe un organism energic şi irascibil, a cărui forţă de izbucnire e cu atât mai violentă cu cât e mai comprimată. Atunci ar fi fost cuprins de unul din acele accese de furie dezlănţuită care înfruntau constrângerile cele mai barbare, exasperându-ne prin frecvenţa lor şi devenind aproape incurabile; pe când, vedeţi că necomprimând de la început aceasta efervescenţă momentană, sau deviind-o cu ajutorul marii mobilităţi de spirit, ce se observă la mulţi nebuni, aceste răbufniri trecătoare se potolesc tot atât de repede cum s-au produs.

— Şi cine este acel orb de care vorbeşte el, domnule doctor? E o nălucire a minţii lui? întrebă doamna Georges.

— Nu, doamnă, e o poveste foarte ciudată. Acest orb a fost prins într-o speluncă de pe Champs-Elysées, unde a fost arestată o bandă de hoţi şi asasini. Omul a fost găsit legat în lanţuri în mijlocul unei hrube subterane, lângă cadavrul unei femei atât de groaznic mutilată, încât n-a putut fi identificată.

— Ah! e groaznic… spuse doamna Georges cutremurându-se.

— Acest om e de o urâţenie înspăimântătoare, toată faţa lui e arsă de vitriol. De când a venit aici, n-a scos un cu vânt. Nu ştiu dacă e cu adevărat mut sau se preface. Printr-o ciudată întâmplare, singurele crize pe care le-a avut au survenit noaptea, în absenţa mea. Din păcate, întrebările ce i se pun rămân fără răspuns, şi nu putem avea nicio informaţie despre situaţia lui; accesele par să fie declanşate de o furie a cărei cauză e de nepătruns, căci nu scoate o vorbă; ceilalţi alienaţi au pentru el multă atenţie;

îl ajută la mers, îi vorbesc, vai, după gradul lor de inteligenţă. Priviţi… iată-l.

Nu era nebun, dar se prefăcea mut şi smintit. Toate persoanele care-l însoţeau pe medic, se dădură înapoi de groază, la vederea Învăţătorului, căci el era. O masacrase pe Cucuvaia nu într-un acces de nebunie, ci într-un moment de ură turbată după ce a fost arestat în taverna de pe Champs-Elysées, revenindu-şi din delirul trecător. Învăţătorul se pomenise într-una din celulele închisorii de la Conciergerie, unde nebunii erau închişi provizoriu. Auzind spunâdu-se în jurul lui „E un nebun furios“, se hotărî să joace acest rol, şi-şi impuse un mutism complet, ca să nu se compromită prin răspunsuri, în cazul că s-ar ivi îndoieli asupra pretinsei lui alienaţii.

Acest vicleşug izbutise. Condus la Bicêtre, simula din timp în timp accese violente de furie, având mereu grijă să aleagă nopţile pentru aceste manifestări, ca să scape de pătrunzătoarea perspicacitate a medicului-şef.

Complicii, reduşi la număr ai Învăţătorului, care-i cunoşteau adevăratul nume şi faptul că evadase din ocna de la Rochefort, nu mai ştiau ce se alesese de el, şi de altminteri n-aveau niciun interes să-l denunţe; aşa că nu i se putea stabili identitatea. El spera deci să rămână mereu la Bicêtre, jucându-şi mai departe rolul de mut şi nebun.

Da, aceasta era atunci singura lui dorinţă, în neputinţa de a face rău, ceea ce-i paraliza instinctele bestiale. Mulţumită izolării totale din hruba lui Braţ-Roşu, după cum ştim, remuşcarea cuprinsese puţin câte puţin acest suflet împietrit.

Încordându-şi mereu mintea printr-o neîntreruptă evocare a amintirii crimelor sale din trecut, lipsit de orice contact cu lumea din afară, ideile lui sfârşeau adesea prin a i se concretiza, în creier, după cum o spusese chiar el Cucuvelei; atunci i se înfăţişau câteodată, aievea, victimele lui, dar asta nu era nebunie, ci puterea amintirii şi remuşcării dusă la ultima expresie.

Astfel, acest om încă în puterea vârstei, de o robustețe

atletică, acest om care fără îndoială mai avea de trăit încă mulţi ani, acest om care se bucura de întreaga lui raţiune, trebuia să-şi petreacă tot restul vieţii în mijlocul nebunilor, într-un mutism complet, iar de nu, dacă ar fi fost descoperit, ar fi fost dus la eşafod pentru ultimele sale crime, sau condamnat la recluziune perpetuă printre sceleraţii faţă de care nutrea o oroare ce creştea în raport cu pocăinţa lui.

Învăţătorul şedea pe o bancă; o claie de păr cenuşiu îi acoperea capul hidos şi enorm; îşi ţinea coatele pe genunchi şi bărbia sprijinită în palmă. Cu toate că această groaznică mască era lipsită de simţul văzului, că avea două găuri în locul nasului, că gura îi era diformă, o disperare cruntă, zdrobitoare era întipărită pe faţa lui monstruoasă.

Un alienat cu figura tristă, binevoitoare şi tinerească, îngenuncheat în faţa Învăţătorului, îi ţinea mâna lui puternică în ale lui, îl privea cu bunătate şi cu vocea blândă repeta mereu numai aceste vorbe: „Fragi… fragi… fragi…“

— Iată, rosti cu gravitate nebunul savant, iată singura vorbă de care e în stare acest idiot. Daca la orb ochii trupului sunt închişi, cei ai minţii sunt fără îndoială deschişi, şi mi-ar fi recunoscător dacă m-aş pune în legătură cu el.

— Nu mă îndoiesc, răspunse doctorul în timp ce bietul nebun cu faţa melancolică examina cu milă figura abominabilă a Învăţătorului, repetând cu vocea duioasă: „Fragi… fragi… fragi“.

— De când a venit aici, acest biet nebun n-a pronunţat alte cuvinte decât acestea, se adresă doctorul doamnei Georges, care se uita îngrozită la Învăţător. Ce întâmplare anume e legată de aceste vorbe, singurele pe care le rosteşte, n-am putut descoperi.

— Dumnezeule! mamă, exclamă Germain, cât de zdrobit pare acest orb nenorocit!…

— E adevărat, dragul meu, răspunse doamna Georges; mi se strânge inima fără să vreau… Îmi face rău să-l

privesc. Oh! cât e de trist să vezi omenirea sub acest aspect sinistru!

Abia rostise doamna Georges aceste cuvinte, că Învăţătorul avu o tresărire. Faţa lui cruntă deveni palidă sub cicatricele ei, ridică şi întoarse repede capul atât de brusc către mama lui Germain, încât dânsa nu-şi mai putu reţine un ţipăt de groază, deşi femeia nu bănuia cine era acel nenorocit.

Învăţătorul recunoscuse vocea fostei sale soţii şi din cuvintele, doamnei Georges înţelesese că ea vorbea cu fiul lui.

— Dar ce ai mamă? o întrebă Germain.

— Nimic, fiul meu… Dar gestul acestui om, expresia feţei lui, toate acestea m-au înspăimântat… Iertaţi-mi, domnule doctor, slăbiciunea, dar aproape că-mi pare rău că, împinsă de curiozitate, l-am însoţit aici pe fiul meu.

— Oh! pentru această singură dată, mamă, nu-ţi mai face reproşuri…

— E sigur că buna noastră mamă nu va mai veni niciodată aici, şi nici noi, nu e aşa, micul meu Germain? spuse Rigolette. E atât de trist… Ţi se frânge inima.

— Lasă, că eşti o mică fricoasă, nu-i aşa, domnule doctor, replică Germain surâzând, nu-i aşa că soţia mea e o fricoasă?

— Mărturisesc, răspunse medicul, că vederea acestui nenorocit orb şi mut m-a impresionat şi pe mine… Eu care am văzut atâtea suferinţe.

— Ce mutră… Ce zici, iubitule? spuse încet de tot Anastasia… Ei bine! pe lângă tine… toţi bărbaţii mi se par tot atât de urâţi ca acest îngrozitor specimen… de aceea nimeni nu se poate lăuda că… înţelegi, dragul meu Alfred? …

— Anastasie, o să văd şi în vis faţa asta…

— Prietene, se adresă doctorul Învăţătorului, cum te simţi?

Învăţătorul rămase mut.

— Deci nu mă auzi? insistă doctorul bătându-l uşor pe

umăr.

Învăţătorul nu răspunse nimic, lasă capul în jos şi după câteva clipe… din ochii lui fără vedere, se prelinse o lacrimă…

— Plânge! constată doctorul.

— Bietul om! adăugă Germain cu compătimire.

Învăţătorul se cutremură! Auzea din nou vocea fiului său… Fiul lui încerca faţă de el un simţământ de milă.

— Ce ai? Ce suferinţă te copleşeşte? îl întrebă doctorul.

Fără să-i răspundă, Învăţătorul îşi ascunse faţa în palme.

— Nu scoatem nimic de la el, conchise doctorul.

— Lăsaţi-mă pe mine, îl voi consola, interveni nebunul savant cu aerul grav şi pretenţios. O să-l întreţin despre sistemul planetar.

Apoi, adresându-se tânărului alienat care era tot în genunchi în faţa Învăţătorului.

— Scoală-te de acolo… tu ăla cu fragii!

— Băiete, spuse doctorul către tânărul nebun, fiecare din voi trebuie să stea de vorbă cu acest biet om… Lasă-l pe camaradul dumitale să-ţi ia locul…

Tânărul alienat se supuse imediat, se ridică, se uită timid, cu ochii lui mari albaştri, la doctor, îşi manifestă respectul printr-un salut, făcu un semn de adio Învăţătorului şi se depărta repetând cu glas plângăreţ:

— Fragi… fragi…

Doctorul, observând că doamna Georges fusese puternic impresionată de aceasta scenă, îi spuse:

— Din fericire, doamnă, vom merge să-l vedem pe Morel şi, dacă speranţa mea se realizează, sufletul dumitale se, va bucura că acest om minunat va fi redat dragostei demnei lui soţii şi iubitei sale fiice.

Şi medicul se depărtă, urmat de persoanele care îl însoţeau.

Învăţătorul rămase singur cu nebunul savant, care începu să-i explice, de altfel foarte amănunţit, şi cu multă elocinţă, mersul impunător al astrelor care descriu în tăcere o traiectorie imensă în cerul unde e noapte

permanentă…

Dar Învăţătorul nu asculta…

Era cuprins de o imensă deznădejde la gândul că nu va mai auzit niciodată vocea fiului său şi a soţiei sale… Sigur de groaza ce le-o inspira, se gândi la nenorocirea, ruşinea, spaima în care i-ar fi cufundat aflarea identităţii lui adevărate; ar fi preferat o mie de chinuri decât să li se dezvăluiască… O singură, o ultimă mângâiere a avut: insuflase preţ de o clipă milă fiului său.

Şi, fără să vrea, îşi aminti de cuvintele lui Rudolf, înainte de a-i fi dat acea teribilă pedeapsă:

„Fiecare din vorbele tale e un blestem, fiecare din vorbele tale va fi o rugăciune; eşti plin de îndrăzneală şi cruzime fiindcă eşti puternic, vei fi blând şi umil pentru că vei fi slab. Inima ta este zăvorâtă în faţa căinţei… Într-o zi îţi vei deplânge victimele… Din om te-ai făcut, fiară… Într-o zi înţelepciunea îţi va reveni prin ispăşire. N-ai respectat nici ceea ce respectă fiarele sălbatice: pe femeia lor şi pe puii lor… După o lungă viaţă închinată mântuirii de păcate, ultima-ţi implorare adresată lui Dumnezeu va fi să-ţi dea fericirea nesperată de a muri lângă soţia şi fiul tău…“

— Vom trece prin faţa curţii idioţilor şi vom ajunge în clădirea în care se află Morel, spuse doctorul, ieşind din ţarcul în care rămăsese Învăţătorul.

Capitolul 16
MOREL, ŞLEFUITORUL

Cu toată tristeţea pricinuită de vederea alienaţilor, doamna Georges se opri totuşi o clipa, trecând prin faţa unei curţi cu zăbrele, unde erau închişi idioţii incurabili.

Biete făpturi, lipsite până şi de instinctul animalului, şi cărora adesea nu li se cunoaşte nici măcar originea, necunoscuţi de toata lumea, şi chiar de ei înşişi… trec prin viaţă, străini de simţăminte, de gândire, satisfăcându-şi doar nevoile animalice cele mai elementare…

Doctorul Herbin n-a fost nevoit să atragă atenţia doamnei Georges asupra abrutizării sălbatice, a insensibilităţii prosteşti sau a uimirii imbecile care imprimau chipului acestor nenorociţi o expresie în acelaşi timp hidoasă şi penibilă la vedere. Aproape toţi erau îmbrăcaţi în halate lungi, murdare şi zdrenţuite, căci cu toată stricta supraveghere, nu puteau fi împiedicate aceste făpturi, complet lipsite de simţurile raţiunii, să sfâşie, să-şi murdărească îmbrăcămintea, târându-se, tăvălindu-se ca animalele în noroiul curţilor unde stăteau în timpul zilei.

— Bieţi oameni! spuse doamna Georges, urmându-l pe doctor după ce aruncase o ultimă privire în curtea idioţilor; ce trist e să te gândeşti că nu există niciun leac pentru suferinţele lor!

— Vai! niciunul, doamnă, răspunse doctorul, mai ales când au ajuns la vârsta asta. Dar iată-ne ajunşi la clădirea în care se află Morel. Am dat dispoziţii să fie lăsat, singur acum, de dimineaţă, pentru ca efectul pe care sper să-l obţin asupra lui să aibă o şi mai mare putere.

— Şi care-i este nebunia, domnule doctor? întrebă încet doamna Georges, spre a nu fi auzită de Louise.

— Îşi închipuie că dacă nu câştigă o mie trei sute de franci pe zi, spre a plăti o datorie notarului Ferrand, Louise va trebui să moară pe eşafod pentru crimă de infanticid.

— Ah! domnule, notarul ăsta… era un monstru! exclamă doamna Georges, care cunoştea prigoana, cu care acest om îl urmărise pe Germain. Louise, Morel-tatăl şi eu nu suntem singurele lui victime. L-a urmărit pe fiul meu cu o stăruinţă diabolică.

— Louise Morel mi-a povestit total, doamnă, răspunse doctorul. Slavă Domnului, acest mizerabil e mort. Dar vă rog să mă aşteptaţi aici cu aceste persoane. Mă duc să văd ce face Morel.

Apoi, adresându-se fiicei şlefuitorului:

— Te rog, Louise, fii foarte atentă. În clipa când voi striga „Vino!“ să apari numaidecât, dar singură… Când voi

spune a doua oară „Veniţi!“ celelalte persoane vor intra după dumneata…

— Ah! domnule, mi se strânge inima, replică Louise, ştergându-şi lacrimile. Bietul tata… Dacă această încercare nu va reuşi!…

— Sper că-l va salva… Îl pregătesc de multa vreme… Haide, fii liniştită şi gândeşte-te la ce ai de făcut!

Şi doctorul, părăsind persoanele care-l însoţeau, intră într-o cameră ale cărei ferestre zăbrelite dădeau către grădină.

Mulţumită odihnei, vieţii sănătoase şi grijii cu care era tratat, chipul şlefuitorului nu mai avea aspectul palid, tras, de o slăbiciune bolnăvicioasă. Obrazul său rotund, acum uşor colorat, dovedea că s-a însănătoşit. Doar un surâs trist, o anumită fixitate care se ivea uneori în privirea lui, arătau că încă nu avea mintea întreagă.

Când doctorul intră, Morel, stând pe scaun, aplecat peste o masă, simula că îşi face meseria de şlefuitor, zicând:

— O mie trei sute de franci… o mie trei sute de franci… dacă nu, Louise la eşafod… o mie trei sute de franci… Să lucrăm… să lucrăm… să lucrăm…

Această rătăcire, ale cărei accese reveneau de altfel din ce în ce mai rar, au marcat, de la început, simptomul nebuniei. Medicul, dintru întâi contrariat că l-a găsit pe Morel în clipa aceea pradă monomaniei sale, dorea totuşi să folosească situaţia pentru planul pe care şi l-a făcut. Scoase din buzunar o pungă conţinând şaizeci şi cinci de ludovici, pregătiţi dinainte, îi răsturnă în mână şi-i spuse în chip brusc lui Morel, care, absorbit de aşa-zisa lui muncă, nu-şi dădu seama de sosirea doctorului:

— Dragă Morel… ai lucrat destul… ai câştigat în sfârşit cei o mie trei sute de franci ce-ţi trebuiau ca s-o salvezi pe Louise, iată-i…

Şi doctorul aruncă pe masă monezile de aur.

— Louise e salvată! strigă şlefuitorul, adunând aurul cu grabă. Alerg la notar.

Şi, ridicându-se repede, o luă către uşa.

— Vino! strigă doctorul, emoţionat, căci vindecarea spontană a şlefuitorului putea depinde de această primă confruntare.

Abia strigase „Vino!“ că Louise şi apăru la uşă, chiar în clipa în care tatăl ei se ivise acolo. Morel, înmărmurit, se dădu înapoi doi paşi şi scăpă aurul din mână.

Timp de câteva minute, o privi pe Louise cu uimire, nerecunoscând-o imediat. Părea totuşi că încearcă să-şi adune amintirile, apoi, apropiindu-se de ea încet, încet, o privi cu o nelinişte şi o curiozitate temătoare.

Louise, tremurând de emoţie, îşi stăpânea cu greu lacrimile, în timp ce doctorul, recomandându-i printr-un gest să rămână mută, supraveghea atent şi în tăcere cele mai infime reacţii de pe faţa şlefuitorului. Acesta, aplecat înspre fată, deveni palid, îşi trecu ambele mâini pe fruntea udă de sudoare, apoi, apropiindu-se cu un pas de ea, vru să-i vorbească. Dar vocea i se stinse pe buze, paloarea sa crescu şi privi în jurul său cu uimire, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Bine… bine… îi şopti doctorul Louisei, e un început bun… Când voi spune: „Vino“ aruncă-te în braţele lui numindu-l „tată“.

Şlefuitorul îşi duse mâinile la piept privindu-se cu atenţie încordată din cap până în picioare, ca şi cum ar fi vrut să se convingă de propria sa identitate. Faţa-i exprima o nesiguranţă amară; în loc să-şi oprească privirile asupra fiicei lui, părea că vrea să se ferească de dânsa şi îşi spuse cu glas domol şi cu vocea întretăiată:

— Nu!... nu!... E un vis… Unde mă aflu?… cu neputinţă! … e vis… nu e ea!… Şi aurul ăsta… nu-mi amintesc… mă trezesc oare?… Mi se învârteşte capul… nu cutez să mă uit… mi-e ruşine… nu e Louise…

— Vino, spuse doctorul cu glas tare.

— Tată… sunt eu Louise, fiica ta!… strigă ea izbucnind în lacrimi şi aruncându-se în braţele şlefuitorului, chiar în clipa în care intrau în cameră soţia lui Morel, Rigolette,

doamna Georges, Germain şi soţii Pipelet.

— Ah! Dumnezeule! exclamă Morel, sub mângâierile Louisei, unde sunt? Ce vor cu mine? Ce s-a întâmplat? Nu pot crede…

Apoi, după câteva clipe de tăcere, cuprinse cu mâinile capul Louisei, o privi ţintă şi strigă, pradă unei emoţii crescânde:

— Louise!

— E salvat! spuse doctorul.

— Soţul meu, bietul meu, Morel! izbucni soţia şlefuitorului alăturându-se Louisei.

— Soţia mea! reluă Morel, soţia mea, fiica mea!

— Şi eu, domnule Morel, se apropie Rigolette, toţi prietenii dumitale şi-au dat întâlnire aici.

— Toţi prietenii dumitale… vezi, domnule Morel? adăugă Germain.

— Domnişoara Rigolette!… domnul Germain!… se miră şlefuitorul, recunoscând pe fiecare în parte.

— Şi vechii prieteni din loja portarului, zise Anastasia apropiindu-se la rându-i, cu Alfred, iată-i: familia Pipelet… bătrânii Pipelet… prieteni până la moarte… haide dar, taică Morel… iată, ai o zi bună…

— Domnul Pipelet cu soţia lui!… Atâta lume în jurul meu!… Îmi pare că e atât de mult!… Şi… dar… tu eşti, Louise… nu e aşa?… strigă el cu înfrigurare, îmbrăţişându-şi fiica. Eşti tu, Louise? Sigur?…

— Bietul meu tată… da… Eu sunt… şi mama… sunt aici toţi prietenii dumitale… Nu ne vei mai părăsi… nu vei mai suferi… Vom fi fericiţi acum, toţi vom fi fericiţi!

— Toţi fericiţi… dar… stai să-mi amintesc… Toţi fericiţi… totuşi mi se pare că veniseră să te ducă la închisoare, Louise.

— Da… tată… dar am fost achitată… după cum vezi… iată-mă lângă dumneata…

— Aşteaptă puţin… aşteaptă… iată că-mi revine memoria.

Şi reluă cu groază:

— Dar notarul?…

— Mort… A murit, tată… murmură Louise.

— Mort… el… atunci… te cred… putem fi fericiţi… Dar unde mă aflu?… Cum am ajuns aici?… de câtă vreme… şi de ce?… nu-mi amintesc prea bine…

— Ai fost atât de bolnav, interveni doctorul, încât ai fost adus aici… la ţară. Ai avut nişte friguri foarte grave, cu delir.

— Da, da… îmi amintesc de această ultimă întâmplare înaintea bolii. Stăteam de vorbă cu fata mea şi… cine oare, cine oare?… Ah! un om foarte generos, domnul Rudolf… el a împiedicat arestarea mea. De atunci, însă, nu-mi amintesc nimic.

— Boala dumitale s-a complicat cu o pierdere a memoriei, spuse doctorul. Vederea fiicei dumitale, a soţiei şi a prietenilor ţi-au redat-o.

— Dar la cine sunt aici?

— La un prieten al domnului Rudolf, se grăbi să răspundă Germain, ne-am gândit că schimbarea de aer îţi va face bine.

— Perfect, spuse încet doctorul şi, adresându-se supraveghetorului, adăugă: Trimite trăsura în capul aleii grădinii, ca să nu fie nevoit să treacă prin curţi ci să iasă pe poarta mare.

Astfel, după cum se întâmplă adesea în cazurile de nebunie, Morel nu-şi amintea şi nu era conştient de boala de care fusese atins.

Câteva clipe mai târziu, sprijinit de braţul soţiei şi al fiicei, însoţit de un student chirurg, pe care, pentru mai multă prudenţă, doctorul îl rugase să-l însoţească până la Paris, Morel urca în trăsură şi părăsea Bicêtre fără a bănui că fusese internat acolo ca nebun.

— Credeţi că acest om e complet vindecat? îl întrebă doamna Georges pe doctorul, care o condusese până la poarta mare a ospiciului.

— Aşa cred, doamnă, am vrut intenţionat să-l las sub fericita influenţă a acestei apropieri de familia lui. M-aş fi

temut să-l despart de ea. De altfel, unul din elevii mei va rămâne cu el şi va indica regimul care trebuie urmat. Mă voi duce să-l văd în fiecare zi, până când însănătoşirea lui va fi deplină, căci nu numai că acest caz mă interesează, dar omul mi-a fost recomandat în mod deosebit la intrarea lui la Bicêtre, de către însărcinatul cu afaceri al marelui ducat de Gerolstein.

Germain şi mama lui schimbară o privire semnificativă.

— Vă mulţumesc, domnule doctor, spuse doamna Georges, pentru atenţia cu care aţi binevoit a-mi arăta acest interesant institut şi sunt fericită că am asistat la scena emoţională pe care ştiinţa dumneavoastră a pregătit-o cu atâta pricepere.

— Şi eu, doamnă, mă bucur mult de succesul obţinut care a redat afecţiunii familiei sale pe acest om brav.

Încă foarte impresionaţi de ceea ce văzuseră, doamna Georges, Rigolette şi Germain reluară drumul Parisului, de asemeni domnul şi doamna Pipelet.

În clipa în care doctorul Herbin intra să viziteze curţile, întâlni un funcţionar superior al instituţiei care îi spuse:

— Ah! scumpe domnule doctor, nu vă puteţi imagina scena la care am asistat. Pentru un observator ca dumneavoastră ar fi fost un izvor nesecat.

— Cum aşa? Ce scenă?

— Ştiţi că avem aici două femei condamnate la moarte, mama şi fiica; ele urmează să fie executate mâine.

— Fără îndoială că ştiu.

— Ei bine! de când sunt n-am întâlnit o îndrăzneală şi un sânge rece ca ale mamei acesteia. E o femeie infernală.

— Nu e vorba, oare, de acea văduvă Marţial care a dovedit atât cinism în cursul dezbaterilor?

— Chiar ea.

— Şi ce-a mai făcut?

— A cerut să fie închisă în aceeaşi celulă cu fiica ei până în clipa execuţiei. Cererea i-a fost aprobată. Fata ei, mai puţin înrăită ca ea, părea să şovăie în faţa apropierii clipei fatale, pe când stăpânirea diabolică a văduvei creştea,

dacă asta mai era cu putinţă. Chiar acum, preotul închisorii intrase în celula lor, să le ofere consolările religiei. Fata se pregătea să le primească, dar mama, fără a-şi pierde o clipă prezenţa de spirit, i-a copleşit, pe dânsa şi pe preot cu nişte sarcasme atât de ticăloase, încât venerabilul părinte a fost nevoit să părăsească celula, după ce zadarnic a încercat s-o facă pe această neîmblânzită femeie să asculte câteva cuvinte sacre.

— În ajunul urcării pe eşafod! O asemenea îndrăzneală e îngrozitoare, replică doctorul.

— De altfel s-ar zice că e una din acele familii urmărite de fatalitate ca în tragediile antice. Tatăl a murit pe eşafod, un fiu e la ocnă, un altul, de asemeni condamnat la moarte, a evadat de curând. Fiul cel mare, singurul şi doi copii mai mici au scăpat de această înspăimântătoaree contagiune. Totuşi, această femeie a cerut fiului mai mare, singurul om cinstit din acest neam execrabil, să vină mâine dimineaţă să-i asculte ultimele dorinţi.

— Ce întrevedere!

— Nu sunteţi curios să asistaţi la ea?

— Cinstit vorbind, nu. Cunoşti principiile mele cu privire la pedeapsa cu moartea, şi n-am nevoie de un spectacol atât de oribil pentru a-mi întări şi mai mult convingerile. Dacă această teribilă femeie va dovedi caracterul ei neîmblânzit până şi pe eşafod, ce exemplu deplorabil pentru popor!

— Mai e încă ceva ciudat în această dublă execuţie, e vorba de ziua în care a fost fixată.

— Cum?

— Azi e carnavalul de lăsata secului.

— Ei şi?

— Mâine execuţia va avea loc la ora şapte dimineaţa. Aşa că bandele de oameni travestiţi, care au petrecut toată noaptea la balurile de la bariere, înapoindu-se la Paris, se vor încrucişa cu acel lugubru cortegiu.

— Ai dreptate, va fi un contrast mai mult decât penibil.

— Fară a mai socoti faptul că până în piaţa execuţiei,

bariera Saint-Jacques, se vor auzi lăutarii cârciumilor din împrejurimi, căci pentru a sărbători ultima zi de carnaval se dansează până la zece, unsprezece dimineaţa.

A doua zi, soarele se ridică radios, strălucitor.

Spre dimineaţă, la orele patru, mai multe detaşamente de infanterie şi cavalerie veniră să înconjoare şi să păzească împrejurimile ospiciului Bicêtre.

Vom conduce pe cititor în celula în care se aflau văduva ghilotinatului şi fiica ei, Tărtăcuţa.

Partea a zecea

Capitolul 1
ULTIMA TOALETĂ

La Bicêtre, un coridor întunecos, străpuns din loc în loc de câteva ferestre zăbrelite, un fel de răsuflători situate puţin deasupra nivelului solului unei curţi superioare, ducea la celula condamnaţilor la moarte.

Această celula nu era luminată decât de o ferestruică în partea de sus a uşii, care dădea în coridorul despre care am vorbit.

Celula, cu tavanul jos, cu zidurile umede şi verzui, adăpostea pe femeia Marţial şi pe fiica ei Tărtăcuţa.

Figura colţuroasă a văduvei ghilotinatului se desluşea aspră, impasibilă şi decolorată, ca o mască de marmură, în mijlocul semiobscurităţii care domnea în celulă.

Neputându-se folosi de mâini, căci peste rochia neagră poartă cămaşă de forţă, un fel de halat lung de pânză cenuşie închis la spate, ale cărui mâneci se încheie şi se termină în formă de sac, ea cere să i se scoată boneta, plângându-se de o mare căldură… părul ei cărunt cade răvăşit pe umeri.

Şezând pe marginea patului, odihnindu-şi picioarele pe lespezi, priveşte ţintă la fiica ei, aflată în cealaltă parte a celulei.

Tărtăcuţa, pe jumătate culcată, îmbrăcată şi ea în cămaşă de forţă, se reazimă de zid. Are capul plecat pe piept, ochiul fix, respiraţie întretăiată. Afară de un murmur spasmodic care din când în când îi agită bărbia, trăsăturile ei par destul de liniştite, cu toată paloarea lor.

În interior, la marginea celulei, aproape de uşă, sub ferestruica deschisă, un veteran, decorat, cu figura aspră şi arsă de soare, cu capul chel, cu mustăţi lungi, cărunte,

şade pe un scaun. El le păzeşte pe condamnate.

— E un frig afurisit aici!… şi totuşi îmi ard ochii… şi mi-e sete… mereu sete… spuse Tărtăcuţă după câteva clipe de tăcere.

Apoi, adresându-se veteranului, adaugă:

— Apă, dacă eşti bun, domnule…

Bătrânu soldat se ridică, luă de pe o laviţă un ibric mare de cositor, plin cu apă, turnă din el un pahar plin, se apropie de Tărtăcuţă şi îi dădu să bea pe îndelete, cămaşa de forţă împiedicând-o să se folosească de mâini.

După ce bău cu lăcomie, ea-i spuse:

— Mulţumesc, domnule.

— Vrei să bei? o întrebă soldatul pe văduvă.

Bătrâna răspunse printr-un semn negativ.

Veteranul se reaşeză la locul lui.

Se lăsă din nou linişte.

— Ce oră e? întrebă Tărtăcuţa.

— Aproape patru şi jumătate, răspunse soldatul.

— Peste trei ore! reluă fata cu un surâs sardonic, făcând aluzie la momentul fixat pentru execuţia ei: peste trei ore…

Nu îndrăzni să termine…

Văduva dădu din umeri… Fata îi înţelese gândul şi reluă:

— Ai mai mult curaj decât mine… mamă… Nu dai nicio dovadă de slăbiciune?

— Niciodată!

— O ştiu prea bine… văd bine… Faţa dumitale e tot atât de liniştită ca şi când ai sta la gura sobei din bucătăria noastră… cosând… Ah! ce departe e timpul acela bun… ce departe e!…

— Flecaro!

— E adevărat… în loc să stau dusă pe gânduri, fără să spun nimic, prefer să vorbesc, prefer…

— Să te ameţeşti, fricoaso!

— Chiar de-ar fi aşa, mamă, nu toată lumea are curajul dumitale, nu toată lumea… Am făcut ce-am putut ca să te imit, nu l-am ascultat pe preot, pentru că nu voiai dumneata. Dar asta nu înseamnă că am făcut bine… De

fapt, continuă ea înspăimântată, de ce n-am vrut să-l ascult pe preot?… N-ar fi fost nicio slăbiciune din partea mea… De altfel, asta m-ar mai fi ameţit puţin… şi apoi… în sfârşit… după aceea, cine ştie?

— Iar? se supără văduva cu vocea plina de un dispreţ zdrobitor. Nu mai ai vreme… păcat… mai bine te-ai fi făcut călugăriţă. Sosirea fratelui tău, Marţial, o să desăvârşească pocăirea ta. Dar n-o să vina, omul cinstit… fiul cel bun!

În clipa în care văduva rostea aceste vorbe, enorma încuietoare a închisorii scârţii cu mare zgomot şi poarta se deschise:

— A sosit momentul? strigă Tărtăcuţa, făcând un salt spasmodic. O, Doamne! Au dat ceasul înainte! Suntem înşelate!

Şi faţa i se descompuse în chip groaznic.

— Cu atât mai bine… dacă ceasul călăului merge mai repede, nu o să-mi mai fie ruşine de bigotismele tale!

— Femeie, spuse un funcţionar al închisorii, condamnatei, cu acea milă dulceagă care miroase a moarte, fiul dumitale e aici… Vrei să-l vezi?

— Da, răspunse văduva fără a întoarce capul.

— Intră… domnule… îl îndemnă funcţionarul pe noul venit.

Marţial intră.

Veteranul rămase în celula a cărei uşă, din prudenţă, fusese lăsată deschisă. În penumbra coridorului slab luminat de zorile care mijeau, precum şi de raza unui felinar, se vedeau mai mulţi soldaţi şi gardieni, unii şezând pe o bancă, ceilalţi în picioare.

Marţial era tot atât de palid ca şi maică-sa. Trăsăturile lui trădau o spaimă, o groază adâncă; genunchii îi tremurau. Cu toate numeroasele ei crime, cu toată aversiunea pe care i-o inspirase totdeauna, se crezuse obligat să asculte de ultima ei voinţă.

Îndată ce intră în celulă, văduva îi aruncă o privire pătrunzătoare, şi-i vorbi cu o furie reţinută, pentru a trezi

în sufletul fiului ei o ură şi mai profundă:

— Vezi… ce se face cu… mama ta… cu sora ta.

— Ah! mamă… e groaznic… Dar eu te-am prevenit…

Văduva îşi strânse buzele albe de mânie. Fiul ei n-o înţelegea; totuşi, ea urmă:

— O să fim ucise, cum a fost ucis şi tatăl tău…

— Doamne! Doamne! Şi nu pot să vă ajut cu nimic s-a sfârşit, Acum ce vreţi să fac? De ce nu m-aţi ascultat… Nici dumneata, nici sora mea? N-aţi fi ajuns aici.

— Ah!… va să zică aşa… reluă văduva cu obişnuita ei ironie sălbatică, găseşti deci că e bine că murim?

— Mamă!

— Iată-te mulţumii… O să poţi spune fără să minţi că mama ta e moartă… N-o să mai roşeşti din pricina ei.

— Dac-aş fi fost un fiu rău, îi răspunse cu bruscheţe Marţial, revoltat de nedreapta asprime a mamei lui, nu aş fi venit aici.

— Vii din curiozitate

— Am venit ca să mă supun voinţei tale.

— Ah! dacă te-aş fi ascultat, Marţial, în loc s-o ascult pe mama n-aş fi aici, strigă Tărtăcuţa cu voce sfâşietoare, dând curs groazei frânată până atunci sub influenţa văduvei. E greşeala dumitale… Fii blestemată, mamă!

— Se căieşte… şi mă acuză… *trebuie să te bucuri, hai?* izbucni văduva într-un râs diabolic.

Fără a-i răspunde, Marţial se apropie de sora lui, a cărui agonie începea, şi îi spuse pe un ton compătimitor:

— Biata mea soră… E prea târziu acum.

— Niciodată… niciodată nu e prea târziu… ca să fi laş! interv*e*ni mama cu o furie rece. Oh! ce neam! ce neam! Noroc că Nicolas a evadat. Noroc că François şi Amandine îţi vor scăpa din mâini… Sunt de pe acum vicioşi… Mizeria o să completeze restul!

— Ah! Marţial, veghează-i îndeaproape… altminteri vor sfârşi ca noi două. Li se va tăia şi lor capul! striga Tărtăcuţa, scoţând gemete înăbuşite.

— Poate să vegheze cât o vrea asupra lor, zbieră văduva

cu o exaltare feroce, viciul şi mizeria vor fi mai tari decât ei, şi într-o zi îşi vor răzbuna tatăl, pe mama şi pe sora lor.

— Oribila dumitale speranţă o să fie înşelată, mamă, răspunse Marţial indignat. Nu ne temem de mizerie. Lupoaica a salvat-o pe fata pe care Nicolas voia s-o înece. Părinţii acelei fete ne-au oferit bani mulţi, sau bani mai puţini şi pământ în Algeria… lângă o fermă pe care au dat-o de pe acum unui om care şi el le-a făcut mari servicii. Noi am preferat pământul. E un oarecare risc… dar suntem deprinşi şi ni se potriveşte Lupoaicei şi mie. Mâine plecăm cu copiii şi nu mai revenim în Europa cât om trăi!

— Ce spui tu acolo? întrebă văduva pe un ton iritat şi totodată surprins.

— Nu mint niciodată.

— Minţi acum, ca să mă înfurii.

— Să te înfurii pentru că soarta acestor copii e asigurată?

— Da, din pui de lup o să faci miei! Sângele tatălui lor, al surorii tale, al meu, o să fie răzbunat…

— Nu vorbi aşa în clipa asta!

— Am ucis, am să fiu ucisă… suntem chit.

— Mamă, căinţa…

Văduva izbucni din nou într-un hohot de râs.

— Trăiesc de treizeci de ani în crimă şi, pentru a mă căi mi se dau trei zile, cu moartea la capătul drumului?… Oare aş avea vreme? Nu, nu, când o să-mi cadă capul, încă voi scrâşni de turbare şi de ură.

— Frate, ajutor! Scoate-mă de aici! Vor veni să mă ridice, murmură Tărtăcuţa cu vocea sfârşită, căci nenorocita începuse să delireze.

— O să taci odată? strigă văduva exasperată de slăbiciunea fetei, o să taci odată! Oh! infama… Şi e fiica mea!

— Mamă! mamă! exclamă Marţial, sfâşiat de această scenă, de ce m-ai chemat, aici?

— Pentru că speram să-ţi dau inimă şi ură… dar cine n-are una, n-are nici pe cealaltă, laşule!

— Mamă!

— Laşule! laşule! laşule!

În clipa aceea se auzi un zgomot de paşi pe coridor. Veteranul îşi scoase ceasul, să vadă ce oră e.

Soarele răsărise strălucitor şi radios şi aruncă deodată un snop de lumină aurie pe ferestruica din faţa celulei.

Uşa se deschise şi intrarea celulei fu dintr-o dată puternic luminată.

Gardienii aduseră două scaune, apoi grefierul veni să spună, cu voce emoţională, văduvei:

— Femeie, a sosit ora…

Condamnata se ridică dreaptă, nepăsătoare. Tărtăcuța scotea ţipete ascuţite.

Patru oameni intrară pe uşă.

Trei dintre ei, destul de prost îmbrăcaţi, ţineau în mână gheme mici de frânghie subţire, dar foarte rezistentă.

Cel mai înalt din aceşti patru oameni, corect îmbrăcat în negru, cu o pălărie rotundă şi o cravată albă, dădu grefierului o hârtie.

Acest om era călăul.

Hârtia era o chitanţă care confirma primirea celor două femei, bune de ghilotinat. Călăul luă pe seama lui cele două făpturi ale lui Dumnezeu. Din acea clipă el singur răspundea de ele.

Spaimei disperate a Tărtăcuţei îi luă tocul o toropeală buimacă. Două ajutoare ale călăului fură nevoite să o aşeze pe pat şi să o susţină. Fălcile ei crispate de un spasm convulsiv, abia dacă-i îngăduiau să pronunţe câteva vorbe fără şir. Plimba în jurul ei nişte ochi de pe acum stinşi şi fără privire; bărbia îi atingea pieptul şi, fără sprijinul celor două ajutoare, s-ar fi prăbuşit, ca un corp inert.

Marţial, după ce îmbrăţişă pentru ultima dată pe această nenorocită, rămase nemişcat, speriat, neîndrăznind, neputând face un pas, ca împietrit.

Îndrăzneala rece a văduvei nu se dezminţea. Cu capul sus şi drept, ajută ea singură să i se scoată cămaşa de forţă care îi împiedica mişcările. Camizola căzu şi rămase

într-o rochie de lână neagră.
— Unde trebuie să mă aşez? întrebă ea cu o voce hotărâtă.
— Ai bunătatea să te aşezi pe unul din aceste scaune, îi spuse călăul, arătându-i-l pe cel rânduit la intrarea celulei.
Uşa fiind deschisă, se puteau vedea în coridor mai mulţi gardieni, directorul închisorii şi câţiva curioşi privilegiaţi.
Văduva se îndreptă cu pasul sigur către locul ce-i fusese indicat, când se pomeni în faţa fiicei sale.
Se opri, se apropie de ea şi îi spuse, cu vocea uşor emoţionată:
— Îmbrătişează-mă, fata mea!
La glasul mamei sale, Tărtăcuţa ieşi din apatie, se ridică în capul oaselor şi, pe un ton plin de ură, strigă:
— Dacă exista un iad, acolo ţi-e locul, blestemato!
— Îmbraţişează-mă, fata mea, spuse din nou văduva, făcând un pas spre dânsa.
— Nu te apropia de mine! Dumneata m-ai pierdut! murmură nenorocita, întinzând braţele pentru a o respinge.
— Iartă-mă!
— Nu, nu, spuse Tărtăcuţa cu vocea tremurândă.
Acest efort sleindu-i puterile, Tărtăcuţa căzu aproape fără cunoştinţă în braţele ajutoarelor călăului.
Un nor trecu peste fruntea neîmblânzită a văduvei, o clipă ochii ei uscaţi şi aprinşi se umeziră. În clipa aceea întâlni privirea fiului ei. După o clipă de şovăire, ca şi cum s-ar fi supus îndemnului unei frământări interioare, îi zise:
— Dar tu?…
Marţial se aruncă plângând în braţele mamei sale.
— Destul! spuse văduva stăpânindu-şi emoţia şi desfăcându-se din îmbrăţişarea fiului ei. După care adăugă, arătând spre călău: Domnul aşteaptă!…
Păşi apoi repede spre scaun, pe care se aşeză fără să şovăie.
Licărul unui sentiment matern care luminase pentru o clipă negrele abisuri ale acestui suflet diabolic, se stinse

dintr-o dată.

— Domnule, se adresă veteranul lui Marţial, apropiindu-se de el cu simpatie, să nu mai rămâi aici. Vino!

Marţial, zdrobit de oroare şi de spaimă, îl urmă în neştire.

Cele două ajutoare o aşezară pe scaun şi pe Tărtăcuţa care agoniza. Unul îi ţinea trupul aproape lipsit de viaţă, în timp ce celălalt, folosindu-se de nişte sfori subţiri dar foarte lungi, îi legă mâinile la spate, cu noduri de nedesfăcut, precum şi gleznele cu o frânghie atât de lungă cât să-i îngăduie condamnatei să meargă cu paşi mărunţi.

Aceasta operaţie era în acelaşi timp stranie şi teribilă; s-ar fi zis că sforile lungi şi subţiri, ce abia se desluşeau în umbră şi cu ajutorul cărora aceşti oameni tăcuţi ferecau pe condamnată cu atâta repeziciune cât şi îndemânare, ieşeau din mâinile lor ca firele subţiri cu care păianjenii îşi ţes plasa şi-şi prind victima, înainte de a o devora.

Călăul şi celalalt ajutor al său o legară pe văduvă cu aceeaşi pricepere, fără ca trăsăturile femeii să trădeze cea mai mică tulburare. Doar că din timp în timp tuşea uşor.

Când condamnata fu astfel pusă în imposibilitate de a face o mişcare, călăul scoase din buzunar o pereche de foarfeci mari şi îi spuse, politicos:

— Vă rog să aplecaţi capul, doamnă.

Văduva şi-l aplecă, zicând:

— Suntem clienţi buni; l-ai avut pe soţul meu, acum iat-o pe soţia şi pe fiica lui.

Fără să răspundă, călăul adună în mâna stângă părul lung şi cenuşiu al condamnatei şi începu să-l taie foarte scurt, cât mai scurt, mai ales la ceafă.

— Asta înseamnă că voi fi fost de trei ori coafata în viaţa mea, spuse văduva cu un rânjet sinistru. În ziua când mi s-a pus voalul la prima cuminecătură, în ziua căsătoriei, când mi s-a pus floarea de lămâiţă, şi azi, nu e aşa, coafor al morţii?

Călăul rămase mut.

Părul condamnatei era des şi aspru, operaţia fusese atât

de lungă, încât părul Tărtăcuţei căzuse de mult pe lespezi, pe când cel al mamei nu era tăiat nici pe jumătate.

— Ştii la ce mă gândesc? spuse călăului, văduva, după ce se uitase din nou la fiica ei.

Călăul continuă să tacă.

Nu se auzeau decât scârţâitul sonor al foarfecelor şi un fel de sughiţ şi de horcăieli care din timp în timp făceau să salte pieptul Tărtăcuţei.

În clipa aceea fu văzut în coridor un preot cu înfăţişare venerabilă, care se apropie de directorul închisorii şi-i vorbi încet. Acest, cleric cuvios venea să încerce pentru ultima oară să smulgă sufletul văduvei din îndărătnicia ei.

— Mă gândesc, spuse văduva după câteva clipe şi văzând că gâdele nu răspundea, mă gândesc că la cinci ani, fata mea, căreia i se va tăia acum capul, era cea mai frumoasă copilă din câte se puteau vedea. Avea părul blond şi obrajii trandafirii şi albi. Cine ar fi spus atunci că...

Apoi, după o nouă tăcere, se opri, izbucni în râs cu o expresie cu neputinţă de redat.

— Ce mai renghiuri ne joacă soarta!

În acea clipă ultimele şuviţe de păr cenuşiu al condamnatei îi căzură de pe umeri.

— E gata, spuse politicos călăul.

— Mulţumesc!... Vi-l recomand pe fiul meu Nicolas, spuse văduva, pe care-l veţi tunde într-un a din zilele astea!

Un gardian veni să spună, pe şoptite, câteva vorbe condamnatei.

— Nu, v-am spus că nu, răspunse ea repezit.

Preotul auzi aceste vorbe, ridică ochii către cer, împreună mâinile şi dispăru.

— Acum o sa plecăm: nu vreţi sa luaţi nimic? întrebă pe un ton politicos călăul.

— Mulţumesc, astă seara o să iau o înghiţitură de pământ.

Şi văduva, după acest ultim răspuns sarcastic, se ridică,

dreaptă, cu mâinile legate la spate, în timp ce un lanţ destul de lung ca să n-o împiedice la mers, îi lega o gleznă de alta.

Deşi mersul ei era sigur şi hotărât, călăul şi un ajutor se oferiră să o susţină, dar ea făcu un gest de nerăbdare şi spuse cu glas poruncitor şi aspru:

— Nu mă atingeţi, am picioare şi ochi buni. Pe eşafod se va vedea dacă am voce bună şi dacă voi spune vorbe de căinţă…

Şi văduva, între călău şi un ajutor al acestuia, ieşind din celulă intră în coridor.

Celelalte două ajutoare fură nevoite s-o ducă pe Tărtăcuţa cu scaunul, căci părea aidoma unei muribunde.

După ce trecu prin coridorul lung, cortegiul funebru urcă pe o scară de piatră care dădea într-o curte exterioară.

Soarele inunda cu lumina lui caldă şi aurie coama zidurilor înalte ce înconjurau curtea şi se detaşau pe un cer de un albastru splendid: aerul era blând şi călduţ; niciodată o zi de primăvară nu fusese mai surâzătoare, mai măreaţă.

În acea curte se afla un detaşament din jandarmeria judeţeană, o birjă obişnuită şi o trăsură lungă, îngustă, cu un coş galben. La trăsură erau înhămaţi trei cai de poştă care nechezau voioşi, agitându-si clopoţeii lor cristalini.

Se urcară în acea trăsură ca într-un omnibuz, printr-o portieră aşezată în spate. Această asemănare inspiră văduvei o ultimă reflecţie sarcastică:

— Conductorul nu va mai spune… că sunt ocupate toate locurile, zise ea.

Apoi păşi pe scara trăsuri, pe cât de sprinten îi îngăduiau legăturile.

Tărtăcuţa, abia răsuflând, susţinută de un ajutor al călăului, fu aşezată în trăsură, în faţa mamei ei, apoi portiera se închise.

Vizitiul birjei adormise, călăul îl scutură.

— Scuză-mă, cetăţene, spuse vizitiul trezindu-se şi

coborând greoi de pe capră, dar o noapte de lăsata secului e prea obositoare. Tocmai dusesem la Culesul viilor din Bourgogne, o ceată de hamali şi de femei care cântau *Mama Godichon,* când m-ai luat cu ora.

— Bine, bine. Haide dar. Urmează trăsura din faţă… şi ia-o spre bulevardul Saint-Jacques.

— Scuză-mă. Cetăţene… acum un ceas la Culesul viitor, ţi acum la ghilotină! Asta dovedeşte că toate cursele se succed, dar nu se aseamănă una cu alta, cum spunea careva.

Cele două vehicule precedate şi urmate de detaşamentul de jandarmerie, ieşiră pe poarta exterioară a ospiciului Bicêtre, şi luară în goană mare drumul Parisului.

Capitolul 2
MARŢIAL ŞI CUŢITARUL

Înainte de a merge mai departe cu povestirea noastră, spunem câteva cuvinte despre legăturile stabile de curând între Cuţitar şi Marţial.

De îndată ce Germain a părăsit închisoarea, Cuţitarul a putut dovedi cu uşurinţă că se furase singur, mărturisind judecătorului de instrucţie scopul acestei ciudate înşelătorii. Fu pus în libertate după ce fu, pe bună dreptate, aspru dojenit.

Negăsind-o până atunci pe Floarea-Mariei şi vrând să răsplătească acest nou act de devotament din partea Cuţitarului căruia îi datora, cum ştim, viaţa, Rudolf, ca să împlinească dorinţa sălbaticului său protejat, îl instalase în casa din strada Plumet, făgăduindu-i să-l ia în suita lui când se va înapoia în Germania. Am-mai spus-o, Cuţitarul avea pentru Rudolf afecţiunea oarbă, stăruitoare a unui câine pentru stăpânul lui. Să trăiască sub acelaşi acoperământ cu prinţul, să-l vadă câteodată, să aştepte cu nerăbdare vreun nou prilej ca să se jertfească pentru el sau ai lui. La atât se limita ambiţia şi fericirea Cuţitarului,

care prefera de o mie de ori această situaţie banilor şi fermei în Algeria pe care Rudolf i-o pusese la dispoziţie.

Dar când prinţul îşi regăsise fata, totul, se schimbă: cu toată recunoştinţa pe care o avea pentru omul care-i salvase viaţa, nu se putea hotărî să ia cu el, în Germania, pe acest martor al vieţii ruşinoase a Floarei-Maria… Dorind de altfel să împlinească toate dorinţele Cuţitarului, îl chemă la el pentru ultima oară şi îi spuse că aştepta de la devotamentul lui un nou serviciu. La aceste vorbe faţa Cuţitarului se lumină, dar curând fu consternat aflând, nu numai că nu-l va putea urma pe prinţ în Germania, dar că trebuie să se mute din casă chiar în ziua aceea.

Nu mai e nevoie să spunem ce compensaţii strălucite îi oferea Rudolf Cuţitarului: bani care erau pregătiţi, contractul de vânzare a fermei din Algeria, mai mult încă, dacă ar fi vrut… totul îi era la dispoziţie.

Cuţitarul, lovit în inimă, refuză… şi pentru prima oară poate, în viaţa lui, acest om plânse… A fost necesară stăruinţa lui Rudolf ca să-l hotărască să primească măcar o parte din cele ce-i oferea.

A doua zi, prinţul îi chemă pe Lupoaica şi pe Marţial, fără să le spună că Floarea-Mariei este fiica lui; îi întrebă ce putea face pentru ei şi că toate dorinţele lor vor fi împlinite. Văzându-i că e codesc şi amintindu-şi de ceea ce Floarea-Mariei spusese despre preferinţele cam sălbatice ale Lupoaicei şi ale soţului ei, el oferi acestei vrednice perechi o sumă mare de bani sau jumătate din aceasta sumă şi terenuri de cultură, care se învecinau cu ferma destinată Cuţitarului. Făcându-le aceasta propunere, prinţul se gândise că Marţial şi Cuțitarul, dârji, energici, amândoi înzestraţi cu instincte sănătoase, se vor împrieteni, cu atât mai mult cu cât amândoi aveau motive să caute singurătatea, unul din cauza trecutului său, celălalt din cauza crimelor făptuite de familia sa.

Nu se înşela: Marţial şi Lupoaica acceptară cu entuziasm. Puşi apoi în legătură, prin Murph, cu Cuţitarul, toţi trei erau bucuroşi de relaţiile ce le întrevedeau în

viitor datorită faptului că vor fi vecini în Algeria.

Cu toată adânca tristeţe de care era cuprins, sau mai bine zis din pricina acesteia, Cuţitarul, mişcat de manifestările cordiale al soţilor Marţial, le răspunse cu căldură. Curând o prietenie sinceră îi uni pe viitorii colonişti. Oameni din categoria asta se cântăresc repede şi se îndrăgesc la fel… Aşa că Lupoaica şi Marţial, neputându-l scoate pe Cuţitar, cu toate eforturile făcute, din sumbra-i inerţie, se bizuiau pe efectul călătoriei şi pe activitatea lor viitoare; căci o dată ajunşi în Algeria, trebuiau să se pună în curent cu agricultura terenurilor ce li se dăduse, foştii proprietari fiind obligaţi, conform condiţiilor vânzării, să se mai ocupe de fermă încă un an, pentru ca noii proprietari să fie în stare a continua mai târziu exploatarea.

Aceste preliminarii fixate, vom înţelege că, informat de penibila întrevedere la care Marţial urma să ia parte, ca să împlinească ultimele dorinţi ale mamei sale, Cuţitarul îl însoţi pe noul său prieten până la poarta ospiciului Bicêtre; acolo aşteptă în birja care-i adusese şi cu care se înapoiară la Paris, după ce Marţial părăsise celula unde se făceau groaznicele pregătiri pentru executarea mamei şi a surorii sale.

Chipul Cuţitarului era complet schimbat: îndrăzneala şi curajul care caracterizau de obicei faţa lui bărbăteasca, făcuseră loc unei sumbre tristeţi. Chiar vocea pierduse ceva din asprimea ei; o suferinţă sufletească, necunoscută, de el până atunci, copleşise această fire energică.

Se uita la Marţial cu compătimire.

— Curaj! îi spunea Cuţitarul. Ai făcut tot ce un băiat bun putea să facă… S-a isprăvit… Gândeşte-te la soţia ta, la aceşti copii pe care i-ai împiedicat să ajungă nişte ticăloşi ca tatăl şi mama lor… Şi apoi, ce vrei, astă-seară vom părăsi Parisul, ca să nu ne mai înapoiem niciodată, şi nu vei mai auzi vorbindu-se de ceea ce te îndurerează atât.

— Aşa e… dar vezi dumneata, Cuţitare… la urma urmei e mama mea… e sora mea…

— Asta e… şi când lucrurile sunt aşa cum sunt, trebuie te supui lor… zise Cuţitarul înăbuşindu-şi un suspin.

După o clipă de tăcere, Marţial îi spuse cu afecţiune:

— Şi eu ar trebui să te consolez, biet băiat… Mereu această tristeţe…

— Mereu, Marţial…

— În sfârşit, eu şi soţia mea, sperăm că odată plecaţi din Paris, o să-ţi treacă…

— Da, răspunse Cuțitarul, după câteva clipe, înfiorându-se fără voia lui, dacă plec din Paris…

— Căci plecăm mâine seară.

— Adică voi plecaţi astă seară…

— Dar Dumneata? Te-ai răzgândit oare?

— Nu

— Ei bine?

Cuţitarul tăcu, apoi reluă, făcând o sforţare asupra lui însuşi:

— Ascultă, Marţial… O sa ridici din umeri… dar vreau mai bine să-ţi spun totul… Dacă mi se întâmplă ceva, asta va dovedi că nu m-am înşelat.

— Dar ce e?

— Când… domnul Rudolf… ne-a întrebat dacă ne-ar conveni să plecăm împreună la Alger şi acolo să fim vecini, n-am vrut să te păcălesc… nici pe dumneata, nici pe soţia dumitale… V-am spus ce-am fost…

— Să nu mai vorbim de asta… Ţi-ai făcut pedeapsa… eşti tot atât de bun şi de curajos, ca oricare altul…

— Da, dar am omorât un om… Ascultă, Marţial… îţi vorbesc de nenorocirea mea… iată de ce… Odinioară aveam adesea un vis în care-l vedeam pe sergentul pe care l-am omorât… De multă vreme n-am mai avut acest vis, dar noaptea asta… l-am avut iar…

— E o întâmplare.

— Nu, asta îmi prevesteşte o nenorocire pentru ziua de azi.

— Baţi câmpii, bunul meu camarad…

— Am o presimţire că nu voi ieşi din Paris…

— Încă o dată, ţi-ai pierdut judecata… Durerea de a te despărţi de binefăcătorul nostru, gândul ce l-ai avut ca să mă conduci azi la Bicêtre unde mă aşteptau lucruri atât de triste, toate acestea poate te-au tulburat noaptea trecută şi atunci, bineînţeles, visul dumitale ţi-a revenit…

Cuţitarul clătină cu tristeţe din cap.

— Mi-a revenit tocmai în ajunul plecării domnului Rudolf, că trebuie să ştii că pleacă azi…

— Azi?

— Da… Ieri am trimis un comisionar la ei acasă… neavând curajul să mă duc eu… căci îmi interzisese… Mi s-a spus că pleacă azi la orele unsprezece prin bariera Charenton, aşa că o dată sosiţi la Paris, mă voi posta acolo ca să încerc să-l văd pentru ultima oară! Ultima!

— Pare atât de bun, că înţeleg bine de ce-l iubeşti…

— Dacă îl iubesc! exclamă Cuţitarul cu o emoţie adâncă şi greu reţinută, ah, da!…

— Ei, dar iată-ne aproape de Paris, să opresc trăsura. Mă duc pe jos până la bariera de la Charenton. Am să-l aştept pe domnul Rudolf, să-l revăd trecând.

Birja se opri; Cuţitarul coborî.

— Nu uita… la orele patru… bunul meu camarad, spuse Marţial.

— La patru!

Cuțitarul uitase că era a doua zi de lăsata secului, aşa ca fu surprins de spectacolul bizar şi totodată urâcios, ce i se înfăţişa privirii, când parcurse o parte din bulevardul exterior, ca să ajungă la bariera Charenton.

Capitolul 3
MÂNA LUI DUMNEZEU

După câteva clipe Cuţitarul fu luat. fără voie, pe sus de o mulţime compactă, torent popular, care, coborând din cartierul de la Glacière, se îngrămădea la marginile acestei bariere ca să se ducă apoi pe bulevardul Saint Jacques

unde trebuia să aibă loc execuţia.

Deşi în plină zi, se auzea încă de departe muzica stridentă a orchestrelor din cârciumi şi răzbătea în aer, mai ales vibraţia sonoră a tromboanelor.

Ar trebui penelul unui Callot, al unui Rembrandt sau Goya, ca să redea aspectul bizar, hidos, aproape fantastic al acestei mulţimi. Aproape toţi, bărbaţi, femei, copii erau îmbrăcaţi în vechi costume de carnaval; cei care nu-şi putuseră îngădui acest lux purtau peste haine zdrenţe de culori ţipătoare; câţiva tineri îşi puseseră fuste de femeie pe jumătate sfâşiate şi pline de noroi. Toate aceste chipuri răvăşite de desfrâu şi de viciu, congestionate de băutură, scânteiau de o bucurie sălbatică, gândindu-se că după o noapte de josnică urgie, aveau să vadă execuţia a două femei, al căror eşafod era dinainte pregătit.

Mâzga infectă a populaţiei Parisului, această imensă şleahtă era compusă din tâlhari şi femei pierdute care cer crimei pâinea lor de fiecare zi şi care, seara, se întorc ghiftuiţi în vizuinile lor.

Bulevardul exterior fiind foarte îngust, mulţimea îndesată se revărsa în locul acela şi oprea complet circulaţia. Cu toată atletica lui forţă, Cuţitarul fu nevoit să rămână aproape imobilizat în mijlocul acelei mase compacte... Se resemnă... Prinţul plecând din strada Plumet la ora zece, după cum i se spusese, nu putea trece prin bariera Charenton decât pe la vreo unsprezece şi acum era de abia şapte.

Printre perechile ticăloase care luau parte la saturnală, Cuţitarul observă două care erau mai des aplaudate pentru sfidarea neruşinata a atitudinii lor, a gesturilor lor, a vorbelor lor…

Prima pereche: un bărbat travestit chipurile în urs, cu o vestă şi un pantalon de piele de oaie neagră; acest era Nicolas Marţial, fiul văduvei şi fratele Tărtăcuţei, care izbutise, împreună cu Scheletul şi încă vreo câţiva să fugă din închisoare. Scheletul era şi el aici. O eşarfă lată îi acoperea ochiul stâng. Pe cap purta o pălărie cenuşie,

roasă, turtită şi fără fund; un frac verde zdrenţăros şi un pantalon roşu, peticit în zeci de culori şi legat la glezne cu sfoară îi completa costumul. Acest asasin, exagerând mişcările cele mai groteşti şi deşănţate ale dansului *chahut,* îşi arunca în dreapta şi în stânga, înainte şi înapoi membrele lui lungi, tari ca fierul, le îndoia şi le dezdoia cu atâta vigoare şi precizie că ai fi zis că sunt puse în mişcare de arcuri de oţel…

Printre dansatori se mai vedea şi un copil şchiop, travestit în drac cu ajutorul unui tricou negru, cu mult prea larg şi prea mare pentru el, cu un pantalon roşu şi cu mască verde oribilă şi ameninţătoare. Cu toată infirmitatea lui, acest mic monstru era de o agerime surprinzătoare, depravarea lui precoce atingea, dacă nu chiar depăşea pe aceea a camarazilor lui. Ţopăia mai neruşinat ca ceilalţi, în faţa unei femei grase travestită în păstoriţă, care prin chiote de râs excita şi mai mult desfrânarea partenerului ei.

Excitaţi şi mai mult de ţipetele şi de strigătele de bravo ale mulţimii înghesuite la ferestre, actorii cumplitei orgii de care vorbim porunciră orchestrei să le cânte un ultim galop. Muzicanţii, încântaţi că se apropie de sfârşitul unei petreceri atât de obositoare pentru plămânii lor, se supuseră dorinţei generale şi cântară, cu multă voiciune, o arie de galop cu ritmul îndrăcit şi precipitat.

La acordurile sonore ale instrumentelor de alamă exaltarea crescu, perechile se încleştară, se stârniră, luându-se după Schelet şi partenera lui, încinseră o horă infernală, scoţând urlete sălbatice…

Curând, în aceste capete înnebunite de vin, de ritm, de propriile lor ţipete, n-a mai fost beţie, ci delir, frenezie: nu mai aveau loc… Scheletul strigă cu vocea răguşită:

— Păzea!… La uşă… Să ieşim pe bulevard…

— Da… da… strigă mulţimea strânsă la ferestre, un galop până la bariera Saint-Jacques!

— Iată, se apropie ora când cele două femei vor fi scurtate cu un cap.

— Călăul, dintr-o singura mişcare, dă două lovituri! E caraghios!

— Cu acompaniament de tromboane!

— Vom dansa contradansul ghilotinei!

— Moarte oamenilor cinstiţi. Trăiască hoţii şi asasinii! strigă Scheletul cu vocea tremurătoare.

Această bătaie de joc, aceste ameninţări, însoţite de cântece obscene, de fluierături, de huiduieli, se înteţiră când banda Scheletului făcu, prin înghiontiri violente, un loc în mijlocul mulţimii compacte.

Se produse atunci o învălmăşeală de nedescris, se auziră răgete, blesteme, hohote de râs care nu mai aveau în ele nimic omenesc.

Tumultul ajunse la culme, stârnit de două noi incidente.

Trăsura în care erau condamnatele, escortată de cavalerie, apăruse la un unghi al bulevardului. Atunci toată această gloată se avântă în acea direcţie scoţând urlete sălbatice de satisfacţie.

În acelaşi moment, mulţimea fu ajunsă din urmă de un curier venind dinspre bulevardul Invalizilor şi îndreptându-se în galop către bariera Charenton. Era îmbrăcat cu o vestă de un albastru deschis, cu guler galben, bogat galonat cu argint pe toate cusăturile, dar în semn de mare doliu purta pantaloni negri cu cizme înalte; chipiul de asemenea era tivit cu argint şi înconjurat cu o bandă de crep, în sfârşit, pe hamurile frâului cu clopoţei se reliefa blazonul casei domnitoare de Gerolstein.

Curierul conducea calul la pas, dar înaintarea devenea din ce în ce mai grea şi el fu nevoit să se oprească atunci când se văzu în mijlocul puhoiului de oameni de care am vorbit… Deşi striga „păzea!“… şi mâna calul cu cea mai mare grijă, curând se auziră ţipete, ocări şi ameninţări.

— Dar, ce, ăsta vrea să ni se urce în spinare cu cămila lui?…

— Şi cât argint curat are pe el… striga Şontorogul de sub masca lui verde cu limbă roşie.

— Dacă ne plictiseşte, să-l dăm jos.

— Şi-i vom descoase fireturile de pe vestă ca să le topim, spuse Nicolas.

— Şi o să-ţi descoasem şi burta dacă mai faci pe nebunul! adaugă Scheletul, adresându-se curierului şi apucând frâul calului, căci, mulţimea devenise atât de compactă, încât banditul renunţase la planul lui de a dansa la barieră.

Curierul, om puternic şi hotărât, spuse Scheletului, ridicând codiriştea:

— Dacă nu dai drumul dârlogilor, îţi pocesc faţa…

— Tu, nătărău păcătos?

— Da… Merg la pas, strigă: păzea! n-ai dreptul să mă opreşti. Trăsura monseniorului vine în urma mea… o aud… Lasă-mă să trec.

— Seniorul tău? întrebă Scheletul. Ce-mi pasă mie de seniorul tău?… Dacă-mi place, îl spintec şi pe el. N-am ucis încă niciodată seniori şi asta mi-ar face plăcere.

— Nu mai sunt seniori… Trăiască *Charta!* strigă Şontorogul.

Şi fredonând versurile din *La Parisienne: „Înainte, să mergem contra tunurilor lor”,* se agăţă subit de una din cizmele curierului, trase cu toată puterea şi-l făcu să se clatine în şa. O lovitură cu codiriştea bine aplicată pe capul Şontorogului îl pedepsi pentru îndrăzneala lui. Dar pe loc, mulţimea înfuriată se repezi la curier. Degeaba dădu cu pintenii în burta calului ca să pornească înainte şi să se elibereze, nu reuşi decât să-şi scoată cuţitul de vânătoare. Smuls din şa, răsturnat, în mijlocul ţipetelor şi huiduielilor turbate era cât pe-aci să fie omorât dacă nu sosea trăsura lui Rudolf, care aduse o diversiune în dezlănţuirea stupidă a acestor mizerabili.

De câtăva vreme, careta prinţului, înhămată cu patru cai de poştă, nu înainta decât la pas. Unul din valeţii însoţitori în doliu (din pricina morţii Sarei), aşezat până atunci pe scaunul său din spate, se dădu jos şi păşi, cu prudenţă, lângă una din portiere, trăsura fiind foarte joasă. Vizitii strigau: „La o parte!“ şi înaintau cu precauţiune.

Rudolf, îmbrăcat în mare doliu ca şi fiica lui ţinându-i una din mâini în ale lui, o privea fericit şi înduioşat. Blândul şi fermecătorul chip al Floarei-Maria era încadrat de o mică tocă de crep negru care făcea să reiasă şi mai mult albul strălucitor al tenului şi reflexele aurii ale minunatului ei păr blond. S-ar fi zis că azurul acelei frumoase zile se oglindea în ochii ei mari care niciodată nu fuseseră de un albastru mai limpede şi mai cald… Cu toate că faţa, uşor surâzătoare, exprima liniştea, fericirea, când îşi privea tatăl, o nuanţă de melancolie, câteodată chiar de tristeţe nelămurită, îşi arunca umbra pe faţa Floarei-Maria.

— Eşti oare supărată că te-am sculat aşa de dimineaţă şi că am grăbit astfel momentul plecării noastre? o întrebă Rudolf, surâzând.

— Oh! nu, tată, dimineaţa asta e atât de frumoasă!…

— Căci, uite la ce m-am gândit: ziua noastră va fi mai bine împărţită plecând devreme şi că vei fi mai puţin obosită. Murph cu aghiotanţii mei şi trăsura ce ne urmează în care sunt slujitoarele tale, ne vor ajunge la primul nostru popas, unde te vei odihni.

— Tată bun, numai la mine, numai la mine te gândeşti…

— Da, domnişoară… şi nici nu e cu putinţă să am alt gând… spuse prinţul cu duioşie.

Apoi adăugă:

— Oh! atâta îmi eşti de dragă… atâta mi-eşti de dragă!… Fruntea ta, repede…

Floarea-Mariei se aplecă spre tatăl ei şi Rudolf îşi lipi buzele cu nesaţ de fruntea ei fermecătoare.

Era în clipa în care careta, apropiindu-se de mulţime, începuse să înainteze foarte încet.

Rudolf, mirat, coborî geamul şi spuse în nemţeşte valetului însoţitor care păşea pe lângă portieră:

— Ei bine! Frantz… Ce e? Ce e tumultul ăsta?

— Monseniore, e atâta mulţime, încât caii nu mai pot înainta.

— Şi de ce e atâta lume?

— Monseniore…

— Ei bine?…

— Alteţă-voastră…

— Vorbeşte o dată…

— Monseniore, am auzit vorbindu-se că acolo e o execuţie.

— Ah! e groaznic! exclamă Rudolf, retrăgându-se în fundul caretei.

— Ce ai, tată? întrebă Floarea-Mariei, neliniştită.

— Nimic, nimic, copilul meu.

— Dar aceste ţipete ameţitoare… Nu le auzi? Se apropie de noi… Ce e asta, Doamne?

— Frantz, dă ordin vizitiilor să întoarcă şi să ajungem la Charenton pe alt drum, oricare ar fi… spuse Rudolf.

— Monseniore, e prea târziu… iată-ne în mijlocul gloatei… Caii sunt opriţi… oameni cu feţe sinistre…

Valetul însoţitor nu mai putu continua. Ceata, aţâţată de lăudăroşeniile sângeroase ale Scheletului şi ale lui Nicolas, înconjură dintr-o dată careta, vociferând.

Cu toată sforţările şi ameninţările vizitiilor, caii fură ţinuţi pe loc şi Rudolf nu văzu din toate părţile, în dreptul portierelor, decât feţe oribile, furioase, răzbunătoare. Dominându-le cu statura lui înaltă. Scheletul înainta către portieră.

— Tată… ia seama!… strigă Floarea-Mariei, cuprânzdu-i gâtul cu braţele.

— Dumneata eşti, aşadar, seniorul? întrebă Scheletul, vârându-şi capul hidos până în caretă.

Faţă de această impertinenţă, Rudolf. Dacă n-ar fi fost cu fata lui, s-ar fi lăsat pradă violenţei caracterului său. Se stăpâni, deci, şi răspunse liniştit:

— Ce vrei?… De ce-mi opreşti trăsura?…

— Pentru că aşa ne place, răspunse Scheletul, punându-şi mâinile lui osoase pe marginea portierei. Fiecare la rândul lui… ieri tu asupreai mojicimea, azi moijicimea te zdrobeşte dacă faci o mişcare.

— Tată, suntem pierduţi! murmură Floarea-Mariei, cu vocea sugrumată.

— Fii liniştită… înţeleg… zise prinţul… e ultima zi de carnaval… Aceşti oameni sunt beţi… O să scap de ei.

— Să-l dăm jos… şi pe muierea lui… strigă Nicolas. De ce vor să-i strivească pe oamenii săraci?

— Îmi pare că ai băut cam mult, şi ai poftă să mai bei, spuse Rudolf, scoţând o pungă din buzunar. Ţine… iată pentru dumneata… şi nu-mi opri mult timp trăsura? Spunând acestea îi aruncă punga.

Şontorogul o prinse din zbor.

— De fapt, tu pleci în călătorie, trebuie să ai buzunarele doldora, mai arde-ne nişte bani, sau te omor… Nu am nimic de pierdut… Îţi cer punga sau viaţa ta la lumina zilei. Ce farsă! strigă Scheletul, beat mort.

Şi deschise portiera.

Rudolf nu mai putu să rabde alte jigniri. Îngrijorat de Floarea-Mariei a cărei groază creştea cu fiecare clipă şi socotind că un gest hotărât va depărta pe acest mizerabil pe care-l credea numai beat, sări din caretă să-l ia pe Schelet de gât…

La început, mizerabilul se dădu înapoi, scoase repede un lung cuţit-pumnal din buzunar şi se aruncă asupra lui Rudolf. Floarea-Mariei, văzând pumnalul banditului ridicat asupra tatălui, scoase un ţipăt sfâşietor, sări din caretă şi îl cuprinse cu braţele ei…

Ar fi fost răpuşi şi ea şi tatăl ei dacă nu se ivea Cuţitarul care, la începutul acestei gâlcevi, recunoscând uniforma prinţului, reuşise, după eforturi supraomeneşti, să se apropie de Schelet.

În clipa când acesta îl ameninţa pe prinţ cu pumnalul, Cuţitarul opri braţul tâlharului cu o mână şi cu cealaltă îl prinse de guler şi îl răsturnă pe jumătate înapoi…

Cu toate că fusese luat prin surprindere, Scheletul putu să se întoarcă, recunoscu pe Cuţitar şi strigă:

— Omul cu bluza cenuşie de la închisoare!… De rândul ăsta îl omor!

Şi aruncându-se cu furie asupra Cuţitarului îi înfipse cuţitul în piept.

Cuţitarul se clătină, dar nu căzu… Îl susţinea gloata.

— Garda! iată garda! se auziră câteva voci speriate.

La aceste cuvinte, la vederea Cuţitarului rănit, toată aceasta mulţime atât de compactă, temându-se să nu fie implicată în crimă, se risipi ca prin farmec şi o luă la fugă în toate direcţiile… Scheletul, Nicolas Marţial şi Şontorogul dispărură şi ei…

Când sosi garda, condusă de curier, care reuşise să scape pe când gloata înconjurase trăsura prinţului, nu mai rămăsese pe scena lugubră a acestei întâmplări, decât Rudolf, fiica lui şi Cuţitarul scăldat în sânge. Cei doi valeţi însoţitori ai prinţului îl aşezară pe pământ şi-l sprijiniră de un copac.

Toate acestea se petrecură mai repede decât pot fi scrise, la câţiva paşi de cârciuma de unde ieşiseră Scheletul şi banda lui.

Prinţul, palid şi tulburat, o luă în braţe pe Floarea-Mariei, aproape leşinată, în timp ce vizitii potriveau hamurile care, în încăierare, fuseseră pe jumătate rupte.

— Repede, spuse prinţul oamenilor săi care căutau să-l ajute pe Cuţitar, duceţi pe acest nefericit în cârciumă… Şi tu, adăugă el, adresându-se curierului, urcă-te în trăsură şi du-te în goana mare să-l aduci de-acasă pe doctorul David. El nu trebuie să plece decât la ora unsprezece… îl mai găseşti.

După câteva minute,careta pleca în galop iar cei doi servitori îl transportară pe Cuţitar în sala unde se petrecuse orgia şi unde se mai aflau câteva femei din cele care luaseră parte la ospăţ.

— Biata mea copilă, spuse Rudolf fiicei lui, te voi conduce într-o cameră din această casă… şi mă vei aştepta… pentru că nu pot lăsa numai pe mâna oamenilor mei pe Cuţitar care mi-a salvat iar viaţa.

— Oh! tată, te rog nu mă părăsi… strigă Floarea-Mariei, înspăimântată, apucând braţul lui Rudolf, nu mă lăsa singură… voi muri de groază… Merg cu dumneata oriunde…

— Dar acest spectacol e îngrozitor!

Nehotărârea prinţului era mare. Floarea-Mariei arăta o asemenea teamă îndreptăţită de a rămânea într-o cameră din acea tavernă infamă, încât se resemnă să intre cu ea în sala unde se găsea Cuţitarul.

Stăpânul cârciumii şi câteva din femeile care mai rămăseseră (printre care şi patroana tavernei tâlharilor) întinseseră în grabă rănitul pe o saltea şi apoi îi tamponaseră rana cu şervete.

Cuţitarul tocmai deschisese ochii când Rudolf intră. La vederea prinţului, trăsăturile lui, de o paloare mortală, se însufleţiră puţin… Surâse amar şi murmură cu glasul stins:

— Ah! domnule Rudolf… ce bine că m-am aflat acolo!…

— Curajos şi devotat ca totdeauna! îi spuse prinţul îndurerat, iar m-ai salvat…

— Voiam să mă duc la bariera Charenton… ca să vă văd plecând… Din fericire… am fost ţinut în loc de mulţime… Trebuia să mi se întâmple… i-am spus-o lui Marţial… aveam o presimţire.

— O presimţire?…

— Da… domnule Rudolf… visul cu sergentul… l-am avut din nou, în noaptea asta…

— Uită gândurile astea… Rana dumitale nu e mortală…

— Oh! ba da, Scheletul a nimerit bine…

În clipa aceea, privirile lui se opriră asupra Floarei-Maria pe care n-o văzuse încă. Faţa lui pierită fu cuprinsă de uimire; făcu o mişcare şi îngână:

— Ah!… Doamne!… Gurista!…

— Da… e fiica mea… Ea te binecuvântează că i l-ai redat pe tatăl ei…

— Ea… fiica dumneavoastră… aici… asta-mi aminteşte cum ne-am cunoscut… domnule Rudolf… şi loviturile de pumn de la urmă… dar… lovitura asta de cuţit va fi şi… lovitura de graţie… Am ucis… sunt ucis… e drept…

Apoi scoase un suspin adânc şi îşi dădu capul pe spate…

De afară se auzi zgomot de cai. Careta lui Rudolf întâlnise pe aceea în care se aflau Murph şi David. În

graba lor de a-l ajunge din urmă pe prinţ, plecaseră mai devreme. David şi gentilomul intrară.

— David, spuse Rudolf, ştergându-şi lacrimile şi arătându-l pe Cuţitar, nu mai e nicio nădejde?

— Niciuna, monseniore, spuse doctorul, dându-şi seama pe loc că omul era pierdut.

Timp de un minut se petrecu o scenă pe cât de mută, pe atât de îngrozitoare între Floarea-Mariei şi patroana tavernei… Rudolf nu observase femeia.

Când Cuţitarul şopti numele Guristei, oribila femeie ridicând brusc capul, o văzu pe Floarea-Mariei.

Îl recunoscu pe Rudolf, i se zicea monsenior… spunea că Gurista e fiica lui… O asemenea constatare o înmărmurea pe proxenetă, care îşi aţintea stăruitor privirile stupide şi speriate asupra fostei ei victime.

Floarea-Mariei, palidă, înfricoşată, rămase încremenită sub fascinaţia acelor ochi.

Moartea Cuţitarului, apariţia neaşteptată a proxenetei, care redeştepta mai dureros ca niciodată trista amintire a primei ei decăderi, îi păreau un avertisment sinistru.

În chip fulgerător, Floarea-Mariei fu pradă unuia din acele presentimente care exercită o puternica influenţă asupra caracterelor de felul ei.

Puţin timp după aceste triste întâmplări, Rudolf şi fiica lui părăseau Parisul pentru totdeauna.

Partea a unsprezecea

Capitolul 1
GEROLSTEIN

„Prinţul Henri d'Herkanzen-Oldenzaal
către contele Maximilien Kaminetz

Oldenzaal, 25 august 1840

Sosesc de la Gerolstein, unde am stat trei luni lângă marele duce şi familia lui. Mă aşteptam să găsesc o scrisoare care să-mi anunţe sosirea dumitale la Oldenzaal, dragul meu Maximilien. Închipuieşte-ţi mirarea şi părerea mea de rău, când am aflat că trebuie să stai în Ungaria mai multe săptămâni.

De patru luni nu ţi-am putut scrie, neştiind unde să-ţi adresez scrisorile, din cauza felului dumitale original şi aventuros de a călători; totuşi, îmi promiseseşi la Viena în clipa despărţirii noastre, că te voi găsi la 1 august la Oldenzaal. Trebuie să renunţ dar la plăcerea de a te vedea, şi totuşi n-am simţit niciodată ca acum necesitatea, de a-mi descărca sufletul ţie, dragul meu Maximilien, cel mai vechi prieten al meu, căci, deşi suntem încă tineri, prietenia noastră e veche: datează din timpul copilăriei noastre.

Ce să-ţi spun? De trei luni am luat o hotărâre definitivă... Mă apropii de unul din acele momente care decid soarta unui om... Înţelegi dar cât de mult îmi lipsesc prezenţa şi sfaturile dumitale! Dar nu-mi vei lipsi multă vreme... oricare ar fi interesele care te reţin în Ungaria,vei reveni, dragul meu Maximilien, vei veni, te implor, pentru că voi avea atâta nevoie de sprijin şi consolare... şi nu pot veni eu la dumneata. Tatăl meu, a cărui sănătate e din ce în ce mai şubredă, m-a rechemai la Gerolstein. Îşi pierde puterile pe

zi ce trece; mi-e cu neputinţă să-l părăsesc…

Am atâtea să-ţi spun, trebuie să-ţi relatez perioada cea mai încărcată, cea mai romantică a vieţii mele…

Tristă şi ciudată soartă! În această vreme am fost, din nefericire, departe unul de altul; noi cei nedespărţiţi, noi, cei doi fraţi, noi, cei *mai însufleţiţi apostoli ai prieteniei de trei ori sfântă*; *noi atât de mândri de a dovedi că Posa şi Carlos ai marelui nostru Schiller nu sunt figuri închipuite, că tot ca şi divinele figuri ale ilustrului poet, ştim să gustăm deliciile unei gingaşe şi împărăteşti afecţiuni!*

Oh! prietene, de ce nu eşti aici! De ce n-ai fost aici! De trei luni inima mea tresaltă de emoţii, de o duioşie şi în acelaşi timp de o tristeţe ce nu se pot exprima. Şi am fost singur… şi sunt singur… Plânge-mă dumneata care îmi cunoşti sensibilitatea atât de bizar expansivă câteodată, dumneata care mi-ai văzut atât de des ochii înotând în lacrimi la simpla povestire a unei fapte mărinimoase, la simpla privelişte a unui frumos apus de soare, sau a unei nopţi de vară calmă şi înstelată. Îţi aminteşti, anul trecut, cu prilejul excursiei noastre la ruinele de la Oppenfeld, la malul marelui lac, tăcutele noastre visări, în timpul acelei seri minunate, plină de linişte, de poezie şi seninătate?

Ce contrast bizar! Era cu trei zile înaintea acelui duel sângeros în care n-am vrut să te iau ca secundant, căci aş fi suferit dacă aş fi fost rănit sub ochii dumitale… În acest duel iscat dintr-o discuţie la jocul de cărţi, secundantul meu l-a omorât pe acel tânăr francez, vicontele de Saint-Rémy… Dar fiindcă veni vorba, ştii cumva ce a devenit acea primejdioasă sirenă pe care domnul de Saint-Rémy o adusese la Oppenfeld, pe numele de Cecily David, dacă nu mă-nşel?

*Dragă prietene, desigur că surâzi văzând că mă pierd astfel printre confuze amintiri din trecut, în loc să vorbesc de gravele mărturisiri pe care ţi le-am anunţa*t; *dar fără să vreau amân clipa acestor confidenţe: te ştiu cât eşti de sever, şi mi-e teamă, să nu fiu dojenit, da, dojenit, căci în loc să procedez cu chibzuială, cu înţelepciune (o*

înţelepciune de douăzeci şi unu de ani, vai!) m-am purtat nebuneşte sau mai bine zis, nu m-am purtat, m-am lăsat dus orbeşte de o vâltoare care mă târâse cu ea şi numai după ce m-am înapoiat la Gerolstein, m-am trezit, ca să zic aşa, din visul fermecător care m-a legat trei luni de zile şi această deşteptare e funestă…

În sfârşit, prietene, dragul meu Maximilien, îmi iau marele curaj să-ţi vorbesc. Ascultă-mă cu îngăduinţă… Încep prin a pune ochii în pământ, mi-e teamă să te privesc, căci, citind aceste rânduri, faţa dumitale va exprima atâta asprime, atâta severitate… om stoic ce eşti.

Obținând un concediu de şase luni, am părăsit Viena şi am stat aici câtva timp pe lângă tatăl meu; pe atunci era încă sănătos; m-a sfătuit să mă duc s-o văd pe draga mea mătuşă, prinţesa Juliana, superioara mănăstirii de la Gerolstein.

Cred că ţi-am spus, dragă prietene, că bunica mea era vară primară cu bunicul actualului mare duce şi că acesta din urmă, Gustav-Rudolf, ţinând seama de rudenie, ne-a tratat totdeauna pe mine şi pe tatăl meu cu multă afecţiune, ca între veri. Mai ştii, cred, că pe timpul unei călătorii destul de lungi pe care prinţul a făcut-o de curând în Franţa, a însărcinat pe tatăl meu cu administrarea marelui ducat.

Dacă îţi vorbesc de aceste împrejurări, nu o fac ca să mă mândresc, îţi închipui cred, prietene, ci ca să-ţi explic cauzele marii intimităţi în care am trăit cu marele duce şi cu familia sa, în timpul cât am stat la Gerolstein.

Îţi aminteşti că anul trecut, când cu excursia noastră pe Rin, ni s-a spus că prinţul regăsise în Franţa şi se căsătorise «în extremis» *cu doamna contesă Mac-Grégor, pentru a legitima naşterea unei fiice pe care o adusese cu ea în urma unei căsătorii, secrete, mai târziu anulată pentru viciu de formă şi fiindcă se efectuase fără consimţământul bătrânului duce care pe atunci mai trăia?*

Această fată, recunoscutei în împrejurări atât de solemne, e acea fermecătoare prinţesă Amélie despre care

lordul Dudley care o văzuse la Gerolstein acum un an, ne vorbea astă iarnă la Viena cu un entuziasm pe care-l socoteam exagerat... Ce stranie întâmplare!... Cine ar fi prevăzut!...

Dar, cu toate că acum mi-ai ghicit, fără îndoială, taina, lasă-mă să-ţi expun desfăşurarea evenimentelor.

Mânăstirea Sfintei Hermangilde, a cărei superioară e mătuşa mea, se află la o depărtare de nici măcar un sfert de leghe de Gerolstein, căci grădinile mănăstirii se învecinează cu împrejurimile burgului. O *casă minunată, complet izolată de mănăstire, îmi fusese pusă la dispoziţie de către mătuşa-mea care mă iubeşte, după cum ştii, cu o duioşie de mamă.*

În ziua sosirii mele, ea mă anunţa că a doua zi are loc o *mare recepţie solemnă şi o serbare la Curte, marele duce urmând să anunţe oficial viitoarea lui căsătorie cu doamna marchiză d'Harville, sosită de curând la Gerolstein, însoţită de tatăl ei, contele d'Orbigny.*

Unii îl critică pe prinţ că n-a căutat nici de astădată o alianţă suverană (marea ducesă după care prinţul era văduv, ţinea de casa de Bavaria), alţii, dimpotrivă, şi mătuşa mea era dintre aceştia, îl felicitau că în locul unor convenienţe ambiţioase, preferase o tânără şi fermecătoare femeie pe care o iubea şi care aparţinea celei mai strălucite nobleţi a Franţei. Ştii, de altfel, prietene, că mătuşa mea a avut totdeauna o dragoste adâncă pentru marele duce Rudolf, nimeni ca dânsa nu era în măsură să preţuiască alesele calităţi ale prinţului.

«Dragul meu, îmi zise dânsa, cu privire la această recepţie solemnă unde trebuia să mă duc şi eu a doua zi după sosirea mea, ceea ce vei vedea, mai minunat la această recepţie va fi, fără îndoială, perla de la Gerolstein!» «De cine vrei să vorbeşti, draga mea mătuşă!» «De principesa Amélie...» «Fiica marelui duce? Într-adevăr, lordul Dudley ne-a vorbit de ea la Viena cu un entuziasm pe care l-am calificat drept exagerare de poet.»

«La vârsta mea, cu caracterul şi situaţia mea, continuă

mătuşa mea, te încânţi mai greu, aşa că, dragul meu, vei fi convins de nepărtinirea aprecierii mele. Ei bine! îţi spun că în viaţa mea n-am cunoscut ceva mai încântător ca prinţesa Amélie. Ţi-aş vorbi de frumuseţea ei îngerească dacă n-ar fi înzestrată cu un farmec deosebit care preţuieşte chiar mai mult decât frumuseţea. Închipuieşte-ţi nevinovăţia în demnitate şi graţia în modestie. Din prima zi când marele duce m-a prezentat ei, am simţit pentru această tânără principesă o simpatie involuntară. De altfel, nu sunt singura. Arhiducesa Sophie este de câteva zile la Gerolstein. E cu adevărat una din cele mai mândre şi mai trufaşe principese din câte cunosc... E adevărat, ironia ei e teribilă, puţini oameni scapă de glumele ei muşcătoare. La Viena lumea se ferea de ea ca de foc... Oare principesa Amélie e pe placul ei? Ieri a venit aici, după ce vizitase azilul pus sub supravegherea tinerei principese. „Ştiţi ceva? îmi spuse această temută arhiducesă, cu sinceritatea ei repezită, sunt foarte înclinată spre satiră, nu-i aşa? Ei bine! dacă aş trăi multă vreme în preajma fiicei marelui duce, aş deveni, sunt sigură, inofensivă... într-atât bunătatea ei te pătrunde, te subjugă şi te molipseşte."» «Este deci magiciană, verişoara asta a mea?» i-am spus mătuşii mele, surâzând. «Ceea ce e mai atrăgător, cel puţin în ochii mei, continuă mătuşa-mea, e acel amestec de blândeţe, de modestie şi demnitate, de care ţi-am vorbit şi care dă chipului ei angelic o expresia atât de duioasă.» «Desigur, modestia e o calitate rara la o principesă, atât de tânără, atât, de frumoasă şi de fericită.» «Să te gândeşti că e mai lăudabil pentru principesa Amélie să se bucure, fără ostentaţie, de înalta situaţie ce i s-a recunoscut, cu atât mai mult cu cât e de dată recentă.» «Şi în convorbirea care a avut-o cu dumneata, dragă mătuşă, principesa n-a făcut nicio aluzie la trecutul ei?» «Nu; dar când, cu toată vârsta mea înaintată, i-am vorbit cu respectul pe care i-l datoram, fiindcă alteţa-sa e fiica nobilului nostru suveran, tulburarea ei candidă însoţită de recunoştinţă şi respect pentru, mine m-a mişcat adânc, căci rezerva ei plină de nobleţe şi de

afabilitate, îmi dovedea că prezentul n-o ameţea într-atât încât să uite trecutul, şi că ea oferea vârstei mele cinstea ce eu o dădeam rangului ei.» «Într-adevăr, trebuie să ai, am replicat eu, o deosebită fineţe de spirit, ca să ţii seama de aceste delicate nuanţe.» «Astfel „dragul meu, cu cât o vedeam mai des pe principesa Amélie, cu atât îmi întărea prima impresie. De când e aici, a făcut atâtea acte caritabile, încât le uimesc – şi toate cu o măsură, cu o maturitate de judecată, care mă miră să le aflu la o fiinţă de vârsta ei. Judecă puţin: la cererea ei, marele duce a înfiinţat la Gerolstein o instituţie pentru micile orfane de cinci sau şase ani şi pentru fetele orfane sau părăsite care au atins şaisprezece ani, vârstă atât de fatală pentru aceste nefericite pe care nimeni nu le apără de atracţia viciului sau de constrângerea mizeriei. Călugăriţele nobile din mânăstirea mea învaţă şi îndrumă aceste copile. Ducându-mă s-o vizitez, am avut prilejul să constat dragostea fierbinte pe care aceste biete făpturi dezmoștenite o nutresc pentru principesa Amélie. Zilnic îşi petrece câteva ore în acel institut pus sub protecţia ei specială, şi-ţi repet că nu e numai respect sau recunoştinţă pe care pensionarele şi călugăriţele o au pentru alteţa-sa, dar e aproape o adoraţie fanatică.» «Dar prinţesa Amélie e cu adevărat un înger! replicai eu» «Un înger, da, un înger continuă ea, căci nu-ţi poţi închipui cu câtă duioşie se poartă cu protejatele ei şi cu câtă grijă pioasă le înconjoară. Niciodată n-am văzut pe cineva respectând cu mai multa gingăşie susceptibilitatea nefericirii. S-ar zice că o simpatie irezistibilă o atrage pe prinţesă mai ales spre această categorie de biete fiinţe părăsite. În sfârşit, o să mă crezi? Ea, fiică de suveran, nu spune acestor fete altfel decât «surorile mele».

La aceste vorbe ale venerabilei mele mătuşi, îţi mărturisesc, dragă Maximilien, îmi veniră lacrimile în ochi. Nu găseşti oare că purtarea acestei prinţese e nobilă şi sfântă? Ştii doar cât sunt de sincer, îţi jur că-ţi redau şi-ţi voi reproduce mereu, aproape textual, cuvintele mătuşii

mele.

«Deoarece prinţesa, am zis eu, e atât de minunat înzestrată, voi fi foarte tulburat mâine când îi voi fi prezentat; cunoşti timiditatea mea de neînvins, ştii că un caracter ales îmi impune mai mult decât rangul social sunt sigur că voi apărea prinţesei pe cât de prost pe atât de stânjenit; îmi cunosc soarta dinainte».

«Haide, haide, îmi spuse mătuşa-mea surâzând, îmi va fi milă de dumneata, dragul meu, cu atât mai mult cu cât nu eşti pentru prinţesă o cunoştinţă nouă.»

«Eu, mătuşă dragă?»

«Cum aşa?»

«Fără îndoială.»

«Ţi-aminteşti că la şaisprezece ani, când ai plecat de la Oldenzaal ca să faci o călătorie în Rusia şi în Anglia cu tatăl dumitale, am pus să ţi se facă un portret în costumul pe care îl purtai la primul bat mascat dat de defuncta mare ducesă?»

«Da, un costum de paj german din secolul al şaisprezecelea.»

«Marele nostru pictor, Fritz Mocker, reproducând atent trăsăturile dumitale, n-a pictat numai un personaj din secolul al şaisprezecelea, ci printr-un capriciu de artist a imitat până şi genul vetust al picturilor din epoca aceea. Câteva zile după sosirea în Germania a prinţesei Amélie, venind cu tatăl ei să mă vadă, a remarcat portretul dumitale şi m-a întrebat cu candoare cine era acea fermecătoare figură din vremurile trecute? Tatăl ei surâse, îmi făcu un semn şi îi răspunse: — Acest portret e al unuia din verii noştri care ar avea acum, după cum îl arată costumul, scumpa, mea Amélie, vreo trei sute de ani, dar care, de foarte tânăr, făcuse dovada unui mare curaj şi a unei inimi minunate. Nu i se citeşte oare bravura în privire şi bunătatea în surâs?»

(Te implor, dragul meu Maximilien, nu da din umeri cu dispreţ şi nerăbdare că-ţi scriu asemenea lucruri cu privire la mine însumi. Asta mă mâhneşte, crede-mă, dar cele ce

urmează îţi vor dovedi că aceste amănunte copilăreşti, al cărui ridicol amar îl simt, sunt din nefericire absolut necesare. Închid această paranteză şi voi continua.)

«Prinţesa Amélie, relua mătuşa-mea, fiind victima acestei glume nevinovate, împărtăşi părerea tatălui ei cu privire la expresia blândă şi mândră a fizionomiei dumitale, după ce privi cu atenţie tabloul. Mai târziu, când m-am dus s-o văd la Gerolstein, m-a întrebat, surâzând, dacă am veşti de la vărul ei din alte vremuri. I-am destăinuit atunci şiretlicul nostru, spunându-i că frumosul paj din secolul al şaisprezecelea era pur şi simplu nepotul meu, prinţul Henri d'Herkanzen-Oldenzaal, acum în vârstă de douăzeci şi unu de ani, căpitan în garda m. s. împăratului Austriei, şi în totul, afară de costum, foarte asemănător cu portretul pictat. La aceste vorbe, prinţesa Amélie, adăugă mătuşa-mea, roşi şi redeveni serioasă, cum e aproape totdeauna. De atunci, bineînţeles, n-a mai vorbit niciodată de acel tablou. Totuşi, vezi, scumpul, meu copil, că nu vei fi complet străin, adică un chip nou pentru verişoara dumitale, cum zice şi marele duce. Aşadar, fii liniştit şi caută să faci cinste portretului dumitale încheie mătuşa mea surâzând.

Această convorbire a avut loc, ţi-am spus, dragă Maximilien, în ajunul zilei în care trebuia să fiu prezentat prinţesei, verişoara mea; după care m-am dus acasă.

Nu ţi-am ascuns niciodată cele mai tainice gânduri ale mele, bune sau rele; îţi voi destăinui deci spre ce închipuiri absurde şi nebune m-am lăsat târât, după convorbirea ce ţi-am reprodus-o."

Capitolul 2
GEROLSTEIN

„Prinţul Henri d'Herkanzen-Oldenzaal
către contele Maximilien Kaminetz

Oldenzaal, 25 august 1840

Mi-ai spus de multe ori, draga Maximilien, că sunt străin de orice înfumurare; o cred şi trebuie s-o cred ca să pot continua aceasta povestire fără să risc să trec în ochii dumitale drept un îngâmfat.

Când m-am pomenit singur la mine acasă, gândindu-mă la convorbirea cu mătuşa mea, nu m-am putut, opri să-mi reamintesc, cu o ascunsă bucurie, că prinţesa Amélie, contemplând portretul meu făcut acum şase, şapte ani, ceruse după câteva zile, în glumă, noutăţi de la vărul ei din alte vremuri.

Deşi rudă cu marele duce şi întotdeauna foarte bine primit de el, îmi era peste putinţă să concep cea mai mică nădejde că mă voi putea căsători cu prinţesa, chiar dacă ar fi primit dragostea mea, ceea ce era mai mult decât improbabil.

Familia noastră îşi poartă cu cinste rangul, dar e săracă în comparaţie cu imensele domenii ale marelui duce, prinţul cel mai bogat din întreaga Confederaţie germanică; şi apoi n-aveam decât douăzeci şi unu de ani, eram un simplu căpitan de gardă, fără renume, fără situaţie personală. Cu un cuvânt, niciodată marele duce nu se putea gândi la mine pentru fiica lui.

Toate acestea ar fi trebuit să mă pună la adăpost de o pasiune pe care nu o încercasem încă, dar despre care aveam o ciudată presimţire. Dar vai! m-am lăsat în voia unor visuri naive. Purtam în deget un inel care-mi fusese dat odinioară de Thecla (buna contesă pe care o cunoşti). Cu toate că acest zălog al unui amor tineresc, uşuratic şi trecător, nu mă supăra prea mult, l-am jertfit, cu eroism amorului meu născând şi bietul inel dispăru în apele repezi ale râului care curge sub ferestrele mele.

Ca să-ţi pot descrie cum am petrecut noaptea, e zadarnic, ţi-o închipui. Ştiam că prinţesa Amélie era blondă şi de o frumuseţe angelică, încât am să-mi imaginez trăsăturile ei, talia ei, ţinuta ei, sunetul glasului ei, expresia privirilor ei; apoi, gândindu-mă la portretul meu

pe care îl remarcase, mi-am amintit că blestematul de artist, mă înfrumuseţase grozav. Şi apoi comparam cu disperare costumul pitoresc al pajului din secolul al şaisprezecelea cu severa uniformă de căpitan din garda maiestăţii-sale imperiale. După aceste preocupări prosteşti, urmau ici şi colo, te asigur, prietene drag, şi unele gânduri generoase, unele nobile elanuri ale sufletului. Mă simţeam mişcat. Oh! foarte mişcat de rara bunătate a prinţesei Amélie care le numea pe bietele părăsite ce le ocrotea surorile ei, după cum îmi spusese mătuşa.

Am trecut deci prin cumplite temeri toată noaptea şi o parte a dimineţii următoare. Veni ora recepţiei. Încercai doua, trei uniforme, găsindu-le una mai prost croită decât alta şi plecai spre marele palat ducal, foarte nemulţumit de mine însumi.

Deşi Gerolstein e doar la o distanţă de un sfert de leghe de mănăstirea Saint Hermangilde, pe scurtul popas al drumului mă copleşiră mii de gânduri, toate copilăriile care mă preocupaseră dispăruseră în faţa unei idei grave, triste, aproape ameninţătoare; o presimţire de neînlăturat mă stăpânea, una din acele crize care domină o viaţă întreagă, un fel de revelaţie îmi spunea că voi iubi, că voi iubi cu patimă, aşa cum nu se iubeşte decât o dată, şi culmea fatalităţii, această dragoste, pe cât de înălţătoare şi de demnă, pe atât avea să-mi fie de fatală.

Aceste gânduri mă înspăimântară într-atât încât luasem hotărârea să opresc trăsura, să mă înapoiez la mănăstire şi să mă duc la tatăl meu, lăsând mătuşii mele grija să scuze pe lângă marele duce plecarea mea precipitată.

Din nefericire, unul din acele incidente banale, ale căror efecte sunt câte odată incomensurabile, m-au împiedicat să urmez primul meu îndemn. Trăsura, oprindu-se la aleea care ducea la palat, mă aplecai peste portieră să dau ordin personalului meu să întoarcă. Tocmai atunci baronul şi baroana Koller, care ca şi mine se duceau la Curte, mă zăriră şi opriră şi ei trăsura lor. Baronul, văzându-mă în

uniformă de gală, mi se adresă: «Pot să-ţi fiu de folos cu ceva, dragul meu prinţ? Ce ţi s-a întâmplat? Deoarece te duci la palat, urcă-te în trăsura noastră, în cazul când ai vreo neplăcere cu caii dumitale.»

Nimic nu era mai uşor, nu-i aşa, dragă prietene, decât să găsesc un pretext ca să mă despart de baron şi să mă înapoiez la mănăstire. Ei bine! fie că era timiditatea, fie că era dorinţa nemărturisită de a înlătura hotărârea cuminte ce o luasem, am răspuns, încurcat, că dădusem ordin vizitiului să se informeze la grilajul palatului dacă se intră pe la pavilionul nou sau prin curtea de marmură. «Se intră prin curtea de marmură, dragul meu prinţ, îmi răspunse baronul, având în vedere că e o recepţie de mare gală. Spune trăsurii dumitale să o urmeze pe a mea, o să-ţi arăt drumul.»

Mă ştii, Maximilien dragă, cât sunt de fatalist: nu voiam să mă înapoiez la mănăstire, ca să-mi cruţ amărăciunile la care mă aşteptam; soarta se opunea, m-am încredinţat deci stelei mele.

Nu cunoşti, prietene, palatul marelui ducat de la Gerolstein. După părerea tuturor care au vizitat capitalele Europei, nu există, cu excepţia Versailles-ului, o reşedinţă regală al cărui corp şi anexe să prezinte un aspect mai măreţ. Dacă intru în oarecari amănunte asupra acestui subiect, este că, amintindu-mi acum de aceste splendori, mă întreb cum de nu m-am trezit din fantasmagoriile mele, căci, în definitiv, prinţesa Amélie era fiica unui suveran, stăpân al acelui palat, a acelor gărzi, a acelor fabuloase bogăţii.

«Curtea de marmură», vast semiciclu, e numită astfel fiindcă, afară de un drum larg circular pe unde trec trăsurile, e pavată cu marmură de toate culorile, alcătuind superbe mozaicuri în mijlocul cărora se conturează un mare bazin prevăzut cu guri de apă antice, alimentat din abundenţă dintr-o cupă vastă de porfir.

Această curte de onoare este înconjurată de statui de marmură albă lucrate în stilul cel mai pur, ţinând făcliere

de bronz aurit din care ţâşnesc valuri de lumină orbitoare. Alternând cu aceste statui, vase Medicis, aşezate pe soclul lor bogat sculptat, conţin nişte imenşi leandri, adevărate tufe înflorite al căror frunziş lucios, văzut în lumină, răspândesc reflexe metalice.

Trăsurile se opreau la marginile unei scări duble cu balustrade care duceau spre peristilul palatului. La picioarele acestei scări stăteau de strajă pe caii lor negri, două santinele din regimentele de gardă ale marelui duce, care-şi alege aceşti soldaţi dintre subofiţerii de statură impunătoare. Dumneata, prietene, care preţuieşti atât de mult militarii, ai fi izbit de înfăţişarea severa şi marţială a acestor doi coloşi, ale căror platoşe şi coifuri de oţel cu profil antic, fără penaj şi coamă, străluceau în profunzimea luminilor. Aceşti călăreţi poartă frac albastru cu guler galben, pantalon alb de piele de căprioară şi cizme grele ai căror carâmbi trec de genunchi. În sfârşit, pentru dumneata, căruia îţi plac aceste detalii militare, voi adăuga că la capătul de sus al scării, de fiecare parte a uşii, doi grenadieri din regimentul de infanterie al gărzii marelui duce stau de planton. Ţinuta lor, afară de culoarea fracului şi a reverelor se aseamănă, mi s-o spus, cu aceea a grenadierilor lui Napoleon.

După ce am traversat vestibulul unde stăteau cu halebarda în mână, în livrea, portarii prinţului, am urcat o scară impunătoare de marmură albă care duce la un portic împodobit cu coloane de jasp. Ele susţin o cupolă pictată şi aurită. Acolo se aflau două şiruri lungi de valeţi de casă. Am intrat apoi în camera de gardă, la uşa căreia stau în permanenţă un şambelan şi un aghiotant de serviciu, însărcinaţi să conducă la alteţa-sa regală persoanele care aveau cinstea de a-i fi prezentate în mod deosebit. Rudeniei mele, deşi cam îndepărtate, îi datorez această onoare: un aghiotant m-a urmat într-o lungă galerie în care mişunau bărbaţi în frac sau în uniformă de gală şi femei în toalete somptuoase.

Pe când străbăteam cu paşi măsuraţi această mulţime

strălucitoare, mi-au ajuns la ureche cuvinte care mi-au mărit emoţia. Din toate părţile se auzeau voci admirative cu privire la frumuseţea angelică a prinţesei Amélie, la trăsăturile fermecătoare ale marchizei d'Harville şi la înfăţişarea cu adevărat imperială a arhiducesei Sophie care, sosită nu de mult de la München cu arhiducele Stanislas, urmau să plece în curând la Varşovia. Dar, cu toate omagiile aduse arhiducesei şi distincţiei plină de graţie a marchizei d'Harville, părerea unanimă era că nimic nu întrecea în graţie chipul fermecător al prinţesei Amélie.

Pe măsura ce mă apropiam de locul unde se afla marele duce şi fiica lui, îmi simţeam bătăile năvalnice ale inimii. În momentul în care am ajuns la uşa acelui salon (uitasem să-ţi spun că era bal şi concert la Curte), ilustrul Liszt se aşezase la pian, aşa că o tăcere religioasă urmă murmurului uşor al convorbirilor. Aşteptând sfârşitul piesei muzicale pe care marele artist o executa cu măiestria lui neîntrecută, m-am oprit în pragul altei uşi.

Atunci, dragă Maximilien, am văzut-o pentru prima oară pe prinţesa Amélie. Lasă-mă să-ţi descriu această scenă, pentru că resimt un farmec nespus înmănunchind asemenea amintiri.

Închipuieşte-ţi, dragă prietene, un vast salon mobilat cu o somptuozitate regală, strălucitor de lumini şi cu pereţii acoperiţi cu mătase roşie peste care şerpuia un frunziş de aur brodat în relief. În rândul întâi, pe marile fotolii aurite, şedeau arhiducesa Sophie (prinţul făcea onorurile palatului său). La stingă ei doamna marchiză d'Harville şi la dreapta prinţesa Amélie. În spatele lor, în picioare, marele duce îmbrăcat în uniforma de colonel al gărzii lui, părea întinerit de fericire, arătând de vreo treizeci de ani. Haina militară scotea şi mai mult în relief eleganţa ţinutei şi frumuseţea trăsăturilor sale. Lângă el se afla arhiducele Stanislas, în uniformă de feldmareşal, după care veneau doamnele de onoare ale prinţesei Amélie, soţiile marilor demnitari şi apoi marii demnitari ai Curţii.

E oare nevoie să-ţi mai spun că prinţesa Amélie, prin graţie şi frumuseţe, mai mult decât prin rang, domina această mulţime scânteietoare! Să nu mă condamni, prietene drag, înainte de a-ţi zugrăvi acest portret. Cu toate că e mult mai prejos de realitate, vei înţelege adoraţia mea, vei înţelege că, de îndată ce am văzut-o, am iubit-o, şi ardoarea acestei pasiuni, nu poate fi egalată decât de puterea şi nemărginirea ei.

Prinţesa Amélie, îmbrăcată într-o rochie simplă de moar alb, purta, ca şi arhiducesa Sophie, marele cordon al ordinului imperial Sfinxul Népomucène, care-i fusese conferit de curând de împărăteasă. O diademă de perle împodobea fruntea ei nobilă şi candidă şi se îmbina armonios cu cele două cozi de păr de un blond auriu, care încadrau obrajii ei uşor îmbujoraţi. Braţele gingaşe, mai albe decât valurile de dantelă din care se iveau erau pe jumătate acoperite de mănuşi care se opreau ceva mai jos de gropiţele cotului. Nimic mai desăvârşit decât mijlocul ei, nimic mai frumos ca piciorușul ei încălţat în pantofi de mătase albă. Când am văzut-o, ochii, ei mari, de cel mai pur azur, erau visători. Nu ştiu dacă în clipa aceea nu era pradă unei preocupări grave, sau dacă era puternic impresionată de sumbra armonie a muzicii lui Liszt, dar surâsul ei discret mi se părea de o blândeţe şi de o melancolie nespusă. Îşi ţinea capul ușor înclinat spre piept, şi pipăia distrată un mănunchi da garoafe albe şi de trandafiri.

Niciodată nu-ţi voi putea descrie ce am simţit atunci: tot ce-mi spusese mătuşa mea despre bunătatea nespusă a prinţesei Amélie, îmi reveni în minte… Surâzi, prietene… dar fără să vreau, mi-am simţit ochii umezi, în faţa acestei fete visătoare, aproape tristă, atât de încântător de frumoasă, înconjurată de onoruri, de respect şi divinizată de un asemenea tată.

Deodată, printr-o întâmplare bizară, (totul a fost ca o fatalitate) ea întoarse ochii, maşinal, spre locul în care mă aflam.

Ştii cât de scrupulos sunt aplicate eticheta şi ierarhia rangurilor la noi. Datorită titlului meu şi a legăturilor de rudenie cu marele duce, persoanele în mijlocul cărora mă aşezasem la început se retrăseseră treptat, aşa că am rămas aproape singur şi cu totul la vedere în rândul întâi, în pervazul uşii galeriei. A fost nevoie de această împrejurare ca prinţesa Amélie să iasă din visarea ei, m-a zărit şi m-a remarcat, fără îndoială, pentru că roşise şi făcu o uşoară mişcare de surpriză.

Văzuse portretul meu la mănăstire, la mătuşa mea şi mă recunoscuse, nimic mai simplu. Prinţesa abia dacă s-a uitat la mine timp de o secundă, dar această privire m-a făcut să simt o înfiorare nespusă, adâncă: mi-am simţit obrajii aprinşi, lăsai ochii în jos, şi rămăsei câteva minute aşa, necutezând să-mi ridic privirea spre prinţesă.

Când, în fine, mi-am luat curajul s-o privesc, ea vorbea încet cu arhiducesa Sophie, care părea să o asculte cu multă atenţie.

Liszt făcând o pauză de câtva minute între cele două piese ce urma să execute, marele duce se folosi de acest răstimp ca să-i exprime admiraţia în forma cea mai graţioasă.

Revenind la locul lui, prinţul mă văzu şi-mi făcu, plin de bunăvoinţă, un semn, cu capul, în timp ce spuse câteva cuvinte arhiducesei, arătându-mă cu privirea. Aceasta, după ce mă cercetă o clipă, se întoarse către marele duce care nu se putu opri de a surâde. Arhiducesa îi răspunse ceva şi adresă un cuvânt fiicei lui.

Prinţesa Amélie păru stânjenită, căci roşi din nou. Stăteam pe jăratic. Din nefericire, eticheta nu-mi îngăduia să părăsesc locul unde mă găseam înainte de terminarea concertului, care reîncepu curând. M-am uitat de două-trei ori pe furiş la prinţesa Amélie, mi se păru gânditoare şi întristată, mi se strânse inima, îmi părea rău de uşoara neplăcere ce-i pricinuisem fără să vreau şi pe care credeam că o ghicesc.

Fără îndoială că marele duce o întrebase, în glumă, dacă

găsea vreo asemănare cu portretul vărului din alte vremuri şi, în candoarea ei, îşi făcea poate o vină fiindcă-i răspunse că mă recunoscuse. Concertul terminat, am urmat pe adjutantul de serviciu. El mă conduse în apropierea marelui duce. Acesta păşi înspre mine, mă luă prieteneşte de braţ şi se adresă arhiducesei Sophie, apropiindu-se de ea:

«Cer alteţei-voastre imperiale permisiunea, de a-i prezenta pe vărul meu, prinţul Henri de Herkanzen-Oldenzaal.»

«L-am mai văzut pe prinţ la Viena şi îl regăsesc aici cu plăcere», răspunse arhiducesa, în faţa căreia mă înclinai adânc.

«Scumpa mea Amélie, reluă prinţul adresându-se fiicei lui, îţi prezint pe prinţul Henri, vărul dumitale. El e fiul prinţului Paul, unul din cei mai veneraţi prieteni ai mei, şi-mi pare foarte rău că nu-l văd aici la Gerolstein.»

«Aţi vrea, domnul meu, să comunicaţi prinţului Paul că împărtăşesc în totul părerile de rău ale tatălui meu, căci voi fi totdeauna fericită să-i cunosc prietenii», interveni vara mea cu o naturaleță plină de graţie…

Niciodată nu-i auzisem glasul. Închipuieşte-ţi, prietene, sunetul cel mai dulce, cel mai tineresc, cel mai armonios, unul din acele sunete care fac să vibreze coardele cele mai sensibile ale sufletului.

«Sper, dragă Henri, că vei rămâne câtva timp la mătuşa dumitale pe care o iubesc, pe care o respect ca pe mama mea, după cum ştii, îmi spuse marele duce, plin de bunăvoinţă. Să vii să ne vezi mai des în familie, la sfârşitul amiezii, pe la orele trei; dacă ieşim, o să iei parte la plimbarea noastră, ştii că te-am iubii dintotdeauna fiindcă eşti una din cele mai nobile inimi, din câte cunosc.»

«Nu ştiu cum să arăt alteţei-voastre regale, recunoştinţa mea pentru binevoitoarea primire cu care m-a onorat.»

«Ei bine, ca să-mi dovedeşti recunoştinţa, răspunse prinţul surâzând, s-o inviţi pe vara dumitale la al doilea cadril, căci primul e de drept al arhiducelui.»

«Alteţa-voastră va voi să-mi acorde această graţie mă adresai prinţesei Amélie înclinându-mă în faţa ei.

«Spuneţi-vă simplu, văr şi verişoară, după vechile datini germane», mă îndemnă vesel marele duce, între rude nu e nevoie de ceremonial.

«Verişoara mea îmi va face cinste să danseze cu mine acest cadril?»

«*Da, vere, răspunse cu naturaleţă prinţesa Amélie» ".*

Capitolul 3
GEROLSTEIN

„Prinţul Henri d'Herkanzen-Oldenzaal
către contele Maximilien Kaminetz

O*ldenzaal, 25 august 1840*

Nu-ţi voi putea descrie, dragă prietene, cât am fost de fericit şi de îndurerat totdeodată de cordialitatea părintească a marelui duce; încrederea ce-mi arăta, afectuoasa bunătate prin care îndemnase pe fiica lui şi pe mine să înlocuim formulele etichetei în acele apelative familiale de o atât de duioasă intimitate, totul mă umplea de recunoştinţă şi mă învinuiam cu atât mai amar de farmecul unui amor, care nu trebuia şi nu putea să fie pe placul prinţului.

Aşteptam într-o stare de fericire amestecată cu teamă, clipa convorbirii pe care libertatea balului mi-o făgăduia s-o întreţin cu dânsa, şi am fost destul de stăpân pe mine ca să-mi ascund tulburarea când m-am dus s-o iau de lângă marchiza d'Harville. Gândindu-mă la întâmplarea cu portretul, mă aşteptam ca principesa Amélie să împărtăşească stânjeneala mea; nu mă înşelam, îmi amintesc cuvânt cu cuvânt de prima noastră convorbire; lasă-mă să ţi-o redau, prietene drag:

«*Alteţa-voastră îmi va îngădui să-i spun verişoara mea, aşa cum marele duce m-a autorizat?»*

«Fără îndoială, vere, îmi răspunse ea cu graţie, sunt totdeauna fericită să împlinesc voia tatălui meu.»

«Şi sunt cu atât mai mândru de această familiaritate, dragă verişoară, cu cât am putut să te cunosc, adică să te preţuiesc.»

«Şi tatăl meu mi-a vorbit, adesea de dumneata, vere, şi, ceea ce te va mira poate, adăugă timidă, este că te cunoşteam, dacă se poate spune astfel, din vedere... Doamna stareţă de la Saint Hermangilde, pentru care am cea mai respectuoasă afecţiune, ne-a arătat într-o zi, tatălui meu şi mie, un portret...»

«În care eram prezentat ca un paj din secolul al şaisprezecelea?»

«Da, vere, şi tatăl meu a comis chiar un mic vicleşug, spunându-mi că acel portret era al uneia din rudele noastre din alte vremuri, adăugând de altfel cuvinte atât de binevoitoare pentru acest văr de altădată, încât, familia noastră se putea mândri că îl numără printre rudele de aici...»

«Vai! dragă verişoara, mi-e teamă că nu mai semăn cu portretul moral pe care marele duce a binevoit a-l face şi nici cu pajul din secolul al şaisprezecelea.»

«Te înşeli, vere, îmi spuse cu naivitate, prinţesa, căci la sfârşitul concertului, aruncându-mi din întâmplare ochii spre galerie, te-am recunoscut îndată, cu toată îmbrăcămintea dumitale de azi.»

Apoi, voind, fără îndoială, să schimbe un subiect care o stânjenea, îmi spuse:

«Ce minunat talent are domnul Liszt, nu-i aşa?»

«Admirabil! Şi cu câtă plăcere l-aţi ascultat!

«Vere, uită-te la tatăl meu cât e de frumos. Doamna marchiză d’Harville merită mai mult ca oricare alta afecţiunea sa, e cea mai mare laudă ce i se poate aduce.»

«O, dragă verişoară, eşti cea mai în măsură s-o preţuieşti, căci ai cunoscut-o probabil în Franţa?»

Abia rostisem aceste ultime cuvinte, că nu ştiu ce gând neaşteptat străbătuse mintea prinţesei Amélie: lăsă ochii

în jos şi, timp de o secundă, trăsăturile ei luaseră o expresie de tristeţe care mă amuţi.

Eram la sfârşitul cadrilului, ultima figură mă separă pentru o clipă de verişoara mea. Când am condus-o lângă doamna d'Harville, mi s-a părut că faţa ei era puţin schimbată. Am crezut şi mai cred şi acum că aluzia mea la existenţa prinţesei Amélie în Franţa, amintindu-i de moartea mamei sale, i-a produs impresia penibilă de care ţi-am vorbit.

În timpul acelei serate, o împrejurare care ţi se va părea copilărească a constituit o nouă dovadă a *stimei de care această fată se bucură din partea tuturor. Diadema ei de perle mişcându-se puţin din loc, arhiducesa Sophie, căreia îi dădea atunci braţul, a avut bunăvoinţa să-i aşeze ea însăşi această bijuterie pe frunte. Pentru cine cunoaşte trufia proverbială a arhiducesei, o asemenea favoare din partea ei pare aproape de necrezut. De altfel, prinţesa Amélie, pe care o observam cu atenţie în clipa aceea, a părut atât de încurcată, atât de recunoscătoare, aş spune aproape stânjenită, încât am văzut o lacrimă strălucind în ochii ei.*

Aşa a fost, prietene, prima mea serată la Gerolstein. Dacă ţi-am povestit-o cu atâtea amănunte, e fiindcă aproape toate aceste împrejurări au avut mai târziu, pentru mine, urmări din cele mai grave.

Acum mă voi rezuma: nu-ţi voi mai vorbi decât de câteva fapte principale cu privire la desele mele întrevederi cu verişoara mea şi cu tatăl ei.

A treia zi după această serbare, am făcut parte din cercul restrâns de persoane invitate la celebrarea căsătoriei marelui duce cu doamna d'Harville. Niciodată n-am văzut faţa prinţesei Amélie mai radioasă şi mai senină ca în timpul acelei ceremonii. Contempla pe tatăl ei şi pe marchiză cu un fel de încântare religioasă care dădea un nou farmec trăsăturilor ei şi s-ar fi zis că reflectau fericirea neasemuită a prinţului şi a doamnei d'Harville.

În ziua aceea verişoara mea era foarte veselă şi avea

poftă de vorbă. I-am oferit braţul în timpul unei plimbări după supeu în grădinile palatului, iluminate feeric. Îmi spuse cu privire la căsătoria tatălui ei:

«Îmi pare că fericirea celor dragi ne este mai preţioasă decât a noastră, pentru că totdeauna există o nuanţă de egoism în satisfacţia fericirii noastre personale.»

Dacă îţi reproduc una din multele reflexii ale prinţesei Amélie, dragă prietene, este pentru ca să-ţi dai seama de sufletul acestei fiinţe adorabile, care, ca şi tatăl ei, are geniul bunătăţii.

La câteva zile de la căsătoria marelui duce, am avut cu el o lungă convorbire. M-a întrebat de trecut, de planurile mele de viitor. Îmi dădu cele mai înţelepte sfaturi, îmbărbătările cele mai măgulitoare. Mi-a vorbit chiar de unele din planurile lui de guvernământ cu o încredere de care am fost pe cât de mândru pe atât de încântat; în sfârşit, ce să-ţi mai spun? Preţ de o clipă, o idee dintre cele mai năstruşnice îmi trecu prin minte. Am crezut că prinţul a ghicit dragostea mea şi că prin această discuţie ar fi vrut să mă prevină şi poate să mă îndemne la o mărturisire...

Din nefericire, această nădejde nesăbuită nu a durat mult; prinţul încheie convorbirea, spunându-mi că timpul marilor războaie a trecut, că trebuia să mă folosesc de numele meu, de înrudirile mele, de educaţia pe care am primit-o şi de strânsa prietenie pe care tatăl meu o avea cu prinţul de M..., primul ministru al împăratului, pentru a îmbrăţişa cariera diplomatică în locul celei militare, adăugând că toate conflictele care se rezolvau odinioară pe câmpul de luptă se vor decide de-acum încolo în congrese; că, în curând, tradiţiile întortocheate şi perfide ale vechii diplomaţii vor face loc unei politici largi şi umane în raport cu adevăratele interese ale popoarelor, care din zi în zi încep să aibă conştiinţa drepturilor lor; că un spirit ridicat, leal şi mărinimos ar putea avea în câţiva ani un mare rol de îndeplinit în treburile politice, fiind astfel în măsură de a aduce mari îmbunătăţiri lumii, îmi făgăduia protecţia lui suverană ca să-mi uşureze începuturile carierei pe care mă

sfătuia stăruitor s-o îmbrăţişez.

Înţelegi, dragul meu prieten, că dacă prinţul ar fi avut cea mai mică intenţie cu mine, nu mi-ar fi vorbit de toate astea. Îi mulţumii deci cu o vie recunoştinţă pentru sugestiile date, adăugând că îmi dau seama de valoarea sfaturilor sale şi că eram hotărât să le urmez.

Am continuat vizitele la palat cu cea mai mare rezervă, dar în urma stăruinţelor marelui duce, mă duceam acolo zilnic pe la orele trei. Viaţa la palat era din cele mai încântătoare şi mai intime, comparând-o cu aceea a curţilor noastre germanice. Era asemenea vieţii marilor castele din Anglia, dar şi mai atrăgătoare prin fireasca ei cordialitate, prin îngăduitoarea libertate a moravurilor germane. Când era vreme bună, făceam lungi plimbări călare cu marele duce, cu marea ducesa, cu verişoara mea şi cu persoanele din casa lor. Când rămâneam în palat, făceam muzică de cameră, cântam cu marea, ducesă şi cu verişoara mea, a cărei voce avea un timbru de o puritate şi de o suavitate fără egal şi nu o puteam auzi fără să mă simt zguduit până în fundul sufletului. În alte dăţi cercetam amănunţit minunatele colecţii de tablouri şi de obiecte de artă, sau bogatele biblioteci ale prinţului, care, precum ştii, e unul din cei mai culţi şi mai luminaţi bărbaţi din Europa. Destul de des reveneam să cinez la palat şi, în zilele când se dădeau spectacole la operă, însoţeam la teatru familia marelui duce.

Fiecare zi trecea ca un vis. Treptat, treptat, verişoara mea începu să mă trateze cu o familiaritate de soră: nu-mi ascundea plăcerea ce o simţea când mă vedea, îmi destăinuia tot ce o interesa, de două trei ori m-a rugat s-o întovărăşesc când se ducea cu marea ducesă să viziteze pe tinerele orfane; adesea îmi vorbea de viitorul meu cu o maturitate de judecată, cu o grijă pe cât de serioasă pe atât de chibzuită, care mă surprindea la o fată de vârsta ei. Îi plăcea mult să se intereseze de copilăria mea, de mama mea, vai! atât de regretată! De câte ori scriam tatii, mă ruga să-i pomenesc de ea; apoi, deoarece broda minunat,

mi-a dat într-o zi, pentru el, o tapiserie la care lucrase multă vreme. Ce să-ţi mai spun prietene? Un frate şi o soră, regăsindu-se după ani lungi de despărţire, nu s-ar fi bucurat de o intimitate mai plină de duioşie. De altfel, când, printr-un hazard fericit rămâneam singuri, sosirea cuiva n-ar fi schimbat întru nimic nici subiectul, nici chiar tonul conversaţiei noastre.

Dacă o astfel de intimitate ar fi putut să ţie totdeauna, poate că m-aş fi mulţumit cu această fericire, dar tocmai pentru că mă bucuram de ea atât de intens, mă gândeam că datorită serviciului meu sau carierii la care mă îndemna prinţul va trebui să plec la Viena sau în străinătate; sau că foarte curând s-ar putea ca şi prinţul să se gândească să-şi mărite fiica în condiţii demne de rangul ei.

Aceste gânduri deveniră cu atât mai apăsătoare cu cât clipa plecării mele se apropia. Verişoara mea observă imediat schimbarea ce se petrecuse în mine. În ajunul zilei când am părăsit-o, îmi spuse că de câtăva vreme mă găsea întunecat, preocupat. Am încercai să ocolesc aceste întrebări; atribuiam tristeţea mea unei plictiseli nelămurite.

«Nu te pot crede, îmi spuse ea, tatăl meu te tratează aproape ca pe un fiu, toată lumea te iubeşte, să te simţi nenorocit ar fi o ingratitudine.»

«Ei bine, izbucnii, fără a-mi putea stăpâni emoţia, nu e vorba de plictiseală, ci de o durere, de ceea ce provoacă o mare durere.»

«Dar de ce? Ce ţi s-a întâmplat?» întrebă ea îngrijorată.

«Adineauri, dragă verişoară, mi-ai spus că tatăl dumitale mă tratează ca pe un fiu, că aici toată lumea mă iubeşte... Ei bine! curând va trebui, să mă lipsesc de aceste preţioase afecţiuni, va trebui, să părăsesc Gerolstein-ul şi ţi-o mărturisesc, acest gând mă distruge.»

«Şi amintirea celor ce ne, sunt scumpi... nu contează?»

«Fără îndoială, dar anii, dar întâmplările aduc atâtea schimbări neprevăzute!»

«Există totuşi afecţiuni care nu sunt schimbătoare,

aceea pe care tatăl meu ţi-a dovedit-o totdeauna, aceea care o am eu pentru dumneata; suntem frate şi soră, să nu uităm asta niciodată», adăugă ea ridicând către mine ochii ei mari, albaştri, înlăcrimați.

Această privire mă tulbură, eram cât p-aci să mă trădez. Din fericire m-am stăpânit.

«E adevărat că afecţiunile durează, îi replicai stânjenit, dar situaţiile se schimbă… Astfel, când voi reveni peste câţiva ani, crezi oare că intimitatea asta, al cărei farmec îl preţuiesc atât, va mai putea dăinui?»

«De ce nu?»

«Pentru că atunci, fără îndoială că vei fi căsătorită, dragă verişoară… vei avea alte îndatoriri… şi vei fi uitat pe bietul dumitale frate…»

Jur că nu i-am spus niciun cuvânt mai mult, nu ştiu dacă a văzut în vorbele acestea o mărturisire ofensatoare sau că a fost ca şi mine dureros impresionată de schimbările inevitabile ce le-ar fi putut aduce viitorul în raporturile dintre noi dar, în loc să-mi răspundă, ea a rămas o clipă tăcută, copleşită; apoi, ridicându-se brusc, cu faţa palidă, schimbată, ieşi, după ce privi câteva secunde tapiţeria la care tânăra contesă d'Oppenheim, una din doamnele ei de onoare, lucra la una din ferestrele salonului în care avea loc convorbirea noastră.

În seara aceleiaşi zile chiar, am primit de la tatăl meu o nouă scrisoare prin care mă chema grabnic acolo. A doua zi de dimineaţă m-am dus să-mi iau rămas bun de la marele duce. Îmi spuse că prinţesa Amélie e puţin suferindă şi că se însărcina el să-i transmită cuvintele mele de rămas-bun; mă îmbrăţişa părinteşte, cu regretul, adăugă el, pe care i-l provoca plecarea mea precipitată şi mai ales că această plecare era prilejuită de îngrijorările legate de sănătatea tatălui meu. Reamintindu-mi apoi cu multă blândeţe de sfaturile lui cu privire la noua mea carieră pe care mă îndemna stăruitor s-o îmbrăţişez, adăugă că, la înapoierea din misiunile mele, sau în timpul concediilor, m-ar revedea totdeauna cu mare plăcere la

Gerolstein.

Din fericire, la sosirea mea aici, l-am găsit pe tatăl meu ceva mai bine; e tot în pat şi încă foarte slăbit, dar nu mai prezintă îngrijorări serioase. Din nefericire, şi-a dat scama cât sunt de abătut şi de tăcut. De câteva ori, dar zadarnic, m-a rugat să-i mărturisesc cauza suferinţei mele. N-aş fi îndrăznit, cu toată dragostea lui oarbă pentru mine. Doar îi cunoşti severitatea faţă de tot ce i se pare lipsit de sinceritate şi lealitate.

Ieri, în timp ce-l vegheam singur, crezându-l adormit, nu mi-am putut reţine lacrimile, care curgeau tăcute, gândindu-mă la frumoasele zile de la Gerolstein. M-a surprins plângând, căci aţipise numai, iar eu eram covârşit de durerea mea. M-a întrebat cu multă duioşie despre ce e vorba. Am atribuit tristeţea mea grijii ce o am pentru sănătatea lui.,– dar nu s-a lăsat convins.

Acum când ştii totul, dragul meu Maximilien, spune-mi: soarta mea e oare atât de disperată?... Ce să fac? Cum să mă orientez?

Ah! nu-ţi pot descrie spaima mea. Ce se va întâmpla, Dumnezeule?... Totul e pierdut pentru totdeauna! Sunt cel mai nefericit dintre oameni, dacă tatăl meu nu renunţă la proiectele sale.

Căci iată ce s-a întâmplat:

Adineauri, când să termin această scrisoare, spre marea mea mirare, tata, pe care-l credeam culcat, intră în camera lui de lucru unde scriam şi observă pe birou primele patru pagini mari, pline. Sfârşisem tocmai această scrisoare.

«Cui îi scrii atât de mult?»

«Lui Maximilien, tată.»

«Oh! îmi spuse el, dojenindu-mă cu blândeţe, ştiu că se bucură de toată încrederea ta... Nu ca mine!»

Rosti aceste ultime cuvinte cu atâta mâhnire, încât, impresionat de accentul lui, i-am răspuns, dându-i scrisoarea aproape fără să mă gândesc.

«*Citeşte, tată...»*

A citit tot. Ştii ce mi-a spus în urmă, după ce a rămas un

răstimp pe gânduri?

«Henri, voi scrie marelui duce ce s-a petrecut în timpul cât ai stat la Gerolstein.»

«Tată, te implor, să nu faci una ca asta.»

«Ceea ce i-ai povestit lui Maximilien este purul adevăr?»

«Da, tată.»

«În cazul ăsta, până aici purtarea ta a fost leală... Prinţul o va preţui. Dar pe viitor nu trebuie să te arăţi nedemn de nobila lui încredere, ceea ce s-ar întâmpla dacă, abuzând de invitaţia lui, te-ai înapoia mai târziu la Gerolstein cu intenţia poate de a te face iubit de fiica lui.»

«Tată... cum poţi să te gândeşti la aşa ceva?»

«Mă gândesc că iubeşti cu patimă şi că patima este mai curând sau mai târziu o rea sfătuitoare».

«Cum, tată? Vei scrie prinţului că...»

«Că o iubeşti ca un nebun pe verişoara ta...»

«Pentru Dumnezeu, tată, să nu faci una ca asta! O iubesc până la idolatrie...»

Tata mă întrerupse:

«În acest caz voi scrie marelui duce şi îi voi cere pentru tine mâna fiicei lui...»

«Dar, tată, o asemenea pretenţie din partea mea ar fi nesăbuită!»

«E adevărat... totuşi trebuie să supun în mod cinstit această cerere prinţului, arătându-i cauzele care-mi impun să fac un asemenea demers. Ţi-a acordat cea mai caldă ospitalitate, s-a arătat faţă de tine de o bunătate părintească. Ar fi nedemn şi din partea mea şi din a ta să-l înşelăm, îi cunosc mărinimia. Va fi impresionat de procedeul meu de om cinstit. Dacă refuză să-ţi dea fata, ceea ce este aproape sigur, vei şti cel puţin că pe viitor de te vei mai duce la Gerolstein, nu-ţi va mai fi îngăduită, între tine şi verişoara ta, intimitatea de până acum. Mi-ai arătat de bunăvoie, copilul meu, adăugă tata cu bunătate, scrisoarea către Maximilien. Acum sunt pe deplin informat; e de datoria mea să-i scriu marelui duce... şi îi voi scrie chiar imediat.

Ştii, dragă prietene, că tatăl meu este cel mai bun dintre oameni, dar posedă o voinţă de neclintit când e vorba de ceea ce numeşte el datoria. Închipuieşte-ţi dar neliniştea mea, temerile mele. Cu toate că demersul pe care îl încearcă este, la urma urmei, sincer şi onorabil, mă îngrijorează totuşi. Cum primi-va oare marele duce această cerere nebunească.? Nu va fi surprins? Şi prinţesa Amélie nu se va simţi jignită că l-am lăsat pe tatăl meu să ia o asemenea hotărâre fără asentimentul ei?

Ah! prietene, plânge-mă, nu ştiu ce să mai cred. Mi se parc că privesc într-o prăpastie fără fund şi că mă prăbuşesc…

Sfârşesc în grabă această scrisoare. Îţi voi mai scrie curând, încă odată, plânge-mă, căci într-adevăr mi-e teamă să nu înnebunesc dacă febra, care m-a cuprins va mai dura mult. Adio, adio, al dumitale din toată inima şi pentru totdeauna.

Henri d'H.O."

Acum vom conduce pe cititor în palatul Gerolstein, în care, de când s-a înapoiat din Franţa, trăieşte Floarea-Mariei.

Capitolul 4
PRINŢESA AMÉLIE

Apartamentul ocupat de Floarea-Mariei (îi vom spune prinţesa Amélie numai în mod oficial), în marele palat ducal fusese mobilat prin grija lui Rudolf, cu un gust şi cu un rafinament deosebit. Din balconul capelei ei se vedeau în zare cele două turnuri ale mănăstirii Sainte Hermangilde, care, dominând imense tufişuri de verdeaţă, erau la rândul lor dominate de un munte înalt şi împădurit, la poalele căruia se ridica mănăstirea.

Într-o frumoasă dimineaţă de vară, Floarea-Mariei lăsa să-i rătăcească privirile pe acest minunat peisaj care se

întindea până departe.

Atitudinea melancolică a Floarei-Maria, paloarea, fixitatea privirii, amărăciunea surâsului ei, trădau o tristeţe adâncă. După câteva momente, un suspin profund, dureros, îi săltă pieptul.

Lăsând să-i cadă mâna pe care-şi sprijinea obrazul, aplecă şi mai mult capul pe piept. S-ar fi zis că nefericita se-ncovoia sub povara unei mari nenorociri.

În clipa aceea, o femeie de vârstă matură, cu faţa gravă şi distinsă, de o eleganţă sobră, intră sfioasă în camera de rugăciune şi tuşi uşor ca să atragă atenţia Floarei-Maria.

Aceasta, trezindu-se din visare, ridică repede capul şi spuse, salutând cu o mişcare graţioasă:

— Ce doriţi, scumpă contesă?

— Vreau să anunţ pe alteţa-voastră că monseniorul vă roagă să-l aşteptaţi, căci va veni aici peste câteva momente, răspunse în chip respectuos doamna de onoare a prinţesei Amélie.

— Tocmai mă miram că nu am îmbrăţişat încă pe tatăl meu astăzi, aştept cu atâta nerăbdare vizita lui în fiecare dimineaţă! Dar nu cred că datorez unei indispoziţii a domnişoarei d’Harnheim plăcerea de a vă vedea doua zile în şir la palat, scumpa mea contesă?

— Alteţa-voastră să nu-şi facă nicio grijă în privinţa asta, domnişoara d’Harnheim m-a rugat s-o înlocuiesc astăzi; mâine va avea cinstea de a-şi relua serviciul pe lângă alteţa-voastră, care va binevoi a scuza această schimbare.

— Desigur că nu voi regreta nimic. După ce am avut plăcerea de a vă vedea două zile la rând, scumpa mea contesă, voi avea alte două zile pe domnişoara d’Harnheim pe lângă mine.

— Alteţa-voastră ne copleşeşte, răspunse doamna de onoare, înclinându-se din nou, extrema ei bunăvoinţă îmi dă curajul să-i cer o favoare!

— Vorbiţi… vorbiţi… ştiţi cât de mult ţin să vă fiu agreabilă…

— E adevărat că de multă vreme alteţa-voastră m-a

deprins cu atenţiile ei binevoitoare, dar e vorba de un subiect atât de penibil, încât n-aş avea curajul să vi-l expun dacă la mijloc n-ar fi vorba de o acţiune foarte meritorie, aşa că îndrăznesc să sper în marea indulgenţă a alteţei-voastre.

— Nu aveţi nevoie de indulgenţa mea, scumpa mea contesă; sunt foarte recunoscătoare când mi se dă prilejul să fac un bine.

— E vorba de o biată fiinţă care, din nefericire, părăsise Gerolstein-ul înainte ca alteţa-voastră să fi fondat instituţia atât de folositoare, atât de caritabilă pentru fetele orfane sau părăsite, pe care nimeni nu le pune la adăpost de pornirile rele.

— Şi ce-a făcut? Ce-mi ceri pentru dânsa?

— Tatăl ei, un aventurier, plecase să-şi încerce norocul în America, lăsându-şi soţia şi fiica într-o stare foarte precară. Mama a murit, fata, în vârstă de abia şaisprezece ani, lăsată de capul ei, a plecat din ţară ca sa se ducă la Viena cu unul care o sedusese, şi care a părăsit-o curând. Aşa cum se întâmplă de obicei acest prim pas pe drumul pierzării a dus-o pe această nenorocită pe panta infamiei. În scurtă vreme a devenit, ca şi alte nenorocite, ruşinea sexului ei...

Floarea-Mariei lăsă ochii în jos, roşi, şi nu-şi putu ascunde o uşoară tresărire, care nu scăpă privirilor doamnei sale de onoare. Aceasta, temându-se că jignise candida sensibilitate a prinţesei, vorbindu-i de o asemenea creatură, reluă stânjenită:

— Cer mii de scuze alteţei-voastre că am indispus-o, fără îndoială, atrăgându-i atenţia asupra unei astfel de existenţe, dar nenorocita arată o căinţă atât de sinceră... încât am crezut că pot solicita pentru dânsa puţină milă.

— Şi aţi avut dreptate. Continuaţi... vă rog! o îndemnă Floarea-Mariei stăpânindu-şi o emoţie dureroasă. Toate rătăcirile sunt demne de milă, când le urmează căinţa.

— Ceea ce s-a întâmplat în acest caz. După doi ani de viaţă îngrozitoare, graţia divină s-a îndurat de această

părăsită… Cuprinsă de o remuşcare târzie, ea a revenit, aici. Norocul a vrut să tragă într-o casă care aparţine unei văduve cinstite a cărei blândeţe şi cuvioşie sunt cunoscute, încurajată de pioasa bunătate a văduvei biata fiinţă i-a mărturisit păcatele, adăugând că-i este ruşine de viaţa ei trecută şi ar răsplăti, cu preţul celei mai aspre pocăinţe, fericirea de-a intra într-o mănăstire unde ar putea să-şi ispăşească rătăcirile şi să merite izbăvirea. Doamna văduvă, căreia i-a făcut aceste mărturisiri, ştiind că aveam cinstea de a fi în serviciul alteţei-voastre, mi-a scris recomandându-mi pe această nenorocită, care, prin puternica intervenţia a alteţei-voastre, pe lângă prinţesa Juliana, superioara mănăstirii, ar putea nădăjdui să intre ca soră-servitoare în mănăstirea Sainte Hermangilde. Ea cere ca o favoare să fie folosită la treburile cele mai grele, pentru ca ispăşirea ei să fie binemeritată. Am vrut să vorbesc de multe ori cu această făptură, înainte de a-mi lua îngăduinţa de a cere pentru ea milă alteţei- voastre. Sunt sigură că pocăinţa ei e sinceră. Nu e nici nevoia; nici vârsta care au îndrumat-o pe drumul bun, nu are decât optsprezece ani, e încă frumoasă, are şi o mică sumă de bani pe care ar vrea s-o doneze unei instituţii de binefacere dacă ar obţine ceea ce cere.

— Iau asupră-mi pe protejata dumneavoastră, răspunse Floarea-Mariei, stăpânindu-şi cu greu tulburarea, într-atât viaţa ei trecută se asemăna cu aceea a nenorocitei în favoarea căreia i se cerea sprijinul.

Apoi adăugă:

— Căinţa acestei nefericite e prea lăudabilă pentru a nu o încuraja.

— Nu ştiu cum să exprim recunoştinţa mea alteţei-voastre. Nu mi-aş fi închipuit că veţi binevoi să vă interesaţi cu atâta îngăduinţă de o asemenea făptură.

— A păcătuit şi se căieşte… spuse Floarea-Mariei cu un accent de compasiune şi de tristeţe nespusă; se cuvine să ne fie milă de ea. Cu cât remuşcările ei sunt mai sincere, cu atât mai dureroase trebuie să-i fie ele, draga mea

contesă.

— Mi se pare că-l aud venind pe monseniorul, spuse deodată doamna de onoare, fără a vedea emoţia adâncă şi crescândă a Floarei-Maria.

Într-adevăr, Rudolf intră în salonul situat în faţa capelei. Ţinea în mână un enorm mănunchi de trandafiri. La vederea prinţului, contesa se retrase discret. De-abia dispăruse că Floarea-Mariei se aruncă de gâtul tatălui ei, îşi rezemă fruntea de umărul lui şi rămase aşa câteva clipe fără să scoată un cuvânt.

— Bună ziua, bună ziua, copila mea iubită, spuse Rudolf, strângându-şi cu efuziune fiica în braţe, neobservând încă tristeţea ei. Priveşte acest mănunchi de trandafiri, pe care l-am cules azi dimineaţă pentru tine! Asta m-a împiedicat să vin mai devreme. Sper că niciodată nu ţi-am adus un buchet mai frumos… Primeşte-l!

Şi prinţul, având mereu buchetul în mână, se dădu puţin înapoi ca să se desprindă din braţele fiicei sale şi s-o privească. Dar văzând-o izbucnind în lacrimi, aruncă florile pe o masă, luă mâinile Floarei-Maria într-ale lui şi exclamă:

— Plângi, dar pentru Dumnezeu! Ce e cu tine?

— Nimic… nimic… bunul meu tată… răspunse Floarea-Mariei ştergându-şi lacrimile şi încercând să surâdă.

— Te implor, spune-mi, ce ai?… Cine te-a îndurerat?

— Te asigur, tată, că nu e niciun motiv de îngrijorare… Contesa venise să-mi ceară ajutorul pentru o biată fiinţă atât de năpăstuită… atât de nenorocită… că fără să vreau m-am înduioşat de povestirea ei.

— Adevărat?… Numai asta să fie?

— Numai asta, reluă Floarea-Mariei, luând de pe masa florile aduse de Rudolf. Dar cum mă răsfeţi! adăugă ea. Ce buchet admirabil! şi când mă gândesc că în fiecare zi… mi-aduci unul la fel… cules chiar de dumneata…

— Copila mea, spuse Rudolf, privindu-şi cu îngrijorare fiica, îmi ascunzi ceva… Surâsul tău e îndurerat, silit. Te rog mult, spune-mi ce te mâhneşte… lasă buchetul ăsta…

— Oh! ştii prea bine că florile astea sunt bucuria mea de fiecare dimineaţă.

În acea clipă uşa salonului se deschise şi Clémence, marea ducesă de Gerolstein, intră ţinând o scrisoare în mână.

— Iată, dragul meu, se adresă ea lui Rudolf, o scrisoare din Franţa. Am vrut să ţi-o aduc ca să dau bună ziua leneşei mele fetiţe, pe care n-am văzut-o încă, adăugă Clémence, îmbrăţişând-o cu tandreţe pe Floarea-Mariei.

— Aceasta scrisoare soseşte la timp, spuse vesel Rudolf.

— Dar de la cine e oare scrisoarea, dragul meu? întrebă Clémence.

— De la drăguţa Rigolette, soţia lui Germain.

— Rigolette… exclama Floarea-Mariei, ce fericire să am veşti de la ea!

— Draga, îi şopti Clémence lui Rudolf, arătându-i cu privirea pe Floarea-Maria, nu te temi că scrisoarea asta i-ar putea evoca lucruri triste?

— Tocmai aceste amintiri vreau să i le alung, dragă Clémence! Trebuie să le înfrunt cu curaj şi sunt sigur că voi găsi în scrisoarea Rigolettei arme puternice contra lor… căci această bună şi micuţă persoană o iubea mult pe copila noastră şi o aprecia după cum merită.

Şi Rudolf citi cu glas tare cele ce urmează:

„Ferma Bouqueval, 15 august, 1841

Monseniore,

Îmi iau îngăduinţa să vă scriu spre a vă adune la cunoştinţă o mare, fericire ce a dat peste noi şi să vă cerem un nou serviciu, dumneavoastră, căruia îi datorăm atâtea, sau mai bine zis căruia îi datorăm raiul adevărat în care trăim, eu, Germain al meu şi buna lui mamă.

Iată despre ce este vorba, monseniore: de zece zile sunt aproape nebună de bucurie, fiindcă de zece zile am o fetiţă drăgălaşă. Mie mi se pare că e aidoma portretului lui Germain, iar lui – că aidoma portretului meu. Scumpa noastră mamă spune că seamănă cu amândoi; fapt este că

are nişte ochi albaştri fermecători ca ai lui Germain şi părul negru, creţ ca al meu. De pildă, contrar obiceiului lui, soţul meu e nedrept, vrea s-o ţină pe micuţă mereu pe genunchii lui, pe când eu, e dreptul meu, nu e aşa, monseniore?“

— Ce copii buni şi cinstiţi! Cât de fericiţi trebuie să fie! se înduioşă Rudolf. Dacă vreo pereche s-a potrivit cândva, apoi aceasta e!

— Şi cât de mult îşi merita Rigolette fericirea! constată Floarea-Mariei.

— Am binecuvântat întâmplarea care a făcut s-o întâlnesc, zise Rudolf, apoi continuă:

„Dar, monseniore, vă rog să mă iertaţi că vă vorbesc de acele mici certuri casnice care sfârşesc totdeauna printr-un sărut... De altfel, monseniore, trebuie să vă ţiuie adesea urechile, căci nu trece o zi să nu ne spunem noi, soţii Germain: «Cât suntem de fericiţi, Doamne! cât suntem de fericiţi!...» şi, bineînţeles, numele dumneavoastră urmează numaidecât după aceste cuvinte... Scuzaţi, vă rog, mâzgăleala din scrisoare, monseniore, aici e o ştersătură. Fără să mă gândesc, scrisesem «domnului Rudolf», cum vă spuneam odinioară, şi a trebuit să şterg ce am scris. Nădăjduiesc cu privire la asta că am progresat la scris, ca şi la ortografie, căci Germain mă îndrumează mereu, şi nu mai scriu cu beţele acelea mari alandala, ca pe vremea când îmi ascuţeaţi penele..."

— Trebuie sa mărturisesc, spuse Rudolf râzând, că mica mea protejată îşi face iluzii şi sunt sigur că Germain se ocupă mai mult cu sărutatul mâinii elevei lui, decât de învăţătura ei.

— Lasă, dragul meu, eşti nedrept, spuse Clémence, uitându-se la epistolă, e scris, ce e drept, cam gros, dar e foarte citeţ.

— Fapt e că se constată un progres, reluă Rudolf, altădată i-ar fi trebuit opt pagini pentru ceea ce scrie acum în

două.

Şi continuă:

„E totuşi adevărat că mi-aţi ascuţit pene, monseniore, când ne gândim, noi, soţii Germain, ne ruşinăm amândoi, amintindu-ne cât de puţin mândru eraţi... Ah! Doamne! iată că iar mă surprind vorbindu-vă de altceva decât de ceea ce vrem să vă cerem, monseniore, pentru că soţul meu se alătură mie şi e foarte important pentru noi, punem preţ pe o idee... veţi vedea.

Vă rugăm dar, monseniore, să aveţi bunătatea să ne alegeţi şi să ne daţi un nume pentru scumpa noastră fetiţă. Ne-am fixat asupra naşilor şi ştiţi cine sunt ei, monseniore? Două fiinţe pe care dumneavoastră şi doamna marchiza d'Harville le-aţi scăpat de necazuri făcându-le fericite, tot atât de fericite ca şi pe noi. Într-un cuvânt e Morel, şlefuitorul şi Jeanne Duport, sora unui biet deţinut poreclit Şugubăţul; e o femeie de treabă pe care am văzut-o la închisoare când mă duceam să-l vizitez pe bietul meu Germain, şi pe care, mai târziu, doamna marchiză a scos-o din spital.

Acum, monseniore, trebuie să ştiţi de ce l-am ales pe Morel ca naş şi pe Jeanne Duport ca naşă. Ne-am zis noi, soţii Germain: va fi ca şi când i-am mulţumi într-un fel domnului Rudolf pentru bunătatea lui, luând ca naş şi naşă pentru fetiţa noastră nişte oameni cinstiţi care îi datorează totul lui şi doamnei marchize... fără a mai socoti că Morel, şlefuitorul şi Jeanne Duport sunt dintre cei mai cinstiţi oameni. Sunt de categoria noastră şi mai mult, după cum spuneam lui Germain, sunt rudele noastre întru fericire, pentru că sunt ca şi noi, din familia protejaţilor dumneavoastră, monseniore.“

— Ah, tată, nu găseşti că această idee e de o gingăşie fermecătoare? întrebă Floarea-Mariei, mişcată. Să ia ca naş şi ca naşă a copilului lor, oameni care vă datorează totul, dumitale şi celei de a doua mame a mea?

— Ai dreptate, scumpă copilă, spuse Clémence, sunt foarte mişcată de această aducere aminte.

— Şi eu sunt foarte fericit că mi-am plasat atât ce bine binefacerile, spuse Rudolf, continuând să citească:

„De altfel, mulţumită banilor pe care i-aţi dat, domnule Rudolf, Morel e acum mijlocitor de pietre scumpe, câştigă atât cât să-şi poată întreţine bine familia şi să dea o educaţie copiilor lui. Buna şi vrednica Louise e pe cale cred, să se mările cu un meseriaş cinstit, care o iubeşte şi o respectă după cum merită, pentru că a fost foarte nenorocită, dar nu vinovată, iar logodnicul ei are destulă inimă că să înţeleagă asta...“

— Eram sigur, exclamă Rudolf, adresându-se fiicei sale, că voi găsi în scrisoarea acestei scumpe micuţe Rigolette arme contra duşmanului nostru!... Ea spune despre Louise: „A fo*st foarte nenorocită, da*r *nu vinovată, ia*r *logodnicul ei are destulă inimă ca să înţeleagă asta...“*

Floarea-Mariei din ce în ce mai mişcată şi mai întristată de aceste rânduri, tresări sub privirea pe care tatăl ei o fixase un moment când rostise ultimele cuvinte pe care le-am subliniat.

Prinţul continuă:

„Va voi mai spune, monseniore, că Jeanne Duport, prin generozitatea doamnei marchize, a putut să se despartă de soţul ei, acel nemernic care îi mânca tot câştigul şi o bătea; şi-a reluat fata mai mare pe lângă ea şi şi-a deschis un mic magazin de pasmanterie unde vinde ce lucrează ea şi cu copiii ei: negustoria merge. Nu sunt pe lume oameni mai fericiţi ca ei şi asta mulţumită cui? mulţumită dumneavoastră, monseniore, mulţumită doamnei marchize, dumneavoastră care ştiţi să ajutaţi la timp şi cu atâta mărinimie.

Cu privire la asta, Germain vă va scrie ca de obicei la sfârșitul lunii despre «Banca Meseriaşilor fără lucru şi de

împrumuturi gratuite». Aproape că nu sunt întârzieri la restituiri şi se simte de pe acum o mai bunăstare pe care banca o întreţine în cartier. Cel puţin acum familiile sărace pot rezista în timpul sezonului mort, fără a fi nevoite să-şi ducă rufele şi saltelele la muntele de pietate. Şi când reîncep lucrul, să-i vedeţi cu câtă însufleţire îl reiau; fiind mândri că s-a acordat încredere muncii şi cinstei lor!... Doamne! doar ei n-au decât munca lor! Şi cât vă binecuvântează că le daţi posibilitatea unui împrumut pe baza asta!Ca să termin cu «familia» dumneavoastră plină de recunoştinţă, monseniore, am să adaug că Germain a citit în ziare că numitul Marţial, care e colonist în Algeria, a fost citat cu mari elogii pentru curajul dovedit, respingând în fruntea dijmaşilor săi un atac al jefuitorilor arabi şi că soţia lui, tot aşa de vitează ca şi dânsul, a fost uşor rănită lângă el pe când trăgea focuri de armă ca un adevărat puşcaş. De atunci, scrie jurnalul, a fost poreclită «madam Carabină».

Scuzaţi-mă cu vă scriu atât de multe, monseniore, dar am crezut că nu vă veţi supăra dacă veţi afla prin noi noutăţi despre toţi aceia a căror providenţă aţi fost...

Vă scriu de la ferma Bouqueval, unde locuim de astă primăvară cu iubita noastră mamă. Germain pleacă dimineaţa la treburile lui şi se înapoiază seara. La toamnă o să ne înapoiem la Paris. Ce curios, domnule Rudolf, eu, care nu preţuiam viaţa la ţară, acum am îndrăgit-o foarte mult... îmi explic asta prin faptul că îi place atât de mult lui Germain. Cu privire la fermă, domnule Rudolf, dumneavoastră, care ştiţi, fără îndoială, unde se află mica Guristă, dacă aveţi prilejul, spuneţi-i că ne gândim mereu la dânsa ca la tot ce e mai blând şi mai bun pe lume; iar întrucât mă priveşte, nu mă gândesc niciodată la fericirea noastră fără să-mi spun: fiindcă domnul Rudolf al nostru, este unul şi acelaşi cu domnul Rudolf al acelei scumpe Floare a Mariei, trebuie şi dânsa să fie fericită ca şi noi şi asta mă face să socotesc norocul meu şi mai mare.

Doamne, Doamne, cât pot fi de flecară! Ce veţi spune

despre mine, monseniore? Dar sunteţi atât de bun!... Şi apoi, vedeţi, e vina dumneavoastră că ciripesc atâta, la fel de veselă ca papa Crétu şi Ramonette, care nu mai îndrăznesc să se ia la întrecere cu mine. Ei bine, domnule Rudolf, i-am depăşit.

Nu ne veţi refuza cererea, nu-i aşa, monseniore? Dacă ne daţi un nume pentru fetiţa noastră iubită, o să ni se pară că-i poartă noroc şi că va fi steaua ei cea bună. Iată, domnule Rudolf, câte odată eu şi dragul meu Germain suntem bucuroşi că am întâmpinat greutăţi în viaţă, fiindcă ne dăm seama cu atât mai mult cât de fericită o să fie copila, noastră că n-a cunoscut mizeriile prin care am trecut noi.

Dacă închei spunându-vă, domnule Rudolf, că ne străduim pe cât putem să ajutăm pe ici pe colo, pe cei nevoiaşi, nu o facem ca să ne lăudăm, ci ca să ştiţi că nu păstrăm numai pentru noi toata fericirea pe care ne-aţi dat-o. De altfel, spunem mereu celor pe care îi ajutăm: să nu ne mulţumiţi nouă, să nu ne binecuvântaţi pe noi, ci pe domnul Rudolf, cel mai bun şi cel mai mărinimos om din lume. Şi ei vă cred un sfânt, dacă nu chiar mai mult.

Adio, monseniore. Să fiţi convinşi că în ziua în care fetiţa noastră va începe sa silabisească primul cuvânt, acela va fi numele dumneavoastră şi apoi vor urma cele ce aţi pus să se scrie pe darul meu de nuntă:

«Muncă şi cuminţenie – Cinste şi fericire».

Mulţumită, acestor cuvinte, iubirii şi îngrijirilor sperăm, monseniore, că fetiţa noastră o să merite întotdeauna să rostească numele aceluia care a fost Providenţa noastră şi a tuturor nenorociţilor pe care i-a cunoscut.

Iertaţi-mă, monseniore că sfârşind scrisoarea am ochii plini de lacrimi... dar sunt lacrimi de bucurie... Scuzaţi-mă, vă rog... nu e vina mea... dar nu mai văd prea bine şi mâzgălesc...

Am cinstea, monseniore, să vă salut cu tot atâta respect cât şi recunoştinţă.

Rigolette, căsătorită Germain.

P.S. Ah! Doamne! monseniore, recitind scrisoarea îmi dau seama că am scris de multe ori «domnule Rudolf.» Mă veţi ierta, nu e aşa? Ştiţi prea bine că, sub o denumire sau alta, respectăm şi binecuvântăm acelaşi om, monseniore.“

Capitolul 5
AMINTIRILE

— Dragă micuţă Rigolette! rosti Clémence înduioşată de lectura lui Rudolf. Aceste rânduri naive sunt pline de sensibilitate.

— Fără îndoială, răspunse Rudolf, nu puteam nimeri mai bine oferind cuiva ajutorul meu. Protejata noastră are o fire admirabilă, are o inimă de aur, şi scumpa noastră copilă o preţuieşte ca şi noi, adăugă el adresându-se fiicei lui. Apoi, izbit de paloarea şi tristeţea ei, exclamă: Dar ce ai?

— Vai!… ce dureros contrast între situaţia mea şi cea a Rigolettei… *„Muncă şi cuminţenie – Onoare şi fericire“* aceste patru vorbe spun tot ce a fost… tot ce trebuie sa fie viaţa ei… Tânără fată muncitoare şi cuminte, soţie iubită, mamă fericită, femeie respectată… ăsta e destinul, pe când eu…

— Doamne Dumnezeule!… Ce spui?

— Iartă-mă… dragă tată, nu mă învinui de ingratitudine, dar cu toată nespusa dumitale dragoste, cu tot respectul şi splendorile care mă înconjoară… cu toată puterea dumitale suverană, ruşinea mea e fără leac… Nimic nu poate nimici trecutul… încă o dată, iartă-mă tată… ţi-am ascuns asta până acum, dar amintirea primei mele decăderi mă ucide..

— Clémence, o auzi!… striga Rudolf cuprins de deznădejde.

— Dar, nefericită copilă! spuse Clémence luând afectuos mâna Floarei-Maria într-ale ei, dragostea noastră, a celor care te înconjoară şi pe care o meriţi, nu-ţi dovedeşte oare

că acest trecut nu trebuie să mai fie pentru dumneata decât un vis urât şi rău?

— Oh! fatalitate… fatalitate! reluă Rudolf. Acum blestem temerile mele, tăcerea mea; această funestă idee de mult înrădăcinată în mintea ei, în pofida voinţei noastre, a făcut cumplite ravagii şi prea târziu ne-am dat seama de această gravă eroare… Ah! cât sunt de nenorocit!

După o lungă tăcere, în timp ce Floarea-Mariei părând să se reculeagă, luă cu o mână pe cea a lui Rudolf şi cu cealaltă pe a Clémencei, glăsui cu vocea schimbată:

— Ascultă-mă, dragă tată şi dumneata, duioasa mea mamă… Această zi e solemnă. Dumnezeu a vrut-o şi eu îi mulţumesc, căci nu mi-a fost cu putinţă să vă ascund încă mult timp ceea ce simt. De altfel, curând v-aş fi făcut mărturisirea care v-o fac acum, pentru că orice suferinţă are un soroc, şi oricât de tăinuită a fost a mea, nu puteam s-o mai ascund multă vreme.

— Ah!… înţeleg fotul, strigă Rudolf; nu mai e nicio nădejde pentru dânsa!

— Cred în viitor, tată, şi această credinţă îmi dă puterea să-ţi vorbesc astfel.

— Şi ce nădăjduieşti tu, în viitor… biată copilă, devreme ce soarta ta de acum, nu-ţi oferă decât suferinţe şi amărăciune?

— Îţi voi spune, tată.

Câteva bătăi discrete în uşa salonului întrerupseră această convorbire.

Rudolf se ridică şi întredeschise uşa. Îl văzu pe Murph, care îi spuse:

— Cer iertare alteţei voastre regale că o deranjez, dar un curier al prinţului d’Harkanzen-Oldenzaal a adus o scrisoare; spune că e foarte importantă şi trebuie predată imediat alteţei-voastre regale.

— Mulţumesc, dragă Murph. Nu te depărta, îi zise Rudolf suspinând, curând voi avea nevoie să stau de vorbă cu tine.

Şi prinţul, închizând uşa, rămase o clipă în salon să

citească scrisoarea.

Era concepută astfel:

„Monseniore,

Pot să nădăjduiesc că legăturile de rudenie care mă leagă de alteţa voastră regală şi prietenia cu care a binevoit totdeauna să mă onoreze vor scuza un demers care ar constitui o mare îndrăzneală, dacă n-ar fi impus de conştiinţa mea de om cinstit.

Sunt cincisprezece luni, monseniore, de când, înapoindu-vă din Franţa, aţi adus-o pe fiica dumneavoastră cu atât mai iubită cu cât o crezuserăţi pierdută pentru totdeauna, pe când, dimpotrivă, ea nu se despărţise niciodată de mama ei cu care v-aţi căsătorit la Paris in extremis pentru a legitima naşterea prinţesei Amélie, devenind astfel egală celorlate alteţe ale Confederaţiei germanice...

Naşterea ei este deci suverană, frumuseţea neegalata, inima tot atât de demnă de naşterea ei pe cât îi e inteligenţa demnă de frumuseţea ei, după cum mi-a descris-o sora mea, superioara de la Sainte Hermangilde, care are adeseori cinstea s-o vadă pe fiica prea iubită a alteţei-voastre regale.

Acum, monseniore, voi ataca deschis obiectul acestei scrisori, fiindcă, din păcate, o boală grea mă reţine la Oldenzaal şi mă împiedică să vin personal la alteţa-voastră regală.

În timpul cât fiul meu a stat la Gerolstein, a văzut-o aproape zilnic pe prinţesa Amélie, s-a îndrăgostit la nebunie de dânsa, dar nu i-a mărturisit-o niciodată. Am crezut de datoria mea, monseniore, să vă informez. Aţi avut bunăvoinţa de a primi părinteşte pe fiul meu şi l-aţi invitat să mai revină în sânul familiei dumneavoastră şi să se bucure de acea intimitate care-i este atât de scumpă. Aş fi fost lipsit de lealitate ascunzând alteţei-voastre regale o împrejurare care trebuie să modifice felul cum fiul meu urmează să fie primit de dumneavoastră.

Înţeleg că ar fi nesăbuit să îndrăznim a crede că ne-am

putea alia şi mai strâns cu familia alteţei-voastre regale. Ştiu că fiica de care pe bună dreptate sunteţi atât de mândru, monseniore, trebuie să aspire la situaţii mult mai înalte. Dar mai ştiu că sunteţi cel mai iubitor părinte şi dacă aţi considera pe fiul meu demn de a vă aparţine şi a face fericirea prinţesei Amélie, nu aţi şovăi în faţa marilor disproporţii care constituie pentru noi o fericire la care nu putem spera.

Nu am căderea să fac elogiul prinţului Henri, monseniore, dar fac apel să vă amintiţi de încurajările şi laudele cu care aţi binevoit atât de des să-l onoraţi.

Nu îndrăznesc şi nu pot să spun mai multe, monseniore. Emoţia mă covârşeşte. Oricare ar fi hotărârea dumneavoastră, vă rog să credeţi că i ne vom supune cu respect şi că voi fi mereu credincios simţămintelor profund devotate cu care am onoarea a fi al alteţei-voastre regale, foarte umil şi supus servitor.

Gustavé-Paul Prinţ
d'Herkanzen-Oldenzaal".

Capitolul 6
MĂRTURISIRI

După citirea scrisorii tatălui lui Henri, Rudolf rămase trist şi gânditor, apoi o rază de nădejde luminându-i fruntea, se întoarse lângă Floarea-Mariei, pe care Clémence încerca zadarnic s-o mângâie cu duioşie.

— Copila mea, ai spus-o chiar tu, Dumnezeu a vrut ca azi să fie ziua explicaţiilor solemne, nu prevedeam că un nou şi grav eveniment ar mai putea justifica vorbele tale.

— Despre ce este vorba, tată?

— Dragul meu, ce mai e?

— Noi elemente de îngrijorare.

— Pentru cine oare, tată?

— Pentru tine.

— Pentru mine? Fii atât de bun şi lămureşte-mă, tată,

spuse Floarea-Mariei, roşind.

— Acum pot. N-a fost cu putinţă s-o fac mai curând, neştiind că erai atât de disperată de soarta ta. Ascultă, fiica mea iubită, tu te crezi, sau eşti foarte nenorocită. Când la începutul convorbirii noastre mi-ai vorbit de speranţele ce-ţi mai rămâneau; am înţeles… inima mi s-a frânt… căci însemna să te pierd pentru totdeauna, văzându-te închisă într-o mănăstire, văzându-te coborând de vie într-un mormânt. Căci ai vrea să intri la mănăstire, nu-i aşa?

— Tată…

— Copila mea, e adevărat?

— Da, dacă-mi permiteţi, răspunse Floarea-Mariei cu vocea gâtuită.

— Să ne părăseşti! exclamă Clémence.

— Mănăstirea Sainte Hermangilde e foarte aproape de Gerolstein, vă voi vedea des pe dumneata şi pe tata.

— Gândeşte-te că asemenea hotărâri se iau pentru vecie, scumpa mea. Nu ai nici optsprezece ani şi poate că într-o zi…

— Oh! nu mă voi căi niciodată de această hotărâre şi nu-mi voi găsi liniştea şi uitarea decât în singurătatea unei mănăstiri; dacă totuşi tatăl meu şi dumneata, mamă, veţi continua să mă iubiţi…

— Îndatoririle şi consolările vieţii religioase, spuse Rudolf, ar putea într-adevăr, dacă nu să vindece, dar cel puţin să potolească durerile bietului tău suflet rănit şi zbuciumat. Şi cu toate că ar fi vorba de jumătatea fericirii vieţii mele, s-ar putea să aprob hotărârea ta. Ştiu cât vei suferi şi nu susţin că renunţarea la lumea ta nu ar constitui un sfârşit, fatalmente logic al tristei tale vieţi.

— Cum, şi dumneata, Rudolf! izbucni Clémence.

— Dă-mi voie, draga mea, să-mi exprim tot gândul.

Apoi, adresându-se fiicei lui:

— Dar înainte de a lua această hotărâre extremă, ar trebui să examinăm dacă un alt viitor nu ar fi mai potrivit cu dorinţele tale şi cu ale noastre. În acest caz niciun

sacrificiu nu ar fi prea mare pentru a-ţi asigura viitorul.

Floarea-Mariei şi Clémence făcură un gest de surprindere. Rudolf continuă privind ţintă la fiica lui:

— Ce părere ai… de vărul tău, prinţul Henri?

Floarea-Mariei tresări şi se înroşi. După o clipă de şovăire, se aruncă în braţele prinţului, plângând.

— Îl iubeşti, biată copilă!

— Nu m-ai întrebat niciodată, tată! răspunse Floarea-Mariei ştergându-şi ochii.

— Dragul meu, nu ne-am înşelat, spuse Clémence.

— Aşadar, îl iubeşti… continuă Rudolf, luând mâinile fetei într-ale lui; îl iubeşti mult, copilul meu drag?

— Oh! dacă aţi şti, răspunse Floarea-Mariei, cât de greu mi-a fost să ascund acest sentiment de îndată ce l-am descoperit în inima mea! Vai! la cea mai mică întrebare a voastră, v-aş fi mărturisit tot… dar m-a oprit ruşinea şi ea m-ar fi împiedicat mereu.

— Şi crezi că Henri ştie că-l iubeşti? întrebă Rudolf.

— Doamne! tată, nu cred! strigă Floarea-Mariei cu spaimă.

— Şi el… crezi că te iubeşte?

— Nu, tată, nu… oh! sper că nu… aş suferi prea mult.

— Şi cum a început dragostea asta, îngerul meu iubit?

— Vai! Fără să vreau… Îţi aminteşti de portretul unui paj?

— Care se află în apartamentul superioarei de la Sainte Hermangilde… Era portretul lui Henri.

— Da, tată… Crezând că acel portret e din alte vremuri, într-o zi, în faţa dumitale, nu am ascuns superioarei cât eram de impresionată de frumuseţea pajului.

— Îl iubeai de pe atunci, copilă dragă, deşi nu i-ai văzut decât portretul şi m-ai auzit vorbind des de alesele lui calităţi.

— Fără să-l iubesc, tată, simţeam pentru el o atracţie de care mă învinuiam amarnic; dar mă consolam cu gândul că nimeni pe lume nu va cunoaşte această taină de care mă ruşinam în proprii mei ochi. Să îndrăznesc să iubesc… eu…

eu... şi apoi să nu mă mulţumesc cu dragostea dumitale şi a mamei mele... Nu vă datoram oare destul, nu trebuia să folosesc toate puterile, toate resursele inimii mele ca să vă iubesc pe amândoi? L-am văzut apoi pe vărul meu, la acea mare recepţie pe care ai dat-o în cinstea arhiducesei Sophie. Prinţul Henri semăna atât de surprinzător cu portretul lui, încât l-am recunoscut numaidecât... În chiar seara aceea mi l-ai prezentat, tată, pe vărul meu, încuviinţând apropierea dintre noi, pe care o permitea înrudirea.

— Şi curând te-ai îndrăgostit?

— Ah! Tata, el îşi manifesta respectul, devotamentul şi admiraţia pentru dumneata cu atâta căldură... Îmi vorbiseşi chiar dumneata atât de elogios despre el!...

— O merită. Nu există caracter mai ales, nu există o inimă mai bună şi mai valoroasă.

— Ah! fie-ţi milă... tată... nu-l mai lăuda atât... Sunt şi aşa destul de nenorocită!

— Şi eu ţin să te conving de-a binelea de rarele însuşiri ale vărului tău... Ce-ţi spun acum, te miră poate... Te înţeleg, copilul meu... Continuă.

— Îmi dădeam seama de primejdia care mă ameninţa văzându-l pe prinţul Henri în fiecare zi şi totuşi nu puteam rezista acestei tentaţii. Spune, acum că ştii totul, spune, tată, există pentru mine altă soluţie decât mănăstirea?

— Mai e una, copila mea... da... şi această soluţie este atât de dulce, atât de luminoasă, atât de fericită, pe cât e de mohorâtă şi sinistră aceea a mănăstirii.

— Ce spui, tată?

— Ascultă-mă, acum e rândul meu... Ştii bine că te iubesc prea mult, că afecţiunea mea e prea clarvăzătoare pentru ca sentimentele voastre de dragoste ale tale şi ale lui Henri să-mi fi scăpat; după câteva zile am fost sigur că te iubea, mai mult chiar decât îl iubeşti tu...

— Tată... nu... nu... e peste putinţă, nu mă iubeşte atât de mult.

— Te iubeşte, îţi spun... te iubeşte cu patimă, cu

frenezie.

— Oh! Doamne, Dumnezeule!

— Ascultă mai departe… Tatăl lui Henri, prinţul Paul, mi-a scris, iată scrisoarea lui… Cu toate că socoate această alianţă ca o favoare nesperată… îmi cere mâna ta pentru fiul lui, care, îmi spune el, are pentru tine cea mai respectuoasă şi în acelaşi timp pătimaşă dragoste.

— O, Doamne, Doamne! spuse Floarea-Mariei, ascunzându-şi faţa în mâini, aş fi putut fi atât de fericită!

— Curaj, fata mea iubită! Dacă vrei, această fericire e a ta! exclamă Rudolf înduioşat.

— Căsătorită cu el… eu, tată!

— Da… dar cu condiţia ca îndată după căsătorie, celebrată noaptea, fără alţi martori decât Murph din partea ta şi baronul de Graün din partea lui Henri, să plecaţi amândoi într-o localitate liniştită din Elveţia sau Italia, să trăiţi necunoscuţi ca nişte simpli cetăţeni. Acum, fiica mea dragă, ştii pentru ce mă resemnez să te îndepărtez de mine? Ştii de ce doresc ca Henri să renunţe la titlu de îndată ce a ieşit din Germania? Fiindcă sunt sigur că în mijlocul unei fericiri în singurătate, într-o viaţă dezbrăcată de orice fast, încet, încet vei uita odiosul trecut, în contrast atât de dureros cu omagiile nesfârşite de care eşti înconjurată.

— Rudolf are dreptate! se entuziasmă Clémence. Singură cu Henri, fericită de fericirea lui şi a ta, nu vei mai avea vreme să te gândeşti la amărăciunile vieţii de altădată, copila mea.

— Apoi, deoarece-mi va fi imposibil să stau mult timp fără să te văd, în fiecare an Clémence şi cu mine vom veni să vă vizităm.

— Şi într-o zi… când rana de care suferi atât, biată copilă, se va fi cicatrizat… când vei fi găsit uitarea în fericire… şi acest moment va veni mai curând decât crezi… te vei reîntoarce la noi pentru a nu ne mai părăsi!

— Uitarea în fericire!… murmură Floarea-Mariei, care fără să vrea începuse să se lase amăgită de acest vis

încântător.

Deodată însă Floarea-Mariei se ridică dreaptă palidă şi înfrumuseţată de măreţia unei nenorociri fără leac.

— Tată… uităm că înainte de a se căsători cu mine… prinţul Henri trebuie să cunoască viaţa mea trecută.

— Nu am uitat asta! strigă Rudolf, trebuie să ştie tot… va şti tot…

— Şi crezi că nu voi muri văzându-mă astfel înjosită în ochii lui?

—Dar va şti şi ce cumplită fatalitate te-a aruncat în prăpastie. Va afla însă şi de reabilitarea ta.

— Şi va înţelege, spuse Clémence, strângând-o pe Floarea-Mariei în braţe, că dacă te numesc fiica mea, poate şi el, fără ruşine, să te numească soţia lui.

— Eu, mamă, îl iubesc prea mult, îl respect prea mult pe prinţul Henri ca să-i dau vreodată mâna care a fost atinsă de sceleraţii din „La Cité“…

Puţin timp după această dureroasă scenă se putea citi în gazeta oficială din Gerolstein:

„Ieri a avui loc în marea mănăstire ducală Sainte Hermangilde, în prezenţa alteţei-sale regale marele duce demnitar şi a întregii curţi, călugărirea prea înaltei şi prea puternicei principese alteţa-sa Amélie de Gerolstein“.

Capitolul 7
CEREMONIA

Veni creator optime[4]

Rudolf către Clémence

Gerolstein, 12 ianuarie, 1842

Deoarece m-ai asigurat, azi ca starea sănătăţii tatălui dumitale, e mai bună, mă faci să sper, draga mea, că înainte de sfârşitul acestei săptămâni vei putea să-l aduci încoace.

[4] Vino, Dumnezeule prea bun (lat.).

L-am prevenit că în reşedinţa de la Rosenfeld, în mijlocul pădurilor, va fi expus, cu toate precauţiunile posibile, rigorii frigului de la noi. Din păcate, pasiunea sa pentru vânătoure a făcut ca sfaturile noastre să fie zadarnice.

Te rog, Clémence, de îndată ce tatăl dumitale va putea suporta oboseala drumului, pleacă imediat, părăseşte acea ţară sălbatică, acea reşedinţă neospitalieră, ce nu poate fi locuită decât de bătrânii germani, cu trupul de oţel, a căror rasă e pe cale de dispariţie. Mi-e teamă că la rându-ţi să nu te îmbolnăveşti. Oboseala călătoriei precipitate, îngrijorarea, până ai ajuns lângă el, toate acestea pot avea urmări neplăcute asupra sănătăţii dumitale.

De ce nu te-am putut întovărăşi!…

Clémence, te implor, nu face imprudenţe; ştiu cât eşti de curajoasă şi de devotată… ştiu câtă grijă vei avea de tatăl dumitale, dar şi dânsul ar fi tot atât de disperat ca şi mine, dacă sănătatea dumitale ar suferi de pe urma acestei călătorii. Deplâng din suflet boala contelui ca şi faptul că te-a îndepărtat de mine, tocmai când aş fi aflat multă alinare în afecţiunea dumitale…

Ceremonia iniţierii bietului nostru copil este fixată pe mâine, mâine 13 ianuarie, zi fatală…

La treisprezece ianuarie am scos spada contra tatălui meu… Ah! dragă prietenă, prea curând m-am crezut iertat… Ameţitoarea speranţă de a-mi petrece viaţa alături de dumneata şi de fiica mea m-a făcut să uit că nu eu, ci dânsa a fost pedepsită până în prezent şi că pedeapsa mea abia va veni cândva.

Şi a venit, când, acum şase luni, nefericita ne-a dezvăluit dublul chin al inimii ei: oprobriul fără leac al trecutului, unit cu nenorocitul ei amor pentru Henri…

A trebuit să jertfească această nobilă conştiinţă amintirilor neşterse ale trecutului ei ruşinos. A făcut-o cu mult curaj… A renunţat la splendorile lumii, a coborât de pe treptele unui tron ca să îngenuncheze, îmbrăcată în dimie, pe lespedea unei biserici. Şi-a încrucişat mâinile pe piept, şi-a plecat capul ei angelic… părul ei blond pe care-l

iubeam atât şi pe care îl păstrez ca pe o comoară, a căzut sub foarfece...

O, draga mea, bănuieşti zguduirea fără margini care m-a tulburat în acel moment lugubru şi solemn. Durerea mea e în clipa asta tot atât de cumplită ca şi în trecut... Scriindu-ţi aceste rânduri plâng ca un copil.

Am văzut-o azi dimineaţă, deşi mi s-a părut mai puţin palidă ca de obicei şi cu toate că pretinde că nu suferă, sănătatea ei mă îngrijorează de moarte. Vai! când sub văl şi sub eşarfa care îi înconjoară fruntea nobilă, îi văd trăsăturile slăbite ale feţei care au albul rece al marmurei, făcând să-i pară ochii albaştri şi mai adânci încă, nu mă pot împiedica de a-mi aminti de blânda şi curata strălucire a frumuseţii ei dinaintea căsătoriei noastre.

După cum ţi-am spus, am văzut-o azi dimineaţă. Ea nu e prevenită că principesa Juliana abdică de bună voie din demnitatea de superioară în favoarea Floarei-Maria. Mâine, deci, în ziua ceremoniei, fiica noastră va fi aleasă superioară, pentru că are unanimitatea aprobării domnişoarelor nobile din comunitate ca să i se confere aceasta demnitate.

Destin! destin! căci această copilă nenorocită e atât de înzestrată, dacă se poate spune, cu o logică neînduplecată în tot ceea ce priveşte cele mai gingaşe fibre ale inimii şi ale onoarei. Cu o atare minte şi cu un asemenea suflet nu trebuie să încerci să ignorezi, să ocoleşti situaţiile false, ci trebuie să le suferi consecinţele implacabile.

Am părăsit-o, ca de obicei, cu inima zdrobită.

Adio, cu dragoste adio, mult iubita mea Clémence. E aproape o mângâiere să te văd tot atât de îndurerată ca mine de soarta copilului meu. Căci astfel pot spune: durerea noastră, deoarece nu e niciun egoism în suferinţa mea.

Mă întreb câteodată cu groază ce aş fi devenit fără dumneata în timpul acestor frământări atât de dureroase... Şi aceste gânduri îmi stârnesc şi mai mult mila de soarta Floarei-Maria... Pentru că mie îmi rămâi dumneata... Pe

când ei ce-i rămâne?

Adio, încă o dată, adio cu tristeţe, nobilă prietenă, înger bun al zilelor rele! Revino mai repede, această absenţă ştiu că-ţi este tot atât de greu de suportat ca şi mie.

A dumitale, viaţa şi dragostea mea!... sufletul şi inima mea îţi aparţin!

R.

Îţi trimit această scrisoare printr-un curier. În afară de ceva neprevăzut, îţi voi mai trimite una mâine, imediat după trista ceremonie. Mii de urări şi speranţe tatălui dumitale pentru o grabnică însănătoşire.

Uitasem să-ţi dau veşti de la bietul Henri. Starea lui se ameliorează şi nu mai prezintă îngrijorări atât de grave... Minunatul lui părinte, bolnav şi el, şi-a adunat toate puterile ca să-l îngrijească, să-l vegheze; model de dragoste, părintească care pe noi nu ne miră.

Aşadar, draga mea, pe mâine... mâine, zi sinistră şi nefastă pentru mine!

Al dumitale încă o dată şi pentru totdeauna.

R.

„Mănăstirea Sainte Hermangilde, orele patru dimineaţa.

Linişteşte-te, Clémence, linişteşte-te, deşi ora la care îţi scriu această scrisoare şi locul din care e datată poate să te sperie... Mulţumită Domnului, primejdia a trecut; dar criza a fost groaznică...

Ieri, după ce ţi-am scris, frământat de nu ştiu ce presimţire funestă, amintindu-mi de paloarea, expresia de suferinţă de pe chipul fetei mele, starea de slăbiciune în care lâncezeşte de câtăva vreme, ştiind că trebuia să-şi petreacă timpul în rugăciuni într-o biserică imensă şi friguroasă aproape toată noaptea care preceda ceremonia, am trimis pe Murph şi pe David la mănăstire, să ceară prinţesei Juliana îngăduinţa ca Floarea-Mariei să stea până a doua zi în clădirea exterioară în care locuia de obicei Henri. Astfel, fiica mea putea avea ajutoare imediate şi eu

veşti, dacă, aşa cum mă temeam, îi vor lipsi puterile să împlinească această riguroasă, ca să nu zic crudă, îndatorire şi să stea într-o noapte de ianuarie în rugăciuni, pe un frig groaznic. Îi scrisesem şi Floarei-Maria rugându-o ca, respectând îndeplinirea îndatoririlor religioase, să se gândească şi la sănătate şi să facă veghea de rugăciuni în celula ei şi nu în biserică.

Iată ce mi-a răspuns:

«Bunul meu tată, îţi mulţumesc din adâncul inimii de această nouă şi duioasă dovadă a dragostei ce-mi porţi. Nu fii îngrijorat, mă simt în stare să-mi fac datoria. Fiica dumitale, dragă tată, nu trebuie să arate nici teamă, nici slăbiciune. Asta e regula, trebuie să mă conformez ei. Dacă vor rezulta din această veghe oarecare suferinţe fizice, le închin lui Dumnezeu. Cred că mă vei aproba, ceea ce sper, dumneata care ai ştiut sa renunţi la multe şi ţi-ai făcut datoria cu bărbăţie.

Adio, dragă. Tată, nu-ti spun că mă voi ruga pentru dumneata, Rugându-mă lui Dumnezeu, mă rog şi pentru dumneata, căci mi-ar fi peste putinţă să nu te confund cu divinitatea căreia mă rog. Ai fost pentru mine, pe pământ, ceea ce Dumnezeu, dacă o merit, va fi pentru mine în ceruri.

Ai bunătatea şi binecuvântează cu gândul astă seară pe fiica dumitale, dragă tată... Mâine va fi mireasa lui Christos.

Îţi sărut mâna cu un respect pios».

Această scrisoare, pe are n-am putut-o citi fără să izbucnesc în lacrimi, m-a liniştit puţin, trebuia şi eu să împlinesc o veghe sinistră.

O dată cu noaptea, m-am închis în pavilionul construit nu departe de monumentul ridicat în amintirea tatălui meu. Asta ca ispăşire a acelei nopţi fatale...

Către unu dimineaţa, am auzit glasul lui Murph; m-am cutremurat de spaimă. Venea în mare graba de la mănăstire.

Ce să-ţi spun, draga mea? După cum prevăzusem,

nefericita copilă, cu tot curajul şi cu toată voinţa ei, n-a avut puterea să împlinească în totul acest ritual barbar, de care n-a putut-o dispensa nici prinţesa Juliana, regula fiind foarte severă în privinţa asta.

La orele opt seara, Floarea-Mariei a îngenuncheat pe lespezile acelei biserici. S-a rugat până după miezul nopţii. Dar la ora aceea, învinsă de slăbiciune, de acel frig oribil, de emoţie, a plâns mult şi în tăcere, apoi a leşinat. Două călugăriţe, care, din ordinul prinţesei Juliana, împărtăşiseră veghea ei, au venit să o ridice şi au dus-o în chilie.

David fu anunţat imediat, Murph s-a urcat în trăsură şi a venit în grabă să mă vestească de ce se întâmplă. Am zburat la mănăstire, am fost primit de prinţesa Juliana. Ea îmi spuse părerea lui David. Doctorul se temea că prezenţa mea neaşteptată să nu-i provoace o emoţie prea mare. Floarea-Mariei îşi revenise din leşin şi-mi spunea că nu era nimic alarmant, totul fiind pricinuit de o mare slăbiciune.

La început m-a fulgerat un gând oribil. Am crezut că mi se ascunde o mare nenorocire, sau că vor să mă pregătească s-o aflu, dar superioara îmi spuse:

«Îţi afirm, monseniore, că prinţesa Amélie e în afară de pericol. Un medicament întăritor pe care i l-a dat doctorul David i-a refăcut puterile»

Nu mă puteam îndoi de vorbele superioarei, am crezut-o şi aşteptam noutăţi de la fiica mea cu o nerăbdare chinuitoare.

După un sfert de oră de nelinişte, David revine. Mulţumită Domnului, fetei îi era mai bine şi a vrut să-şi continue veghea în biserică, consimţind numai să îngenuncheze pe o pernă. Şi cum mă revoltam şi mă indignam că superioara şi doctorul i-au satisfăcut dorinţa, adăugând că mă împotrivesc categoric la acest chin, David mi-a răspuns că ar fi periculos să mă opun voinţei fiicei mele într-un moment în care se află sub imperiul unei mari tensiuni nervoase şi că, de altfel, se înţelesese cu prinţesa Juliana ca biata copilă să părăsească biserica la ora

utreniei, ca să se odihnească puţin şi să se pregătească pentru ceremonie.

«E deci acum în biserică?» am întrebat eu.

«Da, monseniore, dar după o jumătate de ceas va ieşi».

Am cerut să fiu condus la tribuna noastră dinspre nord de unde se pot vedea în întregime stranele.

Acolo, în mijlocul beznei acelei mari biserici, luminată doar de palida rază a candelei din altar, am văzut-o îngenuncheată lângă grilaj, cu mâinile împreunate, rugându-se cu fervoare.

Am îngenuncheat şi eu cu gândul la copilul meu.

Sună ora trei. Două surori care şedeau în strane şi nu o slăbeau din ochi, veniră acum să-i vorbească încet. După câteva momente, ea îşi făcu semnul crucii, se ridică şi trecu prin faţa altarului cu pasul sigur. Şi totuşi, draga mea, când trecu pe sub candelă, faţa ei îmi păru la fel de albă ca vălul lung care plutea în jurul ei.

Am ieşit imediat din tribună, vrând să mă duc s-o întâlnesc, dar mă temeam ca o nouă emoţie să n-o împiedice să se odihnească puţin. L-am trimis pe David să vadă cum se simte. El s-a înapoiat, spunându-mi că fata se simte mai bine şi că va încerca să doarmă puţin.

Rămân la mănăstire pentru ceremonia care va avea loc mâine. Mă gândeam acum, draga mea, că e inutil să-ţi trimit această scrisoare incompletă. O voi termina mâine, povestindu-ţi întâmplările din această tristă zi.

Pe curând dar, draga mea, sunt zdrobit de durere, plânge-mă!“

Capitolul 8
13 IANUARIE

„Rudolf către Clémence

„Treisprezece ianuarie… aniversare acum de două ori sinistră!!!

Draga mea… o pierdem pentru totdeauna!

Totul s-a sfârşit… totul!

Ascultă această povestire:

E deci adevărat… încerci o voluptate cumplită recapitulând amănuntele unei dureri oribile.

Ieri, mă plângeam că împrejurările te-au reţinut departe de mine… Azi, Clémence, mă bucur că nu eşti nici: ai suferi prea mult…

Azi dimineaţă, abia aţipisem, când am fost trezit de dangătul clopotelor… Am tresărit de spaimă, totul mi s-a părut funebru, s-ar fi zis că sunau a îngropăciune.

Într-adevăr, fiica mea e moartă pentru noi, moartă, auzi! De azi încolo, Clémence, va trebui să porţi doliul după dânsa în inima dumitale, în inima dumitale atât de maternă în ce-o priveşte… Ca fata noastră să fie înmormântată sub lespedea unui mormânt sau sub bolta unei mănăstiri… pentru noi care e deosebirea?

Începând de azi, auzi, Clémence, trebuie să o socotim moartă… De altfel e atât de slabă, sănătatea ei mânată de atâtea suferinţe, de atâtea zguduiri, e atât de şubredă… De ce atunci să nu ne gândim la cealaltă moarte a ei, mai desăvârşită? Fatalitatea nu renunţă la drepturile ei…

Şi de altfel, după scrisoarea mea de ieri, trebuie să înţelegi că pentru ea ar fi fost o fericire mai mare să fie moarta. Moartă… aeeste şase litere mi se par stranii… nu găseşti? Când le scrii gândindu-te la o fiică adorată, o fiică atât de frumoasă, atât de fermecătoare, de o bunătate atât de îngerească… Abia optsprezece ani şi moartă pentru lume!… De fapt pentru noi şi pentru ea la ce bun să lâncezească suferind în sumbra linişte a acestei mănăstiri? Ce însemnătate are că trăieşte, dacă e pierdută pentru noi, ; Trebuie oare să iubească atât de mult viaţa pe care fatalitatea i-a hărăzit-o?

Ce-ti spun acum e groaznic… E un egoism sălbatic în dragostea părintească!…

La amiază, călugărirea ei s-a săvârşit cu mare solemnitate. Ascuns în dosul draperiilor tribunei noastre, am fost de faţă… Am resimţit, cu şi mai multă putere, toate

emoţiile sfâşietoare de când a început noviciatul ei.

Lucru curios! Ea e iubită, lumea crede că e atrasă de viaţa religioasă printr-o vocaţie irezistibilă; călugăria ei ar trebui să apară ca un eveniment fericit pentru dânsa, dar dimpotrivă, o tristeţe, nespusă apăsa asupra celor de faţă.

În fundul bisericii, în mijlocul asistenţei, am zărit doi subofiţeri din garda mea, doi bătrâni şi aprigi soldaţi, plecându-şi capetele şi plângând.

S-ar fi zis că plutea în aer un dureros presentiment... cel puţin dacă era întemeiat, el nu se împlinea decât pe jumătate.

O dată ceremonia călugăririi terminată, copila noastră a fost condusa în faţa consiliului canonicilor, unde urma să aibă loc numirea noii superioare...

Mulţumită privilegiului meu suveran, m-am, dus în acea sală s-o aştept pe Floarea-Mariei la înapoierea în biserică. Sosi curând... Emoţia şi slăbiciunea îi erau atât de mari, încât două surori o susţineau... Am fost speriat mai puţin de paloarea cât de surâsul ei... Mi s-a părut că exprimă un fel de satisfacţie sumbră...

Clémence, îţi spun, poate curând vom avea nevoie de curaj, mult curaj... Presimt că dragul nostru copil e atins de suflul morţii...

De fapt, viaţa ei ar fi atât de tristă...

Iată, pentru a doua oară îmi spun, gândindu-ma la moartea posibilă a fiicei mele, că această moarte ar pune capăt crudei ei existenţe... E un gând înfiorător... Dar dacă această nenorocire trebuie să ne lovească, e mai bine să fim pregătiţi, nu-i aşa, Clémence?

Floarea-Mariei intră deci în marea sala a Consiliului. Toate stranele sunt ocupate pe rând de călugăriţe. Ea se duce să se aşeze, modestă, în ultimul loc din rândul de pe stânga, rezemându-se de braţul unei surori, fiind încă foarte slăbită.

Prinţesa Juliana, ia loc, în capul scării, având de o parte pe marea stareţă, de alta pe o a doua demnitară care ţine în mână cârja de aur, simbolul autorităţii mănăstireşti.

Se lăsă o tăcere adâncă, prinţesa Juliana se ridică, ia cârja în mână şi spune cu voce gravă şi emoţionată;

«Dragele mele fiice, vârsta mea înaintată mă sileşte să încredinţez unor mâini tinere acest semn al puterii mele spirituale, şi arată cârja ei. Sunt autorizată printr-o bulă a Sfântului nostru Părinte; voi prezenta deci binecuvântării monseniorului arhiepiscop de Oppenheim şi aprobării A.S.R. marelui, duce, suveranul nostru, scumpele mele fiice, pe aceea care prin alegerea voastră va fi desemnată să mă urmeze. Marea noastră superioară vă va aduce la cunoştinţă rezultatul acestei alegeri. Acelei pe care o veţi alege, îi voi încredinţa cârja şi inelul meu.»

Nu-mi luam ochii de la fiica mea.

În picioare, în strană, cu ambele mâini încrucişate pe piept, cu ochii plecaţi, pe jumătate învăluită în vălul alb şi în cutele lungi ale rasei negre, stătea nemişcata şi gânditoare. Nu crezusem nicio clipă că va fi aleasă, numirea ei nu-mi fusese comunicată de către superioară decât mie.

Marea stareţă luă un registru şi citi:

«Fiecare dintre scumpele noastre surori, aşa cum cere regula, au fost invitate acum opt zile să-şi depună votul în mâinile sfintei noastre mame şi să ţină tăinuită această alegere până în clipa de faţă. În numele sfintei noastre mame, declar că una dintre voi, scumpele mele surori, prin cuvioşia ei exemplară, prin virtuţile ei îngereşti, a meritat sufragiul unanim al comunităţii, şi aceasta este sora noastră Amélie, pe viaţă prea înaltă şi prea puternică prinţesă de Gerolstein».

La aceste cuvinte, un fel de murmur de satisfacţie, de surpriză şi de fericire făcu înconjurul sălii. Toate privirile călugăriţelor se îndreptară spre fata mea cu o expresie de caldă simpatie. Cu toate apăsătoarele mele preocupări, am fost eu însumi mişcat de această numire, care, făcută izolat şi în secret, obţinuse totuşi o asemenea unanimitate.

Floarea-Mariei, surprinsă la culme, păli şi mai mult, genunchii îi tremurau atât de tare, că fu nevoită să se

sprijine cu o mână de marginea stranei.

Superioara reluă, cu o voce sonoră şi gravă:

«Scumpele mele fiice, o consideraţi pe sora Amélie drept cea mai demnă mai merituoasă dintre noi toate? O recunoaşteţi drept superioara voastră spirituală? Fiecare dintre voi să-mi răspundă pe rând, scumpele mele fiice!»

Şi fiecare călugăriţă răspunse cu glas tare:

«Liberă şi din voia mea am ales şi aleg pe sora Amélie ca sfânta mea mamă şi superioară».

Cuprinsă de o emoţie nespusă, biata mea copilă căzu în genunchi, îşi împreună mâinile şi rămase astfel până când fiecare vot fu pronunţat.

Atunci, superioara, depunând cârja şi inelul în mâinile maicii superioare, înainta către fiica mea ca să o ia de mână, şi să o conducă la fotoliul rezervat stareţei.

Prietena mea, dulcea mea prietenă, m-am întrerupt un moment; mi-a trebuit curaj ca să-ţi pot descrie această scenă sfâşietoare:

«Ridică-te, iubita mea fiică, îi spuse maica stareţă, vino să-ţi iei locul care-ţi aparţine, l-ai dobândit prin virtuţile îngereşti şi nu prin rangul dumitale».

Zicând aceste vorbe, venerabila prinţesă se aplecă spre fiica mea s-o ajute să se ridice.

Floarea-Mariei făcu, tremurând, câţiva paşi, apoi, ajungând în mijlocul sălii consiliului canonicilor, se opri şi spuse cu vocea fermă şi cu un calm care m-a surprins:

«Iartă-mă, sfinţită maică... aş dori să vorbesc surorilor mele».

«Ocupă mai întâi, scumpa mea fiică, fotoliul destinat stareţei, spuse prinţesa. De acolo va trebui să le vorbeşti.»

«Acest loc, sfinţită maică... nu poate fi al meu», răspunse Floarea-Mariei cu o voce puternică deşi tremurătoare.

«Ce spui, scumpa mea fiică?»

«O atare înaltă demnitate nu e făcută pentru mine, sfinţită maică».

«Dar voinţa tuturor surorilor dumitale te cheamă la

această cinste»

«Îngăduiţi-mi, sfântă maică, să fac aici, în genunchi, o spovedanie solemnă. Surorile mele vor vedea, şi dumneata că cea mai umilă situaţie nu e destul de umilă, pentru mine».

«Modestia dumitale te depăşeşte, scumpa mea fiică», spuse superioara cu blândeţe, socotind că nefericita copilă, se supunea unui sentiment de umilinţă exagerată.

Dar eu ghicisem ce fel de spovedanie voia să facă Floarea-Mariei. Cuprins de panică, strigai cu o voce rugătoare:

«Copilul meu... te conjur!...

La aceste cuvinte... ca să-ţi spun, draga mea, ce am citit în adâncul privirii Floarei-Maria, e peste putinţă... Aşa că vei afla numaidecât că m-a înţeles... da, a înţeles că va trebui să fim părtaşi la ruşinea acelei, mărturisiri... A înţeles că după asemenea, destăinuiri, puteam fi acuzat şi eu că am minţit... căci lăsasem totdeauna să se înţeleagă că Floarea-Mariei nu se despărţise niciodată de mama ei...

La acest gând, biata copilă s-a simţit vinovată de o mare ingratitudine faţă de mine... Nu a avut puterea să mai continue, tăcu şi copleşită, îşi aplecă fruntea.

«Încă o dată, scumpa mea fiică, reluă superioara, modestia dumitale te depăşeşte... unanimitatea vocilor surorilor dumitale îşi dovedeşte cât eşti de demnă să mă înlocuieşti... Tocmai pentru că ai participat la plăcerile lumeşti, renunţarea dumitale la aceste plăceri este cu atât mai merituoasă... Nu e alteţa-sa prinţesa Amélie care e aleasă, ci sora Amélie... Pentru noi viaţa dumitale a început din clipa în care ai pus piciorul în casa Domnului... şi această viaţă exemplară şi sfântă o recompensăm... Îţi voi spune mai mult, scumpa mea fiică, chiar dacă înainte de a intra în acest lăcaş viaţa dumitale ar fi fost atât de rătăcită pe cât a fost dimpotrivă, curata şi lăudabila. Virtuţile evanghelice pe care le-ai practicat de când eşti aici ar ispăşi şi răscumpăra în ochii Domnului un trecut oricât de vinovat ar fi fost... Acestea zise, scumpa mea

fiică, judecă dacă modestia dumitale nu poate fi împăcată.»

Aceste vorbe ale superioarei au fost, după cum îţi închipui, draga mea, cu atât mai preţioase pentru Floarea-Mariei, cu cât socotea că amintirile trecutului nu pot fi înlăturate.

Din nefericire, această scenă o zguduise grozav.

«Cred că te-am convins, scumpa mea fiică, reluă prinţesa Juliana, şi nu vei căşuna o atât de mare durere surorilor dumitale, refuzând această dovadă a încrederii şi afecţiunii lor».

«Nu, sfântă maică, răspunse ea cu un accent care m-a izbit, cu vocea din ce în ce mai slabă, cred că sunt acum în măsură să primesc... Dar cum mă simt tare obosită dacă îmi dai voie, sfinţită maică, ceremonia consacrării mele să nu aibă loc decât după câteva zile...»

«Va fi cum doreşti, iubita mea fiică, dar în aşteptare ca demnitatea să primească binecuvântarea şi consacrarea, ia acest inel... Vino la locul dumitale... Scumpele noastre surori îţi vor aduce omagiul lor după regula noastră.

Şi superioara, punând inelul pastoral în degetul Floarei-Maria, o conduse la fotoliul rezervat stareţei.

A fost un spectacol pe cât de simplu pe atât de emoţionant. Lângă fotoliul în care şedea, stătea de o parte marea superioara, purtând cârja de aur, şi de alta prinţesa Juliana. Fiecare călugăriţă se înclina în faţa fiicei noastre şi îi săruta mâna. Vedeam cum cu fiecare clipă emoţia îi creştea; leşină înainte ca procesiunea surorilor să se fi terminat.

Închipuie-ţi spaima mea!... Am dus-o în apartamentul superioarei... David, care nu părăsise încă mănăstirea, veni în grabă şi îi dădu primele îngrijiri. Numai de nu m-ar fi înşelat cu privire la starea ei, când m-a asigurat că acest nou acces n-avea drept, cauză decât o mare slăbiciune de pe urma postului, obositor şi lipsei de somn ce şi le impusese fiica mea în timpul asprului şi lungului noviciat...

L-am crezut, căci într-adevăr trăsăturile ei angelice, deşi

de o paloare îngrozitoare, nu trădau nicio suferinţă, când şi-a revenit în simţuri. Am fost chiar surprins de seninătatea ce iradia pe frumoasa ei frunte. Din nou această linişte îmi inspira teamă: mi se părea că ascunde tainica nădejde a unei izbăviri apropiate…

Superioara se înapoiase în sala de consiliu ca să ridice şedinţa. Rămăsei singur cu fata mea.

După ce m-a privit în tăcere câteva momente, mi-a spus:

«Draga tată, poţi ierta nerecunoştinţa mea? Vei putea uita că în clipa în care urma să fac acea cumplita mărturisire, mi-ai cerut îndurare?»

«Taci… te rog.»

«Şi nu m-am gândit, reluă ea cu amărăciune, că spunând în faţa tuturor din ce prăpastie a depravării m-ai scos… însemna să dezvălui o taină pe care ai păstrat-o din dragoste pentru mine… însemna să te acuz în faţa lumii, pe dumneata, tatăl meu, că ai comis o înşelătorie la care nu te resemnaseşi decât pentru a-mi asigura o viaţă strălucită şi onorată… Oh! mi-o vei putea oare ierta?

În loc să-i răspund, mi-am lipit buzele de fruntea ei şi ea simţi cum îmi curgeau lacrimile.

După ce mi-a sărutat mâinile de mai multe ori, mi-a spus:

«Acum mă simt mai bine, acum, că mă văd, aşa cum se spune în ordinul nostru, moartă pentru lume, aş vrea să dau unele dispoziţii în favoarea câtorva persoane, dar cum tot ce posed e al dumitale, mă împuterniceşti, tată?»

«Te mai îndoieşti?… Dar te rog mult, nu avea gânduri atât de sinistre… Mai târziu te vei ocupa şi de asta, n-ai vreme?»

«Fără îndoială, dragă tată, mai am vreme destulă de trăit…» adaugă ea cu un accent care, nu ştiu de ce, mă făcu să tremur din nou.

Mă uitai la ea cu atenţie, nicio schimbare pe chipul ei nu îndreptăţea vreo îngrijorare.

«Da, mai am multă vreme de trăit, repetă ea, dar nu mai trebuie să mă ocup de cele lumeşti… fiindcă de azi renunţ

la tot ce mă leagă de lume. Te rog, nu mă refuza...»

«Porunceşte, voi face ce doreşti...»

«Aş vrea ca duioasa mea mamă să păstreze mereu, în micul salon unde stă de obicei, gherghefu l meu de brodat, cu tapiseria pe care o începusem».

«Dorinţele tale vor fi împlinite, copila mea. Apartamentul tău a rămas aşa cum era în ziua în care ai părăsit palatul; pentru că tot ce a fost al tău este pentru noi obiectul unui cult religios... Clémence va fi foarte mişcată că te-ai gândit la dânsa...»

«Cât pentru tine, dragă tată, ia te rog marele meu fotoliu de abanos, în care am meditat atât, am visat atât...»

«Îl voi aşeza lângă al meu, în cabinetul meu de lucru şi te voi vedea în fiecare zi şezând lângă mine, cum o făceai adeseori», îi spusei neputându-mi stăpâni lacrimile.

«Acum aş vrea să las câteva amintiri celor ce mi-au arătat afecţiunea când eram nefericită. Doamnei Georges aş vrea să-i dau mapa mea de scris de care mă slujeam în ultima vreme. Acest dar are oarecare semnificaţie, adăugă ea cu un surâs blând, fiindcă dânsa, la fermă, a început să mă înveţe să scriu. Cât pentru venerabilul preot de la Bouqueval, care m-a iniţiat în cele sfinte, îi dăruiesc frumosul Crist din capela mea...»

«Bine, copila mea dragă!»

«Aş dori să trimit diadema mea de perle, bunei, micuţei Rigolette... E o bijuterie simplă şi o va putea purta pe frumosul ei păr negru. Şi apoi, dacă ar fi posibil, deoarece ştiţi unde se află Marțial şi Lupoaica în Algeria, aş vrea ca această femeie, curajoasă care mi-a salvat viaţa, să aibă crucea mea de aur, emailată... Aceste amintiri, dragă tată, vor fi date celor ce le trimit, din partea Floarei-Maria».

«Voi executa întocmai dorinţele tale... N-ai uitat pe nimeni? Caută bine... Printre cei ce te iubesc nu e cineva foarte nenorocit? Tot atât de nenorocit ca mama ta şi ca mine.. Cineva, care resimte tot atât de dureros ca şi noi intrarea ta în mănăstire?»

Biata copila mă înţelese, îmi strânse mâna, o uşoară

îmbujorare coloră pentru o clipă faţa ei palidă. Luând-o înaintea unei întrebări pe care se temea fără îndoială să mi-o pună, îi spusei:

«Îi merge mai bine... Viaţa lui nu mai este în primejdie...»

«Şi tatăl lui?»

«E şi el mai bine... Şi lui Henri ce-i dai?... O amintire de la tine i-ar fi o mângâiere atât de scumpă şi de preţioasă!...»

«Tată... oferă-i iconostasul meu. Vai! l-am udat adesea cu lacrimile mele, rugându-mă lui Dumnezeu să-mi dea puterea să-l uit pe Henri, nefiind demnă de dragostea lui...»

«Cât de fericit va fi că ai avut un gând şi pentru el!»

«Cât despre azilul pentru orfanele şi fetele părăsite de părinţii lor, aş dori, dragă tată, ca...»

Aici scrisoarea lui Rudolf era întreruptă de aceste cuvinte aproape neciteţe:

„Clémence... Murph va termina această scrisoare, nu-mi mai simt capul: sunt înnebunit... Ah! 13 ianuarie!“

Sfârşitul scrisorii, cu scrisul lui Murph, era astfel conceput:

„Doamnă,

Din ordinul alteţei-sale regele completez relatarea. Cele două scrisori ale monseniorului au pregătit, desigur, pe alteţa-voastră regală pentru vestea zdrobitoare ce-mi rămâne să-i comunic eu.

Acum trei ore monseniorul era ocupat să scrie alteţei-voastre regale. Aşteptam într-o cameră alăturată să-mi dea scrisoarea ca să v-o trimit imediat printr-un curier. Deodată o văzui intrând pe prinţesa Juliana cu un aer consternat.

«Unde e alteţa sa regală?» întrebă ea foarte agitată.

«Prinţesă, monseniorul scrie marii ducese noutăţile zilei».

«Sir Walter, trebuie să comunici monseniorului o veste cumplită. Eşti prietenul lui... te rog să i-o comunici...

Venind de la dumneata, lovitura va fi poate mai puţin groaznică».

Am înţeles totul, am socotit mai prudent să mă însărcinez eu cu această tristă comunicare... Superioara adăugă că prinţesa Amélie se stinge încet, şi că monseniorul trebuie să se grăbească să primească ultimele suspine ale fiicei lui. N-aveam din păcate vreme să fac uz de menajamente. Am intrat în salon; alteţa-sa regală observă paloarea mea:

«O nenorocire ireparabila, monseniore... Curaj!»

«Vii să-mi comunici o nenorocire!...»

«Ah, presimţirile mele!...» strigă el.

Fără să mai adauge un cuvânt, alergă la mănăstire. L-am însoţit.

Din apartamentul superioarei, prinţesa Amélie fusese transportată în chilia ei, după o ultimă întrevedere cu monseniorul. Una din surori o veghea. După o oră ea băgă de seamă că glasul prinţesei Amélie, care îi vorbea din când în când, slăbea şi se stingea treptat-treptat. Sora se grăbi s-o anunţe pe superioară. Doctorul David fu chemat. A crezut că remediază această nouă istovire printr-un medicament întăritor, dar zadarnic, pulsul de abia se mai simţea... Recunoscu, disperat, că emoţiile repetate epuizând puţinele puteri ale prinţesei Amélie, nu mai era nicio speranţă de salvare.

Atunci sosi monseniorul. Prinţesa Amélie tocmai primise ultima împărtăşanie. Îi mai rămăsese un licăr de viaţă. Într-una din mâinile ei încrucişate pe piept ţinea crenguţele uscate ale micului ei trandafir.

Monseniorul căzu în genunchi la căpătâiul ei plângând cu hohote:

«Fiica mea... Copilul meu iubit!...» strigă el cu o voce sfâşietoare.

Prinţesa Amélie îl auzi, îşi întoarse capul spre el, deschise ochii, încercă să-i surâdă şi spuse cu vocea sfârșită:

«Draga tată... iartă-mă... şi lui Henri... şi bunei mele

mame, iertare…»

Acestea au fost ultimele ei cuvinte. După o oră de agonie liniştită ea îşi încredinţă sufletul Domnului.

După ce fiica lui îşi dădu ultimul suspin, monseniorul nu mai scoase un cuvânt… Calmul şi tăcerea lui erau înspăimântătoare… A închis ochii prinţesei., a sărutat-o de mai multe ori pe frunte, a luat crenguţele micului trandafir şi a ieşit din chilie.

L-am urmat. A revenit în clădirea exterioară, a mănăstirii şi arătându-mi scrisoarea pe care o începuse către alteţa-voastră regală şi căreia zadarnic a vrut să-i mai adauge câteva cuvinte, căci mâna îi tremura prea tare, îmi spuse:

«Mi-e peste putinţă să scriu… Sunt zdrobit… îmi pierd minţile! Scrie marii ducese că nu mai am fiică!»

Am executat ordinele monseniorului.

Să-mi fie îngăduit, în calitate de cel mai vechi servitor al lui, să rog mult pe alteţa-voastră regală să-şi grăbească reîntoarcerea în măsura în care sănătatea domnului conte d’Orbigny o va îngădui. Numai prezenţa alteţei-voastre regale ar putea îmblânzi disperarea monseniorului… Vrea s-o vegheze pe fiica lui până în ziua în care va fi înhumată în marea capelă ducală.

Mi-am îndeplinit această tristă sarcină, binevoiţi a scuza incoerenţa scrisorii şi a primi expresia respectuosului meu devotament cu care am onoarea a fi al alteţei-voastre regale.

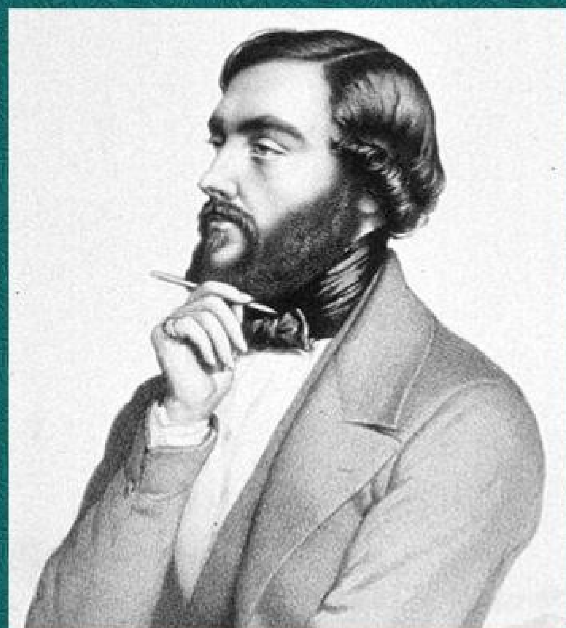
Prea supus servitor
Walter Murph“

În ajunul serviciului funebru al prinţesei Amélie, Clémence sosi la Gerolstein împreună cu tatăl ei.

Rudolf nu fu singur în ziua funeraliilor fiicei sale.

SFÂRŞIT

CUPRINS

Eugène Sue

1804 – 1857

Cărțile lui Eugène Sue, mai ales cele care i-au creat renumele şi-l reprezintă cel mai bine, cu defectele şi cu calitățile sale, romanele *Misterele Parisului* şi *Jidovul rătăcitor*, au lansat o modă ale cărei urmări sunt încă greu de cuprins.

Fără ele n-am fi avut nici *Mizerabilii* lui Victor Hugo, nici literatura lui Zola şi nici, probabil, pe Dostoievski, sub zodia căruia stă o importantă parte a prozei moderne.